

ΠΟΡΙΣΜΑ

**ΜΟΝΟΜΕΛΟΥΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΡΗΞΗ ΠΟΥ ΕΠΙΣΥΝΕΒΗ
ΤΗΝ 11η ΙΟΥΛΙΟΥ 2011 ΣΤΗ ΝΑΥΤΙΚΗ ΒΑΣΗ
«ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΦΛΩΡΑΚΗΣ» ΣΤΟ ΜΑΡΙ**

30 Σεπτεμβρίου 2011

Πόλυς Πολυβίου

Μονομελής Ερευνητική Επιτροπή

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδες
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
2. ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΕΝΤΟΛΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	8
3. ΓΕΓΟΝΟΤΑ	27
4. ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ – ΓΝΩΣΗ – ΕΥΘΥΝΗ	256
4.1 Βασικά Γεγονότα – Καθοριστικά Ερωτήματα – Γνώση	256
4.2 Ευθύνη	260
5. ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ ΑΡΜΟΔΙΩΝ	268
5.1 Υπουργείο Εξωτερικών, Διπλωματικό Γραφείο Προέδρου της Δημοκρατίας και Γραφείο Προέδρου της Δημοκρατίας	268
5.2 Στρατιωτικοί Χειρισμοί (Υπουργείο Άμυνας και Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς)	337
5.3 Πυροσβεστική Υπηρεσία	401
6. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ	418
6.1 Υπουργός Εξωτερικών	418
6.2 Υπουργός Άμυνας	434
6.3 Πρόεδρος της Δημοκρατίας	441
6.4 Διπλωματικό Γραφείο του Προέδρου της Δημοκρατίας	459
6.5 Υπουργικό Συμβούλιο	463
6.6 Βουλή των Αντιπροσώπων	468
6.7 Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας	481
6.8 Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας	484
7. ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	487

8. ΠΟΙΝΙΚΕΣ – ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΕΣ – ΑΣΤΙΚΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ	490
8.1 Ποινικές Ευθύνες	490
8.2 Πειθαρχικές Ευθύνες Δημοσίων Λειτουργιών	509
8.3 Αστική Ευθύνη	520
9. ΚΡΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑ	521
10. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	584
11. ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	589
12. ΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ, ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΝ, ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ	597
13. ΚΑΤΑΛΗΞΗ – ΑΔΥΣΩΠΗΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	602

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 11 Ιουλίου 2011 επισυνέβη έκρηξη στη Ναυτική Βάση «Ευάγγελος Φλωράκης», στο Μαρί Λάρνακας. Δεκατρία πρόσωπα έχασαν τη ζωή τους, εξήντα-δύο πρόσωπα τραυματίστηκαν και τεράστιες οικονομικές ζημιές και απώλειες προκλήθηκαν, με ολοκληρωτική καταστροφή του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού της ΑΗΚ στο Βασιλικό και σοβαρότατες επιπτώσεις για την οικονομία του τόπου.

Κατά κοινή ομολογία, πρόκειται για τη μεγαλύτερη, και πλέον οδυνηρή, καταστροφή και τραγωδία μετά τα γεγονότα του 1974. Η κοινή γνώμη συγκλονίστηκε και εκδηλώθηκε πρωτοφανής αντίδραση και οργή εκ μέρους των πολιτών.

Το Πόρισμα διαιρείται σε 13 Κεφάλαια, ως ακολούθως:

Στο Κεφάλαιο 1 παρατίθεται μία σύντομη Εισαγωγή.

Στο Κεφάλαιο 2 αναλύονται διάφορες πτυχές που άπτονται του διορισμού και των όρων εντολής της παρούσας Ερευνητικής Επιτροπής. Ασχολούμαι με διάφορα άλλα συναφή θέματα, συμπεριλαμβανομένων της διαδικασίας των δημοσίων συνεδριάσεων, της καταλληλότητας της ερευνητικής διαδικασίας που επιλέγηκε καθώς και των αμφισβητήσεων που έτυχε η Επιτροπή.

Στο Κεφάλαιο 3 εκτίθεται λεπτομερής καταγραφή των γεγονότων, όπως αυτά προκύπτουν από το υλικό που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, τόσο υπό μορφή εγγράφων όσο και ως προφορική μαρτυρία που δόθηκε στο πλαίσιο των δημόσιων ακροάσεων.

Στο Κεφάλαιο 4 παραθέτω ορισμένες σκέψεις και απόψεις σε σχέση με το κεντρικό θέμα της «Ευθύνης».

Το Κεφάλαιο 5 ασχολείται με τους «Χειρισμούς των Αρμοδίων» σε σχέση με το υπό εξέταση θέμα, και πιο συγκεκριμένα με τους «Διπλωματικούς και Πολιτικούς Χειρισμούς» (Κεφάλαιο 5.1), τους «Στρατιωτικούς Χειρισμούς – Υπουργείο Άμυνας και Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς» (Κεφάλαιο 5.2) και την «Πυροσβεστική Υπηρεσία» (Κεφάλαιο 5.3).

Στο Κεφάλαιο 6 πραγματεύομαι τις «Επιμέρους Πολιτικές και Πολιτειακές Ευθύνες» συγκεκριμένων προσώπων και θεσμών. Επικεντρώνομαι στις πολιτικές ευθύνες του Προέδρου της Δημοκρατίας, του Υπουργού Εξωτερικών και του Υπουργού Άμυνας. Επίσης, από την πολιτειακή κυρίως σκοπιά, ασχολούμαι με τη Βουλή των Αντιπροσώπων, το Υπουργικό Συμβούλιο, τη Γενική Ελεγκτή της Δημοκρατίας, το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας καθώς και το Διευθυντή του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Στο Κεφάλαιο 7 ασχολούμαι με την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου, που ως γνωστό υπέστη σοβαρότατο πλήγμα από τα υπό διερεύνηση συμβάντα.

Στο Κεφάλαιο 8 πραγματεύομαι το θέμα των «Ποινικών, Πειθαρχικών και Αστικών Ευθυνών». Τονίζω, με έμφαση, ότι δεν αποδίδω ούτε προβαίνω στη διαπίστωση ποινικών ή πειθαρχικών ευθυνών, καθότι το θέμα αυτό ανάγεται στη θεσμική αρμοδιότητα άλλων οργάνων, αλλά περιορίζομαι στην παράθεση απόψεων και εισηγήσεων για μελέτη, από τις αρμόδιες αρχές, του ενδεχόμενου να έχουν διαπραχθεί ποινικά και/ή πειθαρχικά αδικήματα και παραπτώματα.

Το Κεφάλαιο 9 ασχολείται με την «Κρατική Αντίδραση στην Τραγωδία» και στο Κεφάλαιο 10 παραθέτω ορισμένες «Εισηγήσεις» για μελέτη από τους αρμοδίους.

Το Κεφάλαιο 11 έχει ως κεντρικό αντικείμενο το «Κυπριακό Πολιτειακό Σύστημα», καθότι πιστεύω ότι ορισμένες σκέψεις και απόψεις μου επ' αυτού του θέματος ενδεχόμενα να προβληματίσουν και να βοηθήσουν.

Στο Κεφάλαιο 12 παραθέτω «Τελική Σύνοψη Γεγονότων, Διαπιστώσεων και Ευρημάτων», και στο Κεφάλαιο 13 καταλήγω με τα τελικά μου συμπεράσματα.

Ακολουθούν τα πιο κάτω Παραρτήματα:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης του Εμπειρογνώμονα της Επιτροπής, Πυροτεχνουργού κ. Αντώνη Σιακαλλή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Ονομαστικός Κατάλογος Αποθανόντων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Κατάλογος Τραυματισθέντων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: Σύντομος απολογισμός των επιπτώσεων μετά την έκρηξη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5: Κατάλογος μαρτύρων που εμφανίστηκαν ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής

2. ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΕΝΤΟΛΗΣ **ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ**

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Η παρούσα Επιτροπή διορίστηκε με διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 20.7.2011, για να διερευνήσει όλα τα σχετικά γεγονότα καθώς και το θέμα της ευθύνης/ευθυνών για την πιο πάνω έκρηξη και τα συνεπακόλουθά της. Το διάταγμα, όπως δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, έχει ως ακολούθως:

Ο ΠΕΡΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΝΟΜΟΣ (ΚΕΦ. 44 ΚΑΙ ΝΟΜΟΙ 37 ΤΟΥ 1982 ΚΑΙ 84 ΤΟΥ 1983)

Διάταγμα Υπουργικού Συμβουλίου

**Θέμα: Διεξαγωγή έρευνας σχετικά με την έκρηξη που επισυνέβη
την 11^η Ιουλίου 2011 στη Ναυτική Βάση «Ευάγγελος Φλωράκης»,
στο Μαρί Λάρνακας**

Το Υπουργικό Συμβούλιο, ασκώντας τις εξουσίες που παρέχονται σε αυτό από τα άρθρα 2 και 3 του περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμου, Κεφ. 44, όπως έχει τροποποιηθεί από τους Νόμους 37/1982 και 84/1983, με απόφασή του κατά τη συνεδρία του της 14^{ης} Ιουλίου 2011, διόρισε τον κ. Πόλυ Πολυβίου, δικηγόρο, ως μονομελή Ερευνητική Επιτροπή, με όλες τις εξουσίες που προνοούν οι πιο πάνω Νόμοι, για να εξετάσει το θέμα ευθύνης και/ή ευθυνών για την έκρηξη, η οποία επισυνέβη στις 11 Ιουλίου 2011 στη Ναυτική Βάση «Ευάγγελος Φλωράκης» στο Μαρί (στο εξής Ναυτική Βάση), με αναφορά στα ακόλουθα ζητήματα:

- (α) Το σύνολο των ενεργειών, παραλείψεων, γεγονότων, συνθηκών, ή το συνδυασμό τους, που οδήγησαν στην έκρηξη.
- (β) Τα γεγονότα και τις αποφάσεις, βάσει των οποίων τα εμπορευματοκιβώτια εκφορτώθηκαν και κρατήθηκαν στη Δημοκρατία.
- (γ) Τα γεγονότα και τις αποφάσεις που σχετίζονται με την επιλογή του συγκεκριμένου χώρου και τρόπου τοποθέτησης των εμπορευματοκιβωτίων στη Ναυτική Βάση.

- (δ) Τα γεγονότα και τις αποφάσεις που σχετίζονται με τη συντήρηση και τη φύλαξη των εμπορευματοκιβωτίων από την τοποθέτησή τους στη Ναυτική Βάση μέχρι και την έκρηξη.
- (ε) Κατά πόσο, από την τοποθέτηση των εμπορευματοκιβωτίων στη Ναυτική Βάση μέχρι και την έκρηξη τους, είχαν γίνει οποιεσδήποτε συσκέψεις ή αλληλογραφία ή οποιοδήποτε άλλου είδους επικοινωνία μεταξύ αξιωματούχων/λειτουργών/αρχών της Δημοκρατίας, σε σχέση με τη φύλαξη και την ασφάλεια των εμπορευματοκιβωτίων και την ορθότητα ή όχι των αποφάσεων που λήφθηκαν.
- (στ) Την ορθότητα και/ή την επάρκεια των αποφάσεων και μέτρων που λήφθηκαν, καθώς και των οδηγιών που δόθηκαν από την τοποθέτηση των εμπορευματοκιβωτίων μέχρι και μετά την έκρηξή τους.
- (ζ) Κατά πόσο οποιοδήποτε κρατικοί αξιωματούχοι/λειτουργοί παρέλειπαν να συμμορφώνονται προς αποφάσεις ή οδηγίες που έπαιρναν, και, αν η απάντηση είναι καταφατική, ποιοι ήταν αυτοί οι αξιωματούχοι/λειτουργοί και ο βαθμός ευθύνης τους.
- (η) Την ποιότητα και την επάρκεια των εισηγήσεων και απόψεων που υποβάλλονταν ή διατυπώνονταν από κρατικούς αξιωματούχους/λειτουργούς, από την τοποθέτηση των εμπορευματοκιβωτίων μέχρι και την έκρηξή τους.
- (θ) Την ορθότητα των χειρισμών από τη διαπίστωση της παραμόρφωσης ενός εμπορευματοκιβωτίου, κατά ή περί την 4^η Ιουλίου 2011, μέχρι και την έκρηξη.
- (ι) Εισηγήσεις για τον τρόπο βελτίωσης της κατάστασης, προς αποφυγή παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον.
- (κ) Κατά πόσο προκύπτουν οποιεσδήποτε ευθύνες (οποιασδήποτε μορφής) - και, αν η απάντηση είναι καταφατική, ποιες είναι αυτές και πού αποδίδονται - από το σύνολο των ενεργειών, παραλείψεων, γεγονότων, συνθηκών, ή το συνδυασμό τους, που οδήγησαν στην έκρηξη.
- (λ) Οποιοσδήποτε άλλες συναφείς πτυχές ή ζητήματα ή θέματα που σχετίζονται με τα πιο πάνω, κατά την απόλυτη κρίση της Ερευνητικής Επιτροπής.

Η Ερευνητική Επιτροπή βοηθείται στο έργο της από ένα εμπειρογνώμονα, τον κ. Αντώνη Σιακαλλή, και περιβάλλεται με όλες τις εξουσίες που αναφέρονται στο άρθρο 7 του περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμου.

Η Ερευνητική Επιτροπή πρέπει να συμπληρώσει την έρευνα το συντομότερο δυνατό από την ημερομηνία που θα δώσει το σχετικό όρκο

ενώπιον του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, και να υποβάλει την Έκθεσή της στο Υπουργικό Συμβούλιο.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ, ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΑΥΤΩΝ

Η νομική βάση της πιο πάνω απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου είναι ο Περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμος, Κεφ. 44, σύμφωνα με τον οποίο το Υπουργικό Συμβούλιο έχει εξουσία να διορίζει Ερευνητικές Επιτροπές με σκοπό την εξέταση τέτοιων ζητημάτων που δύνανται να παραπέμπονται σε αυτές από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Συνοπτικά, με τον περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμο, Κεφ. 44, ο οποίος τέθηκε για πρώτη φορά σε ισχύ στις 14 Μαΐου 1942, δίνεται εξουσία στο Υπουργικό Συμβούλιο να διορίζει Ερευνητική Επιτροπή, η οποία να αποτελείται από ένα μέχρι απεριόριστο αριθμό Επιτρόπων, για να εξετάζει ζητήματα που καθορίζονται στο Διάταγμα διορισμού του Επιτρόπου ή των Επιτρόπων. Το Υπουργικό Συμβούλιο μπορεί, επιπρόσθετα, αν το επιθυμεί, να διορίζει και εμπειρογνώμονες για να συμβουλεύουν την Ερευνητική Επιτροπή.

Οι εξουσίες της Ερευνητικής Επιτροπής καθορίζονται με το Διάταγμα διορισμού, ανάμεσα στις οποίες είναι και η λήψη μαρτυρίας, γραπτής ή προφορικής, με όρκο ή με δήλωση, και για το σκοπό αυτό η Επιτροπή μπορεί να κλητεύει οποιοδήποτε πρόσωπο να εμφανιστεί και να δώσει μαρτυρία ή να παρουσιάσει έγγραφο που βρίσκεται στην κατοχή του και, σε περίπτωση που αμελεί ή παραλείπει να εμφανιστεί, να του επιβάλλει πρόστιμο.

Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής μπορεί να γίνονται δημόσια και η Επιτροπή δεν δεσμεύεται από οποιουδήποτε κανόνες απόδειξης, όπως π.χ. του αποκλεισμού της εξ ακοής μαρτυρίας ή άλλων κανόνων που έχουν διαμορφωθεί στο πλαίσιο του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης.

Κάθε πρόσωπο, του οποίου η συμπεριφορά αποτελεί αντικείμενο έρευνας ή το οποίο με οποιοδήποτε τρόπο εμπλέκεται ή ενδιαφέρεται για το θέμα που

ερευνάται, δικαιούται να αντιπροσωπεύεται κατά τη διάρκεια της έρευνας από δικηγόρο ή άλλο πρόσωπο.

Χωρίς αμφιβολία, ο Νόμος αυτός που θεσπίσθηκε το 1942 και που ισχύει μέχρι σήμερα, χωρίς σοβαρές τροποποιήσεις, έχει πολλά κενά και ατέλειες και δεν ικανοποιεί. Αντικατοπτρίζει τα δεδομένα μιας άλλης εποχής, και σίγουρα θα έπρεπε να είχε υιοθετηθεί άλλο νομοθετικό πλαίσιο (μετά την ανεξαρτησία το 1960 και σίγουρα τα τελευταία χρόνια) που να συνάδει όχι μόνο με τις σύγχρονες πραγματικότητες αλλά και με τις μοντέρνες αντιλήψεις για ανθρώπινα δικαιώματα (τόσο προσώπων που έχασαν τη ζωή τους σε κάποιο σοβαρό συμβάν όσο και ενδεχόμενα εμπλεκόμενων προσώπων). Ο πιο πάνω όμως Νόμος είναι το μόνο θεσμικό πλαίσιο που υπάρχει τώρα και είναι με βάση αυτό που έχω διοριστεί, ως Μονομελής Επιτροπή, για να διερευνήσω τα γεγονότα που οδήγησαν στην έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου 2011 στη Ναυτική Βάση στο Μαρί καθώς και τις ευθύνες που ενδεχόμενα προκύπτουν από αυτά. Σημειώνω όμως ότι, εν μέρει σαν αποτέλεσμα του διορισμού της παρούσας Επιτροπής, έχει θεσπισθεί πολύ πρόσφατα ο περί Ερευνητικών Επιτροπών (Τροποποιητικός) Νόμος του 2011, που περιέχει ιδιαίτερα χρήσιμες πρόνοιες τόσο σε σχέση με τις εξουσίες των Επιτροπών όσο και με τη δημοσιοποίηση των πορισμάτων τους.

Θα πρέπει να παρατηρήσω και να τονίσω σε αυτό το στάδιο ότι η Ερευνητική Επιτροπή που ορίζεται με βάση τον πιο πάνω Νόμο δεν συνιστά δικαστικό ή πειθαρχικό σώμα. Πρόκειται για καθαρά ερευνητικό σώμα, και οι διαπιστώσεις και εισηγήσεις της Ερευνητικής Επιτροπής δεν είναι *δεσμευτικές*. Ούτε είναι *διαγνωστικές* των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του πολίτη. Αν η Ερευνητική Επιτροπή είχε τέτοιες εξουσίες, η λειτουργία της θα ήταν αντίθετη με τις πρόνοιες του άρθρου 30.1 του Συντάγματος, που απαγορεύει τη σύσταση δικαστικών επιτροπών ή έκτακτων δικαστηρίων υπό οποιοδήποτε όνομα.

Για τα πιο πάνω, υπάρχει σαφής νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Κύπρου. Στην υπόθεση **Παναγιώτης Αντωνιάδης v. Κυπριακή**

Δημοκρατία, μέσω Υπουργικού Συμβουλίου (1997) 3 Α.Α.Δ. 295, λέχθηκαν μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

«Η ερευνητική επιτροπή δεν συνιστά δικαστικό ή πειθαρχικό σώμα Πρόκειται, για καθαρά ερευνητικό σώμα με αποκλειστική αρμοδιότητα τη διερεύνηση του θέματος ή θεμάτων, τα οποία προσδιορίζονται στους όρους που διέπουν τη σύσταση του και την υποβολή έκθεσης για τις διαπιστώσεις του στο Υπουργικό Συμβούλιο. Οι διαπιστώσεις και εισηγήσεις της Ερευνητικής Επιτροπής δεν είναι δεσμευτικές».

Στην υπόθεση **Ηλίας Κυριακίδης v. Κυπριακή Δημοκρατία, μέσω Υπουργικού Συμβουλίου** (1997) 3 Α.Α.Δ. 485, η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου ανέφερε τα ακόλουθα:

«Η Ερευνητική Επιτροπή, όπως διαπιστώσαμε στην **Αντωνιάδης** (ανωτέρω), δε συνιστά δικαστικό ή πειθαρχικό σώμα [...] Πρόκειται, για καθαρά ερευνητικό σώμα οι διαπιστώσεις και εισηγήσεις του οποίου δεν είναι διαγνωστικές των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του πολίτη. Αν περιβαλλόταν με τέτοια εξουσία η λειτουργία της Ερευνητικής Επιτροπής θα προσέκρουε στις πρόνοιες του άρθρου 30.1 του Συντάγματος που απαγορεύει τη σύσταση «δικαστικών επιτροπών ή εκτάκτων δικαστηρίων υπό οιονδήποτε όνομα».

Παρόμοια ήταν η προσέγγιση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην **Αναφορά Αρ. 2/99, Πρόεδρος της Δημοκρατίας v. Βουλή των Αντιπροσώπων** (2000) 3 Α.Α.Δ. 238, όπου η Ολομέλεια προέβη στην πιο κάτω παρατήρηση:

«[...] Ερευνητική Επιτροπή, η οποία συστήνεται βάσει του Κεφ. 44, έχει εκτεταμένες εξουσίες να διερευνά θέματα που εμπίπτουν στα πλαίσια της εντολής που της ανατίθεται [...] Ούτε άμεσα αλλά ούτε και έμμεσα είναι δυνατό να αποδοθεί ευθύνη για τη διάπραξη αδικήματος από οποιαδήποτε αρχή ή όργανο, άλλο από δικαστήριο της δικαιοσύνης [...]».

Καθοριστική επί του προκειμένου είναι και η απόφαση της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην **Πολιτική Έφεση 241/2006** (2006) 1B Α.Α.Δ. 1212, που ασκήθηκε από την εταιρεία A JET AVIATION LTD (πρώην HELIOS AIRWAYS LTD) κατά της απόρριψης του αιτήματος της για άδεια καταχώρησης αίτησης προς έκδοση ενταλμάτων prohibition και certiorari με τα οποία να εμποδίζεται η περαιτέρω προώθηση των εργασιών της Ερευνητικής

Επιτροπής που είχε συσταθεί για διερεύνηση του αεροπορικού ατυχήματος της Helios και να ακυρώνεται η διαδικασία που είχε διεξαχθεί μέχρι τότε. Η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου, απορρίπτοντας την Έφεση, υιοθέτησε το πιο κάτω απόσπασμα της πρωτόδικης απόφασης:

«Οι Ερευνητικές Επιτροπές εξετάζουν και δίνουν αναφορά στο Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο, με βάση το Άρθρο 54 του Συντάγματος, ασκεί εκτελεστική εξουσία η οποία εκτείνεται και σε διοικητική λειτουργία. Δεν υπάρχει οτιδήποτε στο άρθρο 2(1)(α) του Νόμου που να δικαιολογεί την άποψη ότι η Ερευνητική Επιτροπή καθορίζει δικαιώματα και υποχρεώσεις οποιουδήποτε σε οποιαδήποτε σφαίρα του δικαίου».

Με βάση τα πιο πάνω, ο Γενικός Εισαγγελέας, σε γνωμάτευσή του προς το Υπουργικό Συμβούλιο στις 10.10.2006, προέβη στις τρεις πιο κάτω παρατηρήσεις:

«Με βάση τις αρχές που η νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου έχει καθιερώσει, είναι σφάλμα να αναμένεται ότι με την έκδοση του πορίσματος της Ερευνητικής Επιτροπής ένα πρόσωπο μπορεί να διωχθεί για ποινικό αδίκημα. Ούτε καν να του αποδοθεί ευθύνη για τη διάπραξη αδικήματος δεν είναι δυνατό να γίνει με το πόρισμα της Επιτροπής. Μοιραίως, μετά την έκδοση του πορίσματος της Ερευνητικής Επιτροπής, αυτό καταλήγει στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ο οποίος, αφού παραπέμπει την υπόθεση σε αστυνομική ανάκριση, αποφασίζει, με βάση τη μαρτυρία που θα συλλεγεί από την Αστυνομία, αν και ποιος θα διωχθεί για ποινικό αδίκημα.

Θα μπορούσε όμως ένας να ισχυριστεί ότι η Ερευνητική Επιτροπή μπορεί να εξετάσει το θέμα της ευθύνης, τόσο της αστικής όσο και της ποινικής. Σύμφωνα όμως με τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η ευθύνη αυτή δεν μπορεί να αποδοθεί σε οποιοδήποτε πρόσωπο. Για να γίνει τούτο, θα πρέπει να ακολουθηθεί η διαδικασία που περιγράφεται πιο πάνω.

Παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχει γίνει εκτεταμένη εφαρμογή του Νόμου, οι έρευνες που έγιναν από τις διάφορες Ερευνητικές Επιτροπές που διορίστηκαν δεν οδήγησαν σε καταλογισμό αστικής ή ποινικής ευθύνης σε οποιοδήποτε πρόσωπο. Αυτό, νομίζω, καταδεικνύει ότι, εκεί όπου προδιαγράφεται το ενδεχόμενο είτε ποινικής είτε αστικής ευθύνης, δεν φαίνεται να εξυπηρετεί οποιοδήποτε σκοπό ο διορισμός Ερευνητικής Επιτροπής. Ερευνητική Επιτροπή θα πρέπει να διορίζεται για τη διερεύνηση γενικών θεμάτων, όπως π.χ. το θέμα της βίας από την Αστυνομία, της λειτουργίας του Τμήματος Πολιτικής

Αεροπορίας ή και άλλων Κυβερνητικών Τμημάτων κλπ, και όχι αναφορικά με τη συμπεριφορά συγκεκριμένων ατόμων».

Ενόψει των πιο πάνω, θα μπορούσε να υποβληθεί το ερώτημα ποια είναι η χρησιμότητα της παρούσας Ερευνητικής Επιτροπής και της Έκθεσης που έχει ετοιμάσει. Αυτό το ερώτημα φυσικά θα έπρεπε να υποβληθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο, που προχώρησε με τη σύσταση της Επιτροπής και το διορισμό μου ως μόνου μέλους αυτής. Πιστεύω όμως ότι, υπό τις συνθήκες, η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ήταν δικαιολογημένη καθώς και γενναία, για τους λόγους που θα εξηγήσω.

ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΑ – ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ

Όπως αντιλαμβάνομαι το έργο που μου ανατέθηκε, το βασικό καθήκον μου είναι να προβώ σε έρευνα και εξέταση των γεγονότων που προηγήθηκαν και οδήγησαν στη φονική έκρηξη που έλαβε χώρα στη Ναυτική Βάση στο Μαρί στις 11 Ιουλίου 2011 και να διαπιστώσω και να αποδώσω τις οποιοσδήποτε ευθύνες που προκύπτουν. Αναφέρομαι ιδιαίτερα στην παράγραφο (κ) του Διατάγματος που προνοεί ότι μεταξύ των θεμάτων που θα εξετασθούν είναι

«κατά πόσο προκύπτουν οποιοσδήποτε ευθύνες (οποιασδήποτε μορφής) – και, αν η απάντηση είναι καταφατική, ποιες είναι αυτές και που αποδίδονται – από το σύνολο των ενεργειών, παραλείψεων, γεγονότων, συνθηκών, ή το συνδυασμό τους, που οδήγησαν στην έκρηξη»

Ο πιο πάνω όρος εντολής καθορίζει το κεντρικό αντικείμενο της Ερευνητικής Επιτροπής.

Εφόσον η ανίχνευση και η διάγνωση των ποινικών ευθυνών ανήκουν σε άλλα θεσμικά όργανα της Πολιτείας, η έννοια της «ευθύνης» εξ ανάγκης αναφέρεται, **πρώτιστα**, σε πολιτειακές και/ή **πολιτικές** ευθύνες, δηλαδή στην κατ' ισχυρισμό ανεπάρκεια, ολιγωρία, αμέλεια καθώς και στις κατ' ισχυρισμό αδικαιολόγητες πράξεις και παραλείψεις των εμπλεκομένων, και ιδιαίτερα των υψηλά ισταμένων προσώπων και αξιωματούχων, που δεν συνιστούν κατ' ανάγκη ή συνήθως ποινικά αδικήματα. Επομένως, αυτό που πρώτιστα μου

έχει ανατεθεί είναι η εξέταση της συμπεριφοράς των εμπλεκόμενων προσώπων (κυρίως πολιτικών προσώπων και κρατικών αξιωματούχων) σε σχέση με τα υπό διερεύνηση γεγονότα και κατά πόσο αυτή ήταν η ενδεδειγμένη και/ή η αναμενόμενη και/ή τουλάχιστο επαρκής, ή κατά πόσο αυτή ήταν μεμπτή και/ή αμελής και/ή ανεπαρκής, με αποτέλεσμα τα πρόσωπα ή οι αξιωματούχοι που υπέπεσαν σε αυτή να είναι έκθετοι σε σοβαρές ευθύνες (πολιτικές ή καλύτερα πολιτειακές). Το θέμα των κυρώσεων σε περίπτωση που καταλήγω στο δεύτερο συμπέρασμα δεν εμπίπτει εντός της δικαιοδοσίας μου, αλλά είναι αναμενόμενο πως οι διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα μου θα πρέπει να μελετηθούν και να προβληματίσουν.

Επίσης, αντικείμενο της Έκθεσης μου δεν είναι μόνο η συμπεριφορά προσώπων αλλά και το κατά πόσο θεσμοί και μηχανισμοί της πολιτείας, καθώς και το κυβερνητικό και το εν γένει πολιτειακό σύστημα, έχουν λειτουργήσει με επάρκεια ή έχουν αποτύχει στην αποστολή τους, τουλάχιστο σε σχέση με τα συγκεκριμένα γεγονότα.

Σημειώνω επίσης ότι σύμφωνα με τον Όρο Εντολής (λ) (που περιέχεται στο Διάταγμα Διορισμού της Επιτροπής) θα πρέπει να εξετάσω και «οποιοσδήποτε άλλες συναφείς πτυχές ή ζητήματα ή θέματα» που σχετίζονται με τους άλλους Όρους Εντολής μου «κατά την απόλυτη κρίση μου». Είναι γι' αυτό που ασχολούμαι και με διάφορα θέματα που αφορούν το Πολιτειακό Σύστημα και συναφή θέματα, όπως αυτό της Ευθύνης.

Στους Όρους Εντολής μου περιέχονται διάφορα ζητήματα (πέραν της απόδοσης **ευθυνών** και της εξέτασης συναφών «**πτυχών**») που αφορούν πρωτίστως τα γεγονότα, τις αποφάσεις που λήφθηκαν ή δεν λήφθηκαν από τους αρμοδίους, καθώς και τους διάφορους χειρισμούς και την ορθότητα τους, από την αρχή μέχρι το τέλος της σχετικής περιόδου. Κρίνω ότι όλα αυτά τα ζητήματα συνδέονται στενά μεταξύ τους, και είναι γι' αυτό που δεν τα απαντώ χωριστά. Πιστεύω ότι το κείμενο που ακολουθεί πραγματεύεται όλα τα ζητήματα που εκτίθενται στο Διάταγμα Διορισμού μου.

Στην ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, είχα υπόψη μου ιδιαίτερα τα πιο κάτω:

- (i) Η Επιτροπή δεν είναι ούτε Δικαστήριο ούτε πειθαρχικό σώμα. Τα οποιαδήποτε συμπεράσματά μου δεν είναι δεσμευτικά για οποιονδήποτε, ούτε και διαμορφώνουν ή καθορίζουν δικαιώματα και υποχρεώσεις στη σφαίρα του δικαίου.
- (ii) Επίσης δεν είμαι Θανατικός Ανακριτής (Coroner) που διερευνώ τις συνθήκες κάποιου ύποπτου θανάτου. Ούτε και είμαι επιτροπή ή σώμα που λειτουργεί αποκλειστικά στο πλαίσιο του άρθρου 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που έχει σαν κύριο σκοπό τη διερεύνηση απώλειας ζωής ή θανάτου ή εξαφάνισης. Ουδόλως αμφισβητώ τη σημασία τέτοιων διαδικασιών και μηχανισμών. Αντίθετα, τις θεωρώ σαν εξαιρετικά μεγάλης σημασίας, ιδιαίτερα ενόψει της πάγιας νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Απλούστατα, ο ρόλος μου είναι διαφορετικός και καθορίζεται από το διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 20.7.2011 που θεσπίσθηκε με βάση τον Περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμο, Κεφ.44.
- (iii) Ειδικά, δεν έχω το δικαίωμα ούτε και πρέπει να καθορίσω ή να διαπιστώσω νομικές και ιδιαίτερα ποινικές ευθύνες οποιουδήποτε σε σχέση με το υπό διερεύνηση θέμα. Αυτό είναι αρμοδιότητα των Δικαστηρίων, μετά από διερεύνηση της Αστυνομίας υπό την αιγίδα του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Παρόλο που δεν μπορώ να διαπιστώσω την ύπαρξη ποινικών ευθυνών, εντούτοις πιστεύω ότι έχω το δικαίωμα και την υποχρέωση να εκφράσω γενικές απόψεις για τα θέματα των ποινικών και αστικών ευθυνών, με ιδιαίτερη όμως προσοχή και χωρίς να επηρεάζονται με οποιοδήποτε τρόπο είτε τα νομικά δικαιώματα τρίτων είτε το έργο των ανακριτικών αρχών, του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και των Δικαστηρίων. Γι' αυτό το λόγο, οι απόψεις μου ειδικά για το

θέμα των ποινικών ευθυνών διατυπώνονται υπό τη μορφή γενικών εισηγήσεων για διερεύνηση από το Γενικό Εισαγγελέα του ενδεχόμενου διάπραξης ποινικών αδικημάτων. Εφόσον το Πόρισμα μου θα δημοσιοποιηθεί εν όψει του πρόσφατου τροποποιητικού Νόμου 119(Ι)/2011, οι αναφορές μου σε σχέση με ενδεχόμενες ποινικές και πειθαρχικές ευθύνες δεν θα είναι ονομαστικές. Επίσης, περιπτώ να λεχθεί ότι τον τελευταίο λόγο σε σχέση με τη διάπραξη οποιουδήποτε αδικήματος έχει η δικαστική εξουσία.

- (iv) Ταυτόχρονα όμως, έχω πλήρη επίγνωση της σοβαρότητας του θέματος που πραγματεύομαι, ιδιαίτερα υπό τις περιστάσεις. Επομένως, έχω επιδείξει ιδιαίτερη προσοχή όχι μόνο στην ανίχνευση και καταγραφή των γεγονότων αλλά ιδιαίτερα στη διαπίστωση των ευθυνών που (κατά την άποψη μου) προκύπτουν. Παρόλο που η Έκθεσή μου θα υποβληθεί, σύμφωνα με το Νόμο, στο Υπουργικό Συμβούλιο, έχει ήδη ανακοινωθεί ότι αυτή θα δημοσιοποιηθεί. Επίσης, με πολύ πρόσφατη τροποποίηση του Νόμου (που δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 26.9.2011), η δημοσιοποίηση της Έκθεσης ή του Πορίσματος αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής (Νόμος 119(Ι)/2011). Γι' αυτό, τόσο ενόψει της σημασίας των εγχειρομένων θεμάτων όσο και των ενδεχόμενων συνεπειών της Έκθεσής μου, έχω καταβάλει κάθε προσπάθεια να είμαι αντικειμενικός και αμερόληπτος, αναζητώντας μαρτυρία ή σαφείς ενδείξεις ή στέρεο έρεισμα πριν καταλήξω σε οποιοδήποτε εύρημα ή συμπέρασμα.
- (v) **Εκ των πραγμάτων**, όπως ήδη έχω αναφέρει, η Έκθεσή μου επικεντρώνεται στο θέμα των «πολιτικών» ή «πολιτειακών» ευθυνών. Τόσο πριν όσο και κατά το διορισμό μου, σε σαφείς δηλώσεις και τοποθετήσεις του, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κατέστησε σαφές ότι θα πρέπει να διερευνήσω τις οποιεσδήποτε «ευθύνες» που προκύπτουν από τα υπό διερεύνηση γεγονότα και πού αυτές θα πρέπει να αποδοθούν. Επειδή ασχολούμαι μεταξύ άλλων με θέματα που αφορούν τη λειτουργία του κράτους (τόσο

στο εσωτερικό αλλά και στο χώρο των εξωτερικών υποθέσεων και της διεθνούς διπλωματίας) καθώς και με πολιτειακούς αξιωματούχους (Γενικούς Διευθυντές Υπουργείων, Υπουργούς και ακόμα με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας), δεν θα πρέπει να προβώ σε ισοπεδωτικές και αυθαίρετες κρίσεις, αλλά να επιδείξω ιδιαίτερη προσοχή, αναγνωρίζοντας το πολύπλοκο σκηνικό εντός του οποίου κινούνται. Επίσης, δεν είναι έργο μου να αξιολογήσω τη σοφία ή το επιθυμητό της οποιασδήποτε πολιτικής έχει αποφασίσει να ακολουθήσει η κυβέρνηση, καθότι αυτό συνιστά πρωτίστως πολιτικό θέμα το οποίο δεν εμπίπτει εντός των αρμοδιοτήτων μου, **εκτός εκεί** που η επιλογή ή άρθρωση κάποιας πολιτικής είχε σαφείς επιπτώσεις σε σχέση με τα θέματα που εξετάζω. **Πέραν όμως** της τελευταίας επιφύλαξης, έχω σίγουρα την ευθύνη να εξετάσω *την επάρκεια* με την οποία η οποιαδήποτε πολιτική έχει προωθηθεί, και ιδιαίτερα κατά πόσο λήφθηκαν υπόψη οι διάφοροι κίνδυνοι και κατά πόσο υιοθετήθηκαν τα μέτρα και οι μηχανισμοί εκείνοι που θα έπρεπε με σκοπό τη διαφύλαξη των συμφερόντων του πολίτη, και πρωτίστως της ασφάλειάς του.

- (vi) Δεν μπορώ να συμφωνήσω με τη θέση ότι το θέμα της πολιτικής ευθύνης δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης ή εξέτασης, ιδιαίτερα από Ερευνητική Επιτροπή. Κατά την άποψη μου, και για λόγους που επεξηγώ εκτενέστερα πιο κάτω, το θέμα της πολιτικής ευθύνης (ή, καλύτερα, της απόδοσης πολιτικών ευθυνών) δεν είναι κάτι υποκειμενικό ή απροσδιόριστο ή που δεν επιδέχεται αντικειμενικής εξέτασης, αλλά είναι ζήτημα που μπορεί και πρέπει να αντιμετωπισθεί στο πλαίσιο κριτηρίων που προκύπτουν από το ισχύον πολιτειακό σύστημα, τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των εμπλεκομένων κρατικών αξιωματούχων, καθώς και από τη φύση των προβλημάτων που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν. Παρόμοια θέματα έχουν εγερθεί σε άλλες χώρες και υπάρχουν συναφή προηγούμενα (precedents) που παρέχουν καθοδήγηση στον ακαδημαϊκό μελετητή ή στην Επιτροπή ή στο πρόσωπο στο οποίο

ανατέθηκε η διερεύνηση κάποιου σοβαρού συμβάντος (όπως στην παρούσα περίπτωση).

- (vii) Χωρίς αμφιβολία, το αποτέλεσμα των γεγονότων στη Ναυτική Βάση στο Μαρί ήταν ιδιαίτερα τραγικό. Όλοι έχουν αναγνωρίσει αυτό. Στη σύνταξη της παρούσας Έκθεσης δεν μπορώ να αγνοήσω τα τραγικά αποτελέσματα του τι συνέβη. Φυσικά, ως γενικό θέμα αρχής, δεν μπορεί να λεχθεί ότι το αποτέλεσμα καθορίζει τελεσίδικα το ζήτημα της ευθύνης, διότι κάποτε το αποτέλεσμα είναι δυσανάλογο με το μέγεθος της ευθύνης, είτε επεδείχθη ολιγωρία ή αμέλεια. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει πάντοτε η κατ' ανάγκη αντιστοιχία μεταξύ αποτελέσματος και ευθύνης. Η κάθε περίπτωση θα πρέπει να μελετάται με βάση τα δικά της δεδομένα. Αλλά, το αποτέλεσμα έχει τεράστια σημασία εκεί που ήταν *προβλεπτό*. Εκεί δηλαδή που κάποιο αποτέλεσμα ήταν προβλεπτό, αλλά τίποτε δεν έγινε εκ μέρους των προσώπων με τη σχετική αρμοδιότητα, το μέγεθος και οι επιπτώσεις του συμβάντος όχι μόνο δεν μπορεί να αγνοηθούν αλλά πρέπει να ληφθούν ειδικά υπόψη στη διαπίστωση και απόδοση ευθυνών.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ – ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Η Επιτροπή ορκίστηκε στις 21.7.2011 ενώπιον του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης. Με την τελευταία παράγραφο του πιο πάνω Διατάγματος η Ερευνητική Επιτροπή κλήθηκε «να συμπληρώσει την έρευνα το συντομότερο δυνατό» και να υποβάλει την Έκθεσή της στο Υπουργικό Συμβούλιο.

Εν όψει της σημασίας και επείγοντος του θέματος, η Επιτροπή άρχισε άμεσα τις εργασίες της.

Με ανακοίνωση της ημερ. 21.7.2011 η Επιτροπή ανέφερε τα ακόλουθα:

«Η Επιτροπή ανακοινώνει ότι με βάση το άρθρο 8 του περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμου, Κεφάλαιο 44, κάθε πρόσωπο του οποίου η συμπεριφορά αποτελεί το αντικείμενο της πιο πάνω αναφερομένης έρευνας ή το οποίο με οποιοδήποτε τρόπο εμπλέκεται ή ενδιαφέρεται για το ζήτημα που ερευνάται, δικαιούται να αντιπροσωπεύεται κατά την διεξαγωγή της έρευνας από δικηγόρο ή άλλο πρόσωπο κατά την κρίση της Επιτροπής.

Ως εκ τούτου, παρακαλείται, οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο πρόσωπο, υπό την έννοια του πιο πάνω άρθρου, όπως παρευρεθεί και δηλώσει την εμφάνισή του στη Γραμματεία της Επιτροπής, την ερχόμενη Δευτέρα, 25 Ιουλίου 2011, και ώρα 09.30 π.μ. πριν από την έναρξη της πρώτης συνάντησης της Επιτροπής.»

Σύμφωνα με την πιο πάνω Ανακοίνωση, διάφορα ενδιαφερόμενα πρόσωπα εμφανίστηκαν ενώπιον της Επιτροπής μέσω δικηγόρων, οι οποίοι πρόσφεραν σημαντική βοήθεια στις εργασίες της Επιτροπής.

Στις 25.7.2011, έλαβε χώρα η πρώτη δημόσια συνεδρία της Επιτροπής, όπου επεξηγήθηκαν οι Όροι Εντολής της καθώς και η διαδικασία που θα ακολουθείτο (και σε μεγάλο βαθμό ακολουθήθηκε). Τα κύρια σημεία που τονίστηκαν κατά την πρώτη συνεδρία ήταν τα ακόλουθα:

- (i) Χάριν της διαφάνειας και εν όψει του μεγάλου δημόσιου ενδιαφέροντος για το έργο της Επιτροπής, οι συνεδριάσεις της θα ήταν δημόσιες, εκτός εκεί που ειδικοί λόγοι επέβαλλαν αποκλεισμό του κοινού, κάτι που ουδέποτε έγινε.
- (ii) Θα προηγείτο προσεκτική μελέτη των εγγράφων και στοιχείων που θα αποστέλλονταν στην Επιτροπή, και οι δημόσιες συνεδριάσεις θα ακολουθούσαν. Με τον τρόπο αυτό, θα καθίστατο δυνατή η ευχερέστερη διεξαγωγή των δημόσιων συνεδριάσεων και η κατάθεση προφορικής μαρτυρίας, διότι θα είχε προηγηθεί η εξέταση των εγγράφων και η ετοιμασία στοχευμένων ερωτήσεων προς αυτούς που θα καλούνταν ενώπιον της Επιτροπής.
- (iii) Η διαδικασία θα ήταν ερευνητική και όχι δικαστική. Επομένως, δεν θα ακολουθούσαν οι κανόνες μαρτυρίας ούτε και θα επιτρεπόταν η

αντεξέταση των προσώπων που θα παρουσιάζονταν. Σκοπός της Επιτροπής ήταν η γρηγορότερη δυνατή διεκπεραίωση του έργου της και η ετοιμασία ενός αξιόπιστου Πορίσματος, χωρίς απώλεια χρόνου ή χρονοβόρες διαδικασίες. Η βασική προσέγγιση θα ήταν η εξέταση των μαρτύρων από την Επιτροπή, με ορισμένες ερωτήσεις να υποβάλλονται από ενδιαφερόμενα πρόσωπα ή τους δικηγόρους τους μέσω της Επιτροπής (μετά από την άδεια και κατά την κρίση της Επιτροπής).

- (iv) Θα γινόταν κάθε προσπάθεια να συνδυασθεί η διαφάνεια με την αποτελεσματικότητα, δηλαδή με την ταχύτερη δυνατή διεκπεραίωση του έργου της Επιτροπής. Στόχος της Επιτροπής ήταν η υποβολή του Πορίσματος προς το Υπουργικό Συμβούλιο στις 30.9.2011, παρά το πολύ σύντομο της χρονικής περιόδου μεταξύ διορισμού της Επιτροπής και υποβολής του Πορίσματος της.

Βασικά, η πιο πάνω μεθοδολογία ακολουθήθηκε από την Επιτροπή κατά τη διαδικασία ενώπιον της.

Η Επιτροπή, με το διορισμό της, απέστειλε 121 επιστολές κλητεύσεως εγγράφων, ζητώντας την παρουσίαση και/ή κατάθεση όλων των εγγράφων στην κατοχή τους. Σε ανταπόκριση, λήφθηκαν πέραν των 21.000 σελίδων εγγράφων, που μελετήθηκαν από την Επιτροπή και τους συνεργάτες της. Σε ορισμένες περιπτώσεις στάλησαν συμπληρωματικές κλήσεις. Επίσης, παραλήφθηκαν σε ηλεκτρονική μορφή 41 DVDs και 2 βιντεοκασέτες από την Αστυνομία και τα ΜΜΕ καθώς και 1 σκληρός δίσκος και φωτογραφικό υλικό από την Αστυνομία. Η Επιτροπή επίσης είχε διάφορες επαφές και διαβουλεύσεις με ενδιαφερόμενα και εμπλεκόμενα πρόσωπα, με σκοπό την επίσπευση του ερευνητικού έργου.

Ενώπιον της Επιτροπής κλήθηκαν και παρουσιάστηκαν 35 πρόσωπα, που έδωσαν κατάθεση και εξετάστηκαν από την Επιτροπή. Ορισμένοι από τους παρουσιασθέντες ανέγνωσαν Γραπτή Δήλωση (που κατατέθηκε στην Επιτροπή) και στη συνέχεια εξετάστηκαν όχι μόνο επί της Γραπτής Δήλωσης

τους αλλά εφ' όλης της ύλης. Κατάλογος των προσώπων που εμφανίστηκαν ενώπιον της Επιτροπής επισυνάπτεται ως **Παράρτημα 5**.

Επίσης, η Επιτροπή κατέστησε σαφές, κατ' επανάληψη, ότι οποιοδήποτε πρόσωπο γνώριζε οτιδήποτε σχετικό με τα υπό εξέταση ζητήματα όπως αυτά διαλαμβάνονταν στους όρους εντολής της Επιτροπής μπορούσε να δώσει τα στοιχεία του στο Γραμματέα της Επιτροπής γραπτώς, είτε ταχυδρομικώς είτε με φαξ, για να κληθεί να καταθέσει. Επίσης, η Επιτροπή δέχτηκε διάφορα έγγραφα και επιστολές από πολίτες, που αξιολόγησε.

ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

Από την αρχή, εκδηλώθηκαν διάφορες αμφισβητήσεις για την αντικειμενικότητα της Επιτροπής και την καταλληλότητα της να διεκπεραιώσει το έργο που της ανατέθηκε. Οι κύριες ενστάσεις και αμφισβητήσεις που προβλήθηκαν από διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να εκτεθούν ως ακολούθως:

(i) Ακαταλληλότητα της διαδικασίας

Η βασική θέση σε σχέση με την ένσταση αυτή είναι ότι ο Περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμος, Κεφ.44, είναι απηρχαιωμένος και ότι, ειδικά, δεν συνάδει προς τις απαιτήσεις του άρθρου 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Όπως τέθηκε η άποψη αυτή σε επιστολή του κ. Δημήτρη Αραούζου, δικηγόρου της οικογένειας του αείμνηστου Πλοίαρχου Ανδρέα Ιωαννίδη,

«Υπάρχει κατά τη γνώμη μας κενό στη Νομοθεσία μας αναφορικά με τη δυνατότητα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας κάτω από άρθρο 2, εφόσον δεν υπάρχει άλλου είδους ανεξάρτητη έρευνα που θα μπορούσε να γίνει και στην οποία θα μπορούσαν να συμμετέχουν οι συγγενείς των προσώπων που έχασαν τη ζωή τους στις 11.7.2011.»

Υποδεικνύεται επίσης ότι η Επιτροπή δεν έχει δικαίωμα να καταλογίσει οποιοσδήποτε ποινικές ή αστικές ευθύνες ή να προβεί σε ευρήματα γεγονότων ή συμπεράσματα που να είναι δεσμευτικά σε μεταγενέστερες δικαστικές διαδικασίες.

Η απάντηση της Επιτροπής ήταν και είναι ότι έχει διοριστεί από το Υπουργικό Συμβούλιο στο πλαίσιο της εξουσίας που παρέχεται σε αυτό από το άρθρο 2 του Περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμου, Κεφ.44, με συγκεκριμένους όρους εντολής οι οποίοι περιέχονται στο Διάταγμα που εκδόθηκε στις 20.7.2011. Η απόφαση για διορισμό της Επιτροπής και οι όροι εντολής της ανάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργικού Συμβουλίου. Η Επιτροπή δεν έχει δικαίωμα να αμφισβητήσει είτε το Νόμο είτε το Διάταγμα διορισμού της. Εάν υπάρχει κενό στη νομοθεσία, αυτό είναι θέμα που θα πρέπει να απασχολήσει τα αρμόδια όργανα του κράτους (όπως και τα απασχολεί). Όσο αφορά τους συγκεκριμένους όρους εντολής, η άποψη μου είναι ότι αυτοί χαρακτηρίζονται από ευρύτητα τόσο σε σχέση με τα υπό διερεύνηση πραγματικά ζητήματα όσο και σε σχέση με τη διαπίστωση και καταλογοισμό των οποιωνδήποτε ευθυνών που ενδεχόμενα προκύπτουν.

(ii) Διορισμός της Επιτροπής από το Υπουργικό Συμβούλιο

Η αμφισβήτηση της Επιτροπής όσο αφορά το διορισμό της εστιάζεται στο ότι έχει διοριστεί από το Υπουργικό Συμβούλιο και πως είναι δύσκολο, εάν όχι αδύνατο, ο Ερευνών Λειτουργός να εξετάσει την ενδεχόμενη ευθύνη αυτών που τον διόρισαν, και πιο συγκεκριμένα του Προέδρου της Δημοκρατίας και μελών του Υπουργικού Συμβουλίου.

Σημειώνω ότι ο Νόμος προνοεί για το διορισμό ερευνητικών επιτροπών με βάση τον Περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμο, Κεφ.44, από το Υπουργικό Συμβούλιο. Δεν υπάρχει νόμος που να προνοεί για διορισμό ερευνητικής επιτροπής από άλλο θεσμικό όργανο της

πολιτείας. Εάν η πολιτεία αποφασίσει ότι θα πρέπει να υπάρξει κάποιο άλλο σύστημα η διαφοροποίηση του υφισταμένου συστήματος, το θέμα αυτό θα πρέπει να μελετηθεί από τα αρμόδια θεσμικά όργανα της πολιτείας (όπως και γίνεται, με πιθανότητα διορισμού τουλάχιστο σε ορισμένες περιπτώσεις από το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας). Όσο αφορά τη δυνατότητα απόδοσης ευθυνών στο Υπουργικό Συμβούλιο από Ερευνητική Επιτροπή που διορίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο, αυτό εξαρτάται από τους συγκεκριμένους όρους εντολής της Ερευνητικής Επιτροπής όπως έχουν αποφασιστεί από το Υπουργικό Συμβούλιο και δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας. Κάτι τέτοιο, στην παρούσα περίπτωση, επιτρέπεται από τους όρους εντολής που περιέχονται στο Διάταγμα διορισμού της Επιτροπής και επομένως δεν υπάρχει τίποτε, είτε ως θέμα λογικής είτε ως θέμα πολιτικής πρακτικής είτε άλλως πως, που να εμποδίζει την απόδοση ευθυνών από την Ερευνητική Επιτροπή στο Υπουργικό Συμβούλιο και τα μέλη του. Ακριβώς αυτή την προσέγγιση έχω ακολουθήσει στην παρούσα περίπτωση.

(iii) Αντικειμενικότητα και αμεροληψία της Επιτροπής

Η θέση που έχει εκφραστεί είναι ότι «η Επιτροπή δεν είναι ανεξάρτητη ούτε και μπορεί να είναι αμερόληπτη και αντικειμενική» διότι έχει διοριστεί από το Υπουργικό Συμβούλιο. Επίσης, έχει γίνει αναφορά σε διάφορες επαγγελματικές δραστηριότητες και συγγενικές σχέσεις μου, ως μόνου μέλους της Επιτροπής, με πρώην μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου.

Η απάντηση της Επιτροπής είναι ότι ο διορισμός της έγινε από το Υπουργικό Συμβούλιο και πως η Επιτροπή δεν πρέπει να προβεί σε οποιοδήποτε σχόλιο επί των εγειρομένων θεμάτων.

Δύο άλλα θέματα που έχουν εγερθεί από τους δικηγόρους των θυμάτων και των εμπλεκόμενων μερών είναι τα πιο κάτω:

(i) **Δημοσιοποίηση του Πορίσματος**

Με βάση το Νόμο (όπως ήταν κατά το χρόνο του διορισμού μου) και το Διάταγμα, η Ερευνητική Επιτροπή υποβάλλει το Πόρισμα της στο Υπουργικό Συμβούλιο. Η Ερευνητική Επιτροπή δεν έχει δικαίωμα η ίδια να δημοσιοποιήσει το Πόρισμα της. Από την αρχή όμως εκφράστηκαν έντονες απόψεις από σχεδόν όλους, και ιδιαίτερα από τους συγγενείς των θυμάτων, αναφορικά με το θέμα αυτό. Σίγουρα, η διαφάνεια και το έντονο δημόσιο ενδιαφέρον για το θέμα συνηγορούν υπέρ της δημοσιοποίησης του Πορίσματος και σημειώνω με ιδιαίτερη ικανοποίηση την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ότι θα προχωρήσει στη δημοσιοποίηση του, έστω και με βάση το προηγούμενο νομικό καθεστώς. Σημειώνω ότι επί του προκειμένου, έχει υπάρξει τροποποίηση του βασικού Νόμου, με τον περί Ερευνητικών Επιτροπών (Τροποποιητικό) Νόμο του 2011, ο οποίος επιτρέπει τη δημοσιοποίηση του πλήρους κειμένου της Έκθεσης από την Επιτροπή (εκτός εκεί που διαπιστωθεί ότι η δημοσιοποίηση του πλήρους κειμένου της Έκθεσης θέτει σε κίνδυνο την εθνική ασφάλεια του κράτους, οπότε δημοσιεύεται μόνο μέρος αυτής). Με βάση συμβουλή από το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ο Τροποποιητικός Νόμος καλύπτει και την παρούσα περίπτωση, με αποτέλεσμα ότι θα προβώ εγώ ο ίδιος στη δημοσιοποίηση της Έκθεσης.

(ii) **Διαδικασία των Δημοσίων Συνεδριάσεων**

Με βάση το άρθρο 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης καθώς και άλλα νομικά κείμενα, μου ζητήθηκε να διασφαλίσω «όλα τα δικαιώματα των εμπλεκόμενων προσώπων για τους σκοπούς του άρθρου 2 της

Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,

«περιλαμβανομένων (α) της εκπροσώπησης και συμμετοχής στην Επιτροπή των συγγενών του Πλοίαρχου Ανδρέα Ιωαννίδη μέσω δικηγόρων και με νομική αρωγή από τη Δημοκρατία (β) της κατάλληλης και εκ των προτέρων πρόσβασης σ' όλα τα έγγραφα ώστε να προετοιμαστούμε κατάλληλα και (γ) της ευχέρειας αντεξέτασης των σημαντικών μαρτύρων».

Έχω υποδείξει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, οι αποφάσεις και διαπιστώσεις της Επιτροπής δεν είναι δεσμευτικές και δεν καθορίζουν δικαιώματα σε οποιαδήποτε σφαίρα του δικαίου. Επομένως, δεν είναι υποχρεωμένη η Επιτροπή να ακολουθήσει οποιαδήποτε συγκεκριμένη διαδικασία, ιδιαίτερα διαδικασία που να βασίζεται σε δικαστικά πρότυπα. Παρόλα αυτά, εξέφρασα από την αρχή τη θέση ότι η Επιτροπή θα πρέπει να λειτουργήσει όχι μόνο αποτελεσματικά αλλά και αξιόπιστα και προς τούτο επέτρεψα την εκπροσώπηση και συμμετοχή στις εργασίες της Επιτροπής των δικηγόρων των συγγενών και άλλων ενδιαφερομένων προσώπων, προέβηκα σε διευθετήσεις για πρόσβαση σε πολλά έγγραφα και στοιχεία από τους ενδιαφερομένους πριν από την έναρξη των δημόσιων συνεδριάσεων, και κατά την εξέταση των προσώπων που παρουσιάστηκαν ενώπιον της Επιτροπής έλαβα υπόψη ερωτήσεις που μου παρέδωσαν οι δικηγόροι των μερών που εμφανίστηκαν ενώπιον της Επιτροπής.

3. ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΣΥΝΟΨΗ

Στις 09/01/2009, το πλοίο m/v Monchegorsk (εφεξής “το πλοίο”), υπό Κυπριακή σημαία, φορτώθηκε στο λιμάνι Bandar Abass του Ιράν και αναχώρησε με προορισμό τη Λαττάκια της Συρίας. Το φορτίο αποτελούνταν από 98 εμπορευματοκιβώτια και 231 δέματα, τα οποία δεν ήταν τοποθετημένα σε εμπορευματοκιβώτια. Σύμφωνα με τα έγγραφα του πλοίου, στο φορτίο συμπεριλαμβάνονταν μεγάλη ποσότητα εκρηκτικών υλών, τύπου 1.3C1.

Στις 19 και 20/01/2009, πλοίο του Πολεμικού Ναυτικού των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (εφεξής “ΗΠΑ”), ανέκοψε το πλοίο στην Ερυθρά Θάλασσα και άνδρες του Πολεμικού Ναυτικού των ΗΠΑ επιθεώρησαν το φορτίο του πλοίου και έκριναν ότι, αυτό παραβίαζε τα Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας (εφεξής “ΣΑ”) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (εφεξής “ΟΗΕ”), τα οποία επέβαλλαν κυρώσεις κατά του Ιράν.

Στις 23/01/2009, ο Πρέσβης των ΗΠΑ, στην Κύπρο, ενημέρωσε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (εφεξής “ΠτΔ”) και άλλους παράγοντες για το θέμα και κάλεσε την Κυπριακή Δημοκρατία (εφεξής “ΚΔ”), όπως συμμορφωθεί με τις πρόνοιες των Ψηφισμάτων του ΣΑ. Περαιτέρω, παραδόθηκαν στις Αρχές της ΚΔ έγγραφα και φωτογραφίες, οι οποίες λήφθηκαν κατά την επιθεώρηση του πλοίου από το Πολεμικό Ναυτικό των ΗΠΑ.

Μεταξύ 23/01/2009 και 28/01/2009, υπήρξαν διπλωματικές επαφές της ΚΔ με τις Αρχές της Αιγύπτου, του Ιράν, της Συρίας, του Ισραήλ και των ΗΠΑ και αποφασίστηκε όπως ζητηθεί από τον καπετάνιο του πλοίου να καταπλεύσει σε Κυπριακό λιμάνι, για να ελεγχθεί το φορτίο του και να διαπιστωθεί κατά πόσον εμπίπτει στις πρόνοιες των Ψηφισμάτων του ΣΑ του ΟΗΕ, για τις κυρώσεις κατά του Ιράν.

Μετά από επικοινωνία του Τμήματος Εμπορικής Ναυτιλίας (εφεξής “ΤΕΝ”) με την πλοιοκτήτρια Εταιρεία και τον καπετάνιο του πλοίου, το πλοίο κατέπλευσε στο Αγκυροβόλιο Λεμεσού στις 29/01/2009 και ώρα 0835.

Την ίδια ημέρα 29/01/2009, μετά από Σύσκεψη στο γραφείο του Υπουργού Άμυνας, αποφασίστηκε όπως, πραγματοποιηθεί νηοψία στο φορτίο του πλοίου, με σκοπό να αποφασιστούν οι περαιτέρω ενέργειες της ΚΔ.

Από τη νηοψία που έγινε το απόγευμα της ίδιας ημέρας σε τέσσερα (4) εμπορευματοκιβώτια, προέκυψε ότι, το πλοίο μετέφερε στρατιωτικό υλικό, με το χαρακτηρισμό “Dangerous Goods (Επικίνδυνο Φορτίο)”. Στο υλικό περιλαμβάνονταν διάφορα είδη πυρίτιδας, κάλυκες για όπλα Καλάσνικοφ, στρογγυλές μπρούντζινες πλάκες, όπως επίσης και δέσμες από μεταλλικές σωλήνες, μεταλλικούς άξονες και εξαρτήματα. Το πλοίο παρέμεινε στο Αγκυροβόλιο Λεμεσού, υπό τη φρούρηση και φύλαξη της Αστυνομίας και μελών της Εθνικής Φρουράς (εφεξής “ΕΦ”).

Στις 02/02/2009, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, σε γνωμάτευση του προς το Υπουργείο Εξωτερικών (εφεξής “ΥΠΕΞ”), ανέφερε ότι, οι Αρχές της ΚΔ έχουν υποχρέωση, με βάση τα Ψηφίσματα του ΣΑ, να επιθεωρήσουν το πλοίο και εντός πέντε (5) εργάσιμων ημερών από την ημέρα της επιθεώρησης να υποβάλουν γραπτή έκθεση στο ΣΑ.

Με βάση την πιο πάνω γνωμάτευση, την ίδια ημέρα 02/02/2009 έγινε νέα επιθεώρηση/νηοψία του φορτίου του πλοίου σε άλλα τριάντα δύο (32) εμπορευματοκιβώτια και ετοιμάστηκε Έκθεση και λεπτομερείς Πίνακες με συνημμένες φωτογραφίες, για το περιεχόμενο του.

Στις 03/02/2009, με βάση την Έκθεση και τους Πίνακες που ετοιμάστηκαν, όπως αναφέρεται πιο πάνω, ο Υπουργός Εξωτερικών απέστειλε στην Αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ, μέσω του Μόνιμου Αντιπροσώπου της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ, Έκθεση και Πίνακες με τα αποτελέσματα της Επιθεώρησης. Περαιτέρω, στην επιστολή αναφερόταν, μεταξύ άλλων, ότι, η

ΚΔ δεν είχε την ικανότητα ή τις εγκαταστάσεις για αποθήκευση, ασφαλή φύλαξη ή διάθεση τέτοιου υλικού σε τέτοιες ποσότητες και ζητούνταν η καθοδήγηση της Επιτροπής.

Από τις 02/02/2009 μέχρι τις 24/02/2009, διάφορες χώρες (π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Γαλλία) είχαν διαμηνύσει στην ΚΔ ότι, μπορούσαν να βοηθήσουν αναφορικά με το χειρισμό του φορτίου.

Στις 06/02/2009, σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στη Λιμενική και Ναυτική Αστυνομία, με τη συμμετοχή της Αστυνομίας, του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Φρουράς (εφεξής “ΓΕΕΦ”), του ΤΕΝ και της Αρχής Λιμένων Κύπρου (εφεξής “ΑΛΚ”), σε σχέση με το ενδεχόμενο μετακίνησης του πλοίου σε άλλο σημείο για λόγους καλύτερης και ασφαλέστερης φύλαξης, αποκλείστηκε το ενδεχόμενο μετακίνησης του πλοίου στο Αγκυροβόλιο Βασιλικού. Ένα από τα μειονεκτήματα που λήφθηκαν υπόψη στην απόφαση αυτή, ήταν και η γειτνίαση του Αγκυροβολίου με τον μεγαλύτερο Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της Κύπρου, στο Βασιλικό.

Στις 06/02/2009, η Επιτροπή Κυρώσεων, σε απάντηση της στην επιστολή της ΚΔ, όπως αναφέρεται πιο πάνω, διαμήνυσε, μεταξύ άλλων, ότι, το φορτίο του πλοίου έπρεπε να κατακρατηθεί για σκοπούς ενδεχόμενων περαιτέρω ελέγχων ή μέχρι τη λήψη απόφασης για κατάλληλη διάθεση του υλικού.

Την ίδια ημέρα, 06/02/2009, σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Προεδρικό Μέγαρο, ο ΠτΔ, φαίνεται να ενημέρωσε τους παρευρισκόμενους για το πολιτικό πρόβλημα που δημιουργήθηκε και τόνισε την ανάγκη, όπως η ΚΔ συμμορφωθεί με τα σχετικά ψηφίσματα του ΣΑ. Περαιτέρω, ο ΠτΔ ζήτησε όπως προχωρήσει ο έλεγχος για πλήρη καταγραφή του φορτίου και υποβληθεί σχετική Έκθεση.

Με βάση την πιο πάνω τοποθέτηση του ΠτΔ, στις 08/02/2009 και 09/02/2009, πραγματοποιήθηκαν επιθεωρήσεις και στα υπόλοιπα εξήντα δύο (62) εμπορευματοκιβώτια και ετοιμάστηκε Έκθεση και Πίνακας με το περιεχόμενο τους. Από τις νηοψίες που πραγματοποιήθηκαν, προέκυψε ότι, 83 από τα 98 εμπορευματοκιβώτια, περιείχαν επικίνδυνο φορτίο, κλάσεως 1.3 και 1.3C1.

Την 11/02/2009, σε συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου, ο ΠτΔ ενημέρωσε τα Μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου πως από την έρευνα που έγινε στο φορτίο του πλοίου, είχε αποδειχθεί ότι, υπήρχαν ένα δύο κιβώτια, τα οποία ήταν λίγο επικίνδυνα, ότι είχε ρωτήσει τους στρατιωτικούς κατά πόσον υπήρχε ασφαλής χώρος φύλαξης του φορτίου, ότι του είχαν απαντήσει θετικά και ότι, το φορτίο δεν ήταν επικίνδυνο αν δεν τύγχανε επεξεργασίας. Περαιτέρω, ο ΠτΔ ενημέρωσε τους Υπουργούς ότι, στο διάστημα των επομένων ημερών η Κυβέρνηση θα έβγαζε επίσημη ανακοίνωση και θα έληγε το θέμα. Τέλος, ο ΠτΔ αναφέρθηκε σε νέα σύσκεψη που θα έπρεπε να γίνει για το θέμα.

Την ίδια ημέρα, 11/02/2009, ο Υπουργός Άμυνας έδωσε οδηγίες σε Αξιωματικό της ΕΦ (τον οποίο από τις 29/01/2009, ο ίδιος διόρισε Επικεφαλής της Ομάδας Ελέγχου και Ερευνών του φορτίου του πλοίου), όπως προβεί στην αναγνώριση τριών συγκεκριμένων στρατοπέδων, για την πιθανή εκφόρτωση του αναφερόμενου φορτίου.

Την επόμενη ημέρα 12/02/2009, σε σύσκεψη στο ΓΕΕΦ, ο Υπουργός Άμυνας ανακοίνωσε ότι, μετά από σειρά διεργασιών και συνεννοήσεων σε διπλωματικό και πολιτικό επίπεδο, η Κυπριακή Κυβέρνηση έλαβε την απόφαση εκφόρτωσης και φύλαξης του υλικού αυτού σε κατάλληλους χώρους εντός της Ναυτικής Βάσης «Ευάγγελος Φλωράκης» (εφεξής “ΝΒΕΦ”) στην περιοχή Μαρί την Παρασκευή 13 Φεβρουαρίου 2009. Ακολούθως, συζητήθηκαν όλες οι πτυχές του ζητήματος, οι διάφορες τεχνικές λεπτομέρειες και καθορίστηκαν οι υποχρεώσεις των διαφόρων Τμημάτων και Υπηρεσιών που θα εμπλέκονταν στην επιχείρηση εκφόρτωσης και μεταφοράς του υλικού.

Την ίδια ημέρα 12/02/2009, ο Υπουργός Άμυνας σε χειρόγραφο σημείωση του, σε επιστολή του Υπαρχηγού του ΓΕΕΦ για την κατασκευή επιφάνειας με τσιμέντο στη ΝΒΕΦ, για τοποθέτηση των εμπορευματοκιβωτίων, κατέγραψε ότι, μετά από οδηγίες του ΠτΔ, το Υπουργείο Άμυνας (εφεξής “ΥΠΑΜ”) αναλαμβάνει το συντονισμό της όλης επιχείρησης για εκφόρτωση του απαγορευμένου υλικού από το εν λόγω πλοίο και μεταφορά του στη ΝΒΕΦ στο Μαρί.

Περαιτέρω, στις 12/02/2009, ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ, διαβίβασε στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ, την τελική απόφαση της ΚΔ, σε σχέση με το φορτίο του πλοίου. Διαβιβάστηκαν επίσης, η Έκθεση και ο Πίνακας, που ετοιμάστηκαν από την Ομάδα Εμπειρογνομώνων, μετά από τους επιπρόσθετους ελέγχους που διενεργήθηκαν στο πλοίο, στις 08/02/2009 και 09/02/2009. Στην επιστολή ενημέρωσης του ΣΑ, αναφερόταν ότι, η ΚΔ κατάφερε να υπερπηδήσει τις αρχικές αναμενόμενες δυσκολίες και είχε διασφαλίσει επαρκείς και κατάλληλες εγκαταστάσεις για ασφαλή φύλαξη του φορτίου.

Στις 13/02/2009, το φορτίο του πλοίου κατασχέθηκε με βάση την Τελωνειακή Νομοθεσία και παραλήφθηκε από Αξιωματικό της ΕΦ, ως Εκπρόσωπο του Υπουργείου Άμυνας για φύλαξη. Ακολούθως, το φορτίο εκφορτώθηκε στο Λιμάνι Λεμεσού, μεταφέρθηκε στη ΝΒΕΦ στο Μαρί και τοποθετήθηκε προσωρινά σε χώρο, δίπλα από το Λιμάνι της ΝΒΕΦ, μέχρι την ολοκλήρωση της τσιμεντένιας βάσης στο εσωτερικό του στρατοπέδου, όπου θα τοποθετούνταν, για λόγους ασφαλέστερης φύλαξης.

Στις 18/02/2009, μέρος του φορτίου και συγκεκριμένα, πυροσωλήνες που είχαν εντοπιστεί κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ελέγχων, μεταφέρθηκαν και αποθηκεύτηκαν σε υπόγεια αποθήκη πυρομαχικών σε στρατόπεδο στο Ζύγι.

Στις 24/02/2009, ο Πρόεδρος της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ, παρέδωσε την απάντηση της Επιτροπής, στην επιστολή της ΚΔ, ημερομηνίας 12/02/2009. Στην απάντηση της Επιτροπής, αναφέρεται ότι, η Επιτροπή έλαβε υπόψη τις επιπρόσθετες επιθεωρήσεις που διενεργήθηκαν και την απόφαση της ΚΔ για φύλαξη του φορτίου του πλοίου. Περαιτέρω, στην επιστολή αναφέρεται ότι, η Επιτροπή θα καλωσόριζε οποιαδήποτε περαιτέρω πληροφόρηση για το ιδιοκτησιακό καθεστώς του φορτίου και ότι, τέτοια πληροφόρηση θα βοηθούσε την Επιτροπή να διεκπεραιώσει την αποστολή της και να προβεί στις κατάλληλες ενέργειες.

Μεταξύ 06/03/2009 και 12/03/2009 το φορτίο που κατασχέθηκε από το πλοίο, μετακινήθηκε στην τελική του θέση, εντός της ΝΒΕΦ, στο Μαρί με το χώρο να φυλάσσεται επί 24ώρου βάσεως από Μέλη της ΕΦ. Επρόκειτο μόνο για φρούρηση του φορτίου έναντι κινδύνων όπως δολιοφθοράς και κλοπής, και όχι για κανονική φύλαξη (όπως θα γινόταν με στρατιωτικό υλικό).

Στις 13/03/2009, το κατασχεθέν φορτίο του πλοίου, θεωρήθηκε ότι, είχε κηρυχθεί σε δήμευση, επειδή η κατάσχεση δεν είχε αμφισβητηθεί από οποιοδήποτε πρόσωπο, εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στις πρόνοιες του Περί Τελωνειακού Κώδικα Νόμου 94(1)/2004.

Στις 29/04/2009 και 05/05/2009, ο προαναφερθείς Αξιωματικός της ΕΦ, Επικεφαλής της Ομάδας Έρευνας, με οδηγίες των Υπουργών Άμυνας και Εξωτερικών, προέβηκε σε νέους έλεγχους στα έγγραφα του πλοίου και στο φορτίο για εξακρίβωση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος του φορτίου και ετοίμασε σχετικές Εκθέσεις. Ενόψει των Εκθέσεων αυτών, στις 26/05/2009 ενημερώθηκε η αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ, σε σχέση με το ιδιοκτησιακό καθεστώς του φορτίου.

Στις 28/05/2009, ο νέος Αρχηγός ΓΕΕΦ, απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Άμυνας, με την οποία τον πληροφορούσε για τα πρακτικά προβλήματα φύλαξης του φορτίου του πλοίου και για τους κινδύνους αλλοίωσης ή και καταστροφής του, λόγω της παρατεταμένης διάρκειας αποθήκευσης και του

ζητούσε, όπως σε συνεργασία με άλλες υπηρεσίες του Κράτους, ληφθεί απόφαση ως προς τον παραπέρα χειρισμό του θέματος.

Στις 06/08/2009, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο ΥΠΕΞ, με θέμα το μέλλον του φορτίου του πλοίου. Στη σύσκεψη, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ ενημέρωσε ότι, επιθυμία της Κυβέρνησης, είναι να συνεχιστεί η υφιστάμενη πρακτική τουλάχιστον μέχρι τον Οκτώβριο του 2009 (πέρασ επίσκεψης ΠτΔ στη Συρία και Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ) και ότι, δεν υπάρχει σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Σε άλλο πρακτικό για την ίδια σύσκεψη (το οποίο φαίνεται να ετοιμάστηκε πριν από το άλλο και το οποίο είναι ανυπόγραφο) αναφέρεται ότι, η σχετική επιθυμία ήταν του **“ΠτΔ και του Υπουργού Εξωτερικών”**.

Την 31/08/2009, ο ΠτΔ, σε συνάντηση του στη Δαμασκό με τον Πρόεδρο της Συρίας, συζήτησε μεταξύ άλλων θεμάτων το θέμα του φορτίου του πλοίου και διαβεβαίωσε, σε τρεις περιπτώσεις τον Σύριο ομόλογο του, ότι, το φορτίο δεν θα δοθεί σε οποιοδήποτε τρίτο και ότι, θα παραμείνει φυλαγμένο στην Κύπρο, μέχρις ότου καταστεί δυνατή η επιστροφή του στη Συρία ή στο Ιράν.

Στις 04/11/2009, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ, απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Άμυνας, με την οποία τον πληροφορούσε για τους κινδύνους από την υπαίθρια εναποθήκευση του φορτίου και ζητούσε να πληροφορηθεί για τις ενέργειες του Υπουργείου Άμυνας σε σχέση με τις οδηγίες που δόθηκαν μετά τη σύσκεψη στο ΥΠΕΞ στις 06/08/2009.

Με βάση την πιο πάνω επιστολή, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, απέστειλε επιστολή στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ στις 23/11/2009, με την οποία τον πληροφορούσε για τους κινδύνους που είχε επισημάνει το ΓΕΕΦ και ζητούσε λήψη τελικής απόφασης για την παραπέρα τύχη του φορτίου. Λόγω του ότι, δεν λήφθηκε οποιαδήποτε απάντηση, στις 14/12/2009 στάλθηκε υπενθυμητική επιστολή. Την 31/12/2009, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ, σε απάντηση του προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, ανέφερε ότι, κατά την άποψη του Υπουργείου Εξωτερικών, οι πολιτικοί λόγοι, για τους οποίους το

φορτίο θα παρέμενε υπό τη φύλαξη της ΚΔ, όπως αποφασίστηκε στη σύσκεψη της 06/08/2009, δεν είχαν αλλάξει και δεν δικαιολογούνταν προς το παρόν οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος.

Στις 26/05/2010, Αξιωματικός του ΥΠΑΜ, ο οποίος υπηρετεί στο Τμήμα Αμυντικής Πολιτικής και μεταξύ των καθηκόντων του είναι και τα θέματα που έχουν σχέση με τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη (εφεξής “ΟΑΣΕ”), ετοίμασε Σημείωμα προς τον Υπουργό Άμυνας με την εισήγηση όπως σε συνεννόηση με το ΥΠΕΞ υποβληθεί σχετική πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, στην οποία να γίνεται εισήγηση, όπως η ΚΔ ζητήσει τη συνδρομή Διεθνών Οργανισμών, π.χ του ΟΑΣΕ ή του ΟΗΕ, προκειμένου να καταστρέψει το φορτίο του πλοίου.

Στις 17/06/2010, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, επανήλθε με νέα επιστολή του προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, με την οποία ζητούσε να πληροφορηθεί κατά πόσον υπήρχε οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος. Στις 07/07/2010, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ, σε απάντηση του στην πιο πάνω επιστολή, ανέφερε ότι, οι πολιτικοί λόγοι για τους οποίους το προηγούμενο καλοκαίρι είχαν καταλήξει στα συγκεκριμένα συμπεράσματα, εξακολουθούσαν να υφίστανται και δεν δικαιολογούνταν προς το παρόν οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος.

Στις 03/09/2010, ο Διευθυντής του Διπλωματικού Γραφείου του ΠτΔ (“εφεξής Διευθυντής ΔΓΠτΔ”), με Σημείωμα του, πληροφορούσε τον ΠτΔ ότι, σε συνάντηση που είχε με τον Πρέσβη του Ιράν, συζήτησαν το θέμα του φορτίου του πλοίου και το πιθανό ενδεχόμενο καταστροφής της πυρίτιδας και των υπόλοιπων εκρηκτικών, αφού ενημερωθεί το ΣΑ. Ο Ιρανός Πρέσβης του είπε ότι, δεν υπήρχε καμία ένσταση και ότι, οι Ιρανοί θα μπορούσαν να μιλήσουν και με τους Σύριους, για να μην δημιουργήσουν ούτε και αυτοί πρόβλημα. Η θέση του Ιρανού Πρέσβη, ήταν ότι, ήταν προτιμότερο να λήξει η εκκρεμότητα, έστω και με καταστροφή των εκρηκτικών. Περαιτέρω, ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ ανέφερε στον ΠτΔ ότι, στις 06/09/2009 θα είχε συνάντηση με Επιτελείς του ΓΕΕΦ, για να ακούσει τη δική τους άποψη γι’ αυτό το ενδεχόμενο.

Στις 06/09/2010, ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ, σε Σημείωμα του προς τον ΠτΔ, τον ενημέρωσε για τη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε με Επιτελείς του ΥΠΑΜ, σε σχέση με το φορτίο του πλοίου. Συγκεκριμένα, στο Σημείωμα καταγράφεται ότι, οι Επιτελείς τοποθετήθηκαν υπέρ της καταστροφής, λόγω των κάποιων κινδύνων που υπήρχαν με τις υψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονταν μέσα στα εμπορευματοκιβώτια το καλοκαίρι και είπαν ότι, η ΕΦ ήταν σε θέση, από τεχνικής άποψης, να διεκπεραιώσει το έργο της καταστροφής.

Στις 23/09/2010, έγινε συνάντηση του ΠτΔ με τον Πρόεδρο του Ιράν κατά τη διάρκεια της ετήσιας Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, χωρίς να γίνει οποιαδήποτε αναφορά στο θέμα του φορτίου του πλοίου. Φαίνεται ότι, στο περιθώριο της συνάντησης αυτής, ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ, συζήτησε το θέμα του φορτίου με Ιρανό Αξιωματούχο.

Στις 04/11/2010, ο ΠτΔ, είχε συνάντηση στη Λευκωσία με τον Πρόεδρο της Συρίας και από τη μελέτη των πρακτικών, προκύπτει ότι, δεν έγινε μεταξύ τους οποιαδήποτε αναφορά στο φορτίο του πλοίου.

Στις 25/01/2011, η Ομάδα Εμπειρογνομώνων (Panel of Experts) της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ, απέστειλε επιστολή στο Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ στον ΟΗΕ-NY, με την οποία τον πληροφορούσε ότι, η Ομάδα θα ήθελε να επισκεφθεί την Κύπρο ούτως ώστε, μεταξύ άλλων, να προβεί σε “follow-up” της έρευνας που σχετιζόταν με την υπόθεση του πλοίου.

Σε αλληλογραφία που ακολούθησε, η Συντονίστρια της Ομάδας, ζήτησε μεταξύ άλλων, στοιχεία για αυτή καθ’ αυτή την κατάσταση του φορτίου. Τελικά ούτε η επίσκεψη της Ομάδας πραγματοποιήθηκε ούτε διοχετεύτηκαν οποιαδήποτε στοιχεία στην Ομάδα, εξ υπαιτιότητας της ΚΔ.

Στις 07/02/2011, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο ΥΠΕΞ μετά από νέα επιστολή του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΑΜ. Κατά τη διάρκεια της σύσκεψης, ο Υπουργός Άμυνας, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ και Αξιωματικός της ΕΦ ανέφεραν ότι, εγείρονται σοβαρά θέματα ασφάλειας για το προσωπικό που φρουρεί το φορτίο, λόγω της αποσταθεροποιητικής φύσης του μεγαλύτερου μέρους του φορτίου, που αποτελείται από πυρίτιδες διαφόρων ειδών και που υπόκεινται σε υψηλές θερμοκρασίες και υγρασία, ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Περαιτέρω, κατά τη διάρκεια της σύσκεψης, Αξιωματικός της ΕΦ, ανέφερε ότι, λόγω της παρατεταμένης υπαίθριας αποθήκευσης των εμπορευματοκιβωτίων και της επίδρασης των μεταβαλλόμενων καιρικών συνθηκών, εμπεριεχόταν ο κίνδυνος να αλλοιωθεί το μίγμα της πυρίτιδας, αντιδρώντας με ανάφλεξη ή ακόμη και με έκρηξη.

Ο Υπουργός Εξωτερικών ανέφερε ότι, η ΚΔ προέβηκε σε σωστό χειρισμό του όλου θέματος και η Συρία και το Ιράν δεν κράτησαν οποιαδήποτε αρνητική στάση έναντι της ΚΔ. Τόνισε όμως ότι, η ΚΔ, δέχεται πιέσεις σε πολιτικό επίπεδο από τις προαναφερθείσες χώρες, προκειμένου να τους επιστραφεί το κατασχεθέν φορτίο, χωρίς ωστόσο αυτές να αποτείνονται στο ΣΑ.

Μετά από τη συζήτηση του θέματος, ο Υπουργός Εξωτερικών, ζήτησε από το ΓΕΕΦ να αποστείλει δείγματα των διαφόρων πυρίτιδων του φορτίου, σε Χημεία της Κύπρου ή του εξωτερικού, προκειμένου να διερευνηθεί κατά πόσον είχε αλλοιωθεί η σύνθεση τους. Ακόμα, ζήτησε να γίνει μια εκτίμηση της συνολικής αξίας του φορτίου, καθώς και έρευνα από εργοστάσια του εξωτερικού για πιθανούς αγοραστές των πυρίτιδων.

Με βάση τις αποφάσεις της πιο πάνω σύσκεψης, στις 10/02/2011, το ΓΕΕΦ άρχισε τις διαδικασίες για να προβεί στη λήψη δειγμάτων πυρίτιδων του φορτίου του πλοίου και να τα αποστείλει στις εγκαταστάσεις της ΕΒΟ – ΠΥΡΚΑΛ, στην Ελλάδα, για αναλύσεις. Στις 22/03/2011, λήφθηκαν έξι (6) δείγματα πυρίτιδας, διαφόρων ειδών, από έξι (6) εμπορευματοκιβώτια, συσκευάστηκαν και αποθηκεύτηκαν σε στρατόπεδο στην Παλώδια, μέχρι να αποσταλούν στην Ελλάδα.

Με βάση την αλληλογραφία που ανταλλάχθηκε μεταξύ ΓΕΕΦ, Υπουργείου Άμυνας, Κυπριακών Αερογραμμών και ΠΥΡΚΑΛ, η οποία καταλήγει στις 07/06/2011, προέκυψε ότι, τα δείγματα ουδέποτε στάληκαν στην Ελλάδα, εξαιτίας της άρνησης των Κυπριακών Αερογραμμών να τα μεταφέρουν, επικαλούμενες θέματα ασφαλείας και τα προβλήματα που προέκυψαν σε σχέση με την εξασφάλιση άδειας εισαγωγής της πυρίτιδας στην Ελλάδα.

Το ΓΕΕΦ ουδέποτε αποτάθηκε στο Γενικό Χημείο του Κράτους ή σε οποιοδήποτε άλλο Χημείο ή Οργανισμό στην Κύπρο, για αναλύσεις των δειγμάτων της πυρίτιδας που λήφθηκαν από τα εμπορευματοκιβώτια.

Τη νύχτα της 04/07/2011, οι Αξιωματικοί φυλακής στη ΝΒΕΦ, ενώ εκτελούσαν έφοδο στο χώρο των εμπορευματοκιβωτίων, διαπίστωσαν ότι, ένα από τα 98 εμπορευματοκιβώτια που βρισκόταν τοποθετημένο στην πάνω πλευρά, στη νοτιανατολική γωνία, είχε φουσκώσει και παραμορφωθεί. Ενημερώθηκαν ο Διοικητής της Βάσης, ο Διοικητής Ναυτικού και ο Αξιωματικός, στον οποίο είχαν “χρεωθεί” τα εμπορευματοκιβώτια το 2009, οι οποίοι το ίδιο βράδυ μετέβηκαν στη ΝΒΕΦ και έκαναν επιτόπιες εξετάσεις. Αμέσως μετά, ο προαναφερθείς Αξιωματικός που είχε την ευθύνη φύλαξης των εμπορευματοκιβωτίων, ενημέρωσε τον Αρχηγό ΓΕΕΦ, ο οποίος του έδωσε οδηγίες να μεταβεί το πρωί στο γραφείο του και να τον ενημερώσει προσωπικά.

Την επόμενη μέρα 05/07/2011, ο συγκεκριμένος Αξιωματικός, ενημέρωσε προσωπικά τον Αρχηγό ΓΕΕΦ, για τη διόγκωση του εμπορευματοκιβωτίου και μετέβηκαν μαζί στο Υπουργείο Άμυνας, όπου συναντήθηκαν με τον Υπουργό Άμυνας, το Γενικό Διευθυντή και Αξιωματικούς του ΥΠΑΜ. Πραγματοποιήθηκε σύσκεψη, όπου έγινε λεπτομερής ενημέρωση του Υπουργού Άμυνας για το θέμα. Με το πέρας της σύσκεψης, ο Υπουργός Άμυνας έδωσε οδηγίες στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, να διευθετήσει τη συγκρότηση Ομάδας Εμπειρογνομόνων για επιθεώρηση του φορτίου και υποβολή Έκθεσης, η οποία να καλύπτει το σύνολο των θεμάτων ασφαλείας του συγκεκριμένου φορτίου.

Στις 06/07/2011 και ώρα 0900, στη ΝΒΕΦ, συγκροτήθηκε η Ομάδα Εμπειρογνομώνων με Επικεφαλής τον Αξιωματικό που είχε διορίσει ο Υπουργός Άμυνας, και στον οποίο είχαν “χρεωθεί” τα εμπορευματοκιβώτια το 2009, αποτελούμενη από Αξιωματικούς της ΕΦ και του Υπουργείου Άμυνας, τον Υποδιευθυντή της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, τον Επιθεωρητή και το Βοηθό Επιθεωρητή Εκρηκτικών Υλών της Υπηρεσίας Μεταλλείων, Λειτουργό του Τμήματος Επιθεώρησης και Ασφάλειας του Υπουργείου Εργασίας και φωτογράφο του ΓΕΕΦ. Στην Ομάδα συμμετείχε τελικά και ο Διοικητής της Ειδικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών (“εφεξής ΕΜΑΚ”), ο οποίος μετέβηκε εκεί μετά από παράκληση του Υποδιευθυντή της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας.

Ο Επικεφαλής Αξιωματικός, ενημέρωσε τους παρευρισκόμενους για το ιστορικό του φορτίου και το περιεχόμενο του και ακολούθως μετέβηκαν όλοι στο χώρο φύλαξης των εμπορευματοκιβωτίων και προέβηκαν σε επιτόπιες εξετάσεις. Όλοι οι παρευρισκόμενοι, πλην του Υποδιευθυντή της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, ανέβηκαν στη στοίβαδα των εμπορευματοκιβωτίων και επιθεώρησαν το διογκωμένο εμπορευματοκιβώτιο. Ο φωτογράφος του ΓΕΕΦ έλαβε μεγάλο αριθμό φωτογραφιών.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη, κατά την οποία, συζητήθηκαν οι πιθανοί λόγοι διόγκωσης του εμπορευματοκιβωτίου, ο Υποδιευθυντής της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας εισηγήθηκε την κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων και μίλησε με Αξιωματικό στο Αρχηγείο της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, για να βεβαιωθεί κατά πόσον η ενέργεια αυτή θα επηρέαζε αρνητικά την πυρίτιδα. Στη σύσκεψη αποφασίστηκε από όλους τους παρευρισκόμενους, η κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων, η απομάκρυνση του διογκωμένου εμπορευματοκιβωτίου και λήψη πολιτικής απόφασης για έναρξη καταστροφής της πυρίτιδας με μέριμνα της ΕΦ.

Μετά το πέρας της σύσκεψης, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ επισκέφθηκε το χώρο φύλαξης των εμπορευματοκιβωτίων, όπου επιθεώρησε το διογκωμένο εμπορευματοκιβώτιο και ακολούθως είχε συνάντηση με το Διοικητή Ναυτικού, το Διευθυντή Διεύθυνσης Υλικού Πολέμου (εφεξής “ΔΥΠ”) και τον Αξιωματικό Επικεφαλής της Ομάδας Εμπειρογνωμόνων. Στη συνάντηση αυτή, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ, ενημερώθηκε για την επιθεώρηση που έγινε από την Ομάδα των Εμπειρογνωμόνων, τις διαπιστώσεις και τις εισηγήσεις τους. Επίσης, του υποδείχθηκαν και φωτογραφίες του διογκωμένου εμπορευματοκιβωτίου σε ηλεκτρονική μορφή. Ο Αρχηγός ΓΕΕΦ, έδωσε οδηγίες στον Επικεφαλής Αξιωματικό να ετοιμάσει σχετική Έκθεση το συντομότερο δυνατόν και να του την αποστείλει.

Την ίδια ημέρα 06/07/2011, ο Αξιωματικός του ΥΠΑΜ που συμμετείχε στην πιο πάνω Επιθεώρηση, με την επιστροφή του στο ΥΠΑΜ, ενημέρωσε προφορικά τον Υπουργό Άμυνας και του υπέδειξε αριθμό φωτογραφιών, σε έντυπη μορφή, οι οποίες λήφθηκαν κατά την επιθεώρηση των εμπορευματοκιβωτίων.

Την 07/07/2011, ο Επικεφαλής Αξιωματικός της Ομάδας Εμπειρογνωμόνων, ετοίμασε Έκθεση Ασφαλείας, στην οποία κατέγραψε το ιστορικό του φορτίου του πλοίου, τις διαπιστώσεις της Ομάδας Εμπειρογνωμόνων, τις εισηγήσεις και άλλα θέματα σχετικά με την καταστροφή της πυρίτιδας και επεξήγηση των φωτογραφιών που επισύναψε στην Έκθεση και την απέστειλε με αγγελιαφόρο στον Αρχηγό του ΓΕΕΦ.

Την 08/07/2011, με οδηγίες του Αρχηγού ΓΕΕΦ, ένα πυροσβεστικό όχημα της ΕΦ διατέθηκε στη ΝΒΕΦ, το οποίο θα χρησιμοποιούνταν για κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων.

Την ίδια ημέρα 08/07/2011, σύμφωνα με τη μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, έγινε κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων με τη χρήση του πυροσβεστικού οχήματος της ΝΒΕΦ, το οποίο υπήρχε στη Βάση.

Γύρω στις 0340 της 11/07/2011, υπάλληλοι της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (“εφεξής ΑΗΚ”) που εργάζονταν στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ στο Βασιλικό, δίπλα από τη ΝΒΕΦ, πρόσεξαν κάποιες λάμπες στον ουρανό, στην πλευρά του στρατοπέδου και άκουγαν εκρήξεις. Μετά από λίγα λεπτά, ο Αξιωματικός φυλακής του στρατοπέδου, αντιλήφθηκε μια λάμψη από το χώρο των εμπορευματοκιβωτίων, μετέβηκε εκεί, είδε ότι, υπήρχε φωτιά στα εμπορευματοκιβώτια και σήμανε συναγερμό. Αμέσως, κινητοποιήθηκαν όλα τα μέλη της ΕΦ που βρίσκονταν εντός της ΝΒΕΦ και άρχισαν τις προσπάθειες κατάσβεσης της πυρκαγιάς. Ενημερώθηκαν ο Διοικητής Διοίκησης Ναυτικού, ο Διοικητής της Βάσης και ο Αξιωματικός Υπηρεσίας του ΓΕΕΦ. Περαιτέρω, ενημερώθηκε η Αστυνομία Ζυγίου και η ΕΜΑΚ στην Κοφίνου, η οποία ανταποκρίθηκε με δύο πυροσβεστικά οχήματα και έξι (6) Πυροσβέστες.

Η ώρα 0550 της 11/07/2011, έγινε έκρηξη στο χώρο όπου φυλάσσονταν τα εμπορευματοκιβώτια, η οποία είχε ως συνέπεια το θάνατο συνολικά 13 ατόμων, τον τραυματισμό 62 ατόμων και την πρόκληση ανυπολόγιστων καταστροφών, τόσο στην υποδομή όσο και τον εξοπλισμό του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού της ΑΗΚ στο Βασιλικό. Επίσης, ζημιές προκλήθηκαν στη ΝΒΕΦ και σε οικίες, υποστατικά και οχήματα στη γύρω περιοχή καθώς και στον αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας-Λεμεσού.

Η παρούσα Έκθεση Γεγονότων, αφορά στα γεγονότα:

- Της **άφιξης του πλοίου** στην Κύπρο, της νηοψίας, κατάσχεσης, εκφόρτωσης, μεταφοράς και τοποθέτησης του φορτίου στη ΝΒΕΦ.
- Της **φύλαξης** του φορτίου.
- Των **συσκέψεων** που έγιναν σε σχέση με το φορτίο και τη διάθεση του.
- Των **διπλωματικών επαφών** της ΚΔ με άλλες χώρες και τον ΟΗΕ.

Συγκεκριμένα, η Έκθεση Γεγονότων, χωρίζεται σε **έντεκα (11) Κεφάλαια** ως ακολούθως:

➤ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1**

Αναφέρονται τα στοιχεία του πλοίου και του φορτίου, η γεωγραφική θέση της ΝΒΕΦ και τα Στρατόπεδα που εδρεύουν σε αυτήν και σύντομη αναφορά στην Πυροσβεστική Υπηρεσία-ΕΜΑΚ.

➤ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2**

Αναφέρονται οι Διεθνείς Σημάνσεις, η Ταξινόμηση των Επικίνδυνων Ουσιών και οι ενέργειες της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και του ΓΕΕΦ, σε περίπτωση αντιμετώπισης επεισοδίου, πυρκαγιάς ή έκρηξης με χημικά ή εκρηκτικά, σύμφωνα με τις Σημειώσεις της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και τα εγχειρίδια του ΓΕΕΦ.

➤ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3**

Αναφέρονται τα γεγονότα και οι ενέργειες που έγιναν πριν από την άφιξη του πλοίου στην Κύπρο, οι Διπλωματικές Επαφές και η πληροφόρηση για το φορτίο που μετέφερε.

➤ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4**

Αναφέρονται τα γεγονότα για τη νηοψία του πλοίου, την ενημέρωση του ΣΑ, τις Διπλωματικές Επαφές, την απόφαση για κατάσχεση του φορτίου, την εκφόρτωση, μεταφορά και τοποθέτηση του φορτίου στη ΝΒΕΦ.

➤ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5**

Αναφέρονται τα γεγονότα για τη μετακίνηση του φορτίου στην τελική θέση φύλαξης του, την εξακρίβωση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος του φορτίου και την ενημέρωση του ΣΑ του ΟΗΕ.

➤ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6**

Αναφέρονται οι ανησυχίες του ΓΕΕΦ για την κατάσταση του φορτίου από την παρατεταμένη υπαίθρια αποθήκευση του, οι οδηγίες του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για τη διάθεση του φορτίου, η Σύσκεψη για το μέλλον του φορτίου, οι Συναντήσεις του ΠτΔ με τον Πρόεδρο της Συρίας, οι Διπλωματικές Επαφές, η αλληλογραφία μεταξύ Υπουργείου Άμυνας και Υπουργείου Εξωτερικών για τη διάθεση του φορτίου και η ετοιμασία Σημειώματος Αξιωματικού του ΥΠΑΜ για καταστροφή του φορτίου.

➤ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7**

Αναφέρεται η αλληλογραφία που ανταλλάχτηκε μεταξύ της Ομάδας Εμπειρογνομόνων, της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ, του Μονίμου Αντιπροσώπου της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ και του Υπουργείου Εξωτερικών.

➤ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8**

Αναφέρεται η Σύσκεψη στο Υπουργείο Άμυνας για τη διαχείριση του φορτίου και οι ενέργειες του ΓΕΕΦ και Υπουργείου Άμυνας για λήψη δειγμάτων πυρίτιδας από το φορτίο, για έλεγχο της χημικής σταθερότητας τους.

➤ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9**

Αναφέρονται τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν από τον εντοπισμό ενός διογκωμένου εμπορευματοκιβωτίου, της επιθεώρησης που έγινε, της σύσκεψης που ακολούθησε και τις ενέργειες που έγιναν από όλα τα εμπλεκόμενα Τμήματα και Υπηρεσίες.

➤ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10**

Αναφέρονται τα γεγονότα από τη στιγμή που εντοπίστηκε η πυρκαγιά στο χώρο των εμπορευματοκιβωτίων μέχρι την έκρηξη, η οποία είχε τραγικές συνέπειες.

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Αναφέρονται οι επιτόπιες εξετάσεις που έγιναν στο χώρο της έκρηξης από Έλληνες, Βρετανούς και Γάλλους Εμπειρογνώμονες, τα αποτελέσματα και συμπεράσματα τους, καθώς επίσης και τα αποτελέσματα των αναλύσεων του Γενικού Χημείου του Κράτους.

Η παρούσα Έκθεση Γεγονότων βασίστηκε στο μαρτυρικό υλικό που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, από τα εμπλεκόμενα Υπουργεία, Τμήματα και Υπηρεσίες και από την Αστυνομία μέχρι την 01/09/2011.

Σημειώνεται πως στην παρούσα Έκθεση Γεγονότων έγινε προσπάθεια απόδοσης τουλάχιστον κάποιων Αγγλικών κειμένων/εκφράσεων στην Ελληνική γλώσσα. Βεβαίως, σε τέτοιες περιπτώσεις, ως αυθεντικό μπορεί να θεωρείται μόνο το Αγγλικό κείμενο.

Περαιτέρω, σε αρκετές περιπτώσεις παρατίθενται αυτούσια κείμενα, τα οποία λήφθηκαν από έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής. Αυτά τα κείμενα, καταγράφηκαν όπως ακριβώς ήταν στα έγγραφα, χωρίς καμία αλλαγή ή διόρθωση. Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε ορθογραφικά ή/και άλλα λάθη, σε αυτά τα κείμενα, δεν έγιναν κατά τη συγγραφή της παρούσας Έκθεσης Γεγονότων.

Για υποβοήθηση του αναγνώστη σχετικά με τις Διεθνείς Σημάνσεις και τα είδη των εκρηκτικών, παρατίθενται απεικονίσεις των σημάνσεων αυτών, οι οποίες εξασφαλίστηκαν από το διαδίκτυο, σύμφωνα με τις σημάνσεις που φαίνονται στα έγγραφα της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και του ΓΕΕΦ.

Παρατίθεται επίσης, αριθμός φωτογραφιών του πλοίου, του φορτίου, της ΝΒΕΦ, του χώρου φύλαξης των εμπορευματοκιβωτίων, της διόγκωσης του εμπορευματοκιβωτίου και των ζημιών που προκλήθηκαν εξαιτίας της έκρηξης, οι οποίες εξασφαλίστηκαν από την Υπηρεσία Εγκληματολογικών Ερευνών του Αρχηγείου Αστυνομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

M/V MONCHEGORSK

Με βάση τα έγγραφα του πλοίου **m/v¹ Monchegorsk** (το πλοίο), που υποβλήθηκαν στο Τελωνείο Λεμεσού, με την άφιξη του, τα στοιχεία, το ιδιοκτησιακό καθεστώς, το πλήρωμα, η φόρτωση, ο απόπλους, το φορτίο και ο προορισμός του, είχαν ως εξής:

- Το πλοίο ήταν εγγεγραμμένο στο Κυπριακό Νηολόγιο από το 1994.
- Τα στοιχεία το πλοίου ήταν τα ακόλουθα:

Όνομα	:	MONCHEGORSK
IMO No	:	8013039
Ολική Χωρητικότητα	:	18627 GT
Διεθνές Διακριτικό σήμα	:	P3NL 5
MMSI	:	210558000

- Ιδιοκτήτρια (owner) ήταν η εταιρεία NB Shipping Limited, Cyprus, Διαχειρίστρια (manager) η εταιρεία NB Maritime Management, Cyprus και Εκμεταλλεούμενη (operator) η εταιρεία Bonmar S.A Switzerland.

¹ Motor vessel (φορτηγό πλοίο)

- Σύμφωνα με τη λίστα πληρώματος, στο πλοίο επέβαιναν 24 πρόσωπα ως πλήρωμα, όλοι Ρώσοι.
- Το πλοίο φορτώθηκε στις 09/01/2009 στο Λιμάνι Bandar Abbas του Ιράν με Ναυλωτή/Αποστολέα (Shipper) την εταιρεία Rosmachin Comrpany Tehran-Iran και αναχώρησε στις 11/01/2009 με προορισμό τη Λαττάκια της Συρίας.
- Σύμφωνα με το Δηλωτικό Έγγραφο του πλοίου (Manifest of ship), το φορτίο αποτελούνταν από 98 εμπορευματοκιβώτια και 231 δέματα, τα οποία δεν ήταν τοποθετημένα σε εμπορευματοκιβώτια.
- Σύμφωνα με το έγγραφο “IMO GENERAL DECLARATION” του πλοίου, η περιγραφή του φορτίου του πλοίου ήταν η ακόλουθη: “83 x 20 CNTR DANGEROUS CARGO CLASS 1.3 – 812889 & GENERAL CARGO (15 cnrs² - 230431 ... & Loose Cargo 399606 ...)”.
- Σύμφωνα με το “Ship Security Pre-Arrival Information”, το οποίο υποβλήθηκε στις Αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας, στις 28/01/2009, το βάρος του φορτίου του πλοίου ανερχόταν στους 1676.6 μετρικούς τόνους (mt).

² containers

Ναυτική Βάση “Ευάγγελος Φλωράκης” (NBEΦ)

Η Ναυτική Βάση “Ευάγγελος Φλωράκης”, βρίσκεται στην περιοχή Βασιλικού, στα νότια παράλια της Κύπρου σε απόσταση ~28 km ανατολικά της Λεμεσού. Ο αυτοκινητόδρομος Λευκωσίας-Λεμεσού Α1 διέρχεται βορειοδυτικά της NBEΦ σε απόσταση ~0.5 km. Ο παλιός αυτοκινητόδρομος Λευκωσίας-Λεμεσού διέρχεται επίσης βορειοδυτικά της NBEΦ σε απόσταση ~0.4 km.

Στην ευρύτερη περιοχή της NBEΦ βρίσκονται τα χωριά:

- Μαρί, βορειοανατολικά σε απόσταση ~1.5 km
- Ζύγι, ανατολικά σε απόσταση ~4.5 km
- Καλαβασός, βόρεια σε απόσταση ~5 km
- Πεντάκωμο, βορειοδυτικά σε απόσταση ~4.5 km

Τα σύνορα της ΝΒΕΦ οριοθετούνται νότια από τη θάλασσα και ανατολικά από τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ Βασιλικού.

Στρατόπεδα που εδρεύουν στη Ναυτική Βάση “Ευάγγελος Φλωράκης”

Στη ΝΒΕΦ εδρεύουν η Διοίκηση Ναυτικού (ΔΝ), η Διοίκηση Ναυτικής Βάσης (ΔΝΒ), η Διοίκηση Πολεμικών Πλοίων (ΔΠΠ) και η Μονάδα Υποβρυχίων Καταστροφών (ΜΥΚ).

Η Διοίκηση Πολεμικών Πλοίων (Παράκτιων Περιπολικών) αποτελείται από αριθμό Υπομονάδων με αντίστοιχα Πολεμικά Πλοία.

Στη ΝΒΕΦ υπηρετούν Μόνιμα Στελέχη της ΕΦ, Κληρωτοί Στρατιώτες/Ναύτες και πολιτικό προσωπικό.

ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Η Πυροσβεστική Υπηρεσία Κύπρου, σύμφωνα με το Οργανόγραμμα της Αστυνομίας Κύπρου, υπάγεται στον εκάστοτε Βοηθό Αρχηγό Υποστήριξης.

Οι εξουσίες της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας καθορίζονται στο άρθρο 47 του Περί Αστυνομίας Νόμου (Κεφ. 285, όπως τροποποιήθηκε).

Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών (ΕΜΑΚ)

Στις 02 Απριλίου 2002, η Πυροσβεστική Υπηρεσία προχώρησε στη σύσταση της ΕΜΑΚ, η οποία στελεχώνεται με 54 πυροσβέστες, συμπεριλαμβανομένων και των Αξιωματικών.

Το προσωπικό χωρίζεται σε τέσσερις (4) Αλλαγές/Βάρδιες. Η κάθε Αλλαγή/Βάρδια, φέρει διακριτικά ονόματα όπως Ερυθρά, Λευκή, Κυανή και Πράσινη.

Η μονάδα εδρεύει στην Κοφίνου λόγω της κεντρικής γεωγραφικής θέσης της κοινότητας αυτής, η οποία επιτρέπει την εύκολη πρόσβαση της ΕΜΑΚ σε οποιοδήποτε σημείο της ελεύθερης Κύπρου. Η ΕΜΑΚ παράλληλα λειτουργεί και ως κανονικός Πυροσβεστικός Σταθμός με ορισμένο χώρο ευθύνης, εντός του οποίου εμπίπτει η ΝΒΕΦ.

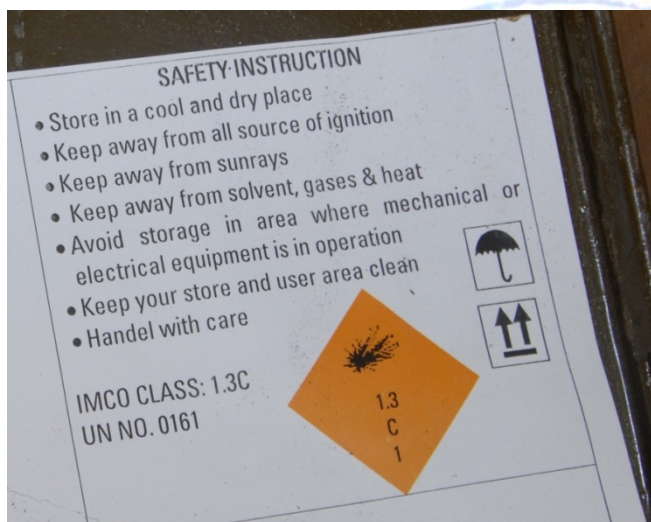
Ειδικότητες στην ΕΜΑΚ

- Διασώστες Ορεινών και Δύσβατων Περιοχών
- Διασώστες (Αυτοδύτες) από Νερό (Ποταμούς – Φράγματα – Θάλασσα)
- Εκπαιδευτές Σκύλων για εντοπισμό ατόμων κάτω από χαλάσματα και σε ανοικτό έδαφος
- Οδηγοί Ειδικών Οχημάτων (Παντός Εδάφους, Γερανοφόρα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

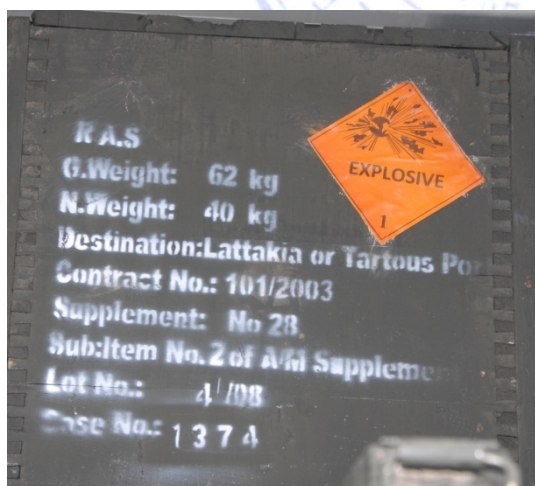
Οδηγίες Ασφαλείας του περιεχομένου των εμπορευματοκιβωτίων

Κατά τη νηοψία του πλοίου, η οποία διενεργήθηκε στις 02/02/2009, διαπιστώθηκε ότι, σε αριθμό κιβωτίων που περιείχαν πυρίτιδα, στο εξωτερικό μέρος της συσκευασίας τους, υπήρχαν οδηγίες ασφαλείας "Safety Instruction", όπως επίσης και Διεθνείς Σημάνσεις, τόσο για το χειρισμό της πυρίτιδας, όσο και για το χειρισμό του φορτίου.

SAFETY INSTRUCTION

- Store in a cool and dry place
- Keep away from all source of ignition
- Keep away from sunrays
- Keep away from solvent, gases & heat
- Avoid storage in area where mechanical or electrical equipment is in operation
- Keep your store and user area clean
- Handel with care

EXPLOSIVE 1

I.E.D

(Αυτοσχέδιος Εκρηκτικός Μηχανισμός)

Εκρηκτικά - Διεθνείς σημάσεις για ύπαρξη εκρηκτικών και χειρισμό του φορτίου

Για σκοπούς καλύτερης κατανόησης των σημάτων που εντοπίστηκαν κατά τις νηοψίες του φορτίου του πλοίου, παρακάτω παρατίθενται οι σημάσεις και η επεξήγηση τους:

CLASS 1: Explosives

DIVISION 1.3: Substances and articles which have a fire hazard and either a minor blast hazard or a minor projection hazard or both, but not a mass explosion hazard.

Designation: Top

The package must always be transported, handled and stored in such a way that the arrows always point upwards. Rolling, swinging, severe tipping or tumbling or other such handling must be avoided. The cargo need not, however, be stored "on top".

Designation: Keep dry

Cargoes bearing this symbol must be protected from excessive humidity and must accordingly be stored under cover. If particularly large or bulky packages cannot be stored in warehouses or sheds, they must be carefully covered with tarpaulins.

I.E.D

Improvised Explosive Device

Αυτοσχέδιος Εκρηκτικός Μηχανισμός

Intergovernmental Maritime Consultative Organization: the

IMCO department of the United Nations concerned with international maritime safety, antipollution regulations, etc

UN Number **UN numbers** or **UN IDs** are four-digit numbers that identify [hazardous substances](#), and articles (such as explosives, flammable liquids, toxic substances, etc.) in the framework of international transport. Some [hazardous substances](#) have their own UN numbers (e.g. [acrylamide](#) has UN2074), while sometimes groups of chemicals or products with similar properties receive a common UN number (e.g. flammable liquid, not otherwise specified, have UN1993). A chemical in its solid state may receive a different UN number than the liquid phase if their hazardous properties differ significantly; substances with different levels of purity (or concentration in solution) may also receive different UN numbers.

UN numbers range from UN0001 to about UN3500 and are assigned by the [United Nations](#) Committee of Experts on the Transport of Dangerous Goods. They are published as part of their *Recommendations on the Transport of Dangerous Goods*, also known as the *Orange Book*. These recommendations are adopted by the regulatory organization responsible for the different modes of transport. There is no UN number allocated to non-hazardous substances. These will simply not have a UN number.

IMDG Code International Maritime Dangerous Goods Code is accepted as an international guideline to the safe transportation or shipment of [dangerous goods](#) or [hazardous materials](#) by water on vessel. IMDG Code is intended to protect crew members and to prevent marine pollution in the safe transportation of hazardous materials by vessel. It is recommended to governments for adoption or for use as the basis for national regulations.

Dangerous
Goods

Dangerous goods, also called **hazardous materials** or **HazMat**, are [solids](#), [liquids](#), or [gases](#) that can harm people, other living [organisms](#), property, or the environment. They are often subject to [chemical regulations](#). "HazMat teams" are personnel specially trained to handle dangerous goods. Dangerous goods include materials that are [radioactive](#), [flammable](#), [explosive](#), [corrosive](#), [oxidizing](#), [asphyxiating](#), [biohazardous](#), [toxic](#), [pathogenic](#), or [allergenic](#). Also included are physical conditions such as compressed gases and liquids or hot materials, including all goods containing such materials or chemicals, or may have other characteristics that render them hazardous in specific circumstances.

Dangerous goods are often indicated by diamond-shaped signage. The colours of each diamond in a way has reference to its hazard i.e.: Flammable = red because fire and heat are generally of red colour, Explosive = orange, because mixing red (flammable) with yellow (oxidising agent) creates orange. Non Flammable Non Toxic Gas = green, due to all compressed air vessels being this colour in [France](#) after World War II. France is where the diamond system of HazMat identification originated.

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

Η Ταξινόμηση των Επικίνδυνων Ουσιών, όπως παρουσιάζεται πιο κάτω, καταγράφεται στη σελίδα 1, του Κεφαλαίου 1, των Σημειώσεων Πυροσβεστολογίας αριθμός 39, με τίτλο ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΧΗΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ, Ιούνιος 2011, οι οποίες (σημειώσεις) τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής από τον κ. Ανδρέα Νικολάου, Διευθυντή της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας.

1. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ

Το Συμβούλιο των Ειδικών των Ηνωμένων Εθνών για τη μεταφορά επικίνδυνων υλικών έχει ταξινομήσει τα επικίνδυνα υλικά σε εννέα κατηγορίες ως εξής:

Κατηγορία 1: ΕΚΡΗΚΤΙΚΑ

Κατηγορία 2: ΑΕΡΙΑ

Κατηγορία 3: ΕΥΦΛΕΚΤΑ ΥΓΡΑ

Κατηγορία 4: ΕΥΦΛΕΚΤΑ ΣΤΕΡΕΑ

Κατηγορία 5: ΟΞΕΙΔΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΥΠΕΡΟΞΕΙΔΙΑ

Κατηγορία 6: ΤΟΞΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΟΛΥΣΜΑΤΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ

Κατηγορία 7: ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΑ ΥΛΙΚΑ

Κατηγορία 8: ΔΙΑΒΡΩΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

Κατηγορία 9: ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΥΛΙΚΑ

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΟΠΩΣ
ΕΧΟΥΝ ΤΑΞΙΝΟΜΗΘΕΙ ΑΠΟ ΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ**

(1) Κατηγορία 1: ΕΚΡΗΚΤΙΚΑ

Η **κατηγορία 1** εκρηκτικά χωρίζεται σε άλλες 6 υποκατηγορίες ανάλογα με τη συμπεριφορά των εκρηκτικών υλών.

1.1 Εκρηκτικά με κίνδυνο μαζικής έκρηξης.

1.2 Εκρηκτικά με κίνδυνο εκτόξευσης αντικειμένων.

1.3 Εκρηκτικά με μεγάλο τον κίνδυνο έκρηξης πυρκαγιάς και μικρότερο τον κίνδυνο μαζικής έκρηξης ή εκτόξευσης αντικειμένων.

1.4 Εκρηκτικά με χαμηλό κίνδυνο έκρηξης.

1.5 Εκρηκτικά υλικά με μικρή ευαισθησία χωρίς κίνδυνο κάτω από ομαλές συνθήκες αλλά με δυνατότητα για μαζική έκρηξη.

1.6 Εκρηκτικά υλικά με πάρα πολύ μικρή ευαισθησία και χωρίς δυνατότητα μαζικής έκρηξης.

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΥ ΠΥΡΚΑΓΙΑΣ Η ΕΚΡΗΞΗΣ, ΜΕ ΧΗΜΙΚΑ Η ΕΚΡΗΚΤΙΚΑ

Σύμφωνα με τις διαδικασίες που τηρούνται στην Πυροσβεστική Υπηρεσία, προκύπτει ότι, σε περίπτωση επεισοδίου πυρκαγιάς ή έκρηξης, με χημικά ή εκρηκτικά, οι Πυροσβέστες που ανταποκρίνονται πρέπει να :

- Εντοπίσουν το ακριβές όνομα της χημικής ή εκρηκτικής ύλης.
- Εντοπίσουν τη Διεθνή Σήμανση.
- Εντοπίσουν το UN Number.
- Ανατρέξουν/Συμβουλευτούν στο/το Emergency Response Guidebook (ERGO).
- Ενεργήσουν με βάση τις οδηγίες που αναφέρονται σε αυτό.

EMERGENCY RESPONSE GUIDEBOOK (ERGO)

Σύμφωνα με την Πυροσβεστική Υπηρεσία, σε περίπτωση που υπάρχει πυρκαγιά σε εκρηκτικά, τότε τηρούνται οι ακόλουθες διαδικασίες και οι αποστάσεις ασφαλείας που καθορίζονται στο εγχειρίδιο “**EMERGENCY RESPONSE GUIDEBOOK (ERGO) – GUIDE 112**”, το οποίο χρησιμοποιείται διεθνώς και υπάρχει σε κάθε πυροσβεστικό σταθμό.

“GUIDE 112

Explosives – Division 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, OR 1.6, CLASS A OR B

POTENTIAL HAZARDS

FIRE OR EXPLOSION

- ***MAY EXPLODE AND THROW FRAGMENTS 1600 METERS (1 MILE) OR MORE IF FIRE REACHES CARGO.***
- ***For information on “Compatibility Group” letters, refer to Glossary section.***

....

PUBLIC SAFETY

-
- **Isolate spill or leak area immediately for at least 500 meters (1/3 mile) in all directions.**
- **Move people out of line of sight of the scene and away from window.**
- **Keep unauthorized personnel away.**
- **Stay upwind.**
- **Ventilate closed spaces before entering.**
-

EVACUATION

Large Spill

- **Consider initial evacuation for 800 meters (1/2 mile) in all directions.**

Fire

- **If rail car or trailer is involved in a fire and heavily encased explosives such as bombs or artillery projectiles are suspected, ISOLATE for 1600 meters (1 mile) in all directions, also, initiate evacuation including emergency responders for 1600 meters (1 mile) in all directions.**
- **When heavily encased explosives are not involved, evacuate the area for 800 meters (1/2 mile) in all directions.**

EMERGENCY RESPONSE

FIRE

CARGO Fire

- **DO NOT fight fire when fire reaches cargo! Cargo may EXPLODE!**
- **Stop all traffic and clear the area for at least 1600 meters (1 mile) in all directions and let burn.**
- **Do not move cargo or vehicle if cargo has been exposed to heat.**

...”

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ (ΓΕΕΦ)

Σύμφωνα με τις Πάγιες Διαταγές του ΓΕΕΦ με αριθμό 6-12/2007, ημερ. 31/07/2007, τα πυρομαχικά κατατάσσονται σε κατηγορίες κινδύνου. Στο έγγραφο αυτό, μεταξύ άλλων αναφέρονται τα ακόλουθα:

“ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΩΝ

1. Σύμφωνα με το Διεθνές Σύστημα Ταξινόμησης τα πυρομαχικά και οι εκρηκτικές ύλες κατατάσσονται στην **Κατηγορία Κινδύνου 1**. Η **Κατηγορία 1** περιλαμβάνει:

α. Εκρηκτικές ύλες και πυροτεχνικές ενώσεις.

(1) Εκρηκτικές ύλες είναι ουσίες ή ενώσεις, στερεές ή υγρές που δυνατόν να παράγουν, μέσω αντίδρασης, αέρια υψηλής θερμοκρασίας, πίεσης και ταχύτητας, καθώς αποσυντίθενται.

(2) Πυροτεχνικές ουσίες είναι ουσίες ή ενώσεις σχεδιασμένες να παράγουν ένα αποτέλεσμα θερμότητας, λάμψης, ήχου, αερίων ή καπνού ή/ και συνδυασμού αυτών, ως αποτέλεσμα εξώθερμων μη εκρηκτικών, χημικών αντιδράσεων.

β. Αντικείμενα που περιέχουν εκρηκτικά

Είναι αντικείμενα που περιέχουν ένα ή περισσότερα εκρηκτικά συστατικά ή πυροτεχνικές ενώσεις.

2. **Ομαδοποίηση σε Κατηγορίες Κίνδυνου**

Λόγω του μεγάλου αριθμού των διαφορετικών τύπων των πυρομαχικών και των εκρηκτικών και αντιστοιχίζοντας τον πιθανό κίνδυνο η Κατηγορία 1, υποδιαιρείται σε 6 κατηγορίες κινδύνου, από 1.1 έως 1.6, με το πιθανό κίνδυνο να μειώνεται καθώς αυξάνεται ο αριθμός (δηλαδή στην υποκατηγορία 1.1 εντάσσονται τα πιο επικίνδυνα πυρομαχικά και εκρηκτικές ύλες). Οι χρησιμοποιούμενες από την ΕΦ κλάσεις έχουν ως εξής:

- α. Κατηγορία Κινδύνου 1.1:
- β. Κατηγορία Κινδύνου 1.2:
- γ. Κατηγορία Κινδύνου 1.3: Σε αυτήν περιλαμβάνονται οι ουσίες ή τα πυρομαχικά που **δεν** προκαλούν μαζική έκρηξη. Εμπεριέχουν **υψηλό κίνδυνο πυρκαγιάς** και **χαμηλότερο κίνδυνο είτε από το ωστικό κύμα είτε από τα εκτοξευόμενα θραύσματα**. Κατά τη διαδικασία της καύσης δημιουργούνται είτε σημαντικές πηγές που ακτινοβολούν θερμότητα (π.χ. στην περίπτωση των προωθητικών γεμισμάτων) είτε τα χημικά και τα πυρομαχικά που καίγονται ή εκρήγνυνται προκαλούν μικρά ωστικά κύματα ή την εκτόξευση θραυσμάτων ή και τα δύο. Στην περίπτωση πυρκαγιάς η γύρω περιοχή εκτίθεται κυρίως σε κινδύνους από την θερμότητα που ακτινοβολείται και από τα καιγόμενα σωματίδια που εκτοξεύονται και λιγότερο σε κινδύνους που προέρχονται από το ωστικό κύμα και τα εκτοξευόμενα θραύσματα. Εκτός των παραπάνω σχηματίζεται πυκνός καπνός, ιδίως στις περιπτώσεις που καίγονται καπνογόνα πυρομαχικά.
- δ. Κατηγορία Κινδύνου 1.4:
-
-”

“ΦΥΛΛΟ ΓΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΦΟΡΤΙΟΥ 1,

ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1.3

ΦΟΡΤΙΟ:	Πυρομαχικά και εκρηκτικά.
ΦΥΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Εκρήξεις μικρής έντασης ✓ Πυρκαγιά που ενδεχομένως να είναι μαζική. ✓ Πιθανόν να εκτοξευτούν φλεγόμενα κομμάτια πυρομαχικών ή της συσκευασίας τους.

...

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΥΡΚΑΓΙΑΣ:	ΣΕ	<u>ΠΥΡΚΑΓΙΑ ΠΟΥ ΜΟΛΙΣ ΑΡΧΙΣΕ:</u> (Το φορτίο <u>δεν</u> φλέγεται ακόμη) <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σβήστε την πυρκαγιά με κάθε διαθέσιμο μέσο.
		<u>ΠΥΡΚΑΓΙΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΔΙΑΔΟΘΕΙ:</u> (Το φορτίο φλέγεται) <ul style="list-style-type: none"> ✓ ΜΗΝ προσπαθήσετε να σβήσετε την πυρκαγιά. ✓ Απομακρύνετε άμεσα τυχόν τραυματίες. ✓ Απομακρυνθείτε από την περιοχή ΑΜΕΣΑ. ✓ Προσπαθήστε να προφυλαχθείτε πίσω από καλύμματα (πχ κατασκευές από τσιμέντο αναχώματα κλπ) και να είστε μακριά από γυάλινες επιφάνειες.

...

...

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΥ ΦΟΡΤΙΟΥ:	ΠΥΡΚΑΓΙΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΔΙΑΔΟΘΕΙ: (Το φορτίο φλέγεται) <ul style="list-style-type: none">✓ Κρατείστε όλο το προσωπικό (εκτός αυτού που ενεργεί για διάσωση τραυματιών) σε απόσταση τουλάχιστον 500 μέτρων.✓ Ενημερώστε το προσωπικό της πυροσβεστικής υπηρεσίας για την επικινδυνότητα του φορτίου, ώστε να ενεργούν για την κατάσβεση της πυρκαγιάς από καλυμμένο σημείο.✓ Το προσωπικό που ενεργεί για διάσωση να βρίσκεται σε απόσταση 60 μέτρων.
---	---

.....”

Σημειώνεται ότι, στο έγγραφο του ΓΕΕΦ, απεικονίζονται επίσης οι Διεθνείς Σημάνσεις των εκρηκτικών, όπως αυτές παρατίθενται πιο πάνω στο παρόν Κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009 – 29 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Ενημέρωση της Εταιρείας NB Maritime Management Cyprus Limited για νηοψία του πλοίου από το πολεμικό ναυτικό των ΗΠΑ

Στις 20/01/2009, ο κ. Vladimir Smirnov, Γενικός Διευθυντής (Managing Director) της εταιρείας NB Maritime Management Cyprus Limited, η οποία ήταν η διαχειρίστρια εταιρεία του υπό Κυπριακή σημαία, m/v MONCHEGORSK (το πλοίο), παρέλαβε από τον κ. Nikolay Krinitskiy, καπετάνιο του πλοίου, ένα σημείωμα (Memorandum), το οποίο ετοιμάστηκε από Υπεύθυνο Αξιωματικό του Αμερικανικού Πολεμικού Πλοίου “USS SAN ANTONIO (LPD-17)”. Σε αυτό το σημείωμα, αναφερόταν η περιγραφή των αποτελεσμάτων της επιθεώρησης τριάντα οκτώ (38) εμπορευματοκιβωτίων του φορτίου του πλοίου, η οποία (επιθεώρηση) διενεργήθηκε στις 19 και 20/01/2009 από το Πολεμικό Ναυτικό των ΗΠΑ στην Ερυθρά Θάλασσα στη θέση, περίπου, 13-52.39N/042-27.23E.

21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Εγκύκλιος του Τμήματος Εμπορικής Ναυτικίας

Την Τετάρτη 21/01/2009, ο κ. Σέργιος Σεργίου, Διευθυντής του ΤΕΝ, απέστειλε εγκύκλιο, με αριθμό 1/2009, προς όλους τους Ιδιοκτήτες, Διευθυντές και Αντιπροσώπους των πλοίων υπό Κυπριακή σημαία, με την οποία τους πληροφορούσε για την πιο κάτω απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου:

“Βάσει των Ψηφισμάτων 1747(2007) και 1803(2008) του ΣΑ των Ηνωμένων Εθνών, καθώς επίσης και την Κοινή Θέση 2007/246/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου της

Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως μεταφέρθηκαν με το Διάταγμα Κ.Δ.Π. 10/2009 εκδιδόμενο δυνάμει των περί Κυπριακών Πλοίων (Απαγόρευσης Μεταφορών) Νόμων του 1966 και 1971, απαγορεύεται η μεταφορά από κυπριακά πλοία προς και από το Ιράν:

“όπλων και συναφούς υλικού παντός είδους, συμπεριλαμβανομένων όπλων και πολεμοφοδίων, στρατιωτικών οχημάτων και εξοπλισμού, παραστρατιωτικού εξοπλισμού και ανταλλακτικών των ως άνω. Η απαγόρευση αυτή δεν ισχύει προκειμένου περί μη πολεμικών οχημάτων τα οποία κατασκευάστηκαν ή συναρμολογήθηκαν με υλικά προκειμένου να παρέχουν προστασία κατά βλημάτων και τα οποία χρησιμεύουν μόνο για την προστασία του προσωπικού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της στο Ιράν.”

Το εν λόγω Διάταγμα Κ.Δ.Π. 10/2009 δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερ. 16/01/2009, με αρ. 4328, Παράρτημα ΙΙΙ(Ι) και επισυνάπτεται για εύκολη αναφορά σας.”

23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Πληροφόρηση του Προέδρου της ΚΔ από τον Πρέσβη των ΗΠΑ για το πλοίο

Την Παρασκευή 23/01/2009, αργά το απόγευμα, ο κ. Δημήτρης Χριστόφιας, ΠτΔ, είχε συνάντηση με τον κ. Frank Urbancic, Πρέσβη των ΗΠΑ στην Κύπρο, στην οποία συμμετείχαν ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης, Διευθυντής του ΔΓΠτΔ, ο κ. Κύπρος Γιωργαλλής, Λειτουργός του ΔΓΠτΔ και ο κ. Gregory Makris της Πρεσβείας των ΗΠΑ στην Κύπρο.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, συζητήθηκε το Κυπριακό πρόβλημα, κατά κύριο λόγο και διάφορα άλλα θέματα. Στο τέλος της συνάντησης, ο Πρέσβης των ΗΠΑ ενημέρωσε τον ΠτΔ ότι, το Πολεμικό Ναυτικό των ΗΠΑ είχε τις αμέσως προηγούμενες ημέρες διεξαγάγει έλεγχο σε δύο περιπτώσεις, στον Περσικό Κόλπο ή/και στην Ερυθρά Θάλασσα, σε πλοίο υπό Κυπριακή σημαία με το όνομα MONCHEGORSK. Ο Αμερικανός Πρέσβης ισχυρίστηκε ότι, από την έρευνα τους, διαπίστωσαν ότι, το πλοίο μεταφέρει οπλισμό κατά

παράβαση του ψηφίσματος 1747 του ΣΑ του ΟΗΕ, που απαγορεύει την εξαγωγή οπλισμού από το Ιράν.

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Παντελίδη είναι η ακόλουθη:

“Οι πληροφορίες που οι Αμερικανοί έθεσαν στη διάθεση της ΚΔ ανέφεραν ότι πλοίο το οποίο είχε ξεκινήσει από Ιρανικό λιμάνι και ενώ ακόμη βρισκόταν στον Περσικό Κόλπο, ανακόπηκε από αμερικανικές ναυτικές δυνάμεις. Ο Ρώσος καπετάνιος του πλοίου επέτρεψε σε Αμερικανούς αξιωματικούς να επιβιβαστούν στο πλοίο για δειγματοληπτική επιθεώρηση του φορτίου και τους παρέδωσε επίσης την φορτωτική (Bill of lading). Οι Αμερικανοί εξ όσων θυμάμαι έθεσαν στη διάθεση μας φωτογραφίες από την εν λόγω επιθεώρηση και άλλο υλικό για να μας πείσουν ότι υπήρχαν αδιάσειστες αποδείξεις ότι το πλοίο μετέφερε απαγορευμένο φορτίο.”

Ο Πρέσβης των ΗΠΑ ανέφερε ότι, το πλοίο κατευθυνόταν από το Ιράν προς τη Συρία. Κάλεσε δε την ΚΔ, όπως συμμορφωθεί με τις πρόνοιες του Ψηφίσματος του ΣΑ του ΟΗΕ 1747, το οποίο απαγορεύει τις εξαγωγές όπλων από το Ιράν και όπως ζητήσει από τον καπετάνιο να ελλιμενίσει το πλοίο στην Κύπρο για να επιθεωρηθεί από την αρμόδια αρχή. Ανέφερε επίσης ότι, εντός των επόμενων ωρών επρόκειτο να φθάσει στην διώρυγα του Σουέζ για να υποβληθεί σε σχετικούς ελέγχους από της Αρχές της Αιγύπτου.

Ακολούθως, ο Πρέσβης των ΗΠΑ, ενημέρωσε επίσης τον ΠτΔ για τις επαφές του κ. Gregory Makris, της Πρεσβείας των ΗΠΑ στην Κύπρο, με αρμόδιο Λειτουργό στο Υπουργείο Εξωτερικών, το μεσημέρι της ίδιας ημέρας 23/01/2009, για το οποίο τόσο ο ΠτΔ όσο και το ΔΓΠτΔ δεν είχαν λάβει γνώση. Ο ΠτΔ περιορίστηκε να αναφέρει ότι, θα ανέμεναν τις ενέργειες της Αιγυπτιακής πλευράς και, σε κάθε περίπτωση, η ΚΔ θα προέβαινε σε ενέργειες που εμπίπτουν μέσα στα πλαίσια της διεθνούς νομιμότητας.

- ✓ Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τον κ. Παντελίδη, ακολούθησε μεγάλος αριθμός συνομιλιών και επαφών με τον Αμερικανό Πρέσβη καθώς και με Πρέσβεις και εκπροσώπους άλλων Κυβερνήσεων για το θέμα, τις οποίες πραγματοποίησε ο ίδιος, εκ μέρους του ΠτΔ. Για το χειρισμό του θέματος, ο κ. Παντελίδης

βρισκόταν σε συνεχή επαφή με τον ΠτΔ, στον οποίο μετέδιδε όλες τις πληροφορίες προφορικά ή/και γραπτώς, μέσω Σημειωμάτων.

26 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Επικοινωνία Πρεσβείας των ΗΠΑ με το Διευθυντή του ΔΓΠτΔ

Σύμφωνα με Σημείωμα του κ. Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΓΠτΔ προς τον ΠτΔ, τη Δευτέρα 26/01/2009, ο κ. Frank Urbancic, Πρέσβης των ΗΠΑ στην Κύπρο, τηλεφώνησε εκ νέου στον κ. Λεωνίδα Παντελίδη και τον ρώτησε εάν είχε ληφθεί απόφαση ή ενέργεια για το θέμα του πλοίου. Ο κ. Παντελίδης του απάντησε ότι, η Κυπριακή πλευρά ανέμενε να ενημερωθεί για το τι είχε γίνει με τους Αιγύπτιους και ότι, είχε ζητηθεί έκθεση/αναφορά από τον Πρέσβη της Αιγύπτου για το θέμα. Ο κ. Urbancic είπε στον κ. Παντελίδη ότι, σύμφωνα με τη δική τους ενημέρωση, οι Αιγύπτιοι έλεγξαν το πλοίο αλλά δεν το σταμάτησαν. Στη συνέχεια, ο Πρέσβης των ΗΠΑ επανέλαβε **“επίσημα”**, όπως είπε, το αίτημά τους όπως η ΚΔ ζητήσει από το πλοίο να καταπλεύσει σε Κυπριακό λιμάνι για έλεγχο (**“I formally request that you call the ship into port”**).

Ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης σε Σημείωμα του προς τον ΠτΔ, ημερ. 26/01/2009, αναφέρει ότι, ο κ. Gregory Makris, της Αμερικάνικης Πρεσβείας του τηλεφώνησε και του ανέφερε ότι, εκ μέρους του Πρέσβη του, επίσημα επανυποβάλλει (**“formally reiterate”**), το αίτημα τους όπως διαταχθεί το πλοίο να καταπλεύσει σε Κυπριακό λιμάνι για επιθεώρηση. Σε σχόλιο του κ. Παντελίδη ότι, δεν μπορεί η ΚΔ να αναγκάσει το πλοίο να υπακούσει, ο κ. Makris απάντησε ότι, η έκδοση από την ΚΔ οδηγιών προς τον καπετάνιο **“θα είναι περισσότερο από ικανοποιητική”** (**“(more than satisfactory)”**). Ο κ. Makris, ανέφερε επίσης στον κ. Παντελίδη ότι, για το θέμα επέδειξε προσωπικό ενδιαφέρον ο Πρόεδρος Obama, ο οποίος τηλεφώνησε ήδη σε κάποιον από τους ηγέτες της περιοχής. Πρόσθεσε ότι, πιθανόν ο Πρόεδρος Obama να κάνει και άλλα τηλεφωνήματα. Περαιτέρω, τον ρώτησε πότε μπορούν να έχουν την απάντηση της ΚΔ, και τον ενημέρωσε ότι, το πλοίο εισήλθε στη διώρυγα και χρειάζεται 9-16 ώρες για να τη διασχίσει.

Επικοινωνία του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ με τις Αιγυπτιακές Αρχές

Ο κ. Λεωνίδα Παντελίδης, σε Σημείωμα του προς τον ΠτΔ, αναφέρει ότι, την ίδια ημέρα 26/01/2009, με οδηγίες του ΠτΔ, ο ίδιος ζήτησε όπως, η Αίγυπτος ενημερώσει την ΚΔ για τα αποτελέσματα του δικού τους ελέγχου, που ενδεχομένως να γινόταν στο Port-Said κατά τη διέλευση του πλοίου από τη διώρυγα του Σουέζ. Σε γενικές γραμμές, ο Πρέσβης της Αιγύπτου είπε ότι, από έλεγχο των μανιφέστων, δεν διαπιστώθηκε οποιαδήποτε παραβίαση.

Επικοινωνία του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ με τις Συριακές Αρχές

Στο ίδιο Σημείωμα, ημερομηνίας 26/01/2009, ο κ. Λεωνίδα Παντελίδης αναφέρει ότι, ενημέρωσε τον Επιτετραμμένο της Συρίας στην Κύπρο και του εξήγησε ότι, η Κύπρος είναι αναγκασμένη, κάτω από τις πρόνοιες του Ψηφίσματος 1747 του ΣΑ, να διακριβώσει κατά πόσο υπάρχει παραβίαση του πιο πάνω Ψηφίσματος. Τον ενημέρωσε επίσης ότι, η πρόθεση της ΚΔ ήταν να ζητήσει τον εθελοντικό κατάπλου του πλοίου σε κυπριακό λιμάνι, για να γίνει ο αναγκαίος έλεγχος. Ο Σύριος Επιτετραμμένος ήταν κατηγορηματικός ως προς το ότι, τυχόν αίτημα της ΚΔ για ελλιμενισμό το πλοίου σε κυπριακό λιμάνι, θα αποτελούσε μια πολύ άσχημη εξέλιξη και θα προκαλούσε επιδείνωση των Κύπρο-Συριακών σχέσεων.

Σημείωμα Λειτουργού του ΥΠΕΞ για Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ

Στις 26/01/2009, ο κ. Ανδρέας Νικολαΐδης, Λειτουργός στη Διεύθυνση Πολιτικών Υποθέσεων του ΥΠΕΞ, σε Σημείωμα του προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ με τίτλο ***“Πιθανή παραβίαση Ψηφίσματος 1747 ΣΑ/ΟΗΕ για μεταφορά οπλισμού από και προς Ιράν από πλοίο υπό κυπριακή σημαία”***, αναφέρεται σε επικοινωνία του με τον κ. Gregory Makris της Πρεσβείας των ΗΠΑ στην Κύπρο. Ο κ. Makris ουσιαστικά ανέφερε ότι, οι ΗΠΑ αιτούνται όπως η ΚΔ ζητήσει τον άμεσο ελλιμενισμό του πλοίου στην Κύπρο και την κατάσχεση του φορτίου του.

Επικοινωνία του TEN με την Εταιρεία NB Maritime Management Cyprus Limited

Στις 26/01/2009, ο κ. Σέργιος Σεργίου, Διευθυντής του TEN, επικοινωνήσε τηλεφωνικώς με τον κ. Vladimir Smirnov, Διευθυντή της διαχειρίστριας εταιρείας του πλοίου και του ανέφερε ότι, επιθυμία της Κυπριακής Κυβέρνησης είναι όπως το πλοίο κατευθυνθεί στο Λιμάνι Λεμεσού. Ακολούθως, ο κ. Σεργίου του απέστειλε ηλεκτρονικό μήνυμα με την παράκληση αυτή. Το μήνυμα με θέμα “M/V MONCHEGORSK” έχει ως ακολούθως:

“Messrs NB Maritime Management (Cyprus) Ltd

Dear Sirs,

Further to today’s telephone conversation between Messrs S. Serghiou and V. Smirnov on the above subject, I wish to convey to you the request of the Government of the Republic of Cyprus for the above ship, under your management, to make a diversion and call Limassol port before it proceeds to its next destination.

Your cooperation will be much appreciated.

Yours sincerely

Sergios S. Sergiou

Director

Department of Merchant Shipping”

Την ίδια ημέρα 26/01/2009, ο κ. Smirnov, απέστειλε ηλεκτρονικό μήνυμα στον κ. Σεργίου, αναφέροντας:

“... Please be so kind to clarify the aim of the ship’s call to Limassol. ...”

27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Σημείωμα Λειτουργού ΥΠΕΞ για Γενικό Διευθυντή ΥΠΕΞ

Την Τρίτη 27/01/2009, ο κ. Ανδρέας Νικολαΐδης, Λειτουργός στη Διεύθυνση Πολιτικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, σε Σημείωμα του προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ με τίτλο **“Πιθανή παραβίαση Ψηφίσματος 1747 ΣΑ/ΟΗΕ για μεταφορά οπλισμού από και προς Ιράν από πλοίο υπό κυπριακή σημαία”**, αναφέρεται σε συνάντηση του με τον κ. Gregory Makris της Πρεσβείας των ΗΠΑ στην Κύπρο. Ο κ. Makris υπέβαλε συγκεκριμένα ερωτήματα για τον εθελοντικό ή υποχρεωτικό ελλιμενισμό του πλοίου στην Κύπρο, τον τρόπο επικοινωνίας των Κυπριακών Αρχών με το πλοίο και κατά πόσον πληροφορήθηκε το πλοίο ότι, τυχόν άρνηση του να ελλιμενιστεί σε κυπριακό λιμάνι, θα οδηγούσε σε διαγραφή του από το Κυπριακό Νηολόγιο.

Επικοινωνία του ΤΕΝ με την Εταιρεία NB Maritime Management Cyprus Limited

Την ίδια ημέρα, 27/01/2009, ο κ. Μάκης Κωνσταντινίδης, Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, απέστειλε για ενημέρωση στον κ. Γιώργο Ιακώβου, Επίτροπο Προεδρίας για ενημέρωση ένα ηλεκτρονικό μήνυμα, του κ. Σέργιου Σεργίου, Διευθυντή του ΤΕΝ, ένα ηλεκτρονικό δημοσίευμα από τον ιστότοπο “WorldTribune.com”, και αντίγραφο του Ψηφίσματος 1747(2007) του ΣΑ.

Το ηλεκτρονικό μήνυμα του κ. Σεργίου, στάληκε στις 27/01/2009 και ώρα 0908 στους smirnov@nbmm.com.cy, ik@bonmar.ch, ops@bonmar.ch, με κοινοποίηση στον κ. Μάκη Κωνσταντινίδη, Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Συγκοινωνιών και κ. Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, ως απάντηση στο ηλεκτρονικό μήνυμα του κ. Smirnov, ημερ. 26/01/2009, όπως αναφέρεται πιο πάνω. Το ακριβές περιεχόμενο του ηλεκτρονικού μηνύματος, έχει ως ακολούθως:

“Dear Capt. Smirnov

The reason that we ask you to direct the ship to Limassol is to ensure that its cargo is in conformity with U.N. Security Council Resolutions 1747 (2007) and 1803 (2008).

Any cargo which is not in conformity has to be unloaded at Limassol in order to avoid infringement of the above Resolutions and violation of the Cyprus Ships (Prohibition of Transportation) Laws 1966-1971 (Law 26/66 as amended).”

- ✓ Σημειώνεται ότι, δεν εντοπίστηκε οποιαδήποτε αλληλογραφία μεταξύ του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ και του TEN, η οποία να αφορά στην απόφαση να κληθεί το πλοίο να ελλιμενιστεί σε λιμάνι της Κύπρου, ούτε και για τις όποιες οδηγίες δόθηκαν για να σταλεί το πιο πάνω μήνυμα.

Την ίδια ημέρα 27/01/2009 και ώρα 1645, ο κ. Smirnov απέστειλε νέο ηλεκτρονικό μήνυμα στον κ. Σεργίου, με το ακόλουθο περιεχόμενο:

“Dear Sir,

Please note the vessel is under the charter with ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN SHIPPING LINES, TEHRAN, IRAN and the Charterers therefore shall be provided with formal request of the authorized person of Department of Merchant Shipping.

We shall be grateful if you would issue a formal request on the letterhead of Department of Merchant Shipping signed by authorized person and addressed to owners of the vessel to deviate from construction route with cargo on board and to arrive at the port of Limassol (Cyprus) instead of Lattakia (Syria).”

Επικοινωνία Πρέσβη της ΚΔ στο Ισραήλ με το ΥΠΕΞ

Στις 27/01/2009, ο κ. Τάσος Τζιωνής, Πρέσβης της ΚΔ στο Ισραήλ, απέστειλε μήνυμα στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ με κοινοποίηση στο Διευθυντή του TEN, στο οποίο αναφερόταν ότι, την προηγούμενη νύχτα η ώρα 2300, δέχθηκε τηλεφώνημα από αξιωματούχο του Υπουργείου Εξωτερικών του Ισραήλ, η οποία και του ανέγνωσε το περιεχόμενο διακοίνωσης, η οποία θα αποστέλλοταν και γραπτώς την επόμενη μέρα.

Στο ίδιο μήνυμα, ο κ. Τζιωνής αναφέρει ότι, τηλεφώνησε στο Γενικό Διευθυντή ΥΠΕΞ στην Κύπρο, ο οποίος τον πληροφόρησε ότι, ελήφθη απόφαση να κληθεί το πλοίο να καταπλεύσει σε λιμάνι της ΚΔ, προκειμένου να ελεγχθεί το ύποπτο φορτίο. Ο κ. Τζιωνής διαβίβασε τα πιο πάνω στην Εκπρόσωπο του Υπουργείου Εξωτερικών του Ισραήλ και το πρωί της ίδιας ημέρας 27/01/2009, του τηλεφώνησε η ίδια η αξιωματούχος και του ανέφερε ότι, το πλοίο βρίσκεται στα μέσα του πλου του προς τη Συρία, και ζήτησε να μάθει που ήταν το θέμα σε ότι αφορά την ΚΔ.

Αφού ο κ. Τζιωνής μίλησε με τον κ. Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, και τους κκ. Σεργίου και Μαδέλλα του ΤΕΝ, την πληροφόρησε ότι, όντως το πλοίο βρίσκεται εν πλω προς τη Λαττάκια της Συρίας και ότι, αν δεν διακόψει τον πλου του, θα φθάσει στον προορισμό του, η ώρα 0300 π.μ περίπου, την επόμενη ημέρα. Βεβαίωσε ότι, το ΤΕΝ ζήτησε από τους πλοιοκτήτες να οδηγήσουν το πλοίο σε λιμάνι της ΚΔ για να ελεγχθεί το φορτίο του. Δεν είχε υπάρξει μέχρι τότε απάντηση από την πλοιοκτήτρια εταιρεία. Ανέφερε ότι, ήλπιζε πως, το πλοίο θα συμμορφωθεί προς τις οδηγίες του αρμόδιου Κυβερνητικού Τμήματος και ότι, αν δεν συμμορφωνόταν, ο νόμος προέβλεπε την επιβολή ποινικών κυρώσεων.

- ✓ Σύμφωνα με τη σφραγίδα του ΔΓΠτΔ που υπάρχει στο πιο πάνω μήνυμα του κ. Τάσου Τζιωνή, αυτό ελήφθη στις 29/01/2009 και ενημερώθηκαν ο ΠτΔ, ο Επίτροπος Προεδρίας, ο Διευθυντής και Λειτουργοί του ΔΓΠτΔ.
- ✓ Σημειώνεται ότι, δεν εντοπίστηκε οποιαδήποτε αλληλογραφία μεταξύ του Υπουργού Εξωτερικών και του ΔΓΠτΔ, για την απόφαση που ανέφερε ο κ. Ν. Αιμιλίου στον κ. Τάσο Τζιωνή, ότι λήφθηκε.

Επικοινωνία Πρέσβη της ΚΔ στη Συρία με το ΥΠΕΞ

Την ίδια ημέρα 27/01/2009, ο κ. Ευστάθιος Ορφανίδης, Πρέσβης της ΚΔ στη Συρία, απέστειλε μήνυμα στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, στο οποίο συνοπτικά αναφέρονται τα ακόλουθα:

Ο κ. Abdul Fattah Amoura, Υφυπουργός Εξωτερικών της Συρίας, του τηλεφώνησε η ώρα 2230 και τον κάλεσε εκτάκτως στο Υπουργείο Εξωτερικών της Συρίας για να τον ενημερώσει για το πλοίο υπό Κυπριακή σημαία με φορτίο πολεμικού εξοπλισμού, το οποίο απέπλευσε από λιμάνι του Ιράν με προορισμό τη Συρία.

Ο κ. Amoura του ανέφερε ότι, ο Επιτετραμμένος της Συρίας στην Κύπρο, είχε κληθεί στο Κυπριακό Υπουργείο Εξωτερικών και τον ενημέρωσαν ότι, σύμφωνα με πληροφορίες, πλοίο υπό Κυπριακή σημαία απέπλευσε από το Ιράν προς το Σουέζ της Αιγύπτου με τελικό προορισμό τη Συρία μεταφέροντας πολεμικό εξοπλισμό. Το γεγονός αυτό περιήλθε στη γνώση του Πρέσβη των ΗΠΑ στην Κύπρο, ο οποίος ζήτησε από την ΚΔ να ερευνήσει την πληροφορία αυτή. Ως εκ τούτου, η ΚΔ προτίθετο να ζητήσει από τον καπετάνιο του πλοίου να επιστρέψει σε Κυπριακό λιμάνι για σχετικό έλεγχο.

Η Συριακή Κυβέρνηση υπέβαλε αίτημα όπως η ΚΔ να μην προβεί σε τέτοιου είδους ενέργεια, η οποία θα έπληττε τις σχέσεις των δύο χωρών, ζητώντας παράλληλα να αφεθεί το πλοίο να εκτελέσει κανονικά το δρομολόγιο του, ούτως ώστε να μην επαναληφθεί το πρόβλημα που είχε προηγουμένως δημιουργηθεί μεταξύ των δύο χωρών για παρόμοιο θέμα. Επειδή η Συριακή Κυβέρνηση, θεωρούσε πολύ σοβαρό το θέμα, εξουσιοδότησε τον κ. Amoura ως Ειδικό Απεσταλμένο του Προέδρου της Συρίας να μεταβεί επειγόντως στην Κύπρο την Πέμπτη 29/01/2009, με σκοπό να έχει σύντομη συνάντηση με τον ΠτΔ, ούτως ώστε να διευθετηθεί το θέμα με πλήρη εχεμύθεια.

- ✓ Σημειώνεται ότι Σύμφωνα με τη σφραγίδα του ΔΓΠτΔ που υπάρχει στο πιο πάνω μήνυμα του κ. Ευστάθιου Ορφανίδη, αυτό ελήφθη στις 29/01/2009 και ενημερώθηκαν ο Διευθυντής και οι Λειτουργοί του ΔΓΠτΔ.

Ενέργειες του Τμήματος Εμπορικής Ναυτιλίας

Ακολουθως, την ίδια ημέρα 27/01/2009, ο κ. Σέργιος Σεργίου, Διευθυντής του ΤΕΝ, απέστειλε επιστολή στους κκ. Γιώργο Ιακώβου, Επίτροπο Προεδρίας, Μάκη Κωνσταντινίδη, Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων

και Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, με την οποία τους πληροφορούσε για τη θέση του πλοίου, όπως φαινόταν στο σύστημα Vessel Traffic Monitoring and Information System (VTMIS) και για τα στοιχεία του πλοίου.

Επίσημη πληροφόρηση από τον Πρέσβη των ΗΠΑ για το πλοίο

Σύμφωνα με Σημείωμα του κ. Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΓΠτΔ προς τον ΠτΔ, την ίδια ημέρα 27/01/2009, ο Αμερικανός Πρέσβης κ. Frank Urbancic, τηλεφώνησε εκ νέου στον κ. Παντελίδη και αφού τον ρώτησε εάν είχε απάντηση από το πλοίο, προχώρησε να πει ότι, θέλει να του παρουσιάσει επιχειρηματολογία γιατί η Κύπρος έχει ευθύνη να παρεμποδίσει την παράδοση του φορτίου στη Συρία. Επειδή η επιχειρηματολογία του συνίστατο σε συγκεκριμένες νομικές διατυπώσεις, προσφέρθηκε να του αποστείλει το έγγραφο που είχαν ετοιμάσει οι Αμερικανοί, πράγμα το οποίο και έγινε. Αυτό το έγγραφο έχει ως ακολούθως:

“ Responsibilities of the Flag State

- ***Under Article 41 of the UN Charter, the Security Council may decide what measures are to be employed to give effect to its decisions and it may call upon Member States to apply such measures. Under Article 25 of the Charter, UN member states have agreed to accept and carry out the Council’s decisions in accordance with the Charter.***
- ***Under operative paragraph 5 of UNSCR 1747, unanimously adopted under Article 41, the Security Council decided that:***
 - ***Iran shall not supply, sell or transfer directly or indirectly from its territory ... any arms or related material; and***
 - ***All states shall prohibit the procurement of such items from Iran using their flag vessels or aircrafts.***
- ***The Cypriot-flagged vessel M/V MONCHEGORSK is carrying Iranian-origin military-related cargo to Syria.***
- ***An inspection conducted by a US Navy ship on January 19 and 20 revealed containers carrying 120 mm, 122 mm, and 160 mm high explosives that originated in Iran and are destined for Syria. Inspection***

also revealed 7.62 mm shell casings, compressed gunpowder, silver dollar-sized slugs, primer, and magnesium primers. Such items are clearly arms related material.

- *Consequently, Cyprus has an obligation under the Charter to prevent the use of the M/V MONCHEGORSK – a Cypriot-flagged vessel-from participating in this transaction.*
- *In addition, Operative Paragraph 11 of UNSCR 1803 call for inspections of cargoes to and from Iran on vessels owned or operated by Islamic Republic of Iran Shipping Line. The Monchegorsk is a Russian-owned vessel currently leased to IRISL.*
- *It is extremely important that Cyprus take positive action to stop this shipment in order to protect the integrity and sound reputation of its flag.”*

Λόγω του γεγονότος ότι, το πρώτο επιχείρημα αφορούσε στο Χάρτη του ΟΗΕ, ο κ. Παντελίδης ρώτησε τον Αμερικανό Πρέσβη εάν τα Ηνωμένα Έθνη έχουν ανάμιξη. Ο Αμερικανός Πρέσβης απάντησε ότι, δυστυχώς “**δεν έχω εξουσιοδότηση να σας πω**”. Πρόσθεσε ότι, το θέμα είχε τύχει κάλυψης σε όλα τα κύρια Αμερικανικά ΜΜΕ και είπε ότι, δεν αποκλείεται το θέμα να παραπεμφθεί στο ΣΑ. Εξήγησε ότι, το θέμα ήταν κρίσιμης σημασίας ανεξάρτητα από την έκβαση.

Ο κ. Παντελίδης απάντησε ότι, τυχόν ανάμιξη των Ηνωμένων Εθνών θα προσέδιδε άλλη διάσταση στο θέμα. Ο Αμερικανός Πρέσβης σχολίασε ότι, εάν η εμπλοκή του ΣΑ είχε σημασία για την Κύπρο, θα μπορούσε να γίνει κάτι αν το ζητούσε η ΚΔ.

28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Ανάλυση της επίσημης πληροφόρησης που δόθηκε από τον Πρέσβη των ΗΠΑ στην ΚΔ

Την Τετάρτη 28/01/2009, ο κ. Μιχάλης Σταυρινός, Προϊστάμενος του Τμήματος Νομικών Θεμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών, απέστειλε Σημείωμα στον κ. Μάρκο Κυπριανού, Υπουργό Εξωτερικών, μέσω του

Γενικού Διευθυντή του ΥΠΕΞ με θέμα: **“Πιθανή παραβίαση Ψηφίσματος 1747 ΣΑ/ΟΗΕ για μεταφορά οπλισμού από και προς Ιράν από πλοίο υπό κυπριακή σημαία”**. Στο Σημείωμα αυτό, ο κ. Σταυρινός, αναλύει το έγγραφο που δόθηκε από τον Πρέσβη των ΗΠΑ, καθώς και άλλα έγγραφα, στον κ. Παντελίδη, με θέμα **“Responsibilities of the Flag State”**.

Συγκεκριμένα, αναλύει τις Πρόνοιες του Ψηφίσματος 1747, τις υποχρεώσεις της ΚΔ, τα πραγματικά γεγονότα για το υπό αναφορά πλοίο και κατά πόσον οι ΗΠΑ είχαν δικαίωμα να προχωρήσουν σε άλλες ενέργειες, πέραν της επιθεώρησης του πλοίου.

Στο Σημείωμα του, ο κ. Σταυρινός ουσιαστικά εκφράζει την άποψη ότι, με βάση τις περιγραφές του φορτίου που είχαν διοχετεύσει στην ΚΔ οι ΗΠΑ, το φορτίο δεν ενέπιπτε στις ακριβείς πρόνοιες των σχετικών Ψηφισμάτων του ΟΗΕ.

Για το κατά πόσον οι ΗΠΑ είχαν δικαίωμα, να προχωρήσουν σε άλλες ενέργειες, πέραν της επιθεώρησης του πλοίου, ο κ. Σταυρινός γράφει τα ακόλουθα:

“Σύμφωνα με τις πρόνοιες των πιο πάνω Ψηφισμάτων, αυτό στο οποίο προέβησαν οι ΗΠΑ (επιθεώρηση), είναι συζητήσιμο κατά πόσον εμπίπτει πλήρως στις ενέργειες που επιτρέπουν τα Ψηφίσματα.

Από τη στιγμή που το εμπόρευμα δεν εμπίπτει στις ακριβείς πρόνοιες των Ψηφισμάτων, οι ΗΠΑ δεν δικαιούνται να προβούν σε οιαδήποτε άλλη ενέργεια.

Εξάλλου, το ομολογούν και οι ίδιοι, όταν αναφέρουν ότι: “The United States did as much as we could do legally. There are authorities, limitations in complying with this particular UN resolution.

And we basically went right up to the edge of that. And we couldn’t do anything else. So we were not authorized to seize the weapons or do anything like that” (F.P. Briefing).

Γι' αυτό, άλλωστε, ομολογούν ότι, χρειάζονται ισχυρότερα Ψηφίσματα για να μπορούν να δράσουν διαφορετικά. Τέλος, παραδέχονται και οι ίδιοι ότι, το υλικό προορίζεται για τη Συρία, γεγονός όχι κρίσιμης σημασίας, σύμφωνα με τις απαγορεύσεις των ψηφισμάτων”.

Το Σημείωμα του κ. Σταυρινού, διαβιβάστηκε στο ΔΓΠτΔ και καταχωρήθηκε στο σχετικό φάκελο στις 28/01/2009.

Για το ίδιο θέμα, η Νομική Υπηρεσία μελέτησε το όλο θέμα και στις 02/02/2009, ετοιμάστηκε προσχέδιο επιστολής το οποίο θα απέστειλλε ο κ. Πέτρος Κληρίδης, Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας προς τον Υπουργό Εξωτερικών. Το έγγραφο αυτό δεν στάληκε επισήμως από το Γενικό Εισαγγελέα προς τον Υπουργό Εξωτερικών, αλλά το περιεχόμενο του διαβιβάστηκε προφορικά. Επομένως, το υπό κρίση σημείωμα/προσχέδιο επιστολής αποτελεί τη Νομική Γνωμάτευση που έδωσε ο Γενικός Εισαγγελέας προς τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες. Μεταξύ άλλων, ο Γενικός Εισαγγελέας ανέφερε:

“... έχω επανεξετάσει τη θέση που εξέφρασα σε χειρόγραφο σημείωσή μου προς τον κ. Αιμιλίου, ημερομηνίας 29 Ιανουαρίου 2009, και επιθυμώ να σας αναφέρω τα ακόλουθα:

... Συνακόλουθα, οι αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας έχουν υποχρέωση, δυνάμει της πιο πάνω παραγράφου 11 του Ψηφίσματος 1803(2008), να επιθεωρήσουν, ακολουθώντας τις πρόνοιες και διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας, το υπό αναφορά πλοίο και να υποβάλουν στο ΣΑ, όπως προβλέπεται στην παράγραφο 12 του ίδιου ψηφίσματος, εντός πέντε εργάσιμων ημερών από την ημέρα της επιθεώρησης, γραπτή έκθεση για την επιθεώρηση. ...”

Διακοίνωση από το Υπουργείο Εξωτερικό του Ισραήλ

Την Τετάρτη 28/01/2009, το Υπουργείο Εξωτερικών του Ισραήλ, απέστειλε στο ΥΠΕΞ της ΚΔ, διακοίνωση, με την οποία επαναδιατυπώνονται, τα όσα λέχθηκαν τηλεφωνικώς στον κ. Τάσο Τζιωνή στις 27/01/2009, όπως εξηγήθηκε πιο πάνω.

- ✓ Σύμφωνα με τη σφραγίδα του ΔΓΠτΔ που υπάρχει στην πιο πάνω διακοίνωση του Υπουργού Εξωτερικών του Ισραήλ, αυτό ελήφθη στις 29/01/2009 και ενημερώθηκαν ο ΠτΔ, ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, ο Επίτροπος Προεδρίας, ο Διευθυντής και οι Λειτουργοί του ΔΓΠτΔ.

Αίτημα από τη Συρία για συνάντηση του Σύρου Υφυπουργού Εξωτερικών με τον ΠτΔ

Σύμφωνα με Σημείωμα του κ. Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΓΠτΔ προς τον ΠτΔ, την ίδια ημέρα 28/01/2009, ο Επιτετραμμένος της Συρίας στην Κύπρο κ. Nader Nader, τηλεφώνησε στον κ. Λεωνίδα Παντελίδη, και τον παρακάλεσε όπως διευθετηθεί συνάντηση του Σύρου Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Amoura, με τον ΠτΔ. Ο Σύρος Επιτετραμμένος πληροφόρησε ότι, ο κ. Amoura θα βρισκόταν στην Κύπρο για δύο εργάσιμες ημέρες, στις 29 και 30/01/2009 και ζήτησε επίσης, να έχει συνάντηση και με τον Υπουργό Εξωτερικών.

Ακολούθως, ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης ετοίμασε έγγραφο για επιχειρηματολογία της Κυπριακής πλευράς, σε σχέση με την ενδεχόμενη συνάντηση του ΠτΔ με τον Σύριο Υφυπουργό Εξωτερικών, ως ακολούθως:

“...

1. *Η Κύπρος, ως χώρα κάτω από τη σημαία της οποίας είναι εγγεγραμμένο το πλοίο, οφείλει να ενεργήσει σύμφωνα με τις διεθνείς της υποχρεώσεις, με βάση το Ψήφισμα 1747, που δεν μπορούμε να αποφύγουμε.*
2. *Ο σεβασμός των Ψηφισμάτων του ΟΗΕ είναι πολύ σημαντικός για την Κύπρο και αποτελεί κύριο άξονα της εξωτερικής μας πολιτικής. Η θέση μας αυτή μας οδήγησε πρόσφατα στη δύσκολη απόφαση να σπάσουμε την κοινή θέση της Ε.Ε. και να ψηφίσουμε υπέρ της Συρίας στο θέμα των Υψωμάτων Γκολάν.*
3. *Η θέση μας από την αρχή ήταν ότι, πρόκειται για εθελοντική συμμόρφωση από το πλοίο. Δεν προσπαθήσαμε με οποιονδήποτε τρόπο να εξαναγκάσουμε το πλοίο να καταπλεύσει σε κυπριακό λιμάνι. (Φαίνεται όμως ότι οι Αμερικανοί πίεσαν για το θέμα τους Ρώσους στους οποίους ανήκει η ιδιοκτησία του πλοίου. Αυτό ειπώθηκε από τον κ. Fritz στον κ. Ιακώβου και επιβεβαιώθηκε από τους Ρώσους προς εμάς).*

4. *Με οδηγίες του ΠτΔ προειδοποιήσαμε έγκαιρα τη Συρία για την ενέργεια μας. Η Συριακή Κυβέρνηση το έμαθε από εμάς πριν ακόμα το σκάφος βγει στη Μεσόγειο, γεγονός που τους επέτρεπε να έχουν οι ίδιοι περισσότερες επιλογές.*
5. *Όταν και εάν το σκάφος καταπλεύσει σε Κυπριακό λιμάνι, ο έλεγχος θα γίνει από τις Αρχές της Δημοκρατίας αποκλειστικά.”*

Επικοινωνία του TEN με την Εταιρεία NB Shipping Limited

Στις 28/01/2009, ο κ. Σέργιος Σεργίου, Διευθυντής του TEN, απέστειλε επίσημη επιστολή στην εταιρεία NB Shipping Ltd, με θέμα M/V MONCHEGORSK, IMO No. 8013039, call sign P3NL, ως απάντηση στο μήνυμα του Capt. Smirnov, ημερ. 27/01/2009, όπως καταγράφεται πιο πάνω, στην οποία αναφέρονται τα ακόλουθα:

“Further to our communication with the ship managers and legal representatives and having perused the Bill of Lading of the above ship, which has been sent to us, I came to the conclusion that there are strong grounds to believe that the ship’s cargo includes materials and/or equipment which are prohibited under U.N Security Council Resolutions 1747(2007) and 1803(2008).

In particular, the following cargo is considered suspicious:

- *466 PLTS MATERIAL “IMCO CLASS NO: 1.3”. This notation denotes explosives.*
- *36 Bundles of pipes. It does not specify the type.*

Therefore, in order to alleviate these suspicions and ensure that the cargo to be delivered to the consignees is in conformity with the above resolutions and the Order Issued under Section 4 of the Cyprus Ships (Prohibition of Transportation) Laws 1966-1971(Law 26/66 as amended), published in the Official Gazette of the Republic on 18 January 2009, it is necessary that the ship calls at a Cyprus port for inspection of the cargo, before resuming its voyage to its final destination.”

- ✓ *Σημειώνεται ότι, η ίδια επιστολή στάληκε και στον κ. Μιχάλη Παπαδόπουλο του Δικηγορικού Γραφείου “Chrysses Demetriades & Co.LLC”.*

29 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Ενημέρωση Αρμόδιων Αρχών της ΚΔ από το TEN

Την Πέμπτη 29/01/2009, ο κ. Σέργιος Σεργίου, Διευθυντής του TEN, απέστειλε επιστολή, την οποία ετοίμασε στις 28/01/2009, μέσω του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, προς τους Γενικούς Διευθυντές των Υπουργείων Άμυνας και Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, τον Αρχηγό Αστυνομίας και τον Αρχηγό ΓΕΕΦ, με την οποία τους ενημέρωνε για την άφιξη του υπό κυπριακή σημαία πλοίου M/V MONCHEGORSK, για το οποίο υπήρχε εύλογη υποψία πως παραβαίνει τα Ψηφίσματα 1747(2007) και 1803(2008) του ΣΑ των Ηνωμένων Εθνών. Η συγκεκριμένη επιστολή κοινοποιήθηκε στους Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, Γενικό Διευθυντή ΥΠΕΞ και Γενικό Διευθυντή Αρχής Λιμένων Κύπρου.

Συγκεκριμένα ανέφερε ότι, στις 09/01/2009 το υπό αναφορά πλοίο, φόρτωσε ύποπτο φορτίο από το Ιράν με προορισμό τη Συρία. Αρχική πληροφόρηση για το μεταφερόμενο φορτίο λήφθηκε από την Αμερικανική Πρεσβεία, αφού βάσει πληροφοριών, το πλοίο αναχαιτίστηκε από υπό Αμερικάνικη σημαία πολεμικό πλοίο, μετά την αναχώρηση του από το Ιράν και έγινε νηοψία του φορτίου.

Λόγω του ότι, υπήρχε εύλογη υποψία ότι, το πλοίο μετέφερε υλικό που είναι κατά παράβαση των συναφών Ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών αλλά και του Διατάγματος Κ.Δ.Π. 10/2009 και με σκοπό να μην διαπραχθεί το ποινικό αδίκημα της μεταφοράς υλικού κατά παράβαση των Περί Κυπριακών Πλοίων (Απαγόρευση Μεταφορών) Νόμων του 1966 και 1971, αλλά και να μην εκτεθεί η Δημοκρατία έναντι των διεθνών της υποχρεώσεων, το TEN ζήτησε από το M/V MONCHEGORSK, όπως διακόψει την πορεία του προς τη Συρία και όπως καταπλεύσει σε λιμάνι της ΚΔ.

Ο Διευθυντής του TEN, στη συγκεκριμένη επιστολή, ζητά όπως, με την άφιξη του πλοίου, γίνει έλεγχος του φορτίου, το συντομότερο δυνατόν από εμπειρογνώμονες που θα ορίσουν οι αρμόδιες υπηρεσίες, καθώς το TEN, δεν

διαθέτει εμπειρογνώμονες για θέματα όπλων και πολεμοφοδίων, για να εξακριβωθεί κατά πόσον, το φορτίο είναι αντίθετο με τα Ψηφίσματα 1747(2007) και 1803(2008), την Κοινή Θέση 2007/246/ΚΕΠΠΑ και το Διάταγμα Κ.Δ.Π. 10/2009. Περαιτέρω αναφέρει ότι, οποιαδήποτε καθυστέρηση του πλοίου, συνεπάγεται σημαντικό κόστος και ο έλεγχος του φορτίου θα πρέπει να γίνει τάχιστα, μετά την άφιξη του πλοίου σε λιμάνι της Δημοκρατίας.

Εντοπισμός του πλοίου από την Αστυνομία Κύπρου

Με βάση την πιο πάνω επιστολή, την ίδια ημέρα 29/01/2009, ο κ. Ιάκωβος Παπακώστας, Αρχηγός Αστυνομίας, απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως (εφεξής “ΥΔΔΤ”), με την οποία τον πληροφορούσε ότι, ενημερώθηκαν άμεσα οι επηρεαζόμενες Υπηρεσίες/Μονάδες και ότι, το πλοίο εντοπίστηκε σε στάση αναμονής, 40 ναυτικά μίλια νοτιοανατολικά του Κάβο Γκρέκο και τέθηκε υπό παρακολούθηση από το Παράκτιο Σύστημα Ραδιοεπισήμανσης, της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας.

Περαιτέρω αναφέρει ότι, η ώρα 0100 της 29/01/2009, το πλοίο ξεκίνησε από το πιο πάνω σημείο για το λιμάνι Λεμεσού, όπου αναμενόταν να αφιχθεί η ώρα 0815 και ότι, οι αρμόδιες Υπηρεσίες του Κράτους (ΤΕΝ, Τμήμα Τελωνείων, ΕΦ), είχαν ενημερωθεί και αναμενόταν με την άφιξη του πλοίου η διεξαγωγή ελέγχου, σε συνεργασία με τα αρμόδια Τμήματα της Αστυνομίας.

Ενημέρωση του ΠτΔ εν όψει της Συνάντησης του με τον Ειδικό Απεσταλμένο του Προέδρου της Συρίας

Την ίδια ημέρα 29/01/2009, σε έγγραφο του ΔΓΠτΔ με τίτλο: “**ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΠτΔ Ενόψει συνάντησης του με κ. Amoura, Ειδικό Απεσταλμένο Προέδρου Συρίας**”, γίνεται μια αναδρομή στα γεγονότα σε σχέση με το θέμα του πλοίου από τις 23 μέχρι 29/01/2009 και χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι, η συμμόρφωση του πλοίου με την παράκληση της Κυπριακής

Κυβέρνησης για κατάπλουν σε Κυπριακό Λιμάνι ήταν εθελοντική και ότι, οι οδηγίες προς τον καπετάνιο, δόθηκαν από τη Ρωσική Ιδιοκτήτρια εταιρεία.

Αφιξη του πλοίου στην Κύπρο

Το πλοίο αφίχθηκε στο Αγκυροβόλιο Λεμεσού η ώρα 0835 της 29/01/2009.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

29 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009 – 13 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

29 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Υπόδειξη φωτογραφιών στο Διευθυντή της ΔΥΠ στο Προεδρικό Μέγαρο, σχετικά με το περιεχόμενο του φορτίου του πλοίου

Το πρωί της 29/01/2009, ενώ ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, Διευθυντής της ΔΥΠ του ΓΕΕΦ, βρισκόταν στο κτήριο της Βουλής των Αντιπροσώπων, σχετικά με τα κονδύλια της ΕΦ, πήρε οδηγίες από τον κ. Γεώργιο Σοφιανίδη, Ταξίαρχο, Επιτελάρχη ΓΕΕΦ, για να μεταβεί στο Προεδρικό Μέγαρο, όπου θα του υποδεικνύονταν κάποιες φωτογραφίες για να αναγνωρίσει τα υλικά που φαίνονταν σε αυτές.

Ο κ. Γεωργιάδης έφυγε αμέσως από τη Βουλή και πήγε στο Προεδρικό Μέγαρο, όπου τον οδήγησαν στο γραφείο Προεδρίας. Εκεί συναντήθηκε με τον κ. Γιώργο Ιακώβου, Επίτροπο Προεδρίας, τον κ. Κωνσταντίνο Φυτιρή, Αντιπλοίαρχο, τον κ. Παναγιώτη Κούμνα, Στρατιωτικό, της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΚΥΠ) (ο οποίος είναι αποσπασμένος στο ΔΓΠτΔ) και ακόμα ένα άλλο μέλος της ΚΥΠ, το όνομα του οποίου δεν γνώριζε. Ο κ. Ιακώβου μετά από λίγη ώρα αναχώρησε και τα δύο μέλη της ΚΥΠ, έδειξαν στον κ. Γεωργιάδη, αριθμό φωτογραφιών σε έντυπη μορφή.

Σύμφωνα με τα όσα λέχθηκαν στον κ. Γεωργιάδη, αυτές οι φωτογραφίες δόθηκαν από την Πρεσβεία των ΗΠΑ στην Κύπρο και λήφθηκαν από το Πολεμικό Ναυτικό των ΗΠΑ, κατά τη διάρκεια νηοψίας που έγινε στον Περσικό Κόλπο στο πλοίο. Αφού ο κ. Γεωργιάδης είδε με προσοχή τις φωτογραφίες αυτές, αναγνώρισε διαφόρων ειδών πυρίτιδα και άλλα αδρανή υλικά. Περαιτέρω, του υποδείχθηκε και μία λίστα με τους αριθμούς των εμπορευματοκιβωτίων και τα ευρήματα της νηοψίας των Αμερικανών.

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, προκύπτει ότι, ο κ. Παναγιώτης Κούμνας, επιβεβαιώνει τα όσα ανέφερε πιο πάνω ο κ. Γεωργιάδης.

Στη συνέχεια, ο κ. Γεωργιάδης αναχώρησε από το Προεδρικό Μέγαρο και ο κ. Κωνσταντίνος Μπισμπίκας, τότε Αρχηγός ΓΕΕΦ, του έδωσε οδηγίες να μεταβεί στο ΥΠΑΜ, για να παρευρεθεί σε σύσκεψη για το συγκεκριμένο θέμα.

Σύσκεψη στο Υπουργείο Άμυνας

Ακολούθως, η ώρα 1300 της 29/01/2009 πραγματοποιήθηκε στο Γραφείο του κ. Κώστα Παπακώστα, Υπουργού Άμυνας, σύσκεψη με σκοπό την εξέταση των λεπτομερών ενεργειών, στις οποίες θα έπρεπε να προβεί η Κυπριακή Κυβέρνηση σε ότι αφορά τον έλεγχο του πλοίου.

Στη σύσκεψη που συνήλθε υπό την Προεδρία του Υπουργού Άμυνας, συμμετείχαν ο κ. Κωνσταντίνος Μπισμπίκας, Αρχηγός ΓΕΕΦ, ο κ. Ιάκωβος Παπακώστας, Αρχηγός Αστυνομίας, ο κ. Πέτρος Καρεκλάς, Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, οι κκ. Λεωνίδας Παντελίδης και Παναγιώτης Κούμνας εκ μέρους της Προεδρίας της ΚΔ, ο κ. Σέργιος Σεργίου, Διευθυντής του ΤΕΝ, η κα Λυδία Μαρκάρη, Λειτουργός του ΤΕΝ, η κα Χάρις Χριστοδουλίδου του ΥΠΕΞ, ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, ΔΥΠ/ΓΕΕΦ, ο κ. Κωνσταντίνος Φυτιρής του ΓΕΕΦ, ο κ. Γιαννάκης Χαραλάμπους του Αρχηγείου Αστυνομίας και ο κ. Γεώργιος Φινόπουλος, Πυροτεχνουργός της Αστυνομίας.

Ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, υπό την ιδιότητα του Διευθυντή της ΔΥΠ συμμετείχε στη σύσκεψη, σύμφωνα με τις οδηγίες του Αρχηγού του ΓΕΕΦ

Κατά την πιο πάνω σύσκεψη, συζητήθηκαν τα παρακάτω:

Υπουργός Άμυνας

Τόνισε την σοβαρότητα του γεγονότος και τους λεπτούς χειρισμούς, τους οποίους απαιτεί το συγκεκριμένο περιστατικό.

Το θέμα ανέφερε ότι, έχει πολλές πτυχές και ως τέτοιο θα πρέπει να αντιμετωπιστεί.

Προέχει η ασφάλεια και η λήψη μέτρων προς την κατεύθυνση αυτή.

Η όλη αντιμετώπιση θα πρέπει να ενεργηθεί βήμα προς βήμα (step by step).

Αρχηγός ΕΦ

Εξέφρασε την άποψη ότι, θα πρέπει να αποφευχθεί η εκφόρτωση του πλοίου στην Κύπρο.

Δήλωσε ετοιμότητα, όπως η ΕΦ συνδράμει στην ενίσχυση των μέτρων ασφάλειας με προσωπικό και μέσα στον βαθμό που τούτο απαιτηθεί.

Αρχηγός Αστυνομίας

Συμφώνησε με τον Αρχηγό ΓΕΕΦ ότι, δεν θα πρέπει να γίνει εκφόρτωση του πλοίου στην Κύπρο.

Δήλωσε την ετοιμότητα της Αστυνομίας Κύπρου να αναλάβει τον ρόλο της ασφάλειας του πλοίου με την συνδρομή και της ΕΦ, αλλά και τυχόν άλλων φορέων.

Εξέφρασε την άποψη ότι, πρέπει να αποφευχθεί η είσοδος του πλοίου στο λιμάνι Λεμεσού.

Διευθυντής Τμήματος Εμπορικής Ναυτιλίας

Επεσήμανε το γεγονός ότι, από 16 Ιανουαρίου 2009, υπάρχει διάταγμα της ΚΔ που απαγορεύει την μεταφορά από κυπριακά πλοία προς και από το Ιράν “όπλων και συναφούς υλικού παντός είδους”.

Ανέφερε ότι, πρόκειται για ύποπτο υλικό σε μεγάλες ποσότητες.

Τόνισε την ανάγκη ελέγχου του φορτίου των πλοίων από εμπειρογνώμονες του Στρατού και της Αστυνομίας.

Εκπρόσωποι Προεδρίας Κυβερνήσεως

Τόνισαν τη σοβαρότητα του θέματος και τις πτυχές που έχει αυτό.

Ανάφεραν ότι, υπάρχει εμπλοκή στο θέμα διαφόρων κυβερνήσεων και άλλων ενδιαφερομένων.

Τόνισαν την έντονη αντίδραση της Συρίας με έκτακτη αποστολή ειδικού απεσταλμένου στην Κύπρο για χειρισμό του θέματος σε συνεργασία με την Κυπριακή Κυβέρνηση.

Διευθυντής ΔΥΠ/ΓΕΕΦ

Ανάφερε ότι, το υλικό που υπολογίζουν ότι, υπάρχει στο πλοίο ή για το οποίο υπάρχουν ενδείξεις, δεν συμβαδίζει με το φωτογραφικό υλικό που δόθηκε.

Διευθυντής ΔΕΠΙΧ/ΓΕΕΦ

Ανάφερε ότι, θα πρέπει το πλοίο να παραμείνει έξω από το λιμάνι Λεμεσού αγκυροβολημένο για τους σχετικούς ελέγχους.

Σε περίπτωση που θα πρέπει να μετακινηθεί, τότε να εξετασθεί το ενδεχόμενο του λιμανιού Λάρνακας ή Βασιλικού.

Μετά από τη συζήτηση, δόθηκαν από τον Υπουργό Άμυνας οι πιο κάτω οδηγίες:

- Το εν λόγω πλοίο φαίνεται εκ πρώτης όψεως και εκ των γεγονότων που προέκυψαν ότι παρανόμησε και θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητοι έλεγχοι.
 - Το πλοίο να παραμείνει αγκυροβολημένο έξω από το λιμάνι Λεμεσού (στο σημείο που βρισκόταν, 2-2.5 ν.μ)
 - Το Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας, είχε την ευθύνη:
1. Της νομικής πτυχής του θέματος, σε ότι αφορά την διαδικασία των προβλεπόμενων ελέγχων και θα πρέπει να έχει ετοιμότητα για τις παραπέρα εισηγήσεις επ' αυτού.
 2. Για τον άμεσο έλεγχο του φορτίου, συνεπικουρούμενο και από τους υπόλοιπους αρμόδιους φορείς (Αστυνομία – ΕΦ με πυροτεχνουργούς και άλλο εξειδικευμένο προσωπικό). Αυτό προέκυψε μετά τις απαραίτητες διευκρινήσεις και την έγκριση που δόθηκε από τους εκπροσώπους της Προεδρίας της Δημοκρατίας.
 3. Όπως εξετάσει επιτόπου, σε συνεργασία με την Αρχή Λιμένων Κύπρου και την Διεύθυνση του λιμανιού Λεμεσού, την δυνατότητα εφαρμογής μεγαλύτερου επιπέδου ασφάλειας στο εν λόγω λιμάνι.
 - Η ευθύνη για την πολιτική πτυχή του θέματος και του συντονισμού των ενεργειών σε πολιτικό επίπεδο, παραμένει στην Προεδρία της Δημοκρατίας (Πρέσβη κ. Λεωνίδα Παντελίδη).
 - Η ευθύνη ασφάλειας και εξασφάλισης του πλοίου από τυχόν απόπειρα πρόκλησης δολιοφθοράς ή σαμποτάζ κλπ, ανήκει στη Λιμενική Αστυνομία η οποία να ενεργεί υπό τις οδηγίες και την καθοδήγηση του Αρχηγείου Αστυνομίας Κύπρου με τη συνδρομή και της ΕΦ
 - Το θέμα όπως έχει αναλυθεί είναι πολύ σοβαρό, πρέπει να παραμείνει όσο το δυνατό μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας και δεν πρέπει να γίνουν αποδεκτές οποιεσδήποτε παρεμβάσεις στις ενδεικνυόμενες διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσουν.
 - Όσοι θα εμπλακούν στους ελέγχους επιτόπου (στο πλοίο), να αποφύγουν την χρήση κινητών τηλεφώνων.

- Η ΕΦ να συνδράμει την όλη προσπάθεια με μέσα (κυρίως θαλάσσια) και προσωπικό (Πυροτεχνουργοί, Ομάδα Υποβρύχιων Καταστροφών (ΟΥΚ) κλπ.)
- Οι οποιοσδήποτε συνεννοήσεις με φορείς ή εκπροσώπους άλλων χωρών να γίνονται απαρέγκλιτα μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών της Δημοκρατίας.
- Οι περιπτώσεις αλλαγής θέσης αγκυροβόλησης ή εκφόρτωσης του πλοίου, να εξετασθούν μετά τον έλεγχο του φορτίου του πλοίου και αφού επαναξιολογηθεί η κατάσταση υπό το φως των νέων δεδομένων.
- Να συνταχθεί κατάλογος τηλεφώνων όλων όσων συμμετείχαν στην σύσκεψη για τον καλύτερο συντονισμό και την μεταξύ τους επικοινωνία.

Διορισμός του κ. Γεώργιου Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, ως Επικεφαλής της Ομάδας Ελέγχου του φορτίου

Σύμφωνα με τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, για το θέμα του διορισμού του κ. Γεώργιου Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη ως Επικεφαλής της Ομάδας Ελέγχου του φορτίου, προκύπτουν τα ακόλουθα:

Κατά τη διάρκεια της πιο πάνω αναφερόμενης σύσκεψης στις 29/01/2009, στο ΥΠΑΜ, ο κ. Κώστας Παπακώστας, Υπουργός Άμυνας, διόρισε τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, ως Επικεφαλής της Ομάδας Ελέγχου του φορτίου του πλοίου.

Η εκφρασθείσα θέση του κ. **Γεώργιου Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη**, για το συγκεκριμένο θέμα, είναι η ακόλουθη:

“... Ο κ. Υπουργός Άμυνας, ενώπιον όλων παρευρισκομένων μου έδωσε σαφή εντολή να τεθώ επικεφαλής της ομάδας ελέγχου του φορτίου. ”

Η εκφρασθείσα θέση του κ. **Κωνσταντίνου Μπισμπίκα, Αρχηγού ΓΕΕΦ**, είναι η ακόλουθη:

“... Εκεί όπως έμαθα εκ των υστέρων, αποφασίστηκε να χειριστεί το θέμα το Υπουργείο Άμυνας, με την Αστυνομία. Προς τούτο ζητήθηκε και διατέθηκε στο Υπουργείο Άμυνας ο Συνταγματάρχης (ΥΠ) Υλικού Πολέμου, Γεωργιάδης Γεώργιος ως εμπειρογνώμων και ειδικός επί των πυρομαχικών και εκρηκτικών υλών. Έκτοτε ο υπόψιν Συνταγματάρχης μετέβαινε καθημερινά επί του πλοίου, προέβαινε σε έλεγχο και επιθεώρηση των υλικών των εμπορευματοκιβωτίων,

συνέταξε σχετικά πρακτικά και ενημέρωνε το Υπουργείο Άμυνας και τον Αρμόδιο Φορέα του Προεδρικού Μεγάρου. Στα πλαίσια της αντίστροφης ενημέρωσης που ισχύει στο Στρατό, ενημέρωνε το ΓΕΕΦ γενικά και πληροφοριακά (π.χ τα εμπορευματοκιβώτια, περιείχαν πρώτες ύλες, συμπεριλαμβανομένων και πυρίτιδας για την κατασκευή πυρομαχικών). ...”

Στις 18/03/2009, ο κ. Κωνσταντίνος Μπισμπίκας, Αρχηγός ΓΕΕΦ, απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Άμυνας, με τίτλο **“Ηθικές Αμοιβές Μονίμων Αξιωματικών”**, με την οποία, τον πληροφορούσε ότι, απένειμε Εύφημο Μνεία στον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη (ΥΠ), ο οποίος συμμετείχε ως εκπρόσωπος του Υπουργείου Άμυνας στην ομάδα ελέγχου που συγκροτήθηκε, στα πλαίσια της επιχειρησιακής αποστολής εκτάκτου ανάγκης της αστυνομίας, για τον έλεγχο του φορτίου του υπό Κυπριακή Σημαία Οχηματαγωγού/Φορηγού Πλοίου Monchegorsk. Στην επιστολή αυτή, ο κ. Μπισμπίκας αναφέρει, μεταξύ άλλων, χαρακτηριστικά και τα ακόλουθα:

“... Επιπλέον, οργάνωσε και συντόνισε με επιτυχία, τη μεταφορά και εναποθήκευση των ελεγχθέντων εμπορευματοκιβωτίων και λοιπών υλικών του Πλοίου, από το αγκυροβόλιο Λεμεσού στη ΝΒ «Ευάγγελος Φλωράκης», εντός των καθοριζόμενων από τις Αρχές της Δημοκρατίας χρονικών ορίων, έχοντας συνεχώς ενήμερη την ιεραρχία, σε κάθε φάση της διεξαγόμενης επιχείρησης.

3. Τον παραπάνω Αξιωματικό, προβάλλω ως παράδειγμα προς μίμηση.”

Σημειώνεται ότι, από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, σε κατοπινό στάδιο, η εκφρασθείσα θέση του κ. Γεώργιου Γεωργιάδη είναι η ακόλουθη:

“...αν και έρχομαι συχνά σε επαφή με εκρηκτικές ύλες έχω μόνο γενικές γνώσεις περί αυτών και όχι εξειδικευμένες γνώσεις, για παράδειγμα δεν γνωρίζω για το υλικό κατασκευής τους και σε πολλές περιπτώσεις δεν γνωρίζω ούτε τον τρόπο χρήσης τους. Αυτό το αναφέρω για να διευκρινίσω ότι, κατά τον έλεγχο των εμπορευματοκιβωτίων εγώ κατέγραφα τα στοιχεία που αναφέρονταν στην πινακίδα του εμπορευματοκιβωτίου της κατασκευαστικής εταιρείας και πάνω στα κουτιά συσκευασίας. Πληροφορίες για οποιοδήποτε εξειδικευμένο θέμα, τις ζητούσαμε από τους πυροτεχνουργούς της Αστυνομίας που ήταν παρόν.”

Ο κ. **Γεώργιος Φινόπουλος**, Υπαστυνόμος, Υπεύθυνος του Κλάδου Πυροτεχνουργών του Αρχηγείου Αστυνομίας, αναφέρει ότι, ο ίδιος με άλλα μέλη του γραφείου του, στις 29/01/2009, στις 02/02/2009 και στις 08/02/2009, μετέβηκαν στο λιμάνι Λεμεσού, όπου μαζί με τους κκ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, Λάμπρο Λάμπρου, Συνταγματάρχη, Βάσο Αγαθοκλέους, Πυροτεχνουργό του ΓΕΕΦ και άλλα στελέχη του ΓΕΕΦ, επιβιβάστηκαν στο πλοίο και διεξήγαγαν έλεγχο του φορτίου. Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Φινόπουλου είναι η ακόλουθη:

“Η καταγραφή και ο έλεγχος του περιεχομένου των εμπορευματοκιβωτίων, κατά τη διάρκεια της όλης διαδικασίας, γινόταν πάντοτε από τα πιο πάνω στελέχη της ΕΦ”

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, οι εκφρασθείσες θέσεις των **Α/Λοχ. 1183 Πέτρου Ορφανίδη, Α/Αν. Λοχ. 713 Χρίστου Σιακαλλή και Α/Αστ. 628 Πλούταρχου Πλουτάρχου**, Πυροτεχνουργών της Αστυνομίας, επιβεβαιώνουν τα όσα ανέφερε ο κ. Φινόπουλος, ότι δηλαδή επικεφαλής ήταν ο Συνταγματάρχης Γεώργιος Γεωργιάδης και η αναγνώριση, η καταμέτρηση και καταγραφή του φορτίου γινόταν από τα στελέχη της ΕΦ, αφού οι ίδιοι δεν είχαν περαιτέρω δικαιοδοσία.

Χαρακτηριστικά, ο **Α/Αν. Λοχ. 713 Χρίστος Σιακαλλής**, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Σε ερώτηση που έκανα στον Σ/χη (ΠΖ) Γ. Γεωργιάδη σχετικά με το αν το μόνο που έχουμε να κάνουμε στο πλοίο είναι να ανοίγουμε τα εμπορευματοκιβώτια αυτός μου απάντησε επί λέξει «Υπεύθυνος δαμέ είμαι εγώ και έχω να δώσω λογαριασμό μόνο στο Προεδρικό».”

Ο κ. **Λάμπρος Λάμπρου**, Συνταγματάρχης, ο οποίος συμμετείχε στην Ομάδα που διεξήγαγε τη νηοψία στο πλοίο στις 29/01/2009, αναφέρει τα ακόλουθα:

“...σχετικά με τον δειγματοληπτικό έλεγχο που κάναμε στα εμπορευματοκιβώτια ενώ αυτά ήταν ακόμη στο εν λόγω πλοίο, ξέχασα να σας πω ότι όλη η ομάδα που ανέβηκε στο πλοίο, ενεργούσε υπό τις οδηγίες και αυστηρές εντολές του συνταγματάρχη Γεωργιάδη Γεώργιου, ο οποίος καθόριζε

ποιο εμπορευματοκιβώτιο θα ανοιχθεί, ποιο κιβώτιο θα ανοιχθεί για έλεγχο και ποια στοιχεία θα αναγραφούν στις καταστάσεις που τηρούνταν.”

Ο κ. **Βάσος Αγαθοκλέους**, Πυροτεχνουργός της ΕΦ, αναφερόμενος στη νηοψία που έγινε στο πλοίο στις 29/01/2011, αναφέρει τα ακόλουθα:

“Ανεβήκαμε στο πλοίο, όλοι όσοι ήμασταν στο σκάφος και ο κ. Γεωργιάδης μίλησε με τον Πλοίαρχο που δεν γνωρίζω από πού είναι. Ακολούθως καθ’ υπόδειξη του κου Γεωργιάδη στην παρουσία του πλοιάρχου ανοίξαμε νομίζω περί τα δέκα containers και κάναμε αναγνώριση του φορτίου. Ο κος Γεωργιάδης κατά τον έλεγχο συμβουλευόταν κάποια έγγραφα που κρατούσε.”

Με βάση τα πιο πάνω αναφερόμενα, προκύπτει καθαρά ότι, ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, Διευθυντής ΔΥΠ, ήταν το άτομο το οποίο είχε διοριστεί από τον Υπουργό Άμυνας ως Επικεφαλής της Ομάδας Ελέγχου του περιεχομένου του πλοίου. Περαιτέρω, ήταν το άτομο που ως ο Επικεφαλής, οργάνωσε, συντόνισε και εκτέλεσε την εκφόρτωση του φορτίου στο Λιμάνι Λεμεσού και τη μεταφορά του στη ΝΒΕΦ.

Σύσκεψη στα γραφεία της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομία στο παλαιό Λιμάνι Λεμεσού

Η ώρα 1530 της 29/01/2009, ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Διευθυντής ΔΥΠ, μετέβηκε στα γραφεία της Διοίκησης της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας, συνοδευόμενος από τον κ. Γεώργιο Φινόπουλο, Πυροτεχνουργό της Αστυνομίας. Εκεί βρίσκονταν, ο κ. Αντρέας Ιατρόπουλος, Βοηθός Αρχηγός Υποστήριξης της Αστυνομίας, άλλα εννέα (9) μέλη της Αστυνομίας, ο κ. Κυριάκος Αλιούρης του ΤΕΝ, ο κ. Ερωτόκριτος Ερωτοκρίτου του Τμήματος Τελωνείων, η κα Δένα Θεοδώρου της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας και τρεις Ανώτεροι Αξιωματικοί του ΓΕΕΦ.

Ο κ. Γεωργιάδης ανέφερε ότι, προερχόταν από σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Άμυνας για το ίδιο θέμα με συμμετοχή του Αρχηγού Αστυνομίας και του Αρχηγού ΓΕΕΦ και ζήτησε από όλους τους παρευρισκόμενους να διατηρήσουν το απόρρητο του περιεχομένου της σύσκεψης.

Συνεχίζοντας ανέφερε ότι, δόθηκαν οδηγίες από τον Αρχηγό Αστυνομίας για έλεγχο του φορτίου του αναφερόμενου πλοίου, από ομάδα που θα αποτελούνταν από τους παρευρισκόμενους με επικεφαλής τον επιθεωρητή του ΤΕΝ κ. Αλιούρη και σύμβουλους σε τεχνικά θέματα ειδικούς από την Αστυνομία, το Στρατό και το Τελωνείο.

Αμέσως μετά την ενημέρωση αυτή, συγκροτήθηκε ομάδα από τους παρευρισκόμενους, η οποία επιβιβάστηκε στο πλοίο η ώρα 1600.

Νηοψία του Πλοίου – Έλεγχος τεσσάρων (4) εμπορευματοκιβωτίων

Η νηοψία στο πλοίο ξεκίνησε η ώρα 1600 της 29/01/2009 και διήρκησε μέχρι η ώρα 1800, κατόπιν προφορικής έγκρισης του καπετάνιου του πλοίου, στην παρουσία του οποίου έγινε η νηοψία καθώς επίσης και του κ. Vladimir Smirnov, Διευθυντή της διαχειρίστριας εταιρείας του πλοίου. Αμέσως μετά, ετοιμάστηκε Ενημερωτικό Σημείωμα, και υπογράφηκε από τους κκ:

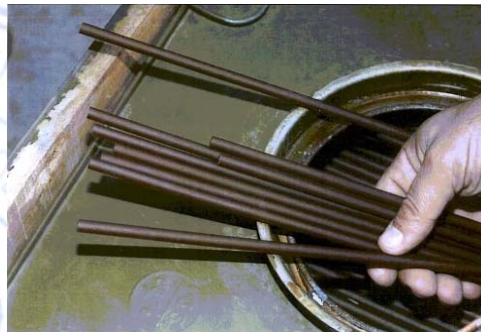
- Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, Εκπρόσωπο του Υπουργείου Άμυνας,
- Ανδρέα Ιατρόπουλο, Βοηθό Αρχηγό Υποστήριξης, Εκπρόσωπο του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως,
- Κυριάκο Αλιούρη, Επιθεωρητή Πλοίων, Εκπρόσωπο ΤΕΝ και
- Ερωτόκριτο Ερωτοκρίτου, Εκπρόσωπο Τμήματος Τελωνείων

Στο Ενημερωτικό Σημείωμα αναφέρονται τα ακόλουθα:

- ✓ Το πλοίο κατέπλευσε στο Αγκυροβόλιο Λεμεσού η ώρα 0830 της 29/01/2009.
- ✓ Κατόπιν οδηγιών μετά από σύσκεψη στο Υπουργείο Άμυνας, δόθηκαν οδηγίες όπως εκπρόσωποι του ΤΕΝ, συνοδευόμενοι από Τεχνικούς Συμβούλους του Υπουργείου Άμυνας και του ΥΔΔΤ επιβιβαστούν στο πλοίο και προβούν σε όσο το δυνατό εκτεταμένο δειγματολογικό έλεγχο για επιβεβαίωση των πληροφοριών περί απαγορευμένου υλικού.
- ✓ Η επιβίβαση της ομάδας έγινε περί την 1600 και αντιμετωπίστηκαν από τον Κυβερνήτη και το λοιπό πλήρωμα με πνεύμα συνεργασίας.

- ✓ Μετά από έλεγχο διαπιστώθηκε ότι, μεγάλος αριθμός εμπορευματοκιβωτίων από τα 98 με το ύποπτο φορτίο δεν ήταν δυνατό να ελεγχθούν λόγω του τρόπου στοίβαξης τους.
- ✓ Λόγω κακών καιρικών συνθηκών, η ομάδα επέλεξε από διαφορετικές στοιβάδες εμπορευματοκιβωτίων τυχαία ένα τεμάχιο και επιπλέον προέβηκε σε έλεγχο στα δύο μοναδικά αμπάρια που υπήρχε φορτίο από το σύνολο πέντε αμπαριών.

- ✓ Στην πρώτη στοιβάδα εμπορευματοκιβωτίων που έφεραν τον χαρακτηρισμό “επικίνδυνο φορτίο”, αποσφραγίστηκε και σφραγίστηκε το υπ’ αριθμό GESU(...)89904-0, το οποίο περιείχε 132 ξύλινα κιβώτια των 92 κιλών έκαστο, τα οποία περιείχαν μια μεταλλική κονσέρβα με στρογγυλό πώμα και τα οποία περιείχαν χύμα προωθητική πυρίτιδα τύπου “μακαρόνι”, η οποία χρησιμοποιείται στα γεμίσματα μεγάλου διαμετρήματος πυροβόλων ή ρουκετών.

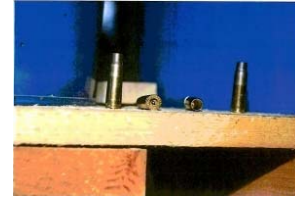
- ✓ Στη δεύτερη στοιβάδα εμπορευματοκιβωτίων που έφεραν τον χαρακτηρισμό “επικίνδυνο φορτίο”, αποσφραγίστηκε και σφραγίστηκε το υπ’ αριθμό IRSU216304-0, εντός του οποίου βρέθηκαν γύρω στα 130 ξυλοκιβώτια εντός των οποίων υπήρχαν φύλλα προωθητικής άκαπνης πυρίτιδας για χρήση σε βλήματα 120 χιλιοστών.

- ✓ Στην τρίτη στοιβάδα που δεν έφερε τον χαρακτηρισμό “επικίνδυνο φορτίο”, επιλέγηκε τυχαία το εμπορευματοκιβώτιο με αριθμό IRSU216901-2, το οποίο περιείχε 80 μεταλλικά βαρέλια πλήρη καλύκων 7,62 x 39 που

χρησιμοποιούνται από τα όπλα Καλασνίκοφ. Οι κάλυκες ήταν καινούργιοι και δεν έφεραν τα άλλα 3 συστατικά της πλήρους σφαίρας που είναι το καψύλλιο, η γόμωση και η βολίδα.

- ✓ Και οι τρεις στοιβάδες που ελέγχθηκαν, βρίσκονταν στο κατάστρωμα του πλοίου.

- ✓ Από έλεγχο που έγινε στο αμπάρι Νο. 3, βρέθηκαν δέσμες από μεταλλικές σωλήνες διαφόρων διαμετρημάτων που κυμαίνονταν μεταξύ 2 έως 5 ιντζών περίπου. Επίσης, δέσμες από διάφορους μεταλλικούς άξονες της ίδιας διαμέτρου. Το μήκος των αξόνων και των σωλήνων κυμαινόταν από 3 έως 5,5 μέτρα. Επιπλέον, υπήρχε και μεγάλος αριθμός ξύλινων κιβωτίων εντός των οποίων, υπήρχαν εξαρτήματα που χρησιμοποιούνται σε τόνους επεξεργασίας μετάλλων (μαχαίρια τόνου).

- ✓ Από έλεγχο που έγινε στο αμπάρι Νο. 2, το οποίο περιείχε 11 εμπορευματοκιβώτια, χωρίς ένδειξη “επικίνδυνο φορτίο”, αποσφραγίστηκε και ανοίχτηκε το υπ’ αριθμό IRSU 216598/0 εμπορευματοκιβώτιο και φάνηκε ότι, περιείχε ξύλινα κιβώτια με στρογγυλές μπρούντζινες πλάκες, 5 εκατοστά διάμετρο και πάχος 1 εκατοστό. Εκτιμάται ότι, είναι υλικό πρώτης φάσης κατασκευής κάλυκα.

Κατά τη διάρκεια της νηοψίας, μέλος της Αστυνομίας, λάμβανε φωτογραφίες. Η σφράγιση και αποσφράγιση των εμπορευματοκιβωτίων, έγινε από τον κ. Ερωτόκριτο Ερωτοκρίτου, εκπρόσωπο του Τμήματος Τελωνείων.

Η συνολική εκτίμηση της ομάδας ήταν ότι, το συνολικό φορτίο του πλοίου αποτελούνταν από παρόμοια υλικά σύμφωνα και με τα συνοδευτικά έγγραφα.

- Ετοιμάστηκε Ενημερωτικό Σημείωμα, με συνημμένες είκοσι επτά (27) φωτογραφίες, οι οποίες επεξηγούνται στο κείμενο. Το Σημείωμα υπογράφηκε και από τους τέσσερις (4) Εκπροσώπους, των αρμοδίων Τμημάτων, όπως αναφέρεται πιο πάνω και στη συνέχεια, ετοιμάστηκαν οκτώ (8) απόρρητα αντίγραφα του και διανεμήθηκαν ως ακολούθως:
 - ΠτΔ
 - Διευθυντή του ΔΓΠτΔ
 - Υπουργό Άμυνας
 - Βοηθό Αρχηγό (Υ)
 - Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας
 - Τελωνείο
 - Αρχηγό ΓΕΕΦ
 - Υπουργό Εξωτερικών
- ✓ Σύμφωνα με τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, ο ίδιος παρέδωσε δια χειρός το πιο πάνω Ενημερωτικό Σημείωμα, τις επισυνημμένες φωτογραφίες και τα φωτοαντίγραφα των εγγράφων που συνόδευαν το πλοίο, στο Προεδρικό Μέγαρο, στο ΓΕΕΦ και στο σπίτι του Υπουργού Άμυνας.
- ✓ Σημειώνεται ότι, στο Σημείωμα που ετοίμασε η Ομάδα, όπου γίνεται αναφορά στο φορτίο που εντοπίστηκε, παρατίθενται και οι αριθμοί των σχετικών φωτογραφιών που επισυνάπτονται, έτσι ώστε να γίνεται κατανοητό από τον αναγνώστη, το υλικό που περιγράφεται.
- ✓ Μετά από ενδελεχή μελέτη του μαρτυρικού υλικού που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, δεν εντοπίστηκε οποιοδήποτε έγγραφο, με το οποίο να ενημερώνεται η Πυροσβεστική Υπηρεσία για το συγκεκριμένο θέμα, είτε για ενημερωτικούς σκοπούς, είτε για να βοηθήσουν με οποιοδήποτε τρόπο, παρόλο που σύμφωνα με το Οργανόγραμμα της Αστυνομίας, η Πυροσβεστική Υπηρεσία υπάγεται στον εκάστοτε Βοηθό Αρχηγό Υποστήριξης.

Μέτρα επιτήρησης και ασφάλειας του πλοίου στο Αγκυροβόλιο Λεμεσού

Από τις 29/01/2009, που το πλοίο βρισκόταν στο Αγκυροβόλιο Λεμεσού, με οδηγίες του Αρχηγού Αστυνομίας, λήφθηκαν αυστηρά μέτρα επιτήρησης και ασφάλειας του από τη Λιμενική και Ναυτική Αστυνομία, έτσι ώστε να αποτραπεί προσέγγιση οποιουδήποτε άλλου σκάφους, χωρίς άδεια στο χώρο αγκυροβολήσεως του πλοίου. Τα μέτρα ασφαλείας συνεχίστηκαν σε συνεργασία με τη Διοίκηση Ναυτικού του ΓΕΕΦ Συγκεκριμένα, πραγματοποιούνταν επιχειρησιακές αποστολές της Ομάδας Αυτοδυτών της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας και των μελών της Μονάδας Υποβρυχίων Καταστροφών (εφεξής “ΜΥΚ”).

Συνάντηση του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ και του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΕΞ με τον Αναπληρωτή Υπουργό Εξωτερικών της Συρίας

Στις 29/01/2009 οι κκ. Λεωνίδας Παντελίδης, Διευθυντής του ΔΓΠτΔ και Νικόλας Αιμιλίου, Γενικός Διευθυντής ΥΠΕΞ, συναντήθηκαν με τον κ. Abdul Fatah Amouga, Αναπληρωτή Υπουργό Εξωτερικών της Συρίας και μεταξύ άλλων συζήτησαν την πιθανή παραβίαση του Ψηφίσματος 1747 του ΣΑ από το πλοίο. Κατά τη συνάντηση, ο κ. Amouga ανέφερε ότι, τυχόν αρνητική εξέλιξη του συμβάντος θα επηρεάσει αρνητικά τις σχέσεις της Κύπρου, όχι μόνο με τη Συρία αλλά με όλο τον Αραβικό και Ισλαμικό κόσμο. Ο ίδιος παραδέχθηκε ότι, ο παραλήπτης του φορτίου είναι η Συριακή Κυβέρνηση. Σε ερώτηση του για το φορτίο και τι σκόπευε να πράξει η ΚΔ με αυτό, οι Κύπριοι Αξιωματούχοι ανέφεραν ότι, η ΚΔ δεν επιθυμεί να διατηρήσει το φορτίο στην Κύπρο λόγω των σοβαρών κινδύνων που προκαλεί το περιεχόμενο του, καθώς και ότι, μεγαλύτερη παραμονή του πλοίου στην ΚΔ, προκαλεί οικονομικό κόστος, που οι ιδιοκτήτες του πλοίου θα ζητήσουν να επωμιστούν οι Κυπριακές Αρχές.

- ✓ Σημειώνεται ότι, τα πιο πάνω αναφέρονται σε σημείωμα του κ. Ανδρέα Νικολαΐδη, Λειτουργού ΥΠΕΞ, ημερ. 30/01/2009, προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ.

30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Ενημέρωση του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως από τον Αρχηγό Αστυνομίας για τα αποτελέσματα της νηοψίας του πλοίου

Την Παρασκευή 30/01/2009, ο κ. Μιχαήλ Παπαγεωργίου, Αναπληρωτής Αρχηγός Αστυνομίας, απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως, στην οποία επισυναπτόταν το Ενημερωτικό Σημείωμα, που ετοιμάστηκε την προηγούμενη νύχτα, αμέσως μετά τη νηοψία του πλοίου, όπως αναφέρθηκε λεπτομερώς πιο πάνω. Στην επιστολή αυτή συνοπτικά αναφέρονται τα αποτελέσματα της νηοψίας του πλοίου και επισυνάπτονται όλα τα επίσημα έγγραφα του πλοίου.

Ενημέρωση των αρμοδίων από το ΤΕΝ για τα αποτελέσματα της νηοψίας του πλοίου

Την ίδια μέρα 30/01/2009, ο κ. Σέργιος Σεργίου, Διευθυντής ΤΕΝ απέστειλε επιστολή προς τους Γενικούς Διευθυντές των Υπουργείων Συγκοινωνιών και Έργων, Άμυνας, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως, τον Αρχηγό Αστυνομίας, τον Αρχηγό ΓΕΕΦ, τον Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, με κοινοποίηση στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, τους Γενικούς Διευθυντές του Υπουργείου Εξωτερικών και της Αρχής Λιμένων.

Στην πιο πάνω επιστολή, συνοπτικά αναφέρονταν τα ακόλουθα:

Πραγματοποιήθηκε στις 29/01/2009 η δειγματοληπτική έρευνα στο φορτίο του πλοίου και κατά την έρευνα, καταδείχθηκε ότι, μεγάλο μέρος ή και ολόκληρο το φορτίο, αποτελείται από υλικό, το οποίο απαγορεύεται να μεταφερθεί από/προς το Ιράν βάσει Ψηφισμάτων του ΣΑ.

Υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης δεν φαίνεται να παρανόμησαν ούτε ο πλοιοκτήτης ούτε ο ιδιοκτήτης του φορτίου, αφού η φόρτωση έγινε στις 09/01/2009, δηλ. πριν από τη δημοσίευση του Διατάγματος Κ.Δ.Π. 10/2009 στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

Για προστασία της πλοιοκτήτριας εταιρείας, από τη διάπραξη παρανομίας, το TEN ζήτησε από αυτούς, ως η πιο πρακτική και οικονομική λύση να προσεγγίσει το πλοίο Κυπριακό λιμάνι για έλεγχο του φορτίου. Περαιτέρω, το TEN, θεωρούσε ότι θα έπρεπε να ληφθούν λογικά μέτρα προστασίας του φορτίου για παράδοση του στους δικαιούχους, εάν και όταν αρθεί το απαγορευτικό διάταγμα.

Κατά την άποψη του TEN, εφόσον διαπιστώθηκε ότι, το πλοίο περιέχει απαγορευμένο φορτίο, θα έπρεπε να γίνει εκφόρτωση του πλοίου. Η παραμονή του φορτίου επί του πλοίου, εμπεριείχε σοβαρότατους κινδύνους για την ασφάλεια του πλοίου, του πληρώματος και του φορτίου καθώς επίσης και υψηλό κόστος για τον πλοιοκτήτη και τη Δημοκρατία, όσον αφορά τη φύλαξή του.

Περαιτέρω, στο Σημείωμα αναφερόταν ότι **“όλες οι παράμετροι συνηγορούν στην εκφόρτωση του φορτίου”**. Σε συνεννόηση με την Αρχή Λιμένων Κύπρου, διαπιστώθηκε ότι, ο καταλληλότερος λιμένας ήταν της Λάρνακας, καθότι το Βασιλικό δεν διέθετε εξοπλισμό για εκφόρτωση του συγκεκριμένου φορτίου. Περαιτέρω, έγιναν οι πιο κάτω διαζευκτικές εισηγήσεις από τον κ. Σεργίου, αναφορικά με την εκφόρτωση του φορτίου:

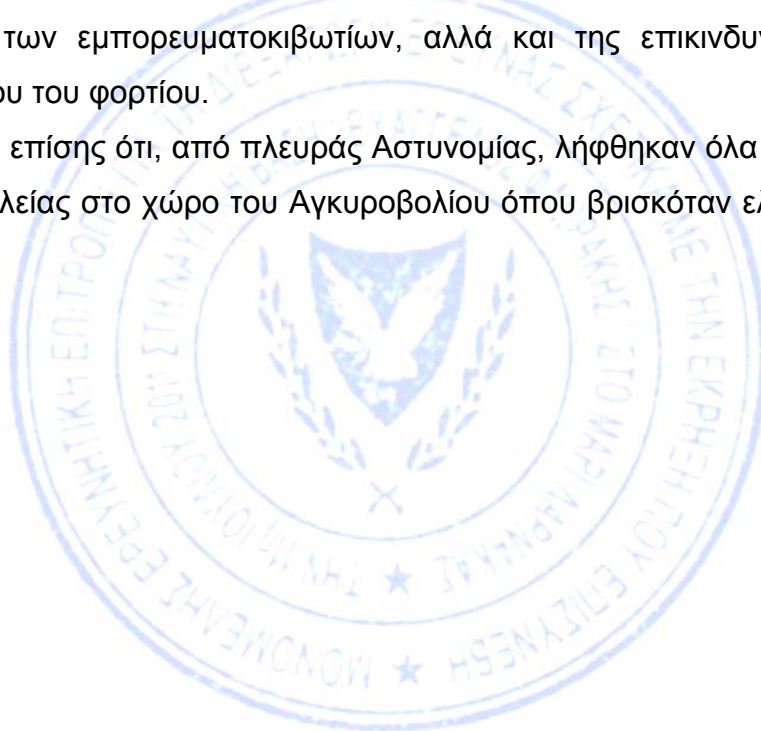
- I. Να διευθετηθεί με τη δύναμη των Ηνωμένων Εθνών για το Λίβανο (UNIFIL). Σε τέτοια περίπτωση το φορτίο θα φορτωθεί σε πλοίο του ΟΗΕ και δυνατόν επίσης να υποδειχθεί γειτονικό λιμάνι από τον ΟΗΕ, όπου το πλοίο θα μπορεί να καταπλεύσει για εκφόρτωση, με συνοδεία δύναμης του ΟΗΕ, ή
- II. να παραληφθεί το φορτίο από τη δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, και το φορτίο να αποθηκευτεί σε περιοχή που ελέγχεται από τον ΟΗΕ., ή
- III. η Δημοκρατία να μεριμνήσει για τη φύλαξη του φορτίου, με εισήγηση όπως το μέρος του φορτίου που είναι επικίνδυνο, αποθηκευτεί σε αποθήκες της ΕΦ ή της Αστυνομίας και το υλικό που δεν είναι επικίνδυνο σε αποθήκες του λιμανιού Λάρνακας.

Ενημέρωση του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως από τον Αρχηγό Αστυνομίας

Με βάση την πιο πάνω αναφερόμενη επιστολή του Διευθυντή του ΤΕΝ, στις 30/01/2009, ο κ. Μιχαήλ Παπαγεωργίου, Αναπληρωτής Αρχηγός Αστυνομίας απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, επισυνάπτοντας την εν λόγω επιστολή για ενημέρωση του και οδηγίες όσον αφορά τον παραπέρα χειρισμό του θέματος.

Συνοπτικά, στην επιστολή αναφερόταν ότι, σχετικά με την εισήγηση του Διευθυντή του ΤΕΝ για φύλαξη του φορτίου του πλοίου σε αποθήκες της Αστυνομίας, τούτο δεν μπορούσε να καταστεί υπό τις περιστάσεις εφικτό, καθότι δεν υπήρχε ο κατάλληλος χώρος αποθήκευσης του, λόγω της μεγάλης ποσότητας των εμπορευματοκιβωτίων, αλλά και της επικινδυνότητας του περιεχομένου του φορτίου.

Σημειώνεται επίσης ότι, από πλευράς Αστυνομίας, λήφθηκαν όλα τα αναγκαία μέτρα ασφαλείας στο χώρο του Αγκυροβολίου όπου βρισκόταν ελλιμενισμένο το πλοίο.

Ενημέρωση του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ για συνάντηση Λειτουργού του ΔΓΠτΔ με Σύμβουλο της Ρωσικής Πρεσβείας

Την ίδια ημέρα 30/01/2009, ο κ. Κύπρος Γιωργαλλής Λειτουργός του ΔΓΠτΔ, με σημείωμα του προς τον κ. Λεωνίδα Παντελίδη, τον ενημερώνει για τη συνάντηση που είχε με τον κ. Maystrenko, Σύμβουλο της Ρωσικής Πρεσβείας στην Κύπρο, κατόπιν παράκλησης του τελευταίου με θέμα το πλοίο, και ότι, ο κ. Maystrenko του ανέφερε ότι, το Ρωσικό Υπουργείο Εξωτερικών, έδωσε εξαρχής εντολή στον καπετάνιο όπως υπακούσει στις όποιες εντολές των Αρμόδιων Κυπριακών Αρχών.

Επιστολή Πρεσβείας της Γαλλίας προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ

Στις 30/01/2009, η Πρεσβεία της Γαλλίας στην Κύπρο, απέστειλε επιστολή μέσω φαξ, στην οποία διατυπώνονται ανησυχίες για το θέμα του φορτίου του πλοίου, και ότι η Γαλλία αναμένει ότι η ΚΔ θα προβεί στις αναγκαίες ενέργειες. Μεταξύ άλλων αναφέρονται, σε μετάφραση από τα Γαλλικά, τα ακόλουθα:

“... Ανησυχώντας έντονα από μια κατάσταση που αποτελεί παραβίαση των αποφάσεων του ΣΑ και των κοινών θέσεων της ΕΕ, οι Γαλλικές Αρχές επιθυμούν σφόδρα όπως η ΚΔ λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την κατάσχεση των εμπορευμάτων του «Monchegorsk». ... ”

Μήνυμα από Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στον ΟΗΕ – ΝΥ

Στις 30/01/2009, ο κ. Μηνάς Χατζημιχαήλ, Μόνιμος Αντιπρόσωπος της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ, απέστειλε μήνυμα στον Υπουργό Εξωτερικών και στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, με το οποίο τους πληροφορούσε ότι, έγινε δέκτης διαβήματος από Αντιπροσώπους των Μονίμων Αντιπροσωπειών της Γαλλίας, των ΗΠΑ και του Ηνωμένου Βασιλείου, χώρες οι οποίες είναι μόνιμα μέλη του ΣΑ του ΟΗΕ, σε σχέση με το υπό κυπριακή σημαία πλοίο, το φορτίο του οποίου οι πιο πάνω χώρες θεωρούσαν ότι, είναι απαγορευμένο, δυνάμει των ψηφισμάτων 1737, 1747 και 1803 του ΣΑ.

Συνάντηση του ΠτΔ με τον Ειδικό Απεσταλμένο του Προέδρου της Συρίας

Την ίδια μέρα 30/01/2009, ο ΠτΔ συναντήθηκε με τον κ. Abdul Amouga, Ειδικό Απεσταλμένο του Προέδρου της Συρίας. Στη συνάντηση παρευρίσκονταν επίσης, από Κυπριακής πλευράς ο κ. Μάρκος Κυπριανού, Υπουργός Εξωτερικών, ο κ. Γιώργος Ιακώβου, Επίτροπος Προεδρίας, ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης, Διευθυντής του ΔΓΠτΔ και ο κ. Ιάκωβος Γεωργίου, Λειτουργός του ΔΓΠτΔ. Από Συριακής πλευράς παρακάθισαν επίσης ο κ. Nader Nader, Επιτετραμμένος της Πρεσβείας της Συρίας και ο κ. Emad Orfaly, Λειτουργός της Πρεσβείας της Συρίας.

Ο κ. Amouga, μεταξύ άλλων, ανέφερε ότι, οι Αμερικάνοι μπορούσαν εύκολα να προβούν σε κατάσχεση του φορτίου του πλοίου, όμως δεν το έπραξαν γιατί δεν είχαν την εξουσιοδότηση να το πράξουν και εξέφρασε την άποψη του σε σχέση με το Ψήφισμα 1747 του ΣΑ.

Στη συνέχεια, σύμφωνα με τα Πρακτικά, ο ΠτΔ, μεταξύ άλλων, ανέφερε και τα ακόλουθα:

“... προσπαθήσαμε να καθυστερήσουμε όσο μπορούσαμε τις όποιες ενέργειες μας, με την ελπίδα ότι το πλοίο θα έφθανε σε Συριακό λιμάνι. Το γεγονός είναι ότι δεν απαιτήσαμε από την πλοιοκτήτρια εταιρεία να ζητήσει όπως το πλοίο να καταπλεύσει σε Κυπριακό λιμάνι για έλεγχο. Απλά ζητήσαμε (“we requested”) όπως το πράξει...”

...Όμως η Κυβέρνηση των ΗΠΑ προσέγγισε την Ρωσική Κυβέρνηση για το θέμα, μιας και το πλοίο είναι τελικά ρωσικών συμφερόντων, και τελικά ο καπετάνιος άλλαξε πορεία και κατέπλευσε στο λιμάνι της Λεμεσού ...

...Η επιθυμία μας θα ήταν να εξεύρουμε μια αφορμή για να στείλουμε το πλοίο στη Συρία. Όμως το γεγονός παραμένει πως, βρισκόμαστε σε δύσκολη θέση. Κι αυτό γιατί η Κύπρος αποτελεί θύμα τουρκικής εισβολής και συνεχιζόμενης κατοχής. Ως εκ τούτου και εφόσον ζητούμε από όλα τα κ-μ του ΟΗΕ να σεβαστούν και να εφαρμόσουν τα σχετικά ψηφίσματα για την Κύπρο, πρέπει και εμείς να τα σεβόμαστε. ...

...Τέλος ο ΠτΔ, υπογράμμισε πως στόχος του είναι να μην διασαλευτούν οι σχέσεις μεταξύ Κύπρου και Συρίας. Ελπίδα του ως εκ τούτου είναι, όπως βρεθεί τρόπος επίλυσης του προβλήματος. ...”

01 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Σύσκεψη στο ΥΠΕΞ και οδηγίες για συνέχιση της νηοψίας

Την Κυριακή 01/02/2009, ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, κλήθηκε στο ΥΠΕΞ, όπου συμμετείχε σε σύσκεψη με τους κ. Μάρκο Κυπριανού, Υπουργό Εξωτερικών και κ. Κώστα Παπακώστα, Υπουργό Άμυνας και άλλους Λειτουργούς του ΥΠΕΞ. Στη σύσκεψη αποφασίστηκε όπως συγκροτηθεί ομάδα πυροτεχνουργών, με επικεφαλής τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, η οποία θα διενεργούσε στις 02/02/2009 συμπληρωματικό και πλέον διευρυμένο έλεγχο του ύποπτου φορτίου.

02 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Συνέχιση της νηοψίας του πλοίου – Έλεγχος τριαντά δύο (32) εμπορευματοκιβωτίων

Με βάση τις οδηγίες του Υπουργού Εξωτερικών, οι οποίες δόθηκαν την 01/02/2009, τη Δευτέρα 02/02/2009, η ώρα 0800, μία ομάδα αποτελούμενη από δέκα άτομα, επιβιβάστηκε εκ νέου στο πλοίο και πραγματοποίησε έλεγχο, σε τριάντα δύο (32) εμπορευματοκιβώτια. Η αποσφράγιση και σφράγιση των εμπορευματοκιβωτίων, έγινε από τον κ. Ερωτόκριτο Ερωτοκρίτου του Τμήματος Τελωνείων. Κατά τον έλεγχο που διενήργησε ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, διαπίστωσε ότι, στα εμπορευματοκιβώτια υπήρχαν διάφορα είδη πυρίτιδας. Κατά τη διάρκεια του ελέγχου, μέλος της Αστυνομίας, λάμβανε φωτογραφίες.

Η συγκρότηση της Ομάδας Ελέγχου που διεξήγαγε τη νηοψία, όπως ετοιμάστηκε από τον κ. Γεωργιάδη, ήταν η ακόλουθη:

“ΑΠΟΡΡΗΤΟ
ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠ’ΑΡΙΘΜΟ 1
ΟΜΑΔΑ ΕΛΕΓΧΟΥ Μ/Υ ΜΟΝCΗΕΡΟSΚ ΤΗΝ 02 ΦΕΒ 2009

A/A	ΒΑΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ
1.	Σχης (ΥΠ)	Γεωργιάδης Γεώργιος	Επικεφαλής
2.	Σχης (ΥΠ)	Λάμπρου Λάμπρος	Συντονιστής Πυροτεχνουργών
3.	Ανθστης (ΥΠ)	Αγαθοκλέους Βάσος	Πυροτεχνουργός
4.	Αλχιας (ΥΠ)	Φειδίου Γεώργιος	Πυροτεχνουργός
5.	Υπαστυνόμος	Φινόπουλος Γιώργος	Πυροτεχνουργός
6.	Λχιας (1578)	Παπαδόπουλος Οδυσσέας	Πυροτεχνουργός
7.	Αναπληρωτής Λχιας (713)	Σιακαλλής Χρίστος	Πυροτεχνουργός
8.	Αστυνομικός (628)	Πλουτάρχου Πάνος	Πυροτεχνουργός
9.	Λχιας (2242)	Νικολάου Νίκος	Φωτογράφος Αστυνομίας
10.	Επιθ. Πλοίων	Αλιούρης Κυριάκος	Εμπορική Ναυτιλία
11.	Τελων. Λειτουργός Α΄ Τάξεως	Ερωτοκρίτου Ερωτόκριτος	Τελωνείο

Εκπρόσωπος ΥΠΑΜ
(Υπογραφή Γ. Γεωργιάδη) 2/2/09
Γεώργιος Γεωργιάδης
Σχης (ΥΠ)

ΑΠΟΡΡΗΤΟ”

Την ίδια ημέρα, 02/02/2009, ο κ. Γεωργιάδης συνέταξε σχετική Έκθεση με τα αποτελέσματα του ελέγχου των τριάντα δύο (32) εμπορευματοκιβωτίων που έγινε εκείνη την ημέρα, και επιπλέον ετοίμασε Πίνακα, στον οποίο παρουσιαζόταν αναλυτικά ο έλεγχος που διενεργήθηκε και στα τριάντα έξι (36) εμπορευματοκιβώτια στις 29/01/2009 και 02/02/2009. Η Έκθεση και οι Πίνακες, στα οποία παρουσιάζεται αναλυτικά το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων, ετοιμάστηκαν από τον κ. Γεωργιάδη, τόσο στην Ελληνική, όσο και στην Αγγλική γλώσσα.

Στη συνέχεια, σύμφωνα με τον κ. Γεωργιάδη, ο ίδιος παρέδωσε την Έκθεση και τον Πίνακα που ετοίμασε, δια χειρός, στον Πρόεδρο της ΚΔ, στον Υπουργό Άμυνας, στον Υπουργό Εξωτερικών και στον Αρχηγό ΓΕΕΦ.

Περαιτέρω, παρέδωσε σε ηλεκτρονική μορφή, στον κ. Παναγιώτη Κούμνα, για τις ανάγκες του Προεδρικού Μεγάρου, τις φωτογραφίες του φορτίου που λήφθηκαν από μέλος της Αστυνομίας.

Για σκοπούς καλύτερης κατανόησης του περιεχομένου του φορτίου, και των σημάνσεων του, παρακάτω παρατίθενται χαρακτηριστικές φωτογραφίες.

Τηλεφωνική επικοινωνία του Διευθυντή του ΔΓΠΤΔ με το Βρετανό Ύπατο Αρμοστή

Στις 02/02/2009, ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης με Σημείωμα του προς τον ΠΤΔ, τον πληροφόρησε για τηλεφωνική συνομιλία που είχε με τον κ. Πήτερ Μίλετ, Βρετανό Ύπατο Αρμοστή, για το θέμα του πλοίου. Στο Σημείωμα αναφέρονται χαρακτηριστικά τα ακόλουθα:

“... μου είπε ότι μιλούσε με οδηγίες της κυβέρνησης του και ότι υπάρχει κοινή θέση των Πρεσβειών, της Βρετανίας, των ΗΠΑ, Γαλλίας και Γερμανίας. Αναφέρθηκε επίσης σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχαν ενωρίτερα με το

Γάλλο Πρέσβη και είπε ότι, οι ενέργειες των τεσσάρων είναι συμφωνημένες και συντονισμένες. ...

... επανέλαβε ότι είναι στη διάθεσή μας για οποιαδήποτε «τεχνική και πολιτική» βοήθεια χρειαστούμε. ...

...Εάν η Επιτροπή διαπιστώσει ότι πράγματι υπάρχει παραβίαση, τότε από εκεί και πέρα η Κύπρος έχει την κάλυψη των Ηνωμένων Εθνών και είναι ελεύθερη να πράξει ότι νομίζει...”

03 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Έγγραφο με τίτλο “NON-PAPER”

Σε έγγραφο “Non-Paper” ημερ. 03/02/2009, στην Αγγλική γλώσσα, στο πάνω μέρος, υπάρχει χειρόγραφη καταχώρηση του κ. Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή ΔΓΠΤΔ ως ακολούθως:

“Εισήγηση να καλέσω τον Σύριο και να του ζητήσω να διαβιβάσει το πιο κάτω Non-paper στον κ. Απουρα. Ο κ. Απουρα μας είχε παρακαλέσει να τον ενημερώσουμε για την απόφαση μας.

Επίσης να καλέσω τον Ιρανό Πρέσβη και να τον ενημερώσω με βάση τα πιο κάτω 3/2/2009 (Υπογραφή Λεωνίδας Παντελίδης)”

Στο σημείο με α/α 7 του Non-Paper, αναφέρονται τα ακόλουθα:

“Cyprus does not have the capabilities and the facilities for the storage and handling of this material. In case the Committee adopts the opinion that the return of the cargo to Iran is not allowable under the said Resolutions, then Cyprus requests the Security Council of the United Nations to take possession of the cargo.”

Επιστολή Γενικού Διευθυντή του ΥΠΕΞ προς το Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ στη Νέα Υόρκη

Στις 03/02/2009, ο κ. Νίκος Αιμιλίου, Γενικός Διευθυντής ΥΠΕΞ, απέστειλε επιστολή στον κ. Μηνά Χατζημιχαήλ, Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ, με την οποία του μεταβίβασε οδηγίες του Υπουργού Εξωτερικών, όπως διαβιβάσει στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ, επιστολή, το κείμενο της οποίας αποστάληκε ως ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1, και Έκθεση και Πίνακα

ως ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2. Η Έκθεση και Πίνακας ετοιμάστηκαν από Ομάδα Εμπειρογνομώνων, μετά από δύο δειγματοληπτικούς ελέγχους, οι οποίοι διενεργήθηκαν στο πλοίο, στις 29 Ιανουαρίου και 2 Φεβρουαρίου 2009.

Στην επιστολή που τελικώς στάληκε από τον κ. Χατζημιχαήλ αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“... Upon instructions from my Government, I wish to hereby convey the following:

1. After obtaining information that the Cypriot-flagged vessel M/V MONCHEGORSK, sailing from Iran to Syria, was carrying goods which might fall under the prohibitions set under UN Security Council Resolutions, the competent authorities of the Republic of Cyprus asked the ship to approach Cyprus, so that an inspection of its cargo could be carried out. According to the ship’s manifest, the port of loading was Bandar Abbas, the port of discharge was Latakia, and the carrier was I.R.I.S.L.

2. The captain of the vessel led the MONCHEGORSK in the territorial waters of the Republic of Cyprus and in the Limassol Anchorage, on 29 January 2009.

3. In accordance with the national legislation of the Republic of Cyprus, and with the consent of the ship’s Captain, the competent authorities of the Republic conducted two inspections of the cargo, on 29 January and 2 February 2009. The findings of these inspections are enclosed.

4. The Republic of Cyprus hereby requests the Committee of the UN Security Council established pursuant to resolution 1737(2006) to advise whether the ship’s cargo, as described in the enclosed reports, falls under the category of goods prohibited under UN Security Council Resolutions 1737(2006), 1747(2007) and 1803(2008)³.

5. In case of an affirmative answer, the Republic of Cyprus intends to order the ship to return the cargo to Iran, and is of the view that in this way it

³ Σε υποσημείωση που είχε καταχωρηθεί σε αυτό το σημείο της επιστολής, αναφέρονταν τα ακόλουθα (η έμφαση είναι της Επιτροπής): *“It should be brought to the attention of the Committee that the Republic of Cyprus has been presented with legal analyses that conclude that the reference to “arms and related materiel” in paragraph 5 of the UN SCR 1747 relates solely to goods which could contribute to Iran’s enrichment-related, reprocessing or heavy water related activities, or to the development of nuclear delivery systems [and not to conventional arms or related materiel].”*

fulfills its obligation under the relevant UNSC Resolutions, by obstructing and reversing the attempt on the part of Iran to illegally export prohibited material.

6. The Republic of Cyprus does not have the capabilities or facilities for storing, safe-keeping or disposing of such material, in such quantities. In case the Committee adopts the view that return of the load to Iran is not a permissible option under the said Resolutions, the Republic of Cyprus requests that the United Nations Security Council take possession of the said material. ...”

Η Έκθεση που αποστάληκε από το Υπουργείο Εξωτερικών στον κ. Χατζημιχαήλ, βασίστηκε στην Έκθεση που ετοίμασε ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης στην Αγγλική γλώσσα και οι Πίνακες με το περιεχόμενο του φορτίου, επίσης στην Αγγλική γλώσσα, επισυνάφθηκαν αυτούσιοι, όπως τους είχε ετοιμάσει ο κ. Γεωργιάδης. Για το περιεχόμενο του φορτίου, στην Έκθεση του κ. Γεωργιάδη αναφέρονται τα ακόλουθα:

“... According to the Shipping Documents:

- a. 6 Containers contained dangerous cargo Class No 1.3 C1.*
- b. 77 Containers contained dangerous cargo Class No 1.3.*
- c. 15 Containers were declared as Other Cargo.*
- d. The Pipes, the Chaffs and the 25 Wooden Boxes were declared as Other Cargo. ...”*

Ο κ. Χατζημιχαήλ την ίδια ημέρα 03/02/2009, απάντησε στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ ότι, διαβίβασε σύμφωνα με τις οδηγίες του, την επιστολή με τα συνημμένα έγγραφα στον Πρόεδρο της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ.

Μετά από ενδελεχή μελέτη της Έκθεσης που απέστειλε ο κ. Χατζημιχαήλ στον ΟΗΕ, προκύπτει ότι, είναι αυτούσια η Έκθεση που του στάληκε από το Υπουργείο Εξωτερικών και στην οποία αναφέρεται ότι, στα 83 από τα 98 εμπορευματοκιβώτια, υπήρχαν εκρηκτικά τύπου 1.3C1 και 1.3.

- ✓ Σημειώνεται ότι, σε σφραγίδα του ΔΓΠτΔ που υπάρχει στην απάντηση του κ. Χατζημιχαήλ, φαίνεται ότι, στις 04/02/2009, για το θέμα αυτό, ενημερώθηκαν ο ΠτΔ, ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, ο Επίτροπος Προεδρίας, ο Διευθυντής και Λειτουργοί του ΔΓΠτΔ.

Μήνυμα από την Πρεσβεία της ΚΔ στο Παρίσι προς Γενικό Διευθυντή ΥΠΕΞ

Στις 03/02/2009, ο κ. Περικλής Νεάρχου, Πρέσβης της ΚΔ στο Παρίσι, απέστειλε μήνυμα στο Γενικό Διευθυντή ΥΠΕΞ, με το οποίο τον πληροφόρησε ότι είχε συνάντηση με την κα Sylvie Bermann, Διευθύντρια Διευθύνσεως Ηνωμένων Εθνών και Διεθνών Οργανισμών, στο Γαλλικό Υπουργείο Εξωτερικών, σχετικά με το φορτίο του πλοίου.

Η κα Bermann κατά τη διάρκεια της συζήτησης, παραδέχτηκε ότι, η Κύπρος βρέθηκε εκ των πραγμάτων σε μια δύσκολη θέση. Όπως ανέφερε όμως, δεν υπήρχε άλλη διέξοδος από την εφαρμογή της απόφασης του ΣΑ και την κατάσχεση του φορτίου, εφόσον το πλοίο ήταν υπό Κυπριακή σημαία και βρισκόταν στα Κυπριακά χωρικά ύδατα. Περαιτέρω, επικαλέστηκε συμπληρωματικά και τις σχετικές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Ιράν.

04 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Συνάντηση του Διευθυντή του ΔΓΠΔ με τον Επιτετραμμένο της Συρίας στην Κύπρο

Στις 04/02/2009 ο κ. Λεωνίδα Παντελίδης, συναντήθηκε με τον κ. Nader Nader, Επιτετραμμένο της Συρίας στην Κύπρο.

Η συνάντηση διεξήχθη με στόχο την ενημέρωση του Σύριου Επιτετραμμένου για τις τελευταίες εξελίξεις αναφορικά με την υπόθεση του πλοίου και συγκεκριμένα την επιστολή που απεύθυνε η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας προς την αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Ο κ. Παντελίδης ενεχείρησε κατ' αρχήν αντίγραφο Non-Paper, όπου καταγράφονται τα ερωτήματα που τέθηκαν στην Επιτροπή από την Κυβέρνηση. Σημείωσε πως, η επιστολή στάληκε στις 3 Φεβρουαρίου 2009 και εισηγήθηκε στον κ. Nader όπως, ενόψει πιθανής προώθησης της συζήτησης του θέματος στο ΣΑ, η Συρία αρχίσει να προετοιμάζει τα επιχειρήματα που θα παρουσίαζε ενώπιόν του.

Κατά τη συνάντηση, ο κ. Παντελίδης, μεταξύ άλλων, ανέφερε και τα ακόλουθα:

“... από τις μέχρι τώρα έρευνες (μιας και δεν έχει γίνει έλεγχος όλου του φορτίου) φαίνεται να πρόκειται για πρώτες ύλες για την κατασκευή εκρηκτικών μηχανισμών, σφαιρών και άλλων πολεμικών υλικών, χωρίς όμως να μπορεί ο ίδιος να αποκλείσει την χρήση του φορτίου για άλλους ειρηνικούς σκοπούς. Τόνισε δε πως, όπως φαίνεται, το υλικό δεν μπορεί εάν δεν τύχει επεξεργασίας να χρησιμοποιηθεί. ...

... τόνισε πως παρά τα αιτήματα και τις πιέσεις που έχουμε από τρίτες χώρες για να κατάσχουμε το φορτίο, δεν προτιθέμεθα να το πράξουμε. Απόφαση μας είναι να περιμένουμε την απόφαση της αρμόδιας επιτροπής του ΟΗΕ. Ο κ. Nader επανέλαβε την θέση της Συρίας ότι το φορτίο δεν εμπίπτει στις πρόνοιες των προαναφερθέντων ψηφισμάτων. ...

... [Ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ] [ή]ταν κατηγορηματικός ως προς το ότι η νηοψία διεξήχθη από τις αρμόδιες Κυπριακές αρχές και υπενθύμισε στο Σύριο Επιτετραμμένο την δημόσια δήλωση του ΠτΔ στα αιτήματα των Ισραηλινών. ...

... Ο ΔΔΓΠτΔ επανέλαβε πως η ΚΔ βρίσκεται σε δύσκολη θέση, τονίζοντας όμως πως παρά το γεγονός αυτό προσπάθεια μας είναι να μην διαταραχθούν οι σχέσεις με την Συρία. ...”

Συνάντηση του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ με τον Πρέσβη του Ιράν

Την ίδια ημέρα 04/02/2009 ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης είχε συνάντηση με τον κ. Ali Reza Bikhdeli, Πρέσβη του Ιράν στην Κύπρο και αντικείμενο της συνάντησης ήταν η ενημέρωση από πλευράς του κ. Παντελίδη για τις εξελίξεις που αφορούσαν στο πλοίο και στις ενέργειες της Κυπριακής Κυβέρνησης.

Ο κ. Παντελίδης έδωσε στον Πρέσβη του Ιράν το “Non-paper” που ετοιμάστηκε για το θέμα, ενημερώνοντας τον ότι, είναι παρόμοιο με την επιστολή που στάληκε εκ μέρους της ΚΔ προς την Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, ο κ. Παντελίδης ανέφερε χαρακτηριστικά τα ακόλουθα:

“... - Δεν διατάξαμε αλλά ζητήσαμε από το πλοίο να έρθει στη Λεμεσό γιατί πιθανόν να μετέφερε φορτίο που απαγορεύεται με βάση τα Ψηφίσματα των ΗΕ.

Οι Κυπριακές αρχές δεν ήρθαν σε καμία περίπτωση σε επαφή με τον καπετάνιο του πλοίου αλλά με τον εκπρόσωπο της εταιρείας.

Είμαστε σε επαφή με τη Ρωσία η οποία δεν μας πιέζει όπως αναφέρουν κάποια ΜΜΕ.

... Σε καμία περίπτωση δεν θέλουμε να κατάσχουμε το φορτίο...

...η ενημέρωση γίνεται επίσημα ακριβώς γιατί έχουμε πού καλές σχέσεις με το Ιράν τις οποίες δεν θέλουμε να βλάψουμε για κανένα λόγο. ...”

Ο Πρέσβης του Ιράν, μεταξύ άλλων, ανέφερε και τα ακόλουθα:

“... επανέλαβε ότι δεν έλαβε μέχρι στιγμής καμία επίσημη ενημέρωση από την Τεχεράνη επί του θέματος παρόλο ότι η Πρεσβεία στη Λευκωσία έστειλε όλα τα δημοσιεύματα των κυπριακών ΜΜΕ επί του θέματος. Εξέφρασε μάλιστα αμφιβολίες κατά πόσον το συγκεκριμένο φορτίο προέρχεται από το Ιράν και διερωτήθηκε κατά πόσον δεν θα είχε λάβει ήδη επίσημη ενημέρωση από Τεχεράνη σε περίπτωση που πράγματι το φορτίο ανήκε στην ιρανική κυβέρνηση. ... ”

Συνομιλία του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ με τον Πρέσβη της Ρωσίας

Την ίδια ημέρα 04/02/2009, ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης είχε τηλεφωνική συνομιλία με τον κ. Shumskiy, Πρέσβη της Ρωσίας στην Κύπρο για το θέμα του πλοίου. Στη συνομιλία αυτή, ο κ. Shumskiy ανέφερε ότι, η Ρωσία θα υποστήριζε στο ΣΑ την παροχή εντολής σε χώρα μέλος να παραλάβει, κάτω από μπλε σημαία, το φορτίο εκ μέρους του ΣΑ και περιγράφοντας μια τέτοια εξέλιξη ως τη μόνη φυσιολογική επιλογή.

Μηνύματα από τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στον ΟΗΕ

Στις 04/02/2009, ο κ. Μηνάς Χατζημιχαήλ, Μόνιμος Αντιπρόσωπος της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ, απέστειλε μήνυμα στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ και στο Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, με το οποίο τους πληροφορούσε μεταξύ άλλων και για τα ακόλουθα:

- Είχε επαφές με τους Μόνιμους Αντιπροσώπους των ΗΠΑ, της Ρωσίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

- Οι Αμερικανοί και Βρετανοί ανησυχούσαν για το ενδεχόμενο απόπλου του πλοίου.
- Ο Βρετανός Μόνιμος Αντιπρόσωπος, σε απάντηση αναφοράς του κ. Χατζημιχαήλ ότι, η ΚΔ επιζητούσε την κάλυψη του ΟΗΕ για τις ενέργειες της, απάντησε ότι, το Ηνωμένο Βασίλειο θα συνεργαζόταν με την ΚΔ για την εξεύρεση κατάλληλης χώρας παραλήπτη του φορτίου.
- Ο Αμερικανός Αναπληρωτής Μόνιμος Αντιπρόσωπος, εισηγήθηκε να βοηθήσει την ΚΔ στις διμερείς της επαφές με τρίτες χώρες και κατονόμασε τη Γερμανία.

Με νέο μήνυμα του την ίδια ημέρα 04/02/2009, ο κ. Χατζημιχαήλ ενημέρωσε τον Υπουργό Εξωτερικών, το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ και το Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, ότι είχε εξασφαλίσει προσχέδιο απαντητικής επιστολής της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων προς την επιστολή της ΚΔ της προηγούμενης μέρας.

05 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Μήνυμα από τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στην Ευρωπαϊκή Ένωση (εφεξής “ΕΕ”) - Βρυξέλλες

Στις 05/02/2009, ο κ. Κώστας Μιλτιάδης, εκ μέρους του Μόνιμου Αντιπροσώπου της ΚΔ στην ΕΕ, απέστειλε μήνυμα στο Γενικό Διευθυντή ΥΠΕΞ αναφορικά με συνάντηση, στην οποία είχε λάβει μέρος, την οποία είχε συγκαλέσει η Τσέχικη Προεδρία της ΕΕ, με τη συμμετοχή Πρέσβων του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας, της Αυστρίας, της Γερμανίας και της Ιταλίας, καθώς επίσης και άλλων προσώπων, σε σχέση με τους χειρισμούς της ΚΔ για το πλοίο.

Κατά τη συνάντηση, φαίνεται να κατέστη σαφές στον αντιπρόσωπο της ΚΔ ότι, τυχόν επιστροφή του φορτίου του πλοίου στο Ιράν δεν αποτελούσε επιλογή για τους Ευρωπαίους Εταίρους. Η αντιπρόσωπος της Γαλλίας

φαίνεται να διαφώνησε και με αυτήν ακόμη την προσφυγή της ΚΔ στην Επιτροπή Κυρώσεων, υποστηρίζοντας την άμεση κατάσχεση του φορτίου.

Στο μήνυμά του, ο κ. Μιλτιάδης ανέφερε ότι ο Γερμανός Πρέσβης είπε ότι, η χώρα του ήταν έτοιμη να συνδράμει τις Κυπριακές Αρχές αν τούτο απαιτείτο.

Ο Αντιπρόσωπος του Ηνωμένου Βασιλείου ανέφερε ότι η χώρα του θα μπορούσε να προσφέρει όποια τεχνική αρωγή ήθελε ζητήσει η ΚΔ.

Ο κ. Μιλτιάδης, ανέφερε ενώπιον της Ερευνητικής Επιτροπής ότι, με βάση τις οδηγίες του ΥΠΕΞ, δεν είχε τη δυνατότητα να δηλώσει σαφώς ότι, η ΚΔ θα συμμορφωνόταν με τις Κοινές Θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που εκπροσωπούσαν την Ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Οι οδηγίες του ήταν απλώς να δηλώσει ότι, θα υπήρχε συμμόρφωση με τα ψηφίσματα του ΣΑ του ΟΗΕ και με τις αποφάσεις της Επιτροπής Κυρώσεων. Ο κ. Μιλτιάδης, όπως ο ίδιος ανέφερε, αντιμετώπισε τη δυσφορία των παρευρισκομένων, διότι θεωρούνταν αυτονόητο ότι, η ΚΔ θα έπρεπε να δηλώσει σαφώς και απερίφραστα ότι, θα συμμορφωνόταν απόλυτα με την Ευρωπαϊκή έννομη τάξη και ειδικά με τις Κοινές Θέσεις επί του θέματος.

Μήνυμα από τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ

Την ίδια ημέρα 05/02/2009, ο κ. Μηνάς Χατζημιχαήλ, Μόνιμος Αντιπρόσωπος της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ, απέστειλε μήνυμα στον Υπουργό Εξωτερικών, στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ και στο Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, στο οποίο γινόταν αναφορά σε επίτευξη συμφωνίας επί του περιεχομένου της απάντησης της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ, στην επιστολή της ΚΔ ημερομηνίας 03/02/2009. Στο μήνυμα επισυναπτόταν το προσχέδιο του κειμένου της απαντητικής επιστολής, η οποία επισήμως παραδόθηκε στον κ. Χατζημιχαήλ την 06/02/2009 με το εξής περιεχόμενο:

“... On behalf of the Committee established pursuant to resolution 1737(2006), I have the honor to refer to the letter you sent to the Committee on February 3 regarding your inspection of the Cypriot-flagged vessel M/V Monchegorsk. In this letter, you requested guidance from the Committee on whether the ship's cargo, as described in the enclosed reports, falls under the category of goods prohibited under Security Council resolutions 1737(2006), 1747(2007) and

1803(2008), and whether the Committee is of the view that the return of the load to Iran is not a permissible option under these resolutions. The Committee is considering carefully your letter and this information.

With respect to paragraph 5 of 1747(2007), the Committee has noted on several occasions in the past that this paragraph refers to “any arms or related materiel” and therefore does indeed cover conventional arms or related materiel.

The information you have shared, based on a limited number of inspections, raises issues related to provisions in resolutions 1737 (2006), 1747 (2007) and 1803 (2008) that have direct consequences for how the cargo is to be handled. In light of these issues, this materiel should be retained for possible further inspections or until appropriate disposition of the materiel is determined.

You have explained in your letter that the Republic of Cyprus does not have the capabilities or facilities for storing, safe-keeping or disposing of such materiel, in such quantities. The Committee notes that resolution 1747 (2007) recalls “the requirement on States to join in affording mutual assistance in carrying out the measures decided upon by the Security Council.” While considering this issue, the Committee therefore would appreciate any efforts by the Republic of Cyprus to explore options for other Member States to assist in this matter. ”

06 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Συνάντηση Λειτουργού τον ΔΓΠτΔ με Σύμβουλο της Ρωσικής Πρεσβείας

Στις 06/02/2009, με οδηγίες του κ. Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, ο κ. Κύπρος Γιωργαλλής, Λειτουργός του ΔΓΠτΔ, συναντήθηκε με τον κ. Maystrenko, Σύμβουλο της Ρωσικής Πρεσβείας, ζητώντας διευκρινήσεις για τους λόγους, για τους οποίους η Ρωσία δια του Μονίμου Αντιπροσώπου της στον ΟΗΕ-ΝΥ, προκάλεσε τροποποίηση του αρχικού προσχεδίου επιστολής της Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ και να βολιδοσκοπήσει, ποιες είναι οι περαιτέρω προθέσεις της Μόσχας.

Στο σημείωμα αναφέρονται οι θέσεις της Ρωσίας και το έγγραφο καταλήγει ως ακολούθως:

“...

6. Εάν κληθούν [οι Ρώσοι] από την ΚΔ, θα συνδράμουν τις προσπάθειες της για διαχείριση του ζητήματος.

7. Δεν έχουν συγκεκριμένη πρόταση για τους χειρισμούς απ' εδώ και πέρα. Εναπόκειται στην ΚΔ να λάβει τις αποφάσεις της. ...”

Μήνυμα από τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στην ΕΕ – Βρυξέλλες

Στις 06/02/2009, ο κ. Κώστας Μιλτιάδης εκ μέρους του Μόνιμου Αντιπροσώπου της ΚΔ στην ΕΕ επανήλθε με νέο μήνυμα, με το οποίο ενημέρωνε το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, μεταξύ άλλων, για το ότι, σε νέα συνάντηση της Επιτροπής Πολιτικής και Ασφάλειας της ΕΕ, οι αντιπρόσωποι της Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, είχαν δηλώσει την ετοιμότητα των χωρών τους για τεχνική ή και άλλου είδους αρωγή, σε περίπτωση που η ΚΔ θα ζητούσε κάτι τέτοιο. Περαιτέρω, οι αντιπρόσωποι της Γαλλίας και της Γερμανίας, είχαν υπογραμμίσει ότι εναπόκειτο στην ΚΔ να αποφασίσει αν χρειαζόταν στήριξη και ποιού είδους.

Ο κ. Μιλτιάδης, ανέφερε ενώπιον της Ερευνητικής Επιτροπής ότι, οι οδηγίες του παρέμεναν οι ίδιες, όπως και προηγουμένως, δηλαδή η ΚΔ θα συμμορφωνόταν πλήρως με τις πρόνοιες των Ψηφισμάτων του ΣΑ και με τις αποφάσεις της Επιτροπής Κυρώσεων. Οι συνομιλητές του στις Βρυξέλλες του υπέδειξαν ότι, η ΚΔ είχε υποχρέωση να συμμορφωθεί πλήρως (και να δηλώσει ότι θα έπραττε τούτο) με τις Κοινές Θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί του θέματος, ανεξάρτητα από τη στάση της Επιτροπής Κυρώσεων. Συναφώς, διάφορες χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, δήλωσαν ετοιμότητα να προσφέρουν τεχνική και κάθε άλλου είδους αρωγή “σε περίπτωση που η Κυπριακή Κυβέρνηση ήθελε ζητήσει κάτι τέτοιο”. Ο κ. Μιλτιάδης και πάλι αντιμετώπισε τη δυσφορία και απογοήτευση των παρευρισκομένων, συμπεριλαμβανομένου του κ. Javier Solana, Υπάτου Επιτρόπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας, για το ότι δεν μπορούσε να δηλώσει επισήμως το

αναμενόμενο και αυτονόητο, ότι δηλαδή η ΚΔ θα εκπλήρωνε τις υποχρεώσεις της ως πλήρες μέλος της ΕΕ.

Σύσκεψη στα Γραφεία της Λιμενικής & Ναυτικής Αστυνομίας, με αντικείμενο το ενδεχόμενο της μετακίνησης του πλοίου σε άλλο σημείο για λόγους καλύτερης και ασφαλέστερης φύλαξης

Στις 06/02/2009 μεταξύ των ωρών 1000-1045, στα Γραφεία της Διοίκησης της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας στο Παλιό Λιμάνι Λεμεσού πραγματοποιήθηκε σύσκεψη των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών με αντικείμενο το ενδεχόμενο μετακίνησης του πλοίου σε άλλο σημείο για λόγους καλύτερης και ασφαλέστερης φύλαξης. Σε αυτήν συμμετείχαν ο κ. Α. Ιατρόπουλος, Βοηθός Αρχηγός (Υ), ο κ. Λάμπρος Θεμιστοκλέους, Διοικητής της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας, ο κ. Κλείτος Οικονόμου, Υποδιοικητής της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας και τέσσερα (4) άλλα μέλη της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας, δύο (2) Αξιωματικοί της Μονάδας Υποβρυχίων Καταστροφών (ΜΥΚ), δύο (2) Επιθεωρητές του ΤΕΝ και δύο (2) μέλη της Αρχής Λιμένων Κύπρου.

Στο Σημείωμα που ετοιμάστηκε, αναφέρονται τα ακόλουθα:

“Η σύσκεψη ασχολήθηκε με τα πιο κάτω ερωτήματα. Κατά πόσον:

- 1. Είναι ασφαλές να παραμείνει στο σημείο που βρίσκεται σήμερα αγκυροβολημένο.*
- 2. Θα ελλιμενιστεί σε Λιμάνι της Δημοκρατίας.*
- 3. Να μετακινηθεί σε άλλο κατάλληλο ασφαλή χώρο.*

Όλοι οι παρευρισκόμενοι συμφώνησαν ότι, όσον αφορά το 1^ο ερώτημα, εμπεριέχει τους ακόλουθους κινδύνους:

- i. Κοντινή απόσταση από την ακτογραμμή, η οποία είναι κατοικημένη περιοχή εγκυμονεί κινδύνους για τους κατοίκους.*
- ii. Συχνή διέλευση μικρών σκαφών και πρόβλημα επιτήρησης των.*
- iii. Παρεμπόδιση άλλων πλοίων στο αγκυροβόλιο, λόγω περιμέτρων ασφαλείας.*

iv. Κοντά στο πλοίο υπάρχουν αγκυροβολημένα πολλά άλλα πλοία, συμπεριλαμβανομένων και δεξαμενόπλοιων.

Για τους πιο πάνω λόγους, δεν μπορεί να καθοριστεί η επιβεβλημένη ζώνη ασφαλείας και άρα κρίνεται επιβεβλημένη η μετακίνηση του.

Όσον αφορά το 2^ο ερώτημα, έχει απορριφθεί από όλους για λόγους ασφαλείας.

Όσον αφορά το 3^ο ερώτημα, οι παρευρισκόμενοι συμφώνησαν ότι, είναι επιβεβλημένη η μετακίνηση του για λόγους που αναφέρονται πιο πάνω και ενώπιον τους τέθηκαν δύο προτάσεις:

i. Να μετακινηθεί στο θαλάσσιο χώρο καταφυγής στο αγκυροβόλιο Βασιλικού.

Πλεονεκτήματα

- 1. Μη κατοικημένη περιοχή.*
- 2. Μειωμένη ναυτιλιακή κίνηση.*
- 3. Είναι καθορισμένος χώρος καταφυγής.*

Μειονεκτήματα

- 1. Η Αρχή Λιμένων Κύπρου, δεν είναι σε θέση να παράσχει λιμενικές διευκολύνσεις.*
- 2. Βρίσκεται μακριά από τις βάσεις της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας.*
- 3. Γεινιάζει με τον μεγαλύτερο Ηλεκτροπαραγωγικό Σταθμό της Κύπρου.
[Η υπογράμμιση γίνεται από την Επιτροπή για να δοθεί έμφαση.]*
- 4. Στην περιοχή υπάρχουν τρία λιμανάκια τα οποία είναι ανεπιτήρητα.*
- 5. Δεν είναι δυνατή η ηλεκτρονική παρακολούθηση από το Κέντρο Ελέγχου Θαλάσσιας Κυκλοφορίας της Αρχής Λιμένων Κύπρου.*

ii. Να μετακινηθεί νότια, σε απόσταση 2,5 ναυτικά μίλια και 0,8 ναυτικά μίλια νοτίως της υφιστάμενης σηματοδοτημένης ιχθυοκαλλιέργειας, όπως φαίνεται σε επισυναπτόμενο χάρτη.

Πλεονεκτήματα

1. Βρίσκεται μακριά από κατοικημένη περιοχή.
2. Μειωμένη ναυτιλιακή κίνηση.
3. Η Αρχή Λιμένων Κύπρου, είναι σε θέση να παράσχει όλες τις λιμενικές διευκολύνσεις.
4. Βρίσκεται κοντά από τις βάσεις της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας.
5. Δεν αγκυροβολούν καθόλου πλοία στην περιοχή.
6. Η ακτογραμμή ανήκει και ελέγχεται επί 24ώρου βάσεως από τις Βρετανικές Βάσεις.
7. Είναι καθορισμένη περιοχή καταφυγίου.
8. Θα υπάρχει 24ωρη συνεχής ηλεκτρονική παρακολούθηση από το Κέντρο Ελέγχου Θαλάσσιας Κυκλοφορίας της Αρχής Λιμένων Κύπρου.

Μειονεκτήματα

1. Δεν μπορούν να αναπτυχθούν χερσαίες δυνάμεις στην ακτογραμμή καθότι ελέγχεται από τις Βρετανικές Βάσεις.

Με βάση τα πιο πάνω πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, οι παρευρισκόμενοι πρότειναν ομόφωνα, όπως το σκάφος μετακινηθεί στο 2^ο σημείο.”

Για το πιο πάνω Ενημερωτικό Σημείωμα ετοιμάστηκαν επτά (7) αντίγραφα, τα οποία σύμφωνα με τον Πίνακα Αποδεκτών, διανεμήθηκαν ως ακολούθως:

- Ο κ. Αντρέας Ιατρόπουλος, Βοηθός Αρχηγός (Υ) παρέλαβε δύο (2) αντίγραφα, ένα για τον ίδιο και ένα για τον Αρχηγό Αστυνομίας.
- Ο κ. Σωκράτης Στάθης, Αντ/χος, παρέλαβε δύο (2) αντίγραφα, ένα για την ΕΦ και ένα για τον Αρχηγό ΓΕΕΦ.
- Ο κ. Ευγένιος Ζήνωνας, Ανώτερος Πλοηγός εκ μέρους της Αρχής Λιμένων Κύπρου παρέλαβε ένα (1) αντίγραφο.
- Ο κ. Κυριάκος Αλιούρης, Επιθεωρητής Πλοίων, εκ μέρους του Τμήματος Εμπορικής Ναυτιλίας, παρέλαβε ένα (1) αντίγραφο.
- Ο Λοχ. 113 Κ. Ιωάννου παρέλαβε ένα (1) αντίγραφο για το Αρχείο της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας.

Ενημέρωση του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως από τον Αρχηγό Αστυνομίας

Με επιστολή του ημερομηνίας 06/02/2009, ο Αρχηγός Αστυνομίας ενημέρωσε τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως για το περιεχόμενο του πιο πάνω αναφερόμενου Σημειώματος.

Συγκεκριμένα, στην επιστολή αναφερόταν ότι, κατά τη σύσκεψη που διενεργήθηκε νωρίτερα, όπως αναφέρεται πιο πάνω, αποφασίστηκε όπως το πλοίο μετακινηθεί σε απόσταση 2,5 ναυτικά μίλια, νότια του σημείου που βρισκόταν. Τα πλεονεκτήματα που επικεντρώθηκε η Επιτελική Ομάδα, ήταν ουσιώδη και αύξαναν κατακόρυφα τα μέτρα ασφαλείας και επιτήρησης του πλοίου.

Στη συνέχεια, αναφέρονταν λεπτομερώς τα μέτρα ασφαλείας που αποφασίστηκαν να εφαρμοστούν, σε περίπτωση που αποφασιζόταν η μετακίνηση του πλοίου στο προαναφερθέν σημείο.

- ✓ Σημειώνεται ότι, δεν εντοπίστηκε να ενημερώνεται οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο εκτός από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, για το θέμα αυτό, παρόλο που οι Εκπρόσωποι του ΓΕΕΦ, του ΤΕΝ και της Αρχής Λιμένων, παρέλαβαν αντίγραφα του Σημειώματος, όπως αναφέρεται πιο πάνω. Περαιτέρω, δεν εντοπίστηκε οποιοδήποτε έγγραφο, με το οποίο ο Αρχηγός Αστυνομίας να ενημερώνει την Πυροσβεστική Υπηρεσία για το θέμα, παρόλο που η Πυροσβεστική Υπηρεσία υπάγεται στην Αστυνομία. Επίσης, δεν εντοπίστηκε οποιοδήποτε έγγραφο ή αναφορά, με τα οποία ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, να ενημερώνει τον ΠτΔ, οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο ή Υπηρεσία για τα όσα αναφέρονται στο πιο πάνω σημείωμα.

Σύσκεψη στο Προεδρικό Μέγαρο

Στις 06/02/2009 πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο Προεδρικό Μέγαρο, της οποίας προήδρευσε προσωπικά ο ΠτΔ.

Στα πρακτικά που φαίνεται να ετοιμάστηκαν από τον κ. Ιάκωβο Γεωργίου, Λειτουργό του ΔΓΠτΔ, αναφέρονται τα ακόλουθα:

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟ – ΕΙΔΙΚΟΥ ΧΕΙΡΙΣΜΟΥ

**Πρακτικό Σύσκεψης υπό τον ΠτΔ
Αναφορικά με το πλοίο MONCHEGORSK**

Στην συνάντηση παρακάθησαν ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Μ. Κυπριανού, ο Υπουργός Άμυνας κ. Κ. Παπακώστας, ο Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας, κ. Α. Παπασάββας, ο Επίτροπος Προεδρίας κ. Γ. Ιακώβου, ο Διευθυντής του Διπλωματικού Γραφείου του ΠτΔ κ. Λ. Παντελίδης, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ Στρατηγός Κ. Μπισμπίκας (συνοδευόμενος από τους κ. κ. Μακρυγιάννη, Μαυράκη, Γεωργιάδη, Φυτιρή) και ο υπογράφων.

Ο ΠτΔ ανέφερε κατ' αρχήν πως η Επιτροπή Κυρώσεων κατά του Ιράν δεν έχει ακόμα αποστείλει την απάντηση της στην επιστολή μας. Από τις πληροφορίες που λαμβάνουμε φαίνεται πως η απάντηση της, που θα αποσταλεί μετά τις 6μ.μ. (ώρα Νέας Υόρκης), θα επιβεβαιώνει ότι το φορτίο εμπίπτει στα πλαίσια των προνοιών των σχετικών ψηφισμάτων για απαγορευμένα είδη. Ως εκ τούτου πρέπει να αποφασίσουμε για τις ενέργειες μας μετά την λήψη της απάντησης της Επιτροπής Κυρώσεων.

Η πρώτη επιλογή θα ήταν να στείλουμε το φορτίο στην Συρία, κάτι το οποίο όμως αποκλείεται.

Μια δεύτερη επιλογή θα ήταν να το στείλουμε πίσω στο Ιράν, από όπου και προέρχεται. Ο ΠτΔ σημείωσε πως το Ιράν δεν έχει αντιδράσει επίσημα μέχρι τώρα, αναφέροντας πως εάν το φορτίο προερχόταν από την κυβέρνηση του Ιράν, τότε είμαστε σίγουροι πως θα είχαμε γίνει δέκτες διαβήματος μέχρι σήμερα. Εν πάση όμως περιπτώσει και η επιλογή του Ιράν αποκλείεται.

Τρίτη επιλογή θα ήταν να ζητήσουμε από κ-μ του ΣΑ τα οποία επιφορτίζονται αυτή την περίοδο με την υλοποίηση των κυρώσεων (με επικεφαλής την Γαλλία) να το παραλάβουν.

Τέταρτη επιλογή θα ήταν να στείλουμε το φορτίο σε άλλη χώρα.

Πέμπτη επιλογή θα ήταν να κατάσχει η ΚΔ το φορτίο.

Ακολούθως ο ΠτΔ έθεσε το ερώτημα προς τους εμπειρογνώμονες, εάν υπάρχει η δυνατότητα εκφόρτωσης και ανάληψης της ευθύνης φύλαξης του φορτίου από την Εθνική Φρουρά. Σημείωσε πως από την ενημέρωση που έχει λάβει μέχρι τώρα, φαίνεται πως το φορτίο είναι πρώτες ύλες για την κατασκευή πυρομαχικών και άλλων

υλικών. Ως εκ τούτου φαίνεται πως στην υφιστάμενη του μορφή και εφόσον τύχει της κατάλληλης φύλαξης και προστασίας, δεν αποτελεί μεγάλο κίνδυνο. Επαναλαμβάνοντας πως πριν προβούμε σε οποιαδήποτε ενέργεια θα πρέπει να αναμένουμε την απάντηση της Επιτροπής Κυρώσεων, ο ΠτΔ ζήτησε να πληροφορηθεί εάν υπάρχουν οι δυνατότητες για ασφαλή φύλαξη του φορτίου.

Ο Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας σε παρέμβαση του σημείωσε πως η τελευταία επιλογή που αναφέρθηκε από τον Πρόεδρο, συνάδει με την έννοια της λαϊκής κυριαρχίας.

Ο Επίτροπος Προεδρίας εισηγήθηκε όπως συνεχίσουμε το άνοιγμα των εμπορευματοκιβωτίων που βρίσκονται φορτωμένα στο MONCHEGORSK ούτως ώστε να καταγραφεί όλο το φορτίο και να μπορέσουμε έτσι να σχηματίσουμε μια πλήρη εικόνα.

Ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης σημείωσε πως υπάρχει η δυνατότητα να ανοιχτούν όλα τα εμπορευματοκιβώτια που είναι φορτωμένα στο πλοίο χωρίς να εκφορτωθούν.

Ο Υπουργός Εξωτερικών αναφέρθηκε στην ευχέρεια που υπάρχει για συνεργασία με άλλα κράτη για την διενέργεια της επί τόπου έρευνας.

Σε παρατήρηση του ΠτΔ πως η ενημέρωση που είχε λάβει ήταν πως αυτό δεν ήταν εφικτό και πως θα έπρεπε να εκφορτωθεί το φορτίο στο λιμάνι για να γίνει ο αναγκαίος έλεγχος, ο Υπουργός Άμυνας ανέφερε πως διαπιστώθηκε τελικά, ότι η μετακίνηση των εμπορευματοκιβωτίων εντός του πλοίου είναι δυνατή με την χρήση του γερανού του ίδιου του πλοίου. Σημείωσε δε πως ο έλεγχος είναι πιθανόν να διαρκέσει 4 με 5 ημέρες. Κατά την άποψη του, σημείωσε ο κ. Παπακώστας, η επιλογή του να κρατήσουμε το φορτίο θα ήταν η δυσμενέστερη από τις προαναφερθείσες επιλογές.

Ο ΠτΔ ζήτησε όπως, προχωρήσουμε στο άνοιγμα όλων των εμπορευματοκιβωτίων ενόσω αυτά βρίσκονται πάνω στο πλοίο. Τόνισε παράλληλα πως το πολιτικό κόστος του να παραληφθεί το φορτίο από κ-μ του ΣΑ του ΟΗΕ, ή του να δοθεί σε άλλο κράτος, θα είναι μεγαλύτερο από το να κρατηθεί στην Κύπρο.

Ως εκ τούτου ο ΠτΔ έθεσε εκ νέου το ερώτημα εάν υπάρχει η δυνατότητα φύλαξης τους φορτίου στην Κύπρο και εάν υπάρχει κίνδυνος από την πιθανή φύλαξη του.

Ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης ανέφερε πως από τα 36 εμπορευματοκιβώτια που έχουν ελεγχθεί μέχρι σήμερα, μόνο 4 περιέχουν υλικά τα οποία θεωρούνται κάπως επικίνδυνα. Αυτά μπορούσαν να αποθηκευτούν σε ξεχωριστές αποθήκες από το υπόλοιπο υλικό.

Ο Αρχηγός ΓΕΕΦ συμπλήρωσε πως έχει ήδη γίνει μια προκαταρκτική έρευνα και έχει εξευρεθεί ασφαλής χώρος στον οποίο τα εμπορευματοκιβώτια θα μπορούσαν να φυλαχθούν.

Ο Επίτροπος Προεδρίας ανέφερε πως τα εμπορευματοκιβώτια δεν μας ανήκουν και ως εκ τούτου θα υπάρξει κάποιο κόστος αν τα κρατήσουμε. Ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ σημείωσε πως η ΕΦ διαθέτει αριθμό εμπορευματοκιβωτίων τα οποία θα μπορούσε να δοθούν ως αντάλλαγμα, ή εν πάση περιπτώσει θα μπορούσε να εξεταστεί η δυνατότητα πληρωμής στην ιδιοκτήτρια εταιρεία του κόστους των εμπορευματοκιβωτίων (συμπλήρωσε πως το κόστος δεν ξεπερνά τα 1000 ευρώ για κάθε εμπορευματοκιβώτιο).

Ο ΠτΔ ανακεφαλαιώνοντας έδωσε οδηγίες όπως ερευνηθεί όλο το φορτίο του MONCHEGORSK χωρίς αυτό να εκφορτωθεί.

Ο Υπουργός Άμυνας εισηγήθηκε όπως το πλοίο μετακινηθεί 2ν.μ. προς την ακτή Lady's Mile στη Λεμεσό, καθώς στην υφιστάμενη του θέση βρίσκεται εντός του εμπορικού διαύλου και του διαύλου μικρών σκαφών του λιμανιού Λεμεσού.

Ο ΠτΔ ανέφερε στον Υπουργό Άμυνας πως εφόσον μπορεί να διαβεβαιώσει ότι στην νέα τοποθεσία που θα αγκυροβολήσει το πλοίο θα είναι εξίσου ασφαλές και δεν θα δημιουργηθεί οποιοδήποτε πρόβλημα από τις Βρετανικές Βάσεις που γειτνιάζουν με την περιοχή, τότε δίνει την έγκριση του για την μετακίνηση του.

Σε ερώτημα του Υπουργού Εξωτερικών για το κατά πόσον θα ήταν καλύτερα να αναμένουμε την απάντηση της Επιτροπής Κυρώσεων προτού προβούμε στον πλήρη έλεγχο του φορτίου του πλοίου, ο ΠτΔ ανέφερε πως δεν συντρέχει τέτοιος λόγος.

Υπογράμμισε πως στόχος μας είναι να εξεταστεί όλο το φορτίο και να στείλουμε νέα ολοκληρωμένη έκθεση στην αρμόδια Επιτροπή. Πέραν τούτου και για λόγους εθνικής ασφάλειας είναι σημαντικό να γνωρίζουμε επακριβώς το φορτίο του πλοίου που είναι αγκυροβολημένο στο λιμάνι της Λεμεσού και το οποίο ενδέχεται να εκφορτώσουμε και να φυλάξουμε στο έδαφος μας.

Ο Επίτροπος Προεδρίας ανέφερε ακολούθως πως η εκφόρτωση και φύλαξη του φορτίου στην Κύπρο, πιθανόν να δημιουργήσει προβλήματα καθώς μπορεί να κατηγορηθούμε στο μέλλον ότι διοχετεύουμε μέρος του φορτίου στην Συρία, και έτσι να ζητηθεί από παρατηρητές να ελέγξουν το φορτίο.

Ο ΠτΔ ανέφερε πως οι αποφάσεις για το θέμα θα ληφθούν σε πολιτικό επίπεδο και όταν έλθει η στιγμή θα εξεταστούν όλα τα πιθανά προβλήματα. Εν αναμονή της απάντησης της Επιτροπής Κυρώσεων κατά του Ιράν, μπορούμε να προχωρήσουμε στον πλήρη έλεγχο του φορτίου και να προετοιμάσουμε την σχετική έκθεση.

Ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης ανέφερε πως από τις μέχρι τώρα έρευνες είναι εμφανές πως το υλικό αποτελεί πρώτη ύλη που προοριζόταν για εργοστάσιο κατασκευής πυρομαχικών και δεν υπάρχει δυνατότητα άμεσης χρήσης του από τακτικό στρατό ή παραστρατιωτικές και τρομοκρατικές οργανώσεις. Υπάρχουν επίσης σωλήνες, μέταλλα και εξαρτήματα αυτοκινήτων και τόνων. Παράλληλα ανέφερε πως το πλήρωμα είναι πολύ φιλικό και βοηθητικό προς τις έρευνες.

Ο ΠτΔ ζήτησε όπως προχωρήσει ο έλεγχος για πλήρη καταγραφή του φορτίου και υποβληθεί σχετική έκθεση.

Τέλος ο Υπουργός Εξωτερικών αναφέρθηκε στις προσπάθειες κ-μ της ΕΕ στις Βρυξέλλες να εγείρουν το θέμα στα πλαίσια της ΕΠΑ. Σημείωσε τις αναφορές τους σε Κοινές Θέσεις τις οποίες η ΚΔ πρέπει να σεβαστεί. Υπογράμμισε πως οι Κοινές Θέσεις βασίστηκαν πάνω στα σχετικά ψηφίσματα του ΣΑ του ΟΗΕ. Ως εκ τούτου η ΚΔ δεν μπορεί να κατηγορείται για παραβίαση των Κοινών Θέσεων από την στιγμή που ζήτησε όπως το πλοίο κατευθυνθεί στην Κύπρο για έλεγχο και ακολούθως υπέβαλε ερώτημα στην αρμόδια επιτροπή του ΟΗΕ για τον τρόπο χειρισμού του θέματος.”

Σημειώνεται ότι, τα πρακτικά της συγκεκριμένης σύσκεψης, εντοπίστηκαν μόνο στο Προεδρικό Μέγαρο. Το περιεχόμενο αυτών των πρακτικών, έχει αμφισβητηθεί έντονα ενώπιον της Επιτροπής, πρώτιστα από τον κ. Κ. Μπισμπίκα και τον κ. Κ. Φυτιρή, Αντιπλοίαρχο. Η ηλεκτρονική έκδοση του πρακτικού υποβλήθηκε σε δικανική εξέταση, και η σχετική Έκθεση της Αστυνομίας επιβεβαιώνει ότι, το έγγραφο είναι αυθεντικό, υπό την έννοια ότι, δεν έτυχε μεταγενέστερης αλλοίωσης. Εν πάση όμως περιπτώσει, το περιεχόμενο του εγγράφου αμφισβητείται από διάφορους συμμετέχοντες στη Σύσκεψη, ιδιαίτερα σε σχέση με το τι αποδίδεται στον τότε Αρχηγό ΓΕΕΦ, κ. Κωνσταντίνο Μπισμπίκα.

Ο κ. Κώστας Παπακώστας σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, για τη σύσκεψη της 6^{ης} Φεβρουαρίου 2011, μεταξύ άλλων ανέφερε τα ακόλουθα:

“... Ο Πρόεδρος της ΚΔ μας ενημέρωσε για το τεράστιο πολιτικό πρόβλημα που είχε δημιουργηθεί με την παρουσία του υπό Κυπριακή σημαία αναφερόμενου πλοίου, και μας τόνισε την αδήριτη ανάγκη ότι πρέπει να συμμορφωθούμε με το σχετικό ψήφισμα του ΣΑ του Ο.Η.Ε. Ως εκ τούτου υπέδειξε ότι είμαστε υποχρεωμένοι να παραλάβουμε και να εξασφαλίσουμε το ύποπτο φορτίο, αφού προηγηθεί πλήρης και λεπτομερής φυσικός έλεγχος του φορτίου από ειδικούς εμπειρογνώμονες.

Προσωπικά διαφώνησα με την άποψη της παραλαβής του φορτίου και έκθεσα πολύ έντονα το πρόβλημα που θα δημιουργηθεί με το να αναλάβει η ΚΔ την ευθύνη εκφόρτωσης και ασφαλούς φύλαξης του ύποπτου υλικού. Η αντίδραση μου αυτή οφειλόταν κυρίως στη γενική εκτίμηση ότι το εν λόγω φορτίο πιθανόν να αποτελούσε στόχο δολιοφθοράς από ξένες δυνάμεις.

Εφ’ όσον η παραλαβή του φορτίου φαινόταν εκ των πραγμάτων ως αδήριτη ανάγκη, με οδηγίες του ΠτΔ, η ευθύνη φύλαξης του φορτίου ανατέθηκε στην ΕΦ. Στο Υπουργείο Άμυνας ανατέθηκε ρόλος συντονιστή όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών για την εκφόρτωση και μεταφορά του στρατιωτικού υλικού σε στρατόπεδο της ΕΦ. Στη συνέχεια δόθηκαν οδηγίες στον Αρχηγό, που ήταν παρών στην σύσκεψη, ως καθ’ ύλη αρμόδιος να εξεύρει τον κατάλληλο χώρο για τοποθέτηση και εξασφάλιση του φορτίου. Μετά από λίγες μέρες, δεν θυμάμαι ακριβώς πότε, ο Αρχηγός με ενημέρωσε ότι, βρήκε τον κατάλληλο χώρο και πως είναι η Ναυτική Βάση ...”.

Ο κ. Μάριος Μακρυγιάννης, Επιτελάρχης του Υπουργού Άμυνας, αναφέρει τα όσα διαδραματίστηκαν κατά τη διάρκεια της σύσκεψης, τα οποία επιβεβαιώνουν τα όσα αναφέρονται στο έγγραφο του κ. Κώστα Παπακώστα. Για τα όσα διαδραματίστηκαν κατά τη διάρκεια της σύσκεψης, ο κ. Μακρυγιάννης ανέφερε τα ακόλουθα:

“...Με την έναρξη της σύσκεψης, ο κ. Πρόεδρος αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα η ΚΔ να συμμορφωθεί με το ψήφισμα του ΟΗΕ και να τηρήσει τους νόμους της Δημοκρατίας για την απαγόρευση μεταφοράς πολεμικού υλικού με πλοία υπό κυπριακή σημαία. Στη συνέχεια, ο Υπουργός Εξωτερικών αναφέρθηκε και ο ίδιος για την αναγκαιότητα αυτή, είπε ότι το φορτίο του πλοίου θα έπρεπε να κατασχεθεί από τις Αρχές της Δημοκρατίας και να εξασφαλιστεί και είπε ότι η πιο κατάλληλη υπηρεσία για την ασφαλή φύλαξη του ήταν η ΕΦ. Ο κ. Υπουργός Άμυνας ανέφερε ότι το θέμα δεν ήταν της αρμοδιότητας του υπουργείου του, ότι δεν είναι αποστολή του στρατού να φυλάττει τέτοια υλικά, ο

στρατός έχει τις δικές του πολλαπλές υποχρεώσεις, ότι το πλοίο είναι εμπορικό κι έχει άλλες αρμόδιες υπηρεσίες που έχουν και μπορούν να αναλάβουν αυτή την ευθύνη και παραταύτα ότι θα μπορούσε η ΕΦ να συνδράμει και να βοηθήσει τους Φορείς που θα αναλάμβαναν την ευθύνη αυτή. Ο κ. Υπουργός Εξωτερικών επέμενε στη θέση του, το ίδιο και ο κ. Υπουργός Άμυνας κι έγινε έντονη συζήτηση μεταξύ τους. Ο κ. Πρόεδρος επενέβη και είπε ότι, θα αποφασίσει αργότερα γι' αυτό και ότι θα έπρεπε να προχωρούσαμε για τα θέματα της ασφάλειας του πλοίου και εξασφάλισης του φορτίου από τυχόν δολιοφθορά. ...”

Σχετικά με τα πρακτικά της σύσκεψης, ο κ. Μακρυγιάννης αναφέρει τα ακόλουθα:

“Κατά τη διάρκεια της σύσκεψης, δεν αντιλήφθηκα να τηρείται πρακτικό από οποιονδήποτε, ούτε και είδα σε καμία περίπτωση πρακτικό της εν λόγω σύσκεψης.”

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Γεωργίου Γεωργιάδη, αναφορικά με τη συγκεκριμένη σύσκεψη, είναι η ακόλουθη:

“... Στις 06/02/2009 έλαβα μέρος σε σύσκεψη στο Προεδρικό Μέγαρο, υπό την προεδρία του προέδρου της ΚΔ, όπου υπήρξε η απόφαση όπως ολοκληρωθεί ο έλεγχος των υπολοίπων 62 εμπορευματοκιβωτίων, εντός του πλοίου χωρίς αυτό να προσεγγίσει το λιμάνι. Στην εν λόγω σύσκεψη από ότι θυμάμαι παρευρίσκονταν ο Υπουργός Εξωτερικών, Άμυνας, ο Αρχηγός τη ΕΦ και άλλοι. ...”

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, οι κκ. Κωνσταντίνος Μπισμπίκας, Αρχηγός ΓΕΕΦ και Κωνσταντίνος Φυτιρής, Αντιπλοίαρχος, επιβεβαιώνουν τα όσα αναφέρει ο κ. Γεωργιάδης και δεν αναφέρουν οτιδήποτε για την τήρηση πρακτικών.

Το περιεχόμενο του σχετικού πρακτικού, σχολιάζεται πιο κάτω στο Πόρισμα μου.

Μήνυμα από τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στον ΟΗΕ-Ν.Υ.

Ακολούθως, την ίδια ημέρα 06/02/2009, ο κ. Μηνάς Χατζημιχαήλ, Μόνιμος Αντιπρόσωπος της ΚΔ στον ΟΗΕ – Ν.Υ, απέστειλε νέο μήνυμα στον Υπουργό Εξωτερικών με κοινοποίηση στο Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, μέσω ΥΠΕΞ, με το οποίο τον πληροφορούσε για συνάντησή του με τον Ιάπωνα Πρόεδρο της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ και με το Μόνιμο Αντιπρόσωπο του Ηνωμένου Βασιλείου.

Στο μήνυμα ο κ. Χατζημιχαήλ αναφέρει τα ακόλουθα:

“ ... Ενεχειρώντας μου την επιστολή, [της Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ σε απάντηση της επιστολής της ΚΔ, ημερ. 03/02/2009] ο ΜΑ ΟΗΕ της Ιαπωνίας μου ανέφερε τα εξής:

7. ...

8. *Το ότι η επιστολή αναφέρει ότι η Επιτροπή εξετάζει ακόμα το θέμα δεν σημαίνει ότι θα ακολουθήσει άλλη επιστολή. Η παρούσα επιστολή θα πρέπει να θεωρηθεί τελική καθότι απαντά σε όλα τα ερωτήματα της ΚΔ ξεκάθαρα, ως εξής:*

1. *Υπάρχει ξεκάθαρη παραβίαση του εμπάργκο,*
2. *Τα συμβατικά όπλα σαφώς συμπεριλαμβάνονται στο καθεστώς κυρώσεων,*
3. *Δεν αποτελεί επιλογή η επιστροφή του πλοίου στο Ιράν,*
4. *Αντίθετα το φορτίο πρέπει να κατακρατηθεί και*
5. *Η Κύπρος πρέπει να αρχίσει διαβουλεύσεις για να βρει Τρίτη χώρα που να είναι διατεθειμένη να παραλάβει το φορτίο (ανέφερε διαβουλεύσεις, «για παράδειγμα, με την ΕΕ»).*

9. ...

... Όσον αφορά την συνεργασία με τρίτες χώρες, ο Ιάπωνας ΜΑ με παρέπεμψε σε πρόνοια του 1747 που μιλά για αρωγή προς τα κράτη στην εφαρμογή των μέτρων του ψηφίσματος η οποία μπήκε στο ψήφισμα ακριβώς έχοντας υπόψη τέτοιες περιπτώσεις, όπου τα κράτη αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Πρόσθεσε ότι παρόμοια είναι η πρόνοια του Άρθρου 49 του Χάρτη του ΟΗΕ για αρωγή μεταξύ των κρατών στην εφαρμογή των μέτρων των αποφάσεων του ΣΑ. ...

B. Σημειώνω επίσης ότι επικοινωνήσε μαζί μου νωρίτερα σήμερα ο Βρετανός ομόλογός μου Sir John Sawers με εμφανή διάθεση να μου «ερμηνεύσει» το περιεχόμενο της απάντησης της Επιτροπής, ως εξής:

(α) ...

(β) ...

(γ) η ΚΔ έχει υποχρέωση να κατακρατήσει το φορτίο και να αρχίσει διαβουλεύσεις με τρίτες χώρες για να βρεθεί παραλήπτης του,

(δ) ...

(ε) ...

(στ) αυτή δεν είναι μια ενδιάμεση απάντηση η οποία δίνεται από την Επιτροπή, αλλά αντίθετα η μόνη απάντηση η οποία και θα υπάρξει. ...”

08 ΚΑΙ 09 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Ολοκλήρωση της Νηοψίας του πλοίου

Με βάση την απόφαση που λήφθηκε κατά τη διάρκεια της πιο πάνω αναφερόμενης σύσκεψης στο Προεδρικό Μέγαρο στις 06/02/2009, στις 08 και 09 Φεβρουαρίου 2009, Ομάδα με Επικεφαλής τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, διενήργησε έλεγχο στα υπόλοιπα εξήντα δύο (62) εμπορευματοκιβώτια με τη χρήση των γερανών του πλοίου και τη βοήθεια μελών του πληρώματος.

Σημειώνεται ότι, σε τρία (3) εμπορευματοκιβώτια δεν πραγματοποιήθηκε ολοκληρωμένος έλεγχος, διότι εντός αυτών δεν εντοπίστηκαν σημάδια με το περιεχόμενο και τα ξυλοκιβώτια που υπήρχαν εντός των συγκεκριμένων εμπορευματοκιβωτίων, ήταν μεγάλων διαστάσεων και μεγάλου βάρους (μέχρι 700 κιλά το καθένα) και δεν ήταν δυνατό να μετακινηθούν για να επιτευχθεί η αποσυσκευασία τους.

Λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών στις 09 Φεβρουαρίου 2009, στο πλοίο επιβιβάσθηκε μόνο ο Επικεφαλής της Ομάδας Ελέγχου κ. Γεώργιος Γεωργιάδης συνοδευόμενος από δύο πυροτεχνουργούς της Αστυνομίας.

Ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, ετοίμασε Έκθεση και Πίνακα με το περιεχόμενο του φορτίου που ελέγχθηκε.

10 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Επίσημο Διάβημα (Demarche) από τη Τσέχικη Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στις 10/02/2009, στη Λευκωσία, έγινε Επίσημο Διάβημα (Demarche) της Τσέχικης Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το πλοίο στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ. Το σχετικό κείμενο, στο οποίο η Προεδρία περιγράφει το γεγονός του Διαβήματος, έχει ως ακολούθως:

“The Presidency would like to inform partners that on 10 February 2009 the Presidency accompanied by the Ambassadors of France, Deputy Ambassador of Germany and Deputy High Commissioner of Great Britain to Cyprus carried out a demarche regarding the vessel Monchegorsk, that was carrying proliferation-sensitive material from Iran, using the flag of Republic of Cyprus. The Presidency herewith circulates the report on the delivery of the demarche. The demarche was presented to the Permanent Secretary of the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Cyprus, Ambassador Mr Nicholas Emiliou. The Presidency appealed to Cypriot authorities to adhere to the respective UN decisions and to the relevant law of the European Union. Cypriot authorities should not admit under any circumstances the vessel to sail to Iran. The Presidency pointed out that the European Union is ready to offer technical assistance from the European Commission in handling the cargo.

Mr Emiliou expressed surprise over the appeal of the EU to Cyprus to adhere to the respective UN decisions and to the relevant law of the European Union. Cyprus made all necessary steps in line with the law of EU and UN decisions and noted good cooperation with colleagues from the United Nations who were dealing with the issue. The Government of Cyprus has ruled out sending the shipment back to Iran. He appreciated any offer of technical assistance in handling the cargo. Cyprus does not have adequate facility for storage or disposal of this type of material. Cypriot authorities are conducting detailed inspection to ensure the exact content of the cargo. The Government of Cyprus will adopt decision pursuant to the UN Resolutions once full inspection is carried out.”

Ενημέρωση των Μελών του Υπουργικού Συμβουλίου από τον ΠτΔ σχετικά με το πλοίο

Στις 11/02/2009, στη Συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου, ΥΣ6/2009, ο ΠτΔ ενημέρωσε τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου για το θέμα του πλοίου.

Για το θέμα του φορτίου του πλοίου, ο ΠτΔ ανέφερε τα ακόλουθα:

“Ενημέρωση των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σχετικά με την υπόθεση του πλοίου «Monchegorsk»

13. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κ. Δημήτρης Χριστόφιας, ενημερώνοντας τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου σχετικά με την υπόθεση του πλοίου «Monchegorsk», είπε τα ακόλουθα:

“Εμείς ποτέ δεν είχαμε πρόθεση να παραβιάσουμε απαγορευτικές διατάξεις του Ψηφίσματος 1747 του Συμβουλίου Ασφαλείας, το οποίο υιοθετήθηκε στις 24 Μαρτίου, 2007. Αυτό θα ήταν μια φοβερή αντίφαση και μπούμερανγκ εναντίον μας, αφού εμείς απαιτούμε, παρόλο που δυστυχώς δεν γίνεται σε μας, εφαρμογή των Ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας, τα οποία αφορούν την κατοχή στη χώρα μας. Επομένως, με πόνο ψυχής πληροφορηθήκαμε ότι παραβιάζονταν οι απαγορευτικές διατάξεις του εν λόγω Ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας από μια φίλη χώρα, η οποία, δυστυχώς, φόρτωσε απαγορευμένο υλικό πάνω σε πλοίο με κυπριακή σημαία. Δεν το φόρτωσε πάνω σε δικό της πλοίο, δεν το φόρτωσε πάνω σε πλοίο με σημαία αραβικής χώρας. Ενώ έχει 15 τόσες αραβικές χώρες, οι φίλοι μας οι Σύριοι πάλι, μας τα φόρτωσαν εμάς. Εμείς ερευνήσαμε ενδελεχώς εάν το φορτίο τούτο καλύπτεται από τη σχετική απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Υπάρχει γνωμάτευση κάποιου, που όμως τελικά αποδείχθηκε λανθασμένη, ότι το φορτίο που μετέφερε το πλοίο δεν υπάγεται στις απαγορευτικές διατάξεις του σχετικού Ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας. Εν πάση περιπτώσει, εμείς στείλαμε και επιστολή στην Επιτροπή Κυρώσεων των Ηνωμένων Εθνών, όπως μας συμβούλευσαν και φίλοι μας, με την οποία ζητούσαμε τη θέση τους, κατά πόσον το φορτίο υπάγεται ή όχι στις απαγορευτικές διατάξεις του εν λόγω Ψηφίσματος. Στην επιστολή μας βάλαμε και ένα footnote ότι κάποιος νομικός δικός μας θεωρεί ότι δεν υπάγεται. Μας απάντησαν, σαφώς, κατά την άποψη μου, ότι βεβαίως υπάγεται. Κάναμε σύσκεψη εδώ στο Προεδρικό, παρόντων των Υπουργών Εσωτερικών και Άμυνας, υψηλόβαθμων αξιωματούχων του

Υπουργείου Άμυνας, αξιωματούχων στο Προεδρικό και επιτελών στρατιωτικών, οι οποίοι διεξήγαγαν και την πρώτη έρευνα. Άνοιξαν κάποια κιβώτια, το περιεχόμενο των οποίων το περιγράψαμε στην επιστολή που σας προανέφερα. Τελικά, αποφασίσαμε να γίνει πλήρης έρευνα επί του πλοίου, εφόσον μπορούσε να γίνει και επί τόπου, χωρίς να ξεφορτωθεί το εμπόρευμα. Η έρευνα έγινε και αποδείχθηκε ότι έχει ένα-δύο κιβώτια, τα οποία είναι λίγο επικίνδυνα. Ρώτησα τους στρατιωτικούς κατά πόσον έχουμε ασφαλές χώρο φύλαξης του φορτίου και μου απάντησαν θετικά. Δεν είναι επικίνδυνο το φορτίο εάν δεν τύχει επεξεργασίας. Και το ερώτημα που τίθεται μπροστά μας και πρέπει να κάνουμε μία νέα σύσκεψη και να λάβουμε απόφαση, είναι αν θα φυλάξουμε το φορτίο στην Κύπρο ή αν θα το παραδώσουμε σε άλλη χώρα, η οποία να πάρει και τον έπαινο της εφαρμογής της απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας. Η δική μου άποψη, την οποία εξέφρασα και στη σύσκεψη, είναι ότι εφόσον το φορτίο δεν είναι επικίνδυνο να κρατήσουμε εδώ αυτό το υλικό, ώστε να επιδείξουμε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία είναι κυρίαρχο Κράτος και εφαρμόζει αυτούσια τα Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Όμως, έχουμε και την τελική έκθεση για το τι περιέχει. Επομένως να ορίσουμε μία σύσκεψη και να αποφασίσουμε τελικά τι θα κάνουμε. Θέλω να ξέρετε ότι ποτέ δεν υπήρξε αντίρρηση από τη Ρωσία. Διότι έχει διαδοθεί αυτό το ψέμα ότι οι Ρώσοι αντιδρούν. Οι Ρώσοι ποτέ δεν αντέδρασαν. Οι Ρώσοι ήταν υπέρ της εφαρμογής του Ψηφίσματος ευθύς εξ αρχής. Και πρέπει να σας πω ότι μας βοήθησαν στην όλη διαδικασία. Οι Αμερικάνοι και οι Άγγλοι έκαναν όπως συνήθως αλλά οι Αμερικάνοι προέβησαν και σε διάβημα στο Μόνιμο Αντιπρόσωπο της Κύπρου στα Ηνωμένα Έθνη ότι ούτε λίγο ούτε πολύ ερωτοτροπούμε με τους Ρώσους και θέλουμε να στείλουμε το υλικό πίσω στο Ιράν. Αυτό όπως καταλαβαίνετε, είναι απαράδεκτο. Οι ισχυρισμοί τους αυτοί οφείλονται, πάντα κατά τη δική μου εκτίμηση, στο γεγονός ότι δεν τους δώσαμε τα πράγματα αυτά να τα χειριστούν εκείνοι από την αρχή. Οι Αμερικανοί διενήργησαν νηοψία στη Μεσόγειο και αυτό αποτελεί παραβίαση των Ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Δεν δικαιούνται να κάνουν τέτοιο πράγμα. Εν πάση περιπτώσει, θέλω να ξέρετε ότι εμείς χειριστήκαμε το θέμα με πολλή εμπιστευτικότητα. Είναι η πρώτη φορά που δεν διέρρευσαν όλες οι πληροφορίες στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Ως εκ τούτου ένιωθα ικανοποιημένος καθότι, ενώ οι δημοσιογράφοι προσπαθούσαν πάρα πολλές φορές να μας βολιδοσκοπήσουν, έτσι ώστε να βγάλουν είδηση και ενώ τύγχαναν πληροφόρησης από τους Αμερικανούς και από τους Άγγλους, από εμάς δεν πήραν καμία πληροφορία. Τόσο από την κοινή γνώμη όσο και από τους δημοσιογράφους εκτιμάται θετικά το γεγονός ότι η Κυβέρνηση έχει χειριστεί με τόση σοβαρότητα αυτό το θέμα. Οδεύουμε, όπως καταλαβαίνετε προς το τέλος και η Κυβέρνηση θα βγάλει επίσημη ανακοίνωση. Σήμερα, αύριο

ή το πολύ μέχρι την Παρασκευή, θα κλείσουμε αυτό το θέμα αλλά σας παρακαλώ να μην προβείτε σε οποιεσδήποτε δηλώσεις. Λοιπόν, αυτά, είχα να σας πω για την υπόθεση του πλοίου «Monchegorsk». Σε προσεχή Συνεδρία θα σας ενημερώσω και για τις εξελίξεις στο Κυπριακό.»

Αναγνώριση στρατοπέδων από κο Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, για φιλοξενία του φορτίου – επιλογή της ΝΒΕΦ

Την 11/02/2009, ο κ. Κώστας Παπακώστας, Υπουργός Άμυνας, έδωσε συγκεκριμένες οδηγίες στον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, να προβεί στην αναγνώριση τριών στρατοπέδων για την πιθανή εκφόρτωση του αναφερόμενου φορτίου. Ακολούθως, ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης μετέβηκε στο στρατόπεδο του Τεχνικού στα Πολεμίδια, στις αποθήκες του στρατοπέδου στο Ζύγι και στη ΝΒΕΦ στο Μαρί, όπου έκανε αναγνώριση των χώρων.

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Γεώργιου Γεωργιάδη, για το θέμα αυτό, είναι η ακόλουθη:

“... εγώ με οδηγίες του Υπουργού Άμυνας, μετέβηκα σε τρία συγκεκριμένα Στρατόπεδα που μου ανέφερε ο ίδιος ο Υπουργός για να κάνω αναγνώριση του χώρου, από την πλευρά χωρητικότητας του όλου φορτίου και προσβασιμότητας των μηχανημάτων και οχημάτων που θα χρησιμοποιούνταν σε περίπτωση που θα δινόταν η οδηγία να κατέβει το φορτίο στην Κ.Δ. Ο λόγος που, ζήτησε από εμένα τα πιο πάνω ο Υπουργός ήταν επειδή γνώριζα τον όγκο του φορτίου και μόνο. Τα στρατόπεδα που μου ανέφερε ήταν η Ναυτική Βάση Μαρί, το Στρατόπεδο στο Ζύγι και το Στρατόπεδο στα Πολεμίδια. Εγώ αφού επιθεώρησα τους εν λόγω χώρους, πρότεινα στον Υπουργό Άμυνας, είτε γραπτώς είτε προφορικά δεν θυμάμαι πως, την Ναυτική Βάση στο Μαρί, ώστε να φιλοξενήσει το φορτίο σε περίπτωση κατάσχεσης. Ο λόγος που πρότεινα την Ναυτική Βάση είναι επειδή υπήρχε ο διαθέσιμος χώρος που ήταν το Λιμάνι που θα κατέβαινε το φορτίο προσωρινά και αρκετός διαθέσιμος χώρος για την τελική τοποθέτηση του εν λόγω φορτίου, αλλά και ευκολία στην μεταφορά του στον χώρο. Περαιτέρω τα δύο άλλα στρατόπεδα είχαν στρατιωτικά καταλύματα και βρίσκονταν σε πυκνοκατοικημένη περιοχή γι’ αυτό δεν τα πρότεινα. Επίσης ο χώρος τους είναι πολύ περιορισμένος.”

- ✓ Σημειώνεται ότι, η απόφαση του κ. Γεωργιάδη να εισηγηθεί τη Ναυτική Βάση στο Μαρί, ως το χώρο φιλοξενίας του φορτίου είναι σε αντίθεση με το “Μειονέκτημα αρ. 3: Γειτνιάζει με τον μεγαλύτερο Ηλεκτροπαραγωγικό Σταθμό της Κύπρου”, όπως αναφέρεται στο Ενημερωτικό Σημείωμα που ετοιμάστηκε μετά τη σύσκεψη στις 06/02/2009, η οποία πραγματοποιήθηκε με συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, με αντικείμενο, το ενδεχόμενο μετακίνησης του πλοίου σε άλλο σημείο, για λόγους καλύτερης και ασφαλέστερης φύλαξης.

Υπενθυμίζεται ότι, ο κ. Γεωργιάδης δεν συμμετείχε στην πιο πάνω αναφερόμενη σύσκεψη.

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Κώστα Παπακώστα, για την αναγνώριση και επιλογή του χώρου φύλαξης του φορτίου, είναι η ακόλουθη:

“... Εφ’ όσον η παραλαβή του φορτίου φαινόταν εκ των πραγμάτων ως αδήριτη ανάγκη, με οδηγίες του ΠτΔ, η ευθύνη φύλαξης του φορτίου ανατέθηκε στην ΕΦ. Στο Υπουργείο Άμυνας ανατέθηκε ρόλος συντονιστή όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών για την εκφόρτωση και μεταφορά του στρατιωτικού υλικού σε στρατόπεδο της ΕΦ. Στη συνέχεια δόθηκαν οδηγίες στον Αρχηγό, που ήταν παρών στην σύσκεψη, ως καθ’ ύλη αρμόδιος να εξεύρει τον κατάλληλο χώρο για τοποθέτηση και εξασφάλιση του φορτίου. Μετά από λίγες μέρες, δεν θυμάμαι ακριβώς πότε, ο Αρχηγός με ενημέρωσε ότι, βρήκε τον κατάλληλο χώρο και πως είναι η Ναυτική Βάση. ...”

Για το ίδιο θέμα, ο κ. Κωνσταντίνος Μπισμπίκας, τότε Αρχηγός ΓΕΕΦ, αναφέρει:

“...Στη συνέχεια, αποχώρησα από τη σύσκεψη του Προεδρικού Μεγάρου, μαζί με άλλους συμμετέχοντες και παρέμειναν μόνο οι πολιτικοί. Εκεί όπως έμαθα εκ των υστέρων αποφασίστηκε να χειριστεί το θέμα το Υπουργείο Άμυνας με την Αστυνομία. Προς τούτο ζητήθηκε και διατέθηκε στο Υπουργείο Άμυνας, ο Συνταγματάρχης Υλικού Πολέμου, Γεωργιάδης Γεώργιος ως εμπειρογνώμων και ειδικός περί των πυρομαχικών και εκρηκτικών υλών. Έκτοτε, ο υπόψιν Συνταγματάρχης μετέβαινε καθημερινά επί του πλοίου, προέβαινε σε έλεγχο και επιθεώρηση των υλικών των εμπορευματοκιβωτίων, συνέταξε σχετικά πρακτικά και ενημέρωνε το Υπουργείο Άμυνας και τον Αρμόδιο Φορέα του Προεδρικού

Μεγάρου.... ... το ΓΕΕΦ και προσωπικά εγώ, ουδεμία εμπλοκή είχαμε με το υπόψιν θέμα, και κατ' επέκταση με την επιλογή του χώρου προσωρινής φύλαξης των εμπορευματοκιβωτίων. Στο σημείο αυτό, θέλω να αναφέρω ότι, όταν λήφθηκαν οι αποφάσεις για το χώρο φύλαξης, εγώ βρισκόμουν στην Ελλάδα με κανονική άδεια απουσίας και στη συνέχεια με επίσημη επίσκεψη στην Σχολή Πολέμου. Συγκεκριμένα, όπως πρέπει να φαίνεται στην Ημερήσια Διαταγή, και το Ημερολόγιο του ΓΕΕΦ, αναχώρησα από την Κύπρο το απόγευμα της 06 Φεβρουαρίου του 2009 και επέστρεψα στο ΓΕΕΦ το πρωί στις 18 Φεβρουαρίου του 2009. Η υπόψιν άδεια ήταν προγραμματισμένη και εγκριμένη από τον Υπουργό Άμυνας. Θέλω να τονίσω ότι, αν είχε ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση για εμπλοκή της ΕΦ στο υπόψιν θέμα, δεν θα αναχωρούσα από την Κύπρο. Θέλω επίσης να αναφέρω ότι, πάντοτε κατά την απουσία μου από την Κύπρο για οποιοδήποτε λόγο, όπως προβλέπεται, με αναπληρούσε ο Υπαρχηγός του ΓΕΕΦ Αντιστράτηγος Αργυρού Σάββας. Κατόπιν αυτών, δεν γνωρίζω πότε ελήφθη η απόφαση για την επιλογή του χώρου προσωρινής φύλαξης. ...”.

- ✓ Σημειώνεται ότι, ο Υπουργός Άμυνας όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, ανέφερε ότι την επιλογή του χώρου την έκανε το ΓΕΕΦ και αν θυμάται καλά ο Αρχηγός. Από την άλλη, ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ, απουσίαζε στην Ελλάδα από τις 06 μέχρι 18 Φεβρουαρίου 2009 και τον αναπληρούσε ο κ. Σάββας Αργυρού, Υπαρχηγός ΓΕΕΦ.

Ασχολούμαι με ορισμένες πτυχές του θέματος που αφορούν στην επιλογή της ΝΒΕΦ, ως του χώρου εναπόθεσης του φορτίου, σε άλλο Κεφάλαιο του παρόντος Πορίσματος.

12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Σύσκεψη στο ΓΕΕΦ για Διαδικασία εκφόρτωσης του πλοίου

Στις 12/02/2009 και ώρα 1500, πραγματοποιήθηκε στο ΓΕΕΦ σύσκεψη με σκοπό την εξέταση των λεπτομερειών των ενεργειών για εκφόρτωση του υλικού του εν λόγω πλοίου.

Η σύσκεψη συνήλθε υπό τον κ. Κώστα Παπακώστα, Υπουργό Άμυνας και συμμετείχαν επίσης ο κ. Σάββας Αργυρού, Υπαρχηγός ΓΕΕΦ, ο κ. Πέτρος Καρεκλάς, Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, οκτώ (8) Αξιωματικοί εκ μέρους του ΓΕΕΦ, η κα Μαριάννα Φραντζή, Βοηθός Αρχηγός Εκπαίδευσης και ο κ. Κώστας Κωνσταντίνου, Ανώτερος Υπαστυνόμος εκ μέρους της Αστυνομίας και τρεις Αξιωματικοί εκ μέρους του Υπουργείου Άμυνας.

Σύμφωνα με το πρακτικό της σύσκεψης στον α/α 3 **ΙΣΤΟΡΙΚΟ**, μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα ακόλουθα:

- “
- α. ...
 - β. ...
 - γ. *Μετά από σειρά διεργασιών και συνεννοήσεων σε διπλωματικό και πολιτικό επίπεδο η Κυπριακή Κυβέρνηση έλαβε την απόφαση εκφόρτωσης και φύλαξης του υλικού αυτού σε κατάλληλους χώρους εντός της Ναυτικής Βάσης «Ευάγγελος Φλωράκης» (ΝΒΕΦ) στην περιοχή Μαρί την Παρασκευή 13 Φεβρουαρίου 2009.*”

Σύμφωνα με το πρακτικό της σύσκεψης στον α/α 4 **ΣΥΖΗΤΗΣΗ** αναφέρονται τα ακόλουθα:

- “
- α. Ο Υπουργός Άμυνας τόνισε **εμφατικά την σοβαρότητα της πολιτικής αυτής απόφασης και ζήτησε από όλους όσους θα εμπλακούν υπευθυνότητα και εχεμύθεια.**
 - β. *Μετά από διεξοδική συζήτηση στην οποία αναλύθηκαν όλες οι πτυχές του ζητήματος καθώς και οι διάφορες τεχνικές λεπτομέρειες καθορίστηκαν οι υποχρεώσεις των διαφόρων Τμημάτων – υπηρεσιών που θα εμπλακούν στην επιχείρηση εκφόρτωσης και μεταφοράς του υλικού.*”

Ο κ. Ιάκωβος Παπακώστας, τότε Αρχηγός Αστυνομίας, παρόλο που ο ίδιος δεν παρευρισκόταν στη σύσκεψη αλλά υπήρχαν δύο εκπρόσωποι του, από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, εξέφρασε την πιο κάτω θέση:

“ ... Στην εν λόγω σύσκεψη έγινε ανακοίνωση από τον Υπουργό [Άμυνας] ότι έχει ληφθεί πολιτική απόφαση για εκφόρτωση του εν λόγω πλοίου και

μεταφοράς του φορτίου στην Ναυτική Βάση Αντιστράτηγου Ευάγγελου Φλωράκη στο Μαρί. ...”

Με τον κ. Ιάκωβο Παπακώστα, συμφωνεί και ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, ο οποίος παρευρισκόταν στη σύσκεψη, και ο οποίος ανέφερε ότι κατά τη διάρκεια της σύσκεψης, ανακοινώθηκε η απόφαση της Κυβέρνησης να εκφορτωθεί το πλοίο στις 13/02/2009, η ώρα 0730 το πρωί στο λιμάνι Λεμεσού και τα υλικά να μεταφερθούν στη ΝΒΕΦ. Στον ίδιο δόθηκε η οδηγία σε συνεργασία με τις Λιμενικές Αρχές του Λιμανιού Λεμεσού του ΤΕΝ να αναλάβει τον συντονισμό της εκφόρτωσης και μεταφοράς του φορτίου. Επίσης, του δόθηκε οδηγία όπως σε συνεργασία με τη Διοίκηση Μηχανικού του ΓΕΕΦ να υποβάλουν λεπτομερή αναλυτική Έκθεση της απαιτούμενης δαπάνης, τόσο για την εκτέλεση των έργων, που ήταν αναγκαία στη ΝΒΕΦ, όσο και για το κόστος εκφόρτωσης και μεταφοράς του φορτίου. Την ίδια ημέρα, 12/02/2009 σε συνεργασία με τη Διοίκηση Μηχανικού, υποβλήθηκε από τη Διεύθυνση Υλικού Πολέμου, έγγραφο με αναλυτική κοστολόγηση της όλης επιχείρησης στο ΥΠΑΜ.

Σύμφωνα με την κα Μαριάννα Φραντζή, Βοηθό Αρχηγό Εκπαίδευσης, η οποία στις 12/02/2009, αντικαθιστούσε τον κ. Αντρέα Ιατρόπουλο, Βοηθό Αρχηγό Υποστήριξης:

“... Από την Αστυνομία είχε ζητηθεί όπως τα σκάφη της Λιμενικής Αστυνομίας επιβλέψουν τον ασφαλή ελλιμενισμό του πλοίου στο λιμάνι που θα εκφορτωνόταν το φορτίο. Επίσης, ζητήθηκε από την Αστυνομία η ρύθμιση της τροχιάς κίνησης στο δρόμο κατά την μεταφορά του φορτίου από το λιμάνι στον καθορισμένο χώρο φύλαξης τους, ο οποίος είχε επιλεγεί από την ΕΦ ...”.

Ενημέρωση του Υπουργού Άμυνας για εκτίμηση από το ΓΕΕΦ για το κόστος εκφόρτωσης και εναποθήκευσης του κατασδεθέντος φορτίου

Στις 12/02/2009, ο κ. Χρίστος Μιχαήλ, Συνταγματάρχης, Διοικητής της Διοίκησης Μηχανικού του ΓΕΕΦ, απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Άμυνας και στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ με κοινοποίηση στο ΓΕΕΦ, με θέμα Προϋπολογισμός 2009, με την οποία τους πληροφορούσε ότι, λόγω επείγουσών επιχειρησιακών αναγκών, επιβαλλόταν η άμεση κατασκευή οικοδομικού έργου σε στρατόπεδο και χώρο που θα υποδεικνυόταν επιτόπου. Αναφέρθηκε στο κόστος του έργου και στις προδιαγραφές του.

Την ίδια ημέρα 12/02/2009, ο κ. Σάββας Αργυρού, Υπαρχηγός ΓΕΕΦ απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Άμυνας, με βάση την οποία τον ενημέρωνε για την εκτίμηση του ΓΕΕΦ για το κόστος εκφόρτωσης και εναποθήκευσης του κατασχεθέντος φορτίου του πλοίου. Στην επιστολή αυτή, μεταξύ άλλων αναφέρονται:

“1. α. Κατασκευή επιφάνειας με τσιμέντο, στη Ναυτική Βάση «ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΦΛΩΡΑΚΗΣ», για τοποθέτηση φορτίου: 40,000 Ευρώ (σαράντα χιλιάδες.)”

και

“2. Το συνολικό κόστος αναμένεται να ανέλθει στις 93,000 Ευρώ (ενενήντα τρεις χιλιάδες), περίπου.”

Στην επιστολή αυτή, στη δεύτερη σελίδα, ο κ. Κώστας Παπακώστας, Υπουργός Άμυνας, έκανε χειρόγραφο καταχώρηση με α/α (1) ως ακολούθως:

“ Πολύ επείγον.

ΓΔ

Μετά από οδηγίες του ΠτΔ, το Υπουργείο Άμυνας αναλαμβάνει το συντονισμό της όλης επιχείρησης για εκφόρτωση του απαγορευμένου υλικού από το εν λόγω πλοίο (υπό Κυπρ. Σημαία) και μεταφορά του στη Ναυτική Βάση στο ΜΑΡΙ. Ως εκ τούτου παρακαλώ όπως εγκρίνετε τη διενέργεια των συνεχών δαπανών που απέστειλε το ΓΕΕΦ και στη συνέχεια να διευθετήσετε με το Υπουργείο Οικονομικών την κάλυψη τους με επιπρόσθετες πιστώσεις. (Υπογραφή) 12/2/09”

Στην ίδια επιστολή, στη δεύτερη σελίδα, ο κ. Πέτρος Καρεκλάς, Γενικός Διευθυντής ΥΠΑΜ, έκανε χειρόγραφη καταχώρηση με α/α (2) ως ακολούθως:

*“**Σημ.** Σε επικοινωνία μου με Γ/Δ Υπ. Οικονομικών σήμερα το πρωί, δόθηκε το Ο.Κ για δαπάνες μέχρι περίπου €100.000 για διεκπεραίωση της επιχείρησης κατ’ εντολή του ΠτΔ. (Η επιχείρηση άρχισε το πρωί και βρίσκεται σε εξέλιξη). ... (Υπογραφή 13/2/09)”*

- ✓ Σημειώνεται ότι, από τις πιο πάνω αναφορές που εντοπίστηκαν στα σχετικά έγγραφα, προκύπτει καθαρά ότι, η απόφαση για κατάσχεση του φορτίου του πλοίου, λήφθηκε ή τουλάχιστον εγκρίθηκε από τον ΠτΔ. Αναφορικά με την επιλογή του χώρου για φύλαξη του φορτίου και συγκεκριμένα τη Ναυτική Βάση “Ευάγγελος Φλωράκης”, στο Μαρί, η πρώτη φορά που αναφέρεται γραπτώς είναι στην επιστολή του κ. Σάββα Αργυρού, Υπαρχηγού του ΓΕΕΦ, καθώς και στο Πρακτικό Σύσκεψης της ίδιας ημερομηνίας. Ο Διοικητής του Μηχανικού του ΓΕΕΦ, στην επιστολή που έστειλε στο Υπουργείο Άμυνας κατέγραψε τις εργασίες και ανέφερε ότι, ο χώρος θα υποδειχθεί επί τόπου.

Σημειώματα του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ για ενημέρωση του ΠτΔ

Την Πέμπτη 12/02/2009 ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης σε σημείωμα του προς τον ΠτΔ, αναφέρει ότι, είχε τηλεφωνική επικοινωνία με τον Βρετανό Υπατο Αρμοστή αναφορικά με το πλοίο και πως ο τελευταίος, μεταξύ άλλων, του ανέφερε ότι:

“... Σε σχέση με το πλοίο πρόσφερε εκ νέου οποιαδήποτε τεχνική βοήθεια θα επιθυμούσαμε είτε για την μετακίνηση του υλικού είτε σε κατοπινά στάδια. ...”

Την ίδια ημέρα 12/02/2009, ο κ. Παντελίδης, σε σημείωμα του προς τον ΠτΔ, αναφέρει ότι, είχε τηλεφωνική επικοινωνία με τον Γάλλο Πρέσβη, σχετικά με το πλοίο, κατά την οποία λέχθηκαν, μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα:

“... Του είπα ότι μέχρι να υπάρξει τελική απόφαση του ΠτΔ θεωρητικά όλα τα σενάρια είναι ανοιχτά, παρόλο ότι η τελική απόφαση, θεωρώ, μάλλον δεν θα είναι να τα παραδώσουμε αλλού. Τον ρώτησα όμως ποια θα ήταν ενδεχομένως η απάντησή τους και εάν η Γαλλία θα έπαιρνε το φορτίο.

Είπε ότι βεβαίως την απάντηση θα τη δώσει το Παρίσι, πρόσθεσε, όμως ότι ήδη μας έχουν πει ότι θέλουν να βοηθήσουν έστω και εάν αυτή η διαβεβαίωση τους

ήταν γενική και αόριστη. Η Γαλλία, όμως, δεν γνωρίζει το περιεχόμενο του φορτίου και δεν θα μπορεί να απαντήσει σε τέτοια περίπτωση χωρίς να εξετάσει το φορτίο. Εξέφρασε πάντως την πεποίθηση του ότι η ΕΦ, η οποία διαθέτει Γαλλικό υλικό και μέλη της οποίας είχαν Γαλλική εκπαίδευση, είναι σε θέση να χειρισθεί το υλικό.”

Επιστολή Γενικού Διευθυντή του ΥΠΕΞ προς το Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ στον ΟΗΕ - ΝΥ

Την ίδια ημέρα 12/02/2009, ο κ. Νικόλας Αιμιλίου, Γενικός Διευθυντής ΥΠΕΞ, απέστειλε επιστολή στον κ. Μηνά Χατζημιχαήλ, Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ, με την οποία του μεταβίβασε οδηγίες του Υπουργού Εξωτερικών, όπως διαβιβάσει στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ την τελική απόφαση της ΚΔ σε σχέση με το φορτίο του πλοίου. Ο κ. Αιμιλίου διοχέτευσε στον κ. Χατζημιχαήλ προσχέδιο επιστολής για την αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων καθώς και έγγραφα (Αναφορά και Πίνακα) που ετοιμάστηκαν από Ομάδα Εμπειρογνομώνων, μετά από τους επιπρόσθετους λεπτομερείς ελέγχους που διενεργήθηκαν στο πλοίο, στις 08 και 09 Φεβρουαρίου 2009.

- ✓ Σημειώνεται ότι, η Αναφορά και ο Πίνακας που στάληκαν στον ΟΗΕ, είναι αυτά που ετοίμασε ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης.

Το κείμενο της επιστολής που τελικώς εστάλη στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων, είναι το ακόλουθο:

“... Following your 6 February 2009 reply to my letter of 3 February on the issue of the Cyprus-Flagged vessel MONCHEGORSK, and in accordance with your recommendations, the competent authorities of the Republic of Cyprus conducted, on 8 and 9 February, a further, extensive inspection of the ship’s cargo⁴.. The findings of the inspection are included in the attached report. Taking into consideration the results of this additional inspection and in accordance with the provisions of UN Security Council Resolutions 1737(2006),

⁴ Σε υποσημείωση που είχε καταχωρηθεί σε αυτό το σημείο της επιστολής, αναφέρονταν τα ακόλουθα: ***“Once the cargo is unloaded, it will be possible to inspect the three remaining containers in which the search was not completed due to purely practical difficulties.”***

1747(2007) and 1803(2008), as well as the recommendations of the Security Council Committee established pursuant to Resolution 1737(2006), as included in your above mentioned letter, the Republic of Cyprus, having more precise knowledge on the nature and quantities of the cargo, decided to retain, unload and store the cargo in Cyprus.

The Republic of Cyprus has managed to overcome the initial anticipated difficulties and has ensured adequate and appropriate facilities for safe storage of the cargo. ...”

- ✓ Σημειώνεται ότι, δεν εντοπίστηκε οποιοδήποτε έγγραφο, στο οποίο να υπάρχει οποιαδήποτε τεκμηριωμένη θέση, η οποία να δικαιολογεί την αλλαγή της θέσης της ΚΔ ότι ενώ, αρχικά, δεν είχε τις απαιτούμενες ικανότητες και εγκαταστάσεις για ασφαλή φύλαξη του φορτίου, στις 12/02/2009 ξεπέρασε αυτές τις δυσκολίες.

Ακολούθως, την ίδια ημέρα 12/02/2009 ο κ. Χατζημιχαήλ, επιβεβαίωσε την αποστολή της σχετικής επιστολής και των συνοδευτικών εγγράφων στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων.

Ενώπιον της Επιτροπής, ο κ. Χατζημιχαήλ σχολίασε την αντιφατικότητα των επιστολών 03/02/2009 και 12/02/2009 που απέστειλε στην Επιτροπή Κυρώσεων, ιδιαίτερα το σημείο της αλλαγής στάσης της ΚΔ, κατά πόσον υπήρχαν τώρα ή είχαν δημιουργηθεί ενδιάμεσα οι συνθήκες κατάλληλης φύλαξης του φορτίου (σε αντίθεση με τα όσα είχαν διαβιβαστεί στις 03/02/2009).

- ✓ Σημειώνεται ότι, σε σφραγίδα του ΔΓΠτΔ που υπάρχει στην απάντηση του κ. Χατζημιχαήλ, φαίνεται ότι στις 13/02/2009, για το θέμα αυτό, ενημερώθηκαν ο ΠτΔ, ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, ο Επίτροπος Προεδρίας, ο Διευθυντής και Λειτουργοί του ΔΓΠτΔ.

Κατάσχεση του φορτίου του πλοίου από Τμήμα Τελωνείων

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Δημήτρη Χατζηκωστή, του Τμήματος Τελωνείων, είναι η ακόλουθη:

“... Ο Γ.Δ.Υ.Ο. στις 13/2/09 με πληροφόρησε ότι μετά από συνομιλίες με άλλους Αξιωματούχους του Κράτους με ενημέρωσε ότι, τον τελικό λόγο τον είχε ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, με τον οποίο μου έδωσε οδηγίες να μιλήσω μαζί και να πράξω ανάλογα με τις αποφάσεις του. Την ίδια ημέρα 13/2/09 μίλησα με τον Γεν. Εισαγγελέα κ. Πέτρο Κληρίδη, ο οποίος μου έδωσε οδηγίες, όπως τα εν λόγω είδη κατασχεθούν σύμφωνα με την Τελωνειακή Νομοθεσία. Συμφωνήθηκε επίσης με τον Γεν. Εισαγγελέα ότι, επειδή η ΕΦ θα αναλάμβανε την ασφαλή φύλαξη των εν λόγω ειδών ότι, Αξιωματικός της ΕΦ θα υπέγραφε ότι, το φορτίο του εν λόγω πλοίου παραλήφθηκε από την ΕΦ. ...”

- ✓ Σημειώνεται ότι, η πιο πάνω αναφορά του κ. Χατζηκωστή, επιβεβαιώνεται μέσα από χειρόγραφη σημείωση του ημερομηνίας 19/02/2009, η οποία ήταν καταχωρημένη στο φάκελο του Υπουργείου Οικονομικών, ο οποίος τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής.

Την ίδια ημέρα 13/02/2009, ο κ. Χατζηκωστής έδωσε οδηγίες στον κ. Ερωτόκριτο Ερωτοκρίτου του Τμήματος Τελωνείων να ενεργήσει σύμφωνα με τις οδηγίες του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Με βάση τις οδηγίες αυτές, το πλοίο οδηγήθηκε στο Νέο Λιμάνι Λεμεσού και το σύνολο του φορτίου, το οποίο αποτελείτο από 98 εμπορευματοκιβώτια και 231 δέματα κατασχέθηκε (φάκελος κατάσχεσης 26/09), σύμφωνα με το άρθρο 104(δ) του περί Τελωνειακού Κώδικα Νόμου 94(1)/2004, ως υποκείμενο σε δήμευση λόγω εισαγωγής ή απόπειρας εισαγωγής του κατά παράβαση απαγορευτικών διατάξεων ή περιορισμών που προβλέπονται από την τελωνειακή ή άλλη νομοθεσία.

Το έντυπο Τελ. 71^A αρ. Β052366 ημερ. 13/02/2009, που εκδόθηκε για την κατάσχεση, επιδόθηκε την ίδια ημέρα στους πράκτορες του πλοίου κκ. Island Oil Ltd, αφού προηγουμένως υπογράφηκε από εκπρόσωπο της εταιρείας

αυτής. Ακολούθως, το φορτίο παραλήφθηκε από τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, ως εκπρόσωπο του Υπουργείου Άμυνας, για φύλαξη.

- ✓ Σημειώνεται ότι, το φορτίο παρέμεινε “χρεωμένο” στον κ. Γεωργιάδη, όπως φαίνεται σε σχετική επιστολή του ημερομηνίας 16/02/2009, η οποία σχολιάζεται στο επόμενο Κεφάλαιο.

Εκφόρτωση, μεταφορά και προσωρινή τοποθέτηση του φορτίου στη ΝΒΕΦ

Σύμφωνα με τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, ο οποίος με οδηγίες είχε την ευθύνη της όλης επιχείρησης, στις 13/02/2009 άρχισε η εκφόρτωση του φορτίου στο λιμάνι Λεμεσού. Η ώρα 1000 διατάχθηκε τηλεφωνικώς από τον Υπουργό Άμυνας, όπως οι 400 τόνοι, μη πολεμικού υλικού, μεταφερθούν στη ΝΒΕΦ και να μην παραμείνουν στο λιμάνι, όπως του είχε δώσει οδηγίες αρχικά.

Η πλήρης εκφόρτωση του πλοίου ολοκληρώθηκε η ώρα 1500 περίπου και το τελευταίο φορτηγό έφυγε από το λιμάνι Λεμεσού για τη ΝΒΕΦ η ώρα 0200 τα ξημερώματα της 14/02/2009 και ξεφορτώθηκε η ώρα 0300 της ίδιας ημέρας.

Για την εκφόρτωση του φορτίου και τη μεταφορά του στη ΝΒΕΦ οργανώθηκε Επιχείρηση από το Αρχηγείο Αστυνομίας με τη συμμετοχή του Τμήματος Τροχαίας, του Κλάδου Πυροτεχνουργών, του Κλιμακίου Κυνών, της Μηχανοκίνητης Μονάδας Αμέσου Δράσεως του Αρχηγείου Αστυνομίας, της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λεμεσού και της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας. Περαιτέρω, στην Επιχείρηση συμμετείχαν και Μέλη της ΕΦ.

Σύμφωνα με τη Διαταγή Επιχείρησης του Αρχηγείου Αστυνομίας με α/α 10/2009, ημερομηνίας 12/02/2009, ενημερώθηκε ο κ. Ανδρέας Νικολάου, Διευθυντής της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, όπως για τις ανάγκες της Επιχείρησης, διαθέσει ένα Πυροσβεστικό Όχημα και ένα Ασθενοφόρο (στελεχωμένα με έξι Μέλη), τα οποία να βρίσκονται στο χώρο του Λιμανιού καθ' όλη τη διάρκεια της εκφόρτωσης.

- ✓ Σημειώνεται ότι, Ο κ. Ανδρέας Νικολάου, Διευθυντής της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, τόσο στην κατάθεση του που έδωσε στην Αστυνομία όσο και στην προφορική του μαρτυρία ενώπιον της Επιτροπής, ανέφερε ότι, η Πυροσβεστική Υπηρεσία ουδέποτε ενημερώθηκε για το θέμα του φορτίου του πλοίου πριν από τις 05/07/2011.

Το πλοίο, μετά την εκφόρτωση του φορτίου, η ώρα 1835 της 13/02/2009, αναχώρησε για την Αίγυπτο.

Όλο το φορτίο μεταφέρθηκε στη ΝΒΕΦ με εκμισθωμένα αρθρωτά οχήματα, με τη συνοδεία της Μηχανοκίνητης Μονάδας Αμέσου Δράσεως (ΜΜΑΔ).

Όλο το φορτίο που μεταφέρθηκε στη ΝΒΕΦ, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, εκφορτώθηκε προσωρινά στη μεγάλη πλατεία, δίπλα από το λιμάνι της Βάσης, σύμφωνα με το σχεδιασμό, επειδή ο χώρος που είχε επιλεγεί και βρισκόταν μακριά και σε ασφαλέστερο μέρος, ήταν υπό κατασκευή από τη Διοίκηση Μηχανικού.

- ✓ Σημειώνεται ότι, μετά από “Κλήση για παρουσίαση εγγράφων” που απέστειλε η Επιτροπή στην Πυροσβεστική Υπηρεσία, την 31/08/2011, ο κ. Μάρκος Τράγκολας, Αναπληρωτής Διευθυντής της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, απάντησε ότι, όχημα και προσωπικό του Πυροσβεστικού Σταθμού Αρ. 3, παρευρέθηκε για επιφυλακή στο Λιμάνι Λεμεσού, στις 13/02/2009, κατά τη διάρκεια εκφόρτωσης Στρατιωτικού Υλικού της ΚΔ. Περαιτέρω, στην απάντηση επισύναψε και “Αναφορά Ειδικής Εξυπηρέτησης 2009”, με α/α 16, στην οποία αναφέρεται ο αριθμός εγγραφής του Πυροσβεστικού Οχήματος και οι αριθμοί των Μελών της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας που συμμετείχαν στην εν λόγω Επιχείρηση.

Ανησυχίες του Διευθυντή του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού της ΑΗΚ στο Βασιλικό σε σχέση με την τοποθέτηση των εμπορευματοκιβωτίων στη ΝΒΕΦ

Την ίδια ημέρα 13/02/2009, ο κ. Αντώνης Α. Ιωάννου, Διευθυντής του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού της ΑΗΚ στο Βασιλικό, έλαβε πληροφορίες από εταιρεία, με την οποία συνεργαζόταν η ΑΗΚ και η οποία είχε συμβληθεί και με το ΥΠΑΜ προκειμένου να ετοιμαστεί ο χώρος υποδοχής των εμπορευματοκιβωτίων στη ΝΒΕΦ, ότι τα εμπορευματοκιβώτια θα ετύγχαναν

αποθήκευσης στη Βάση. Ο κ. Ιωάννου έκρινε ότι, λόγω της φύλαξης αυτού του υλικού κοντά στο Σταθμό, έπρεπε να ενημερώσει την Υπηρεσία του, έτσι επιβεβαίωσε τις πληροφορίες του οπτικά, ανεβαίνοντας στο λόφο που είναι δυτικά του Σταθμού της ΑΗΚ, πίσω από τον οποίο γίνονταν εργασίες ετοιμασίας του σχετικού χώρου αποθήκευσης των εμπορευματοκιβωτίων.

Μετά από συνομιλία του με τον κ. Ανδρέα Παπαδόπουλο, τότε Εκτελεστικό Διευθυντή Παραγωγής του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού της ΑΗΚ, ο κ. Ιωάννου του απέστειλε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, δύο αεροφωτογραφίες του Η/Σ Βασιλικού, τις οποίες είχε από παλιά και σημείωσε τη θέση ακριβώς, που είχε ο ίδιος οπτικά επιβεβαιώσει ότι, διεξάγονταν εργασίες.

Οι φωτογραφίες που απέστειλε ο κ. Ιωάννου στον κ. Παπαδόπουλο, είναι οι ακόλουθες:

Ο κ. Παπαδόπουλος, μόλις έλαβε τις αεροφωτογραφίες, ετοίμασε ένα σημείωμα προς τον κ. Μωυσή Σταύρου, Γενικό Διευθυντή της ΑΗΚ, επισυνάπτοντας μία αεροφωτογραφία πάνω στην οποία φαινόταν η πιθανή θέση τοποθέτησης των εμπορευματοκιβωτίων, με βάση τις πληροφορίες που υπήρχαν. Τοποθέτησε τα δύο αυτά έγγραφα σε ένα φάκελο και τα έστειλε στο Γενικό Διευθυντή με βάση τη διαδικασία διακίνησης εσωτερικών εγγράφων. Από τότε, μέχρι το Νοέμβριο του 2009 που αφυπηρέτησε ο κ. Παπαδόπουλος, δεν είχε οποιαδήποτε πληροφόρηση για το θέμα από τη Διεύθυνση της ΑΗΚ.

- ✓ Σημειώνεται ότι, από την ΑΗΚ δεν εντοπίστηκε οποιοδήποτε έγγραφο, στο οποίο να αναφέρεται η πληροφόρηση που δόθηκε στη Διεύθυνση της ΑΗΚ ή/και όποιες ενέργειες έγιναν με βάση την πληροφόρηση αυτή. Από τη μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής προκύπτει ότι, ουδεμία ενέργεια έγινε είτε σε επίπεδο Διοικητικού Συμβουλίου, είτε σε επίπεδο Γενικής Διεύθυνσης, αναφορικά με το θέμα.
- ✓ Σημειώνεται επίσης ότι, ασχολούμαι με διάφορες πτυχές του θέματος σε ειδική ενότητα για την ΑΗΚ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

16 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009 – 09 ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

16 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Ευθύνη/Χρέωση του κατασχεθέντος φορτίου

Στις 16/02/2009, ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, απέστειλε επιστολή στο ΓΕΕΦ, στην οποία αναφέρει τα ακόλουθα:

“ΘΕΜΑ: Κατασχεθέν Φορτίο M/V MONCEGORSK

1. Αναφέρω ότι το κατασχεθέν φορτίο του M/V MONCEGORSK που αποτελείται από 98 εμπορευματοκιβώτια και 399.606 τόνους Γενικό Φορτίο με το πέρας της εκφόρτωσης, του πλοίου την 13 Φεβ 2009 χρεώθηκε από το Τελωνείο σε εμένα προσωπικά για φύλαξη από το Υπουργείο Άμυνας (Όπως οι οδηγίες του Γενικού Εισαγγελέα).
 2. Κατόπιν των παραπάνω και επειδή έχω την ευθύνη για το πιο πάνω φορτίο μέχρι να δοθούν περαιτέρω οδηγίες για τον χειρισμό του παρακαλώ όπως:
 - α. Απαγορευθεί η επέμβαση οποιοδήποτε στο φορτίο για οποιοδήποτε λόγο χωρίς την παρουσία ή την έγκρισή μου.
 - β. Καθορισθεί ο περαιτέρω χειρισμός του φορτίου καθώς και οι υπεύθυνοι λογιστικής παρακολούθησης του και χρέωσής του.
 3. Παρακαλώ για τις δικές σας ενέργειες.
Υπογραφή κ. Γεώργιου Γεωργιάδη.”
- ✓ Σημειώνεται ότι, από τις 16/02/2009 που ο κ. Γεωργιάδης απέστειλε την πιο πάνω επιστολή, δεν πήρε οποιαδήποτε απάντηση, με την οποία να του κοινοποιούνται οποιοσδήποτε περαιτέρω οδηγίες για την ευθύνη/χρέωση του φορτίου του πλοίου. Σημειώνεται επιπλέον ότι, ο κ. Γεωργιάδης τον Ιούνιο του 2010 μετατέθηκε στην 3^η ΤΑΞΥΠ και έπαυσε πλέον να είναι ο Διευθυντής της ΔΥΠ, όμως, το φορτίο παρέμεινε “χρεωμένο” σε αυτόν.

18 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Νέος έλεγχος του φορτίου

Στις 18/02/2009, διενεργήθηκε έλεγχος στα τρία εμπορευματοκιβώτια, τα οποία δεν είχαν ελεγχθεί στις νηοψίες που διενεργήθηκαν στις 08 και 09 Φεβρουαρίου 2009, λόγω των μεγάλων διαστάσεων και του μεγάλου βάρους, των ξυλοκιβωτίων που υπήρχαν εντός των συγκεκριμένων εμπορευματοκιβωτίων. Σε Σημείωμα του κ. Γεωργιάδη, αναφέρονται τα ακόλουθα:

“...

1. Την Τετάρτη 18 Φεβ 2009 διενεργήθηκε στη ΝΒ “Ευάγγελος Φλωράκης” λεπτομερής έλεγχος του φορτίου 3 εμπορευματοκιβωτίων που δεν ήτο δυνατό να ελεγχθούν επί του πλοίου στους προηγούμενους ελέγχους.
2. Τα αποτελέσματα του ελέγχου φαίνονται στους συνημμένους πίνακες (στα Ελληνικά και Αγγλικά) υπ’ αριθμό 1.
3. Επιπλέον την ίδια ημέρα, αφαιρέθηκαν από τα εμπορευματοκιβώτια, το σύνολο των πυροσωλήνων τύπου AZ111-A2 που είχαν εντοπισθεί κατά την διάρκεια όλων των προηγούμενων ελέγχων και οι οποίοι μεταφέρθηκαν και εναποθηκεύτηκαν σε υπόγεια αποθήκη πυρομαχικών στο Στρατόπεδο του πρώην 4^{ου} ΣΠ στο Ζύγι.

Ο Επικεφαλής της Ομάδας Ελέγχου
(Υπογραφή κ. Γεώργιου Γεωργιάδη)
Γεώργιος Γεωργιάδης
Σχης (ΥΠ)”

Ο Πίνακας που ετοιμάστηκε από τον κ. Γεωργιάδη, στον οποίο αναφέρεται το περιεχόμενο των τριών εμπορευματοκιβωτίων, είναι ο ακόλουθος:

No	KONTEINER	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
1	CLHU337686-3	(Επικίνδυνο φορτίο κλάσεως 1.3C1) Περιείχε 8 ξυλοκιβώτια εντός των οποίων υπήρχαν Προωθητικά Γεμίσματα Όλμου 120χιλ., 3 ξυλοκιβώτια έκαστο των οποίων περιείχε 2500 περίπου Πυροσωλήνες Τύπου AZ 111-A2 (Κρουστικοί και με Επιβράδυνση), 1 κιβώτιο με διάφορα εξαρτήματα, 1 κιβώτιο με Αφυγραντικά στοιχεία και 1 κιβώτιο με περίπου 26.000 κοινά Καψύλλια
2	CLHU311618-8	(Επικίνδυνο φορτίο κλάσεως 1.3C1) Περιείχε 8 ξυλοκιβώτια εντός των οποίων υπήρχαν Προωθητικά Όλμου 120χιλ., 3 ξυλοκιβώτια έκαστο των οποίων περιείχε 2500 περίπου Πυροσωλήνες Τύπου AZ 111-A2 (Κρουστικοί και με Επιβράδυνση), 2 κιβώτια με Ηλεκτροκινητήρες και Γεννήτρια και 2 κιβώτια με διάφορα εξαρτήματα.
3	CLHU250653-5	(Επικίνδυνο φορτίο κλάσεως 1.3C1) Περιείχε 8 ξυλοκιβώτια εντός των οποίων υπήρχαν Προωθητικά Όλμου 120χιλ., 2 ξυλοκιβώτια έκαστο των οποίων περιείχε 2500 περίπου Πυροσωλήνες Τύπου AZ 111-A2 (Κρουστικοί και με Επιβράδυνση), και 1 κιβώτιο με Συμπαγή Γεμίσματα τύπου M120-08-01 (περίπου 505 τεμάχια).

Σε Ενημερωτικό Σημείωμα (χειρόγραφο) του κ. Ερωτόκριτου Ερωτοκρίτου του Τμήματος Τελωνείων, ημερομηνίας 18/02/2009, μεταξύ άλλων, αναφέρονται συνοπτικά τα ακόλουθα:

Στις 18/02/2009, μετά από απαίτηση της ΕΦ (Γιώργος Γεωργιάδης), ο κ. Ερωτόκριτος Ερωτοκρίτου, Εξεταστής Τελωνείων 1^{ης} Τάξης, αποσφράγισε πέντε (5) εμπορευματοκιβώτια από το πλοίο για νέο πλήρη έλεγχο του φορτίου. Βρέθηκε φορτίο επικίνδυνο (class 1.3C1) και 12 κιβώτια βάρους 700 κιλά το ένα, μεταφέρθηκαν για φύλαξη σε ασφαλή, ειδικό χώρο, στο Ζύγι. Το περιεχόμενο των πέντε (5) εμπορευματοκιβωτίων, είχε διαφοροποιηθεί⁵ και είχε καταγραφεί από την ΕΦ.

⁵ Με τον όρο "είχε διαφοροποιηθεί", αντιλαμβανόμαστε απλώς ότι, ένεκα της μετακινήσεως κιβωτίων κ.ο.κ., υλικό το οποίο αρχικά βρισκόταν εκτός των εμπορευματοκιβωτίων μπήκε σε αυτά και το αντίστροφο.

Συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται στο σημείωμα, μέρος από τα 25 κιβώτια του φορτίου, που βρισκόταν στο πλοίο, εκτός των εμπορευματοκιβωτίων, τοποθετήθηκε στα πέντε εμπορευματοκιβώτια για φύλαξη. Με βάση τη νέα διαρρύθμιση του υλικού στα εμπορευματοκιβώτια, τελικά οι εκρηκτικές ύλες ήταν τοποθετημένες σε 81 αντί σε 83 εμπορευματοκιβώτια, όπως ήταν αρχικά.

Μετά από τον πιο πάνω έλεγχο, τα πέντε (5) εμπορευματοκιβώτια, σφραγίστηκαν με νέες μεταλλικές σφραγίδες.

Στο ίδιο Σημείωμα αναφέρεται ότι, κατασκευάζεται εις τη ΝΒΕΦ, ειδικός στεγασμένος χώρος για μεταφορά και μόνιμη εγκατάσταση όλου του φορτίου που εκφορτώθηκε από το πλοίο.

- ✓ Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την Έκθεση του κ. Γεωργιάδη, οι Πυροσωλήνες που μεταφέρθηκαν σε Στρατόπεδο στο Ζύγι, εναποθηκεύτηκαν σε υπόγεια αποθήκη πυρομαχικών. Σύμφωνα με τους Πίνακες που ετοίμασε ο κ. Γεωργιάδης, οι Πυροσωλήνες, άνηκαν στην Κλάση 1.3C1, όπως και πυρίτιδα που παρέμεινε σε υπαίθρια αποθήκευση.

Μήνυμα από τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ

Στις 18/02/2009, η κα Πόλυ Ιωάννου, εκ μέρους του Μόνιμου Αντιπροσώπου της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ, απέστειλε μήνυμα στους κκ. Μάρκο Κυπριανού, Υπουργό Εξωτερικών, Νικόλα Αιμιλίου, Γενικό Διευθυντή ΥΠΕΞ και Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, με το οποίο τους πληροφορούσε ότι, σε επικοινωνία που είχε η ίδια με Ιάπωνα διπλωμάτη, σε συνέχεια δεύτερης επιστολής της ΚΔ προς την αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ, ημερομηνίας 12/02/2009 αναφέρθηκαν και τα ακόλουθα:

“... Ιάπωνας συνάδελφος μας ανέφερε ότι υπάρχουν δυο τάσεις εντός της Επιτροπής: ορισμένα μέλη της επιθυμούν όπως σταλεί απαντητική επιστολή που να γνωρίζει απλά λήψη της δικής μας επιστολής, ενώ άλλα μέλη επιδιώκουν μια πιο ουσιώδη απαντητική επιστολή. ...

... [Ιάπωνας διπλωμάτης] ρώτησε πως πρέπει να ερμηνεύσουν την επιστολή μας σε ό,τι αφορά τον χρονικό ορίζοντα κατακράτησης του φορτίου. Απάντησα

ότι δεν έχουμε πρόθεση να το μετακινήσουμε και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο έχουμε προβεί σε διευθετήσεις αποθήκευσής του. Σε ερώτησή του αν έχουν απορριφθεί οι προσφορές τρίτων κρατών να παραλάβουν το φορτίο, απαντήσαμε ότι αυτές δεν έχουν απορριφθεί διότι απλούστατα δεν έχουν τεθεί προς εξέταση. Από τη στιγμή που αποφασίσαμε εμείς οι ίδιοι να αποθηκεύσουμε το φορτίο, τότε η περαιτέρω διαβούλευση για το που θα καταλήξει έχει καταστεί αχρείαστη.”

- ✓ Σημειώνεται ότι, κατά το χρόνο εκείνο την προεδρία της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ, την ασκούσε η Ιαπωνία.

19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Διακοίνωση του Υπουργού Εξωτερικών του Ιράν σε σχέση με το πλοίο

Στις 19/02/2009, η Πρεσβεία της ΚΔ στην Τεχεράνη, απέστειλε στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, “Ρηματική Διακοίνωση” του Υπουργείου Εξωτερικών του Ιράν, ημερ. 15/02/2009, αναφορικά με την “κράτηση” του πλοίου από τις Αρχές της ΚΔ. Στη Ρηματική Διακοίνωση, μεταξύ άλλων αναφέρονται τα ακόλουθα:

“NOTE VERBALE

The Ministry of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran presents its compliments to the Embassy of the Republic of Cyprus in Tehran and would like to announce its objection to the detention of the Russian ship named “MONCHEGORSK” under the flag of Cyprus, carrying a cargo from the Islamic Republic of Iran to Syria, which has been stopped at the Cyprus coasts. This Ministry insists on clearing the detention, immediate and unconditional release of the above mentioned ship, and continuation of its route toward its destination.

The Ministry of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran believes that referring to UN resolutions 1737 and 1747 of the Security Council in detaining the mentioned ship is completely unjustified, and could not be claimed as a source of reference to detainment of the relevant ship. It is obvious that such illegal measures will endanger the traffic of the ships, and will provoke insecurity in safe international waters. It is evident that the detaining country

will be responsible for any compensation due to the delay in continuation of the ship's journey.”

24 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Μήνυμα από τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ

Στις 24/02/2009, η κα Πόλυ Ιωάννου, εκ μέρους του Μόνιμου Αντιπροσώπου της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ, απέστειλε μήνυμα στους κκ. Μάρκο Κυπριανού, Υπουργό Εξωτερικών, Νικόλα Αιμιλίου, Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ και Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, με το οποίο τους πληροφορούσε ότι, σε συνάντηση που είχε ο κ. Μηνάς Χατζημιχαήλ, Μόνιμος Αντιπρόσωπος της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ με τον Πρόεδρο της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ, ο τελευταίος του παρέδωσε την απάντηση της Επιτροπής προς την επιστολή του κ. Χατζημιχαήλ, ημερ. 12/02/2009 σχετικά με το φορτίο του πλοίου.

Το ουσιαστικό μέρος της επιστολής, έχει ως ακολούθως:

“... On behalf of the Security Council Committee established pursuant to resolution 1737 (2006), I have the honour to hereby acknowledge receipt of your letter dated 12 February 2009 regarding the cargo of the Cyprus-flagged vessel MONCHEGORSK that was being transferred in violation of paragraph five of resolution 1747 (2007).

The Committee takes note of the additional inspections, and the decision of your Government on storage, of the ship's cargo.

The Committee would like to express its gratitude for your detailed report and would welcome any further information that you may uncover relevant to this cargo, such as relevant details about the ownership of the goods. Such information will help the Committee in carrying out its mandate to examine and take appropriate action on information regarding alleged violations of measures imposed by resolutions 1737 (2006), 1747 (2007) and 1803 (2008). ...”

Επιστολή Βρετανού Υπουργού Εξωτερικών προς τον Υπουργό Εξωτερικών της ΚΔ

Στις 24/02/2009, ο κ. David Miliband, Υπουργός Εξωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου, απέστειλε επιστολή προς τον κ. Μάρκο Κυπριανού, Υπουργό Εξωτερικών της ΚΔ, στην οποία αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“... I wanted to write to thank you for the prompt action taken by your Government in connection with the MV Monchegorsk. I appreciate that the issue was both sensitive and potentially awkward – as it would have been for any EU Member State – and needed careful handling. I am particularly pleased that we were able to co-ordinate our positions closely in Nicosia, Brussels and New York. If the United Kingdom can be of any assistance in the final disposal of the material, please let the UK’s High Commissioner know. As Caroline Flint said when she met you recently, we stand ready to do whatever we can. ... ”.

27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Συνάντηση του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ με τον Πρέσβη του Ιράν

Σύμφωνα με Σημείωμα του κ. Δημήτρη Δημητρίου, Λειτουργού του ΔΓΠτΔ, στις 27/02/2009 πραγματοποιήθηκε συνάντηση του κ. Λεωνίδα Παντελίδη Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, με τον Πρέσβη του Ιράν στην Κύπρο κ. Ali Reza Bikdeli, κατόπιν αιτήματος του τελευταίου.

Ο Πρέσβης του Ιράν ανέφερε ότι, ζήτησε τη συνάντηση κατόπιν οδηγιών από το Υπουργείο Εξωτερικών του Ιράν, για να μεταφέρει πληροφορίες αναφορικά με το πλοίο.

Κατά τη συνάντηση, μεταξύ άλλων, αναφέρθηκαν χαρακτηριστικά και τα ακόλουθα:

Ο κ. Παντελίδης ανέφερε:

*“... Το ΣΑ μας είπε να δεσμεύσουμε το φορτίο. ...
... Επανέλαβε ότι προσπαθήσαμε να ενεργήσουμε με τον καλύτερο τρόπο διαφυλάσσοντας τις σχέσεις μας με το Ιράν και τη Συρία και γι’ αυτό θέσαμε ξεκάθαρα στην επιστολή μας προς την Επιτροπή Κυρώσεων την πρόθεση μας να επιστρέψουμε το φορτίο στο Ιράν, εκτός εάν η Επιτροπή μας πει ότι αυτό δεν είναι επιτρεπτό στα πλαίσια των Ψηφισμάτων. ...”*

Ο Πρέσβης του Ιράν σημείωσε:

“... το γεγονός ότι έρχεται μετά από 1 σχεδόν μήνα για να μεταφέρει τις θέσεις του Ιράν είναι απόδειξη ότι η κυβέρνηση της χώρας του δεν έχει καμία ανάμειξη. ...”

Ο κ. Παντελίδης απάντησε:

“... ήταν ξεκάθαρο στους ειδικούς ότι το φορτίο προοριζόταν για εργοστάσιο πυρομαχικών και υπενθύμισε ότι το Ιράν ενημερώθηκε από εμάς πρώτα και ότι δεν ανταποκρίθηκε για αρκετό καιρό. ...”

06 ΜΑΡΤΙΟΥ 2009 – 12 ΜΑΡΤΙΟΥ 2009

Μετακίνηση του φορτίου στην τελική του θέση εντός της ΝΒΕΦ

Μεταξύ 06 και 12 Μαρτίου 2009, τα εμπορευματοκιβώτια μετακινήθηκαν από τον προσωρινό χώρο φύλαξής τους, όπως είχαν τοποθετηθεί στις 13/02/2009 και μεταφέρθηκαν με τη χρήση ανυψωτικών μηχανημάτων στην τελική τους θέση.

Ο τρόπος στοίβαξης των εμπορευματοκιβωτίων, φαίνεται στις φωτογραφίες που ακολουθούν:

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Γεώργιου Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, αναφορικά με τη μετακίνηση του φορτίου στην τελική του θέση, είναι η ακόλουθη:

“...στις 19/02/2009 ο Υπαρχηγός του ΓΕΕΦ μου έδωσε οδηγίες όπως το υλικό μεταφερθεί στον τελικό του προορισμό, αφού ήρθε πρώτα σε επαφή με την Διοίκηση του Μηχανικού και ορίσθηκε ημερομηνία έναρξης μετακίνησης στις 6/3/09, ημέρα που εκτιμήθηκε ότι το τσιμεντένιο έργο θα μπορούσε να δεχθεί το βάρος του υλικού. Το συνολικό φορτίο ήταν περίπου 1400 με 1500 τόνοι. Ακριβή στοιχεία μπορούν να εξαχθούν από τα έγγραφα κατάσχεσης που έκδωσε το τελωνείο. Η μετακίνηση του φορτίου έγινε στις 6/3/09, 9/3/09, 10/3/09 και 12/3/09. Ο τρόπος που στοιβάχτηκαν τα 98 εμπορευματοκιβώτια, σχεδιάστηκε από τον τότε Επιτελάρχη του ΓΕΕΦ κ. Σοφιανίδη και με οδηγίες του Αρχηγού της ΕΦ και ήταν με τεχνική που απαγόρευε την πρόσβαση σε οποιαδήποτε πόρτα οποιουδήποτε από τα 98 εμπορευματοκιβώτια και για σκοπούς αποφυγής δολιοφθοράς, τα εμπορευματοκιβώτια με το μη πολεμικό υλικό τοποθετήθηκαν περιμετρικά και στην μέση μπήκαν τα κοντέινερ με την πυρίτιδα. Τα έργα που είχαν γίνει από τη Διοίκηση Μηχανικού, αφορούσαν μόνο τη βάση που τοποθετήθηκαν και όχι τη στέγαση”.

Φρούρηση του χώρου φύλαξης των εμπορευματοκιβωτίων

Όταν τα εμπορευματοκιβώτια μεταφέρθηκαν στην τελική τους θέση, είχαν επανδρωθεί επί 24ώρου βάσεως, δύο σκοπιές, οι οποίες στελεχώνονταν από Καταδρομείς. Η μία σκοπιά ήταν κτιστή και ονομαζόταν “Φυλάκιο 3” (Φ3), της Ναυτικής Βάσης και η άλλη σκοπιά ήταν μεταλλική και τοποθετήθηκε ακριβώς δίπλα από τα εμπορευματοκιβώτια.

Σε κάποιο στάδιο, καταργήθηκε η μεταλλική σκοπιά και επανδρωνόταν μόνο η σκοπιά “Φ3”. Επίσης, περιμετρικά του χώρου φύλαξης των εμπορευματοκιβωτίων, τοποθετήθηκε ακιδωτό συρματόπλεγμα. Οι Αξιωματικοί Υπηρεσίας όλων των στρατοπέδων που εδρεύουν στην Ναυτική Βάση, όφειλαν να περιπολούν τις νυχτερινές ώρες και τα εμπορευματοκιβώτια και να υπογράφουν στα βιβλία των σκοπιών, την ώρα του ελέγχου τους.

Επρόκειτο μόνο για φρούρηση του φορτίου έναντι κινδύνων όπως δολιοφθοράς και κλοπής, και όχι για κανονική φύλαξη (όπως θα γινόταν με στρατιωτικό υλικό).

Επίσης, στο χώρο φύλαξης των εμπορευματοκιβωτίων, για σκοπούς ασφαλείας υπήρχαν προβολείς. Όταν το φορτίο μεταφέρθηκε στη ΝΒΕΦ, ο Ανδρέας Ιωαννίδης, Διοικητής Ναυτικού, ζήτησε να μπουν κάμερες και είπε στον Πλωτάρχη Βασίλη Δημητρίου, να κάνει μελέτη για την ασφάλεια του Στρατοπέδου. Σύμφωνα με τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η μελέτη έγινε όμως η εγκατάσταση των καμερών δεν έγινε κατορθωτή.

Το 2010, η Ναυτική Βάση ανέλαβε εξ ολοκλήρου την επάνδρωση του Φυλακίου 3. Μετά το Πάσχα του 2011, η σκοπιά ήταν μόνο ημερήσια, από η ώρα 0600 μέχρι η ώρα 1800 και από τον Ιούνιο του 2011 από η ώρα 0600 μέχρι η ώρα 2000.

Με βάση τη μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, οι Αξιωματικοί της ΝΒΕΦ είχαν απλώς ευθύνη για τη φρούρηση του φορτίου, χωρίς να έχουν οποιαδήποτε πρόσβαση στο περιεχόμενό του. Απ' όσα κατατέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, δεν υπήρχε επαρκής γνώση του περιεχομένου του φορτίου από τους Αξιωματικούς της ΝΒΕΦ.

12 ΜΑΡΤΙΟΥ 2009

**Σημείωμα από τον Πρέσβη της ΚΔ στον Ιράν προς το Γενικό Διευθυντή
Διευθυντή του ΥΠΕΞ**

Στις 12/03/2009, ο κ. Γεώργιος Λυκούργος, Πρέσβης της ΚΔ στην Τεχεράνη, απέστειλε μήνυμα προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, με το οποίο τον πληροφορούσε για συνάντηση του κ. Αντώνη Πασχαλίδη, Υπουργού Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού με τον Ιρανό ομόλογο του, στις 03/03/2009 στην Τεχεράνη, κατά τη διάρκεια της οποίας συζητήθηκε και το θέμα του πλοίου.

Στο μήνυμα μεταξύ άλλων αναφέρονται και τα ακόλουθα:

“... Ο κ. Kazemi, αφού αναφέρθηκε στην αρχή στις φιλικές σχέσεις Κύπρου – Ιράν, εξέφρασε πικρία για τους χειρισμούς της Κυπριακής κυβέρνησης σχετικά με το πιο πάνω θέμα και ισχυρίστηκε ότι το επίμαχο φορτίο δεν ήταν παράνομο, εφ’ όσον δε τούτο άνηκε σε ιδιωτική εταιρία και μεταφερόταν από ξένο πλοίο που έπλεε σε διεθνή ύδατα, οι Κυπριακές αρχές δεν είχαν δικαίωμα επεμβάσεως. Επίσης, εκείνο που προκάλεσε δυσαρέσκεια στο Ιράν ήταν «η μετάβαση του Υπουργού Εξωτερικών Κυπριανού στο Ισραήλ για να δεχθεί τα συγχαρητήρια της Ισραηλινής ομολόγου του.»”

Σε απάντηση του κ. Λυκούργου στα πιο πάνω αναφερόμενα από τον Ιρανό Υπουργό Εμπορίου, μεταξύ άλλων, αναφέρονται και τα ακόλουθα:

“... δ) Η μετάβαση του ΥΠΕΞ Κύπρου στο Ισραήλ υπαγορεύθηκε από σοβαρά και επείγοντα προβλήματα που απαιτούσαν άμεσες λύσεις και δεν είχαν καμία σχέση με το φορτίο. Η εκδοχή ότι ο ΥΠΕΞ μετέβη στο Ισραήλ «για να εισπράξει συγχαρητήρια» είναι εντελώς αβάσιμη και προκαλεί έκπληξη. ...”

13 ΜΑΡΤΙΟΥ 2009

Δήμευση του φορτίου

Στις 09/03/2009, το ΤΕΝ, με επιστολή η οποία κοινοποιήθηκε στο Τμήμα Τελωνείων, απαντώντας σε ηλεκτρονικό μήνυμα των κκ. Chrysses Demetriades & Co. LLC τους ενημέρωσε μεταξύ άλλων και για το δικαίωμα αμφισβήτησης της κατάσχεσης εντός χρονικής περιόδου ενός μηνός από την πραγματοποίησή της, δηλαδή στις 13/02/2009.

Επειδή η κατάσχεση του φορτίου του πλοίου δεν είχε αμφισβητηθεί από οποιοδήποτε πρόσωπο, εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στις παραγράφους 3 και 4 του Παραρτήματος του Περί Τελωνειακού Κώδικα Νόμου 94(1)/2004, δυνάμει της παραγράφου 5 του ίδιου Παραρτήματος, το φορτίο που κατασχέθηκε θεωρήθηκε ότι, είχε κηρυχθεί σε δήμευση από τις 13/03/2009.

24 ΜΑΡΤΙΟΥ 2009

Επιστολή Γενικού Διευθυντή ΥΠΕΞ προς το Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ στον ΟΗΕ - ΝΥ

Στις 24/03/2009, ο κ. Νικόλας Αιμιλίου, Γενικός Διευθυντής ΥΠΕΞ, απέστειλε επιστολή στον κ. Μηνά Χατζημιχαήλ, Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ, με την οποία του μεταβίβασε οδηγίες του Υπουργού Εξωτερικών, όπως διαβιβάσει στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ επιστολή, με συνημμένα δύο παραρτήματα, στα οποία εμφανίζονταν τα αποτελέσματα του ελέγχου, ημερομηνίας 18/02/2009, των τριών (3) εμπορευματοκιβωτίων, τα οποία δεν είχαν προηγουμένως ελεγχθεί.

Η επιστολή της ΚΔ μαζί με τις σχετικές πληροφορίες τελικώς εστάλη στις 26/03/2009.

02 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2009

Μήνυμα από τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στον ΟΗΕ - ΝΥ

Στις 02/04/2009, η κα Πόλυ Ιωάννου, εκ μέρους του Μόνιμου Αντιπροσώπου της ΚΔ στον ΟΗΕ - Νέα Υόρκη, απέστειλε μήνυμα στον Υπουργό Εξωτερικών με κοινοποίηση στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ και τον Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, με το οποίο ενημερώνει για επιστολή του Ιράν προς τον Πρόεδρο του ΣΑ του ΟΗΕ σε σχέση με το πλοίο και διατύπωση κατηγορίας από το Ιράν για παράνομη εκφόρτωση του πλοίου, ως επίσης και διατύπωση πρόθεσης διεκδίκησης της καταβολής αποζημίωσης. Η επιστολή του Ιράν, καταλήγει ως εξής:

“... measures that have been taken in intercepting the ship’ s cargo and storing the said vessel’ s shipment have no legal basis, and the right to seek compensation through appropriate mechanisms remains reserved in this regard.”

28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2009 - 08 ΜΑΪΟΥ 2009

28/04/2009 Οδηγίες από τον Υπουργό Άμυνας και τον Υπουργό Εξωτερικών στον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, για περαιτέρω διερεύνηση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος του φορτίου

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Γεωργιάδη, είναι η ακόλουθη:

“Στις 28/04/2009, μου δόθηκαν οδηγίες από τους κ. Υπουργό Άμυνας Κ. Π’Κώστα και Υπουργό Εξωτερικών κ. Μ. Κυπριανού, προφορικές σε συνάντηση μας, να διερευνήσω περαιτέρω το φορτίο και να συλλέξω στοιχεία που να αναφέρουν και αποδεικνύουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς του φορτίου. Έτσι εγώ διενήργησα έλεγχο στα έγγραφα του φορτίου καθώς και σε φωτογραφικό υλικό που λήφθηκε κατά τη νηοψία ...”.

29/04/2009 Ετοιμασία απορρήτου σημειώματος από τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Γεωργιάδη, είναι η ακόλουθη:

“...στις 29/04/2009 σύνταξα μία έκθεση με τα αποτελέσματα της διερεύνησης την οποία και παρέδωσα προσωπικά στον Υπουργό Άμυνας, Υπουργό Εξωτερικών και στον Αρχηγό ΕΦ ...”.

Στην Έκθεση που ετοίμασε ο κ. Γεωργιάδης, μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα ακόλουθα:

**“ΑΠΟΡΡΗΤΟ
ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ ΣΗΜΑΝΣΕΩΝ ΦΟΡΤΙΟΥ
M/V MONCHEGORSK**

“1. Κατόπιν οδηγιών που δόθηκαν από τους κκ ΥΠΑΜ και ΥΠΕΞ στις 28 Απρ. 2009, στον επικεφαλής της ομάδας ελέγχου του M/V MONCHEGORSK, το φορτίο του οποίου κατασχέθηκε από την ΚΔ στις 13 Φεβ.2009 και το οποίο βρίσκεται υπό τη φύλαξη της ΕΦ, για διερεύνηση και συλλογή στοιχείων που να αποδεικνύουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς του φορτίου, αναφέρονται τα παρακάτω:

α. Στα φορτωτικά έγγραφα που συνόδευαν το φορτίο και με βάση τα οποία έγινε κατάσχεση από το Τμήμα Τελωνείων, εντοπίστηκαν τα παρακάτω στοιχεία: ...

2. Συνημμένα υποβάλλονται:

α. Φωτοαντίγραφα των φορτωτικών εγγράφων και του εντύπου κατάσχεσης με αριθμό B052366.

β. Σετ ενδεικτικών φωτογραφιών του φορτίου (13 φωτογραφίες) στις οποίες φαίνονται οι διάφορες σημάνσεις που εντοπίστηκαν από την ομάδα ελέγχου στα κιβώτια-βαρέλια που ήταν συσκευασμένα τα διάφορα υλικά που κατασχέθηκαν.

3. Το παρόν σημείωμα συντάχθηκε σε τρία (3) αντίγραφα για :

α. ΥΠΑΜ (α/α 1)

β. ΥΠΕΞ (α/α 2)

γ. ΓΕΕΦ (α/α 3)

Ο Επικεφαλής της Ομάδας Ελέγχου

Γεώργιος Γεωργιάδης

(Υπογραφή) 29/4 , Σ/χης (ΥΠ)”.

01/05/2009 Νέες οδηγίες του Υπουργού Άμυνας και του Υπουργού Εξωτερικών προς τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Γεωργιάδη, είναι η ακόλουθη:

“...Οι δύο Υπουργοί δεν ικανοποιήθηκαν από τα αποτελέσματα της έρευνας μου και την 01/05/09, μου έδωσαν προφορικές οδηγίες όπως προβώ σε περαιτέρω έρευνα σχετικά με στοιχεία που να αποδεικνύουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς του φορτίου.”.

05/05/2009 Νέος Έλεγχος και Φωτογράφιση του φορτίου

Στις 05/05/2009, συστάθηκε ομάδα από μέλη της Αστυνομίας, Πυροτεχνουργούς και Φωτογράφους, μέλη της ΕΦ μεταξύ των οποίων και Πυροτεχνουργοί, και Εκπρόσωπο του Τμήματος Τελωνείων.

Με οδηγίες του κ. Γεώργιου Γεωργιάδη, ο κ. Ερωτόκριτος Ερωτοκρίτου, Εξεταστής Τελωνείων 1^{ης} Τάξης, αποσφράγισε επτά (7) εμπορευματοκιβώτια, για νέο έλεγχο του φορτίου, και έγινε φωτογράφιση από μέλος της Αστυνομίας. Ο έλεγχος έγινε στη ΝΒΕΦ.

Μετά από τον πιο πάνω έλεγχο, τα επτά (7) εμπορευματοκιβώτια, σφραγίστηκαν με νέες μεταλλικές σφραγίδες.

Σε χειρόγραφο ενδουπηρεσιακό Ενημερωτικό Σημείωμα του κ. Ερωτοκρίτου αναγράφονται τα στοιχεία των εμπορευματοκιβωτίων, τα οποία ανοίχτηκαν και επανασφραγίστηκαν.

Ακολουθως, παρατίθενται χαρακτηριστικές φωτογραφίες, οι οποίες λήφθηκαν κατά το νέο έλεγχο, στις 05/05/2009:

08/05/2009 Ετοιμασία 2^{ου} απόρρητου σημειώματος από τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, για το ιδιοκτησιακό καθεστώς του φορτίου

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Γεωργιάδη, για το θέμα αυτό, είναι η ακόλουθη:

“... στις 08/05/2009 συντάχθηκε 2^ο σημείωμα, από εμένα στο οποίο ανάφερα τα στοιχεία της έρευνας και τις αντίστοιχες φωτογραφίες και το παρέδωσα στους πιο πάνω Υπουργούς προσωπικά ένα στον κάθε ένα ...”.

Στο Σημείωμα που ετοίμασε ο κ. Γεωργιάδης, μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα ακόλουθα:

“ΑΠΟΡΡΗΤΟ
2^ο ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ ΣΗΜΑΝΣΕΩΝ ΦΟΡΤΙΟΥ
M/V MONCHEGORSK

“1. Κατόπιν οδηγιών που δόθηκαν από τους κκ ΥΠΑΜ και ΥΠΕΞ την 01 Μαί. 2009, στον επικεφαλής της ομάδας ελέγχου του M/V MONCHEGORSK, όπως αναζητηθούν και εντοπισθούν περισσότερα στοιχεία που να αποδεικνύουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς του φορτίου, πέραν αυτών που εντοπίστηκαν και υποβλήθηκαν στο Υπουργείο Άμυνας και ΥΠΕΞ την 29 Απρ. 2009, αναφέρονται τα παρακάτω: ...

α. Την 05 Μαί. Προσωπικό της ΕΦ, της Αστυνομίας Κύπρου και του Τμήματος Τελωνείων προέβηκε στη Ναυτική Βάση «Ευάγγελος Φλωράκης», σε μετακίνηση των εμπορευματοκιβωτίων, αποσφράγισή τους και έλεγχο του περιεχομένου.

β. Κατά τη διενέργεια του ελέγχου διαπιστώθηκε ότι όλα τα εμπορευματοκιβώτια με ίδιο περιεχόμενο, έφεραν τις ίδιες σημάνσεις.

γ. Εδόθη ιδιαίτερη προσοχή στα εμπορευματοκιβώτια που το περιεχόμενο τους ήταν διάφοροι τύποι πυρίτιδας. ...

... (2) Από τις σημάνσεις εντοπίστηκαν τα αρχικά R.A.S που δεν αναγνωρίζονται τι ακριβώς αφορούν καθώς και τα αρχικά Z.C.I που εκτιμάται ότι είναι ο κωδικός του εργοστασίου κατασκευής της πυρίτιδας. ...

2. Το παρόν σημείωμα συντάχθηκε σε τρία (3) αντίγραφα για :

α. ΥΠΑΜ (α/α 1)

β. ΥΠΕΞ (α/α 2)

γ. ΓΕΕΦ (α/α 3)

Ο Επικεφαλής της Ομάδας Ελέγχου

Γεώργιος Γεωργιάδης

Σ/χης (ΥΠ)

Λευκωσία 08 Μαί. 2009”.

Σημείωση της Ερευνητικής Επιτροπής για το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων

Σύμφωνα με τους τελικούς Πίνακες που ετοίμασε ο κ. Γεωργιάδης, αφού ολοκλήρωσε την επιθεώρηση όλου του φορτίου του πλοίου, προκύπτει ότι, το φορτίο αποτελούνταν από 98 εμπορευματοκιβώτια, και 400 τόνους χύμα υλικό (loose cargo). Από τα 98 εμπορευματοκιβώτια, τα 81 περιείχαν διάφορους τύπους πυρίτιδας και τα υπόλοιπα 17 αδρανές φορτίο (κάλυκες, μπρούντζινες πλάκες, εργαλεία κλπ). Συγκεκριμένα το φορτίο αποτελούνταν από τα ακόλουθα υλικά:

1. Μονοδιάτρητη Πυρίτιδα τύπου SF3-23/1-37, η οποία, σύμφωνα με τη σήμανση της, προορίζεται για χρήση σε Προωθητικό Πλήρες Βλήματος 130 mm H.E. - (Επικίνδυνο φορτίο κλάσεως 1.3)
2. Κόκκοι Μαύρης Πυρίτιδας που έφεραν σήμανση I.E.D, RAS - (Επικίνδυνο φορτίο κλάσεως 1.3 C1)
3. Κόκκοι Μαύρης Πυρίτιδας τύπου 5/7 – S.B.P. Σύμφωνα με τη σήμανση της η Πυρίτιδα αυτή προορίζεται για χρήση σε A/A 23 mm. (Επικίνδυνο φορτίο Κλάσης 1)
4. Μονοδιάτρητη Πυρίτιδα τύπου 15/1 – 365, SBP, η οποία, σύμφωνα με τη σήμανση της, προορίζεται για χρήση σε Προωθητικό Πλήρες Βλήματος 125 mm H.E. - (Επικίνδυνο φορτίο Κλάσης 1)
5. Κίτρινη Πυρίτιδα σε κόκκους μήκους 1 cm περίπου τύπου 12/7, SBP, η οποία, σύμφωνα με τη σήμανση της, προορίζεται για χρήση σε Προωθητικό Πλήρες Βλήματος 122 mm H.E. (D30) - (Επικίνδυνο φορτίο Κλάσης 1)
6. Μονοδιάτρητη Πυρίτιδα τύπου 15/1 – 352, SBP, η οποία, σύμφωνα με τη σήμανση της, προορίζεται για χρήση σε Προωθητικό Πλήρες Βλήματος 125 mm H.E, HEAT, APFSDS. - (Επικίνδυνο φορτίο Κλάσης 1)
7. Πυροσωλήνες Τύπου AZ 111-A2 (Κρουστικοί και με Επιβράδυνση), (Επικίνδυνο φορτίο κλάσεως 1.3 C1)
8. Προωθητικά Γεμίσματα Όλμου 120 mm.
9. Πλάκες Γραφίτη (Graphite Anodes) Plates.
10. Κάλυκες 7,62 x 39 χιλ.
11. Κοινά Καψύλια.
12. Μπρούντζινες στρογγυλές πλάκες διαμέτρου 5cm και ύψους 1cm περίπου.
13. Διάφορα ανταλλακτικά – εργαλεία.
14. Μεταλλικοί άξονες και σωλήνες διαφορετικού μήκους και διαμετρημάτων.
15. Ηλεκτροκινητήρες και Γεννήτρια.
16. Διάφορα Εξαρτήματα.

11 Μαΐου 2009

Μήνυμα από την Πρεσβεία της ΚΔ στη Δαμασκό προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ

Στις 11/05/2009, ο κ. Ευστάθιος Ορφανίδης, Πρέσβης της ΚΔ στη Συρία απέστειλε μήνυμα στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, με το οποίο τον πληροφορούσε ότι, σε συνάντησή του με τον Πρέσβη του Ιράν στη Δαμασκό, ο τελευταίος ήγειρε το θέμα του φορτίου του πλοίου.

Ο κ. Ορφανίδης εκτίμησε ότι, ο Ιρανός Πρέσβης, προφανώς είχε λανθασμένη πληροφόρηση σχετικά με το τι είχε αποφανθεί η Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ για το φορτίο του πλοίου. Κατά τη συνάντηση, ο Ιρανός Πρέσβης τόνισε ότι, τόσο το Ιράν όσο και η Συρία ανέμεναν την επιστροφή του φορτίου από την Κύπρο.

Στις εκτιμήσεις του για την πιο πάνω συνάντηση ο κ. Ορφανίδης, επεσήμανε ότι, το περιστατικό με το φορτίο του πλοίου είχε σοβαρές πολιτικές προεκτάσεις και θεωρήθηκε από τη Συρία και το Ιράν ως μη φιλική ενέργεια από πλευράς της Κύπρου.

26 Μαΐου 2009

Επιστολή Γενικού Διευθυντή ΥΠΕΞ προς το Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ στον ΟΗΕ - ΝΥ

Στις 26/05/2009, ο κ. Νικόλας Αιμιλίου, Γενικός Διευθυντής ΥΠΕΞ, με οδηγίες του Υπουργού Εξωτερικών, απέστειλε μήνυμα με συνημμένο προσχέδιο επιστολής, στον κ. Μηνά Χατζημιχαήλ, Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ στον ΟΗΕ - ΝΥ, με την εντολή όπως διαβιβάσει στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ επιστολή, σε συνέχεια σχετικού μηνύματος ημερομηνίας 24 Μαρτίου 2009. Η νέα επιστολή περιελάμβανε πληροφορίες που είχαν εξασφαλιστεί μετά από περαιτέρω ελέγχους στο φορτίο του πλοίου.

Μετά από μελέτη της επιστολής, όπως αυτή τελικώς εστάλη στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων, προκύπτει ότι, αυτή βασίστηκε στις πληροφορίες που περιέχονταν στα Σημειώματα του κ. Γεωργιάδη, ημερομηνίας 29/04/2009 και 08/05/2009, όπως αναφέρονται αναλυτικά πιο πάνω.

Μήνυμα από τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στον ΟΗΕ - ΝΥ

Στις 26/05/2009 η κα Πόλυ Ιωάννου, εκ μέρους του Μόνιμου Αντιπροσώπου της ΚΔ στον ΟΗΕ - ΝΥ, απέστειλε μήνυμα στον Υπουργό Εξωτερικών με κοινοποίηση στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ και το Διευθυντή του ΔΓΠΤΔ, με το οποίο επιβεβαιωνόταν η αποστολή της επιστολής στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ.

Στην επιστολή, όπως αυτή τελικώς εστάλη στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων, μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα ακόλουθα:

“... I would like to inform you that the competent authorities of the Republic of Cyprus have concluded their inspection of the cargo of the said vessel, which is now in safe storage in Cyprus. ...”

“3. On different boxes and barrels containing gunpowder, the initials “R.A.S” and “Z.C.I” were documented. ...”

- ✓ Σημειώνεται ότι, οι κκ. Δημήτρης Χριστόφιας, ΠτΔ, Κώστας Παπακώστας, Υπουργός Άμυνας και Μάρκος Κυπριανού, Υπουργός Εξωτερικών, βασίστηκαν αποκλειστικά στις ενέργειες, Εκθέσεις, Σημειώματα και Πίνακες σε σχέση με το φορτίο του πλοίου, τα οποία ετοίμαζε ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, Επικεφαλής της Ομάδας Ελέγχου, χωρίς να αναζητήσουν εξειδικευμένη εμπειρογνωμοσύνη τρίτων. Περαιτέρω, όλη η ενημέρωση της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ, μέσω του Υπουργού Εξωτερικών, βασίστηκε αποκλειστικά στα έγγραφα που ετοίμαζε ο κ. Γεωργιάδης. Από την ενδελεχή μελέτη όλου του μαρτυρικού υλικού που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, δεν εντοπίστηκε οποιοδήποτε Έγγραφο ή Έκθεση ή Σημείωμα, οποιουδήποτε άλλου προσώπου ή Υπηρεσίας ή Οργανισμού, με τα οποία να τεκμηριώνεται το περιεχόμενο του φορτίου, το είδος των εκρηκτικών, η χημική τους ανάλυση, οι κανόνες ασφαλούς φύλαξης του και οτιδήποτε άλλο είχε σχέση με το φορτίο, τυχόν αλλοίωση του και τήρηση των κανόνων ασφαλείας για τη φύλαξη του.

Επίσης, προκύπτει ότι, ουδέποτε η Κυβέρνηση ζήτησε ή εξασφάλισε εμπειρογνωμοσύνη από το εξωτερικό (είτε από άλλες χώρες, είτε από Διεθνείς Οργανισμούς), για ενδελεχή εξέταση και εξαγωγή αξιόπιστων διαπιστώσεων και συμπερασμάτων για το περιεχόμενο και την ακριβή επικινδυνότητα του φορτίου, ούτε στην αρχή, ούτε και προς το τέλος της υπό εξέταση χρονικής περιόδου.

01 ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

Συνάντηση του Υπουργού Εξωτερικών της ΚΔ με τον Πρόεδρο της Συρίας

Την 01/06/2009, ο κ. Μάρκος Κυπριανού, Υπουργός Εξωτερικών είχε συνάντηση με τον κ. Bashar Al-Assad, Πρόεδρο της Συρίας, στα πλαίσια επίσκεψης του στη Δαμασκό. Κατά τη συνάντηση, μεταξύ άλλων, συζητήθηκε και το θέμα του πλοίου, ως ακολούθως:

“... Εντός του φάσματος των διμερών προβλημάτων ΚΔ-Συρίας, ο Πρόεδρος Assad συμπεριέλαβε το θέμα του πλοίου Monchegorsk. Υπογράμμισε ότι η Συρία βρίσκεται σε κατάσταση πολέμου και ότι είναι δικαίωμα να εξοπλίζεται για σκοπούς αυτοάμυνας. Ο Υπουργός Εξωτερικών ανέφερε ότι από τη στιγμή που οι ΗΠΑ είχαν ελέγξει αρχικά το φορτίο και το πλοίο στη συνέχεια ελλιμενίστηκε οικιοθελώς στην Κύπρο, τότε η ευχέρεια κινήσεων ΚΔ ήταν περιορισμένη. Παρά ταύτα όμως, η ΚΔ επέδειξε ελαστικότητα στη νομική ερμηνεία του φορτίου που απέστειλε η Επιτροπή Κυρώσεων, εισηγήθηκε εναλλακτικές επιλογές ως προς το μέλλον του φορτίου και αντιστάθηκε σε πιέσεις να το αποστείλει σε Τρίτη χώρα. Το ΣΑ ΟΗΕ όμως προέβηκε σε σαφή τοποθέτηση επί του θέματος, τόσο επί της ερμηνείας των ψηφισμάτων του όσο και για το μέλλον του φορτίου. Ο ΥΠΕΞ αποκάλυψε ότι είχε έντονες διαφωνίες επί του θέματος με αξιωματούχους ΗΠΑ και ότι έγινε διάβημα από τα λοιπά κμ/ΕΕ προς την ΚΔ. ...”

09 ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

Συνάντηση του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ με τον Πρέσβη του Ιράν στην Κύπρο

Στις 09/06/2009, ο κ. Δημήτρης Δημητρίου, Λειτουργός του ΔΓΠτΔ, σε Σημείωμα του προς το Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, αναφέρεται σε συνάντηση που

πραγματοποιήθηκε την ίδια ημέρα μεταξύ του κ. Λεωνίδα Παντελίδη και του Πρέσβη του Ιράν κατόπιν αιτήματος του τελευταίου.

Ο Ιρανός Πρέσβης, προέβη σε διάβημα για την επιστολή που απέστειλε ο κ. Χατζημιχαήλ προς τον Πρόεδρο της Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ του ΟΗΕ στις 26/05/2009. Στο Σημείωμα, μεταξύ άλλων, αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“ ... Ο Πρέσβης του Ιράν ανέφερε ότι η Τεχεράνη έλαβε αντίγραφο της επιστολής και για πρώτη φορά ζήτησε από την Πρεσβεία της στη Λευκωσία να διαμαρτυρηθεί προς την πλευρά μας. Ζήτησε επίσης να πληροφορηθεί για το ποιος ζήτησε τις συγκεκριμένες πληροφορίες και τι προτίθεται να πράξει η Κύπρος με το φορτίο. Παρατήρησε ότι όσο το φορτίο παραμένει στην Κύπρο υπενθυμίζεται σε Ιράν και Συρία ότι υπάρχει πρόβλημα. Πληροφόρησε επίσης ότι μετά την επίδοση της επιστολής, υπήρξε συνέχεια καθώς η Επιτροπή Κυρώσεων ζήτησε από Ιράν να δώσει εξηγήσεις και περισσότερες πληροφορίες για την εταιρεία που εμπλέκεται στην αποστολή του φορτίου. Ο κ. Παντελίδης απάντησε ότι υπήρξε συγκεκριμένη πίεση για να δοθούν οι συγκεκριμένες πληροφορίες. Η πίεση ασκήθηκε σε υψηλότερο επίπεδο από αυτό του Πρέσβη. Οι πρόσθετες πληροφορίες ζητήθηκαν επίσημα όχι από την Προεδρεύουσα της Επιτροπής Ιαπωνία, αλλά από μέλη της Επιτροπής. Σε σχέση με το φορτίο ο κ. Παντελίδης είπε ότι για εμάς είναι ένα επιπλέον βάρος. Όμως η απόφαση μας να το κρατήσουμε οφείλεται στο ότι αξιολογήσαμε ότι θα είχαμε μικρότερο πρόβλημα με φίλες χώρες όπως η Συρία και το Ιράν παρά εάν το παραδίδαμε. Σε κάθε περίπτωση θα καταγράψουμε τη θέση του Ιράν και θα ενημερωθεί ο ΠτΔ. Δεν θέλουμε, σημείωσε ο κ. Παντελίδης, να δημιουργηθούν άλλα προβλήματα στις σχέσεις μας με το φιλικό Ιράν. ... ”

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

28 ΜΑΪΟΥ 2009 – 07 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2010

28 ΜΑΪΟΥ 2009 - 31 ΙΟΥΛΙΟΥ 2009

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΤΙΟΥ

28/05/2009 - Ανησυχίες Του ΓΕΕΦ για την κατάσταση του φορτίου

Ο κ. Πέτρος Τσαλικίδης, διορίστηκε Αρχηγός του ΓΕΕΦ την 01/05/2009. Σε επίσκεψη του στη ΝΒΕΦ ενημερώθηκε για το θέμα της φύλαξης του φορτίου.

Μετά από εισήγηση του κ. Γεώργιου Γεωργιάδη, Διευθυντή ΔΥΠ, ο κ. Πέτρος Τσαλικίδης, Αρχηγός ΓΕΕΦ, στις 28/05/2009 απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Άμυνας, με την οποία τον πληροφορούσε για τα πρακτικά προβλήματα φύλαξης του φορτίου του πλοίου και για τους κινδύνους αλλοίωσης ή και καταστροφής του, λόγω της παρατεταμένης διάρκειας αποθήκευσης τους και του ζητούσε, όπως σε συνεργασία με άλλες υπηρεσίες του κράτους, ληφθεί απόφαση ως προς τον παραπέρα χειρισμό του θέματος.

Το περιεχόμενο της επιστολής έχει ως ακολούθως:

“...

- 1. Γνωρίζεται ότι, το κατασχεθέν από το Τμήμα Τελωνείων της ΚΔ, φορτίο του M/V MONCHEGORSK το οποίο αποτελείται από 98 εμπορευματοκιβώτια και 400 τόνους γενικό φορτίο, βρίσκεται για φύλαξη από 13 Φεβ 2009 στη Ν.Β “Ευάγγελος Φλωράκης”, στην περιοχή ΜΑΡΙ.**
- 2. Για τη φύλαξη του φορτίου απαιτείται η διάθεση επί καθημερινής βάσης, αριθμού στελεχών και οπλιτών οι οποίοι και απαλλάσσονται από τα λοιπά καθήκοντα τους.**
- 3. Λόγω του ότι το φορτίο εναποθηκεύθηκε σε υπαίθρια στοιβάδα, εγκυμονούνται κίνδυνοι πλήρους αλλοίωσης του και καταστροφής του σε παρατεταμένης διάρκειας εναποθήκευση, ιδιαίτερα των υλικών που βρίσκονται εκτός των εμπορευματοκιβωτίων.**

4. Μεγάλο μέρος του φορτίου αποτελείται από διαφόρων ειδών πυρίτιδες των οποίων δεν γνωρίζουμε τη σύνθεση και την αντίδραση τους σε ψηλές θερμοκρασίες ή ενδεχόμενους κινδύνους αποσταθεροποίησης – αλλοίωσης ή και αυτανάφλεξης

5. Κατόπιν των παραπάνω, παρακαλούμε όπως ενεργήσετε σε συνεργασία με τις συναρμόδιες υπηρεσίες του Κράτους για τη λήψη τελικής απόφασης ως προς τον περαιτέρω χειρισμό του θέματος.

6. Υπόψη ότι σε περίπτωση που το φορτίο και ειδικά οι πυρίτιδες παραμείνουν στην κατοχή της Δημοκρατίας, τότε θα πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας από τις υψηλές θερμοκρασίες (π.χ. κατασκευής στεγάστρου και άλλου).

7. Συνημμένα και για υποβοήθηση του έργου σας, σας αποστέλλουμε τα έγγραφα κατάσχεσης τους φορτίου.

8. Παρακαλούμε για τις ενέργειες σας. ...”.

19/06/2009 - Εισηγήσεις του Τμήματος Τελωνείων για τη διάθεση του φορτίου

Με επιστολή της η κα Ζέτα Αιμιλιανίδου, Διευθύντρια του Τμήματος Τελωνείων προς το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ και το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, μεταξύ άλλων αναφέρει ότι, από τις 13/03/2009 το εν λόγω στρατιωτικό υλικό έχει δεόντως δημευθεί και ενόψει της δήμευσης του υλικού, το οποίο έχει περιέλθει στην κυριότητα του Δημοσίου, εγείρεται το ερώτημα της διάθεσής του προκειμένου να διευθετηθεί οριστικά η υπόθεση.

Σύμφωνα με την παράγραφο (2) του άρθρου 72 του Νόμου 94(Ι)/2004, υπάρχουν τρεις εναλλακτικές λύσεις:

- (α) Την καταστροφή τους....
ή
- (β) Τη διάθεση τους για κάλυψη των αναγκών δημοσίων υπηρεσιών.....
ή
- (γ) Την εκποίηση τους σε τιμή

Περαιτέρω αναφέρει ότι, υπό τις περιστάσεις η πλέον ενδεδειγμένη λύση θα ήταν η διάθεση του υλικού στην ΕΦ, κάτι που στη συνέχεια δεν θα απόκλειε και άλλες πιθανές διευθετήσεις και σημειώνει ότι, τα δημευθέντα είδη ευρίσκονταν υπό τη φύλαξη της ΕΦ

25/06/2009 - Ενημέρωση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για τις ανησυχίες του ΓΕΕΦ

Με βάση την επιστολή του Αρχηγού ΓΕΕΦ ημερ. 28/05/2009, στις 25/06/2009, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, απέστειλε επιστολή στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, μέσω της οποίας, τον πληροφορούσε για τις ανησυχίες του ΓΕΕΦ και ζητούσε την άποψη του, κατά πόσον θα μπορούσαν να προχωρήσουν με την εκποίηση του φορτίου.

01/07/2009 - Επιστολές του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για τη διάθεση του φορτίου

Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, με επιστολή του ημερ. 01/07/2009 απαντά στην επιστολή του Τμήματος Τελωνείων ημερ. 19/06/2009 λέγοντας ότι, συμφωνεί με την εισήγηση της Διευθύντριας του Τμήματος Τελωνείων ότι, υπό τις περιστάσεις, η πλέον ενδεδειγμένη λύση ήταν η διάθεση του κατασχεθέντος στρατιωτικού υλικού στην ΕΦ.

02/07/2009

Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας με επιστολή προς το Γενικό Διευθυντή ΥΠΑΜ, στις 02/07/2009, ανέφερε:

“... η πλέον ενδεδειγμένη λύση είναι να διατεθεί το κατασχεθέν στρατιωτικό υλικό στην ΕΦ και η πάρα πέρα τύχη του να αποφασιστεί ανάλογα με τη δυνατότητα χρήσης του...”

... ζητάτε τη άποψή μου κατά πόσο είναι δυνατό να προχωρήσετε στην εκποίηση του φορτίου. Η απάντηση είναι ότι, εφόσον το εν λόγω στρατιωτικό υλικό περιήλθε μετά τη δήμευση του στην κυριότητα της Δημοκρατίας, είναι δυνατή η εκποίησή του, νοουμένου βέβαια ότι τα πρόσωπα ή οι αρχές προς τις οποίες θα διατεθεί μπορούν να το κατέχουν νόμιμα”.

20/07/2009 - Ερώτημα ΥΠΑΜ προς το ΓΕΕΦ για τη διάθεση του φορτίου

Στις 20/07/2009 ο Γενικός Διευθυντής ΥΠΑΜ, απέστειλε επιστολή στη ΔΥΠ/ΓΕΕΦ, στην οποία, μεταξύ άλλων, αναφέρεται:

“... παρακαλείσθε όπως ετοιμάσετε και υποβάλετε στο Υπουργείο Άμυνας Καταλόγους στους οποίους να αναγράφονται αφενός εκείνα από τα κατασχεθέντα υλικά τα οποία είναι χρήσιμα στην ΕΦ και η τελευταία θα ήθελε να κρατήσει και αφετέρου τα υπόλοιπα, των οποίων θα προωθηθεί η εκποίηση”.

20/07/2009 - Αλληλογραφία μεταξύ του Τμήματος Τελωνείων και του ΥΠΑΜ

Με επιστολή της ημερ. 20/07/2009, η Διευθύντρια του Τμήματος Τελωνείων, κοινοποίησε τη θέση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας στο Γενικό Διευθυντή ΥΠΑΜ και ζητούσε όπως οριστεί λειτουργός του ΥΠΑΜ, ο οποίος θα προέβαινε στις αναγκαίες διατυπώσεις για την ολοκλήρωση της διαδικασίας διάθεσης του φορτίου στην ΕΦ.

24/07/2009

Στις 24/07/2009, ο κ. Παναγιώτης Στυλιανίδης, Λειτουργός του ΥΠΑΜ, με επιστολή του πληροφορούσε τη Διευθύντρια του Τμήματος Τελωνείων ότι, είχε ορισθεί ο ίδιος, ως εκπρόσωπος του ΥΠΑΜ για συμπλήρωση των αναγκάων διατυπώσεων. Περαιτέρω, ο κ. Στυλιανίδης, ανέφερε ότι, είχε ήδη ζητηθεί από το ΓΕΕΦ να ετοιμαστεί κατάλογος με τα υλικά που θα μπορούσαν να παραμείνουν για χρήση από την ΕΦ και κατάλογος για τα υλικά προς εκποίηση.

31/07/2009 - Απάντηση ΓΕΕΦ για τη διάθεση του φορτίου στην ΕΦ

Την 31/07/2009 ο κ. Σάββας Αργυρού, Αντιστράτηγος, Υπαρχηγός ΓΕΕΦ, απέστειλε επιστολή προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, ως απάντηση της επιστολής του ΥΠΑΜ, ημερ. 20/07/2009, όπως αναφέρεται πιο πάνω, με την οποία ενημέρωνε ότι:

“... κανένα από τα κατασχεθέντα υλικά που μεταφέρονταν από το πλοίο MONCHEGORSK και έχουν κατασχεθεί από την ΚΔ δεν αναγκαιούν στην ΕΦ”.

06 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2009

Σύσκεψη στο ΥΠΕΞ με θέμα το μέλλον του φορτίου του πλοίου

Στις 06/08/2009, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο ΥΠΕΞ στην οποία παρευρέθηκαν ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, οι Γενικοί Διευθυντές ΥΠΕΞ, ΥΠΑΜ, Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, η Διευθύντρια του Τμήματος Τελωνείων και Εκπρόσωποι/Λειτουργοί της ΕΦ, της Νομικής Υπηρεσίας και του ΥΠΕΞ.

Οι θέσεις που εκφράστηκαν από τα Υπουργεία/Υπηρεσίες, σύμφωνα με τα πρακτικά της σύσκεψης, συνοπτικά, είναι οι εξής:

ΥΠΑΜ-ΕΦ

Ανέφερε ότι, η φύλαξη του φορτίου αποτελεί πρόβλημα για την ΕΦ εξαιτίας του χώρου και του προσωπικού που απαιτείται. Αναφέρει ότι, το στρατιωτικό υλικό του φορτίου, δεν μπορεί να αξιοποιηθεί από την ΚΔ, αφού δεν διαθέτουμε υποδομή/βιομηχανία. Η ΕΦ υπογράμμισε ότι, δεν είναι αποστολή της η επίβλεψη του φορτίου. Ανέφερε ότι, ενδεχομένως θα μπορούσε να καταστραφεί σχετικά εύκολα η πυρίτιδα και είτε συνέχιση φύλαξης του υπόλοιπου φορτίου, είτε εκποίηση του “μη επικίνδυνου υλικού”.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΛΩΝΕΙΩΝ

Το φορτίο του πλοίου θεωρείται “δημευθέν”, άρα περιουσιακό στοιχείο του κράτους και έκφρασε τη θέση ότι, το φορτίο πρέπει να δοθεί στην ΕΦ, αφού είναι πλέον περιουσιακό στοιχείο της Κ.Δ.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ

Η θέση του ΓΕΔ ήταν ότι, εφόσον ο ΠτΔ έδωσε οδηγίες για φύλαξη του φορτίου και το Τμήμα Τελωνείων δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα, τότε θα πρέπει να συνεχίσει η φύλαξη του φορτίου, όπως οι οδηγίες του ΠτΔ, μέχρι να ληφθούν διαφορετικές οδηγίες.

Γ. Δ. ΥΠΕΞ

Ενημέρωσε ότι, επιθυμία του ΠτΔ και ΥΠΕΞ είναι να συνεχιστεί η υφιστάμενη πρακτική τουλάχιστον μέχρι τον Οκτώβριο του 2009 (πέρας επίσκεψη ΠΤΔ στη Συρία και ΓΣ ΟΗΕ) και ότι δεν υπάρχει σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατόπιν εισήγησης ΓΔ ΥΠΕΞ, συμφωνήθηκε όπως το φορτίο παραμείνει υπό την επίβλεψη της ΕΦ και ότι μέχρι τον Οκτώβριο 2009, τα αρμόδια Τμήματα/ Υπουργεία θα πρέπει να ετοιμάσουν εισηγήσεις ως προς τον περαιτέρω χειρισμό του θέματος.

- ✓ Σημειώνεται ότι, το πιο πάνω πρακτικό είναι ανυπόγραφο. Είναι όμως αυτό που ετοιμάστηκε πρώτα και που απεστάλη στο Τμήμα Τελωνείων. Μεταγενέστερα, διαφοροποιήθηκε κάπως το πρακτικό αυτό με την αντικατάσταση της φράσης “επιθυμία του ΠτΔ και του ΥΠΕΞ” με τη φράση “επιθυμία της Κυβέρνησης”. Φαίνεται ότι, την τροποποίηση αυτή, επέφερε ο κ. Ν. Αιμιλίου, Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ (όπως αναφέρθηκε από τον ίδιο ενώπιον της Επιτροπής).

31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2009

Συνάντηση του ΠτΔ με τον Πρόεδρο της Συρίας

Την 31/08/2009 ο κ. Δημήτρης Χριστόφιας, ΠτΔ συναντήθηκε με τον κ. Bashar Al-Assad Πρόεδρο της Συρίας, στη Δαμασκό, κατά τη διάρκεια επίσκεψης του στη Συρία. Στη συνάντηση, παρόντες ήταν, μεταξύ άλλων, ο κ. Μάρκος Κυπριανού, Υπουργός Εξωτερικών και ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης, Διευθυντής του ΔΓΠτΔ.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, μεταξύ άλλων θεμάτων, συζητήθηκε και το θέμα του φορτίου του πλοίου και ο τρόπος διάθεσης του.

Σύμφωνα με τα πρακτικά της συνάντησης, τα οποία ετοίμασε ο κ. Ιάκωβος Γεωργίου, Λειτουργός του ΔΓΠτΔ, ο κ. Δημήτρης Χριστόφιας, ΠτΔ, μεταξύ άλλων, ανέφερε χαρακτηριστικά και τα ακόλουθα:

*“... Ο ΠτΔ... Υπενθύμισε επίσης την υπόθεση με το πλοίο *Gregorio I*, και την προσπάθεια κάποιων τρίτων χωρών να πετύχουν την κατάσχεση του φορτίου του και την τελική επιστροφή του στη Συρία. Αναφέρθηκε και στο πρόσφατο περιστατικό με το πλοίο *MONCHEGORSK* όπου παρά τις πιέσεις αρκετών μεγάλων δυνάμεων για να κατασχεθεί και να τους παραδοθεί το φορτίο, η*

Κυβέρνηση αποφάσισε να κρατήσει και να φυλάξει το φορτίο μέχρις ότου μπορεί να το επιστρέψει στη Συρία ή το Ιράν...

...

... Εξήγησε στον Σύριο Πρόεδρο ότι μια κατεχόμενη χώρα η οποία βασίζει τις θέσεις της και επιζητεί το δίκαιο της στηριζόμενη σε ψηφίσματα του ΣΑ του ΟΗΕ δεν μπορεί να αρνηθεί να εφαρμόσει οποιοδήποτε ψήφισμα του Οργανισμού, καθώς αυτό θα την έφερνε σε δύσκολη θέση.

Όμως μετά την απάντηση της σχετικής επιτροπής του ΣΑ και παρά το γεγονός ότι οι Αμερικανοί, οι Βρετανοί, οι Γάλλοι και οι Γερμανοί ζήτησαν να τους παραδοθεί το φορτίο του πλοίου, η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας αρνήθηκε να πράξει. Πέραν τούτου, ξόδεψε 200,000 ευρώ για την κατασκευή χώρων φύλαξης του φορτίου, με στόχο την τελική επιστροφή του στη Συρία, μόλις αυτό καταστεί εφικτό. Ο ΠτΔ διαβεβαίωσε ότι σε καμία περίπτωση η ΚΔ δεν θα παραδώσει το φορτίο σε οποιαδήποτε χώρα ή οργανισμό εκτός από τη Συρία ή το Ιράν.

Προσωπικά, ανέφερε ο ΠτΔ, βρέθηκε σε πολύ δύσκολη θέση. ...

... Ο Πρόεδρος Άσσαντ ανέφερε ότι η Συρία πρέπει να ανταποδώσει τη θετική στάση της Κύπρου στο θέμα του ψηφίσματος για τα υψώματα Γκολάν. Από πλευράς της Συριακής Κυβέρνησης μπορούν να γίνουν κάποιες ενέργειες για τερματισμό του δρομολογίου [Συρίας-κατεχομένων] αλλά αυτές δεν θα έχουν επίσημο χαρακτήρα. Από νομικής πλευράς (με βάση τη σχετική νομοθεσία της Συρίας) δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί υπόθεση για να ζητηθεί ο τερματισμός του δρομολογίου. Όμως, ο Πρόεδρος Άσσαντ, έδωσε οδηγίες στον Υπουργό Μεταφορών να αναλάβει πρωτοβουλίες για να πείσει τον ιδιοκτήτη του πλοίου να σταματήσει την σύνδεση. Αυτό, υπογράμμισε ο κ. Άσσαντ, είναι ως ένδειξη της εκτίμησης για τη στάση της Κύπρου στο ψήφισμα για τα υψώματα Γκολάν και της επίσκεψης του ΠτΔ στη Δαμασκό. Ο Πρόεδρος Άσσαντ ζήτησε όμως και από τον Πρόεδρο Χριστόφια να βοηθήσει τη Συριακή Κυβέρνηση όσον αφορά στο φορτίο του πλοίου.

Ο Πρόεδρος Χριστόφιας διαβεβαίωσε ότι το φορτίο δεν θα δοθεί σε οποιοδήποτε και θα παραμείνει φυλαγμένο στην Κύπρο, μέχρις ότου είναι δυνατή η επιστροφή του στη Συρία ή το Ιράν. ...”

18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2009 – 16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2009

Συναντήσεις του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ με Ιρανούς και Σύριους αξιωματούχους

18/09/2009 - Συνάντηση του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ με τον Πρέσβη του Ιράν

Σύμφωνα με Σημείωμα του κ. Δημήτρη Δημητρίου, Λειτουργού του ΔΓΠτΔ, στις 18/09/2009 πραγματοποιήθηκε συνάντηση του κ. Λεωνίδα Παντελίδη με τον κ. Ali Reza Bikhdeli, Πρέσβη του Ιράν στην Κύπρο. Κατά τη συνάντηση, μεταξύ άλλων, αναφέρθηκαν και τα ακόλουθα:

“Ο Πρέσβης του Ιράν κ. Ali Reza Bikhdeli... ..Σημείωσε ότι όσο το φορτίο είναι στην Κύπρο... .. αυτό θα παραμείνει πρόβλημα μεταξύ Ιράν και Κύπρου και γι’ αυτό το Ιράν ευελπιστεί σε συνεργασία της Κυβέρνησης. ...

Απαντώντας ο κ. Παντελίδης είπε ότι θα μεταφέρει τα πιο πάνω εξηγώντας ότι στην περίπτωση που η πλευρά μας προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια, ο ίδιος πιστεύει ότι αυτό θα γίνει μόνο κατόπιν ενημέρωσης και αφού ζητηθεί η άποψη της Επιτροπής Κυρώσεων. Προς τούτο ζήτησε από τον Πρέσβη Ιράν να αποστείλει στην ΚΔ, εάν υπάρχει, λίστα με λεπτομερή καταγραφή του μη στρατιωτικού φορτίου. Ρώτησε αν αυτή η πρακτική αφήνει ικανοποιημένη την Ιρανική Πλευρά.

Πρέσβης Ιράν απάντησε ότι θα πρέπει να ζητήσει οδηγίες και μετά να επανέλθει καθώς το να απευθυνθεί η Κύπρος στην Επιτροπή Κυρώσεων θα οδηγήσει το θέμα στην ατζέντα και επομένως θα δοθεί η ευκαιρία σε ΗΠΑ, Γαλλία και ΗΒ να εμπλακούν. Κ. Παντελίδης διευκρίνισε εκ νέου ότι πρέπει να εξετάσουμε το θέμα, αλλά στην περίπτωση που θα κάνουμε κάτι αυτό πιθανότατα θα γίνει και πάλι μέσω της Επιτροπής Κυρώσεων. ...”

Σύμφωνα με το Σημείωμα, ο κ. Παντελίδης: “... Σημείωσε παράλληλα ότι με τη Συρία έχουμε χάσει αρκετό έδαφος το οποίο προσπαθούμε να καλύψουμε και να οδηγήσουμε τις σχέσεις στο επίπεδο που βρίσκονταν κάποια χρόνια πριν. Πρέπει και προσπαθούμε, κατέληξε, να έρθουμε πιο κοντά και να αναπτύξουμε τη συνεργασία μας όχι μόνο στον πολιτικό τομέα αλλά σε όλους τους τομείς. ...”.

04/11/2009 - Σημείωμα Λειτουργού του ΔΓΠτΔ για ενημέρωση του ΠτΔ

Στις 04/11/2009, ο κ. Κύπρος Γιωργαλλής, Λειτουργός του ΔΓΠτΔ, σε Σημείωμα του προς τον ΠτΔ, αναφέρεται σε έκτακτη συνάντηση του κ. Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΓΠτΔ με τον κ. Nader, Επιτετραμμένο της Συρίας μετά από αίτημα του τελευταίου.

Στο Σημείωμα αναφέρονται τα ακόλουθα:

“Ο κ. Nader υπέβαλε δύο αιτήματα, κατόπιν οδηγιών που έλαβε από τη Δαμασκό:

1. η ΚΔ να διαβιβάσει τον κατάλογο με το περιεχόμενο του φορτίου του ιρανικού πλοίου “Monchegorsk”.

2. να επιστρέψουμε μέρος ή το σύνολο του εν λόγω φορτίου στη Συρία.

Ο Δ/ΔΓΠΔ δεσμεύτηκε να επανέλθει επί του θέματος, αφού λάβει σχετικές οδηγίες.”

11/12/2009 - Συνάντηση του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ με τον Πρέσβη του Ιράν

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου, Λειτουργός του ΔΓΠτΔ, σε Σημείωμα του προς το Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, ημερομηνίας 11/12/2009, αναφέρεται σε συνάντηση που είχε ο κ. Παντελίδης, Διευθυντής του ΔΓΠτΔ με τον Πρέσβη του Ιράν στην Κύπρο, την ίδια ημέρα 11/12/2009.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, μεταξύ άλλων θεμάτων συζητήθηκε και το θέμα του φορτίου του πλοίου, ως ακολούθως:

“... Ο Πρέσβης του Ιράν ενημέρωσε το ΔΔΓΠτΔ ότι ο Ιρανός Υπουργός Άμυνας ο οποίος επισκέφθηκε πρόσφατα τη Συρία, του τηλεφώνησε από τη Συρία για να του ζητήσει να εμπλακεί πιο ενεργά στην προσπάθεια αποδέσμευσης του φορτίου. Ο κ. Birkdelli συμπλήρωσε ότι κάθε φορά που εγείρει προς το Υπουργείο Εξωτερικών του Ιράν θέματα που αφορούν την Κύπρο, η πρώτη ερώτηση είναι τι γίνεται με το φορτίο, και επομένως είναι πολύ σημαντικό να λυθεί αυτό το ζήτημα.

Ο κ. Παντελίδης ρώτησε κατά πόσο το αίτημα του Ιρανού Πρέσβη αφορά επιστροφή προς το Ιράν ή προς τη Συρία και πληροφόρησε ότι και οι Σύριοι που ήδη έχουν προσεγγίσει την πλευρά μας ζητώντας τον κατάλογο και μέρος του φορτίου. Ο κ. Bikdeli απάντησε ότι το διάβημα είναι για παράδοση προς τη Συρία. Ο κ. Παντελίδης είπε ότι θα εξετάσουμε το ζήτημα ξεκαθαρίζοντας ταυτόχρονα ότι δεν θέλει επ' ουδενί να δημιουργηθεί η εικόνα ότι θα λυθεί το θέμα. ...”

16/12/2009 - Συνάντηση του Διευθυντή ΔΓΠτΔ με τον Πρέσβη της Συρίας

Στις 16/12/2009, ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης είχε συνάντηση με τον κ. Nader Nader, Πρέσβη της Συρίας στην Κύπρο, κατά τη διάρκεια της οποίας ο κ. Παντελίδης έδωσε στον κ. Nader τη λίστα με το φορτίο-υλικά που μετέφερε το πλοίο και ξεκαθάρισε ότι, σε περίπτωση που ζητηθεί εκ μέρους της Συρίας η επιστροφή όλου ή μέρους του φορτίου, τότε η ΚΔ δεν μπορεί να αποφασίσει από μόνη της και θα απευθυνθεί ξανά προς την Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ για καθοδήγηση σε σχέση με το πιθανό αίτημα της Συρίας.

04 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2009 – 07 ΙΟΥΛΙΟΥ 2010

Αλληλογραφία του ΥΠΑΜ με το ΥΠΕΞ για τη διάθεση του φορτίου

04/11/2009

Στις 04/11/2009, ο κ. Πέτρος Τσαλικίδης, Αρχηγός ΓΕΕΦ, με πρωτοβουλία της ΔΥΠ/ΓΕΕΦ, απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Άμυνας και στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, με την οποία τους ζητούσε να τον πληροφορήσουν για τις ενέργειες του ΥΠΑΜ σε σχέση με τις οδηγίες που δόθηκαν μετά τη σύσκεψη στο ΥΠΕΞ, στις 06/08/2009, για την τελική απόφαση για τη διάθεση του φορτίου.

Το περιεχόμενο της επιστολής, έχει ως ακολούθως:

“...

β. Επιστολή ΥΠΕΞ ημερ. 4-8-09

1. Σας γνωρίζουμε ότι με το (α) σχετικό το ΓΕΕΦ επεσήμανε τους κινδύνους από την υπαίθρια εναποθήκευση του κατασχεθέντος από το Τμήμα Τελωνείων, φορτίου του Μ/Ν ΜΟΝCΗGΟRSK και ζήτησε τη λήψη τελικής απόφαση για την παραπέρα τύχη του.
2. Ύστερα από το (β) σχετικό, πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Εξωτερικών σύσκεψη των αρμοδίων υπηρεσιών και αποφασίσθηκε όπως, λόγω πολιτικών θεμάτων που βρίσκοντο σε εξέλιξη, το θέμα να επανεξετασθεί το Νοε. 2009.
3. Επειδή το ΓΕΕΦ κρίνει το θέμα πολύ σοβαρό, παρακαλούμε για τις εκ νέου ενέργειες σας για τη λήψη τελικής απόφασης.

...”

23/11/2009

Με βάση την πιο πάνω επιστολή του κ. Πέτρου Τσαλικίδη, Αρχηγού ΓΕΕΦ, ημερ. 04/11/2009, στις 23/11/2009 ο κ. Παναγιώτης Στυλιανίδης Λειτουργός του ΥΠΑΜ απέστειλε επιστολή προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, με την οποία τον πληροφορούσε για τους κινδύνους που επισήμανε το ΓΕΕΦ, από την υπαίθρια εναποθήκευση του φορτίου και ζητούσε λήψη τελικής απόφασης.

Το πλήρες κείμενο της επιστολής έχει ως εξής:

“ ... Έχω οδηγήσει να αναφερθώ στο πιο πάνω θέμα και σε συνέχεια της σύσκεψης που έγινε στο γραφείο σας στις 6/8/2009 και της απόφαση που είχε παρθεί τότε με εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα για αναμονή και επανεξέταση του θέματος μετά τον Οκτώβριο, να σας πληροφορήσω ότι το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς επισημαίνει τους κινδύνους από την υπαίθρια εναποθήκευση του κατασχεθέντος από το Τμήμα Τελωνείου φορτίου του Μ/Ν «ΜΟΝCΗGΟRSK» και ζητά λήψη τελικής απόφασης για την παραπέρα τύχη του.

Το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς κρίνει το θέμα πολύ σοβαρό και ανησυχεί ιδιαίτερα από την παρατεταμένη υπαίθρια αποθήκευση του φορτίου, από τη συνεχιζόμενη απασχόληση προσωπικού της Εθνικής Φρουράς για τη φύλαξή του, αλλά και από τη συνεχή χρήση χώρου της Ναυτικής Βάσης στον

οποίο προβλέπονται μελλοντικές νέες εγκαταστάσεις για κάλυψη των αναγκών της Εθνικής Φρουράς.

Παρακαλούμε για την επανεξέταση του θέματος λήψης τελικής απόφασης. ...”

14/12/2009

Στις 14/12/2009 ο κ. Στυλιανίδης, Λειτουργός του ΥΠΑΜ, λόγω μη ανταπόκρισης του ΥΠΕΞ, απέστειλε υπενθυμητική επιστολή προς το Γενικό Διευθυντή ΥΠΕΞ, με βάση την προηγούμενη επιστολή ημερ. 23/11/2009.

31/12/2009

Την 31/12/2009, ο κ. Νικόλας Αιμιλίου, Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ, σε απάντηση των πιο πάνω επιστολών, απέστειλε επιστολή προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, στην οποία αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“... σας πληροφορώ ότι κατά την άποψη του Υπουργείου Εξωτερικών οι πολιτικοί λόγοι για τους οποίους είχαμε καταλήξει στα συγκεκριμένα συμπεράσματα για αντιμετώπιση του ζητήματος κατά την σύσκεψη του περασμένου Αυγούστου, δεν έχουν αλλάξει και επομένως δεν δικαιολογείται, προς τον παρόν, οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος.”

17/06/2010

Στις 17/06/2010, ο κ. Παναγιώτης Στυλιανίδης, Λειτουργός του ΥΠΑΜ, επανήλθε με νέα επιστολή του προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, με την οποία ζητούσε να πληροφορηθεί κατά πόσον υπήρχε οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος και περαιτέρω, ενημέρωνε ότι, στο χώρο που ήταν αποθηκευμένο το φορτίο, προγραμματίζονταν να γίνουν νέα έργα για τη Ναυτική Βάση και το όλο θέμα θα έπρεπε να ξεκαθαρίσει.

07/07/2010

Στις 07/07/2010, ο κ. Νικόλας Αιμιλίου, Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ, σε απάντηση της πιο πάνω επιστολής, απέστειλε επιστολή προς τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ στην οποία αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“... σας πληροφορώ ότι οι πολιτικοί λόγοι για τους οποίους πέρσι το καλοκαίρι είχαμε καταλήξει στα συγκεκριμένα συμπεράσματα εξακολουθούν να υφίστανται. Συνεπώς δεν δικαιολογείται, προς το παρόν, οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος.”

- ✓ Σημειώνεται ότι, το θέμα των “πολιτικών λόγων” που έτυχαν επίκλησης στις πιο πάνω επιστολές, με απασχολεί σε άλλο μέρος του παρόντος Πορίσματος.

26 Μαΐου 2010

Σημείωμα αξιωματικού του Τμήματος Αμυντικής Πολιτικής του ΥΠΑΜ προς τον Υπουργό Άμυνας

Περί τον Απρίλιο-Μάιο του 2010, ο κ. Ανδρέας Γεννάρης, τότε Υπολοχαγός του Τμήματος Αμυντικής Πολιτικής του ΥΠΑΜ, έλαβε οδηγίες από τον Προϊστάμενο του, κ. Γεώργιο Γεωργίου, Αντισυνταγματάρχη, να ετοιμάσει Σημείωμα προς τον Υπουργό Άμυνας, στο οποίο να προωθείται ανάλογη πρωτοβουλία, δηλαδή καταστροφή του φορτίου του πλοίου με τη συνδρομή του ΟΑΣΕ.

Με βάση τις προφορικές οδηγίες του Προϊσταμένου του κ. Γεννάρη, σκοπός του Τμήματος ήταν η προώθηση πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο σε συνεργασία με το ΥΠΕΞ, για καταστροφή του φορτίου με τη συνδρομή Διεθνών Οργανισμών, όπως του ΟΑΣΕ, του ΟΗΕ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συγκεκριμένα, ζητήθηκε από τον κ. Γεννάρη όπως επικοινωνήσει με τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, Διευθυντή ΔΥΠ και του ζητήσει την αναλυτική κατάσταση με το περιεχόμενο του φορτίου του εν λόγω πλοίου. Ο κ. Ανδρέας Γεννάρης, επικοινωνώντας τηλεφωνικώς με τον κ. Γεωργιάδη, του ζήτησε να του στείλει την αναλυτική κατάσταση του φορτίου του πλοίου και ο τελευταίος αρνήθηκε, γιατί όπως του είπε ήταν απόρρητη η κατάσταση και ήθελε να μιλήσει ο ίδιος ο κ. Γεωργιάδης με τον Προϊστάμενο του. Ακολούθησε τηλεφωνική επικοινωνία του κ. Γεωργίου με τον κ. Γεωργιάδη,

στην παρουσία του κ. Γεννάρη και δόθηκαν οδηγίες στον τελευταίο να μεταβεί στο γραφείο του κ. Γεωργιάδη και να παραλάβει την αναλυτική κατάσταση του φορτίου του πλοίου.

Μετά από λίγες μέρες, ο κ. Γεννάρης μετέβηκε στο γραφείο του κ. Γεωργιάδη, παρέλαβε την αναλυτική κατάσταση και ενημερώθηκε από τον κ. Γεωργιάδη για το ιστορικό του φορτίου και ότι, το φορτίο είχε τοποθετηθεί στη ΝΒΕΦ.

Ο κ. Γεννάρης, με βάση την ενημέρωση που είχε από τον κ. Γεωργιάδη, την αναλυτική κατάσταση του φορτίου του πλοίου και έρευνα που έκανε μέσω διαδικτύου, στις 26/05/2010, ετοίμασε δισέλιδο Σημείωμα προς τον Υπουργό Άμυνας, μέσω του Διευθυντή Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας και του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΑΜ.

Ο κ. Γεννάρης στο Σημείωμα του, αρχικά καταγράφει μια ιστορική αναδρομή και καταλήγει με τα ακόλουθα:

“... 7. Σύμφωνα με το Διεθνές Κώδικα που διέπει τα Επικίνδυνα Θαλάσσια Φορτία (International Maritime Goods Code), το μεγαλύτερο μέρος του φορτίου του «Monchegorsk» είναι χαρακτηρισμένο ως «Επικίνδυνο φορτίο κλάσεως 1 και 1.3». Σημειώνεται ότι η παραπάνω σήμανση αφορά κυρίως, εκρηκτικές ουσίες, που δύναται να προκαλέσουν πυρκαγιά, εμπρησμό ή οποιαδήποτε άλλη μορφή έκρηξης.

8. Το Τμήμα αφού μελέτησε το όλο θέμα, θεωρεί ότι το παραπάνω φορτίο επιβαρύνει σημαντικά το προσωπικό της ΕΦ, σε θέματα που άπτονται της φύλαξης και της ασφάλειας αυτού. Επιπρόσθετα, οι μεγάλες ποσότητες πυρίτιδας που περιλαμβάνονται στο υπόψη φορτίο, σε συνδυασμό με τις υψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται εντός των εμπορευματοκιβωτίων, ιδίως κατά την περίοδο του θέρους, είναι πάρα πολύ επικίνδυνες.

9. Κατόπιν των παραπάνω, το Τμήμα εισηγείται όπως σε συνεννόηση με το Υπουργείο Εξωτερικών, υποβληθεί σχετική πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, στην οποία να εισηγούμαστε όπως η ΚΔ ζητήσει τη συνδρομή Διεθνών Οργανισμών, όπως του ΟΑΣΕ ή των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να καταστρέψει το φορτίο του «Monchegorsk». Αναμφισβήτητα, η ανάληψη μιας τέτοιας πρωτοβουλίας από μέρους της ΚΔ, θα την εξυψώσει στα μάτια της Διεθνούς κοινότητας.

10. Παρακαλούμε για την έγκριση των διαλαμβανομένων στην παράγραφο 9, και τυχόν οδηγίες σας, προκειμένου να συνταχθεί στη συνέχεια ανάλογη πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο. ”.

- ✓ Σημειώνεται ότι, το Σημείωμα του κ. Γεννάρη, ουδέποτε προωθήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο για να προχωρήσει η καταστροφή του φορτίου. Περαιτέρω, αυτό το Σημείωμα το παρέδωσε στην Αστυνομία ο κ. Γεννάρης, ενώ δεν εντοπίστηκε στο φάκελο του Υπουργείου Άμυνας, παρόλο που είναι καταγεγραμμένο στην κάρτα διακίνησης του φακέλου.

Στην Επιτροπή, αναφέρθηκε ότι, το Σημείωμα αυτό δόθηκε στον κ. Γεώργιο Γεωργίου, Αντισυνταγματάρχη, ο οποίος το απέστειλε στον κ. Ανδρέα Σταύρου, Συνταγματάρχη, Επιτελάρχη του Υπουργού Άμυνας. Κατόπιν τούτου το Σημείωμα συζητήθηκε μεταξύ κκ. Γεωργίου και Σταύρου και με απόφαση του κ. Σταύρου το Σημείωμα δεν προωθήθηκε στον Υπουργό Άμυνας.

Το θέμα σχολιάζεται σε άλλο Κεφάλαιο του παρόντος Πορίσματος.

28 ΜΑΪΟΥ 2010

Συνάντηση του ΔΓΠτΔ με τον Πρέσβη του Ιράν

Στις 28/05/2010, σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε μεταξύ του κ. Λεωνίδα Παντελίδη, Διευθυντή του ΔΓΠτΔ και του κ. Bikdeli, Πρέσβη του Ιράν στην Κύπρο, την οποία ζήτησε ο τελευταίος, μεταξύ άλλων θεμάτων συζητήθηκε και το θέμα του φορτίου του πλοίου, ως ακολούθως:

“ Ο Πρέσβης του Ιράν παρέδωσε κατάλογο με υλικά που συμπεριλαμβάνονται στο φορτίο του πλοίου και δεν μπορούν να θεωρηθούν στρατιωτικό υλικό. Είπε ότι με βάση προηγούμενες συζητήσεις του με ΔΔΓΠτΔ γνωρίζουν ότι εάν υποβάλουν οποιοδήποτε αίτημα που αφορά το φορτίο, αυτό θα παραπεμφθεί στην Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ, πράγμα που δεν επιθυμούν. Γι’ αυτό είπε ότι εφόσον δεν μπορεί να δοθεί στη Συρία, ίσως να ήταν δυνατή η αγορά αυτού του υλικού από την ΚΔ. Πρόσθεσε ότι έχει οδηγίες από τον ίδιο τον Υπουργό Εξωτερικών του Ιράν.

Σημειώνεται ότι στον κατάλογο που παρέδωσε ο Πρέσβης αναγράφονται ποσά για την αξία των υλικών συνολικού ύψους πέραν των 12 εκατομμυρίων ευρώ.

Ο κ. Παντελίδης απάντησε ότι θα διαβιβάσει τα όσα του είπε ο Πρέσβης. ...”

01 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2010

Συνάντηση του ΥΠΕΞ με τον Πρόεδρο της Συρίας

Την 01/08/2010 ο κ. Μάρκος Κυπριανού, Υπουργός Εξωτερικών, κατά τη διάρκεια επίσκεψης εργασίας στη Δαμασκό, συναντήθηκε με τον κ. Bashar Al Assad, Πρόεδρο της Συρίας. Κατά τη συνάντηση, συζητήθηκαν διάφορα διμερή θέματα, χωρίς να γίνει οποιαδήποτε αναφορά, στο θέμα του φορτίου του πλοίου.

Την ίδια ημέρα, κατά τη διάρκεια γεύματος εργασίας που είχε ο κ. Κυπριανού με τον κ. Walid Al-Moallem, Υπουργό Εξωτερικών της Συρίας, τέθηκε το θέμα του πλοίου από τον κ. Al-Αμουα, Υφυπουργό Εξωτερικών της Συρίας, ο οποίος είπε στον Σύρο Υπουργό πως η Κύπρος είχε **«υποσχεθεί να πράξει κάτι επί του ζητήματος όπως είχε πράξει και παλαιότερα» (Σημ. εννοούσε το Gregorio 1)**. Ο κ. Κυπριανού απάντησε ότι, η υφιστάμενη κατάσταση ήταν διαφορετική αφού υπήρχε σαφής απόφαση του ΣΑ επί του θέματος. Υπογράμμισε ότι, τα μέλη του ΣΑ γνώριζαν τι περιλάμβανε το φορτίο του πλοίου και ότι η Συρία θα έπρεπε να προβεί σε παραστάσεις προς τον ΟΗΕ.

03 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2010

Σημείωμα του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ για ενημέρωση του ΠτΔ

Στις 03/09/2010, ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης με σημείωμα του προς τον ΠτΔ ενόψει των διαπιστευτηρίων του νέου Ιρανού Πρέσβη στις 08/09/2010, τον πληροφορούσε ότι, μίλησε με τον Πρέσβη. Στο Σημείωμα αναφέρονται, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα:

“2. Όσον αφορά το φορτίο του πλοίου Monchegorsk, έχω συζητήσει μαζί του το ενδεχόμενο να καταστρέψουμε την πυρίτιδα και τα υπόλοιπα εκρηκτικά (αφού βεβαίως, όπως και προηγουμένως, ενημερώσουμε το ΣΑ). Δεν έχουν καμία ένσταση και μου είπε ότι μπορούν να μιλήσουν και με τους Σύριους για να μην δημιουργήσουν ούτε αυτοί κανένα πρόβλημα.

Τη Δευτέρα, 6 Σεπτεμβρίου, θα έχω συνάντηση με επιτελείς του ΓΕΕΦ για να δούμε τη δική τους άποψη για αυτό το ενδεχόμενο.

Η θέση του Ιρανού Πρέσβη όταν μιλήσαμε ήταν ότι είναι προτιμότερο να λήξει η εκκρεμότητα έστω και με καταστροφή των εκρηκτικών. Βεβαίως, μετά την καταστροφή των εκρηκτικών θα απομείνουν τα υπόλοιπα υλικά (μέταλλα, κ.τ.λ.), τα οποία, ενδεχομένως, θα ζητήσουν πίσω. Του εξήγησα ότι σε τέτοια περίπτωση πάλι θα ενεργήσουμε με βάση τη σύμφωνη γνώμη του ΣΑ.”

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Παντελίδη, για το συγκεκριμένο θέμα, είναι η ακόλουθη:

“... Παρόλο ότι η διπλωματική διαπραγμάτευση δεν γίνεται με όρους εμπορικής ανταλλαγής στις συνομιλίες μου με τον Ιρανό πρέσβη ήταν φανερό ότι κάτι ζητούσε από εμένα. Έτσι διέγινωσα, όπως είπα πριν, ότι μπορούσε να πάρει και η Κύπρος αυτό που ήθελε στο θέμα του πλοίου που ήταν η καταστροφή του φορτίου χωρίς αντιδράσεις από το Ιράν και τη Συρία και με απόσυρση των απαιτήσεων τους. Αφού ανέφερα το θέμα γραπτώς προς τον ΠτΔ στο σημείωμα ΛΠ26 [Σημείωμα ημερομηνίας 03/09/2010, το οποίο αναφέρεται πιο πάνω] και παρόλο ότι δεν αντίδρασε συγκεκριμένα, πράγμα που έκλαβα ως συγκατάθεση, κινήθηκα προς τη κατεύθυνση του Υπουργείου Άμυνας ως το αρμόδιο υπουργείο για το χειρισμό του θέματος μετά που έγινε η κατάσχεση. Τους κάλεσα στο γραφείο μου όπως ήδη ανέφερα πιο πάνω, τους ρώτησα εάν μπορούν να αναλάβουν τη καταστροφή, ενθαρρύνοντας τους προς αυτή τη κατεύθυνση. ...”.

06 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2010

Σημείωμα του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ για ενημέρωση του ΠτΔ

Στις 06/09/2010, ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης με Σημείωμα του προς τον ΠτΔ τον ενημέρωνε για τη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε με επιτελείς του ΥΠΑΜ, σε σχέση με το φορτίο του πλοίου.

Για το τι διαμείφθηκε στη συνάντηση, ο κ. Παντελίδης στο σημείωμα του ανέφερε τα ακόλουθα:

“... Οι επιτελείς τοποθετήθηκαν υπέρ της καταστροφής [της πυρίτιδας και των εκρηκτικών] λόγω των κάποιων κινδύνων που υπάρχουν με τις ψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται μέσα στα εμπορευματοκιβώτια το καλοκαίρι, και είπαν ότι η ΕΦ είναι σε θέση, από τεχνικής άποψης, να διεκπεραιώσει το έργο της καταστροφής.

Έχω μιλήσει, όπως ήδη σας ανέφερα, με τον Πρέσβη του Ιράν, ο οποίος μου είπε ότι θα υποστήριζαν αυτή την εξέλιξη και, μάλιστα, ότι θα μιλήσουν με τους Σύριους για να υιοθετήσουν και εκείνοι την ίδια στάση.

Σε τέτοια περίπτωση θα απευθυνθούμε εκ νέου στην Επιτροπή Κυρώσεων του ΣΑ για να εξασφαλίσουμε έγκριση για την καταστροφή.

85 εμπορευματοκιβώτια από σύνολο 98, περιέχουν εκρηκτικά. Τα υπόλοιπα αποτελούνται από διάφορα εξαρτήματα, εργαλεία και μέταλλα. Υποψιάζομαι ότι οι Ιρανοί θα ζητήσουν στη συνέχεια επιστροφή των υλικών αυτών ή πώληση τους. Για λόγους γοήτρου και επικοινωνίας, θα ήθελαν να πάρουν έστω κάτι πίσω. Σε περίπτωση όμως που αιτηθούν κάτι τέτοιο, γνωρίζουν ήδη ότι θα ακολουθήσουμε την ίδια διαδικασία με προηγούμενως, προσφεύγοντας στην Επιτροπή Κυρώσεων. ...”

Το Σημείωμα αυτό, σχολιάστηκε εκτενώς από τον ΠΤΔ ενώπιον της Επιτροπής. Ο ΠΤΔ ανέφερε ότι:

“...[σ]υγκατένευσα με την εισήγηση του διευθυντή του Διπλωματικού μου Γραφείου όπως διερευνηθεί το ενδεχόμενο καταστροφής της πυρίτιδας, κύρια για πολιτικούς λόγους, στη βάση της συνολικής ενημέρωσης που είχαμε μέχρι εκείνη τη στιγμή ...”

Η μαρτυρία του κ. Παντελίδη επί του θέματος αυτού διαφοροποιείται. Κατά την εκδοχή του, ο ΠΤΔ *“... δεν αντίδρασε συγκεκριμένα, πράγμα που εξέλαβα ως συγκατάθεση...”*.

Ο ΠΤΔ ουδέποτε έδωσε γραπτή ή άλλη οδηγία είτε στον κ. Παντελίδη, είτε σε οποιονδήποτε άλλο να ακολουθηθεί στο μέλλον κάποια συγκεκριμένη προσέγγιση στο θέμα, όπως π.χ καταστροφή του φορτίου (όπως ο ίδιος ο ΠΤΔ ανέφερε ενώπιον της Επιτροπής). Στην πραγματικότητα, ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης προχώρησε όπως και προηγούμενως, με προσπάθεια να διερευνησει και να εξασφαλίσει την συναίνεση του Ιράν (όπως έκανε και στο

τέλος Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους στη Νέα Υόρκη σε συνάντηση με σύμβουλο του Ιρανού Προέδρου).

23 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2010

Συνάντηση του ΠτΔ με τον Πρόεδρο του Ιράν

Στις 23/09/2010, ο ΠτΔ είχε συνάντηση στη Νέα Υόρκη με τον κ. Ahmedinejad, Πρόεδρο του Ιράν, στα πλαίσια της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης τους δεν συζητήσαν οτιδήποτε σε σχέση με το φορτίο του πλοίου. Φαίνεται ότι, στο περιθώριο της συνάντησης αυτής, ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ, συζήτησε το θέμα του φορτίου με Ιρανό Αξιωματούχο. Στα πλαίσια της συζήτησης με τον Ιρανό Αξιωματούχο, ο κ. Παντελίδης φαίνεται να αποκόμισε την εντύπωση ότι, τα όσα του είχε μεταφέρει ο Ιρανός Πρέσβης στη Λευκωσία στις 03/09/2010 όντως αντιπροσώπευαν την πολιτική της Τεχεράνης.

04 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2010

Συνάντηση του ΠτΔ με τον Πρόεδρο της Συρίας

Σύμφωνα με τα πρακτικά που ετοίμασε ο κ. Ιάκωβος Γεωργίου, Λειτουργός του ΔΓΠτΔ, στις 04/11/2010, ο κ. Δημήτρης Χριστόφιας ΠτΔ, είχε συνάντηση στη Λευκωσία με τον κ. Bashar Al-Assad, Πρόεδρο της Συρίας.

Από τη μελέτη των πρακτικών, φαίνεται ότι, δεν έγινε οποιαδήποτε αναφορά στο φορτίο του πλοίου, είτε από τον κ. Χριστόφια είτε από τον κ. Al-Assad.

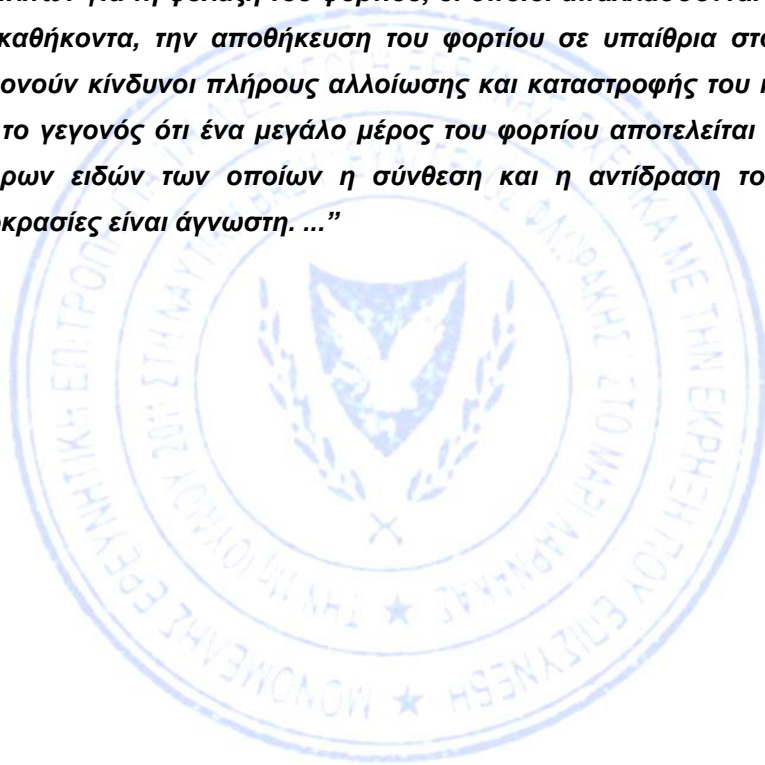
- ✓ Σημειώνεται ότι, ο κ. Μάρκος Κυπριανού, Υπουργός Εξωτερικών, σε επίσκεψη του στη Συρία στις 28/03/2011, είχε συνάντηση με τον κ. Bashar Al Assad, Πρόεδρο της Συρίας και με τον κ. Al Moallem, Υπουργό Εξωτερικών της Συρίας. Κατά τη διάρκεια των πιο πάνω συναντήσεων, επίσης δεν φαίνεται με βάση τα πρακτικά να έγινε οποιαδήποτε αναφορά στο θέμα του φορτίου του πλοίου.

07ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2010

Ετήσια Έκθεση Γενικής Ελέγκτριας της Δημοκρατίας για το έτος 2009

Στις 07/12/2010 η κα Χρυστάλλα Γιωρκάτζη, Γενική Ελέγκτρια της Δημοκρατίας, υπέβαλε στον ΠτΔ την Ετήσια Έκθεση της, για το έτος 2009, στη σελίδα 54, της οποίας αναφέρονταν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα σχετικά με το φορτίο του πλοίου:

“... Το ΓΕΕΦ σε επιστολές του προς το Υπουργείο Άμυνας αναφέρει τις ανησυχίες του ως προς τη διάθεση, επί καθημερινής βάσης, αριθμού στελεχών και οπλιτών για τη φύλαξη του φορτίου, οι οποίοι απαλλάσσονται από τα λοιπά τους καθήκοντα, την αποθήκευση του φορτίου σε υπαίθρια στοιβάδα, όπου εγκυμονούν κίνδυνοι πλήρους αλλοίωσης και καταστροφής του καθώς και ως προς το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος του φορτίου αποτελείται από πυρίτιδα διαφόρων ειδών των οποίων η σύνθεση και η αντίδραση τους σε ψηλές θερμοκρασίες είναι άγνωστη. ...”

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2011 – 03 ΙΟΥΝΙΟΥ 2011

Με βάση τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, έχει προκύψει ότι, η Ομάδα Εμπειρογνωμόνων (“Panel of Experts”), της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ του ΟΗΕ, είχε την πρόθεση να επισκεφθεί την Κύπρο στις αρχές του 2011.

Ακολούθως, περιγράφεται η αλληλογραφία για το θέμα.

25/01/2011

Στις 25/01/2011, η κα Salome Zourabichvili, Συντονίστρια της Ομάδας Εμπειρογνωμόνων, η οποία δημιουργήθηκε για τις κυρώσεις κατά του Ιράν, με βάση το Ψήφισμα 1929(2010) του ΣΑ του ΟΗΕ, απέστειλε επιστολή στον κ. Μηνά Χατζημιχαήλ, Μόνιμο Αντιπρόσωπο της Κύπρου στον ΟΗΕ-NY, στην οποία μεταξύ άλλων αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“... In this regard, the Panel would like to include in its work plan a trip to Cyprus during the month of March. The Panel would be very grateful to the Cypriot authorities to cooperate with the Panel in this endeavour, offer dates for the proposed trip and help in the organization of meetings with relevant agencies and officials in charge of the implementation measures concerning the Security Council resolutions. In particular, the Panel would be interested to follow up with the investigation relating to the M/V Monchegorsk incident that was reported to the United Nations on 3 February 2009. ... ”

Σε χειρόγραφη σημείωση του, ημερ. 28/01/2011, ο κ. Χατζημιχαήλ, Μόνιμος Αντιπρόσωπος της ΚΔ στον ΟΗΕ-NY, ανέφερε τα ακόλουθα:

“ΕΠΕΙΓΟΝ

Κα Απέγνητου

Παρ. να ενημερωθεί ΥΠΕΞ (ΓΥ + ΓΓΔ) καθώς και οι αρμόδιες εμπλεκόμενες υπηρεσίες. Η coordinator ζήτησε συνάντηση μαζί μου στις 2/2.

ΜΧ

28/1”

28/01/2011

Στις 28/01/2011, η κα Ελένη Απέγητου, εκ μέρους του Μόνιμου Αντιπροσώπου της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ, απέστειλε επιστολή στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, με την οποία τον πληροφορούσε για τις προθέσεις της Ομάδας Εμπειρογνομώνων να επισκεφθούν την Κύπρο, για την εφαρμογή των Κυρώσεων και ότι, η Συντονίστρια της Ομάδας, θα συναντηθεί με τον κ. Χατζημιχαήλ στη Νέα Υόρκη, στις 02/02/2011.

02/02/2011

Στις 02/02/2011, ο κ. Χρυσόστομος Σταύρου, Λειτουργός του ΥΠΕΞ, απέστειλε ηλεκτρονικό μήνυμα στον κ. Χατζημιχαήλ και στην κα Απέγητου, με το οποίο τους πληροφορούσε για τις προφορικές οδηγίες του Υπουργού Εξωτερικών σε σχέση με το θέμα.

Στο μήνυμα, μεταξύ άλλων, αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“... Μόλις έχω λάβει προφορικώς τις οδηγίες του Υπουργού για το θέμα, μέσω ΓΓΔ, τις οποίες θα σας αποστείλω μόλις τις έχω και γραπτώς. Οι οδηγίες αναφέρουν όπως κάνουμε αποδεκτή την επίσκεψη αλλά αυτή να πραγματοποιηθεί όσο πιο αργά γίνεται (τέλος Μαρτίου-αρχές Απριλίου). Όσο μπορεί αυτή να καθυστερήσει τόσο το καλύτερο, ώστε να προετοιμαστεί κατάλληλα το έδαφος εσωτερικά. ...”

Ακολούθως, την ίδια ημέρα 02/02/2011, η κα Απέγητου, απέστειλε ηλεκτρονικό μήνυμα στον κ. Χρυσόστομο Σταύρου, με κοινοποίηση στον κ. Γιώργο Γιάγκου, Λειτουργό του Υπουργείου Εξωτερικών, στο οποίο αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“... Στο μήνυμα του ο Γιώργος γράφει: MANY προσπαθήσει να μεταθέσει ημερομηνία επίσκεψης όσο αργότερα γίνεται (και σε κάθε περίπτωση σίγουρα όχι ερχόμενο Μάρτη). Ο Χρυσόστομος όμως αναφέρεται σε τέλος Μαρτίου-αρχές Απριλίου. Μπορείτε να μας το ξεκαθαρίσετε; Εν πάσει περιπτώσει θα σας ενημερώσουμε για το αποτέλεσμα της σημερινής συζήτησης. ... ”

Στη συνέχεια, ο κος Χρυσόστομος Σταύρου, απέστειλε νέο ηλεκτρονικό μήνυμα στην κα Απέγητου, στο οποίο αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“... Προσπάθησα να εντοπίσω το Γιώργο αλλά δεν τον βρίσκω.

Ο Γιώργος μου έχει μεταφέρει το μήνυμα/οδηγίες, άρα προχωρήστε με αυτά που αναφέρονται στο μήνυμα του Γιώργου.

Η ουσία είναι να το καθυστερήσουμε όσο γίνεται, ώστε να προετοιμάσουμε/συντονίσουμε τις εδώ αρμόδιες υπηρεσίες. Όσο πιο αργά τόσο το καλύτερο.

Θα είμαστε σε επαφή για το θέμα. ...”

03/02/2011

Στις 03/02/2011, ο κ. Χρυσόστομος Σταύρου, απέστειλε κατεπείγον επιστολή στο Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ στον ΟΗΕ - ΝΥ, με τις οδηγίες του Υπουργού Εξωτερικών για το θέμα.

Στην επιστολή, αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“... οδηγίες του Υπουργού όπως στις επαφές σας με τη Συντονιστή της Ομάδας Ειδικών που έχει δημιουργηθεί βάση του ψηφίσματος ΣΑ ΟΗΕ 1929(2010) σε σχέση με τις κυρώσεις κατά του Ιράν, γίνει αποδεκτή η πρόθεση της Ομάδας Ειδικών να επισκεφθεί την Κύπρο, επιδιώκοντας παράλληλα όπως αυτή καθυστερήσει όσο το δυνατόν περισσότερο, ώστε να υπάρχει ο αναγκαίος χρόνος προετοιμασίας και συντονισμού των υπηρεσιών ΚΔ επί του θέματος. Παράκληση όπως με ενημερώσετε για τα αποτελέσματα των επαφών σας.”

02/03/2011

Στις 02/03/2011, η κα Απέγητου απέστειλε ηλεκτρονικό μήνυμα σε Λειτουργούς του ΥΠΕΞ, με το οποίο τους πληροφορούσε για συνάντηση που είχε με την κα Salome Zourabichvili, Συντονίστρια, της Ομάδας Εμπειρογνομώνων, κατά την οποία η κα Zourabichvili την ενημέρωσε για το έργο που επιτελεί η Ομάδα της και για την πρόθεσή τους να επισκεφθούν την Κύπρο, πριν από τα τέλη Απριλίου.

09/03/2011

Στις 09/03/2011, η κα Απέγνητου, απέστειλε επιστολή στο Γενικό Διευθυντή ΥΠΕΞ, με την οποία ζητούσε να πληροφορηθεί, κατά πόσον η επίσκεψη της Ομάδας Εμπειρογνομόνων, ήταν αποδεκτή.

14/03/2011

Στις 14/03/2011, ο κ. Χρυσόστομος Σταύρου, απέστειλε κατεπείγον επιστολή στο Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ στον ΟΗΕ - ΝΥ, στην οποία αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“... οδηγίες ΓΓΔ όπως στις επαφές σας με τη Συντονιστή της Ομάδας Ειδικών που έχει δημιουργηθεί βάση του ψηφίσματος ΣΑ ΟΗΕ 1929(2010) σε σχέση με τις κυρώσεις κατά του Ιράν, επαναβεβαιωθεί η αποδοχή της ΚΔ στην πρόθεση της Ομάδας Ειδικών να επισκεφθεί την Κύπρο, επιδιώκοντας όμως όπως αυτή πραγματοποιηθεί μέσα στον επόμενο κύκλο επισκέψεων της Επιτροπής σε χώρες (μετά τον ερχόμενο Μάιο), μέσα στα πλαίσια της επόμενης έκθεσης της προς το ΣΑ ΟΗΕ, ώστε να υπάρχει ο αναγκαίος χρόνος προετοιμασίας και συντονισμού των υπηρεσιών ΚΔ επί του θέματος.

Παράκληση όπως μας ενημερώσετε για τα αποτελέσματα των επαφών σας, τόσο για την ακριβή χρονική στιγμή της συνάντησης, όσο και για τα θέματα που θα ήθελε να θίξει με τις αρχές της ΚΔ η Επιτροπή”.

23/03/2011

Στις 23/03/2011, η κα Salome Zourabichvili απέστειλε ηλεκτρονικό μήνυμα στην κα Απέγνητου, στο οποίο συνοπτικά αναφερόταν, το έργο που προτίθετο να κάνει η Ομάδα στην Κύπρο και στο οποίο ζητούνταν κάποιες διευκρινήσεις για το χρονικό διάστημα της επίσκεψης.

Ακολουθως, την ίδια ημέρα, 23/03/2011, η κα Απέγνητου, απέστειλε επιστολή στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, με συνημμένο το ηλεκτρονικό μήνυμα της κας Zourabichvili, με την οποία η ίδια ζητούσε διευκρινήσεις για το χρονικό διάστημα της επίσκεψης.

30/03/2011

Στις 30/03/2011, ο κ. Χρυσόστομος Σταύρου, απέστειλε ηλεκτρονικό μήνυμα στην κα Απέγνητου, με το οποίο ζητούσε διευκρινήσεις σε σχέση με τις πληροφορίες/στοιχεία που θα ενδιαφερόταν η Ομάδα να της αποσταλούν από την ΚΔ.

Περαιτέρω, στο μήνυμα του κ. Σταύρου αναφερόταν ότι, ακόμη αναμενόταν η οριστική κατεύθυνση από την ηγεσία του Υπουργείου σε σχέση με το θέμα της πιθανής καθόδου.

Την ίδια ημέρα, 30/03/2011, η κα Zourabichvili απέστειλε ηλεκτρονικό μήνυμα στην κα Απέγνητου, στο οποίο αναφέρονταν τα ακόλουθα:

“... Thank you for clarifying the matter and for relaying our concerns to your authorities. I think that the most urgent questions we have relate to the old reported violation (the Monchegorsk case). Of course it won't be possible to carry on the inspection from here. But at least we could include some elements to be compared with other reported violations and their patterns.

For that we would need a copy of the report of the inspection carried by the Cypriot authorities, the inventories of the seized cargo, information about documents available (Bill of lading,) and any other information that your authorities feel would be useful to the Panel to understand the circumstances, the origin, the destination... Also if any lab analysis were made and so on and the actual state of the cargo as well as the eventual legal proceedings.

For the second part (i.e. consultations) about Cyprus implementation of sanctions, export control procedures, financial vigilance and its interpretation as it translates itself in procedures by Banks and Financial institutions, transshipment issues, problems raised, measures taken to avoid circumventions and illicit transshipments I think it will be even more difficult to carry this dialogue through questions and answers by mail. Thus it would be wiser to keep that part for the later visit and concentrate for the time being on getting information on the violation case. ...”

Στη συνέχεια, η κα Απέγνητου απέστειλε το πιο πάνω ηλεκτρονικό μήνυμα σε Λειτουργούς του ΥΠΕΞ, για ενημέρωσή τους, ως απάντηση στο ηλεκτρονικό μήνυμα της ίδιας ημέρας, που της στάληκε από το ΥΠΕΞ.

03/06/2011

Στις 03/06/2011, η κα Απέγνητου απέστειλε κατεπείγουσα επιστολή στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, στην οποία, μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα ακόλουθα:

“... Επισημαίνεται τέλος η παράκληση του Panel of Experts της Επιτροπής αυτής να επισκεφθεί την Κύπρο μέσω επιστολής που σας διαβιβάστηκε στις 28 Ιανουαρίου 2011, η μεγάλη καθυστέρηση από πλευράς μας να ανταποκριθούμε στο αίτημα αυτό, ή ξεκάθαρη θέση της Επιτροπής ότι επιθυμούσε να συμπεριλάβει την Κύπρο στο πρώτο reporting cycle, η τελική άρνηση μας να αποδεχθούμε εν λόγω επίσκεψη (παρόλη την ευελιξία της Επιτροπής για αλλαγή των ημερομηνιών) και τέλος, η αποτυχία να ανταποκριθούμε στην παράκληση της συντονίστριας της Επιτροπής για παροχή τουλάχιστο σχετικών στοιχείων που αφορούσαν την υπόθεση Mochegorsk.

Όπως αναφέραμε σε προηγούμενο σχετικό μήνυμα μας, η σημασία της συνεργασίας, διαφάνειας, και ανταπόκρισης της ΚΔ στα αιτήματα επιτροπών που εφαρμόζουν κυρώσεις του ΣΑ ΟΗΕ είναι αυτονόητη. ...”

- ✓ Εκτενής σχολιασμός των πιο πάνω διεργασιών, και ιδιαίτερα της στάσης του Υπουργείου Εξωτερικών, γίνεται σε άλλο Κεφάλαιο του παρόντος Πορίσματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

07 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2011 – 05 ΙΟΥΛΙΟΥ 2011

07 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2011

Σύσκεψη στο ΥΠΑΜ για τη διαχείριση του φορτίου του πλοίου

Στις 22/12/2010 ο κ. Παναγιώτης Στυλιανίδης, Λειτουργός του ΥΠΑΜ, απέστειλε επιστολή προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, στην οποία, μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα ακόλουθα:

“... όπως μας πληροφορήσετε κατά πόσο υπάρχει οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος ενόψει:

(α) Έχει ήδη περάσει αρκετός καιρός από το γεγονός.

(β) Γίνεται παρατήρηση στην τελευταία έκθεση της Γενικής Ελέγκτριας και

(γ) Σε λίγους μήνες ξεκινούν έργα στην Ναυτική Βάση.”

Με βάση την πιο πάνω επιστολή του κ. Παναγιώτη Στυλιανίδη, στις 10/01/2011, ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης, Διευθυντής του ΔΓΠτΔ με επιστολή του προσκάλεσε σε σύσκεψη για το εν λόγω θέμα, στο Διπλωματικό Γραφείο του ΠτΔ, το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, τον Αρχηγό ΓΕΕΦ, τους Γενικούς Διευθυντές ΥΠΕΞ, ΥΠΑΜ, το Διευθυντή Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας και το Διευθυντή Τμήματος Τελωνείων. Η σύσκεψη προγραμματίστηκε για την Παρασκευή 14/01/2011 και ώρα 1000 το πρωί.

Την επόμενη ημέρα 11/01/2011, ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης, απέστειλε επιστολή στους ίδιους παραλήπτες, με την οποία τους πληροφορούσε ότι, η εν λόγω σύσκεψη επαναπρογραμματιζόταν για την 21/01/2011 και ώρα 1230 στο ΥΠΑΜ.

- ✓ Σημειώνεται ότι, σε χειρόγραφη σημείωση στην επιστολή που εντοπίστηκε στα έγγραφα που παρέδωσε ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, αναφέρεται

ότι, η σύσκεψη αναβλήθηκε λόγω απουσίας του Υπουργού Εξωτερικών στο εξωτερικό και θα οριζόταν νέα ημερομηνία.

Την 31/01/2011, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ απέστειλε επιστολή στους πιο πάνω αναφερόμενους παραλήπτες, ως επίσης και σε άλλες Υπηρεσίες, με την οποία τους προσκαλούσε σε Σύσκεψη στις 07/02/2011 και ώρα 1030, στο Γραφείο του Υπουργού Άμυνας, για συζήτηση του πιο πάνω θέματος.

Τα βασικά πρακτικά της Σύσκεψης, τηρήθηκαν από τον κ. Ανδρέα Γεννάρη, Λοχαγό. Με βάση το μαρτυρικό υλικό που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, φαίνεται ότι σε γενικές γραμμές τα εν λόγω πρακτικά ανταποκρίνονται στο τι διαμείφθηκε κατά τη Σύσκεψη. Πέραν των πρακτικών που ετοίμασε ο κ. Γεννάρης, διαφωτιστικά Σημειώματα ετοιμάστηκαν από την κα Μαίρη-Ανν Σταυρινίδου, της Νομικής Υπηρεσίας, και τον κ. Παναγιώτη Ευγενίου, του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.

Τα βασικά σημεία που προκύπτουν από τα δύο Σημειώματα είναι πρώτο το ότι, έγινε συγκεκριμένη αναφορά στο ενδεχόμενο “έκρηξης” του φορτίου και δεύτερο ότι, κατά τη Σύσκεψη τονίστηκε η «πολιτική» πτυχή του θέματος η οποία και επηρέασε το τελικό «αποτέλεσμα» της Σύσκεψης. Στο τι ακολουθεί, αναφορά θα γίνει στα πρακτικά του ΥΠΑΜ. Σημειώνεται επίσης ότι, ενώπιον της Επιτροπής, τέθηκε και έγγραφο που ετοίμασε η κα Τζούλια Συκοπετρίτου, Λειτουργός του ΥΠΕΞ, με τίτλο “**Πρακτικά σύσκεψης στο Υπουργείο Άμυνας/Monchengorsk (7 Φεβρουαρίου 2011)**”, χωρίς ημερομηνία σύνταξης. Λόγω του ότι, με βάση τη μαρτυρία της κας Συκοπετρίτου, το έγγραφο αυτό ετοιμάστηκε μετά την έκρηξη στη ΝΒΕΦ, η Επιτροπή δεν το έλαβε υπόψη της.

Με βάση τα πρακτικά του Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας, προκύπτει ότι, στη Σύσκεψη συμμετείχαν ο Υπουργός Εξωτερικών, ο Υπουργός Άμυνας, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, ο Διευθυντής του Επιτελικού Γραφείου του Υπουργού Άμυνας, ο Διευθυντής και ένας Λειτουργός του ΔΓΠτΔ, τρεις Λειτουργοί του Υπουργείου Εξωτερικών, Λειτουργός της Νομικής Υπηρεσίας, του Τμήματος Τελωνείων, του Υπουργείου Εμπορίου, Αξιωματικός της Αστυνομίας, δύο Αξιωματικοί του

ΓΕΕΦ και δύο Αξιωματικοί του Υπουργείου Άμυνας, συνολικά συμμετείχαν 18 άτομα.

Τα πρακτικά έχουν ως ακολούθως:

“... Ο Υπουργός Άμυνας, κ. Κώστας Παπακώστας, αφού καλωσόρισε τους παρευρισκόμενους, τους ενημέρωσε ότι το κατασχεθέν φορτίο του πλοίου «Mонchegorsk», το οποίο αποτελείται από 98 εμπορευματοκιβώτια, μεταφέρθηκε για σκοπούς αποθήκευσης και φύλαξης, στη Ναυτική Βάση «Αντιστράτηγος Ευάγγελος Φλωράκης» στο Μαρί. Συνεπώς, επεσήμανε ότι το Υπουργείο Άμυνας έχει επιφορτιστεί με τεράστια ευθύνη, καθότι τα εν λόγω υλικά φρουρούνται επί 24ώρου βάσεως, από προσωπικό της Εθνικής Φρουράς (ΕΦ). Επίσης, εγείρονται σοβαρά θέματα ασφάλειας για το προσωπικό που τα φρουρεί, λόγω της αποσταθεροποιητικής φύσης του μεγαλύτερου μέρους του φορτίου, που αποτελείται από πυρίτιδες διαφόρων ειδών, και που υπόκεινται σε υψηλές θερμοκρασίες και σε υγρασίες, ιδιαίτερα κατά τους μήνες του θέρους.

2. Στη συνέχεια έλαβε το λόγο ο κ. Υπουργός Εξωτερικών, ο οποίος υπογράμμισε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία (ΚΔ) προέβη σε σωστό χειρισμό του όλου θέματος, χωρίς να διαρρεύσει οτιδήποτε στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, με αποτέλεσμα να δεχθεί εγκωμιαστικά σχόλια από τους εταίρους της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ακόμη, αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός, ότι η Συρία και το Ιράν δεν κράτησαν οποιαδήποτε αρνητική στάση έναντι της ΚΔ για το εν λόγω θέμα. Εντούτοις, τόνισε ότι η ΚΔ δέχεται πιέσεις σε πολιτικό επίπεδο από τις προαναφερθείσες χώρες, προκειμένου να τους επιστραφεί το κατασχεθέν φορτίο, χωρίς ωστόσο αυτές να αποτείνονται στο Συμβούλιο Ασφαλείας.

3. Σε παρέμβαση του ο κ. Αρχηγός της ΕΦ, πληροφόρησε τους παρευρισκόμενους ότι τα 98 εμπορευματοκιβώτια, φρουρούνται με επάνδρωση υπερωπυμένης σκοπιάς επί 24ώρου βάσεως. Σε αυτά τα πλαίσια, υπογράμμισε ότι η ΕΦ είναι σε θέση να εγγυηθεί την ασφάλεια του εν λόγω φορτίου, αλλά εν πάση περιπτώσει, όχι επ’ αόριστον, καθότι οι μεγάλες ποσότητες της πυρίτιδας που περιλαμβάνονται στο φορτίο, αποτελούν κίνδυνο για την ασφάλεια του προσωπικού, λόγω της αλλοίωσης του χρόνου και των δυσμενών καιρικών συνθηκών στα οποία υπόκεινται.

4. Ακολούθως, ο εκπρόσωπος της Διεύθυνσης Υλικού Πολέμου (ΔΥΠ) πληροφόρησε τους παρευρισκομένους, ότι περίπου 65 εμπορευματοκιβώτια του φορτίου περιλαμβάνουν πυρίτιδες διαφόρων ειδών. Από εκεί και πέρα, το λοιπό φορτίο αποτελείται από πρώτες ύλες, όπως μπρούντζινες πλάκες, κάλυκες σφαιρών, μεταλλικοί άξονες, σωλήνες, πλάκες γραφίτη κλπ. Ο εκπρόσωπος του ΓΕΕΦ/ΔΥΠ, συνεχίζοντας, υπογράμμισε ότι το κυριότερο πρόβλημα επικεντρώνεται στην πυρίτιδα, που εμπεριέχει σταθεροποιητή. Η σύνθεση του εν λόγω σταθεροποιητή, σύμφωνα με τις εργοστασιακές προδιαγραφές, αλλοιώνεται με το χρόνο, και με την επίδραση των μεταβαλλόμενων καιρικών συνθηκών. Συνεπώς, εμπεριέχεται ο κίνδυνος να αλλοιωθεί το μίγμα της πυρίτιδας, αντιδρώντας με ανάφλεξη ή ακόμη και με έκρηξη. Σε ότι αφορά τη μέθοδο καταστροφής της πυρίτιδας, σε περίπτωση που ανατεθεί στην ΕΦ, αυτή μπορεί να γίνει με απλή καύση.

5. Στη συνέχεια της εν λόγω τοποθέτησης, ο κ. Υπουργός Εξωτερικών ρώτησε κατά πόσο δύναται να εξετασθεί, από χημεία της Κύπρου ή του εξωτερικού, σε ποιο βαθμό, εάν υφίσταται, έχει αλλοιωθεί η εν λόγω πυρίτιδα. Ακόμη, επεσήμανε ότι θα ήταν ωφέλιμο να γινόταν μια εκτίμηση, για τη συνολική αξία του φορτίου.

6. Σε παρέμβαση του ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης, από το Διπλωματικό Γραφείο του Προέδρου της Δημοκρατίας, πρότεινε όπως διαχωριστεί το φορτίο του πλοίου, σε εκείνα τα υλικά που είναι επικίνδυνα και στρατιωτικής φύσεως, και σε εκείνα που δεν εμπεριέχουν στρατιωτική χρήση. Συνεπώς, εισηγήθηκε όπως η ΚΔ απευθυνθεί δύο φορές στο Συμβούλιο Ασφαλείας για να απαλλαγεί από τα εν λόγω υλικά. Σε αυτά τα πλαίσια, αρχικά θα μπορούσαμε να ζητήσουμε την έγκριση του ΟΗΕ, για να καταστρέψουμε τα επικίνδυνα υλικά (πυρίτιδα), και σε δεύτερο στάδιο, θα προωθούσαμε αίτημα για εκποίηση των μη – στρατιωτικών υλικών στο ελεύθερο εμπόριο. Τέλος, επεσήμανε ότι σύμφωνα με πληροφόρηση που έχει, η Συρία και το Ιράν θα ικανοποιούνταν με την επιστροφή ενός συμβολικού χρηματικού ποσού.

7. Με αφορμή την παραπάνω τοποθέτηση, ο κ. Υπουργός Εξωτερικών εξέφρασε την πεποίθηση, ότι κρύβεται πολιτική σκοπιμότητα πίσω από το αίτημα του Ιράν και της Συρίας, για επιστροφή ενός συμβολικού χρηματικού ποσού. Όπως εξήγησε, υπάρχει πιθανότητα οι εν λόγω χώρες να θέλουν να αποδείξουν, ότι ήταν παράνομη η κατάσχεση του φορτίου του «Monchegorsk», και συνεπώς, να αμφισβητήσουν την εγκυρότητα της Επιτροπής Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

8. Ακολούθως έλαβε το λόγω η κα. Μαίρη – Ανν Σταυρινίδου της Νομικής Υπηρεσίας, η οποία επεσήμανε ότι σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, το κατασχεθέν φορτίο αποτελεί περιουσία της ΚΔ. Συνεπώς, τα έσοδα από την πιθανή εκποίηση του εν λόγω φορτίου, θα πρέπει να εισρεύσουν στα ταμεία του Δημοσίου, και όχι να δοθούν σε οποιαδήποτε Τρίτη χώρα. Ο εκπρόσωπος του Τελωνείου, κ. Δημήτριος Χατζηκωστής, συμφώνησε με την παραπάνω τοποθέτηση, και επεσήμανε ότι η ΚΔ θα μπορούσε να προβεί σε δημόσιο πλειστηριασμό για πώληση των εν λόγω υλικών. Ακόμη, υπογράμμισε ότι σε περίπτωση εκποίησης, η ΚΔ θα υποχρεούται στην καταβολή δασμών 5,7% στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

9. Εν κατακλείδι, ο κ Υπουργός Εξωτερικών ζήτησε από το ΓΕΕΦ, να αποστείλει δείγματα των διαφόρων πυρίτιδων του φορτίου, σε χημεία της Κύπρου ή του εξωτερικού, προκειμένου να διερευνηθεί κατά πόσο έχει αλλοιωθεί η σύνθεση αυτών. Ακόμη, ζήτησε να γίνει μια εκτίμηση της συνολικής αξίας του φορτίου, καθώς και έρευνα από εργοστάσια του εξωτερικού, για πιθανούς αγοραστές των πυρίτιδων.”

- ✓ Σημειώνεται ότι, κατά την έναρξη της πιο πάνω αναφερόμενης σύσκεψης, σύμφωνα με τον κ. Νικόλα Γεωργιάδη, Υποδιευθυντή της ΔΥΠ, ο κ. Κώστας Παπακώστας Υπουργός Άμυνας είπε χαρακτηριστικά στον κ. Μάρκο Κυπριανού, Υπουργό Εξωτερικών: “Μάρκο εφορτώσετε μου τα και ετραβήσετε πίσω”.

Ο κ. Δημήτρης Χατζηκωστής, ο οποίος συμμετείχε στη Σύσκεψη εκ μέρους του Τμήματος Τελωνείων, μετά το πέρας της Σύσκεψης, κατέγραψε χειρόγραφα στην επιστολή με την οποία τον προσκαλούσαν στη σύσκεψη, ημερ. 31/01/2011 τα ακόλουθα:

“Υ. Εξωτερικών, Υ. Άμυνας, Υπηρεσιακοί παράγοντες

Σημείωση

Παρευρέθηκα στην εν λόγω σύσκεψη. Τα εν λόγω είδη θα παραμείνουν υπό την φύλαξη της ΕΦ Θα εξετασθεί το ενδεχόμενο διάθεσης της πυρίτιδας αφού εντοπιστεί η αξία και τυχόν ενδιαφερόμενοι. Το θέμα έχει πολιτικές προεκτάσεις.

(Υπογραφή Δημήτρη Χατζηκωστή) 07/02/2011”

- ✓ Σημειώνεται ότι, η σύσκεψη ημερομηνίας 07/02/2011, σχολιάζεται εκτενώς σε άλλα σημεία του Πορίσματος.

Ενέργειες ΓΕΕΦ και ΥΠΑΜ για λήψη δειγμάτων πυρίτιδων του φορτίου για έλεγχο της χημικής σταθερότητάς τους

Με βάση τις οδηγίες που δόθηκαν, κατά τη διάρκεια της πιο πάνω Σύσκεψης, στις 07/02/2011, αμέσως μετά και συγκεκριμένα από τις 10/02/2011, η ΔΥΠ/ΓΕΕΦ άρχισε τις διαδικασίες για να προβεί στη λήψη δειγμάτων πυρίτιδων του φορτίου του πλοίου και να τα αποστείλει στις εγκαταστάσεις της εταιρείας Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα Α.Β.Ε.Ε (ΕΒΟ-ΠΥΡΚΑΛ), στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με επιστολή του κ. Πέτρου Τσαλικίδη, Αρχηγού ΓΕΕΦ προς τον Υπουργό Άμυνας και το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, έγινε εισήγηση για αποστολή των δειγμάτων στην ΠΥΡΚΑΛ.

Για το θέμα αυτό, στην ίδια επιστολή ημερ. 10/02/2011, μεταξύ άλλων, αναφέρονται χαρακτηριστικά και τα ακόλουθα:

“...

3. Όπως φαίνεται στα (α) (δ) και (ε) σχετικά, βρίσκεται εξέλιξη διαδικασία κατακύρωσης στην εταιρεία Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα Α.Β.Ε.Ε (ΕΒΟ-ΠΥΡΚΑΛ), παραγγελία διενέργειας ελέγχων αξιολόγησης χημικής σταθερότητας, σε 29 μερίδες πυρίτιδων φυσιγγίων 0,50” και εκτιμάται ότι, η συμπερίληψη στην ίδια παραγγελία και των πιο πάνω αναφερόμενων 4 ειδών πυρίτιδας, θα ήταν προς κέρδος χρόνου και αποφυγή επιπλέον αλληλογραφίας.

11. Το κόστος που θα απαιτηθεί, θα μπορούσε να διευθετηθεί σε επικοινωνία με την αναφερόμενη εταιρεία και αναλογικά, με βάση την κοστολόγηση των ελέγχων των πυρίτιδων των φυσιγγίων 0,50”, που φαίνονται στο (γ) σχετικό.

12. Σε ότι αφορά τον τρόπο αποστολής των δειγμάτων στις εγκαταστάσεις της εταιρείας ΕΒΟ-ΠΥΡΚΑΛ στην Ελλάδα, σε επικοινωνία με τις Κυπριακές Αερογραμμές, μας αναφέρθηκε ότι Διεθνείς Κανονισμοί απαγορεύουν την αεροπορική μεταφορά τους και συνεπώς γίνονται ενέργειες για εξεύρεση μεταφορέα διά θαλάσσης.

13. Κατόπιν των παραπάνω αναγκαιοί όπως:

α. Συμπεριληφθούν στη (γ) σχετική παραγγελία, η οποία αξιολογήθηκε με το (ε) όμοιο, τα 4 δείγματα πυρίτιδας του φορτίου του πλοίου MONCEGORSK.

β. Κατακυρωθεί στην εταιρεία ΕΒΟ-ΠΥΡΚΑΛ το συντομότερο δυνατό, η διενέργεια των ελέγχων αξιολόγησης της χημικής σταθερότητας των 29 μερίδων πυρίτιδας φυσιγγίων 0,50” και των 4 δειγμάτων πυρίτιδας.

14. Παρακαλούμε για τις παραπέρα δικές σας ενέργειες. ...”

Σύμφωνα με την κυρία Χλόη Μιλικούρη, Προϊστάμενη της Διεύθυνσης Εξοπλισμών Τεχνοεφοδιαστικής Υποστήριξης και Θεμάτων Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας στο ΥΠΑΜ, η πρώτη φορά που ενημερώθηκε για το θέμα αυτό, ήταν την 21/02/2011. Συγκεκριμένα, αναφέρει χαρακτηριστικά τα ακόλουθα:

“... Η πρώτη φορά που ενημερώθηκε η Διεύθυνση μου για το θέμα του φορτίου, ήταν στις 21/02/2011, όταν παρέλαβα επιστολή της ΔΥΠ-ΓΕΕΦ, ημερ. 10/02/2011, με την οποία ζητούσε να συμπεριλάβουμε σε υπό εξέλιξη διαδικασία κατακύρωσης παραγγελίας στην Ελληνική εταιρεία ΑΒΕΕ ΕΒΟ-ΠΥΡΚΑΛ, για διενέργεια ελέγχων αξιολόγησης χημικής σταθερότητας σε 29 μερίδες πυρίτιδων φυσιγγίων 0,50”, ακόμη τέσσερα είδη πυρίτιδας, τα οποία αφορούσαν δείγματα του φορτίου του εν λόγω πλοίου. Ο μόνος λόγος που αναφέρεται στη σχετική επιστολή από την ΔΥΠ-ΓΕΕΦ για τη συμπερίληψη στην υπό εξέλιξη διαδικασία των δειγμάτων πυρίτιδας του εν λόγω φορτίου, ήταν μόνο ότι έτσι θα ήταν προς κέρδος χρόνου και η αποφυγή επιπλέον αλληλογραφίας. Δεν υπήρχε οποιαδήποτε άλλη αναφορά στη σχετική επιστολή που να επισημαίνει κατά πόσο επρόκειτο για επείγουσα ανάγκη, ούτε επικοινωνήσε τηλεφωνικώς μαζί μου οποιοσδήποτε από το ΓΕΕΦ ή από το Υπουργείο Άμυνας για να με ενημερώσει για οτιδήποτε περαιτέρω. ...”

Στις 22/03/2011, με οδηγίες του κ. Γεωργίου Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, στην παρουσία και άλλων Αξιωματικών του ΓΕΕΦ, ο κ. Ερωτόκριτος Ερωτοκρίτου του Τμήματος Τελωνείων, αποσφράγισε επτά (7) εμπορευματοκιβώτια και ο κ. Βάσος Αγαθοκλέους, Πυροτεχνουργός της ΕΦ, έλαβε έξι (6) δείγματα πυρίτιδας από τα έξι (6) εμπορευματοκιβώτια και από το έβδομο δεν πήρε δείγμα, γιατί το περιεχόμενο ήταν το ίδιο με κάποιο άλλο. Τα έξι (6) δείγματα, αφορούσαν διάφορα είδη πυρίτιδας, όπως μακαρόνι, κόκκους και άλλα και

συνολικά παρέλαβε, περίπου δώδεκα (12) κιλά, δύο (2) κιλά για το κάθε δείγμα.

Τα δείγματα που παρέλαβε ο κ. Αγαθοκλέους, Πυροτεχνουργός της ΕΦ, τα συσκεύασε πρόχειρα σε δώδεκα (12) φακέλους και τα μετέφερε στα εξεταστήρια του στρατοπέδου 661 Α.Β.Π. στην Παλώδια. Εκεί, τα συσκεύασε σε χάρτινο κιβώτιο με ειδικές σημάνσεις για να αποσταλούν στην Ελλάδα.

Έγιναν πολλές διαβουλεύσεις εκ μέρους του ΓΕΕΦ και του ΥΠΑΜ, με τις Κυπριακές Αερογραμμές και την εταιρεία Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα Α.Β.Ε.Ε (ΕΒΟ-ΠΥΡΚΑΛ), όμως τα δείγματα που λήφθηκαν ουδέποτε στάληκαν στην Ελλάδα, για τους ακόλουθους λόγους:

1. Οι Κυπριακές Αερογραμμές αρνήθηκαν να μεταφέρουν τα δείγματα της πυρίτιδας επικαλούμενες θέματα ασφαλείας, σύμφωνα με τους Διεθνείς Κανονισμούς της Αεροπλοΐας.
2. Προέκυψαν προβλήματα σε σχέση με την εξασφάλιση άδειας εισαγωγής της πυρίτιδας στην Ελλάδα.

Η αλληλογραφία μεταξύ του ΥΠΑΜ και της εταιρείας Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα Α.Β.Ε.Ε (ΕΒΟ-ΠΥΡΚΑΛ) καταλήγει στις 07 Ιουνίου 2011, όπου ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ αναφέρει τα ακόλουθα:

“... θα γίνει προσπάθεια προώθησης των υλικών με αεροσκάφος C-130 της Ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας. Στην περίπτωση που καρποφορήσει η προσπάθεια αυτή, θα πρέπει το κιβώτιο είτε:

(α) Να παραληφθεί από την εταιρεία σας την ημέρα άφιξης του αεροσκάφους (απόγευμα) στο Αεροδρόμιο Ελευσίνας στην 112 Πτέρυγα Μάχης (Γραφείο Φόρτου).

(β) Να παραδοθεί στις εγκαταστάσεις της εταιρείας, από αντιπρόσωπο μας, που θα το συνοδεύσει. ...”

Γενικό Χημείο του Κράτους

Στις 18/07/2011, η Αστυνομία παρέδωσε στο Γενικό Χημείο του Κράτους, έξι (6) διαφορετικά είδη τεκμηρίων, σε μικρή ποσότητα, τα οποία ομοιάζαν με πυρίτιδα. Αυτά ήταν τα δείγματα που λήφθηκαν από το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων στη ΝΒΕΦ στις 22/03/2011 και φυλάσσονταν στο στρατόπεδο 661 Α.Β.Π. στην Παλώδια.

Την 21/07/2011, η Δρ. Πόπη Κανάρη, Διευθύντρια του Γενικού Χημείου του Κράτους, παρέδωσε στην Αστυνομία τα αποτελέσματα των εξετάσεων των πιο πάνω δειγμάτων, ως επίσης και τα αποτελέσματα δειγμάτων που συλλέχτηκαν από την Αστυνομία, από το χώρο του ατυχήματος στις 12, 19 και 20/07/2011.

Για τα αποτελέσματα των αναλύσεων του Γενικού Χημείου του Κράτους, γίνεται αναφορά στο Κεφάλαιο 11.

Ενώπιον της Επιτροπής έδωσε μαρτυρία η κα Πόπη Κανάρη, Διευθύντρια του Γενικού Χημείου του Κράτους, η οποία ανέφερε ότι ουδέποτε της αναφέρθηκε το όλο θέμα πριν από την έκρηξη την 11/07/2011. Η ίδια κατέθεσε σαφώς ότι, το Γενικό Χημείο του Κράτους, είχε την απαραίτητη εμπειρογνωμοσύνη να προβεί σε επιστημονική εξέταση του φορτίου σε οποιοδήποτε σημείο της παραμονής του στην Κύπρο. Κάτι τέτοιο ουδέποτε της ζητήθηκε, παρόλο που υπάρχει συνεργασία μεταξύ ΓΕΕΦ και Γενικού Χημείου του Κράτους.

Σημείωμα αξιωματικού του ΥΠΑΜ για μη αποστολή των δειγμάτων πυρίτιδας για εξετάσεις στην Ελλάδα

Στις 05/07/2011, μετά από τον εντοπισμό του διογκωμένου εμπορευματοκιβωτίου, ο κ. Ανδρέας Γεννάρης, Λοχαγός στο Τμήμα Αμυντικής Πολιτικής του Υπουργείου Άμυνας, ετοίμασε Απόρρητο Σημείωμα, το οποίο αρχειοθετήθηκε στο φάκελο 4.5.08, με τίτλο "**Μικρά και Ελαφρά Όπλα/Συμβατικά Πυρομαχικά – Κατασχεθέν Φορτίο του πλοίου «Monchegorsk»**", στο οποίο αναφερόταν συνοπτικά το ιστορικό του φορτίου του πλοίου οι οδηγίες που δόθηκαν στη σύσκεψη ημερομηνίας 07/02/2011,

για αποστολή δειγμάτων των διαφόρων πυρίτιδων του φορτίου, σε χημεία της Κύπρου ή του εξωτερικού, προκειμένου να διερευνηθεί κατά πόσον είχε αλλοιωθεί η σύνθεση της. Το Σημείωμα καταλήγει ως ακολούθως:

“9. Το ΓΕΕΦ/ΔΥΠ προχώρησε στις προβλεπόμενες διαδικασίες (ερ. 213), προκειμένου να σταλούν για έλεγχο, τα τέσσερα είδη πυρίτιδας που περιλαμβάνονταν στο φορτίο, στην εταιρεία Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα ΑΒΕΕ (ΕΒΟ-ΠΥΡΚΑΛ). Στη συνέχεια, είχε προγραμματισθεί όπως τα εν λόγω δείγματα, σταλούν στην Ελλάδα με το τακτικό δρομολόγιο του Α/Φ C – 130, στις 29 Μαρτίου 2011.

10. Εντούτοις η προαναφερθείσα εταιρεία ζήτησε από το Υπουργείο Άμυνας, να μην προχωρήσει στην αποστολή των δειγμάτων πυρίτιδας, προκειμένου να εξασφαλίσει πρώτα την απαιτούμενη άδεια εισαγωγής, γεγονός που δεν έχει πράξει ακόμη μέχρι σήμερα.

11. Στις 04 Ιουλίου 2011, έγινε αντιληπτό, από τον Αξιωματικό που εκτελούσε υπηρεσία στη Ναυτική Βάση «Αντιστράτηγος Ευάγγελος Φλωράκης», στο Μαρί, ότι ένα από τα 98 εμπορευματοκιβώτια του προαναφερόμενου φορτίου, είχε αλλοιωθεί (παραμορφωθεί).

12. Εκτιμάται ότι το εν λόγω εμπορευματοκιβώτιο εξογκώθηκε από πιθανή εσωτερική έκρηξη της πυρίτιδας, με αποτέλεσμα η εκτόνωση των αερίων να το παραμορφώσει.

13. Κατόπιν των πιο πάνω εξελίξεων, το Τμήμα θεωρεί ότι η αποστολή των δειγμάτων πυρίτιδας στην Ελλάδα, δεν θα εξυπηρετήσει πλέον τον αρχικό της σκοπό, καθότι διαφάνηκε η επικινδυνότητα της πυρίτιδας, που δύναται να αντιδράσει με απρόβλεπτο τρόπο, υπό τις παρούσες συνθήκες φύλαξής της.”

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

04 ΙΟΥΛΙΟΥ 2011 - 11 ΙΟΥΛΙΟΥ 2011

04 ΙΟΥΛΙΟΥ 2011

Εντοπισμός ενός διογκωμένου εμπορευματοκιβωτίου

Τη Δευτέρα 04/07/2011 και ώρα 1900, ο Κλεάνθης Κλεάνθους, Αξιωματικός φυλακής στη ΝΒΕΦ, με τον κ. Θεόδωρο Σείτανιδη, Βοηθό Αξιωματικό φυλακής, ξεκίνησαν για εφόδους στις σκοπιές της Ναυτικής Βάσης. Όταν έφτασαν στη σκοπιά αριθμός 3, η οποία βρίσκεται στο ύψωμα πάνω από τα χώρο των εμπορευματοκιβωτίων διαπίστωσαν ότι, ένα από τα 98 εμπορευματοκιβώτια που βρισκόταν τοποθετημένο στην πάνω πλευρά, στη νοτιοανατολική γωνία, είχε φουσκώσει και παραμορφωθεί.

- ✓ Σημειώνεται ότι, η συγκεκριμένη σκοπιά επανδρωνόταν μεταξύ των ωρών 0600-2000, καθημερινώς για φρούρηση των 98 εμπορευματοκιβωτίων. Τις νυχτερινές ώρες, το φυλάκιο δεν επανδρωνόταν και οι Αξιωματικοί φυλακής, κατά τη διάρκεια των εφόδων τους, περνούσαν και από το Φυλάκιο 3 με το αυτοκίνητο τους και υπέγραφαν στο σχετικό βιβλίο, αφού προέβαιναν σε σχετικό έλεγχο.

Την ίδια ώρα, ο Κλεάνθους επικοινωνήσε τηλεφωνικώς με τον κ. Χαράλαμπο Παπαπολυβίου, Αντιπλοίαρχο, ο οποίος εκτελούσε χρέη Επόπτη Ασφαλείας στη ΝΒΕΦ και τον ενημέρωσε για τη διαπίστωση τους. Ο κ. Παπαπολυβίου τους ζήτησε να περάσουν από το γραφείο του για να πάει και αυτός μαζί τους και να δει και ο ίδιος ποιο ήταν το πρόβλημα με αυτό το εμπορευματοκιβώτιο. Πράγματι, ο κ. Παπαπολυβίου μετέβηκε μαζί με τους άλλους δύο στο χώρο όπου φυλάγονταν τα εμπορευματοκιβώτια και διαπίστωσε και αυτός ότι, το εμπορευματοκιβώτιο που βρισκόταν στο πάνω μέρος της στοιβάδας, ήταν διογκωμένο από όλες τις πλευρές.

Αμέσως μετά, ο κ. Παπαπολυβίου τηλεφώνησε στους Λάμπρο Λάμπρου, Διοικητή της Ναυτικής Βάσης, Αντρέα Ιωαννίδη, Πλοίαρχο, Διοικητή Διοίκησης Ναυτικού και στον κ. Κώστα Γενναδίου, Πλωτάρχη, Επόπτη Ναυτικών Επιχειρήσεων στο ΓΕΕΦ, τους οποίους ενημέρωσε για τη διόγκωση του εμπορευματοκιβωτίου.

Μετά από μία ώρα περίπου, ο Λάμπρος Λάμπρου, Διοικητής της ΝΒΕΦ, μετέβηκε στη ΝΒΕΦ και, τον παρέλαβε ο κ. Θεόδωρος Σεϊτανίδης και τον πήρε για να δει το συγκεκριμένο εμπορευματοκιβώτιο. Αφού το είδε, κατάλαβε ότι, κάτι δεν πήγαινε καλά και μαζί με τον κ. Σεϊτανίδη πλησίασαν ακριβώς κάτω από το εμπορευματοκιβώτιο, σε απόσταση περίπου τριών μέτρων. Παρέμειναν στο μέρος για 10 λεπτά περίπου και μετά έφυγαν.

Σύμφωνα με τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, γύρω στις 2000 της ίδιας νύχτας 04/07/2011, ο Ανδρέας Ιωαννίδης, Διοικητής Ναυτικού, τηλεφώνησε στον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, τον ενημέρωσε για το διογκωμένο εμπορευματοκιβώτιο και ο κ. Γεωργιάδης του ζήτησε να περάσει από το σπίτι του για να μεταβούν μαζί στη ΝΒΕΦ, λόγω της προηγούμενης εμπλοκής του (δηλαδή του κ. Γεωργιάδη) στο υπό αναφορά φορτίο.

Στη συνέχεια και ώρα 2100, μετέβηκε στο χώρο και ο Ανδρέας Ιωαννίδης, Διοικητής Διοίκησης Ναυτικού, με το ιδιωτικό του όχημα, συνοδευόμενος από τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη και ήταν ντυμένοι και οι δύο με πολιτική περιβολή.

Πριν από τη μετάβαση του στο χώρο όπου φυλάγονταν τα εμπορευματοκιβώτια και για το λόγο που θα μετέβαινε εκεί, ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης ενημέρωσε το Διοικητή του, Ταξίαρχο Παπαχαραλάμπους, τον κ. Πέτρο Τσαλικίδη, Αρχηγό ΓΕΕΦ και τον κ. Σάββα Αργυρού, Υπαρχηγό ΓΕΕΦ. Οι Ιωαννίδης, Γεωργιάδης, Σεϊτανίδης και Κλεάνθους, μπήκαν μέσα στον περιφραγμένο χώρο όπου βρίσκονταν τα εμπορευματοκιβώτια και με τη βοήθεια των φώτων των οχημάτων, φαναριών που κρατούσαν και του περιμετρικού φωτισμού του στρατοπέδου, επιθεώρησαν το χώρο και

πρόσεξαν ότι, ένα εμπορευματοκιβώτιο που βρισκόταν στην πιο πάνω σειρά της στοιβάδας, είχε διογκωθεί και μετακινηθεί από τη θέση του και από τις δύο πλευρές που ήταν σε επαφή με τα εμπορευματοκιβώτια.

Σύμφωνα με τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, ο κ. Γεωργιάδης ανέφερε τα ακόλουθα:

“...από τον τρόπο διόγκωσης και καλύτερα από το γεγονός ότι μισάνοιξαν οι πόρτες, κατάλαβα ότι, υπήρξε πίεση ή έκρηξη στο εσωτερικό του εμπορευματοκιβωτίου που ίσως να προκλήθηκε από κάποια αυτανάφλεξη στο εσωτερικό του...”.

Ο κ. Γεωργιάδης, σημείωσε πρόχειρα τον αριθμό του εμπορευματοκιβωτίου για να ελέγξει το περιεχόμενο του, από τους Πίνακες που είχε ετοιμάσει. Πράγματι, το ίδιο βράδυ μετέβηκε στο γραφείο του, έλεγξε τις λίστες του και διαπίστωσε ότι, επρόκειτο για ένα από τα εμπορευματοκιβώτια, τα οποία περιείχαν πυρίτιδα.

- ✓ Σημειώνεται ότι, παρόλο που ο κ. Γεωργιάδης δεν αναφέρει οπουδήποτε τα στοιχεία του συγκεκριμένου εμπορευματοκιβωτίου, από τις φωτογραφίες που λήφθηκαν προκύπτει ότι είναι το υπ. Αρ. 71 στους Πίνακες που ετοίμασε. Σύμφωνα με τους Πίνακες, τα στοιχεία που αναγράφονται είναι τα ακόλουθα:

No	ΚΟΝΤΕΙΝΕΡ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	
71	CLHU 325565-0	(Επικίνδυνο φορτίο κλάσεως 1) Περιείχε περίπου 132 ξυλοκιβώτια βάρους 45kg έκαστο, εντός των οποίων υπήρχε 1 μεταλλική κονσέρβα με στρογγυλό πώμα, εντός της οποίας υπήρχε 1 Μονοδιάρτητη Πυρίτιδα τύπου 15/1-365, SBP. Σύμφωνα με τη σήμανσή της, η πυρίτιδα αυτή προορίζεται για χρήση σε Προωθητικό Βλήματος 125mm APFSDS.	

Για την παρατήρηση του αυτή, ο κ. Γεωργιάδης ενημέρωσε το ίδιο βράδυ, τον Αρχηγό ΓΕΕΦ, τον Υπαρχηγό ΓΕΕΦ, το Διοικητή του και τον κ. Λάμπρο

Λάμπρου, Συνταγματάρχη, Διευθυντή της ΔΥΠ. Ο Αρχηγός ΓΕΕΦ, του έδωσε οδηγίες όπως την επόμενη μέρα 05/07/2011 και ώρα 0830 το πρωί μεταβεί στο γραφείο του για να τον ενημερώσει προσωπικά. Ο κ. Γεωργιάδης δεν συνέταξε οποιοδήποτε γραπτό έγγραφο για το εν λόγω γεγονός.

05 Ιουλίου 2011

Ενημέρωση του Αρχηγού και του Υπαρχηγού ΓΕΕΦ

Την επόμενη μέρα 05/07/2011, ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης μετέβηκε στο ΓΕΕΦ, αλλά λόγω του ότι, την συγκεκριμένη στιγμή ο κ. Πέτρος Τσαλικίδης, Αρχηγός ΓΕΕΦ ήταν απασχολημένος, ενημέρωσε τον κ. Σάββα Αργυρού, Υπαρχηγό ΓΕΕΦ, για τις διαπιστώσεις του, ότι δηλαδή οι φόβοι του ΓΕΕΦ περί αλλοίωσης των πυρίτιδων λόγω του τρόπου εναποθήκευσης τους είχαν επαληθευτεί και ότι, παρατηρήθηκε περιορισμένης έκτασης ζημιά, η οποία πιθανόν να προκλήθηκε από έκρηξη σε ένα από τα εμπορευματοκιβώτια. Ο Υπαρχηγός ΓΕΕΦ ανέφερε στον κ. Γεωργιάδη να ενημερώσει για τα πιο πάνω τον Αρχηγό ΓΕΕΦ.

- ✓ Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, στη συνάντησή του με τον κ. Σάββα Αργυρού, Υπαρχηγό ΓΕΕΦ, ο κ. Γεωργιάδης του είπε: “Αν ήμουν στην θέση σας, θα κήρυσσα Κόκκινο Συναγερμό και θα εκκένωνα την Βάση. Ο Υπαρχηγός τότε με ρώτησε αν τα ξέρει ο Αρχηγός και εγώ του είπα όχι επειδή έχει ακόμη ξένους”. Τα πιο πάνω, επιβεβαιώνει ο κ. Νικόλας Γεωργιάδης, Αντισυνταγματάρχης, ο οποίος αναφέρει ότι, στις 05/07/2011, όταν ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, πήγε στο γραφείο του κ. Σάββα Αργυρού, Υπαρχηγού του ΓΕΕΦ, ο κ. Αργυρού τον ρώτησε “Τι γίνεται Γιώργο; και ο Σχης Γεωργιάδης του απάντησε: “Τι να γίνεται; Αν ήμουν στην θέση σου θα διάτασσα κόκκινο συναγερμό.” Δεν θυμάμαι να του απάντησε κάτι επ’ αυτού ο Υπαρχηγός.”

Μετά από μία ώρα περίπου, ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης συναντήθηκε με τον κ. Πέτρο Τσαλικίδη, Αρχηγό ΓΕΕΦ και αφού τον ενημέρωσε τι ακριβώς είχε γίνει το προηγούμενο βράδυ, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ ζήτησε από τον κ. Γεωργιάδη να

παραμένει στο ΓΕΕΦ και να συναντηθούν στο ΥΠΑΜ, για να ενημερώσουν μαζί τον Υπουργό Άμυνας για το περιστατικό.

Σύσκεψη στο ΥΠΑΜ

Την ίδια ημέρα 05/07/2011 και ώρα 1200, ο κ. Πέτρος Τσαλικίδης, Αρχηγός ΓΕΕΦ και ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης συναντήθηκαν με τον Υπουργό Άμυνας. Στη σύσκεψη ήταν επίσης παρόντες και οι κκ. Χρίστος Μαληκκίδης, Γενικός Διευθυντής ΥΠΑΜ, ο Θεοφάνης Θεοφάνους, Ταξίαρχος του Υπουργείου Άμυνας, ο Γεώργιος Γεωργίου, Αντισυνταγματάρχης του Υπουργείου Άμυνας και ο Ανδρέας Γεννάρης, Λοχαγός του Υπουργείου Άμυνας.

- ✓ Σημειώνεται ότι, για τη σύσκεψη αυτή, μετά από μελέτη του μαρτυρικού υλικού που παραλήφθηκε από την Επιτροπή, προκύπτουν τα ακόλουθα:
 - Για τη συγκεκριμένη σύσκεψη, παραδόθηκαν πρακτικά στην Επιτροπή, τόσο από τον Υπουργό Άμυνας, όσο και από τους κκ. Γεώργιο Γεωργίου και Ανδρέα Γεννάρη.
 - Τα πρακτικά φέρουν ημερομηνία 07/07/2011.
 - Σύμφωνα με τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, κατά τη σύσκεψη δεν τηρούνταν πρακτικά και πέραν τούτου, διαφωνεί κάθετα με τα όσα αναφέρονται στα πρακτικά, που φαίνεται ότι ετοιμάστηκαν στις 07/07/2011. Τη θέση του κ. Γεωργιάδη, ενισχύει και ο κ. Πέτρος Τσαλικίδης, Αρχηγός ΓΕΕΦ, ο οποίος επίσης αναφέρει ότι, κατά τη σύσκεψη δεν τηρούνταν πρακτικά και διαφωνεί κάθετα με τα όσα αναφέρονται σε αυτά.
 - Σύμφωνα με τον Ανδρέα Γεννάρη, Λοχαγό, ο ίδιος με οδηγίες του Γεωργίου Γεωργίου, Αντισυνταγματάρχη του Υπουργείου Άμυνας, κατέγραψε τα πρακτικά αυτά στον προσωπικό ηλεκτρονικό του υπολογιστή, το βράδυ της 12/07/2011, μία μέρα μετά την έκρηξη, όπως τα θυμόταν, γιατί ο ίδιος δεν τηρούσε πρακτικά ή έπαιρνε σημειώσεις κατά τη διάρκεια της σύσκεψης. Αρχικά ετοίμασε ένα κείμενο αποτελούμενο από τέσσερις (4) παραγράφους, στη συνέχεια ένα δεύτερο κείμενο αποτελούμενο από δεκαέξι (16) παραγράφους και τα έστειλε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στον προϊστάμενο του Γεώργιο Γεωργίου, Αντισυνταγματάρχη. Την επόμενη μέρα 13/07/2011, πληροφορήθηκε από τον κ. Γεωργίου ότι, είχε παραλάβει τα κείμενα που του έστειλε και αφού έκανε κάποιες προσθήκες και σημειώσεις σε αυτά, συνέταξε ένα τελικό κείμενο, το οποίο και προώθησε στους προϊσταμένους του. Το τελικό κείμενο, αποτελείται από εικοσιτέσσερις (24) παραγράφους.

- Σύμφωνα με τον κ. Γεώργιο Γεωργίου, Αντισυνταγματάρχη, κανένας δεν τηρούσε πρακτικό κατά τη διάρκεια της σύσκεψης. Το ότι, τα πρακτικά της σύσκεψης δεν τηρούνταν, επιβεβαιώνεται πλήρως αφού και ο ίδιος ο κ. Γεωργίου αναφέρει ότι, κατά τη διάρκεια της σύσκεψης, κατέγραφε κάποιες πρόχειρες σημειώσεις και δεν τηρούσε πρακτικά. Για διάφορους γραφειοκρατικούς λόγους, δεν πρόλαβε να ετοιμάσει πρακτικό για τη σύσκεψη που έγινε στις 05/07/2011. Μετά την έκρηξη και συγκεκριμένα τη νύχτα της 12/07/2011, άρχισε να γράφει ένα κείμενο με βάση τις πρόχειρες του σημειώσεις και επίσης συμπλήρωνε γεγονότα από μνήμης. Παράλληλα έδωσε οδηγίες στον κ. Ανδρέα Γεννάρη να ετοιμάσει και εκείνος κείμενο με βάση αυτά που θυμόταν. Την ίδια νύχτα, ο κ. Γεννάρης του έστειλε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο τα δύο κείμενα που ετοίμασε και την επόμενη μέρα το πρωί, ο ίδιος ο κ. Γεωργίου συνέταξε ένα κείμενο αποτελούμενο από εικοσιτέσσερις (24) παραγράφους, το εκτύπωσε, το έδειξε στον κ. Ανδρέα Σταύρου, Επιτελάρχη του Υπουργού Άμυνας, αυτός έκανε κάποια διόρθωση, ακολούθως το πήρε στον κ. Κώστα Παπακώστα, Υπουργό Άμυνας, έκανε και αυτός μια διόρθωση και εκτύπωσε το τελικό κείμενο. Ως ημερομηνία ετοιμασίας του πρακτικού έγραψε την 07 Ιουλίου 2011, γιατί όπως αναφέρει, ήταν η μέρα που θεώρησε ότι, έπρεπε να είχε ετοιμαστεί το πρακτικό. Περαιτέρω, ετοίμασε διαβιβαστική επιστολή προς τον Υπουργό Άμυνας, το Διευθυντή ΥΠΑΜ και τον Επιτελάρχη του Υπουργού Άμυνας, με ημερομηνία 11 Ιουλίου 2011, παρόλο που το ετοίμασε και αυτό τη νύχτα της 12/07/2011, γιατί όπως αναφέρει, μετά το τραγικό συμβάν, έπρεπε να ενημερωθεί αμέσως ο φάκελος.

Με βάση τα πιο πάνω αναφερόμενα, προκύπτει ότι, οι:

Κώστας Παπακώστας	-	Υπουργός Άμυνας
Ανδρέας Σταύρου	-	Επιτελάρχης του Υπουργού Άμυνας
Γεώργιος Γεωργίου	-	Αντισυνταγματάρχης
Ανδρέας Γεννάρης	-	Λοχαγός

ετοίμασαν τα πρακτικά της σύσκεψης που έγινε στις 05/07/2011, δύο μέρες μετά την έκρηξη, δηλαδή στις 13/07/2011, αφού γνώριζαν τις συνέπειες της έκρηξης. Σημειώνεται ότι, ο κ. Παπακώστας είχε ήδη υποβάλει την παραίτηση του στον ΠτΔ, από τη Δευτέρα 11/07/2011, για λόγους πολιτικής ευθιξίας. Στις 13/07/2011 ο κ. Παπακώστας βρισκόταν στο γραφείο του στο Υπουργείο Άμυνας, ο κ. Γεωργίου έθεσε ενώπιον του το κείμενο των πρακτικών που ετοίμασε την προηγούμενη νύχτα, αυτός έκανε κάποια διόρθωση και στη συνέχεια με τη βοήθεια του κ. Ανδρέα Σταύρου, ο κ.

Παπακώστας ετοίμασε Έκθεση Γεγονότων με συνημμένα έγγραφα, την οποία παρέδωσε στην Αστυνομία στις 20/07/2011.

Με βάση τα πιο πάνω αναφερόμενα, κρίθηκε σκόπιμο να μην ληφθούν υπόψη τα συγκεκριμένα πρακτικά και το μόνο που αναφέρεται για σκοπούς της παρούσας Έκθεσης, είναι το ότι, στις 05/07/2011 με οδηγίες του Υπουργού Άμυνας αποφασίστηκε η συγκρότηση Ομάδας Εμπειρογνομώνων για υποβολή έκθεσης, η οποία να καλύπτει το σύνολο των θεμάτων ασφαλείας του συγκεκριμένου φορτίου. Συμφωνήθηκε όπως η επιθεώρηση των εμπορευματοκιβωτίων γίνει την επομένη ημέρα 06/07/2011 και ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ να διευθετήσει τη συγκρότηση της ομάδας.

- ✓ Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, κατά τη διάρκεια της πιο πάνω σύσκεψης, υπήρξε κάποιος διάλογος μεταξύ του ιδίου και του κ. Παπακώστα, Υπουργού Άμυνας, σε σχέση με τη σοβαρότητα του θέματος και χαρακτηριστικά αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Περιέγραψα στους παρευρισκόμενους, με τα πιο μελανά χρώματα την κατάσταση όπου συγκεκριμένα σε κάποια στιγμή, πήρα τον λόγο και είπα στον κ. Υπουργό, στην προσπάθεια μου να τους πείσω για το πόσο επικίνδυνη θεωρούσα την κατάσταση, ότι πρέπει να σημάνει “Κόκκινος Συναγερμός” γιατί όπως του είπα “Εάν γίνει οτιδήποτε στα κοντέινερ και καταστραφεί το Βασιλικό, θα πάει η Κύπρος στον Μεσαίωνα”. Ο Υπουργός Άμυνας μου απάντησε επί λέξει “Μεν υπερβάλλεις” και εγώ του απάντησα “Σας τα λέω αυτά κ. Υπουργέ γιατί σας εκτιμώ αφάνταστα και θέλω να σας προστατεύσω”. Ο Υπουργός απάντησε: “Εγώ εν θέλω προστασία που κανένα” και ανταπάντησα εγώ “Μόνο ο Θεός δεν θέλει προστασία, όλοι οι άλλοι θέλουμε”. ...”.

06 ΙΟΥΛΙΟΥ 2011

Συγκρότηση Ομάδας Εμπειρογνομώνων

Με βάση τις οδηγίες του Υπουργού Άμυνας στις 05/07/2011, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ διευθέτησε τη συγκρότηση της πιο κάτω Ομάδας:

1. Θεοφάνης Θεοφάνους - Ταξίαρχος, ΥΠΑΜ
2. Γεώργιος Γεωργιάδης - Συνταγματάρχης
3. Λάμπρος Λάμπρου - Συνταγματάρχης, ΔΥΠ

4. Χαράλαμπος Χαραλάμπους - Αστυνόμος Α΄, Υποδιευθυντής Πυροσβεστικής Υπηρεσίας
5. Κυριάκος Ανατολίτης - Τεχνικός, Τεχνικές Υπηρεσίες ΥΠΑΜ
6. Ερωτόκριτος Αναστασιάδης - Επιθεωρητής Εκρηκτικών Υλών της Υπηρεσίας Μεταλλείων
7. Ανδρέας Χριστοδούλου - Βοηθός Επιθεωρητής Εκρηκτικών Υλών της Υπηρεσίας Μεταλλείων
8. Θεμιστοκλής Κυριάκου - Τμήμα Επιθεώρησης Ασφάλειας του Υπουργείου Εργασίας
9. Αναστάσιος Καζαντζίδης - Επιλοχίας ΕΠΥ, ΓΕΕΦ (Φωτογράφος)

- ✓ Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τον κ. Ερωτόκριτο Αναστασιάδη, όταν ενημερώθηκε από τον κ. Χρίστο Μαληκκίδη, Γενικό Διευθυντή ΥΠΑΜ για τη συγκρότηση της Ομάδας, ο κ. Αναστασιάδης ρώτησε τον κ. Μαληκκίδη ποιοι θα ήταν οι άλλοι που θα συμμετείχαν στην επιθεώρηση και αναφέρει χαρακτηριστικά:

“... Του πρότεινα εάν ήθελε να συμμετάσχουν και οι πυροτεχνουργοί της Αστυνομίας και μου είπε ότι, δεν ήταν απαραίτητο, αφού υπάρχουν αρμόδιοι πυροτεχνουργοί του στρατού. ...”.

Με βάση τη συγκρότηση της Ομάδας, προκύπτει καθαρά ότι, στην Επιθεώρηση δεν παρευρέθηκαν πυροτεχνουργοί, ούτε από την ΕΦ, ούτε από την Αστυνομία.

- ✓ Σημειώνεται επίσης ότι, στην Ομάδα Εμπειρογνομώνων, συμμετείχε και ο κ. Ανδρέας Λοϊζίδης, Ανώτερος Υπαστυνόμος, Διοικητής της ΕΜΑΚ, παρόλο που δεν τον είχε προσκαλέσει ο κ. Μαληκκίδης, Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ. Σύμφωνα με τον κ. Χαράλαμπο Χαραλάμπους, Υποδιευθυντή της Π.Υ και τον ίδιο τον κ. Λοϊζίδη, το πρωί της 06/07/2011, ο κ. Χαράλαμπος μετέβηκε στα γραφεία της ΕΜΑΚ στην Κοφίνου, συναντήθηκε με τον κ. Λοϊζίδη και του ζήτησε να τον συνοδεύσει στην Επιθεώρηση των εμπορευματοκιβωτίων στη ΝΒΕΦ.

Επιθεώρηση των εμπορευματοκιβωτίων από την Ομάδα Εμπειρογνομώνων

Η Ομάδα Εμπειρογνομώνων συνήλθε την επόμενη μέρα 06/07/2011 και ώρα 0900 στη ΝΒΕΦ.

Αρχικά ο κ. Γεωργίος Γεωργιάδης, ενημέρωσε τους παρευρισκομένους για τα εμπορευματοκιβώτια που κατασχέθηκαν και φυλάσσονταν σε χώρο της ΝΒΕΦ και ακολούθως μετέβηκαν όλοι μαζί στο συγκεκριμένο χώρο, για να επιθεωρήσουν επί τόπου, το διογκωμένο εμπορευματοκιβώτιο και να προτείνουν λύσεις για αντιμετώπιση της κατάστασης.

Για τους σκοπούς της παρούσας Έκθεσης, κρίθηκε σκόπιμο, για τη συγκεκριμένη Επιθεώρηση, όπως καταγραφούν αυτολεξεί οι δηλώσεις των δύο Επιθεωρητών Εκρηκτικών Υλών και του Διοικητή της ΕΜΑΚ, οι οποίοι ήταν οι πλέον αρμόδιοι από τους παρευρισκόμενους, για να αξιολογήσουν το μέγεθος του προβλήματος και να εισηγηθούν τις καλύτερες λύσεις υπό τις περιστάσεις, για αντιμετώπιση της κατάστασης.

Σύμφωνα με τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Ερωτόκριτου Αναστασιάδη, Επιθεωρητή Εκρηκτικών Υλών, για το τι έγινε κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης του φορτίου, είναι η ακόλουθη:

“... ο κ. Γεωργιάδης μας ενημέρωσε για το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων, που τα διαχώρισε σε δύο είδη: α) τα εμπορευματοκιβώτια των αδρανών υλικών που περιείχαν διάφορα μέταλλα όπως αλουμίνιο και μπρούντζο και β) στα εμπορευματοκιβώτια που περιείχαν όπως τη χαρακτήρισε κυλινδρική πυρίτιδα που χρησιμοποιείται ως προωθητικό των βλημάτων και ότι αυτή η πυρίτιδα ήταν συσκευασμένη σε μεταλλικά δοχεία που ήταν ανά ένα τοποθετημένα σε ξύλινα συμπαγή κιβώτια που με τη σειρά τους ήταν τοποθετημένα στα εμπορευματοκιβώτια. ...

... Ακολούθως, ανεβήκαμε όλοι, εκτός από τον κ. Πάμπο Χαραλάμπους της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, ο οποίος από ότι θυμάμαι είχε πρόβλημα με το πόδι του, με τη βοήθεια κινητής σκάλας, στη βάση του τρίτου ορόφου, και

πλησιάσαμε το διογκωμένο εμπορευματοκιβώτιο από την πίσω του πλευρά. Εκεί διαπίστωσα ότι, το πίσω μέρος του εμπορευματοκιβωτίου, εκτός του ότι ήταν διογκωμένο, είχε διαρρηχθεί και μάλιστα παρουσιάζονταν υπολείμματα κάποιας φωτιάς που άφηναν ίχνος και στην οροφή του εμπορευματοκιβωτίου όπου εδραζόταν το συγκεκριμένο. Με τη βοήθεια της σκάλας ανεβήκαμε και στην οροφή του τρίτου ορόφου και πλησιάσαμε το συγκεκριμένο εμπορευματοκιβώτιο από την πλευρά που βρίσκονταν οι πόρτες του. Οι πόρτες ήταν μισάνοιχτες διότι δεν μπορούσαν να ανοίξουν περισσότερα αφού εμποδίζονταν από άλλο τοποθετημένο εμπορευματοκιβώτιο. Κοίταξα από πάνω προς τα κάτω μέσα από τις πόρτες μέσα στο εμπορευματοκιβώτιο και διαπίστωσα την ύπαρξη άθικτων ξύλινων κιβωτίων. Επίσης το εμπορευματοκιβώτιο φαινόταν να είχε μετακινηθεί ελαφρώς από τη θέση του πιθανόν λόγω της διόγκωσης και της επαφής που είχε με τα διπλανά. ...”

Σύμφωνα με τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Ανδρέα Χριστοδούλου, Βοηθού Επιθεωρητή Εκρηκτικών Υλών της Υπηρεσίας Μεταλλείων για το τι έγινε κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης του φορτίου, είναι η ακόλουθη:

“... Ακολούθως ανεβήκαμε βάζοντας σκάλες για επιθεώρηση του διογκωμένου εμπορευματοκιβωτίου. Φτάνοντας στο σημείο παρατηρήσαμε ότι όντως το εν λόγω εμπορευματοκιβώτιο είχε σε διάφορα σημεία του διογκωθεί και η πόρτα του είχε ανοίξει βίαια, δηλαδή με μεγάλη δύναμη. Συγκεκριμένα μέσα στο εμπορευματοκιβώτιο είχε προκληθεί κάποια έκρηξη, η οποία δημιούργησε όγκο αερίων ο οποίος προκάλεσε την διόγκωση του εμπορευματοκιβωτίου και το βίαιο άνοιγμα της πόρτας του. Στο πίσω μέρος και εξωτερικά του εμπορευματοκιβωτίου και συγκεκριμένα στο πιο κάτω εμπορευματοκιβώτιο, παρατηρήσαμε κάποια ίχνη στάχτης που μας οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι μέσα στο εμπορευματοκιβώτιο είχαν αναφλεγεί (αυτοαναφλεγεί), κάποια υλικά τα οποία προκάλεσαν όπως φαίνεται την αναφερόμενη μικρή έκρηξη. Λόγω της εμπειρίας όλων των παρευρισκομένων εκεί καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι αυτό είχε γίνει το πιο πιθανό από την συγκέντρωση πολύ ψηλών θερμοκρασιών εντός των εμπορευματοκιβωτίων. Πρόσεξα ότι η πόρτα του εμπορευματοκιβωτίου ήταν ανοιγμένη κατά περίπου 40 εκατοστά, είχε κτυπήσει σε διπλανό εμπορευματοκιβώτιο στο οποίο προκάλεσε στρέβλωση του πύρου της πόρτας του διπλανού εμπορευματοκιβωτίου. Από το άνοιγμα της πόρτας παρατήρησα ότι μέσα στο εμπορευματοκιβώτιο υπήρχαν άλλα ξύλινα κιβώτια.

Όπως μας ανέφερε ο κύριος Γεωργιάδης μέσα σε αυτά τα ξύλινα κιβώτια ήταν συσκευασμένη η πυρίτιδα σε άλλα μεταλλικά/τενεκεδένια κιβώτια. ...”

Σύμφωνα με τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η εκφρασθείσα θέση του κ. Ανδρέα Λοϊζίδη, Ανώτερου Υπαστυνόμου, Διοικητή της ΕΜΑΚ, για το τι έγινε κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης του φορτίου, είναι η ακόλουθη:

“... Ανεβήκαμε όλοι στα containers, εκτός από τον Αστυνόμο Α΄, Χ. Χαραλάμπους, ο οποίος παρέμεινε στο έδαφος, γιατί για λόγους υγείας δυσκολευόταν ν΄ ανέβει. Όταν πλησιάσαμε το container, είδαμε ότι πράγματι, εντός του container είχε γίνει έκρηξη με αποτέλεσμα τη μετακίνηση του container. Επίσης στο πίσω μέρος υπήρχαν ίχνη καμένης πυρίτιδας, πράγμα το οποίο έδειχνε ότι υπήρχε έκρηξη πυρίτιδας, ενώ η πόρτα άνοιξε περίπου 30 εκατοστά και στο απέναντι container υπήρχε καπνιά από φωτιά, στο σημείο που γειτόνευε με την πόρτα που άνοιξε στο επηρεαζόμενο container. Εγώ στεκόμουν πάνω στο εν λόγω container και κοίταξα από την ανοιχτή πόρτα και είδα μέσα σ΄αυτό ξύλινα κιβώτια χρώματος πράσινου. Ο κ. Γεωργιάδης μας εξήγησε ότι μέσα στα ξύλινα κιβώτια υπήρχε συσκευασμένη πυρίτιδα σε μεταλλικά σφραγισμένα κουτιά – κονσέρβες. ...”

Κατά τη διάρκεια της πιο πάνω επιθεώρησης, ο κ. Αναστάσιος Καζαντζίδης, Επιλοχίας ΕΠΥ στο ΓΕΕΦ, με οδηγίες του κ. Γεωργιάδη, φωτογράφησε το χώρο όπου βρίσκονταν τα εμπορευματοκιβώτια όπως επίσης και το εμπορευματοκιβώτιο, το οποίο είχε διογκωθεί.

Οι φωτογραφίες που ακολουθούν, είναι πολύ χαρακτηριστικές:

Ενώπιον της Επιτροπής, δόθηκε εκτενής μαρτυρία σε σχέση με το τι έλαβε χώρα κατά την Επιθεώρηση της 06/07/2011. Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί το ότι, οι δύο αντιπρόσωποι της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας (Χαραλάμπους και Λοϊζίδης), εξέφρασαν την άποψη ότι, είχε γίνει “έκρηξη”, ενώ ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, φαίνεται να διαφώνησε εκφράζοντας την άποψη ότι, μάλλον είχε γίνει ανάφλεξη και εκτόνωση αερίων. Παρά την οποιαδήποτε συγκεκριμένη διαφορά, φαίνεται να έγινε αντιληπτό από όλους ότι, υπήρχε σε εξέλιξη μια ιδιαίτερα σοβαρή κατάσταση, σε σχέση με την οποία έπρεπε να ληφθούν επείγοντα μέτρα.

Σημειώνεται ότι, διάφοροι από τους συμμετέχοντες στην Επιθεώρηση των εμπορευματοκιβωτίων, ουδεμία προγενέστερη γνώση είχαν και απλώς κλήθηκαν σε αυτή από το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ. Επίσης, ουδείς Πυροτεχνουργός παρευρέθηκε σε αυτή την Επιθεώρηση.

Σύσκεψη που ακολούθησε την πιο πάνω επιθεώρηση

Αμέσως μετά την Επιθεώρηση, όλοι οι συμμετέχοντες μετέβηκαν στο Διοικητήριο της Βάσης όπου έγινε σύσκεψη, την οποία συντόνιζε ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης.

Σύμφωνα με τον κ. Γεωργιάδη:

“...ρητά ανάφερα ότι η δουλειά μας σύμφωνα και με τις οδηγίες του Υπουργού Άμυνας είναι να προτείνουμε μέτρα υλοποιήσιμα και χωρίς βάθος χρόνου ώστε να τεθούν σε εφαρμογή άμεσα. Ακολούθως εγώ ως συντονιστής έδωσα τον λόγο σε κάθε ένα από τους παρευρισκόμενους ξεχωριστά και ακολούθησε συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος... ”.

Κατά τη διάρκεια της σύσκεψης, δεν λαμβάνονταν πρακτικά αλλά κατέγραφε σημειώσεις ο κ. Γεωργιάδης για να ενημερώσει ο ίδιος τους προϊσταμένους του.

Σύμφωνα με τον κ. Γεωργιάδη, τα όσα συζητήθηκαν και αποφασίστηκαν έχουν ως ακολούθως:

“... Δεν θυμάμαι ο κάθε ένας τι έχει καταθέσει κατά την συζήτηση, όμως υπήρξε ομόφωνη κατάληξη ότι εντός του εμπορευματοκιβωτίου υπήρξε αυτανάφλεξη υλικών, δημιουργήθηκε έκρηξη και τα αέρια εκτονώθηκαν τόσο από το εμπρόσθιο μέρος με την βίαιη παραβίαση των θυρών όσο και στο πίσω μέρος, με διάρρηξη της λαμαρίνας. Επίσης ότι δεν καταστράφηκε από την φωτιά και την έκρηξη το σύνολο του φορτίου και ότι οι θερμοκρασίες που αναπτύσσονται εντός των εμπορευματοκιβωτίων είναι απαγορευτικές για φύλαξη πυρίτιδων. Αυτές οι διαπιστώσεις λήφθηκαν από τους εμπειρογνώμονες που έλαβαν μέρος μετά από συζήτηση. Εξ’ όσων είδα, δεν έγιναν εξειδικευμένες μετρήσεις, αλλά οι εμπειρογνώμονες αξιολόγησαν την όλη κατάσταση εμπειρικά, ενόψει πιο εξειδικευμένων μετρήσεων που θα γίνονταν άμεσα αφού όπως φαίνεται και στα πρακτικά (ΓΓ1), ζητούσαμε μετακίνηση του υπό αναφορά εμπορευματοκιβωτίου και διάνοιξη του για περαιτέρω εξετάσεις. Ακολούθως αφού συμφώνησαν όλοι στις πιο πάνω διαπιστώσεις, τέθηκε το θέμα αναφοράς εισηγήσεων για την άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος. Εκεί τόνισα στα μέλη ότι οι όλες εισηγήσεις θα έπρεπε να είναι άμεσα υλοποιήσιμες. Ο κάθε εμπειρογνώμονας ξεχωριστά ανάφερε εισηγήσεις οι οποίες συμφωνούσαν ομόφωνα και καταγράφηκαν και στην έκθεση όπως άμεση τοποθέτηση συστήματος συνεχούς κατάβρεξης με θαλασσινό νερό της στιβάδας με το φορτίο, με σκοπό τη μείωση της θερμοκρασίας εντός αυτών, άμεση μετακίνηση του εκραγέντος εμπορευματοκιβωτίου, με σκοπό τον περαιτέρω έλεγχο αυτού, λήψη πολιτικής απόφασης για έναρξη καταστροφής με μέριμνα της ΕΦ, των πυρίτιδων σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία από τον ΟΑΣΕ. Περαιτέρω σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η λήψη άμεσης απόφασης για

έναρξη καταστροφής τα εμπορευματοκιβώτια που περιέχουν πυρίτιδες να εκκενωθούν και οι πυρίτιδες να στοιβαχθούν σε υπόστεγα ή αποθήκες για να μην υπάρχουν υψηλές θερμοκρασίες. Επίσης όλες οι εργασίες που αφορούν την τοποθέτηση των συστημάτων κατάβρεξης και τη μετακίνηση του εμπορευματοκιβωτίου να γίνονται τις πρώτες πρωινές ώρες (0530-0700), για προστασία του προσωπικού. Τέλος η περιοχή πέριξ της στοιβάδας πρέπει να καθαρισθεί από τα χόρτα για αποφυγή κινδύνου πυρκαγιάς. ...”

Να σημειωθεί ότι, από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, προκύπτει ότι, όλοι οι παρευρισκόμενοι στη σύσκεψη, επιβεβαιώνουν τα όσα ανέφερε ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης πιο πάνω. Με το τέλος της σύσκεψης, ο κ. Γεωργιάδης ανέλαβε να ενημερώσει τους προϊστάμενους του.

- ✓ Σημειώνεται ότι, οι Αξιωματικοί της ΝΒΕΦ, και ιδιαίτερα ο Ανδρέας Ιωαννίδης, Διοικητής Ναυτικού και ο Λάμπρος Λάμπρου, Διοικητής της Βάσης, δεν κλήθηκαν να συμμετάσχουν στη Σύσκεψη που ακολούθησε την Επιθεώρηση (στην οποία επίσης, δεν κλήθηκαν).

Απόφαση για κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, ο κ. Χαράλαμπος Χαράλαμπος, Υποδιευθυντής της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, για το θέμα αυτό, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Οι απόψεις ήταν διάφορες, μία εκ των οποίων να τοποθετηθούν καταβρεχτήρες νερού πάνω στα εμπορευματοκιβώτια ήταν από εμένα και συζητήθηκε μεταξύ των υπολοίπων. ...”

Σε Έκθεση του, ο κ. Χαράλαμπος, η οποία φέρει την ημερομηνία 06/07/2011 και την οποία παρέδωσε στον κ. Ανδρέα Νικολάου, Διευθυντή της Πυροσβεστικής στις 16/07/2011, δηλαδή πέντε (5) μέρες μετά την έκρηξη, για το θέμα αυτό αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Τελικά όλοι συμφώνησαν ότι η λύση που μπορούσε να εφαρμοστεί την επομένη το πρωί ήταν η τοποθέτηση των ραντιστήρων νερού για περιορισμένο χρόνο που να μην ξεπερνά τους τρεις μήνες και μετά το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων θα μετακινούταν όπως ανέφερε ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης.

Αναφέρθηκε ότι θα χρησιμοποιούσαν θαλάσσιο νερό για την ψύξη και τέθηκε θέμα από τον Επιθεωρητή εργασίας Θέμη ο οποίος εξέφρασε αμφιβολία αν είναι κατάλληλο. Πήρα και πάλι τηλέφωνο τον Ανώτ. Υπ/μο Λεωνίδα Λεωνίδου και του είπα να ερευνήσει κατά πόσον το θαλάσσιο νερό αντιδρά με την πυρίτιδα ή παρουσιάζεται οποιοδήποτε άλλο πρόβλημα αν έλθει σε επαφή με αυτή. Όταν με πήρε πίσω τηλέφωνο μου ανέφερε ότι δεν αντιδρά αλλά καταστρέφει τον σταθεροποιητή όπως και το συνηθισμένο νερό. Ανάφερα αυτά τα δεδομένα στους παρευρισκόμενους και ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης ανέφερε ότι ο σταθεροποιητής είναι ήδη καταστρεμμένος από τον χρόνο και την θερμότητα γι' αυτό και είχαμε την διόγκωση του εμπορευματοκιβωτίου ...
... Στη σύσκεψη δεν αναφέρθηκαν τα υλικά που βρίσκονταν μέσα στα εμπορευματοκιβώτια. ...”

- ✓ Σημειώνεται ότι, τόσο στην πιο πάνω δήλωση του κ. Χαραλάμπους, όσο και στις καταθέσεις των άλλων συμμετεχόντων στην Επιθεώρηση του φορτίου και στη Σύσκεψη που ακολούθησε, αναφέρεται ξεκάθαρα ότι, ο κ. Γεωργιάδης τους ενημέρωσε ότι, υπήρχε πυρίτιδα στα εμπορευματοκιβώτια. Από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία, προκύπτει ότι, δεν ζητήθηκε από τον κ. Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, να αναφέρει ότι, το φορτίο ήταν Κλάσης 1. Φαίνεται όμως ότι, ο κ. Γεωργιάδης ανέφερε τους Κωδικούς της πυρίτιδας, όπως αναγράφονταν στη σήμανση, χωρίς κανένας παρευρισκόμενος να αντιληφθεί τι αφορούσαν οι κωδικοί αυτοί.

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, ο κ. Λεωνίδας Λεωνίδου, Ανώτερος Υπαστυνόμος, Υπεύθυνος του Τεχνικού Τμήματος και του Γραφείου Τύπου της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, για το θέμα αυτό, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... μετά από λίγο ο κος Χαραλάμπους μου ξανατηλεφώνησε και με ρώτησε αν επηρεάζεται η πυρίτιδα από την υγρασία και το νερό. Η Γ/Πυρ 2245 Αφροδίτη Χριστοδούλου, μου είχε ήδη μετά από δική μου οδηγία, τυπώσει μέσω του διαδικτύου κάποιες πληροφορίες που αφορούσαν την πυρίτιδα. Σύμφωνα με τα στοιχεία που υπήρχαν σε αυτά που μου τύπωσε, πήρα τηλέφωνο τον κος Χαραλάμπους και τον ενημέρωσα ότι σε περίπτωση που βραχεί η πυρίτιδα, αλλοιώνεται η σύνθεση της, χωρίς να μπορώ να του εξηγήσω τι σημαίνει αυτό αφού δεν είμαι ειδικός. Ακολουθώντας τον πληροφόρησα ότι η πυρίτιδα και όταν ακόμα αποθηκεύεται σε ιδανικές συνθήκες, μετά πάροδο 12 μηνών από την αποθήκευση της πρέπει να επανελέγχεται από τον προμηθευτή για να αποφασιστεί αν θα παραταθεί η αποθήκευση της. Ο κος Χαραλάμπους μου

απάντησε “Ου τούτοι έσιη σχεδόν τρία χρόνια που την έχουν μες στον ήλιο”. Κλείσαμε το τηλέφωνο και σε νέα επικοινωνία που είχαμε τηλεφωνική, με ρώτησε αν η πυρίτιδα αντιδρά με το θαλασσινό νερό και απευθύνθηκα στην Γ/Πυρ 2245 Αφροδίτη Χριστοδούλου, στην οποία υπόβαλα την ερώτηση καθότι η ίδια είναι χημικός. Η Αφροδίτη μου ζήτησε τη σύνθεση της πυρίτιδας για να δει αν μπορεί να απαντήσει. Πήρα τηλέφωνο τον κ. Χαραλάμπους και του ζήτησα να μου πει την σύνθεση της πυρίτιδας. Η απάντηση ήταν ότι δεν γνώριζαν να του πουν. Τότε είπα στον κο Χαραλάμπους, ότι εξ όσον γνωρίζω από διάφορες εκπαιδεύσεις, το υλικό θα καταστεί ασταθές με ότι αυτό σημαίνει για την πυροσβεστική. Ο κος Χαραλάμπους μου είπε επίσης ότι οι στρατιωτικοί του είπαν ότι ο σταθεροποιητής της πυρίτιδας έχει ήδη καταστραφεί. ...”

- ✓ Σημειώνεται ότι, με βάση τα όσα αναφέρονται, στα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής για το θέμα αυτό και μετά από ενδελεχή μελέτη των Διεθνών Σημάνσεων, σε σχέση με τα είδη των εκρηκτικών, προκύπτει καθαρά ότι:

- Το έγγραφο που τύπωσε η κα Αφροδίτη Χριστοδούλου για τον κ. Λεωνίδου, αφορά στην Μαύρη Πυρίτιδα Εξορύξεων, με τεχνική ονομασία “Μαύρη Πυρίτιδα”, Αριθμό UN0027 και ομάδα επικινδυνότητας/συμβιβαστότητας 1.1D.
- Σύμφωνα με τους καταλόγους που ετοίμασε ο κ. Γεωργιάδης για το φορτίο των εμπορευματοκιβωτίων, η πυρίτιδα που υπήρχε στο εμπορευματοκιβώτιο με α/α 71 και στοιχεία CLHU 325565-0, ήταν:

No	ΚΟΝΤΕΙΝΕΡ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
71	CLHU 325565-0	(Επικίνδυνο φορτίο κλάσεως 1) Περιείχε περίπου 132 ξυλοκιβώτια βάρους 45kg έκαστο, εντός των οποίων υπήρχε 1 μεταλλική κονσέρβα με στρογγυλό πώμα, εντός της οποίας υπήρχε 1 Μονοδιάτρητη Πυρίτιδα τύπου 15/1-365, SBP. Σύμφωνα με τη σήμανσή της, η πυρίτιδα αυτή προορίζεται για χρήση σε Προωθητικό Βλήματος 125mm APFSDS.

- Δεν εντοπίστηκε οποιαδήποτε κατάθεση της κας Αφροδίτης Χριστοδούλου στο μαρτυρικό υλικό που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής.

Επίσκεψη Αρχηγού ΓΕΕΦ στη Ναυτική Βάση

Την ίδια ημέρα 06/07/2011 η ώρα 1300 περίπου, ο κ. Πέτρος Τσαλικίδης, Αρχηγός ΓΕΕΦ, συναντήθηκε στο χώρο της Ναυτικής Βάσης με τους κκ. Γεώργιο Γεωργιάδη, Συνταγματάρχη, Λάμπρο Λάμπρου, Συνταγματάρχη, Διευθυντή ΔΥΠ και Ανδρέα Ιωαννίδη, Διοικητή Διοίκησης Ναυτικού.

Όπως τους είχε αναφέρει, είχε προηγουμένως επιθεωρήσει το χώρο των εμπορευματοκιβωτίων. Ο κ. Γεωργιάδης τον ενημέρωσε γενικά για την επιθεώρηση που έγινε από την Ομάδα Εμπειρογνομώνων, τις διαπιστώσεις και τις εισηγήσεις. Επίσης υποδείχθηκαν στον κ. Τσαλικίδη και φωτογραφίες σε ηλεκτρονική μορφή, οι οποίες λήφθηκαν κατά την επιθεώρηση που έγινε προηγουμένως στα εμπορευματοκιβώτια. Ο κ. Γεωργιάδης του ανέφερε ότι, το απόγευμα της ίδιας ημέρας θα ετοίμαζε έκθεση και τον ρώτησε κατά πόσον ήθελε να του την παραδώσει ο ίδιος προσωπικά ή να του την στείλει με αγγελιαφόρο. Ο κ. Τσαλικίδης του είπε να του την έστειλε και ότι, δεν υπήρχε λόγος να πήγαινε ο ίδιος στη Λευκωσία.

- ✓ Δεν υπάρχει μαρτυρία ότι, ο Ανδρέας Ιωαννίδης είχε ιδιαίτερη ή εξειδικευμένη ή επαρκή πληροφόρηση για το περιεχόμενο του φορτίου. Το βασικό μου εύρημα, είναι ότι, ούτε ο ίδιος, ούτε ο Λάμπρος Λάμπρου, Διοικητής της ΝΒΕΦ, ούτε οι άλλοι Αξιωματικοί της ΝΒΕΦ, είχαν την επαρκή ή απαραίτητη γνώση για αντιμετώπιση ενδεχόμενου συμβάντος σε σχέση με το φορτίο.

Ενημέρωση του Υπουργού Άμυνας για την επιθεώρηση των εμπορευματοκιβωτίων

Σύμφωνα με τον κ. Θεοφάνη Θεοφάνους, Ταξίαρχο στο Υπουργείο Άμυνας, ο οποίος συμμετείχε στην Ομάδα Εμπειρογνομώνων, την ίδια ημέρα 06/07/2011, ενημέρωσε τον Υπουργό Άμυνας για το θέμα και αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Όταν επέστρεψα πίσω στο γραφείο μου ενημέρωσα τον Υπουργό Άμυνας για τα όσα λέχθηκαν στην συνάντηση και τον ενημέρωσα επίσης ότι είχα φέρει μαζί μου ένα USB με φωτογραφίες που λήφθηκαν από τα εμπορευματοκιβώτια. Μετέβηκα στον φωτογράφο του Υπουργού Άμυνας, τον Στέλιο Στυλιανού και του υπέδειξα από το USB, διάφορες φωτογραφίες τις οποίες πίστευα ότι ήταν κατάλληλες, μου τις εκτύπωσε και τις πήρα στον Υπουργό και του τις έδειξα.”

Τον ενημέρωσα επίσης ότι ο Γεωργιάδης θα υπέβαλλε αναφορά στον Αρχηγό ΕΦ με τα όσα λέχθηκαν στην συνάντηση. Ακολούθως ενημέρωσα σχετικά με τις αποφάσεις που λήφθηκαν και τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ κύριο Χρίστο Μαληκκίδη. ...”.

Ετοιμασία Έκθεσης Ασφάλειας από τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας, ο κ. Γεωργιάδης μετέβηκε στο γραφείο του και συνέταξε χειρόγραφα την Έκθεση του για την πιο πάνω επιθεώρηση και τη σύσκεψη που ακολούθησε, με βάση τις σημειώσεις που κρατούσε. Ακολούθως, με τη βοήθεια της κας Φρόσως Ιωαννίδου, Μόνιμης Λοχία, ετοίμασε δακτυλογραφημένη Έκθεση τεσσάρων σελίδων. Παράλληλα, από τις φωτογραφίες που είχε σε ηλεκτρονική μορφή, οι οποίες λήφθηκαν κατά τη διάρκεια της Επιθεώρησης, επέλεξε δεκαεπτά (17) και τις τύπωσε.

07 Ιουλίου 2011

Ολοκλήρωση και περιεχόμενο της Έκθεσης Ασφάλειας, η οποία συντάχθηκε από τον κ. Γεώργιο Γεωργιάδη

Το πρωί της 07/07/2011, ο κ. Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης με τη βοήθεια της κας Φρόσως Ιωαννίδου, Μόνιμης Λοχία, ολοκλήρωσε την Έκθεση Ασφαλείας που είχε ετοιμάσει το προηγούμενο βράδυ και επισύναψε σε αυτήν δεκαεπτά (17) φωτογραφίες, τυπωμένες έγχρωμες σε χαρτί Α4. Ετοιμάστηκαν τρία (3) αντίγραφα της Έκθεσης μαζί με φωτογραφίες.

Έκθεση Ασφάλειας (Περιεχόμενο)

Η Έκθεση Ασφαλείας που ετοίμασε ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, αποτελούνταν από τέσσερις (4) δακτυλογραφημένες σελίδες και ήταν διαχωρισμένη σε τέσσερα (4) κεφάλαια, με συνολικά δεκαπέντε (15) παραγράφους.

Τα κεφάλαια είναι τα ακόλουθα:

➤ **Ιστορικό (Παράγραφοι 1-10)**

Το Κεφάλαιο αυτό αναφέρεται στο ιστορικό του φορτίου από τις 13/02/2009 που μεταφέρθηκε στη Ναυτική Βάση στο Μαρί, μέχρι και τη συγκρότηση της Ομάδας Επιθεώρησης στις 06/07/2011.

➤ **Διαπιστώσεις (Παράγραφος 11)**

Η Ομάδα διαπίστωσε ότι:

α. Εντός του εμπορευματοκιβωτίου υπήρξε αυτανάφλεξη υλικών, δημιουργήθηκε έκρηξη και τα αέρια εκτονώθηκαν τόσο από το εμπρόσθιο μέρος με την βίαιη παραβίαση των θυρών όσο και στο πίσω μέρος με διάρρηξη της λαμαρίνας.

β. Δεν καταστράφηκε από την φωτιά και την έκρηξη το σύνολο του φορτίου.

γ. Οι θερμοκρασίες που αναπτύσσονται εντός των εμπορευματοκιβωτίων είναι ΑΠΑΓΟΡΕΥΤΙΚΕΣ για φύλαξη πυρίτιδων.

δ. Οι ζημιές που υπήρξαν ήταν οι μικρότερες που μπορούσαν να δημιουργηθούν και αυτό περισσότερο βασίστηκε σε θέμα τύχης.

ε. Οι αποθηκευμένες πυρίτιδες αναμφίβολα έχουν αλλοιωθεί και αποσταθεροποιηθεί.

στ. Η έκρηξη ήταν αρκετά ισχυρή διότι το εμπορευματοκιβώτιο βάρους 10.5 τόνων μετακινήθηκε περίπου 30 cm από την αρχική του θέση σε 2 κατευθύνσεις.

➤ **Εισηγήσεις (Παράγραφος 12)**

Η Ομάδα ομόφωνα εισηγήθηκε την λήψη των παρακάτω μέτρων:

α. Άμεση τοποθέτηση συστήματος συνεχούς κατάβρεξης με θαλασσινό νερό της στοιβάδας με τα εμπορευματοκιβώτια (υπάρχει υποδομή) με σκοπό τη μείωση της θερμοκρασίας εντός αυτών.

β. Άμεση μετακίνηση του εκραγέντος εμπορευματοκιβωτίου με σκοπό τον περαιτέρω έλεγχο αυτού.

γ. Λήψη πολιτικής απόφασης για έναρξη καταστροφής, με μέριμνα της ΕΦ, των πυρίτιδων σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία από τον ΟΑΣΕ (OSCE).

δ. Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η λήψη άμεσης απόφασης για έναρξη καταστροφής τα εμπορευματοκιβώτια που περιέχουν πυρίτιδες (σύνολο 81) να εκκενωθούν και οι πυρίτιδες να στοιβαχθούν σε υπόστεγα ή αποθήκες για να μην υπάρχουν υψηλές θερμοκρασίες.

ε. Όλες οι εργασίες που αφορούν την τοποθέτηση των συστημάτων κατάβρεξης και τη μετακίνηση του εμπορευματοκιβωτίου πρέπει να γίνονται τις πρώτες πρωινές ώρες (0530-0700) για προστασία του προσωπικού.

στ. Η περιοχή πέριξ της στοιβάδας πρέπει να καθαρισθεί από τα χόρτα για αποφυγή κινδύνου πυρκαγιάς.

➤ **Διάφορα (Παράγραφοι 13-15)**

Το Κεφάλαιο αυτό αναφέρεται στο χρόνο διάρκειας καταστροφής της πυρίτιδας, στο ανθρώπινο δυναμικό και τα μηχανικά μέσα που απαιτούνται για την καταστροφή της πυρίτιδας και η επεξήγηση των φωτογραφιών που επισυνάφθηκαν στην Έκθεση.

Αποστολή της Έκθεσης Ασφάλειας στον Αρχηγό του ΓΕΕΦ

Την ίδια ημέρα, 07/07/2011, ο κ. Γεωργιάδης, επικοινωνήσε τηλεφωνικώς με τον κ. Πέτρο Τσαλικίδη, Αρχηγό ΓΕΕΦ, του πρότεινε να μεταβεί ο ίδιος στη Λευκωσία για να του παραδώσει την Έκθεση δια χειρός, εκείνος του είπε ότι, θα έφευγε για τη Βουλή και να διευθετήσει την αποστολή της Έκθεσης σε ένα φάκελο, ο οποίος να παραδοθεί στο Διευθυντή του Επιτελικού Γραφείου του Αρχηγού.

Με βάση τις οδηγίες του Αρχηγού ΓΕΕΦ, ο κ. Γεωργιάδης τοποθέτησε σε ένα φάκελο, τον οποίο σφράγισε, την Έκθεση με τις συνημμένες φωτογραφίες και διευθέτησε όπως η κα Μαρία Νικολάου, Μόνιμη Λοχίας, τον παραδώσει στο Διευθυντή του Επιτελικού Γραφείου του Αρχηγού (εφεξής “ΕΓΑ”).

Η ώρα 1150 περίπου, της ίδιας ημέρας, η κα Μαρία Νικολάου παρέδωσε τον σφραγισμένο φάκελο που της έδωσε ο κ. Γεωργιάδης στον κ. Νικόλα Κατσαρό, Ταγματάρχη του ΕΓΑ, ο οποίος στη συνέχεια τον παρέδωσε στον κ. Βασίλη Βαϊραμίδα, Συνταγματάρχη, Διευθυντή του ΕΓΑ.

Σύμφωνα με τον κ. Πέτρο Τσαλικίδη, Αρχηγό ΓΕΕΦ, το απόγευμα της 07/07/2011, κατά τη μετάβαση του στο γραφείο, του δόθηκαν διάφορα υπηρεσιακά έγγραφα, μεταξύ των οποίων και η Έκθεση Ασφαλείας που του έστειλε ο κ. Γεωργιάδης, όπως αναφέρεται πιο πάνω. Μονόγραψε στη διαβιβαστική επιστολή της Έκθεσης και αφού τη μελέτησε, το περιεχόμενο της του προκάλεσε ερωτηματικά γιατί η Έκθεση δεν απαντούσε στα κρίσιμα/επείγοντα ερωτήματα που αφορούσαν την ασφάλεια του προσωπικού και το βαθμό επικινδυνότητας της κατάστασης τη δεδομένη χρονική στιγμή. Υπάρχει χειρόγραφη σημείωση του κ. Τσαλικίδη στη διαβιβαστική επιστολή με τις παρατηρήσεις του προς τη Διεύθυνση Διοικητικής Μέριμνας (ΔΙΔΜ) και τη Διεύθυνση Υλικού Πολέμου (ΔΥΠ).

- ✓ Σημειώνεται ότι, για το θέμα της παραλαβής, από τον κ. Πέτρο Τσαλικίδη, Αρχηγό ΓΕΕΦ, της Έκθεσης Ασφαλείας που ετοίμασε ο κ. Γεωργιάδης ως επίσης και τη διαβίβαση της στη ΔΥΠ, εξετάστηκε ποινική υπόθεση από την Αστυνομία, εναντίον των (1) Βασίλη Βαϊραμίδα, Συνταγματάρχη και (2) Χρήστου Καραγκούνη, Αντισυνταγματάρχη, οι οποίοι υπηρετούσαν στο Επιτελικό Γραφείο του Αρχηγού ΓΕΕΦ, επί τω ότι μεταξύ των ημερομηνιών 08-11/07/2011 διέπραξαν το αδίκημα της παραμέλησης υπηρεσιακού καθήκοντος κατά παράβαση του άρθρου 134 του Ποινικού Κώδικα (ΚΕΦ 154). Ο Π.Φ. Λυκαβηττός Μ/200/2011, είναι σχετικός. Καταχωρήθηκε η Ποινική Υπόθεση Αρ. 30126/11 ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας.

06 ΙΟΥΛΙΟΥ – 11 ΙΟΥΛΙΟΥ 2011

Ενέργειες των εμπλεκόμενων υπηρεσιών από τις 06/07/2011 μέχρι τις 11/07/2011

➤ **ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΜΥΝΑΣ**

Ο **κ. Κυριάκος Ανατολίτης, του ΥΠΑΜ**, ο οποίος παρευρισκόταν στην Επιθεώρηση και τη Σύσκεψη στις 06/07/2011, σχετικά με τις ενέργειες του μετά τη σύσκεψη, ανέφερε τα ακόλουθα:

“... μίλησα με το Σάββα Χαραλαμπίδη και τον Προϊστάμενο του Τομέα Έργων του Υπουργείου Άμυνας Πανίκο Στυλιανίδη και τους ενημέρωσα για το τι έγινε κατά την επιθεώρηση του κοντέινερ στις 6/7/11 και την σύσκεψη που ακολούθησε. Ο Σάββας μου είπε να περιμένω μέχρι να έρθουν τα πρακτικά και ότι θα έθετε το θέμα υπόψη του Γενικού Διευθυντή στην προγραμματισμένη σύσκεψη που θα είχαν μαζί την επόμενη ημέρα Παρασκευή για κάποιο άλλο θέμα του Τμήματος μου. Ο Πανίκος μου είπε ότι θα μιλήσει με τον Γενικό Διευθυντή και ότι μάλλον θα ανατεθεί η δουλειά στο Τμήμα Δημοσίων Έργων και στην Ηλεκτρομηχανολογική Υπηρεσία. Επίσης ενημέρωσα τηλεφωνικά και τον μηχανολόγο της Υπηρεσίας μας Ανθούλλη Κλεάνθους και τον Σχη Μιχαήλ, Διοικητή της Διοίκησης Μηχανικού στο ΓΕΕΦ. Την Παρασκευή 8/7/11 επικοινωνήσα τηλεφωνικώς με τον Πανίκο Στυλιανίδη ο οποίος μου ανέφερε ότι δεν θα κάνουμε τίποτε γιατί ο Υπαρχηγός ΕΦ Σάββας Αργυρού είπε ότι θα προχωρήσουν άμεσα στην καταστροφή της πυρίτιδας. Επίσης μίλησα με τον προϊστάμενο μου Σάββα ο οποίος μου είπε επίσης ότι δεν θα κάνουμε τίποτε και όταν αποφασίσουν θα μας πουν επίσημα. ...”

Ο **κ. Θεοφάνης Θεοφάνους, Ταξίαρχος στο ΥΠΑΜ**, στις 06/07/2011 ενημέρωσε προφορικά τον κ. Κώστα Παπακώστα, Υπουργό Άμυνας και του έδειξε και φωτογραφίες από το διογκωμένο εμπορευματοκιβώτιο, ο οποίες λήφθηκαν κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης την ίδια ημέρα.

Ο κ. Κώστας Παπακώστας, Υπουργός Άμυνας, σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, αναφέρει για το θέμα:

“Μετά την ενημέρωση που είχα από τον Ταξίαρχο Θεοφάνη Θεοφάνους, ακολούθησαν συναντήσεις με τον Αρχηγό και Υπαρχηγό του ΓΕΕΦ χωρίς να μου αναφερθεί οτιδήποτε σχετικό με το θέμα. Έτσι θεώρησα ότι δεν συνέβαινε κάτι σοβαρό και το θέμα τύγχανε διαρκούς χειρισμού υπό την ευθύνη της ηγεσίας της ΕΦ”.

Σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, για τη γνώση του κ. Κώστα Παπακώστα, Υπουργού Άμυνας, αναφορικά με την Επιθεώρηση των εμπορευματοκιβωτίων στις 06/07/2011 και για το ότι ο ίδιος δεν έκανε τίποτε για τον κίνδυνο, αναφέρονται τα ακόλουθα:

“Εγώ δεν είχα αυτή την έκθεση στα χέρια μου πριν την έκρηξη. Την αναζήτησα αμέσως μετά την έκρηξη. Μάλιστα όταν παρέδωσα το Υπουργείο στον κ. Ηλιάδη, φεύγοντας από το ΓΕΕΦ με συνόδευσε ο ΑΓΕΕΦ κ. Τσαλικίδης και σε ερώτηση μου γιατί δεν μου έστειλες εκείνη την έκθεση του Σχη Γ. Γεωργιάδη, μου ανέφερε ότι θα την επέστρεφε στον Γεωργιάδη γιατί θεώρησε ότι η έκθεση του δεν ήταν εμπειριστατωμένη και θα ζητούσε διευκρινήσεις για τα θέματα που αναφέρονταν στην έκθεσή του. Δεν τον ρώτησα τι διευκρινήσεις θα ζητούσε.”

Σύμφωνα με τον κ. Στυλιανίδη, Προϊστάμενο του Τομέα Έργων του ΥΠΑΜ την Παρασκευή 08/07/2011, στα πλαίσια σύσκεψης στο ΥΠΑΜ, ο κ. Παναγιώτης Στυλιανίδης, , ενημέρωσε τον κ. Χρίστο Μαληκκίδη, Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ ότι, αποφασίστηκε όπως τα εμπορευματοκιβώτια καταβρέχονται και όπως η μελέτη γίνει από ιδιώτη μελετητή. Περαιτέρω ο κ. Στυλιανίδης ανέφερε ότι αυτό έγινε στην παρουσία του κ. Σάββα Αργυρού, Υπαρχηγού ΓΕΕΦ και του κ. Χρίστου Μιχαήλ, Διοικητή Διοίκησης Μηχανικού του ΓΕΕΦ. Ακόμα, ο κ. Στυλιανίδης ανέφερε ότι, στο τέλος της σύσκεψης αυτής, ξανασυζητήθηκε το θέμα με τα εμπορευματοκιβώτια και ο κ. Σάββας Αργυρού, Υπαρχηγός ΓΕΕΦ, ανέφερε ότι, δεν θα ήταν σωστό να δοθούν τόσα λεφτά για να γίνει μελέτη για να τοποθετηθεί σύστημα για κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων, αφού η πυρίτιδα θα καιγόταν, εννοώντας ότι, θα την έκαιγαν.

Ακολούθως ο κ. Στυλιανίδης, τηλεφώνησε στον κ. Κυριάκο Ανατολίτη και τον ενημέρωσε για την απόφαση του Υπαρχηγού του ΓΕΕΦ.

➤ **ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ**

Ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, όπως αναφέρεται λεπτομερώς πιο πάνω, από το απόγευμα της 06/07/2011 ετοίμασε την Έκθεση Ασφαλείας για το θέμα και την επόμενη ημέρα 07/07/2011 την ολοκλήρωσε και την απέστειλε στον κ. Πέτρο Τσαλικίδη, Αρχηγό ΓΕΕΦ.

Ο κ. Πέτρος Τσαλικίδης, Αρχηγός ΓΕΕΦ, σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής για το θέμα αυτό, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Κατά τις καθιερωμένες πρωινές συσκέψεις, από 05 μέχρι και 08 Ιουλίου 2011 στο γραφείο μου, με την ιεραρχία του ΓΕΕΦ (Υπαρχηγός Αντγος Αργυρού Σάββας, Επιτελάρχης Υπτγος Φλεριανός Μιχαήλ, Δντης Α΄ Κλάδου Σχης (ΤΘ) Μαλέκος Ανδρέας, Δντης Β΄ Κλάδου Σχης (ΠΖ) Μακρυγιάννης Μάριος, Δντης Επιτελικού Γραφείου Αρχηγού ΓΕΕΦ Σχης (ΠΒ) Βαΐραμίδης Βασίλειος), μεταξύ των άλλων θεμάτων, συζητήθηκε το θέμα του κατασχεθέντος φορτίου των εμπορευματοκιβωτίων, όπου προτάθηκε η αποστολή στη Ναυτική Βάση ενός πυροσβεστικού οχήματος της ΕΦ. Με το υπ΄ αρ. 830302 από 07 0700 Ιουλ 2011, Σήμα του ΓΕΕΦ/ΔΙΔΜ/3, διατάχτηκε η διάθεση πυροσβεστικού οχήματος «από λήψεως μέχρι ολοκληρώσεως διαδικασίας καταστροφής πυρίτιδας από εμπορευματοκιβώτια που τηρούνται εντός της ναυτικής βάσης». ...”

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, σύμφωνα με τον κ. Πέτρο Τσαλικίδη, Αρχηγό ΓΕΕΦ, το απόγευμα της 07/07/2011, κατά τη μετάβαση του στο γραφείο, του δόθηκαν διάφορα υπηρεσιακά έγγραφα, μεταξύ των οποίων και η Έκθεση Ασφαλείας που του έστειλε ο κ. Γεωργιάδης. Όπως αναφέρεται πιο πάνω, μονόγραψε στη διαβιβαστική επιστολή της Έκθεσης και αφού τη μελέτησε, το περιεχόμενο της του προκάλεσε ερωτηματικά γιατί η Έκθεση δεν απαντούσε στα κρίσιμα/επείγοντα ερωτήματα που αφορούσαν στην ασφάλεια του προσωπικού και το βαθμό επικινδυνότητας της κατάστασης τη δεδομένη χρονική στιγμή.

- ✓ Σημειώνεται ότι, από τη μελέτη του μαρτυρικού υλικού προκύπτει ότι, ο κ. Πέτρος Τσαλικίδης Αρχηγός ΓΕΕΦ, δεν διαβίβασε σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο ή Υπηρεσία την Έκθεση Ασφαλείας που του έστειλε ο κ. Γεωργιάδης.

Ο κ. Σάββας Αργυρού, Υπαρχηγός ΓΕΕΦ, σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής για το θέμα αυτό, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Στις 07 Ιουλίου 2011 και περί ώρα 1315 περίπου μετέβηκα στο ΚΕΝ Λεμεσού, λόγω της κατάταξης των Νεοσυλλέκτων. Κατά τη διάρκεια της περιοδείας μου στο ΚΕΝ με πλησίασε ο Υπόδικτης της ΙΙΙ ΤΑΞΥΠ Σχης (ΥΠ) Γεωργιάδης Γεώργιος και μου ανέφερε ότι ετοίμασε την έκθεση για την ασφάλεια των εμπορευματοκιβωτίων και ότι την απέστειλε με αγγελιαφόρο στον κ. Αρχηγό, ενώ στη συνέχεια ανέφερε: «να σας δώσω και εσάς ένα αντίγραφο για ενημέρωση κ. Υπαρχηγέ». Του είπα να το δώσει στον οδηγό μου. ...”

➤ **ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ**

Ο κ. Χαράλαμπος Χαραλάμπους, Αστυνομός Α΄, σε έγγραφο του ημερομηνίας 06/07/2011, το οποίο παρέδωσε στον κ. Ανδρέα Νικολάου, Διευθυντή της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας στις 16/07/2011, το οποίο αναφέρεται στη σύσκεψη στη ΝΒΕΦ, για τις ενέργειες του μετά τη σύσκεψη, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Για τα πιο πάνω ενημέρωσα τον Διευθυντή της ΠΥ την επομένη το πρωί.”

Ο κ. Ανδρέας Νικολάου, Ανώτερος Αστυνομός, Διευθυντής της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, σε σχέση με την ενημέρωση του από τον κ. Χαραλάμπους, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Πράγματι την Τετάρτη 06/07/2011 ο κ. Χαραλάμπους μετέβηκε στη σύσκεψη και όπως με ενημέρωσε την Πέμπτη 07/07/2011 το πρωί, είχε πάρει μαζί του και τον διοικητή της ΕΜΑΚ, Ανώτερο Υπαστυνόμο κ Ανδρέα Λοϊζίδη, λόγω του ότι η ΕΜΑΚ γειτνιάζει με τη βάση στο Μαρί. ...

... Εγώ του ζήτησα όπως για την πιο πάνω επιθεώρηση και σύσκεψη που παρευρέθηκαν μαζί με τον κ. Λοϊζίδη, μου ετοιμάσει ένα ενημερωτικό σημείωμα, το οποίο μέχρι σήμερα δεν το έχει ετοιμάσει. Την Παρασκευή 08/07/2011 αναχώρησα με άδεια εξωτερικού στην Ελλάδα και με αναπληρούσε ο βοηθός μου κ. Χαραλάμπους. ...”

Ο **κ. Ανδρέας Λοϊζίδης, Ανώτερος Υπαστυνόμος, Διοικητής ΕΜΑΚ**, σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, σχετικά με τις ενέργειες του μετά από την Επιθεώρηση και Σύσκεψη, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Την ίδια ημέρα, όταν επέστρεψα στη Μονάδα, ενημέρωσα τους Αξιωματικούς της Μονάδας και συγκεκριμένα τους Υπαστυνόμο Γιώργο Δημητρίου, Τάκη Καρακώστα και Νίκο Λιασίδα για την κατάσταση στη Βάση “Ευάγγελος Φλωράκης” και τους κινδύνους που εμπερικλείει. ...”.

Ο **κ. Γιώργος Δημητρίου, Υπαστυνόμος της ΕΜΑΚ**, σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής για το κατά πόσον ενημερώθηκε από τον κ. Ανδρέα Λοϊζίδα, Διοικητή της ΕΜΑΚ, όπως ισχυρίζεται ο κ. Λοϊζίδης, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Με το που επέστρεψαν ο κος Χαραλάμπους και ο κος Λοϊζίδης, έκατσαν και αυτοί μαζί μας για να φάμε νομίζω σουβλα. Αφού εφάμεν ο κος Χαραλάμπους αναχώρησε από την μονάδα με το υπηρεσιακό του όχημα και εμείς ακολούθως βγήκαμε έξω στο παγκάκι. Εκεί ο κος Λοϊζίδης ο Διοικητής της Μονάδας, ρωτήθηκε χωρίς να θυμάμαι από ποιόν, πιθανόν από εμένα ή τον κο Καρακώστα, τι έγινε στο Μαρί που πήγατε με τον κ. Χαραλάμπους και ο διοικητής μας είπε, επιθεωρήσαμε κάτι κοντέινερ που είχαν πυρίτιδα. ...”.

Ο **κ. Χριστάκης Καρακώστας, Υπαστυνόμος της ΕΜΑΚ**, σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής για το κατά πόσον ενημερώθηκε από τον κ. Ανδρέα Λοϊζίδα, Διοικητή της ΕΜΑΚ, όπως ισχυρίζεται ο κ. Λοϊζίδης, ανέφερε ότι, όταν οι κκ. Χαραλάμπους και Λοϊζίδης επέστρεψαν στην ΕΜΑΚ, γύρω στο μεσημέρι, ο ίδιος, ο κ. Δημητρίου Υποδιοικητής της ΕΜΑΚ και 5-6 Πυροσβέστες, κάθονταν σε τραπεζάκι που βρίσκεται κοντά στην αποθήκη, πίσω από την ΕΜΑΚ. Κάποιος από τους παρευρισκόμενους ρώτησε τον κ. Λοϊζίδα που πήγαν και αυτός απάντησε ότι, πήγαν στη ΝΒΕΦ, επιθεώρησαν κάποια εμπορευματοκιβώτια που περιείχαν πυρίτιδα και ότι, ο κ. Χαραλάμπους τους είπε να μπουν σπρίγκλερ. Ακολούθως, κάθησαν όλοι μαζί και έφαγαν, χωρίς να αναφερθεί οτιδήποτε άλλο για τη Ναυτική Βάση. Περαιτέρω, ο κ. Καρακώστας ανέφερε ότι, ο κ. Λοϊζίδης δεν τους έδωσε οποιαδήποτε οδηγία, δεν τους ενημέρωσε για το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων και ούτε τους ανέφερε για τις διαπιστώσεις τους.

Ο κ. Νίκος Λιασίδης, Υπαστυνόμος της ΕΜΑΚ, σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής για το κατά πόσον ενημερώθηκε από τον κ. Ανδρέα Λοϊζίδη, Διοικητή της ΕΜΑΚ, όπως ισχυρίζεται ο κ. Λοϊζίδης, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... στις 06/07/2011 δεν εργαζόμουν, εργάστηκα στις 07/07/2011 το πρωί και από τις 08/07/2011 άρχισε η άδεια μου μέχρι τις 20/07/2011. Στις 07/07/2011 όταν πήγα στην ΕΜΑΚ για καθήκον δεν ενημερώθηκα από τον Διοικητή της ΕΜΑΚ Αν.Υ. Υπαστυνόμο Αντρέα Λοϊζίδη, για την επίσκεψη του στην Ναυτική Βάση στο Μαρί στις 06/07/2011 όταν είδαν τα κοντέινερ με τον Βοηθό Διευθυντή Αστυνόμο Α΄ Χαράλαμπο Χαραλάμπους και πως περιείχαν πυρίτιδα. Επίσης εγώ δεν είδα οποιαδήποτε καταχώρηση για το πιο πάνω θέμα μέσα στο ημερολόγιο της ΕΜΑΚ. ...”.

Μετά από μελέτη του Ημερολογίου Καθηκόντων και Συμβάντων της ΕΜΑΚ, από τις 06/07/2011 μέχρι τις 11/07/2011, προέκυψε ότι, δεν έγινε οποιαδήποτε καταχώρηση, είτε από τον κ. Χαράλαμπο Χαραλάμπους, Υποδιευθυντή της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, είτε από τον κ. Ανδρέα Λοϊζίδη, Διοικητή της ΕΜΑΚ, αναφορικά με την επίσκεψη τους στη ΝΒΕΦ, την Επιθεώρηση των εμπορευματοκιβωτίων και τη Σύσκεψη που ακολούθησε στις 06/07/2011.

- ✓ Σημειώνεται ότι, όπως προκύπτει τόσο από τα πιο πάνω όσο και από τη μαρτυρία που δόθηκε ενώπιον μου, οι κκ. Ανδρέας Νικολάου, Χαράλαμπος Χαραλάμπους και Ανδρέας Λοϊζίδης σε ουδεμία ενέργεια προέβηκαν ούτε για καταρτισμό σχεδίου δράσης για ενδεχόμενο συμβάν στη ΝΒΕΦ, ούτε για ενημέρωση του προσωπικού της ΕΜΑΚ που θα καλείτο να αντιμετωπίσει κάποιο επεισόδιο. Περαιτέρω, δεν προέβηκαν σε οποιαδήποτε ενημέρωση των ανωτέρων τους.

➤ **ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ**

Ο κ. Ερωτόκριτος Αναστασιάδης, Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Μεταλλείων, Επιθεωρητής Εκρηκτικών Υλών, σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής αναφέρει μεταξύ άλλων τα ακόλουθα για τη Σύσκεψη στις 06/07/2011:

“... Ακολούθως και μετά το πέρας της σύσκεψης, εγώ με τον Ανδρέα Χριστοδούλου αναχωρήσαμε από τη Βάση.”

Ενώπιον της Επιτροπής, ο κ. Αναστασιάδης ανέφερε ότι, δεν αναμενόταν από τον ίδιο να προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια αναφορικά με το φορτίο. Ανέφερε επίσης ότι, έκδηλα, τα εμπορευματοκιβώτια δεν είχαν αποθηκευτεί με τον ορθό τρόπο (όπως θα ανέμενε αν ήταν εκρηκτικά ή άλλες ύλες που ενέπιπταν εντός της αρμοδιότητας του).

Ο **κ. Ανδρέας Χριστοδούλου, Βοηθός του Επιθεωρητή Εκρηκτικών Υλών**, σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, αναφορικά με τις ενέργειες του μετά την Επιθεώρηση και τη Σύσκεψη στις 06/07/2011, αναφέρει τα ακόλουθα:

“...ο κ. Γεωργιάδης ανέφερε ότι δεν θα κρατηθούν πρακτικά, αλλά θα κρατούσε σημειώσεις για να ενημερώσει μετά την σύσκεψη τον Υπουργό Άμυνας. Μας ανέφερε ο κύριος Γεωργιάδης ότι μόλις ο Υπουργός Άμυνας αποφάσιζε για τα περαιτέρω θα μας ενημέρωνε σχετικά. Να σου τονίσω ότι από την προηγούμενη Τετάρτη 06/07/2011 εγώ δεν είχα οποιαδήποτε επικοινωνία σχετικά με το θέμα αυτό με οποιονδήποτε. Επίσης να σας αναφέρω ότι σε σχέση με τις εν λόγω εκρηκτικές ύλες και την αποθήκευσή τους, δεν είχαμε σαν υπηρεσία καμία εμπλοκή ή ενημέρωση τόσο με την κατάσχεση ή με την αποθήκευσή τους. ...”.

➤ **ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Ο **κ. Θεμιστοκλής Κυριάκου, Λειτουργός Επιθεώρησης Εργασίας του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων**, σε έγγραφο που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, αναφέρει, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα για τη Σύσκεψη στις 06/07/2011:

“... Ακολούθως η σύσκεψη ολοκληρώθηκε και εγώ επέστρεψα πίσω στο γραφείο μου. Ο Διευθυντής απουσίαζε από το γραφείο και εγώ πήγα στο Αεροδρόμιο Λάρνακας όπου και αναχώρησα την ίδια μέρα 06/07/2011 για υπηρεσιακό ταξίδι στις Βρυξέλλες. Επειδή από τη σύσκεψη δεν προέκυπτε οποιαδήποτε ενέργεια η οποία έπρεπε να αναληφθεί από το Τμήμα μας δεν ετοίμασα οποιοδήποτε σημείωμα για το Διευθυντή. ...”.

Ένα ιδιαίτερα αξιοπρόσεκτο θέμα, είναι ότι, ο κ. Θεμιστοκλής Κυριάκου είχε υπό την αρμοδιότητα του (ως Ανώτερος Λειτουργός του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών

Ασφαλίσεων), τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ στο Βασιλικό. Παρά ταύτα, σε ουδεμία ενημέρωση προέβη της ΑΗΚ ή του Διευθυντή του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού. Η άποψη του ήταν ότι, εφόσον τα εμπορευματοκιβώτια δεν ήταν εντός του χώρου του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού, δεν είχε οποιαδήποτε υποχρέωση ή αρμοδιότητα να προβεί στην αναγκαία ενημέρωση, είτε των Ανωτέρων του, είτε της ΑΗΚ.

✓ Το θέμα σχολιάζεται εκτενώς σε άλλο Κεφάλαιο του Πορίσματος.

➤ **ΝΑΥΤΙΚΗ ΒΑΣΗ**

ΚΑΤΑΒΡΕΞΗ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΩΝ

Σύμφωνα με τον **κ. Χαράλαμπο Γεωργίτση, Αρχικελευστή**, στις 07/07/2011 κατά την πρωινή ενημέρωση που τους έκανε ο Ανδρέας Ιωαννίδης, Διοικητής Διοίκησης Ναυτικού, για τα τρέχοντα θέματα της Μονάδας, ενημέρωσε τους Αξιωματικούς και Υπαξιωματικούς της ΝΒΕΦ ότι, για το πρόβλημα της διόγκωσης του εμπορευματοκιβωτίου, αποφασίστηκε η αυτόματη κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων με θαλασσινό νερό για μείωση της θερμοκρασίας. Ακολούθως, την ίδια ημέρα 07/07/2011 και ώρα 0921, το ΓΕΕΦ απέστειλε σήμα, μέσω φαξ, στη Διοίκηση Ναυτικού και στην 20 ΕΥΠ, με το οποίο τους πληροφορούσε για τη διάθεση Πυροσβεστικού Οχήματος. Το Σήμα παραλήφθηκε από τον κ. Γεωργίτση, Αρχικελευστή και σ' αυτό αναγράφονται τα ακόλουθα:

“...

10. ΝΑ ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΤΟ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ ΟΧΗΜΑ ΕΦ 8064, ΑΠΟ 20 ΕΥΠ ΣΤΗ ΔΝΒ, ΑΠΟ ΛΗΨΕΩΣ ΜΕΧΡΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΠΥΡΙΤΙΔΑΣ ΑΠΟ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ ΠΟΥ ΤΗΡΟΥΝΤΑΙ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ.

11. Η 20 ΕΥΠ ΝΑ ΔΙΑΘΕΣΕΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ, ΜΕΡΙΜΝΕΙ ΤΗΣ ΔΝΒ, ΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙ ΤΑΧΥΡΡΥΘΜΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ, ΠΡΟΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΟΧΗΜΑΤΟΣ. ...”

Στο κάτω μέρος της πρώτης σελίδας του εν λόγω Σήματος, με κόκκινα γράμματα, υπάρχει χειρόγραφη σημείωση, ως ακολούθως:

“Προσοχή!!

Να είναι έτοιμο για χρήση 24 ώρες”

Σύμφωνα με τον κ. Γεωργίτση, η χειρόγραφη σημείωση έγινε από τον Ανδρέα Ιωαννίδη, Διοικητή Ναυτικού.

- ✓ Επαναλαμβάνω ότι, είναι η άποψη μου ότι, ο Ανδρέας Ιωαννίδης δεν είχε ιδιαίτερη ή εξειδικευμένη ή επαρκή πληροφόρηση για το περιεχόμενο του φορτίου. Το βασικό μου εύρημα, είναι ότι, ούτε ο ίδιος, ούτε ο Λάμπρος Λάμπρου, Διοικητής της ΝΒΕΦ, ούτε οι άλλοι Αξιωματικοί της ΝΒΕΦ, είχαν την επαρκή ή απαραίτητη γνώση για αντιμετώπιση ενδεχόμενου συμβάντος σε σχέση με το φορτίο.

Σύμφωνα με τον κ. Ηλία Ηλία, Επικελευστή στη Διοίκηση Ναυτικής Βάσης, το πρωί της 08/07/2011 ο κ. Ιωάννης Τσιανής, Πλωτάρχης, ο οποίος εκτελούσε χρέη Διοικητή της Βάσης, σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε ανέφερε στα Μόνιμα Στελέχη το πρόβλημα με το διογκωμένο εμπορευματοκιβώτιο και ότι αποφασίστηκε όπως τα εμπορευματοκιβώτια ραντίζονται για μείωση της θερμοκρασίας.

Σε κάποιο στάδιο, ο ίδιος μαζί με το Μιλτιάδη Χριστοφόρου, Ναύτη (ο οποίος σκοτώθηκε κατά την έκρηξη), μετέβηκαν με διπλοκάμπινο αυτοκίνητο στο χώρο των εμπορευματοκιβωτίων, όπου είδε τον κ. Θωμά Παππά, Πλωτάρχη, τον Μιχάλη Ηρακλέους, Επικελευστή (ο οποίος σκοτώθηκε κατά την έκρηξη) και τον Σωτήρη Χρήστου, Μηχανικό, οι οποίοι ετοιμάζονταν να κάνουν δοκιμή στο ράντισμα των εμπορευματοκιβωτίων με το πυροσβεστικό όχημα που υπήρχε ήδη στη Μονάδα και χαρακτηριστικά αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Ο Ηρακλέους χειριζόταν την μάνικα του πυροσβεστικού οχήματος και προσπαθούσε να ρίξει νερό κυρίως πάνω στο προβληματικό κοντέινερ. Από ότι είδα το προβληματικό κοντέινερ ήταν από την αντίθετη πλευρά που ήταν το πυροσβεστικό όχημα. Εκεί οι συνάδελφοι από ότι αντιλήφθηκα έκαναν δοκιμές. Από τη δοκιμή που είδα διαπίστωσα ότι το νερό από την μάνικα όταν έπεφτε πάνω στα κοντέινερ εξατμιζόταν και δεν έφερνε οποιοδήποτε αποτέλεσμα. ...”

Την ίδια ημέρα, ο **κ. Σωτήρης Χρήστου, Μηχανικός στη ΝΒΕΦ**, με οδηγίες του κ. Θωμά Παππά, Πλωτάρχη μαζί με το Μιχάλη Ηρακλέους (ο οποίος σκοτώθηκε κατά την έκρηξη), μετέβηκαν στο χώρο που φυλάσσονταν τα εμπορευματοκιβώτια με το πυροσβεστικό όχημα της Βάσης.

Εκεί, ο ίδιος πλησίασε με τη μάνικα της πυροσβεστικής πολύ κοντά και συγκεκριμένα πέρασε μέσα από τα συρματοπλέγματα, ανέβηκε στις σωρούς με τις σωλήνες, δίπλα από τα εμπορευματοκιβώτια και έριχνε το νερό στα κοντέινερ. Το πυροσβεστικό όχημα είχε χωρητικότητα δύο (2) τόνους νερού, το οποίο και έριξε όλο στα εμπορευματοκιβώτια.

Του έκανε μεγάλη εντύπωση το γεγονός ότι, έριξε δύο τόνους νερό στα εμπορευματοκιβώτια, μεταξύ των ωρών 0830-0900 και το νερό εξατμιζόταν αμέσως.

Γύρω στις 10 το πρωί της ίδιας ημέρας, ο κ. Χρήστου είδε ότι, ένα πυροσβεστικό όχημα της ΕΦ εισήλθε εντός της Βάσης.

ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΟΧΗΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με τον **κ. Ηλία Ηλία, Επικελευστή στη Διοίκηση Ναυτικής Βάσης**, Υπεύθυνος του Γραφείου Κινήσεως της Μονάδας, αναφέρει ότι, την ίδια ημέρα 08/07/2011 η ώρα 1030 περίπου, παράλαβε ο ίδιος από το Λόχο Υλικού Πολέμου Μονάδας στον Κόρνο, το στρατιωτικό πυροσβεστικό όχημα με αριθμό εγγραφής ΕΦ8064 και το χρέωσε στον Κλεάνθη Κλεάνθους, Επικελευστή (ο οποίος σκοτώθηκε στην έκρηξη).

Σύμφωνα με τον **κ. Στέλιο Παλατέ, Ανθυποπλοίαρχο Ναυτικού, στη Ναυτική Βάση**, την Παρασκευή 08/07/2011, παραλήφθηκε Στρατιωτικό πυροσβεστικό όχημα από την 27ΕΜΑ, το οποίο όπως τους αναφέρθηκε, θα το χρησιμοποιούσαν για κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων. Περαιτέρω, ο κ. Παλατέ ανέφερε ότι, εκείνη την ημέρα το πρωί, δύο στελέχη της ΕΦ, έδειξαν τη χρήση του πυροσβεστικού οχήματος σε μέλη της ΝΒΕΦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

11 ΙΟΥΛΙΟΥ 2011

11 ΙΟΥΛΙΟΥ 2011

Καρικές συνθήκες που επικρατούσαν στην περιοχή της Κύπρου τη νύχτα της 10^{ης} προς την 11^η Ιουλίου 2011

Σύμφωνα με το Διευθυντή της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας, μεταξύ των ωρών 0100 – 0600 της 11/07/2011, η θερμοκρασία στην περιοχή Ζυγίου, ήταν από 21.5°C μέχρι 23.2°C και η υγρασία από 91% μέχρι 97%. Αξίζει να σημειωθεί ότι, το υψηλότερο ποσοστό υγρασίας για τις 11/07/2011 (97%), καταγράφηκε η ώρα 0500.

Από τα έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, φαίνεται ότι τη νύχτα της 10 προς 11/07/2011, στην περιοχή της ΝΒΕΦ, επικρατούσε πυκνή ομίχλη.

Γεγονότα που διαδραματίστηκαν στη ΝΒΕΦ από την ώρα εντοπισμού της πυρκαγιάς στο χώρο όπου φυλάγονταν τα εμπορευματοκιβώτια μέχρι και την έκρηξη

- ✓ Σημειώνεται ότι, οι ώρες που αναφέρονται πιο κάτω, εντοπίστηκαν σε έγγραφα που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής και σε έγγραφα όπου έγιναν καταχωρήσεις. Εκεί όπου δεν αναφέρεται η ώρα, φανερώνει ότι, δεν υπήρχε συγκεκριμένη ώρα, όμως από την περιγραφή, προκύπτει το χρονικό διάστημα, στο οποίο γίνεται αναφορά.

- 0240** ➤ Ο κ. Γιώργος Τρύφωνος, Κελευστής στη Διοίκηση Πολεμικών Πλοίων στη ΝΒΕΦ έκανε έλεγχο του φυλακίου αριθμός 3, το οποίο βρισκόταν πάνω από το χώρο όπου φυλάσσονταν τα εμπορευματοκιβώτια και υπέγραψε στο σχετικό βιβλίο, χωρίς να παρατηρήσει οτιδήποτε, στο χώρο των εμπορευματοκιβωτίων.

Συγκεκριμένα αναφέρει τα ακόλουθα:

“Στις 11/07/2011 και περί ώρα 0230 ξεκίνησα να κάνω τον έλεγχο μου εντός της βάσης όπως σου ανέφερα προηγουμένως. ...

... Όντως πήρα ένα υπηρεσιακό αυτοκίνητο ... πήγα στο φυλάκιο 3 από την κύρια πύλη ... πάρκαρα κάτω από την σκοπιά, βγήκα πάνω υπόγραφα, κατέβηκα κάτω και έφυγα χωρίς να κατεβώ κάτω και να πάω κοντά στα κοντέινερ. ... τον έλεγχο στην σκοπιά τον έκανα η ώρα 0240 και εκείνη την στιγμή υπήρχε αρκετή ομίχλη και δεν μπορούσα να δω τα κοντέινερ που ήταν σε απόσταση 100-150 μέτρα περίπου. Επίσης κατά τον έλεγχο στο φυλάκιο 3 δεν μύριζε τίποτα στην ατμόσφαιρα που να φανερώνει ότι κάτι καιγόταν. ...”

0340 ➤ Ο κ. Φάνος Γιάλλουρος, Τεχνικός στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ Βασιλικού, αναφέρει ότι, ενώ βρισκόταν εξωτερικά των εγκαταστάσεων του σταθμού, πρόσεξε κάποιες λάμπες στον ουρανό, οι οποίες προέρχονταν από τη δυτική πλευρά του Σταθμού, πίσω από μικρό λόφο που συνορεύει με τη ΝΒΕΦ.

0345 ➤ Ο κ. Χρύσανθος Αντωνίου, Ηλεκτρολόγος Μηχανικός, Υπεύθυνος Βάρδιας στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό Βασιλικού, μαζί με τον βοηθό του Χάρη Φαρμακά, άκουσαν έκρηξη, χωρίς να προσδιορίσουν από πού προερχόταν.

0345 ➤ Ο κ. Γιώργος Κορελίδης, Στρατιώτης στη ΜΥΚ, αναφέρει χαρακτηριστικά τα ακόλουθα:

“... Σήμερα το πρωί γύρω στις τέσσερις παρά τέταρτο βρισκόμουν στην μονάδα μου και κοιμόμουν στο θάλαμο όταν μας ξύπνησαν και μας είπαν ότι υπήρχε φωτιά στο στρατόπεδο και συγκεκριμένα στα κοντέινερ τα οποία βρίσκονται εντός του στρατοπέδου και φυλάσσονται μετά που κατασχέθηκαν από ένα πλοίο που θα πήγαινε στην Συρία. Όταν σηκωθήκαμε, πήραμε μαζί μας εξοπλισμό για πυρόσβεση, πυροσβεστήρες και πλησιάσαμε τον χώρο της φωτιάς. Κρατήσαμε απόσταση περίπου 200 μέτρα μετά από οδηγίες για να μην επεκταθεί η φωτιά. Από ότι είδα υπήρχε φωτιά σε ένα από τα container και γύρω από τα container. Στο μέρος, κοντά στην φωτιά δεν μπορούσαμε να πλησιάσουμε, διότι γίνονταν κατά διαστήματα εκρήξεις”.

0350 ➤ Ο κ. Χρύσανθος Αντωνίου άκουσε δεύτερη έκρηξη, η οποία όπως πληροφορήθηκε από το συνάδελφο του Φάνο Γιάλλουρο προερχόταν από την πλευρά του στρατοπέδου.

- 0355** ➤ Ενώ ο κ. Γιώργος Τρύφωνος βρισκόταν στην προβλήτα πλοίου για περίπατο, αντιλήφθηκε την ύπαρξη φωτιάς στο χώρο των εμπορευματοκιβωτίων και συγκεκριμένα αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Περί ώρα 0355 εγώ βγήκα στον προβλήτα του πλοίου για περίπατο. Εγώ τότε αντιλήφθηκα έναν πορτοκαλί φως να έρχεται από την κατεύθυνση του Βασιλικού που ήταν τα κοντέινερ. Το φως ήταν για 3 δευτερόλεπτα περίπου σταθερό από τον ίδιο τόπο, άνοιξε και έκλεισε, χωρίς να μετακινείται. Αμέσως εγώ έκανα την αλλαγή του αυτοκινήτου, όπως προηγουμένως και πήρα το υπηρεσιακό διπλοκάμπινο για να πάω να δω τι γίνεται. ...

... Πήγα με το υπηρεσιακό όχημα ακριβώς δίπλα από το φυλάκιο 3 και είδα ότι από την κατεύθυνση των κοντέινερ υπήρχαν δύο εστίες φωτιάς, ενώ συνέχιζε να υπάρχει ομίχλη. ...

... Αμέσως σε δευτερόλεπτα αφού είδα την φωτιά, έστριψα το αυτοκίνητο κατέβηκα το κατήφορο προς την κεντρική πύλη, ενημέρωσα τον σκοπό της κεντρικής πύλης ότι υπάρχει φωτιά και του είπα να ενημερώσει τον Αξιωματικό Φυλακής της κεντρικής πύλης που ήταν ο Αρχικελευστής Πισούριος. ...”

- Σύμφωνα με τον κ. Μιχάλη Χριστοφή, Ναύτη, ο οποίος ήταν σκοπός στην Πύλη του στρατοπέδου, ο κ. Τρύφωνος πήγε στην Πύλη με το αυτοκίνητο του με ταχύτητα και σταματώντας κοντά του, του είπε ότι, άρχισαν να παίρνουν φωτιά τα εμπορευματοκιβώτια. Αμέσως, ο Χριστοφή ειδοποίησε τον Αρχιφύλακα και τον Αξιωματικό φυλακής του στρατοπέδου και ήχησε τη σειρήνα του στρατοπέδου.

- 0400** ➤ Ο κ. Σάββας Βιολάρης, Τεχνικός Επιθεωρητής στο Σταθμό Βασιλικού, ενημερώθηκε για την ύπαρξη φωτιάς δίπλα στη Ναυτική Βάση και ότι κάποιο container καιγόταν. Για τις ενέργειες του αναφέρει τα ακόλουθα:

“... τηλεφώνησα στην Πυροσβεστική Υπηρεσία Λεμεσού και μου είπαν να επικοινωνήσω με την ΕΜΑΚ η οποία σταθμεύει πιο κοντά στο Σταθμό”.

- 0405** ➤ Ο κ. Γιώργος Τρύφωνος τηλεφώνησε από το κινητό του τηλέφωνο στο 112 και τους ανέφερε ότι, υπήρχε φωτιά στη ΝΒΕΦ.

- Ο κ. Γιώργος Τρύφωνος, πήγε στο θάλαμο των Ναυτών της Βάσης, είπε στον Κλεάνθη Κλεάνθους, Αρχικελευστή, ότι υπάρχει φωτιά στα κοντέινερ, κατάλαβε ότι, ο Κλεάνθους ήταν ήδη ενημερωμένος και ότι, έψαχνε τα κλειδιά του πυροσβεστικού οχήματος και ο Τρύφωνος του έδωσε τα κλειδιά του διπλοκάμπινου αυτοκινήτου που κρατούσε. Μετά από λίγα λεπτά, ενώ ο

Τρύφωνος ήταν με τον κ. Δημήτρη Δούλα στο αυτοκίνητο, κοντά στο λιμάνι, είδε τον Κλεάνθη Κλεάνθους να οδηγεί το διπλοκάμπινο αυτοκίνητο με συνοδηγό τον Αντώνη Χαραλάμπους, Ναύτη και του είπε να μην πιάσει το πυροσβεστικό όχημα της Βάσης, γιατί είχε ήδη ειδοποιήσει την πυροσβεστική.

- Ο κ. Θεόδωρος Γκρούτσας, Υποπλοίαρχος στη Διοίκηση Ναυτικού, ο οποίος τη νύχτα της 10 προς 11/07/2011 ήταν Αξιωματικός φυλακής, αφού ενημερώθηκε για τη φωτιά και διαπίστωσε και ο ίδιος την ύπαρξη της, τηλεφώνησε στον Ανδρέα Ιωαννίδη, Διοικητή Διοίκησης Ναυτικού τον ενημέρωσε και του είπε ότι, είχε ενημερωθεί και η Πυροσβεστική. Ο Ανδρέας Ιωαννίδης του είπε ότι θα μετέβαινε στη Βάση.
- Ο κ. Κώστας Πισούριος, Αρχικελευστής, ο οποίος τη νύχτα της 10 προς 11/07/2011 ήταν ο Αρχιφύλακας της Κεντρικής Πύλης στη ΝΒΕΦ, ενημερώθηκε από τον Μιχάλη Χριστοφή, Ναύτη, Σκοπό στην Πύλη, ότι, υπήρχε φωτιά στα κοντέινερ.
- Ο κ. Κώστας Πισούριος, Αρχικελευστής, αφού διαπίστωσε την ύπαρξη της φωτιάς και μικρών εκρήξεων και ότι, ειδοποιήθηκε η Πυροσβεστική να έρθει στη ΝΒΕΦ, άνοιξε και τις δύο εισόδους της Πύλης για να μπορεί να περάσει η Πυροσβεστική όταν θα ερχόταν.

0410 ➤ Ο κ. Κωνσταντίνος Γεωργίου, Ναύτης, αναφέρει χαρακτηριστικά τα ακόλουθα:

“... Όταν σηκωθήκαμε βγήκαμε όλοι έξω από τον θάλαμο και μας δόθηκαν οδηγίες να είμαστε έτοιμοι για πυρόσβεση. Παρών ήταν ο Αξ/κος Φυλακής Αρχικελευστής Κλεάνθης Κλεάνθους και ο βοηθός του Κελευστής ΕΠΥ Ηρακλέους. Ο Αξ/κος Φυλακής μαζί με έναν ναύτη, τον Αντώνη Χαραλάμπους πήραν ένα όχημα μας με σκοπό να κινηθούν προς το μέρος που ήταν η φωτιά και να ελέγξουν την κατάσταση. Κινήθηκαν προς την πύλη που υπάρχει δρόμος ο οποίος οδηγεί προς τον χώρο που ήταν στοιβαγμένα τα κοντέινερ. Επίσης ο Κελευστής ΕΠΥ Ηρακλέους μαζί με δύο ναύτες δίδυμους, τον Χριστάκη Χριστοφόρου και Μιλτιάδη Χριστοφόρου πήραν το όχημα πυρόσβεσης και επίσης κινήθηκαν προς την ίδια κατεύθυνση. Κατά τον χρόνο που πέρασε εμείς ακούσαμε κατά διαστήματα εκρήξεις, και βλέπαμε την λάμψη και καπνούς. ...”

- Ο κ. Μιχάλης Χριστοφή, Ναύτης, Σκοπός στην Πύλη του στρατοπέδου, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Λίγα λεπτά μετά μαζεύτηκαν στην πύλη οι Μόνιμοι Αξ/κοι και Υπαξ/κοι καθώς και οι ναύτες οι οποίοι ήταν σε υπηρεσία. Εγώ δεν εγκατέλειψα την σκοπιά μου, ενώ οι Αξ/κος Φυλακής Κλεάνθης Κλεάνθους και ο Αντώνης Χαραλάμπους με ένα διπλοκάμπινο και με το πυροσβεστικό όχημα οι Βοηθός Αξ/κος Φυλακής Μιχάλης Ηρακλέους με τους Χριστοφόρου Χριστάκη και Μιλτιάδη οι οποίοι είναι δίδυμοι, πήγαν στο μέρος της φωτιάς για να ελέγξουν την κατάσταση και να προσπαθήσουν να σβήσουν την φωτιά. ... ”

- 0420** ➤ Ο κ. Κυριάκος Φιλιππίδης, Ναύτης, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Την 11/07/2011, και περί ώρα 0400 ο ναύτης ονόματι Αργύρης Εύρος ήρθε στο θάλαμο και μας ξύπνησε μετά από οδηγίες ενός Αξιωματικού. Όταν μας ξύπνησε ο Αργύρης μας είπε φωνακτά ότι να ξυπνήσουμε και πήραν φωτιά τα κοντέινερς ή εμπορευματοκιβώτια όπως σας είπα. Ακολουθώντας εμείς ετοιμαστήκαμε και περιμέναμε οδηγίες για το τι θα κάνουμε. Εκείνη την ώρα ήρθε ένας Υπαξιωματικός της Ναυτικής Βάσης και έψαχνε τα κλειδιά του πυροσβεστικού οχήματος του Στρατού, αλλά δεν τα βρήκε. Τότε ένας εκ των διδύμων ναυτών έτρεξε και πήγε στη γραμματεία της Ναυτικής Βάσης και μετά από είκοσι λεπτά ήρθε με το πυροσβεστικό όχημα το οποίο οδηγούσε εκείνος. Τότε ο Υπαξιωματικός του οποίου δεν θυμούμαι το όνομα του επιβιβάστηκε στο πυροσβεστικό όχημα αφού προηγουμένως ζήτησε εθελοντές. Τότε προσφέρθηκα εγώ και ο αδελφός του διδύμου ναύτη που οδηγούσε το πυροσβεστικό όχημα και μου είπε ότι θα μείνεις πίσω και θα πάω εγώ, και τότε επιβιβάστηκε στο πυροσβεστικό όχημα μαζί με τον Υπαξιωματικό και κατευθύνθηκαν προς τη φωτιά. ...

- 0425** ➤ Ο κ. Ζήνων Ζήνωνος, Αστυφύλακας 625, του Αστυνομικού Σταθμού Ζυγίου, δέχθηκε κλήση από τον Επόπτη Ασφαλείας στη Ναυτική Βάση στο Μαρί ότι, υπάρχει φωτιά σε κοντέινερ, τα οποία βρίσκονται εντός της Βάσης και πολύ πιθανόν να περιείχαν πυρίτιδα. Αμέσως, ενημέρωσε το συνάδελφο του, Αστ. 2980 Νεκτάριο Χριστοφόρου, ο οποίος βρισκόταν σε περιπολία στο Μαρώني, για να μεταβεί στη Ναυτική Βάση.

- Ο κ. Γερόλεμος Γερολέμου Πυρ. 1444, ενώ ήταν καθήκον στο τηλεφωνείο της ΕΜΑΚ Κοφίνου, δέχθηκε κλήση από τον Αστ. 2980 του Αστυνομικού Σταθμού Ζυγίου, ο οποίος του ανέφερε:

“... Υπάρχει πυρκαγιά σε κοντέινερ στη Ναυτική Βάση στο Μαρί, συμβαίνουν εκρήξεις. ...”.

- Αμέσως, πριν ακόμα κλείσει το τηλέφωνο, ο Γερολέμου ήχησε τα κουδούνια συναγερμού για να ετοιμαστούν οι συνάδελφοι του και να ανταποκριθούν στην πυρκαγιά.

- 0427** ➤ Έφυγαν δύο πυροσβεστικά οχήματα, όπως ο κ. Γερολέμου αναφέρει χαρακτηριστικά:

“... Στο πρώτο πυροσβεστικό με αριθμούς HZN623 εμπήκε ο Λοχίας Παπαδόπουλος, οδηγός ο Σπύρος Τταντής τζαι αναβάτες πίσω ο Βασίλης Κρόκος με τον Αδάμο Αδάμου. Στο δεύτερο πυροσβεστικό όχημα το οποίο ήταν 10 τόνων, εμπήκαν ο Γιώργος Γιακουμής και ο Παναγιώτης Θεοφίλου αλλά εν θυμούμαι ποιος ήταν οδηγός τζαι ποιος ήταν συνοδηγός. ...”

- 0428** ➤ Ο Χριστόδουλος Αντωνίου, Ειδικός Αστυφύλακας στην ΑΗΚ, πήγε στην Κεντρική Πύλη της ΝΒΕΦ, την οποία άνοιξε από προηγουμένως ο κ. Κώστας Πισούριος, Αρχικελευστής και ρωτούσε τι γινόταν και υπήρχαν λάμπεις και κατά πόσον υπήρχε φωτιά. Αμέσως μετά ο Αντωνίου μπήκε στο στρατόπεδο με το ιδιωτικό του όχημα.

- 0440** ➤ Ο Μάριος Λουκά, Αστυφύλακας 1298, ο οποίος υπηρετεί στο Τμήμα Β΄, του Αρχηγείου Αστυνομίας, ενώ ήταν σε μηχανοκίνητη περιπολία στην περιοχή Ζυγίου, με την Ερμιόνη Παντελή, Αστυφύλακα 1563, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Περί ώρα 0440 ενώ περιπολούσαμε τον τομέα μας στο ύψος του χωριού Ζύγι είδα μπροστά μας 2 οχήματα της πυροσβεστικής με αναμμένους φάρους που έστριψαν από την έξοδο Ζυγίου και κατευθύνθηκαν προς την Ναυτική Βάση “Ευάγγελος Φλωράκης”. Την ίδια στιγμή είδα στην αριστερή μου πλευρά ένα πολύ δυνατό κόκκινο φως που έκανε την νύχτα μέρα. Ζήτησα από την Ερμιόνη και σταμάτησε το αυτοκίνητο στην αριστερή πλευρά του δρόμου και είδαμε ότι από την ναυτική βάση έβγαινε φως πάνω από τον λόφο και σε κάποιες στιγμές έβγαινε έντονο κόκκινο φως, σαν αναφλέξεις. Υποψιάστηκα ότι δεν ήταν απλή πυρκαγιά αλλά ότι εκρήγνοντο τα πυρομαχικά του στρατοπέδου. ...”

- 0442** ➤ Άφιξη των δύο πυροσβεστικών οχημάτων της ΕΜΑΚ στη Ναυτική Βάση.

➤ Ο κ. Γερόλεμος Γερολέμου, τηλεφωνητής της ΕΜΑΚ, ενημέρωσε τον κ. Ανδρέα Λοϊζίδη, Διοικητή της ΕΜΑΚ για την πυρκαγιά στη ΝΒΕΦ και ότι, ανταποκρίθηκαν δύο πυροσβεστικά οχήματα. Του είπε επίσης ότι, ενημερώθηκε και ο Χριστάκης Καρακώστας, Υπαστυνόμος της ΕΜΑΚ και ανταποκρίνεται. Αμέσως ο κ. Λοϊζίδης, ενημέρωσε τον κ. Χαράλαμπο Χαραλάμπους, Υποδιευθυντή της Πυροσβεστικής, ο οποίος εκτελούσε χρέη Αναπληρωτή Διευθυντή και ο οποίος του έδωσε οδηγίες να ανταποκριθεί και ο ίδιος.

Ο κ. Γερολέμου αναφερόμενος στα γεγονότα που ακολούθησαν και για την πληροφόρηση που είχε για το επεισόδιο στη Ναυτική Βάση, μεταξύ άλλων αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Μετά ο Χατζηπαντέλας, έπιασε τηλέφωνο τον Λοχία Παπαδόπουλο που ήταν στην ναυτική βάση για να μάθει τι γίνεται και ο Λοχίας Παπαδόπουλος του είπε ότι υπάρχει πυρκαγιά σε κοντέινερ. Με το που έκλεισε το τηλέφωνο ο Χατζηπαντέλας, μου είπε ότι άκουσεν κάποιον από το τηλέφωνο, εκτός που τον Λοχία Παπαδόπουλο να λαλεί «Πυρίτιδα, Πυρίτιδα». Επίσης ο Χατζηπαντέλας είπε μου να κάμω μήνυμα και να το στείλουμε πάνω στο Αρχηγείο της Πυροσβεστικής. Εγώ για να ήμουν σίγουρος τι έγραφα, εξανάπιασα τηλέφωνο τον Λοχία Παπαδόπουλο στο κινητό του με αριθμό 99420095 και τον ρώτησα «Λοχία είπεν μου ο Χατζηπαντέλας να στείλω το μήνυμα που στέλνουμε στο Αρχηγείο της Πυροσβεστικής». Ο λοχίας Παπαδόπουλος μου είπε «Γράψε να σου πω. Καίγονται κοντέινερς με πυρίτιδα στην Ναυτική Βάση στο Μαρί». Εγώ έγραψα το μήνυμα πάνω σε ειδικό έντυπο που έχουμε και ρώτησα τον Λοχία Παπαδόπουλο, αν θα το υπογράψω εγώ, αφού ήδη ο Χατζηπαντέλας με τον Αντρέα Καρτανά έφυγαν για άλλο επεισόδιο στους Αγίους Βαβατσινιάς. Ο Λοχίας Παπαδόπουλος μου είπε να το υπογράψω και να το στείλω. Επίσης μου είπε να βάλω ώρα άφιξης στην ναυτική βάση 15 λεπτά μετά την αναχώρηση τους, δηλαδή 0442. ...”

➤ Σύμφωνα με τον κ. Δημήτρη Δούλα, Επικελευστή του Πολεμικού Ναυτικού, ο οποίος την Κυριακή 10/07/2011 ανέλαβε καθήκον η ώρα 0900 ως Αξιωματικός Υπηρεσίας, μέχρι η ώρα 0900 της 11/07/2011, γύρω στις 0400 το πρωί πληροφορήθηκε για τη φωτιά στα κοντέινερ και μαζί με άλλους στρατιωτικούς και στρατιώτες, κατευθύνθηκε προς το σημείο της φωτιάς. Σχετικά με τους πυροσβέστες, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Σε εκείνο το σημείο όταν φτάσαμε στην πύλη, εγώ είδα ότι 2 οχήματα της πυροσβεστικής μεγάλα, το ένα πίσω από το άλλο βρισκόντουσαν ακριβώς έξω

από την κεντρική πύλη της βάσης. Στο πρώτο όχημα της πυροσβεστικής από ότι είδα υπήρχαν 4 πυροσβέστες, αλλά στο άλλο δεν είδα. Εγώ δεν θυμάμαι αν κάποιος πυροσβέστης κατέβη από τα πυροσβεστικά οχήματα, αλλά άκουσα που ρωτάγανε, τι έχουν μέσα τα κοντέινερ που παίρνουν φωτιά. Από ότι κατάλαβα οι πυροσβέστες ήταν διστακτικοί, γιατί ρωτάγανε συνέχεια τι υπήρχαν μέσα στα κοντέινερ, αφού η εντύπωση που μου δώσανε ήταν ότι δεν γνώριζαν τα υλικά που υπήρχαν μέσα στα κοντέινερ. Εγώ δεν είδα κάποιο πυροσβέστη να τηλεφωνά ή να μιλά από τον ασύρματο του όταν ήταν στην κεντρική πύλη. Εγώ παρέμεινα στην πύλη 4-5 λεπτά και δεν είδα τους πυροσβέστες να μπαίνουν μέσα στην βάση με τα πυροσβεστικά οχήματα τους. ...”

0450 ➤ Ο Ανδρέας Ιωαννίδης, Διοικητής Ναυτικού αφίχθηκε στη ΝΒΕΦ, με το υπηρεσιακό του όχημα, το οποίο οδηγούσε ο Μάριος Κυριάκου, Ναύτης, οδηγός του.

0455 ➤ Ο κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Στις 11/07/2011 ημέρα Δευτέρα και περί ώρα 0455 ενώ κοιμόμουν στο σπίτι μου, έλαβα τηλεφώνημα στο κινητό μου τηλέφωνο από τον Διοικητή της Ν.Β Μαρί, Ανδρέα Ιωαννίδη, δεν θυμάμαι αν ήταν από το κινητό του τηλέφωνο ή το υπηρεσιακό και μου είπε επί λέξει “Γιώργο με ειδοποίησαν ότι, τζέινο το κοντέινερ που ξέρεις, φκάλει φωθκίες και ακούντε εκρήξεις”, μου είπε ότι ενημερώθηκε η Πυροσβεστική Υπηρεσία , αλλά δεν θυμάμαι αν μου είπε εν τζιαμέ για να την σβήσουν. Θυμούμαι μου είπε ότι είναι τζαι το πυροσβεστικό όχημα της Βάσης στην σκηνή και μάχουντε να σβήσουν την φωτιά. Επίσης μου είπε ότι επεταχτήκαν πυρίτιδες από το κοντέινερ και επήραν φωτιά τα χόρτα αλλά τούτο δεν τον ανησυχεί γιατί έχει πολύ υγρασία και δεν υπήρχε κίνδυνος επέκτασης. Επίσης μου είπε ότι μίλησε και ενημέρωσε ήδη τον Αρχηγό Ε.Φ, ο οποίος του είπε να με ενημερώσει και εμένα για το θέμα. Περαιτέρω μου είπε ότι πάει στη Βάση, πράγμα που κατάλαβα ότι μου είχε πει προηγουμένως αν τα είχαν μεταφέρει. Εγώ του είπα “φίλε μου ντύνομαι και έρχομαι και εγώ να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε”. Καθόλη τη συνομιλία μας, δεν μου φάνηκε αναστατωμένος ή να τα έχει χαμένα, αλλά ήταν ψύχραιμος. ...”

0517 ➤ Μετά την άφιξη του Ανδρέα Ιωαννίδη, Διοικητή Διοίκησης Ναυτικού, στη ΝΒΕΦ αφίχθηκε και ο Λάμπρος Λάμπρου, Διοικητής της ΝΒΕΦ με το ιδιωτικό του όχημα.

- Σύμφωνα με τον κ. Γκρούτση, ο Ανδρέας Ιωαννίδης, Διοικητής Διοίκησης Ναυτικού μιλούσε στο τηλέφωνο με τον Αρχηγό ΓΕΕΦ και του είπε:

“Κύριε Αρχηγέ η φωτιά δυναμώνει, στείλτε δύο ελικόπτερα να κάνουνε δύο ρίψεις, να την σβήσουν γιατί θα καούμε”.

- Όπως ανέφερε ο κ. Γκρούτσης, ο ίδιος είπε στον Ανδρέα Ιωαννίδη να φύγουν για να μην σκοτωθούν γιατί η πυρίτιδα δεν σβήνει με νερό και αυτός του απάντησε:

“Θόδωρε φύγε εσύ, θα συντονίσω εγώ με τον Κλεάνθη και τα πυροσβεστικά. Αν χρειαστούμε, στείλτε μας νερό με τα δικά μας, πρόσεξε τον κόσμο, πίεσε την ηγεσία για ελικόπτερα και κάνε ανάκληση του προσωπικού”.

- 0520** ➤ Ο κ. Ιωάννης Ρένκο, Χειριστής Μηχανών στο Σταθμό της ΑΗΚ στο Βασιλικό, αναφέρει χαρακτηριστικά τα ακόλουθα:

“Γύρω στις 0520 εγώ βγήκα έξω από την Αίθουσα Ελέγχου να δω τι συμβαίνει, διαπίστωσα ότι ακούγονταν συνεχώς εκρήξεις και στον ουρανό φαινόταν λάμπεις όπως τα πυροτεχνήματα.”

- Ο κ. Μάριος Κυριάκου, Ναύτης, οδηγός του Ανδρέα Ιωαννίδη, Διοικητή Διοίκησης Ναυτικού, αφού αναφέρει ότι, μετέφερε τον Ιωαννίδη από το σπίτι του στη ΝΒΕΦ, αναφέρει τα ακόλουθα:

“... Η ώρα που πήγαμε στο Φυλάκιο 3, ήταν 0520 και εκείνη την ώρα στη σκηνή, ήταν ένα Πυροσβεστικό Όχημα μαζί με ένα διπλοκάμπινο του στρατού και κατέβαιναν κάτω κοντά στα εμπορευματοκιβώτια. ...”

- Ο κ. Κυριάκος Ποχάνης, Αντιπλοίαρχος, Επιτελάρχης της Διοίκησης Ναυτικού, αφίχθηκε στη ΝΒΕΦ Αμέσως ρώτησε τον Σκοπό στην Πύλη που ήταν ο Ανδρέας Ιωαννίδης, Διοικητής Διοίκησης Ναυτικού, του είπε ότι βρισκόταν στο Φυλάκιο 3, πάνω από τα εμπορευματοκιβώτια και πήγε και τον συνάντησε. Διαπίστωσε και ο ίδιος την ύπαρξη της φωτιάς στα εμπορευματοκιβώτια.

- Στο χώρο του Φυλακίου 3, όπου βρίσκονταν ο Ανδρέας Ιωαννίδης και ο κ. Κυριάκος Ποχάνης, ήταν και οι Λάμπρος Λάμπρου, Διοικητής της Ναυτικής Βάσης και κ. Ιωάννης Τσιανής, Υποδιοικητής της Ναυτικής Βάσης.

- Ο Ανδρέας Ιωαννίδης, Διοικητής Διοίκησης Ναυτικού, έδωσε οδηγίες στον κ. Κυριάκο Ποχάνη να μεταβεί στο Θάλαμο Επιχειρήσεων στη Διοίκηση Ναυτικού για να επικοινωνήσει με το ΓΕΕΦ και να τους ενημερώσει ότι, η κατάσταση δεν ελεγχόταν από τα πυροσβεστικά οχήματα και να ζητήσει βοήθεια από ελικόπτερα για κατάσβεση της πυρκαγιάς.
- Ο Ανδρέας Ιωαννίδης, Διοικητής Διοίκησης Ναυτικού, έδωσε οδηγίες στον κ. Ιωάννη Τσιανή να πάει στη Βάση και να δώσει εντολές για να πάει το πυροσβεστικό όχημα στο χώρο της πυρκαγιάς, γιατί άρχισε να επεκτείνεται γύρω από τα εμπορευματοκιβώτια.
- Ο Μιχάλης Ηρακλέους, Κελευστής, ΕΠΥ, μπήκε στο καινούργιο πυροσβεστικό όχημα της ΝΒΕΦ, μαζί με τους Χρίστο και Μιλτιάδη Χριστοφόρου, Ναύτες και κατευθύνθηκαν προς την πυρκαγιά.

- 0522** ➤ Σύμφωνα με τον κ. Ανδρέα Λοιζίδη, Διοικητή της ΕΜΑΚ, ο ίδιος επικοινωνώντας τηλεφωνικώς με τον Αρχιλοχία 3591 Ανδρέα Παπαδόπουλο, ο οποίος βρισκόταν στη ΝΒΕΦ ως Επικεφαλής των Πυροσβεστών, και ο τελευταίος του ανέφερε ότι, καίγονταν όλα τα κοντέινερ στη ΝΒ και δεν μπορούσαν να πλησιάσουν. Ο Παπαδόπουλος τον ρώτησε κατά πόσον θα μπορούσαν τα ελικόπτερα να κάνουν ρίψεις νερού από αέρος και ο Λοιζίδης του είπε ότι, δεν μπορούν να προσφέρουν καμιά βοήθεια και να παραμείνουν μακριά. Ακολούθως, ο κ. Λοιζίδης ενημέρωσε τηλεφωνικώς τον κ. Χαράλαμπο Χαραλάμπους, Υποδιευθυντή της Πυροσβεστικής για την πιο πάνω συνομιλία.
- Οδηγίες από τον κ. Ιωάννη Τσιανή, Πλωτάρχη για εκκένωση του στρατοπέδου.
 - Ο κ. Εύρος Αργύρη, Ναύτης, ο οποίος ήταν Θαλαμοφύλακας στη Ναυτική Βάση, μεταξύ 0400-0600, αφού αναφέρει ότι, υπήρχε μεγάλη κινητοποίηση για την πυρκαγιά που βρισκόταν σε εξέλιξη, αναφέρει χαρακτηριστικά:

“... Σε κάποια στιγμή, ήρθε κάτω στο θάλαμο ο Μιλτιάδης Χριστοφόρου και μας είπε ότι, πήρε οδηγία, χωρίς να μας πει από ποιόν, για να πάμε να βοηθήσουμε στο σβήσιμο της φωτιάς. Αυτό έγινε η ώρα 0520 και στο θάλαμο ήμασταν εγώ, ο Φιλιππίδης Κυριάκος και ο Γεωργίου Κωνσταντίνος. Μαζί με τους Γεωργίου και Φιλιππίδη, πήγαμε στο χώρο που βρισκόταν το πυροσβεστικό του στρατού, το οποίο ήταν σε απόσταση 100 μέτρων περίπου από τα εμπορευματοκιβώτια. Ο Κλεάνθους μας είπε να πάρουμε τη δεύτερη μάνικα του πυροσβεστικού και

να βοηθήσουμε στην κατάσβεση της φωτιάς, πράγμα το οποίο εκάναμε. Συγκεκριμένα, τα αδέρφια Χριστοφόρου και Χαραλάμπους κρατούσαν τη μια μάνικα και εγώ με τους άλλους δυο την άλλη. Οι Ηρακλέους και Κλεάνθους μας έδιναν οδηγίες για το που να στέλναμε το νερό, ενώ βρίσκονταν στο πυροσβεστικό όχημα και ρύθμιζαν την πίεση του νερού. Η προσπάθεια μας ήταν η κατάσβεση της φωτιάς που ήταν στα εμπορευματοκιβώτια, αφού εκείνη τη στιγμή εκρούζαν σχεδόν όλα μαζί. Κατά η ώρα 0530-0535 και ενώ προσπαθούσαμε να κατασβέσουμε τη φωτιά πάνω στα εμπορευματοκιβώτια, μας τέλειωσε το νερό και ο Αντώνης Χαραλάμπους μας είπε ότι, έπρεπε να πάρουμε σίκλες από το θάλαμο και να πάρουμε νερό από τη θάλασσα για να βοηθήσουμε. Τότε εγώ μαζί με τους Φιλιππίδη και Γεωργίου, φύγαμε από τη σκηνή και πήγαμε περπατητοί προς τους θαλάμους για να πάρουμε τις σίκλες. ...”

- 0530** ➤ Ο κ. Ανδρέας Λοιζίδης, Διοικητής της ΕΜΑΚ και ο κ. Χριστάκης Καρακώστας, Υπαστυνόμος της ΕΜΑΚ, ο οποίος τη νύχτα της 10 προς 11/07/2011, εκτελούσε χρέη Αξιωματικού Υπηρεσίας της ΕΜΑΚ από την οικία του, αναχώρησαν από την ΕΜΑΚ Κοφίνου για να μεταβούν στη ΝΒΕΦ.
- Ο κ. Κυριάκος Δημητρίου, Επικελευστής, ο οποίος υπηρετεί στη Διοίκηση Ναυτικού, ήταν υπηρεσία τη νύχτα 10 προς 11/07/2011 και αφού αναφέρει ότι, πληροφορήθηκε για την ύπαρξη φωτιάς, γύρω στις 0530 με το πυροσβεστικό όχημα του στρατού, μετέβηκε στην Πύλη του Στρατοπέδου, όπου είδε ένα πυροσβεστικό όχημα της ΕΜΑΚ. Ακολούθως αναφέρει χαρακτηριστικά:

“... ρώτησα αυτόν της ΕΜΑΚ αν χρειαζόνταν και το δεύτερο πυροσβεστικό μας και μου είπε να το πάρω στην Πύλη και αυτό διότι μάλλον θα χρειαστούν βοήθεια για να τους γεμίζουμε την μεγάλη Πυροσβεστική τους και να ρίχνουν το νερό με το κανόνι. ...

... Στο Πυροσβεστικό της ΕΜΑΚ είδα ότι ο οδηγός ήταν ο πρώτος μου ξάδερφος Πυροσβέστης Σπύρος Τταντής. Ενώ συνομιλούσαμε με πλησίασε έξω από το όχημα της πυροσβεστικής ο πυροσβέστης της ΕΜΑΚ Βασίλης Κρόκος, που μου ήταν πολύ γνωστός και οικογενειακός φίλος. Ενημέρωσα τον Κρόκο για το τι μας είπε ο πρώτος της ΕΜΑΚ και με δική μου πρωτοβουλία, κατευθυνθήκαμε στο πυροσβεστικό σημείο της Ναυτικής Βάσης που απείχε περίπου 150 μέτρα από το πυροσβεστικό όχημα για να δει αν οι λήψεις ταιριάζουν με την πυροσβεστική τους. Παράλληλα, σύμφωνα με οδηγίες μου, οι Ναύτες που ήταν μαζί μου, πήγαν στο πυροσβεστικό σημείο για να ετοιμάσουν το σημείο για να

μπορεί να γεμίζει με νερό η πυροσβεστική. Ενώ κατευθυνόμενοι με τον Κρόκο πεζοί προς το πυροσβεστικό σημείο, ο Σπύρος Τταντής, ο οποίος ήταν μέσα στο πυροσβεστικό όχημα φώναζε του Κρόκου, λέγοντας του ότι, πρέπει να πάνε πάνω τζαι φωνάζουν οι μαστόροι. Στραφήκαμε με τον Κρόκο στην πυροσβεστική της ΕΜΑΚ, όπου μιλώντας με τον Τταντή μου είπε: “Εν να πάμε πάνω ρε κουμπάρε αλλά τούτα τα πράματα εν τζαι σβήνουν με το νερό αφού ρε ανήψιη την πυρίτιδα βάλουν την μες το νερό τζαι κάμνει έκρηξη”. ...

... θυμάμαι ότι, μόλις τελειώσαμε τη συνομιλία μας με τον Τταντή, αυτός οδηγώντας το πυροσβεστικό της ΕΜΑΚ με τον Κρόκο και ακόμα ένα πρόσωπο στα πίσω καθίσματα, κατευθύνθηκαν προς τα κοντέινερς, χωρίς να θυμάμαι από πού πήγαν. ...”

- 0535** ➤ Ο κ. Κυριάκος Ποχάνης τηλεφώνησε στον κ. Στέλιο Στυλιανού, Αντισυνταγματάρχη, Αξιωματικό Υπηρεσίας του ΓΕΕΦ και του ανέφερε ότι, τα μέσα που διέθεταν στη ΝΒΕΦ τόσο το Ναυτικό όσο και η Πυροσβεστική, δεν μπορούσαν να σβήσουν τη φωτιά και αιτήθηκε την αποστολή δύο ελικοπτέρων.
- Ο κ. Κυριάκος Δημητρίου, Επικελευστής, για τα γεγονότα που προηγήθηκαν της μεγάλης έκρηξης, αναφέρει χαρακτηριστικά τα ακόλουθα:

“... τότε με είδε ο Ηρακλέους που στεκόταν δίπλα από το πυροσβεστικό του και με ρώτησε τι θα έκαμνα και του είπα ότι, μου τηλεφώνησε ο Κλεάνθης που ήταν κοντά στα containers για να του στείλουμε ένα πυροσβεστικό και ότι θα πήγαινα εγώ. Οπότε ο Ηρακλέους μου είπε να μην πάω εγώ γιατί η πυροσβεστική μου είχε ντεπόζιτο 2 τόνων, ενώ η δική του είχε 8 τόνους και ότι θα πήγαινε εκείνος με το προσωπικό του. Ο Ηρακλέους με την πυροσβεστική έφυγε για τα κοντέινερ, ενώ οι εκρήξεις συνεχίζονταν μέχρι εκείνη τη στιγμή. Αμέσως μετά, δηλαδή ελάχιστο χρόνο πριν τη μεγάλη έκρηξη, είδα ένα αυτοκίνητο της ΕΜΑΚ, νομίζω TOYOTA LAND CRUISER, που ήρθε με μεγάλη ταχύτητα απέξω και σταμάτησε στην Πύλη. Πήγα εκεί και είδα ότι ο οδηγός ήταν ένας υψηλόβαθμος της ΕΜΑΚ και συνοδηγός ήταν ένας άλλος που κάποιοι εκεί είπαν ότι, ήταν ο Διοικητής της ΕΜΑΚ. Μίλησαν για λίγα δευτερόλεπτα με το Σκοπό της Πύλης και πάλι με ταχύτητα έφυγαν προς τη σκοπιά 3. Εγώ ξέροντας τη διαταγή που έδωσε ο Διοικητής Ναυτικού, όπως μας τη μετέφερε ο κ. Τσιανής, να μην πλησιάσει κανένας προς τα containers, προσπάθησα με φωνές, σφυρίγματα και χειρονομίες να τους αποτρέψω από του να πάνε πάνω, είδα ότι άναψαν τα φώτα πέδησης, πράγμα που δείχνει ότι, χρησιμοποίησαν τα φρένα αλλά δεν σταμάτησαν και συνέχισαν. Φεύγοντας ο

κ. Τσιανής, κατευθυνόμενος προς τη σκοπιά 3, του είπα ότι θα ήταν καλό να καλέσουμε ασθενοφόρα και να ζητήσει την έγκριση του Διοικητή Ναυτικού. Θυμούμαι ότι, αμέσως μετά, ενώ ήμουν πίσω από την πυροσβεστική μου, άκουσα μια φοβερή έκρηξη και είδα στην κατεύθυνση των containers να έρχεται προς το μέρος μου μια “μπάλα” ύψους 2 ορόφων περίπου, χρώματος πορτοκαλί με μαύρο και ένιωσα μια φοβερή πίεση να με σπρώχνει και με πέταξε μπροστά από την πυροσβεστική μου σε απόσταση από το σημείο που βρισκόμουν, περίπου 8-10 μέτρα. ... ”

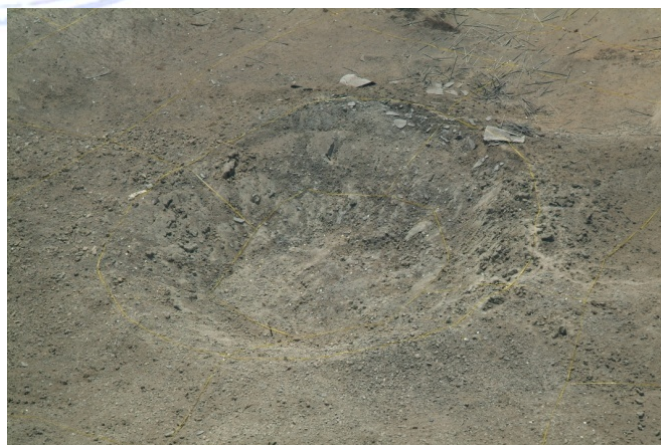
- 0550** ➤ Έγινε μεγάλη έκρηξη στο χώρο όπου φυλάσσονταν τα εμπορευματοκιβώτια στη Ναυτική Βάση στο Μαρί, η οποία είχε ως τελική συνέπεια το θάνατο συνολικά 13 ατόμων, τον τραυματισμό 62 ατόμων και την πρόκληση ανυπολόγιστων καταστροφών, τόσο στην υποδομή όσο και τον εξοπλισμό του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού της ΑΗΚ. Επίσης, ζημιές προκλήθηκαν στη ΝΒΕΦ και σε οικίες, υποστατικά και οχήματα στη γύρω περιοχή καθώς και στον αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας-Λεμεσού.

Θύματα εξαιτίας της έκρηξης

1. Ανδρέας Ιωαννίδης - Πλοίαρχος – Διοικητής Διοίκησης Ναυτικού
2. Λάμπρος Λάμπρου - Αντιπλοίαρχος - Διοικητής ΝΒΕΦ
3. Κλεάνθης Κλεάνθους - Αρχικελευστής, ΝΒΕΦ
4. Μιχάλης Ηρακλέους - Κελευστής, ΝΒΕΦ
5. Μιλτιάδης Χριστοφόρου - Ναύτης, ΝΒΕΦ
6. Χρίστος Χριστοφόρου - Ναύτης, ΝΒΕΦ
7. Αντώνης Χαραλάμπους - Ναύτης, ΝΒΕΦ
8. Ανδρέας Παπαδόπουλος - Αρχιλοχίας 3591, ΕΜΑΚ
9. Γιώργος Γιακουμή - Αρχιπυροσβέστης 3311, ΕΜΑΚ
10. Σπύρος Τταντής - Πυροσβέστης 2446, ΕΜΑΚ
11. Βασίλης Κρόκος - Πυροσβέστης 74, ΕΜΑΚ
12. Παναγιώτης Θεοφίλου - Πυροσβέστης 3520, ΕΜΑΚ
13. Αδάμος Αδάμου - Πυροσβέστης 4829, ΕΜΑΚ

Φωτογραφίες από τη σκηνή της έκρηξης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Επιτόπιες εξετάσεις και Εκθέσεις εμπειρογνωμόνων από Ελλάδα, Βρετανικές Βάσεις, Γαλλία και αποτελέσματα αναλύσεων από το Γενικό Χημείο του Κράτους

Συμβουλευτική Ομάδα Εργασίας από την Ελλάδα

Την 11/07/2011 κατόπιν διαταγής, συστάθηκε μικτή Ομάδα Εργασίας αποτελούμενη από 10 άτομα, μέλη του Ελληνικού Στρατού και της Ελληνικής Αστυνομίας, με σκοπό να μεταβούν στην Κύπρο και να συνδράμουν τις Κυπριακές Αρχές στη διερεύνηση της έκρηξης στη ΝΒΕΦ.

Η Ομάδα Εργασίας, μετά από προφορικό αίτημα που έλαβε από τον αρμόδιο φορέα της Κυπριακής Αστυνομίας που έχει καθορισθεί ως ο υπεύθυνος φορέας διερεύνησης του συμβάντος, ανέλαβε να απαντήσει γραπτώς στα παρακάτω αιτούμενα ερωτήματα:

“...

- (1) *Πως δημιουργήθηκε η εστία φωτιάς μέσα στο container και*
- (2) *Αν τηρήθηκαν τα μέτρα ασφαλείας φύλαξης-αποθήκευσης των container στην ύπαιθρο. ...”*

Η Ομάδα Εργασίας ετοίμασε “**Πρακτικό αποτελεσμάτων**”, ημερομηνίας 13/07/2011, το οποίο, όπως αναφέρεται, δεν επέχει θέση πορίσματος.

Στο Πρακτικό μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι, λαμβάνοντας υπόψιν το ιστορικό του φορτίου, την αυτοψία που διενεργήθηκε καθώς και τις παρεχόμενες στην Ομάδα Εργασίας πληροφορίες, η άποψη των μελών της Ομάδας είναι ότι, η πυρκαγιά οφείλεται σε αυτανάφλεξη του περιεχομένου των εμπορευματοκιβωτίων και όχι σε εξωτερική πηγή θερμότητας (εκδήλωση πυρκαγιάς σε περιοχή πλησίον του σημείου τοποθέτησης των containers), η οποία ήρθε σε επαφή μαζί τους.

Τα συμπεράσματα της Ομάδας είναι τα ακόλουθα:

“...

Ειδικότερα η άποψη της Ομάδας επί των ερωτημάτων που ετέθησαν είναι:

α. Τα αίτια δημιουργίας της εστίας φωτιάς μέσα στο container ήταν η αλλοίωση, αποσταθεροποίηση και αποσύνθεση των πυρίτιδων εντός των containers που είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία ποσότητας πτητικών αερίων που συνεχώς αυξανόταν. Σταδιακά λόγω αύξησης της θερμοκρασίας αυξήθηκε και η πίεση εντός του container με αποτέλεσμα τόσο την διόγκωση των τοιχωμάτων όσο και την έναρξη της καύσης με την επίτευξη της θερμοκρασίας ανάφλεξης (αυτανάφλεξη) των εν λόγω αερίων. Στην συνέχεια λόγω ανάπτυξης υψηλών θερμοκρασιών στον περιβάλλοντα χώρο ξεκίνησε και επιταχύνθηκε η αποσύνθεση και εν συνεχεία αυτανάφλεξη των πυρίτιδων και στα υπόλοιπα containers.

β. Δεν τηρήθηκαν τα προβλεπόμενα μέτρα ασφαλείας, εναποθήκευσης και συντήρησης του εν λόγω εκρηκτικού φορτίου καθώς δεν εφαρμόστηκαν:

- (1) Οι Κανονισμοί Εναποθήκευσης Πυρομαχικών για την επιλογή του χώρου εναπόθεσης – φύλαξης των υπόψη Εκρηκτικών Υλών. Τα εμπορευματοκιβώτια στοιβάχθηκαν όλα μαζί χωρίς να υπάρχουν οι απαραίτητοι διάδρομοι ανάμεσα τους που θα επέτρεπαν τη επιθεώρησή τους.
- (2) Τα κριτήρια Q-D (Επηρεασμός Ζωτικών Περιοχών από Έκρηξη).
- (3) Δεν ελήφθη σοβαρά υπόψιν το συμβάν διόγκωσης του container που εντοπίστηκε από το προσωπικό της Ν. Βάσης την Δευτέρα 04/07/2011. Η έκρηξη αποτράπηκε λόγω της διάνοιξης της θύρας του container που είχε ως αποτέλεσμα την αποτόνωση των αερίων που είχαν δημιουργηθεί από την αλλοίωση της εκρηκτικής ύλης.
- (4) Τέλος επισημαίνεται ότι, δεν τηρήθηκαν οι κανόνες και οι διαταγές που προβλέπουν την εκκένωση προσωπικού και μέσων σε περίπτωση πυρκαγιάς σε χώρους που φυλάσσονται πυρομαχικά (OP-5 Par 4.5.1 – Safety Considerations) ...”.

Ομάδα Εμπειρογνομόνων για πυρομαχικά
από τις Βρετανικές Βάσεις

Την ίδια ημέρα 11/07/2011, το απόγευμα, ανατέθηκε σε Ομάδα Εμπειρογνομόνων από τις Βρετανικές Βάσεις, αποτελούμενη από τρία άτομα, όπως παρέχει εμπειρογνομοσύνη σε θέματα εκρηκτικών στις Κυπριακές Ανακριτικές Αρχές, σε σχέση με την έκρηξη, που έλαβε χώρα στη ΝΒΕΦ, το πρωί της ίδιας ημέρας.

Με παράκληση της Αστυνομίας Κύπρου, πραγματοποιήθηκε μια αρχική διερεύνηση στο χώρο της έκρηξης, σε συνεργασία με τον Κλάδο Πυροτεχνουργών της Αστυνομίας Κύπρου.

Σε προκαταρκτική έκθεση της Ομάδας, που ετοιμάστηκε με σκοπό την παροχή μερικών σημαντικών πληροφοριών για παροχή βοήθειας στη διερεύνηση που γινόταν από τις Κυπριακές Αρχές, ως συμπεράσματα, αναφέρονται τα ακόλουθα:

“...

The explosion

...

12. *The fire that resulted in the explosion on Mon 11 Jul 11 is likely to have started in the following manner: Chemical reactions within the propellants would have heated the atmosphere inside the container to a sufficient temperature so that ignition of the propellant, through spontaneous combustion, would have occurred. As the propellant burnt, the pressure within the container would have risen. The increase in pressure causes the rate of burning to increase – producing more gas and heat and increasing pressure further. This cyclical effect resulted in the deflagration becoming an explosive event causing the low explosives to detonate in the same way as a high explosive would. Given the probable instability and explosive atmosphere of the entire stockpile the sympathetic reaction was instantaneous throughout the stack.*

Conclusion

13. *The method of storage of the explosives was one of the main factors in causing this catastrophic explosive event.*

- a. *There was no environmental protection from direct sunlight. The lack of this would have created increased temperatures within the containers resulting in the explosives de-stabilising. A regime of venting or shading or some other control measure may have helped to combat this and would have at least slowed the degradation effect on the explosives.*
 - b. *The containers were stacked so closely together and in such a quantity to guarantee a complete and instantaneous sympathetic detonation of a magnitude guaranteed to cause damage to the surrounding areas outside of the Naval Base itself. Ammunition storage principles dictate that where possible explosives in storage should be separated by distance into smaller quantities.*
 - c. *The height of the explosive storage, the obstruction of doors by other containers and the stacking method meant that accessibility was limited. Fire fighting was impeded and the ability to quickly remove affected containers was non-existent. The heights and close proximity of the containers also meant that venting could not be carried out.*
 - d. *The natural environment surrounding the storage area may have added to the natural effect of the sun. The shape and bareness of the slopes surrounding the containers may have increased the focus of the sun during the day and should continue to radiate heat during the night. This would have resulted in both a higher ambient temperature and longer exposure period. However, without the protection of the natural bowl, fragmentation and blast damage would have undoubtedly increased, in turn increasing the risk of injury and death.*
14. *There was little evidence to suggest that the fire and subsequent explosion was caused by scrub fires in the nearby vicinity. The fact that the explosion happened in the coolest part of the day does not detract from the conclusions made in Para 12, and strengthens the argument for ignition through a chemical reaction that may have commenced at any time.*
15. *The incident on Mon 4 Jul 11 indicates the explosives were already in an extremely unstable and dangerous condition. Safe disposal options were limited at this point. Evacuation of non essential personnel, cooling of the containers and separation of the stack would to some extent have potentially reduced the magnitude of the explosive event and subsequent damage but would have incurred risk to life of the personnel conducting the task.*

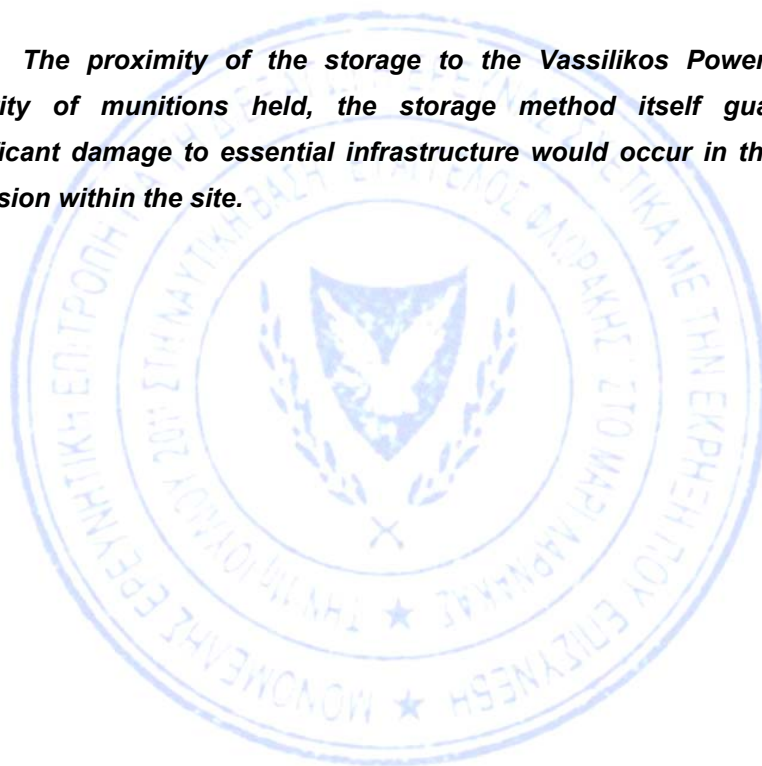
16. Based upon the available evidence, it is estimated that the net explosive quantity (NEQ) of explosives involved was 80.000Kg to 160.000Kg and is probably to the higher end of the estimation. This figure can be refined considerably in the event that more data regarding the original contents of the containers, or the full extent of blast damage, is provided.

Summary

17. The explosive event occurred due to inadequately protected and stored explosives, degraded and de-stabilised over a period of approx. 2 years, which spontaneously combusted, resulting in the mass sympathetic detonation of the entire site.

18. The proximity of the storage to the Vassilikos Power Station, the quantity of munitions held, the storage method itself guaranteed that significant damage to essential infrastructure would occur in the event of an explosion within the site.

...”

Εμπειρογνώμονες από το Γαλλικό Ινστιτούτο Εγκληματολογίας
της Γαλλικής Χωροφυλακής
(Experts from the French Forensic Institute of French Gendarmerie)

Στις 14 Ιουλίου 2011, έξι (6) Γάλλοι Εμπειρογνώμονες, του Γαλλικού Ινστιτούτου Εγκληματολογίας, μετέβηκαν στην Κύπρο αφού ζητήθηκε τεχνική βοήθεια από τη Γαλλία, για εξέταση της σκηνής της έκρηξης.

Ο σκοπός της Γαλλικής Ομάδας, ήταν να βοηθήσει την Αστυνομία Κύπρου, για τη διαχείριση της σκηνής της έκρηξης και να συλλέξει όλα τα τεκμήρια.

Η Γαλλική Ομάδα εργάστηκε από τις 15 Ιουλίου μέχρι την 21^η Ιουλίου 2011.

Τα σημαντικότερα τεκμήρια, περισυλλέγησαν από τα Μέλη της Υπηρεσίας Εγκληματολογικών Ερευνών της Αστυνομίας Κύπρου, είτε για μελέτη, είτε για χημική ανάλυση σε εργαστήρια.

Για τις επιστημονικές εξετάσεις, τις οποίες διενήργησαν, οι Γάλλοι Εμπειρογνώμονες ετοίμασαν σχετική Έκθεση η οποία χωρίζεται στα ακόλουθα κεφάλαια:

“

1. **MISSION**
2. **SCENE DESCRIPTION**
3. **EXPERIMENTAL PART**
 - 3.1 **Methodology used**
 - 3.2 **Means used**
4. **DISCUSSION**
5. **CONCLUSION**

APPENDICES

- I. **List of areas and number of items collected**
- II. **Photographic boards of each zone including the list of the indexed items**
- III. **Localization of the indexed items”**

Στο Κεφάλαιο αρ. 3 Experimental Part, “3.1 Methodologie used”, καταγράφονται τα ακόλουθα:

3. EXPERIMENTAL PART

3.1 Methodologie used

A search pattern was drawn up. Several zones of various surfaces (approximately 25 m x 25 m, 50 m x 50 m, 100 m x 100 m) were defined in order to facilitate the work of the various forensic teams.

The mission of each forensic team was the following one:

- To proceed to a search within each zone.***
- To seek the most relevant elements being able to be to identify or compare with collected information relating to the container or their contents.”***

Στο κεφάλαιο αρ. 5 “CONCLUSION” αναφέρονται τα συμπεράσματα των Γάλλων Εμπειρογνημόνων και συγκεκριμένα καταγράφονται τα ακόλουθα:

“5. CONCLUSION

According to the mission, we went to Cyprus on the 14th July 2011. All the investigations were realized with the presence of Cypriot forensic experts.

Thanks to the work completed in partnership with the Cypriot forensic teams, it was possible to find similar elements to those present in the containers.

On the whole of the indexed pieces, some elements have not been identified. The assistance of an expert in ammunition would be useful for the identification of these items.

At this time of investigations, if we consider only the elements perfectly identified, it does not appear part of manufacturer bombs and rockets. Only cartridges cases and materials for ammunitions manufacturing were found. However, if we consider the extent of the zones having to be searched and the fact that we do not know the exact contents of the container, it is impossible for us to say that no manufactured bombs and rockets could be found during future investigations. In order to answer this question, it would be necessary to study the list of the contents of the container and to carry out a thorough research in the whole of the affected zones.

Thanks to the chemical analysis of the collected items on the various zones (some of them seem to be solid propellants, pieces of wood, pieces of metal, rubble, sand...), it should be possible to identify and characterize molecules constituting the various propellants or other materials which were in the container.”

Εξετάσεις που διενεργήθηκαν στον κρατήρα

Οι Γάλλοι Εμπειρογνώμονες διενήργησαν ενδελεχείς εξετάσεις στον κρατήρα που δημιουργήθηκε από την έκρηξη. Ο κρατήρας, διαχωρίστηκε σε τμήματα όπως και η υπόλοιπη σκηνή της έκρηξης.

Για σκοπούς καλύτερης κατανόησης του διαχωρισμού της σκηνής και του κρατήρα, παρατίθενται οι πιο κάτω φωτογραφίες, στις οποίες απεικονίζεται ακριβώς ο τρόπος που εργάστηκαν οι Γάλλοι Εμπειρογνώμονες.

Σύμφωνα με τις μετρήσεις που έκαναν με εξειδικευμένο μηχάνημα laser, οι διαστάσεις του κρατήρα, είναι οι ακόλουθες:

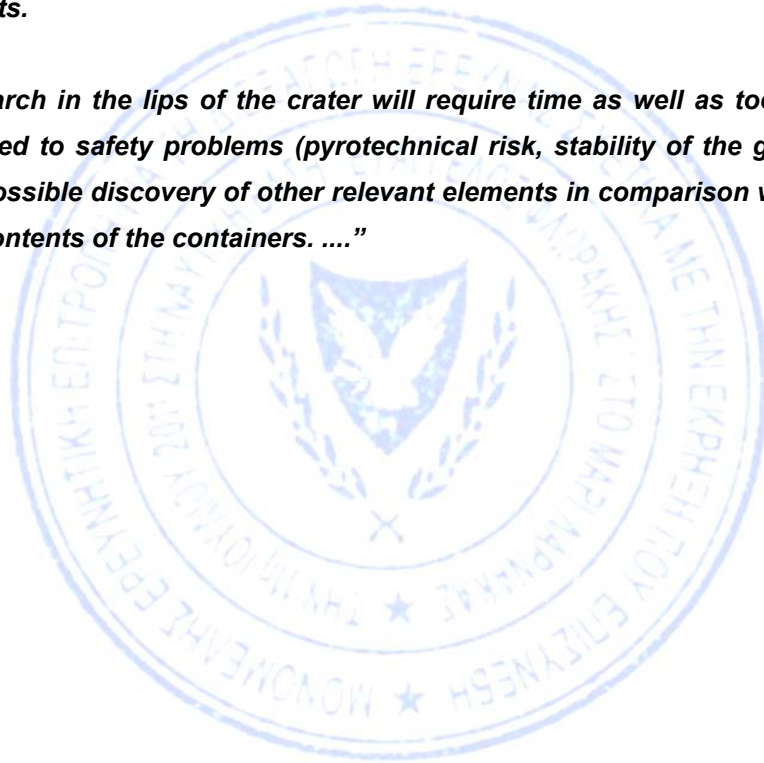
High diameter	=	60.953 m
Low diameter	=	32.989 m
Low Height	=	8.696 m
High Height	=	11.385 m

Σημειώνεται ότι, οι Γάλλοι Εμπειρογνώμονες δεν προέβηκαν σε ενδελεχή εξέταση στη βάση του κρατήρα, για λόγους ασφαλείας (safety reasons). Στην Έκθεσή τους, για το θέμα αυτό, αναφέρουν τα ακόλουθα:

“The crater is a particular point on a scene of explosion. If it was possible to carry out a thorough research at the bottom of the crater, it was carried out only one surface research on the internal sides of the crater for safety reasons (not very stable ground, great angle of slope, large pieces of ground and reinforced concrete...).

A thorough research in the lips of the crater could lead to discover some important items. However, we learned that two independent experts had been named because of this accident. That is why it was decided, after discussion and decision of the Cypriot forensic leaders that no thorough research of the lips of the crater would be carried out at this time. Indeed, the important modifications made by this work could be prejudicial for the work of the experts.

Research in the lips of the crater will require time as well as tools and staffs adapted to safety problems (pyrotechnical risk, stability of the ground...) and the possible discovery of other relevant elements in comparison with the list of the contents of the containers.”

Αναλύσεις από το Γενικό Χημείο του Κράτους

Σύμφωνα με την κα Πόπη Κανάρη, Διευθύντρια του Γενικού Χημείου του Κράτους, την 11/07/2011, αμέσως μετά την έκρηξη στη ΝΒΕΦ, η ίδια τηλεφώνησε στην Αστυνομία και ρώτησε κατά πόσον χρειαζόταν η βοήθεια του Γενικού Χημείου του Κράτους, στη συλλογή τεκμηρίων και εάν μπορούσαν, να προβούν σε άμεσες αναλύσεις και να διαπιστώσουν τι είδους εκρηκτικές ύλες υπήρχαν στη Ναυτική Βάση. Περαιτέρω, ζήτησε από την Αστυνομία, να την πληροφορήσει, για τα είδη των εκρηκτικών υλών που βρίσκονταν στα εμπορευματοκιβώτια. Η Αστυνομία δεν γνώριζε σε αυτή τη φάση τα είδη των εκρηκτικών υλών και έγινε προσπάθεια επικοινωνίας με την ΕΦ, χωρίς όμως θετικό αποτέλεσμα.

Στις 13/07/2011, Λειτουργοί του Γενικού Χημείου του Κράτους, με τη συνοδεία Αστυνομίας, παρέλαβαν από τον κρατήρα που δημιουργήθηκε κατά την έκρηξη, επτά (7) συνολικά τεκμήρια και τα μετέφεραν αυθημερόν στο Χημείο για να αρχίσουν αμέσως οι αναλύσεις. Με απόφαση της κας Πόπης Κανάρη, το Γενικό Χημείο του Κράτους λειτουργούσε επί 24ώρου βάσεως για αναλύσεις δειγμάτων, περιλαμβανομένων των πιο πάνω τεκμηρίων, όπως επίσης και άλλων δειγμάτων που αφορούσαν τρόφιμα από την περιοχή, νερά και ζωοτροφές.

Στις 18/07/011, παρελήφθησαν από την Αστυνομία πέντε (5) δείγματα πυρίτιδας, τα οποία λήφθηκαν στις 22/03/2011 από τα εμπορευματοκιβώτια, και τα οποία δείγματα, βρίσκονταν αποθηκευμένα στο στρατόπεδο στην Παλώδια. Για το θέμα αυτό, υπάρχει λεπτομερής αναφορά στο Κεφάλαιο αρ. 9, της παρούσας Έκθεσης Γεγονότων.

Από την εξέταση των πέντε (5) δειγμάτων πυρίτιδας που παραλήφθηκαν από το Γενικό Χημείο του Κράτους, διαπιστώθηκε το είδος και τα συστατικά της εκρηκτικής ύλης. Στην Έκθεση της κας Κανάρη, επισυναπτόταν Πίνακας, στον οποίο καταγράφεται το είδος του τεκμηρίου, από τα δείγματα που φυλάγονταν στην Παλώδια και τα συστατικά του.

Ακολούθως, παρατίθεται ο Πίνακας που ετοίμασε η κα Κανάρη, Διευθύντρια του Γενικού Χημείου του Κράτους, ο οποίος είναι πολύ κατατοπιστικός:

ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΑΠΟ ΚΛΑΔΟ ΠΥΡΟΤΕΧΝΟΥΡΓΩΝ	
ΕΙΔΟΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	ΕΙΔΟΣ ΕΚΡΗΚΤΙΚΗΣ ΥΛΗΣ
Πολυδιάτρητη, μαύρη πυρίτιδα ~0,3cm	Νιτροβάμβακας, Διφαινυλαμίνη
Κίτρινη πολυδιάτρητη πυρίτιδα ~1cm	Νιτροβάμβακας, Διφαινυλαμίνη
Πράσινη πολυδιάτρητη πυρίτιδα ~1cm	Νιτροβάμβακας, Νιτρογλυκερίνη, Διφαινυλαμίνη
Κίτρινη μονοδιάτρητη πυρίτιδα	Νιτροβάμβακας, Διφαινυλαμίνη
Κοκκινοκαφέ μονοδιάτρητη πυρίτιδα	Νιτροβάμβακας, Νιτρογλυκερίνη, Δινιτρογλυκερίνη, Δινιτροτολουόλια, μικρή ποσότητα TNT Centralite 2
Κιτρινοπράσινη μονοδιάτρητη πυρίτιδα	Νιτροβάμβακας, Διφαινυλαμίνη

Σύμφωνα με την κα Κανάρη, ο νιτροβάμβακας και η νιτρογλυκερίνη θεωρούνται χαμηλής ισχύος εκρηκτικές ύλες, αλλά αυτό εξαρτάται και από την ποσότητα των εκρηκτικών υλών αυτών. Το TNT το οποίο βρέθηκε σε ίχνη θεωρείται υψηλής ισχύος εκρηκτική ύλη.

Την 21/07/2011, το Γενικό Χημείο του Κράτους, ολοκλήρωσε τις ποιοτικές αναλύσεις που έγιναν στα πέντε (5) δείγματα πυρίτιδας και εντόπισε ότι, υπήρχε ήδη αλλοίωση αυτών των δειγμάτων και συγκεκριμένα είχαν εντοπιστεί προϊόντα διάσπασης αυτών των εκρηκτικών υλών. Σύμφωνα με την κα Κανάρη, εάν γίνονταν αυτές οι αναλύσεις τον Φεβρουάριο ή το Μάρτιο του 2011, πάλι θα διαπιστωνόταν ότι, είχε αλλοιωθεί η σύνθεση των εκρηκτικών υλών.

Επίσης, σε διάφορα χώματα και μέταλλα, τα οποία αποτελούν τεκμήρια, που λήφθηκαν από τη σκηνή της έκρηξης, έγιναν αναλύσεις για παρουσία απεμπλουτισμένου ουρανίου σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κύπρου και σε αυτά δεν εντοπίστηκε απεμπλουτισμένο ουράνιο.

Στις 27/09/2011 το Γενικό Χημείο του Κράτους ολοκλήρωσε Συμπληρωματικές Εκθέσεις Εξέτασης σε αναλύσεις δειγμάτων από τη Ναυτική Βάση «Ευάγγελος Φλωράκης». Μεταξύ άλλων, η Διευθύντρια του Γενικού Χημείου του Κράτους Δρ Πόπη Κανάρη επιβεβαιώνει ότι το Χημείο έχει τη δυνατότητα να εφαρμόζει τις πιο εξειδικευμένες και πιο γρήγορες τεχνικές για την εξέταση της σταθερότητας της πυρίτιδας. Είναι σαφές ότι το Γενικό Χημείο του Κράτους ήταν απόλυτα ικανό και είχε την απαραίτητη επιστημονική υποδομή και εξειδίκευση για να διεκπαιρέώσει όλες τις απαιτούμενες εξετάσεις του φορτίου και του περιεχομένου του.

4. ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ – ΓΝΩΣΗ - ΕΥΘΥΝΗ

4.1 ΒΑΣΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ – ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ – ΓΝΩΣΗ

Η παρούσα Επιτροπή διορίστηκε για να μελετήσει τα γεγονότα που οδήγησαν στην έκρηξη στη Ναυτική Βάση «Ευάγγελος Φλωράκης» που έλαβε χώρα στις 11 Ιουλίου 2011, σαν αποτέλεσμα της οποίας έχασαν τη ζωή τους 13 πρόσωπα. Η έκρηξη οφείλετο σε αυτανάφλεξη 98 εμπορευματοκιβωτίων που είχαν μεταφερθεί στη Ναυτική Βάση, το Φεβρουάριο του 2009. Τα εμπορευματοκιβώτια αποτελούσαν στρατιωτικό υλικό που μεταφερόταν από το Ιράν στη Συρία και που κατασχέθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία με βάση ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών στο πλαίσιο των κυρώσεων που είχαν επιβληθεί εναντίον του Ιράν. Η Ναυτική Βάση στο Μαρί γειτνιάζει με το Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ στο Βασιλικό. Τα εμπορευματοκιβώτια, που περιείχαν εκρηκτικά, βρισκόνταν σε υπαίθρια στοιβάδα και δεν είχαν φυλαχθεί σύμφωνα με οποιουδήποτε κανονισμούς ασφάλειας. Ο τρόπος με τον οποίο είχαν τοποθετηθεί (ή, καλύτερα, στοιβαστεί) τα εμπορευματοκιβώτια στη Ναυτική Βάση στο Μαρί εγκυμονούσε σοβαρούς κινδύνους, μη αποκλειόμενης με την πάροδο του χρόνου αυτοανάφλεξης και καταστροφικής έκρηξης (όπως ακριβώς έγινε).

Τα πιο πάνω γεγονότα δεν μπορούν να αμφισβητηθούν (υπό την έννοια της ύπαρξης τους). Η πιο πάνω πολύ απλή περιγραφή παραθέτει σε μεγάλη συντομία τα αντικειμενικά στοιχεία και δεδομένα της περίπτωσης. Τα γεγονότα αυτά οδηγούν αναπόφευκτα σε διάφορα ερωτήματα, που έχουν σαν κεντρικό άξονα τις έννοιες της «γνώσης» και της προκύπτουσας «ευθύνης».

Ορισμένα από τα βασικά ερωτήματα τα οποία με έχουν απασχολήσει, ιδιαίτερα σε σχέση με την πολιτική ηγεσία και άλλους εμπλεκόμενους κρατικούς αξιωματούχους, είναι τα πιο κάτω:

1. Το συγκεκριμένο πρόσωπο ή αξιωματούχος γνώριζε για την ύπαρξη της Ναυτικής Βάσης «Ευάγγελος Φλωράκης» στο Μαρί;
2. Το συγκεκριμένο πρόσωπο ή αξιωματούχος γνώριζε για την ύπαρξη του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού της ΑΗΚ στο Βασιλικό;
3. Το συγκεκριμένο πρόσωπο ή αξιωματούχος γνώριζε ότι η Ναυτική Βάση γεινιάζει με τον σταθμό της ΑΗΚ στο Βασιλικό;
4. Το συγκεκριμένο πρόσωπο ή αξιωματούχος γνώριζε ότι τα 98 εμπορευματοκιβώτια είχαν μεταφερθεί και εναποτεθεί στη Ναυτική Βάση;
5. Το συγκεκριμένο πρόσωπο ή αξιωματούχος γνώριζε ότι τα 98 εμπορευματοκιβώτια συμπεριλάμβαναν εκρηκτικά και πυρίτιδα ή τουλάχιστο επικίνδυνο υλικό;
6. Το συγκεκριμένο πρόσωπο ή αξιωματούχος γνώριζε ότι τα 98 εμπορευματοκιβώτια ήταν αποθηκευμένα στο ύπαιθρο;
7. Το συγκεκριμένο πρόσωπο ή αξιωματούχος γνώριζε ότι, με δεδομένη την αποθήκευση ή εναπόθεση των εμπορευματοκιβωτίων στο ύπαιθρο, υπήρχαν κίνδυνοι πρόκλησης κάποιου σοβαρού συμβάντος;
8. Το συγκεκριμένο πρόσωπο ή αξιωματούχος γνώριζε ότι, με την πάροδο του χρόνου, οι κίνδυνοι κάποιου σοβαρού συμβάντος αυξάνονταν;
9. Το συγκεκριμένο πρόσωπο ή αξιωματούχος γνώριζε, ενόψει των πιο πάνω δεδομένων, ότι μεταξύ των πιθανών συμβάντων ήταν και έκρηξη των εμπορευματοκιβωτίων;
10. Σε περίπτωση που ελάμβανε χώρα κάποιο σοβαρό συμβάν ή έκρηξη, ήταν προβλεπτό ότι θα υπήρχαν θύματα εντός ή πλησίον της Ναυτικής Βάσης και σημαντικές ζημιές στο σταθμό της ΑΗΚ;

Η κοινή λογική υπαγορεύει ότι καταφατική απάντηση στα πιο πάνω ερωτήματα δημιουργεί συγκεκριμένη και σαφή γνώση, από την οποία προκύπτει αδιαμφισβήτητη *ευθύνη*, για το συγκεκριμένο πρόσωπο ή κρατικό αξιωματούχο του οποίου ερευνώνται οι πράξεις και παραλείψεις (νοουμένου φυσικά ότι ικανοποιείται η προϋπόθεση της ύπαρξης της αναγκαίας «αρμοδιότητας» ή «εξουσίας»). Ταυτόχρονα όμως, πέραν της θετικής γνώσης, σε πλείστες περιπτώσεις αρκεί η γνώση ή η επίγνωση *τέτοιων* στοιχείων και δεδομένων εκ των οποίων να προκύπτει (ως θέμα κοινής λογικής) *ουσιαστική γνώση* των διαφόρων θεμάτων (και ιδιαίτερα συνεπειών) που αναφέρονται πιο πάνω. Εάν δηλαδή κάποιιο πρόσωπο γνώριζε και κατανοούσε τον κίνδυνο, η ευθύνη του είναι σαφής. Εάν όμως κάποιιο πρόσωπο γνώριζε τα βασικά γεγονότα αλλά δεν κατανόησε τον προκύπτοντα έκδηλο ή προβλεπτό ή υπαρκτό κίνδυνο και γι' αυτό δεν υιοθέτησε τα αναγκαία μέτρα ασφάλειας, είτε διότι δεν έδωσε προσοχή στο θέμα είτε διότι δεν υπέβαλε εκείνα τα ερωτήματα που όφειλε να υποβάλει ενόψει του αξιώματος και αρμοδιότητάς του ή διότι απεφάσισε να παραγνωρίσει τον υπάρχοντα κίνδυνο, τότε και πάλι υπάρχει ευθύνη για το συμβάν που προέκυψε και τις προβλεπτές συνέπειες του.

Έστω όμως και αν κάποιιο αρμόδιο πολιτικό πρόσωπο ή κρατικός αξιωματούχος δεν είχε υποκειμενική γνώση ενώ το θέμα ήταν εντός του πεδίου αρμοδιότητάς του, τότε «*όφειλε να γνωρίζει*». Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε σχέση με πολύ σημαντικά θέματα, ειδικά εκείνα που συνεπάγονται κινδύνους για τη ζωή των πολιτών και την οικονομία του κράτους, ή για θέματα με τα οποία ο συγκεκριμένος αξιωματούχος είχε ασχοληθεί προηγουμένως. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο συγκεκριμένος κρατικός αξιωματούχος δεν μπορεί να επικαλεσθεί την άγνοιά του ως ασπίδα ή ως άλλοθι.

Στο σημείο αυτό, και πάντα στο πλαίσιο της έννοιας της ευθύνης, θα πρέπει να γίνει διαφοροποίηση και διάκριση σε σχέση με τα θέματα που παρουσιάζονται για κυβερνητικό χειρισμό. Θέματα ρουτίνας ή καθημερινής διαχείρισης μπορούν να ανατίθενται σε άλλους, οι οποίοι είναι και παραμένουν υπόλογοι σε εκείνον που τους διόρισε και η ευθύνη του οποίου

συνήθως εξαντλείται με την επιβολή κυρώσεων επί των υπευθύνων υφισταμένων του. Υπάρχουν πιο σοβαρά θέματα, τα οποία εμπίπτουν *αποκλειστικά* στην αρμοδιότητα κάποιου Υπουργού ή άλλου ανωτάτου αξιωματούχου. Και εδώ η οποιαδήποτε θεσμική ευθύνη του προσώπου που τους διόρισε, δηλαδή του Προέδρου της Δημοκρατίας, συνήθως εξαντλείται με την απόδοση ευθυνών στον υπεύθυνο Υπουργό, ιδιαίτερα εκεί που ο Πρόεδρος εύλογα ανέθεσε την αποκλειστική ευθύνη του χειρισμού του συγκεκριμένου θέματος στον αρμόδιο Υπουργό. Υπάρχουν όμως και θέματα μεγάλης και καίριας σημασίας, με άμεσες επιπτώσεις για τη ζωή και την ασφάλεια των πολιτών, τα οποία πολλές φορές δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα κάποιου συγκεκριμένου Υπουργείου. Υπάρχουν και θέματα τα οποία, λόγω της φύσης και των ενδεχόμενων επιπτώσεων τους, θα πρέπει να τύχουν χειρισμού στο ανώτατο επίπεδο. *Σε σχέση με τα θέματα αυτά*, η αρμοδιότητα δεν μπορεί να εκχωρηθεί ή να ανατεθεί σε τρίτους, ούτε και η υποκειμενική άγνοια αποτελεί υπεράσπιση ή άλλοθι, ιδιαίτερα εκεί που οι βασικοί παράμετροι του συγκεκριμένου προβλήματος ήταν εντός του πεδίου γνώσης του υπό κρίση αξιωματούχου, ακόμα και του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Στην παρούσα περίπτωση, εγείρονται **δύο βασικά ερωτήματα**. Το πρώτο αφορά «γνώση» και το δεύτερο αφορά «πράξεις και/ή ενέργειες και/ή παραλείψεις» εκείνων που γνώριζαν. Το πρώτο ερώτημα μπορεί να τεθεί ως ακολούθως: Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας όσο και οι Υπουργοί Εξωτερικών και Άμυνας (καθώς και άλλοι εμπλεκόμενοι) **γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν** το πρόβλημα των 98 εμπορευματοκιβωτίων και τις βασικές παραμέτρους του; Εάν η απάντηση είναι καταφατική, εγείρεται το θέμα του **τι έπραξαν οι διάφοροι εμπλεκόμενοι εντός του τομέα των αρμοδιοτήτων και δραστηριότητάς τους**. Επομένως, *στο βαθμό που δεν έπραξαν ή παρέλειψαν να πράξουν το οφειλόμενο ή επέδειξαν αδράνεια ή ολιγωρία ή αμέλεια*, προκύπτει ευθύνη και δεν μπορεί η υποκειμενική έλλειψη γνώσης ή η μη αντίληψη και κατανόηση των κινδύνων να θεωρηθεί ως επαρκής υπεράσπιση ή άλλοθι.

4.2 Ευθύνη

Το κύριο θέμα που προκύπτει στην παρούσα Έκθεση είναι αυτό της ευθύνης και/ή των ευθυνών (παράγραφος (κ) του Διατάγματος Διορισμού της Ερευνητικής Επιτροπής).

Τι περιλαμβάνει ο όρος «ευθύνη»; Εννοιολογικά, ο όρος αυτός περιλαμβάνει κάθε είδος ευθύνης – πολιτική, νομική, ποινική, αστική και πειθαρχική.

Η πιο πάνω ευρεία προσέγγιση βασίζεται, μεταξύ άλλων, στη γραμματική ερμηνεία του σχετικού όρου. Το Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας του Μπαμπινιώτη σελ. 688, αναφέρει τα ακόλουθα:

«ευθύνη (η) (ευθυνών) 1. η υποχρέωση που έχει κανείς να πραγματοποιήσει κάτι, καθώς και να δώσει λόγο γι'αυτό: επαγγελματική / πολιτική / κοινωνική / ηθική / νομική / αστική / ποινική - 2. (συνεκδ.) οτιδήποτε αναλαμβάνει κανείς υπεύθυνα: Μην ασχοληθείς μ'αυτό! Είναι δική μου - 3. (ειδικότ.) το σύνολο των συνεπειών που βαρύνει κάποιον εξαιτίας της πλημμελούς τήρησης των καθηκόντων του ή της παράβασης έννομης ή ηθικής αρχής: φέρω / επωμίζομαι / αποσεύω / διαχωρίζω / αποδίδω / ρίχνω σε άλλον την - (ι. στον πληθ.) επιρρίπτω / καταλογίζω ευθύνες σε κάποιον // για το ατύχημα θα αναζητηθούν ευθύνες (θα αναζητηθεί ποιοι πρέπει να λογοδοτήσουν)//».

Το Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας «ΠΡΩΙΑΣ» σελ. 1064, αναφέρει το ακόλουθα:

«ευθύνη (η) η υποχρέωση ή η έχει τις να δώση λόγον των πράξεων του: «αναλαμβάνω υπ' ευθύνην μου την υπόθεσιν» // το σύνολο των εις βάρος τινός συνεπειών διά την κακήν διαχείρισιν ωρισμένης εντολής ή την παράβασιν ηθικής τινος υποχρεώσεως : «ο περί ευθύνης υπουργών νόμος», «αυτός φέρει την ευθύνην της ζημίας», και πληθ. «θα ζητηθούν ευθύναι από τους διασπαθίσαντας την περιουσίαν του σωματείου».

Τέλος, στο Ελληνικό Λεξικό Τερόπουλος – Φυτράκης, σελ. 294, ο σχετικός όρος ερμηνεύεται ως ακολούθως:

«ευθύνη (η) ουσ. {/ < αρχ. εύθυνα < ευθύνω} υποχρέωση για λογοδοσία // η νομική θέση του ατόμου που παραβίασε υποχρέωση και προκάλεσε βλάβη: αστική – ποινική ευθύνη.

Επίσης, σύμφωνα με το ίδιο Λεξικό, ο όρος «ευθύνομαι» σημαίνει, μεταξύ άλλων, «είμαι υπεύθυνος, υπόλογος, αναλαμβάνω ευθύνη».

Με βάση την πιο πάνω γραμματική ερμηνεία, η έννοια της ευθύνης, όπως χρησιμοποιείται στους Όρους Εντολής μου, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει κάθε είδος ευθύνης, δηλαδή πολιτική, πολιτειακή, θεσμική, ποινική, αστική και πειθαρχική.

Για λόγους που αναπτύσσω σε διάφορα σημεία της παρούσας Έκθεσης, η πρώτη ενασχόληση μου δεν θα είναι με ποινικές ή πειθαρχικές ευθύνες, υπό την έννοια ότι δεν έχω το δικαίωμα ούτε και θα πρέπει να εκφράσω τελικές θέσεις επί τέτοιων θεμάτων, καθότι η διάγνωση και η απόδοση τους ανάγονται στην αρμοδιότητα άλλων θεσμικών οργάνων της πολιτείας. Χωρίς να παραγνωρίζω το ενδεχόμενο διάπραξης ποινικών και πειθαρχικών παραπτώματων, **πιστεύω ότι θα πρέπει να επικεντρωθώ σε «πολιτικές» και «πολιτειακές» ευθύνες για το υπό μελέτη συμβάν και τις επιπτώσεις του.**

Τι εννοούμε με «πολιτική ευθύνη»⁶; Τι εννοούμε με «πολιτειακή ευθύνη»; Ποια η σχέση της «πολιτικής και/ή πολιτειακής ευθύνης» με τη νομική ευθύνη, είτε ποινική είτε πειθαρχική είτε αστική; Έχει εύστοχα παρατηρηθεί από τον Ευάγγελο Βενιζέλο ότι «η έννοια της πολιτικής ευθύνης είναι ιδιαίτερα παρεξηγημένη και τλαιπωρημένη». Αυτό συμβαίνει διότι πολλοί χρησιμοποιούν συχνά τον όρο χωρίς να εννοούν τίποτε, *διότι ακριβώς επιθυμούν η έννοια της πολιτικής ευθύνης να μείνει κενή περιεχομένου.* Εγώ

⁶ Υπάρχει πλούσια βιβλιογραφία σε σχέση με το θέμα της πολιτικής ευθύνης και συναφών θεμάτων. Πολλές χρήσιμες παραπομπές υπάρχουν στο άρθρο «*Η σχέση πολιτικής και ποινικής ευθύνης των μελών της Κυβέρνησης*» του Παναγιώτη Μαντζούφα («Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου» 4/2009, σελ. 452). Επίσης, Marshall, G (ed.), *Ministerial responsibility* (1989) και Research Paper 04/31, *Individual ministerial responsibility – issues and examples* (5 April 2004), by the Parliament and Constitution Centre.

δεν συμμερίζομαι αυτή τη θέση. Αντίθετα, θεωρώ την έννοια της ευθύνης (πολιτικής ή πολιτειακής) ως ένα από τα βασικά ερείσματα και χαρακτηριστικά του συστήματος διακυβέρνησης της πολιτείας μας.

Το δικό μου έργο, στην παρούσα Έκθεση, δεν είναι ακαδημαϊκό ή κοινωνιολογικό. Σημειώνω ότι οι όροι εντολής μου δεν αναφέρονται σε «πολιτικές ευθύνες» αλλά σε «ευθύνη και/ή ευθύνες», έννοιες που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν με βάση το γενικό πλαίσιο και περιεχόμενο του ισχύοντος πολιτειακού συστήματος καθώς και την κοινή λογική μάλλον παρά στη βάση οποιασδήποτε συγκεκριμένης φιλοσοφικής ή πολιτικής θεωρίας.

Όταν αναλαμβάνει κάποιος ένα έργο, όταν κάποιος αναλαμβάνει ένα αξίωμα, όταν κάποιος αποκτά με τη ψήφο του λαού ή άλλως πως εξουσίες και αρμοδιότητες, τότε το πρόσωπο αυτό έχει «ευθύνη», *ευθύνη* να διεκπεραιώσει το έργο που ανέλαβε υπεύθυνα και με επάρκεια, και *ευθύνη* που προκύπτει όταν αποτύχει στη διεκπεραίωση του έργου που του ανατέθηκε ή στην επαρκή εξάσκηση της συγκεκριμένης εξουσίας ή αρμοδιότητας που εναποτέθηκε σ' αυτόν.

Διάφορες προσεγγίσεις έχουν υιοθετηθεί από ακαδημαϊκούς μελετητές και άλλους σε σχέση με το θέμα της **ευθύνης**. Η δική μου αντιμετώπιση είναι απλή. Η «ευθύνη» (όχι με την έννοια της νομικής/ ποινικής/πειθαρχικής/αστικής ευθύνης, αλλά με την έννοια της **πολιτικής ευθύνης**) είναι γενική ή θεσμική, αφενός, και συγκεκριμένη ή άμεση ή εξειδικευμένη ή προσωπική, αφετέρου. «Θεσμική» είναι η ευθύνη που αναλαμβάνεται αυτόματα με την ανάθεση ή απόκτηση κάποιου αξιώματος ή την εξασφάλιση κάποιας εξουσίας ή αρμοδιότητας. Απορρέει από το ίδιο το αξίωμα ή τη συγκεκριμένη αρμοδιότητα ή εξουσία. Η ευθύνη αυτή υπάρχει πάντα και συνήθως δεν μετουσιώνεται, χωρίς να μεσολαβήσουν άλλα γεγονότα ή συμβάντα, σε προσωπική ή άμεση ευθύνη, κυρίως εκεί που το υπό κρίση πρόσωπο βρίσκεται ψηλά στην ιεραρχία και έχει προβεί στην επιλογή των κατάλληλων συνεργατών και υφισταμένων (υιοθετώντας ταυτόχρονα επαρκείς εποπτικούς μηχανισμούς και διαδικασίες).

«Προσωπική» και «συγκεκριμένη» είναι η ευθύνη που προκύπτει όταν κάποιος λειτουργός ή αξιωματούχος ή πολιτικό πρόσωπο, λόγω ανεπαρκών ενεργειών ή μεμπτών παραλείψεων, δεν χειρίζεται κάποιο θέμα με επάρκεια. Στην περίπτωση αυτή, όταν δηλαδή το υπό κρίση πρόσωπο αποτύχει να εξασκήσει σωστά τις δικές του αρμοδιότητες ή επιδεικνύει ολιγωρία ή ανεπάρκεια, τότε έχει άμεση και συγκεκριμένη ευθύνη επί προσωπικού επιπέδου για το τι έχει συμβεί. Με άλλα λόγια, προσωπική είναι η ευθύνη που προκύπτει από συγκεκριμένη συμπεριφορά ή από συγκεκριμένες ενέργειες ή παραλείψεις, σε σχέση με την αντιμετώπιση κάποιου γεγονότος ή συμβάντος ή περιστατικού που βρίσκεται εντός της σφαίρας αρμοδιότητας του υπό κρίση προσώπου.

Σε πολλές περιπτώσεις, είναι δυνατό να συντρέχουν και τα δυο είδη πολιτικής ευθύνης (δηλαδή, θεσμικής αφενός και προσωπικής αφετέρου). Θεωρητικά όμως, και για σκοπούς σωστής αξιολόγησης, είναι σημαντικό τα δυο είδη ευθύνης να διαχωριστούν. Σε περίπτωση που υπάρχει μόνο «ευθύνη» σαν αποτέλεσμα της κατοχής κάποιου αξιώματος ή θέσης ή αρμοδιότητας χωρίς να συντρέχει *οποιαδήποτε* συγκεκριμένη ή προσωπική αμέλεια ή ολιγωρία ή παράλειψη, τότε είναι δυνατό να προκύψει «θεσμική ευθύνη» (ανάλογα με το μέγεθος του συμβάντος ή τις επιπτώσεις του) αλλά συνήθως δεν δικαιολογείται ούτε παύση ούτε παραίτηση ούτε άλλη κύρωση, παρά μόνο ανάληψη ευθύνης και έκφραση λύπης και ενδεχόμενα απολογίας εκ μέρους της Πολιτείας και/ή του εμπλεκόμενου προσώπου ή θεσμού.

Σε περίπτωση όμως που, σαν αποτέλεσμα ολιγωρίας ή αμέλειας ή παραλείψεων ή άστοχων πράξεων κάποιου συγκεκριμένου αξιωματούχου ή των προσώπων που άμεσα λογοδοτούν και υπάγονται σε αυτόν, λάβει χώρα κάποιο συμβάν με σοβαρές επιπτώσεις για την ασφάλεια των πολιτών ή τα γενικότερα συμφέροντα του Κράτους, τότε ο συγκεκριμένος αξιωματούχος, είτε Υπουργός είτε προϊστάμενος υπηρεσίας είτε ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, έχει ευθύνη πέραν της θεσμικής, δηλαδή ευθύνη που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «άμεση και/ή συγκεκριμένη και/ή **προσωπική**»,

και για την οποία θα πρέπει να υποστεί τις όποιες πολιτικές και άλλες κυρώσεις και συνέπειες, ανάλογα με την περίπτωση. Σε περίπτωση που η ευθύνη αυτή ικανοποιεί τις προδιαγραφές κάποιου ποινικού αδικήματος, τότε το πρόσωπο αυτό, εκτός εάν έχει ασυλία, θα πρέπει να διώκεται σύμφωνα με το ποινικό δίκαιο της Δημοκρατίας, πέραν βεβαίως της παύσης/παραίτησης του. Σε περίπτωση που η ευθύνη είναι συγκεκριμένη ή άμεση ή **προσωπική** (όπως οι όροι έχουν επεξηγηθεί πιο πάνω), και απορρέει από κάποιο ιδιαίτερα σοβαρό συμβάν με ιδιαίτερα δυσμενείς συνέπειες, αλλά δεν στοιχειοθετείται με βάση την κειμένη νομοθεσία κάποιο ποινικό ή άλλο αδίκημα, τότε το υπό κρίση πρόσωπο θα πρέπει είτε να παύεται είτε να παραιτείται. Σε περίπτωση ασυλίας του προσώπου ή αξιωματούχου που φέρει **προσωπική** ευθύνη για κάποιο συμβάν και τα αποτελέσματά του, τότε οι συνέπειες θα είναι πρώτιστα πολιτικές, ανάλογα με το τι συνέβη και το πώς συνέβη.

Συνοπτικά, με βάση τη δική μου προσέγγιση, η πολιτική ευθύνη με την οποία ασχολούμαι είναι δύο ειδών, πρώτο η θεσμική ή εξ' αντικειμένου ή εξ' αξιώματος ευθύνη (όταν αυτή προκύπτει σε σχέση με ό,τι συμβαίνει στον τομέα της πολιτικής αρμοδιότητας του υπό εξέταση προσώπου) και δεύτερο η συγκεκριμένη ή άμεση ή υποκειμενική ή προσωπική ευθύνη (όταν αυτή προκύπτει από συγκεκριμένες πράξεις ή παραλείψεις ή συμπεριφορά του συγκεκριμένου φορέα πολιτικής αρμοδιότητας). Είναι αυτονόητο ότι η προσωπική ευθύνη είναι πολύ πιο σοβαρή από τη θεσμική, καθότι η δεύτερη δεν απαιτεί συγκεκριμένη ολιγωρία, αμέλεια, ανεπάρκεια ή λανθασμένους και πλημμελείς χειρισμούς, σε αντίθεση με την πρώτη. Όπως αναφέρω σε άλλα σημεία του παρόντος Πορίσματος, το κεντρικό αντικείμενο της διερευνητικής μου εργασίας είναι σε πιο βαθμό έχουν προκύψει προσωπικές πολιτικές ευθύνες για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τους Υπουργούς Άμυνας και Εξωτερικών. Για άλλους δημόσιους λειτουργούς ή ανεξάρτητους αξιωματούχους του κράτους, οι οποιεσδήποτε ευθύνες που ενδεχόμενα προκύπτουν δεν είναι «πολιτικές» (με την αυστηρή και ορθή έννοια) αλλά «διοικητικές» ή «πολιτειακές» (πέραν των οποιωνδήποτε νομικών συνεπειών, ιδιαίτερα στο ποινικό δίκαιο).

Ας δούμε το θέμα γενικότερα. Η ευθύνη συνιστά ένα από τα κεντρικά στοιχεία του σύγχρονου πολιτειακού συστήματος. Η έννοια της ευθύνης δεν ταυτίζεται με την έννοια της ενοχής για κάποιο συγκεκριμένο αδίκημα αφενός αλλά ούτε και με κάτι το νεφελώδες και απροσδιόριστο το οποίο βαρύνει όλους τους αξιωματούχους αφετέρου. Η έννοια της «ευθύνης» είναι, πρώτιστα, μια πολιτειακή/κυβερνητική έννοια που αφορά στις πράξεις, παραλείψεις και εν γένει συμπεριφορά των μελών της κυβέρνησης και άλλων υψηλόβαθμων αξιωματούχων, χωρίς κατ'ανάγκη να συνοδεύεται από νομική ευθύνη. Οι πολιτειακοί αξιωματούχοι, με το διορισμό ή εκλογή τους στα διάφορα αξιώματα του κράτους, δεν ασκούν την εξουσία που τους δίδεται είτε για τον εαυτό τους είτε «κατά το δοκούν», αλλά έχουν υποχρέωση να την ασκήσουν για την προστασία και προώθηση του δημοσίου συμφέροντος με πιο βασική πτυχή αυτή που αφορά την ασφάλεια των πολιτών. Αν την ασκήσουν πλημμελώς ή με αμέλεια ή με αδράνεια, τότε είναι υπόλογοι στους πολίτες, πέραν οποιασδήποτε ποινικής ή πειθαρχικής ευθύνης. Η έννοια της ευθύνης, ως συμφυής με τα διάφορα αξιώματα που εμπιστεύεται στους κυβερνώντες ο λαός, αποτελεί συστατικό στοιχείο τόσο του δημοκρατικού πολιτεύματος όσο και του κράτους δικαίου. Ο πολίτης, κατ'ουσία, έχει εμπιστευτεί τη διαχείριση θεμάτων που τον επηρεάζουν, τόσο αναφορικά με την κοινωνικοοικονομική του υπόσταση όσο και την ίδια του τη ζωή, στους διάφορους πολιτειακούς αξιωματούχους, με πρώτους τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου. Σε περίπτωση που ο πολίτης διαψευσθεί, υπό την έννοια ότι τα πρόσωπα τα οποία διαχειρίζονται τα θέματα που τους εμπιστεύθηκε επιδείξουν ολιγωρία ή αμέλεια ή ανεπάρκεια η αδράνεια με αποτέλεσμα να υποστούν βλάβη τα ζωτικά του συμφέροντα, τότε τα πρόσωπα που έχουν υποπέσει στην αμέλεια ή ολιγωρία ή ανεπάρκεια ή αδράνεια έχουν *ευθύνη ή ευθύνες* για τα συμβάντα που προκύπτουν και τα αποτελέσματα της κακής διαχείρισης που τους αναλογεί.

Η ετοιμότητα ανάληψης ευθύνης συνιστά ένα βασικό εχέγγυο της διατήρησης της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τους κυβερνώντες και τους ίδιους τους πολιτειακούς θεσμούς. Όσο πιο ψηλό το αξίωμα, τόσο πιο έντονη θα πρέπει

να είναι ή αίσθηση ευθύνης. Εάν τα πρόσωπα στην κορυφή της πολιτικής και κοινωνικής πυραμίδας δεν αναλαμβάνουν ευθύνη για τις πράξεις και παραλείψεις τους, τότε ενθαρρύνουν την εδραίωση γενικής κοινωνικής και πολιτικής ασυδοσίας. Ιδιαίτερα εύστοχο είναι το πιο κάτω απόσπασμα από πρόσφατο άρθρο Αγγλικής εφημερίδας (The Times, Σάββατο 16 Ιουλίου 2011).

“Popular trust depends more than anything else on a culture of personal responsibility. The best regulation of the exercise of power is that the privileged should take responsibility for their own actions and for those of the organisations they run. If the people at the top do not hold themselves accountable, they legitimise a witch-hunt of everyone beneath them. It is not enough to deflect problems by invoking due process or by pleading ignorance. Serious problems that occur, and cultures of wrongdoing that spring up, are the responsibility of the person at the top. Authority has many prizes but they come with many responsibilities.”

Σε μετάφραση:

«Η εμπιστοσύνη του λαού εξαρτάται και βασίζεται, περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, σε μια κουλτούρα προσωπικής ευθύνης.

Ο καλύτερος έλεγχος άσκησης εξουσίας συνίσταται στο ότι οι προνομιούχοι θα πρέπει να αναλαμβάνουν ευθύνη για τις πράξεις τους και για τις πράξεις των οργανισμών που διοικούν.

Εάν αυτοί που βρίσκονται στην κορυφή δεν θεωρούν τους εαυτούς τους υπόλογους, κατ' ουσία νομιμοποιούν ένα κυνήγι μελισσών όλων όσων υπάγονται σ' αυτούς. Δεν δικαιολογείται η μετατόπιση προβλημάτων με την προσεπίκληση νομικίστικων διαδικασιών ή με την επίκληση άγνοιας.

Σοβαρά προβλήματα που προκύπτουν, και κουλτούρες κακοδιαχείρισης και διάπραξης λαθών που παρουσιάζονται, αποτελούν ευθύνη του προσώπου στην κορυφή. Η εξουσία έχει πολλά προνόμια αλλά αυτά συνοδεύονται και από πολλές ευθύνες.»

Η άρνηση ανάληψης ευθύνης από τον πολιτικό ή άλλο προϊστάμενο (είτε Υπουργό είτε ακόμα Πρόεδρο της Δημοκρατίας), εκεί όπου η σχετική ευθύνη θα πρέπει να αναληφθεί, δεν είναι μόνο αφ'εαυτής κατακριτέα. Έχει και ευρύτερες συνέπειες, καθότι με τη σειρά της οδηγεί σε γενικότερη μετακύληση

και αποφυγή ευθυνών. Στο τέλος, ευθύνες δεν αναλαμβάνονται από οποιονδήποτε, με αποτέλεσμα τη δημιουργία κλίματος πολιτικής απάθειας και κοινωνικής μοιρολατρίας. Ακρογωνιαίος λίθος του πολιτεύματος και του σύγχρονου συστήματος διακυβέρνησης είναι η ετοιμότητα ανάληψης ευθύνης, διότι μόνο τότε καλλιεργείται η πραγματική εμπιστοσύνη του πολίτη προς το κράτος και τους πολιτειακούς θεσμούς.

Ταυτόχρονα, θα πρέπει να τονίσω ότι έργο μου δεν είναι η παράθεση γενικών αρχών για το θέμα της ευθύνης. **Βασικό αντικείμενο της Έκθεσης μου, όπως εγώ το αντιλαμβάνομαι, είναι το σημείο όπου η οποιαδήποτε θεσμική ευθύνη (που απορρέει από την ανάληψη οποιουδήποτε πολιτικού ή πολιτειακού αξιώματος) μετατρέπεται σε συγκεκριμένη/άμεση/προσωπική ευθύνη για κάποιο συμβάν και τις συνέπειες του (σαν αποτέλεσμα ολιγωρίας, αμέλειας ή ανεπάρκειας).** Συμπεράσματα θα εξαχθούν μόνο μετά από προσεκτική μελέτη της αρμοδιότητας, γνώσης και εμπλοκής του κάθε προσώπου στα υπό διερεύνηση γεγονότα. Η απόδοση προσωπικών ευθυνών πρέπει να γίνεται με περισκεψη και όχι με δογματισμούς ή ατεκμηρίωτες απλουστεύσεις.

Είναι με τα πιο πάνω που αντιμετωπίζω το κεντρικό αντικείμενο της εργασίας που μου ανατέθηκε, δηλαδή τον εντοπισμό των ευθυνών για όσα έγιναν και τον καταμερισμό των οποιωνδήποτε ευθυνών στα πρόσωπα ή αξιωματούχους που κρίνονται υπεύθυνοι, όχι με βάση κάποια αόριστη πολιτική ή φιλοσοφική θεωρία αλλά στο πλαίσιο του υφισταμένου πολιτειακού συστήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας και στη βάση του τι έπραξαν ή τι δεν έπραξαν για την αντιμετώπιση ενός εξαιρετικά σοβαρού θέματος (που είχε τραγικές επιπτώσεις για τη ζωή και ασφάλεια των πολιτών καθώς και για τα οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα τους).

5. ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ ΑΡΜΟΔΙΩΝ

5.1 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό το Κεφάλαιο βασίζεται κυρίως στο μέρος εκείνο του μαρτυρικού υλικού (τόσο γραπτού όσο προφορικού) το οποίο είχε ως πηγή προέλευσης νυν/πρώην παράγοντες του Υπουργείου Εξωτερικών, του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας (εφεξής, «ΔΓΠΔ»⁷), και του Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας (εφεξής, «ΓΠΔ»). Στο Κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνεται και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος έδωσε προφορική μαρτυρία ενώπιον της Επιτροπής (καταθέτοντας και σχετική Εισαγωγή Δήλωση).

Το παρόν Κεφάλαιο ασχολείται κυρίως (αλλά όχι μόνο) με τους διαμορφωτές της εξωτερικής πολιτικής του Κράτους. Βεβαίως τα όσα αναφέρονται στην παρούσα ενότητα δεν μπορούν να απομονωθούν στο δικό τους στεγανό και να σχολιαστούν χωριστά και ανεξάρτητα από τα όσα αποτελούν το αντικείμενο των άλλων Κεφαλαίων του Πορίσματος.

Το παρόν Κεφάλαιο διαιρείται σε δύο Μέρη.

Το **Μέρος Ι** αποτελείται από Πίνακα. Στον Πίνακα συνοψίζονται συγκεκριμένες πληροφορίες οι οποίες, κατά την περίοδο πριν την 11η Ιουλίου 2011, φαίνεται να είχαν διοχετευθεί σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα κυρίως αναφορικά με

(1) το περιεχόμενο του φορτίου του MONCHEGORSK ή/και

(2) την επικινδυνότητα του φορτίου ή/και

⁷ Οι ακρωνυμίες που χρησιμοποιούνται στο παρόν Κεφάλαιο π.χ. «ΔΓΠΔ», «ΓΠΔ» κ.τ.λ. αφορούν το παρόν Κεφάλαιο μόνο.

(3) τη φύλαξη του φορτίου ή/και

(4) τις προσφορές για βοήθεια στον χειρισμό του φορτίου που είχαν γίνει στην Κυπριακή Δημοκρατία (εφεξής, «ΚΔ») από τρίτες χώρες/οργανισμούς.

Το **Μέρος II** παραθέτει ορισμένα ερωτήματα και διαπιστώσεις που προκύπτουν, κυρίως από το μαρτυρικό υλικό το οποίο είχε ως πηγή προέλευσης νυν/πρώην παράγοντες του Υπουργείου Εξωτερικών, του ΔΓΠΔ και του ΓΠΔ, τόσο σε σχέση με τη λήψη της απόφασης για κατακράτηση, εκφόρτωση και αποθήκευση του φορτίου όσο και για τον μετέπειτα χειρισμό αυτού. Επίσης, με τον ίδιο τρόπο, καλύπτεται και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

ΜΕΡΟΣ Ι

Το Μέρος αυτό αποτελείται από Πίνακα.

Ο Πίνακας περιέχει τέσσερεις στήλες.

Στην πρώτη στήλη (από αριστερά προς δεξιά) συνοψίζεται η πληροφορία στην οποία αναφέρεται ο Πίνακας κάθε φορά.

Στη δεύτερη στήλη αναφέρονται—κυρίως αλλ' όχι κατ' ανάγκη αποκλειστικά— υψηλά ιστάμενοι αξιωματούχοι/λειτουργοί στους οποίους φαίνεται να είχε διοχετευθεί η συνοψισθείσα πληροφορία. Για σκοπούς ετοιμασίας του Πίνακα ενεργήσαμε βάσει της υπόθεσης ότι μια πληροφορία θα εθεωρείτο ως διοχετευθείσα στον Χ εάν ο Χ συμπεριλαμβανόταν μεταξύ εκείνων στους οποίους φαίνεται να είχε προωθηθεί έγγραφο που εμπεριείχε την πληροφορία ή/και αν ο Χ ήταν ο συντάκτης εγγράφου που εμπεριείχε την πληροφορία ή/και αν το έγγραφο είχε συνταχθεί με οδηγίες του Χ ή/και αν ο Χ ήταν παρών σε γεγονός όπου αναφέρθηκε η πληροφορία ή/και αν το έγγραφο που εμπεριείχε την πληροφορία φαίνεται να βρισκόταν στην κατοχή του Χ.

Η τρίτη στήλη αναφέρει τις σχετικές με το θέμα σελίδες του μαρτυρικού υλικού· ο αριθμός πριν από την κάθετο («/») παραπέμπει στο σχετικό Φάκελο και οι αριθμοί που ακολουθούν την κάθετο παραπέμπουν σε σελίδες του Φακέλου εκείνου. Για παράδειγμα, στην αναφορά «4^α/232-231» η παραπομπή είναι στις σελίδες 232-231 του Φακέλου 4^α. Σε άλλο μέρος του Πορίσματος, προβάλλεται η θέση ότι «γνώση» στενού συνεργάτη του Προέδρου, όπως του Διευθυντή του ΔΓΠΔ, πρέπει να αποδοθεί στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κυρίως εκεί που ο συγκεκριμένος συνεργάτης του Προέδρου ενεργεί εκ μέρους του και στο πλαίσιο των σαφών οδηγιών του. Στο παρόν Κεφάλαιο όμως, και ειδικά στο Μέρος Ι, ακολουθείται η πιο αυστηρή μεθοδολογία που εκτίθεται πιο πάνω.

Τέλος, η τέταρτη στήλη παραθέτει χρονολογικά στοιχεία αναφορικά με τις σχετικές σελίδες του μαρτυρικού υλικού.

Η μεθοδολογία του Πίνακα έχει επιλεγεί διότι συνδυάζει, με συγκεντρωτικό και ευδιάκριτο τρόπο, ορισμένα πολύ βασικά στοιχεία που αποτελούν το αντικείμενο του Πορίσματος, όπως είναι οι διάφορες σχετικές πληροφορίες αναφορικά με τα υπό εξέταση θέματα και η γνώση που απορρέει από αυτές, το πρόσωπο ή πρόσωπα στα οποία οι διάφορες πληροφορίες διοχετεύθηκαν με αποτέλεσμα να αποκτηθεί η αντίστοιχη γνώση, και οι ημερομηνίες κατά ή περί τις οποίες κοινοποιήθηκαν οι πληροφορίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΣΥΝΟΨΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	ΠΡΟΣΩΠΑ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΝΑ ΕΙΧΕ ΔΙΟΧΕΤΕΥΘΕ I	ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
<p>1. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της νηοψίας που είχε διεξαγάγει το Πολεμικό Ναυτικό των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (εφεξής, «ΗΠΑ») στο MONCHEGORSK στις 19 και 20 Ιανουαρίου 2009, στο πλοίο υπήρχαν, μεταξύ άλλων, “high explosives” και “compressed gunpowder”.</p>	<p>Πρόεδρος της Δημοκρατίας (εφεξής, «ΠτΔ»)</p> <p>Υπουργός Εξωτερικών (εφεξής, «ΥΕ»)</p> <p>Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Εξωτερικών (εφεξής, «ΓΔΥΠΕΞ»)</p> <p>Διευθυντής Διπλωματικού Γραφείου Προέδρου της Δημοκρατίας («ΔΔΓΠΔ»)</p>	<p>4^α/232-231 3/427-425</p>	<p>Η ημερομηνία σύνταξης που φέρουν τα έγγραφα τα οποία παρατίθενται στις σελίδες στις οποίες γίνεται αναφορά στην προηγούμενη στήλη είναι 27.01.2009.</p>
<p>2. Αναφορά και Πίνακας σε σχέση με το περιεχόμενο του φορτίου που ετοιμάστηκαν μετά από δειγματοληπτικό έλεγχο στον οποίο προέβησαν οι αρχές της ΚΔ σε 36 από τα 98 εμπορευματοκιβώτια του MONCHEGORSK. Σημειώνεται η επανειλημμένη χρήση της λέξης «επικίνδυνο» (“dangerous”) στον Πίνακα.</p> <p>Σημ.: Κατά τη συνεδρίαση</p>	<p>ΠτΔ</p> <p>ΥΕ</p> <p>ΓΔΥΠΕΞ</p> <p>ΔΔΓΠΔ</p>	<p>4^α/73-64 4/108-93</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4^α/73-64 φέρει ημερομηνία σύνταξης 03.02.2009. Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4/99-93 φέρει ημερομηνία υπογραφής 02.02.2009.</p>

<p>ΥΣ6/2009 του Υπουργικού Συμβουλίου που διεξήχθη στις 11.02.2009 (βλ. σσ.3/464-462), ο ΠτΔ ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι «έχουμε και την τελική έκθεση για το τι περιέχει [το φορτίο]»--κάτι που δείχνει ότι το αργότερο στις 11.02.2009 ο ΠτΔ είχε στη διάθεσή του πληροφόρηση σχετικά με όλο το φορτίο.</p>			
<p>3. Σε σύσκεψη που έγινε στο Προεδρικό Μέγαρο στις 06.02.2009 αναφορικά με το MONCHEGORSK, και σε απάντηση ερωτήματος του ΠτΔ αναφορικά με το αν υπήρχε η δυνατότητα φύλαξης του φορτίου στην Κύπρο και αν υπήρχε κίνδυνος από την πιθανή φύλαξή του, φέρεται να ειπώθηκαν τα ακόλουθα (παρόλο που το περιεχόμενο των σχετικών πρακτικών έχει αμφισβητηθεί, πρώτιστα από τον Στρατηγό Κ. Μπισμπίκας καθώς και από τον Αντιπλοίαρχο Κ. Φυτιρή ο οποίος επίσης παρέστη στη σύσκεψη):</p> <p>«Ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης [το πρώτο του όνομα δεν αναφέρεται, αλλά φαίνεται ότι πρόκειται για τον κ. Γιώργο Γεωργιάδη] ανέφερε πως από τα 36 εμπορευματοκιβώτια που έχουν ελεγχθεί μέχρι σήμερα, μόνο 4 περιέχουν υλικά τα οποία θεωρούνται κάπως επικίνδυνα. Αυτά θα μπορούσαν να αποθηκευτούν σε ξεχωριστές αποθήκες από το υπόλοιπο υλικό.</p> <p>Ο Αρχηγός ΓΕΕΦ [τότε, ο κ. Κ. Μπισμπίκας] συμπλήρωσε πως έχει ήδη γίνει μια προκαταρκτική έρευνα και έχει εξευρεθεί ασφαλής χώρος στον οποίο τα εμπορευματοκιβώτια θα μπορούσαν να φυλαχθούν.»</p> <p>Σημ.: Στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 02.09.2011, ο κ. Κωνσταντίνος Μπισμπίκας αρνήθηκε κατηγορηματικά ότι κατά την εν λόγω σύσκεψη είχε πει «πως έχει ήδη γίνει μια προκαταρκτική έρευνα και έχει εξευρεθεί</p>	<p>ΠτΔ ΥΕ Υπουργός Άμυνας (εφεξής, «ΥΑ») Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας Επίτροπος Προεδρίας ΔΔΓΠΑ Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Φρουράς (συνοδευόμενος από τέσσερα άλλα πρόσωπα)</p>	<p>4^α/410-407</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4^α/410-407 φέρει ημερομηνία 06.02.2009</p>

ασφαλής χώρος στον οποίο τα εμπορευματοκιβώτια θα μπορούσαν να φυλαχθούν». Ο Αντιπλοίαρχος Κ. Φυτιρής υπεστήριξε τη θέση του Στρατηγού Μπισμπίκα.			
4. Αναφορά και Πίνακας σε σχέση με το περιεχόμενο του φορτίου που ετοιμάστηκαν μετά από έλεγχο στον οποίο προέβησαν οι αρχές της ΚΔ σε 62 από τα 98 εμπορευματοκιβώτια του MONCHEGORSK. Σημειώνεται η επανειλημμένη χρήση της λέξης «επικίνδυνο» ("dangerous") στον Πίνακα.	ΥΕ ΓΔΥΠΕΞ ΔΔΓΠΔ	4 ^α /158-148	Η ημερομηνία σύνταξης που φέρει το έγγραφο το οποίο παρατίθεται στις σελίδες στις οποίες γίνεται αναφορά στην προηγούμενη στήλη είναι 12.02.2009
5. Αναφορά και Πίνακας σε σχέση με το περιεχόμενο του φορτίου που ετοιμάστηκαν μετά από περαιτέρω έλεγχο στον οποίο προέβησαν οι αρχές της ΚΔ σε 3 από τα 98 εμπορευματοκιβώτια του MONCHEGORSK. Σημειώνεται η επανειλημμένη χρήση της λέξης «επικίνδυνο» ("dangerous") στον Πίνακα.	ΥΕ ΓΔΥΠΕΞ ΔΔΓΠΔ	4 ^α /193-190	Η ημερομηνία σύνταξης που φέρει το έγγραφο το οποίο παρατίθεται στις σελίδες στις οποίες γίνεται αναφορά στην προηγούμενη στήλη είναι 24.03.2009
6. Μεταξύ 3 ^{ης} Φεβρουαρίου 2009 και 10 ^{ης} Φεβρουαρίου 2009, η ΚΔ είχε διαμηνύσει στη διεθνή κοινότητα, γενικότερα, και στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας που είχε δημιουργηθεί δυνάμει του Ψηφίσματος 1737, ειδικότερα, ότι δεν είχε ούτε την ικανότητα ("capability") ούτε τις εγκαταστάσεις ("facilities") για την αποθήκευση, ασφαλή φύλαξη ή διάθεση του φορτίου του MONCHEGORSK.	ΠτΔ ΥΕ ΓΔΥΠΕΞ ΔΔΓΠΔ Κυβερνητικός Εκπρόσωπος Επίτροπος Προεδρίας	4 ^α /63-61 4 ^α /144-142	Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4 ^α /63-61 φέρει ημερομηνία σύνταξης 03.02.2009. Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4 ^α /144-142 φέρει ημερομηνία σύνταξης 11.02.2009.
Μεταξύ 2ας Φεβρουαρίου 2009 και 24 ^{ης} Φεβρουαρίου 2009 διάφορες χώρες κ.ο.κ. είχαν διαμηνύσει στην ΚΔ ότι μπορούσαν να την βοηθήσουν αναφορικά με τον χειρισμό του φορτίου. Λεπτομέρειες τέτοιων προσφορών βοήθειας παρατίθενται στις αμέσως επόμενες σειρές του παρόντος Πίνακα.			
7. Το Ηνωμένο Βασίλειο (εφεξής, «ΗΒ») είχε διαμηνύσει ότι ήταν στη διάθεση της ΚΔ για να παράσχει πολιτική ή/και τεχνική αρωγή εάν ήθελε αιτηθεί τούτο η ΚΔ.	ΠτΔ ΥΕ ΓΔΥΠΕΞ ΔΔΓΠΔ Επίτροπος Προεδρίας	4 ^α /60-59 4 ^α /118-116 4 ^α /163 3/83 3/401-400 3/457 3/723-722	Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4 ^α /60-59 φέρει ημερομηνία σύνταξης 02.02.2009. Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4 ^α /118-116 φέρει ημερομηνία σύνταξης 05.02.2009.

			<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στη σ.4^α/163 φέρει ημερομηνία σύνταξης 12.02.2009.</p> <p>Το έγγραφο που παρατίθεται στη σ.3/83 φέρει ημερομηνία σύνταξης 24.02.2009.</p> <p>Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.3/401-400 φέρει ημερομηνία σύνταξης 06.02.2009.</p> <p>Το έγγραφο που παρατίθεται στη σ.3/457 φέρει ημερομηνία 10.02.2009.</p> <p>Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.3/723-722 φέρει ημερομηνία σύνταξης 12.02.2009.</p>
<p>8. Οι ΗΠΑ και το ΗΒ είχαν προσφερθεί να βοηθήσουν για την εξεύρεση κατάλληλης χώρας για παραλαβή του φορτίου, με τον Αναπληρωτή Μόνιμο Αντιπρόσωπο των ΗΠΑ στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (εφεξής, «ΟΗΕ») να κατονομάζει μάλιστα τη Γερμανία.</p> <p>Σημ.: Αναφορικά με τις ΗΠΑ και το ΗΒ, στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 29.08.2011 ο κ. Νίκος Αιμιλίου δήλωσε ότι κατά την περίοδο πριν αποφασιστεί η εκφόρτωση του φορτίου, οι Πρεσβευτές των δύο χωρών στην</p>	<p>ΠτΔ ΥΕ ΓΔΥΠΕΞ ΔΔΓΠΔ Επίτροπος Προεδρίας</p>	<p>4^α/96-94</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4^α/96-94 φέρει ημερομηνία σύνταξης 04.02.2009.</p>

<p>ΚΔ είχαν προβεί σε γενικόλογες προσφορές για βοήθεια σε επικοινωνίες τους με τον ίδιο (βλ. τις σσ.88-89 των σχετικών Πρακτικών).</p>			
<p>9. Η Ρωσία είχε διαμηνύσει ότι θα υποστήριζε στο Συμβούλιο Ασφαλείας την παροχή εντολής σε χώρα μέλος για να παραλάβει—κάτω από τη σημαία του ΟΗΕ—το φορτίο εκ μέρους του Συμβουλίου Ασφαλείας, με τον Ρώσο Πρέσβη στην ΚΔ να περιγράφει κάτι τέτοιο ως την υπό τις περιστάσεις «μόνη φυσιολογική επιλογή».</p> <p>Ταυτόχρονα όμως πρέπει να σημειωθεί ότι, μετέπειτα, λειτουργός της Ρωσικής Πρεσβείας στην ΚΔ είχε διαμηνύσει σε λειτουργό του ΔΓΠΔ ότι η Ρωσία δεν επιθυμούσε παραπομπή του ζητήματος στο Συμβούλιο Ασφαλείας για να αποφευχθεί τυχόν προσπάθεια, «από τους γνωστούς κύκλους», για εξασφάλιση ψηφίσματος που θα ενίσχυε κυρώσεις έναντι του Ιράν. Ο ίδιος λειτουργός της Ρωσικής Πρεσβείας είχε αναφέρει επίσης ότι εάν η Ρωσία εκαλείτο από την ΚΔ, θα πρόσφερε τη συνδρομή της στις προσπάθειες για διαχείριση του ζητήματος και ότι η Ρωσία δεν είχε συγκεκριμένη πρόταση για τους χειρισμούς «απ' εδώ και πέρα. Εναπόκειτ[ο] στην Κυπριακή Δημοκρατία να λάβει τις αποφάσεις της.»</p>	<p>ΠτΔ ΔΔΓΠΔ</p> <p>ΠτΔ ΔΔΓΠΔ</p>	<p>4^α/115</p> <p>4^α/127</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στη σ.4^α/115 ημερομηνία σύνταξης 04.02.2009.</p> <p>Το έγγραφο που παρατίθεται στη σ.4^α/127 ημερομηνία σύνταξης 06.02.2009.</p>
<p>10. Η Γερμανία είχε διαμηνύσει ότι ήταν έτοιμη να συνδράμει τις αρχές της ΚΔ εκεί όπου αυτό θα απαιτείτο.</p> <p>Σημ.: Οι προσφορές βοήθειας</p>	<p>ΠτΔ ΥΕ ΓΔΥΠΕΞ ΔΔΓΠΔ Επίτροπος Προεδρίας</p>	<p>4^α/118-116 3/401-400</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4^α/118-116 ημερομηνία σύνταξης 05.02.2009. Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.3/401-400 ημερομηνία σύνταξης 06.02.2009.</p>

<p>από τη Γερμανία είχαν γίνει στη διάρκεια δύο διαδοχικών συνεδριάσεων της Επιτροπής Πολιτικής και Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έλαβαν χώρα στις 5 και 6 Φεβρουαρίου 2009. Σύμφωνα με τη γραπτή κατάθεση την οποία υπέβαλε στις 02.09.2011 ο τέως Πρέσβης/Αντιπρόσωπος της ΚΔ στην Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας, κ. Κώστας Μιλτιάδης, και τα προφορικά σχόλιά του της ίδιας ημερομηνίας ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής, οι συνεδρίες της 5^{ης}, 6^{ης} και 10^{ης} Φεβρουαρίου 2009 ήταν δύσκολες/πολύ δύσκολες για την ΚΔ. Αυτό οφειλόταν κυρίως στο ότι, ενόψει των οδηγιών που ελάμβανε από τη Λευκωσία (οδηγίες που, σύμφωνα με τον κ. Μιλτιάδη, είχαν ως πηγή τους τον Υπουργό Εξωτερικών κ. Μάρκο Κυπριανού—βλ. τις σσ.43-46 των σχετικών Πρακτικών), ο ίδιος δεν μπορούσε να δεσμευτεί ενώπιον των Ευρωπαίων εταίρων για το «αυτονόητο»—δηλαδή για το ότι η ΚΔ θα χειριζόταν το θέμα του MONCHEGORSK ΚΑΙ σύμφωνα με τις Κοινές Θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης (οι οποίες, κατά τον κ. Μιλτιάδη, επέβαλλαν υποχρεώσεις πιο αυστηρές από αυτές που επέβαλλαν τα Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ). Τέτοια ήταν η δυσφορία που φαίνεται να δημιουργήθηκε κατά της ΚΔ που (i) στις 06.02.2009 ο Υπάτος Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας κ. Javier Solana ανέφερε στον κ. Μιλτιάδη ότι η άμεση εφαρμογή των Ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ συνυφαινόταν με την αξιοπιστία των Κρατών Μελών και (ii) στις 10.02.2009, η Τσέχικη Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην παρουσία αντιπροσώπων του ΗΒ, της Γαλλίας, και της Γερμανίας, προέβη σε διάβημα με αποδέκτη τον ΓΔΥΠΕΞ στην Κύπρο (βλ. τις σσ.4^α/144-142). «Τότε και μόνον τότε και για πρώτη φορά η Κυπριακή Δημοκρατία...δήλωσε</p>			
---	--	--	--

<p>προσήλωση στην συναφή με το ζήτημα ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Έπρεπε τα πράγματα να φτάσουν στα άκρα με το πρωτοφανές για τα δεδομένα της ΕΕ η Προεδρία να κάνει διάβημα σε κράτος-μέλος» (βλ. τη σ.3 της γραπτής κατάθεσης του κ. Μιλτιάδη).</p>			
<p>11. Στην επιστολή της προς την ΚΔ ημερομηνίας 06.02.2009 η αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή θα εκτιμούσε οποιοσδήποτε προσπάθειες της ΚΔ για εξερεύνηση επιλογών για παροχή βοήθειας από άλλα Κράτη Μέλη στο ζήτημα του φορτίου. Το σχετικό απόσπασμα της επιστολής έχει ως εξής:</p> <p>“You have explained in your letter [of 03.02.2009] that the Republic of Cyprus does not have the capabilities or facilities for storing, safe-keeping or disposing of such materiel, in such quantities. The Committee notes that resolution 1747 (2007) recalls “the requirement on States to join in affording mutual assistance in carrying out the measures decided upon by the Security Council.” While considering this issue, the Committee therefore would appreciate any efforts by the Republic of Cyprus to explore options for other Member States to assist in this matter.”</p>	<p>ΠτΔ ΥΕ ΓΔΥΠΕΞ ΔΔΓΠΔ Επίτροπος Προεδρίας</p>	<p>4^α/124-122 3/447</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4^α/124-122 φέρει ημερομηνία σύνταξης 05.02.2009. Το έγγραφο που παρατίθεται στη σ.3/447 φέρει ημερομηνία σύνταξης 06.02.2009.</p>
<p>Μάλιστα, κατά την παράδοση της εν λόγω επιστολής της Επιτροπής στις 06.02.2009, ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Ιαπωνίας στον ΟΗΕ-ΝΥ που προήδρευε της Επιτροπής κατά το χρόνο εκείνο φέρεται να είπε στον Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ ότι η ΚΔ «πρέπει να αρχίσει διαβουλεύσεις για να βρει τρίτη χώρα που να είναι διατεθειμένη να παραλάβει το φορτίο (ανέφερε διαβουλεύσεις, «για παράδειγμα, με την ΕΕ»)» και παρέπεμψε τον Μόνιμο Αντιπρόσωπο της ΚΔ «σε πρόνοια του [Ψηφίσματος] 1747 [του Συμβουλίου Ασφαλείας] που μιλά για αρωγή προς τα κράτη</p>	<p>ΠτΔ ΥΕ ΓΔΥΠΕΞ ΔΔΓΠΔ</p>	<p>4/86-84</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4/86-84 φέρει ημερομηνία σύνταξης 06.02.2009.</p>

<p>στην εφαρμογή των μέτρων του ψηφίσματος η οποία μπήκε στο ψηφίσμα ακριβώς έχοντας υπόψη τέτοιες περιπτώσεις, όπου τα κράτη αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Πρόσθεσε ότι παρόμοια είναι η πρόνοια του Άρθρου 49 του Χάρτη του ΟΗΕ για αρωγή μεταξύ των κρατών στην εφαρμογή των μέτρων των αποφάσεων του [Συμβουλίου Ασφαλείας].» Παρόμοια φαίνεται να ήταν και η θέση του Μόνιμου Αντιπροσώπου του ΗΒ στον ΟΗΕ.</p>			
<p>12. Η Τσέχικη Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχε διαμηνύσει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν έτοιμη να προσφέρει τεχνική βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο χειρισμό του φορτίου.</p>	<p>ΠτΔ ΓΔΥΠΕΞ ΔΔΓΠΔ Επίτροπος Προεδρίας</p>	<p>4^ο/144-142</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.4^ο/144-142 φέρει ημερομηνία σύνταξης 11.02.2009.</p>
<p>13. Η Γαλλία είχε διαμηνύσει ότι ήθελε να βοηθήσει έστω και αν, σύμφωνα με έγγραφο του ΔΔΓΠΔ, η διαβεβαίωσή της Γαλλίας ήταν γενική και αόριστη.</p> <p>Σημ.: Σύμφωνα με τη γραπτή κατάθεση την οποία υπέβαλε στις 02.09.2011 ο τέως Πρέσβης/ Αντιπρόσωπος της ΚΔ στην Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κ. Κώστας Μιλτιάδης, και τα προφορικά σχόλιά του της ίδιας ημερομηνίας ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής, η Γαλλία πρόσφερε βοήθεια στην ΚΔ (νοουμένου ότι η ΚΔ θα απαιτούσε τέτοια βοήθεια) στη συνεδρία της Επιτροπής Πολιτικής και Ασφάλειας που έλαβε χώρα στις 06.02.2009.</p>	<p>ΠτΔ ΔΔΓΠΔ</p>	<p>4^ο/162</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στη σ.4^ο/162 φέρει ημερομηνία σύνταξης 12.02.2009.</p>
<p>14. -Η απόφαση για φύλαξη του φορτίου από την Εθνική Φρουρά (εφεξής, «ΕΦ») εθεωρείτο από το Υπουργείο Άμυνας ως προσωρινή λύση⁸.</p>	<p>ΥΕ Γενικός Εισαγγελέας ΓΔΥΠΕΞ</p>	<p>3/142-140</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.3/141-140 φέρει ημερομηνία σύνταξης 10.08.2009. Το</p>

⁸ Η αίσθηση αυτή αντικατοπτρίζεται και στη σχετική τοποθέτηση του κ. Κωνσταντίνου Μπισμπίκα στην Επιτροπή Άμυνας της Βουλής όπως αυτή διατυπώνεται στη σ.127 των Πρακτικών της Συνεδρίας της 27^{ης} Ιουλίου 2011: «...το κυριότερο ήτανε για προσωρινή φύλαξη. Προσωρινή φύλαξη εννοούμε το μάξιμουμ δύο έως τρεις μήνες, όχι

<p>-Εμπειρικλείονταν κίνδυνοι στη φύλαξη της πυρίτιδας. -Η καταστροφή της πυρίτιδας ενδεχομένως θα μπορούσε να ήταν σχετικά εύκολη υπόθεση. -Το Τελωνείο ενημέρωσε ότι το φορτίο εθεωρείτο δημευθέν, άρα περιουσιακό στοιχείο της ΚΔ, θέση με την οποία ο Γενικός Εισαγγελέας δεν διαφώνησε.</p>	<p>Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Άμυνας (εφεξής, «ΓΔΥΠΑμ») (τότε, ο κ. Π. Καρεκλάς)</p> <p>Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων (εφεξής, «ΓΔΥΠΣυγκ»)</p> <p>Διευθύντρια Τμήματος Τελωνείων (εφεξής, «ΔΤ Τ») (τότε, η κ. Ζ. Αιμιλιανίδου)</p> <p>Άλλοι υπηρεσιακοί από την ΕΦ, τη Νομική Υπηρεσία και το Υπουργείο Εξωτερικών.</p>		<p>αντικείμενό του είναι η σύσκεψη που έγινε με θέμα το φορτίο στις 06.08.2009⁹.</p>
<p>15. Το φορτίο ετύγγανε υπαίθριας αποθήκευσης.</p>	<p>ΥΕ¹⁰</p>	<p>3/147 3/149</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στη</p>

περισσότερο...». Ανάλογη τοποθέτηση έκανε ο κ. Μπισμπίκας και ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 02.09.2011 (βλ. σσ.16-20 των σχετικών Πρακτικών).

⁹ Στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 29.08.2011 ο κ. Νίκος Αιμιλίου επιβεβαίωσε ότι ο κ. Μάρκος Κυπριανού του είχε δώσει οδηγίες να συγκαλέσει τη σύσκεψη υπό την προεδρία του κ. Αιμιλίου (βλ. τις σσ.72-74 των σχετικών Πρακτικών). Στο ίδιο σημείο, ο κ. Αιμιλίου ανέφερε ότι οι οδηγίες που του εδόθησαν από τον κ. Κυπριανού σχετικά με την επιθυμητή κατάληξη της σύσκεψης τού εδόθησαν κατόπιν συνεννόησης του κ. Κυπριανού με τον ΠτΔ. Ο κ. Κυπριανού, στη δική του κατάθεση στις 30.08.2011 (βλ. σσ.64-65 των σχετικών Πρακτικών), παραδέχτηκε τόσο ότι ο ίδιος είχε δώσει οδηγίες για τη σύγκληση της σύσκεψης όσο και ότι οι οδηγίες που είχαν δοθεί στον κ. Αιμιλίου σχετικά με την επιθυμητή κατάληξη της σύσκεψης είχαν διαμορφωθεί κατόπιν συνεννόησης του κ. Κυπριανού με τον ΠτΔ.

¹⁰ Στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 29.08.2011 ο κ. Νίκος Αιμιλίου επιβεβαίωσε ότι ο κ. Μάρκος Κυπριανού είχε λάβει γνώση του περιεχομένου της επιστολής που παρατίθεται στη σ.3/147 και ότι ο κ. Κυπριανού του είχε δώσει οδηγίες να απαντήσει στην εν λόγω επιστολή (βλ. τις σσ.75-77 των σχετικών Πρακτικών), κάτι που ο κ. Αιμιλίου έπραξε στις 31.12.2009 (βλ. σ.3/151). Στη δική του κατάθεση ενώπιον της ίδιας Επιτροπής ημερομηνίας 30.08.2011 και 01.09.2011 (βλ. σσ.61 και 9, αντίστοιχα, των σχετικών Πρακτικών) ο κ. Κυπριανού δήλωσε ότι, παρ' όλων ότι δεν μπορούσε να θυμηθεί κατά πόσον είχε δώσει οδηγίες στον κ. Αιμιλίου για να απαντήσει είτε στην επιστολή που παρατίθεται στη σ.3/147 είτε στην επιστολή και πάλιν του Υπουργείου Άμυνας ημερομηνίας 17.06.2010, δεν είχε λόγο να αμφισβητήσει ότι είχε δώσει τέτοιες οδηγίες.

<p>-Υπήρχαν κίνδυνοι από την υπαίθρια αποθήκευση. -Το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς (εφεξής, «ΓΕΕΦ») έκρινε το θέμα ως πολύ σοβαρό και ανησυχούσε ιδιαίτερα από, μεταξύ άλλων, την παρατεταμένη υπαίθρια αποθήκευση του φορτίου και από τη συνεχιζόμενη απασχόληση προσωπικού της ΕΦ για τη φύλαξή του. -Το Υπουργείο Άμυνας και το ΓΕΕΦ ζητούσαν λήψη τελικής απόφασης για την παραπέρα τύχη του φορτίου.</p>	<p>Γενικός Εισαγγελέας</p> <p>ΓΔΥΠΕΞ</p> <p>ΓΔΥΠΑμ</p> <p>ΔΤ Τ</p> <p>Διευθύνσεις εντός ΓΕΕΦ</p>		<p>σ.3/147 φέρει ημερομηνία σύνταξης 23.11.2009. Το έγγραφο που παρατίθεται στη σ.3/149 φέρει ημερομηνία σύνταξης 14.12.2009.</p>
<p>16. Στις 3 Σεπτεμβρίου του 2010 λήφθηκε η πληροφορία ότι το Ιράν ουδεμία ένσταση θα είχε στην καταστροφή της πυρίτιδας και των υπόλοιπων εκρηκτικών του φορτίου (ο ΔΔΓΠΔ είχε αναφέρει στον Ιρανό Πρέσβη ότι αυτό θα μπορούσε να γίνει «αφού, βεβαίως, όπως και προηγουμένως, ενημερώσουμε το Συμβούλιο Ασφαλείας») και ότι οι Ιρανοί θα μπορούσαν να μιλήσουν και με τους Σύριους για να μην δημιουργήσουν ούτε αυτοί κανένα πρόβλημα.</p>	<p>ΠτΔ</p> <p>ΔΔΓΠΔ</p>	<p>4^α/211</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στη σ.4^α/211 φέρει ημερομηνία σύνταξης 03.09.2010.</p>
<p>17. - Από τα 98 εμπορευματοκιβώτια, τα 85¹¹ περιείχαν εκρηκτικά. -Οι επιτελείς του Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας με τους οποίους είχε συναντηθεί ο ΔΔΓΠΔ στις 06.09.2010 είχαν τοποθετηθεί υπέρ της καταστροφής της πυρίτιδας και των εκρηκτικών που συμπεριλαμβάνονταν στο φορτίο «λόγω των κάποιων κινδύνων που υπάρχουν με τις ψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται μέσα στα εμποροκιβώτια το καλοκαίρι». -Η ΕΦ ήταν σε θέση, από τεχνικής άποψης, να διεκπεραιώσει το έργο της καταστροφής.</p>	<p>ΠτΔ</p> <p>ΔΔΓΠΔ</p>	<p>4^α/212</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στη σ.4^α/212 φέρει ημερομηνία σύνταξης 06.09.2010.</p>
<p>18. -Το φορτίο φυλασσόταν σε υπαίθρια στοιβάδα και κάτω από</p>	<p>Το αναγνωστικό κοινό τουλάχιστον της</p>	<p>3/179</p>	<p>Το εν λόγω άρθρο της εφημερίδας «Πολίτης» που</p>

¹¹ Ο αριθμός «85» δεν ήταν ορθός αφού τα εμπορευματοκιβώτια που περιείχαν πυρίτιδα ήταν 81.

<p>αντίξοες συνθήκες. -Η φύλαξη του φορτίου εγκυμονούσε κινδύνους πλήρους αλλοίωσης και καταστροφής του. -Ένα μεγάλο μέρος του φορτίου αποτελείτο από πυρίτιδα διαφόρων ειδών των οποίων η σύνθεση και η αντίδραση σε ψηλές θερμοκρασίες ήταν άγνωστη. -Για το θέμα είχε γίνει λόγος και από τη Γενική Ελέγκτρια στην Ετήσια Έκθεσή της για το 2009. -Η εκπρόσωπος Τύπου του Υπουργείου Άμυνας είχε εξηγήσει στον «Πολίτη» ότι το φορτίο δεν ήταν επικίνδυνο ούτε για τους εθνοφρουρούς ούτε για το στρατόπεδο στο οποίο φυλασσόταν.</p>	<p>εφημερίδας «Πολίτης».</p> <p>Δρ. Μιχάλης Σταυρινός, λειτουργός του Υπουργείου Εξωτερικών, ο οποίος μάλιστα σε χειρόγραφο σημείωσή του ημερομηνίας 04.01.2011 επί του εγγράφου έλεγε:</p> <p>«Λόγω της «ευαισθησίας» του θέματος, οι οδηγίες ήταν: να μην γίνει τίποτε. Κατά συνέπειαν, το ορθό και υπαρκτό πρόβλημα που περιγράφεται, θα διαιωνίζεται και θα χειροτερεύει.»¹²</p> <p>Άλλοι λειτουργοί του Υπουργείου Εξωτερικών.</p>		<p>παρατίθεται στη σ.3/179 δημοσιεύτηκε στις 20.12.2010.</p>
<p>19. Σε επιστολή ημερομηνίας 22.12.2010 που εστάλη εκ μέρους του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Άμυνας στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών αναφέρονται μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:</p> <p>«...[παρακαλώ] όπως μας</p>	<p>Τα πρόσωπα στα οποία φαίνεται να είχε διοχετευθεί το περιεχόμενο της επιστολής ημερομηνίας 22.12.2010 ήταν:</p>	<p>3/180 4^α/214</p>	<p>Το έγγραφο που παρατίθεται στις σσ.3/180 και 4^α/214 φέρει ημερομηνία σύνταξης 22.12.2010.</p>

¹² Σε μαρτυρία του ο Δρ. Μιχάλης Σταυρινός αναφέρει ότι σε αρκετές περιπτώσεις (10-15) είχε υποβάλει (γραφπώς) προς την Ιεραρχία του Υπουργείου Εξωτερικών, δηλαδή την Πολιτική Διευθύντρια κα Ρέα Γιορδαμλή και τον ΓΔΥΠΕΞ, εισηγήσεις όπως η ΚΔ απευθυνθεί στην Επιτροπή Κυρώσεων του ΟΗΕ, αναφορικά με την τύχη του φορτίου, κι ότι η απάντηση που έπαιρνε ήταν ότι, λόγω της «ευαισθησίας» του θέματος, να μην εγίνετο οτιδήποτε. Σύμφωνα με μαρτυρία του Δρος Σταυρινού, σε έρευνα που έκανε στο Υπουργείο Εξωτερικών μετά την έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου 2011, βρήκε ένα μόνο εμπιστευτικό φάκελο (και αυτόν ελλιπέστατο) σχετικά με το θέμα· ο Δρ. Σταυρινός απέδωσε τούτο περισσότερο στην κακή οργάνωση του Αρχείου και όχι σε κακόβουλη ενέργεια.

Στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 29.08.2011 ο κ. Νίκος Αιμιλίου ουσιαστικά δήλωσε ότι οι όποιες «οδηγίες» δίνονταν από την πολιτική ηγεσία (βλ. τις σσ.91-92 των σχετικών Πρακτικών).

<p>πληροφορήσετε κατά πόσο υπάρχει οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος [του φορτίου του MONCHEGORSK] ενόψει:</p> <p>...</p> <p>(β) Γίνεται παρατήρηση στην τελευταία έκθεση της Γενικής Ελέγκτριας...»</p> <p>Σημ.: Η Έκθεση της Γενικής Ελέγκτριας στην οποία γίνεται αναφορά είναι η Έκθεση για το έτος 2009, όπου στη σ.54 παρατίθενται τα ακόλουθα (δική μας η έμφαση):</p> <p>«Το ΓΕΕΦ σε επιστολές του προς το Υπουργείο Άμυνας αναφέρει τις ανησυχίες του ως προς τη διάθεση, επί καθημερινής βάσης, αριθμού στελεχών και οπλιτών για τη φύλαξη του φορτίου, οι οποίοι απαλλάσσονται από τα λοιπά τους καθήκοντα, την αποθήκευση του φορτίου σε υπαίθρια στοιβάδα, όπου εγκυμονούν κίνδυνοι πλήρους αλλοίωσης και καταστροφής του καθώς και ως προς το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος του φορτίου αποτελείται από πυρίτιδα διαφόρων ειδών των οποίων η σύνθεση και η αντίδραση τους σε ψηλές θερμοκρασίες είναι άγνωστη.»</p>	<p>ΥΕ</p> <p>Γενικός Εισαγγελέας</p> <p>ΓΔΥΠΕΞ</p> <p>ΓΔΥΠΑμ</p> <p>ΔΔΓΠΑ</p> <p>Διευθυντής Τμήματος Τελωνείων</p> <p>Διευθύνσεις εντός ΓΕΕΦ</p>		
<p>20.</p> <p>-Το κατασχεθέν φορτίο αποτελείτο από 98 εμπορευματοκιβώτια.</p> <p>-Το φορτίο είχε μεταφερθεί για σκοπούς αποθήκευσης και φύλαξης στη Ναυτική Βάση «Αντιστράτηγος Ευάγγελος</p>	<p>ΥΕ</p> <p>ΥΑ</p> <p>Αρχηγός ΓΕΕΦ</p> <p>ΓΔΥΠΑμ</p>	<p>4^α/276-274</p>	<p>Το έγγραφο που εκτίθεται στις σσ.4^α/276-274 φέρει ημερομηνία σύνταξης 10.02.2011. Το αντικείμενό του είναι η σύσκεψη που έγινε</p>

<p>Φλωράκης» στο Μαρί. -Περίπτωση 65¹³ εμπορευματοκιβώτια περιλάμβαναν πυρίτιδες διαφόρων ειδών. -Εγείρονταν σοβαρά θέματα ασφαλείας για το προσωπικό που φρουρούσε το φορτίο λόγω της αποσταθεροποιητικής φύσης του μεγαλύτερου μέρους του φορτίου, που αποτελείτο από πυρίτιδες διαφόρων ειδών, και που υπόκειντο σε υψηλές θερμοκρασίες και σε υγρασία, ιδιαίτερα κατά τους μήνες του καλοκαιριού. -Η ΕΦ ήταν σε θέση να εγγυηθεί την ασφάλεια του φορτίου αλλά όχι επ' αόριστο καθότι οι μεγάλες ποσότητες της πυρίτιδας που περιλαμβάνονταν στο φορτίο αποτελούσαν κίνδυνο για την ασφάλεια του προσωπικού λόγω της αλλοίωσης του χρόνου και των δυσμενών καιρικών συνθηκών στα οποία υπόκειντο. -Υπήρχε ο κίνδυνος να αλλοιωθεί το μίγμα της πυρίτιδας, αντιδρώντας με ανάφλεξη ή ακόμα και με έκρηξη. -Σε περίπτωση που η καταστροφή της πυρίτιδας ανατίθετο στην ΕΦ, αυτή θα μπορούσε να γίνει με απλή κάυση. -Το κατασχεθέν φορτίο αποτελούσε πλέον περιουσία της ΚΔ.</p> <p>Σημ.: Μετά το πέρας της σύσκεψης, δύο εκ των παρισταμένων σε αυτή, ήτοι η κ. Μαίρη-Άνν Σταυρινίδου (Ανώτερη Δικηγόρος της Δημοκρατίας) και ο κ. Παναγιώτης Ευγενίου (Λειτουργός «Α» του Υπουργείου Εμπορίου) ετοίμασαν σχετικά Σημειώματα προς τον Γενικό Εισαγγελέα και τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Εμπορίου αντίστοιχα.</p> <p>Το Σημείωμα της κ. Σταυρινίδου</p>	<p>ΔΔΓΠΔ</p> <p>Άλλοι υπηρεσιακοί από το Υπουργείο Άμυνας, το Υπουργείο Εξωτερικών, το Υπουργείο Εμπορίου, το ΔΓΠΔ, τη Νομική Υπηρεσία, το Τμήμα Τελωνείου, την Αστυνομία, και το ΓΕΕΦ.</p>		<p>στο Υπουργείο Άμυνας με θέμα το φορτίο στις 07.02.2011.</p> <p>Το Σημείωμα της κ. Σταυρινίδου εκτίθεται στις σ.σ.12/148-147 του υλικού που έχει τεθεί ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής, και φέρει ημερομηνία 08.02.2011.</p> <p>Το Σημείωμα του κ. Ευγενίου εκτίθεται</p>
--	---	--	--

¹³ Ο αριθμός «65» δεν ήταν ορθός αφού τα εμπορευματοκιβώτια που περιείχαν πυρίτιδα ήταν 81.

<p>αναφέρει, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Οι αρμόδιοι του ΓΕΕΦ ανέφεραν ότι ο κίνδυνος παρουσιάζεται κυρίως από την πυρίτιδα που αποτελεί μεγάλο μέρος του φορτίου (65 containers). Οι συνθήκες φύλαξης που επικρατούν (μέσα στα εμπορευματοκιβώτια σε υπαίθριο χώρο) σε συνδυασμό με τις θερμοκρασίες που αναπτύσσονται στη χώρα μας κατά τους καλοκαιρινούς μήνες δημιουργούν κίνδυνο επηρεασμού του «σταθεροποιητή» του μείγματος της πυρίτιδας με άγνωστες συνέπειες (χωρίς να αποκλείεται ο κίνδυνος έκρηξης). Περαιτέρω, μέρα με τη μέρα η πυρίτιδα χάνει την ιδιότητά της με αποτέλεσμα να επηρεάζεται και η αξία εκποίησης της.»</p> <p>Το Σημείωμα του κ. Ευγενίου αναφέρει, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Ο Υπουργός Άμυνας αναφέρθηκε στα προβλήματα που δημιουργούνται στην Εθνική Φρουρά από τη φύλαξη του φορτίου στη Ναυτική Βάση Ζυγίου και ιδιαίτερα από την πυρίτιδα. Αναφέρθηκε πως τα εμπορευματοκιβώτια είναι εκτεθειμένα στις καιρικές συνθήκες και η υψηλή υγρασία σε συνδυασμό με τις ψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού αλλοιώνουν και φθείρουν την πυρίτιδα με απρόβλεπτες συνέπειες που μπορεί να περιλαμβάνουν την πλήρη καταστροφή της και έκρηξη.»</p>			<p>στις σσ.10ζ/11-10 του υλικού που έχει τεθεί ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής, και φέρει ημερομηνία 08.02.2011.</p>
---	--	--	---

ΜΕΡΟΣ II

Στο Μέρος αυτό παρατίθενται ορισμένα ερωτήματα και διαπιστώσεις που προκύπτουν σε σχέση με τη λήψη της απόφασης για κατακράτηση, εκφόρτωση και αποθήκευση του φορτίου, όσο και για τον μετέπειτα χειρισμό του.

Ερωτήματα και διαπιστώσεις:

1. Σύμφωνα με τις σσ.4^α/410-407:

Κατά τη σύσκεψη που διεξήχθη στο Προεδρικό Μέγαρο στις 06.02.2009 υπό τον ΠτΔ αναφορικά με το MONCHEGORSK, σε απάντηση ερωτήματος του ΠτΔ αν υπάρχει η δυνατότητα φύλαξης του φορτίου στην Κύπρο και αν υπάρχει κίνδυνος από την πιθανή φύλαξή του, «[ο] Συνταγματάρχης Γεωργιάδης ανέφερε πως από τα 36 εμπορευματοκιβώτια που έχουν ελεγχθεί μέχρι σήμερα [δηλαδή, μέχρι 06.02.2009], μόνο 4 περιέχουν υλικά τα οποία θεωρούνται κάπως επικίνδυνα. Αυτά θα μπορούσαν να αποθηκευτούν σε ξεχωριστές αποθήκες από το υπόλοιπο υλικό.» Ο Αρχηγός ΓΕΕΦ—τότε, ο κ. Κωνσταντίνος Μπισμπίκας—συμπλήρωσε λέγοντας «πως έχει ήδη γίνει μια προκαταρκτική έρευνα και έχει εξευρεθεί ασφαλής χώρος στον οποίο τα εμπορευματοκιβώτια θα μπορούσαν να φυλαχθούν». Προηγουμένως, ο ΠτΔ είχε αναφέρει ότι «φαίνεται πως στην υφιστάμενη του μορφή και εφόσον τύχει της κατάλληλης φύλαξης και προστασίας, [το φορτίο] δεν αποτελεί μεγάλο κίνδυνο.»

Τα ερωτήματα και διαπιστώσεις που προκύπτουν σχετικά με ή/και από τα προαναφερθέντα είναι τα ακόλουθα:

A. Στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 02.09.2011, ο κ. Κωνσταντίνος Μπισμπίκας αρνήθηκε κατηγορηματικά ότι κατά την εν λόγω σύσκεψη είχε πει «πως έχει ήδη γίνει μια προκαταρκτική έρευνα και έχει εξευρεθεί ασφαλής χώρος στον οποίο τα εμπορευματοκιβώτια θα μπορούσαν να φυλαχθούν», ισχυρισμό που υπεστήριξε ο Αντιπλοίαρχος Κ. Φυτιρής.

Στις δικές τους καταθέσεις ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 05.09.2011 και 14.09.2011, αντίστοιχα, ο μεν ΠτΔ ουσιαστικά εξέφρασε την εμπιστοσύνη του στην ακρίβεια του πρακτικού (αμφισβητώντας έτσι την προαναφερθείσα άρνηση του κ. Μπισμπίκα) ο δε κ. Κώστας Παπακώστας υποστήριξε, με έντονο τρόπο, ότι, ουσιαστικά, η επιλογή της Ναυτικής Βάσης «Ευάγγελος Φλωράκης» στο Μαρί είχε γίνει από τον ίδιο τον κ. Μπισμπίκα ο οποίος και την είχε ανακοινώσει κατά την εν λόγω σύσκεψη. Στην κατάθεσή του ημερομηνίας 08.09.2011 ο ίδιος ο υπογράφων το πρακτικό κ. Ιάκωβος Γεωργίου ουσιαστικά επέμεινε στη θέση ότι το πρακτικό είναι ακριβές και εξήγησε πως, ενόψει του ότι αυτό είχε υποβληθεί κατά τον ουσιώδη χρόνο στον ΠτΔ χωρίς να επιστραφεί με οποιοσδήποτε διορθώσεις/αλλαγές, οι σημειώσεις επί των οποίων είχε βασιστεί το πρακτικό καταστράφηκαν.

Εν πάση περιπτώσει, στις καταθέσεις τους ημερομηνίας 02.09.2011 και 30.08.2011, αντίστοιχα, τόσο ο κ. Μπισμπίκας όσο και ο κ. Μάρκος Κυπριανού δήλωσαν ότι δεν είχαν λάβει γνώση του εν λόγω πρακτικού.

Β. Από το σχετικό πρακτικό, προκύπτει ότι ο ΠτΔ είχε επίγνωση του ότι μία από τις προϋποθέσεις που θα έπρεπε να ικανοποιηθούν προκειμένου το φορτίο να μην αποτελέσει «μεγάλο κίνδυνο» ήταν αυτή της κατάλληλης φύλαξης και προστασίας του φορτίου. Συνακόλουθα, εγείρονται τα ακόλουθα ερωτήματα:

i. Μεταξύ 06.02.2009 και 11.07.2011, ο ΠτΔ επιδόθηκε σε οποιαδήποτε πρωτοβουλία προκειμένου να διασφαλίσει ότι το φορτίο όντως ετύγχανε κατάλληλης φύλαξης και προστασίας;

Η απάντηση που προκύπτει από το μαρτυρικό υλικό φαίνεται να είναι «όχι».

ii. Αρχής γενομένης από 06.09.2010—ημερομηνία περί την οποία ο ΠτΔ πληροφορήθηκε ότι επιτελείς του Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας είχαν τοποθετηθεί υπέρ της καταστροφής της πυρίτιδας και των εκρηκτικών «λόγω των κάποιων κινδύνων που υπάρχουν με τις ψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται μέσα στα εμποροκιβώτια το καλοκαίρι» (βλ. το Σημείο 17 στον Πίνακα, ανωτέρω)—ο ΠτΔ ενήργησε για να αποσοβηθούν οι όποιοι κίνδυνοι αμέσως (και εν πάση περιπτώσει πριν από το επόμενο καλοκαίρι);

Η απάντηση που προκύπτει από το μαρτυρικό υλικό φαίνεται να είναι «όχι».

Ενδεικτικές είναι οι ακόλουθες παρατηρήσεις:

(αα) Στην Εισαγωγική Δήλωση την οποία ανέγνωσε ο ΠτΔ ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 05.09.2011 (σ.11) αναφέρεται ότι ο ΠτΔ «συγκατένευσε» με την εισήγηση του ΔΔΓΠΔ «όπως διερευνηθεί το ενδεχόμενο καταστροφής της πυρίτιδας, κύρια για πολιτικούς λόγους, στη βάση της συνολικής ενημέρωσης που είχαμε μέχρι εκείνη τη στιγμή» (σημ.: η αναφορά είναι μάλλον στο Σεπτέμβριο του 2010, όταν έγινε η συνάντηση του ΔΔΓΠΔ με επιτελείς του Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας και όταν ο ΔΔΓΠΔ απέστειλε Σημείωμα προς τον ΠτΔ).

Στην κατάθεσή του ημερομηνίας 05.09.2011 ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής, ο ΠτΔ προχώρησε ένα βήμα περαιτέρω λέγοντας ότι, μετά τη συνάντηση μεταξύ του ΔΔΓΠΔ και στρατιωτικών στις 06.09.2010, ο ΠτΔ έδωσε «οδηγίες στον κύριο Παντελίδη να συνεχίσει τις προσπάθειες ούτως ώστε να καταστραφεί αυτό το

υλικό, δυστυχώς οι προσπάθειες αυτές δε μου ανακοινώθηκαν, ούτε τα αποτελέσματα ή τα μη αποτελέσματα αυτών των προσπαθειών...Βεβαίως όταν μου είπε ο κύριος Παντελίδης ότι [το φορτίο] είναι σχετικά επικίνδυνο, προσέξτε υπάρχουν κάποιοι κίνδυνοι, δε μου είπε ότι εκρήγνυται, αν μου έλεγε ότι εκρήγνυται θα φώναζα σύσκεψη εγώ ο ίδιος και του είπα εφόσον υπάρχει αυτή η διαπίστωση ή διατύπωση από τους 2 στρατιωτικούς, είναι καταγραμμένο σχετικά επικίνδυνο, να ενεργήσεις ούτως ώστε να καταστραφεί η πυρίτιδα...Θα έπρεπε ο κύριος Παντελίδης και το παραδέχεται ο ίδιος να έρθει να με ενημερώσει, όταν ρωτούσα εγώ τον Παντελίδη το χειρίζετον ο άνθρωπος...[Ο κ. Παντελίδης] [ε]ίχε την συγκατάθεση του Προέδρου να προχωρήσει [προς την κατεύθυνση της καταστροφής της πυρίτιδας], μπορεί να μην του έδωσα γραπτή συγκατάθεση αλλά είχε την προφορική μου συγκατάθεση, το δηλώνω υπεύθυνα αυτό και είμαι σίγουρος ότι θα το επιβεβαιώσει ο κύριος Παντελίδης» (βλ. σσ.7, 11, 24 των σχετικών Πρακτικών).

Όμως, στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 08.09.2011, ο κ. Παντελίδης:

--ουσιαστικά απέρριψε τη θέση ότι είχε λάβει «οδηγίες» από τον ΠτΔ για να προχωρήσει προς την κατεύθυνση της καταστροφής του φορτίου·

--μάς έδωσε την εντύπωση ότι η τελευταία επικοινωνία που είχε με τον ΠτΔ για το φορτίο πριν από την έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου 2011 ήταν στις 6 Σεπτεμβρίου του 2010 (μέσω του Σημειώματος που είχε ετοιμάσει για τον ΠτΔ μετά

τη συνάντησή του με τους στρατιωτικούς—βλ. Σημείο 17 στον Πίνακα πιο πάνω).

--παρέπεμψε στην κατάθεση που είχε δώσει στην Αστυνομία όπου είχε ουσιαστικά δηλώσει ότι: Αφού είχε αποστείλει στον ΠτΔ το Σημείωμα ημερομηνίας 03.09.2010 (μετά τη συνάντησή του με τον Ιρανό Πρέσβη—βλ. Σημείο 16 στον Πίνακα πιο πάνω) και παρόλο ότι ο ΠτΔ **δεν** είχε αντιδράσει συγκεκριμένα—πράγμα το οποίο ο κ. Παντελίδης είχε «εκλάβει» ως «συγκατάθεση»—ο κ. Παντελίδης κινήθηκε προς την κατεύθυνση του Υπουργείου Άμυνας. Κάλεσε στο γραφείο του επιτελείς του Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας (σημ.: η αναφορά είναι στη συνάντηση της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 2010—βλ. Σημείο 17 στον Πίνακα πιο πάνω) και τους ρώτησε εάν μπορούσαν να αναλάβουν την καταστροφή, ενθαρρύνοντας τους προς αυτή την κατεύθυνση. Το θέμα περιήλθε στην αντίληψή του ξανά όταν, μετά από τέσσερις μήνες, στις 03.01.2011, ο κ. Παντελίδης πήρε κοινοποίηση επιστολής του Υπουργείου Άμυνας προς το Υπουργείο Εξωτερικών που ανακινούσε εκ νέου το θέμα.

Έτσι, κατά τον κ. Παντελίδη, ούτε μετά το Σημείωμα του ΔΔΓΠΔ της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 2010 ούτε μετά το Σημείωμα του ΔΔΓΠΔ της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 2010 φαίνεται να έγινε οποιαδήποτε γραπτή ή/και προφορική επαφή μεταξύ του ΠτΔ και του κ. Παντελίδη επί του θέματος.

Αυτό μας οδηγεί στην άποψη ότι οι αναφορές στην Εισαγωγική Δήλωση και κατάθεση του ΠτΔ περί παροχής

«συγκατάνευσης» στην «εισήγηση» του ΔΔΓΠΔ / «οδηγίων» σε αυτόν, δεν μπορούν να γίνουν αποδεχτές, τουλάχιστο όπως έχουν διατυπωθεί. Η εν λόγω άποψή μας ενισχύεται από τον ακόλουθο συλλογισμό: Δεν μπορούμε να διανοηθούμε ότι ένας ΔΔΓΠΔ στον οποίο είχαν κοινοποιηθεί η «συγκατάνευση» και οι «οδηγίες» του ΠτΔ για να κινηθεί προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση θα παρέμενε ουσιαστικά άπρακτος¹⁴ για τέσσερις μήνες και ότι, ακολούθως, θα συμμετείχε σε διυπουργική συνεδρία για το θέμα (07.02.2011) χωρίς να αποκαλύψει στους συνέδρους ότι οι εκεί εκφρασθείσες εισηγήσεις του έχαιραν της «συγκατάνευσης» και είχαν σαν βάση τις «οδηγίες» του ίδιου του ΠτΔ.

(ββ) Στην Εισαγωγική Δήλωση την οποία ανέγνωσε ο ΠτΔ ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 05.09.2011 (σ.12) αναφέρονται τα ακόλουθα:

«Για τη σύσκεψη της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011, η οποία εξέτασε την πιθανότητα καταστροφής του φορτίου δεν έτυχα καμίας ενημέρωσης. Για την υπηρεσιακή σύσκεψη της 5^{ης} Ιουλίου [2011]...επίσης δεν έτυχα οποιασδήποτε ενημέρωσης.

...

Όπως δεν ήμουν ενήμερος για το αίτημα της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων να αποστείλει

¹⁴ Χρησιμοποιούμε τη φράση «ουσιαστικά άπρακτος» και όχι απλώς τη λέξη «άπρακτος» επειδή, ενόψει της κατάθεσης του κ. Παντελίδη ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής, φαίνεται ότι, γύρω στο Σεπτέμβριο του 2010 στην Νέα Υόρκη ο κ. Παντελίδης είχε συνάντηση με παράγοντα της Ιρανικής εξωτερικής πολιτικής για το θέμα του φορτίου και ότι, μέσα από τη συνάντηση, ο κ. Παντελίδης είχε αποκομίσει την εντύπωση ότι τα όσα του είχε πει ο Ιρανός Πρέσβης στη Λευκωσία στις 03.09.2010 όντως αντιπροσώπευαν την πολιτική της Τεχεράνης.

αντιπροσωπεία στη Κύπρο για έλεγχο του φορτίου.»

(Βλ. επίσης τις σσ.24-27 των Πρακτικών της κατάθεσης του ΠτΔ ημερομηνίας 05.09.2011 ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής.)

Στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής, ο ΠτΔ συμπλήρωσε λέγοντας ότι

- «ενδιαφερόμουν να κρατούμουν ενήμερος, όμως δυστυχώς φαίνεται ότι κάποιοι ανάλαβαν την ευθύνη να χειρίζονται το θέμα χωρίς να ενημερώνουν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Είχαν αυτοπεποίθηση φαίνεται» (βλ. σ.7 των σχετικών Πρακτικών).
- δεν είχε γνώση των επαφών μεταξύ Υπουργείου Άμυνας και Υπουργείου Εξωτερικών σχετικά με την ασφάλεια κ.ο.κ. του φορτίου (βλ. σσ.8, 24-27, 32 των σχετικών Πρακτικών).

Οι αναφορές στο παρόν σημείο (ββ), σε συνδυασμό με το αμέσως προηγούμενο σημείο (αα), ουσιαστικά καταδεικνύουν τουλάχιστον ότι μετά την 6^η Σεπτεμβρίου 2010, ο ΠτΔ ούτε ενημερώθηκε και, έτι σημαντικότερον, ούτε επεδίωξε να ενημερωθεί, εμπειριστατωμένα, σχετικά με το φορτίο.

Η διαφανόμενη αποτυχία του ΠτΔ να επιδιώξει εμπειριστατωμένη ενημέρωσή του φαίνεται ακόμα πιο σοβαρή αν αναλογιστεί κάποιος ότι η περίπτωση του φορτίου δεν ήταν μια συνηθισμένη υπόθεση. Το φορτίο

ήταν μεγάλο (98 τόσα εμπορευματοκιβώτια), ήταν εκ φύσεως επικίνδυνο (σύμφωνα με το Σημείωμα του ΔΔΓΠΔ της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 2010 από τα 98 εμπορευματοκιβώτια, τα 85 περιείχαν «εκρηκτικά»), ετύγχανε υπαίθριας αποθήκευσης σε ενεργό στρατόπεδο της ΕΦ (η επιλογή του οποίου ως χώρου φύλαξης του φορτίου είχε τουλάχιστον εγκριθεί από τον ΠτΔ), και είχε έρθει και μείνει στην ΚΔ υπό τις γνωστές περιστάσεις κατόπιν απόφασης του ΠτΔ ο οποίος και χειρίστηκε, πολιτικώς, το θέμα προσωπικά (βλ., π.χ. τη σ.2 της Εισαγωγικής Δήλωσης την οποία ανέγνωσε ο ΠτΔ ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 05.09.2011 και τη σ.8 των σχετικών Πρακτικών της ίδιας ημερομηνίας). Αυτά τα στοιχεία, σε συνδυασμό με τους κινδύνους που ο ΠτΔ έμαθε ότι υφίσταντο λόγω των υψηλών θερμοκρασιών που αναπτύσσονταν μέσα στα εμπορευματοκιβώτια το καλοκαίρι, έπρεπε να είχαν οδηγήσει τον ΠτΔ τουλάχιστον εις το να επιζητά, σε συστηματική βάση, εμπειριστατωμένη ενημέρωση σχετικά με τις συνθήκες φύλαξης/προστασίας του φορτίου και ενδεχόμενες διακυμάνσεις στο βαθμό επικινδυνότητας του.

iv. Στην Εισαγωγική Δήλωση την οποία ανέγνωσε ο ΠτΔ ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 05.09.2011 (σ.11) αναφέρεται ότι «το όλο συμβάν [της 11^{ης} Ιουλίου 2011] αποτελεί μια αποτυχία του συστήματος».

Όμως,

(αα) Ο ΠτΔ είχε λάβει τουλάχιστον μία Αναφορά και Πίνακα σε σχέση με το περιεχόμενο του φορτίου (βλ. το Σημείο 2 στον Πίνακα, ανωτέρω) όπου γινόταν

επανελημμένη χρήση της λέξης «επικίνδυνο» (“dangerous”) στην περιγραφή στοιχείων του φορτίου. Επιπρόσθετα, κατά τη συνεδρίαση ΥΣ6/2009 του Υπουργικού Συμβουλίου που διεξήχθη στις 11.02.2009 (βλ. σσ.3/464-462), ο ΠτΔ ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι «έχουμε και την τελική έκθεση για το τι περιέχει [το φορτίο]»--κάτι που δείχνει ότι το αργότερο στις 11.02.2009 ο ΠτΔ είχε στη διάθεσή του πληροφόρηση σχετικά με όλο το φορτίο.

(ββ) Κατά ή περί την 6^η Σεπτεμβρίου 2010 ο ΠτΔ έλαβε Σημείωμα από τον ΔΔΓΠΔ στο οποίο επληροφορείτο ότι επιτελείς του Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας είχαν τοποθετηθεί υπέρ της καταστροφής της πυρίτιδας και των εκρηκτικών που συμπεριλαμβάνονταν στο φορτίο «λόγω των κάποιων κινδύνων που υπάρχουν με τις ψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται μέσα στα εμποροκιβώτια το καλοκαίρι» (βλ. το Σημείο 17 στον Πίνακα, ανωτέρω).

Στην κατάθεσή του ημερομηνίας 05.09.2011 ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής, ο ΠτΔ παραδέχτηκε ότι έλαβε «γνώση ότι υπάρχει κάποια επικινδυνότητα τον Σεπτέμβριο του 2010 από τον διευθυντή του γραφείου μου τον κύριο Παντελίδη, όταν συναντήθηκε με 2 στρατιωτικούς»—παραδοχή που προλόγισε με την πρόταση «[δ]εν μπορούσα εγώ να μυρίζουμαι την επικινδυνότητα του φορτίου και πόσο αυτή η επικινδυνότητα αναπτύσσετο περαιτέρω» (βλ. σ.7 των σχετικών Πρακτικών).

Όταν, δε, κατά τη διάρκεια της εν λόγω κατάθεσής του ο ΠτΔ ερωτήθη για το πώς είχε αντιληφθεί τη φράση

«κάποιοι κίνδυνοι» αυτός απάντησε (βλ. τις σσ.40-41 των σχετικών Πρακτικών) (δική μας η έμφαση):

«Κοιτάχτε λέγονταν διάφορα περί **αλλοίωσης**, περί κινδύνων οι οποίοι προέρχονται από την **έκθεση στη φύση, στον ήλιο**, έτσι το αντιλήφθηκα ότι οι κάποιοι κίνδυνοι εν πάση περιπτώσει εγώ δεν θεώρησα ότι βρισκόμασταν μπροστά στη δυνατότητα ή την πιθανότητα άμεσα έκρηξης γι' αυτό όμως παρόλα αυτά έδωσα στον κύριο Παντελίδη την συγκατάθεση μου να προχωρήσει με βάση και τη σύσκεψη που έκαμε με τον Πρέσβη του Ιράν και με τη Συρία ακόμα που είχαμε κάποιες επαφές να προχωρήσουν στο διαχωρισμό και την καταστροφή των υλικών που προκαλούσαν τους όποιους ή τους κάποιους κινδύνους.

....

...Συμφωνώ μαζί σας ότι έπρεπε να γίνουν πράγματα, **οι κίνδυνοι ήταν από την αλλοίωση της πυρίτιδας** έτσι ελέγετο αλλά και εκ των προτέρων και εκ των υστέρων, ιδιαίτερα την ημέρα του μεγάλου κακού ο αρχηγός της Εθνικής Φρουράς μου είπε ότι είχαμε την εντύπωση κύριε Πρόεδρε....ότι η πυρίτιδα δεν εκρήγνυται...»

Το προαναφερθέν απόσπασμα καταδεικνύει ότι, έστω και αν στον ΠτΔ μπορεί να μην μεταδόθηκε η ύπαρξη αυτού καθαυτού του κινδύνου έκρηξης, από το Σεπτέμβριο του 2010 ο ΠτΔ είχε επίγνωση τόσο του ότι το φορτίο ήταν εκτεθειμένο στη φύση, στον ήλιο, όσο και του ότι οι

«κίνδυνοι» σε σχέση με αυτό προέρχονταν από την αλλοίωση της πυρίτιδας.

(γγ) Στις 07.12.2010 η Γενική Ελέγκτρια της Δημοκρατίας υπέβαλε στον ΠτΔ την Ετήσια Έκθεσή της για το 2009 στην οποία γινόταν σαφής αναφορά, μεταξύ άλλων, στο ότι το φορτίο φυλασσόταν «σε υπαίθρια στοιβάδα, όπου εγκυμονούν κίνδυνοι πλήρους αλλοίωσης και καταστροφής του καθώς και ως προς το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος του φορτίου αποτελείται από πυρίτιδα διαφόρων ειδών των οποίων η σύνθεση και η αντίδραση τους σε ψηλές θερμοκρασίες είναι άγνωστη» (σ.54).

(δδ) Στις 20.12.2010 η εφημερίδα «Πολίτης» δημοσίευσε άρθρο που αρχίζει με τις λέξεις «[σ]ε υπαίθρια στοιβάδα και κάτω από αντίξοες συνθήκες φυλάσσεται, από τον Μάρτιο του 2009, το κατασχεθέν φορτίο από το πλοίο “Monchegorsk”»—λέξεις που παραπέμπουν σε οτιδήποτε εκτός από «κατάλληλη φύλαξη και προστασία».

Τα πιο πάνω καταδεικνύουν πως—έστω και αν υποτεθεί ότι «το σύστημα» στο σύνολό του απέτυχε ή/και ότι «[υ]πήρξε από τους αρμόδιους υποτίμηση των κινδύνων» (σ.12 της Εισαγωγικής Δήλωσης και σσ.13-15, 18-19, 43 των Πρακτικών της κατάθεσης του ΠτΔ ημερομηνίας 05.09.2011 ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής) ή/και ότι στον ΠτΔ ουδέποτε μεταδόθηκε το μήνυμα του ενδεχομένου έκρηξης της πυρίτιδας ή/και της σοβαρότητας της επικινδυνότητας του φορτίου (βλ. σσ.3-4, 9, 11, 28-29, 40-41 των Πρακτικών της κατάθεσης του ΠτΔ ημερομηνίας 05.09.2011 ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής)—ο ΠτΔ είχε στη διάθεσή του τις πληροφορίες εκείνες οι οποίες θα μπορούσαν και θα έπρεπε να τον είχαν οδηγήσει στο να συνειδητοποιήσει τουλάχιστον ότι το

φορτίο δεν ετύγχανε της κατάλληλης φύλαξης και προστασίας με αποτέλεσμα αυτό να αποτελεί πλέον «μεγάλο κίνδυνο». Υπενθυμίζεται εδώ ότι, ενόψει του πρακτικού της 6ης Φεβρουαρίου 2009, ο ΠτΔ είχε επίγνωση του ότι μία από τις προϋποθέσεις που θα έπρεπε να ικανοποιηθούν προκειμένου το φορτίο να μην αποτελέσει «μεγάλο κίνδυνο» δεν ήταν άλλη από αυτή της κατάλληλης φύλαξης και προστασίας.

2. Σύμφωνα με τις σσ.3/464-462:

Κατά τη συνεδρίαση ΥΣ6/2009 του Υπουργικού Συμβουλίου που διεξήχθη στις 11.02.2009, ο ΠτΔ ενημέρωσε το σώμα σχετικά με την υπόθεση του MONCHEGORSK.

Σύμφωνα με τη γραπτή κατάθεση την οποία ανέγνωσε ο κ. Μάρκος Κυπριανού ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 30.08.2011, κατά τη συνεδρίαση «[δ]εν έγινε συζήτηση του θέματος, αλλά μόνον ενημέρωση του Υπ. Συμβουλίου από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας» (βλ. σ.15/97 του μαρτυρικού υλικού).

Τα ερωτήματα που προκύπτουν σχετικά με τον ΠτΔ και τους (τότε) Υπουργούς του από την ενημέρωση στην οποία προέβη είναι τα ακόλουθα:

A. Στην αναφορά του ο ΠτΔ μίλησε περί της ανάγκης διεξαγωγής νέας σύσκεψης—προφανώς του Υπουργικού Συμβουλίου—προκειμένου «να λάβουμε απόφαση....αν θα φυλάξουμε το φορτίο στην Κύπρο ή αν θα το παραδώσουμε σε άλλη χώρα...Επομένως να ορίσουμε μία σύσκεψη και να αποφασίσουμε τελικά τι θα κάνουμε».

Από το μαρτυρικό υλικό φαίνεται ότι, αντίθετα με τις αναφορές του ΠτΔ στη συνεδρίαση της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2009, ουδέποτε διεξήχθη οποιαδήποτε νέα σύσκεψη του Υπουργικού Συμβουλίου για λήψη απόφασης σχετικά με το μέλλον του φορτίου.

Β. Στην αναφορά του ο ΠτΔ είπε στο Υπουργικό Συμβούλιο ότι η έρευνα του MONCHEGORSK έγινε και πως «αποδείχθηκε ότι έχει ένα-δυο κιβώτια, τα οποία είναι λίγο επικίνδυνα».

Πέντε μέρες προηγουμένως, όμως, κατά την υπό τον ΠτΔ σύσκεψη της 6^{ης} Φεβρουαρίου 2009, ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης φαίνεται να είχε πει ότι 4 εμπορευματοκιβώτια από τα μέχρι τότε ελεγχθέντα 36 (και όχι ένα-δυο κιβώτια επί του συνόλου το φορτίου) περιείχαν υλικά τα οποία θεωρούνταν κάπως επικίνδυνα.

Γιατί στην αναφορά του ο ΠτΔ μίλησε απλώς για «κιβώτια» και όχι για «εμπορευματοκιβώτια»; Και γιατί οι Υπουργοί Εξωτερικών και Άμυνας δεν παρενέβησαν προκειμένου να τον διορθώσουν (υπενθυμίζεται ότι οι εν λόγω Υπουργοί είχαν συμμετάσχει στη σύσκεψη της 6^{ης} Φεβρουαρίου 2009);

Επιπλέον, πώς έφθασε ο ΠτΔ στο συμπέρασμα ότι ένα-δυο κιβώτια επί του συνόλου του φορτίου ήταν «λίγο επικίνδυνα» όταν πέντε μέρες προηγουμένως φαίνεται να του είχε ειπωθεί ότι 4 εμπορευματοκιβώτια από τα μέχρι τότε ελεγχθέντα 36 (το σύνολο των εμπορευματοκιβωτίων ήταν 98) περιείχαν υλικά τα οποία θεωρούνταν κάπως επικίνδυνα; Και γιατί οι Υπουργοί Εξωτερικών και Άμυνας δεν παρενέβησαν προκειμένου να τον διορθώσουν (υπενθυμίζεται ότι οι εν λόγω Υπουργοί είχαν συμμετάσχει στη σύσκεψη της 6^{ης} Φεβρουαρίου 2009);

Γ. Γιατί στην αναφορά του ο ΠτΔ δεν ενημέρωσε το Υπουργικό Συμβούλιο για τις σχετικές προσφορές πολιτικής ή/και τεχνικής αρωγής που είχε λάβει μέχρι τη στιγμή εκείνη η ΚΔ από τρίτες χώρες (συμπεριλαμβανομένης, χωρίς περιορισμό, της προσφοράς βοήθειας από ΗΠΑ και ΗΒ για εξεύρεση κατάλληλης χώρας για παραλαβή του φορτίου);

Και, έτι σημαντικότερον, γιατί δεν ενημέρωσε το Υπουργικό Συμβούλιο ότι στην επιστολή της προς την ΚΔ ημερομηνίας 06.02.2009 η αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας είχε αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή θα εκτιμούσε οποιοσδήποτε προσπάθειες της ΚΔ για εξερεύνηση επιλογών για παροχή βοήθειας από άλλα Κράτη Μέλη στο ζήτημα του φορτίου;

3. Η ΚΔ δεν επιθυμούσε την έλευση του φορτίου στην Κύπρο (βλ., π.χ., την τοποθέτηση του κ. Μάρκου Κυπριανού στην Επιτροπή Άμυνας της Βουλής όπως αυτή διατυπώνεται στη σ.54 των Πρακτικών της Συνεδρίας της 27^{ης} Ιουλίου 2011, την τοποθέτηση του κ. Λεωνίδα Παντελίδη επίσης στην Επιτροπή Άμυνας της Βουλής όπως αυτή διατυπώνεται στις σσ.202-203, 206, των Πρακτικών της Συνεδρίας της 27^{ης} Ιουλίου 2011, και την τοποθέτηση του ΠτΔ όπως αυτή διατυπώνεται στη σ.21 των Πρακτικών της κατάθεσής του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 05.09.2011).

Επιπλέον, η ΚΔ φαίνεται να είχε δώσει στη διεθνή κοινότητα το μήνυμα ότι δεν είχε την ικανότητα και εγκαταστάσεις για την αποθήκευση, ασφαλή φύλαξη ή διάθεση του φορτίου του MONCHEGORSK (βλ. το Σημείο 6 στον Πίνακα, ανωτέρω). Μάλιστα, κατά ή περί τις 29.01.2009, αναφέρθηκε στον Αναπληρωτή Υπουργό Εξωτερικών της Συρίας που επισκεπτόταν την ΚΔ ειδικά για το ζήτημα του MONCHEGORSK ότι η ΚΔ δεν επιθυμούσε την εδώ διατήρηση του φορτίου «λόγω σοβαρών κινδύνων που προκαλεί περιεχόμενο αυτού...») (βλ. σσ.3/413-411).

Σημειώνοντας τη θέση της ΚΔ, η αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας, στην επιστολή της ημερομηνίας 06.02.2009, είχε δηλώσει ότι η Επιτροπή “...would appreciate any efforts by the Republic of Cyprus to explore options for other Member States to assist in this matter” (βλ. το Σημείο 11 στον Πίνακα ανωτέρω). Υπενθυμίζεται εδώ ότι στην ίδια επιστολή η Επιτροπή είχε πληροφορήσει την ΚΔ ότι “...this materiel [δηλαδή, το φορτίο του MONCHEGORSK] should be retained for possible further inspections or until appropriate disposition of the materiel is determined”: με

άλλα λόγια, η Επιτροπή είχε δηλώσει ότι η ΚΔ θα έπρεπε να κατακρατήσει το φορτίο όχι επ' αόριστο αλλά για σκοπούς ενδεχόμενων περαιτέρω ελέγχων ή μέχρις ότου θα αποφασιζόταν η κατάλληλη διάθεση του υλικού¹⁵.

Όμως...

A. Μόλις 48 ώρες μετά που ο ΓΔΥΠΕΞ είχε επαναλάβει στην Τσέχικη Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ότι η ΚΔ δεν είχε επαρκείς εγκαταστάσεις για αποθήκευση ή διάθεση του φορτίου (βλ. σσ.4^α/144-142), στις 12.02.2009 η ΚΔ πληροφόρησε την αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας ότι “[t]he Republic of Cyprus has managed to overcome the initial anticipated difficulties and has ensured adequate and appropriate facilities for safe storage of the cargo” (βλ. σσ.4^α/147-146).

Επεξηγώντας αυτή τη δραματική αλλαγή στάσης, στην τοποθέτησή του ενώπιον την Επιτροπής Άμυνας της Βουλής ο κ. Μάρκος Κυπριανού είπε:

«Απ' ό,τι θυμούμαι και με βάση ενημέρωση του Προέδρου προς το Υπουργικό Συμβούλιο μας είπε ότι οι στρατιωτικοί μας διαβεβαιώνουν ότι δεν υπάρχει πρόβλημα φύλαξης, δεν υπάρχει πρόβλημα ασφάλειας....επομένως, εφόσον δεν υπάρχει πρόβλημα φύλαξης στην Κύπρο και δεν υπάρχει κίνδυνος....τότε να φυλαχθεί [βλ. σ.55 των Πρακτικών της Συνεδρίας της 27^{ης} Ιουλίου 2011]

...

¹⁵ Ο έλεγχος του φορτίου από τις αρχές της ΚΔ ολοκληρώθηκε γύρω στις 24.03.2009 (βλ. σσ.4^α/199-190).

Με βάση το Δίκαιο της ΚΔ, από τις 13.03.2009 το φορτίο κατέστη περιουσιακό στοιχείο της ΚΔ μέσω δήμευσης (βλ. σσ.3/390-389 και 3/130). Συνεπώς, από 13.03.2009 και μετά η ΚΔ είχε το νομικό δικαίωμα να αποφασίσει για τον τρόπο διάθεσης αυτού.

Στην αρχική μας αντίδραση [δηλαδή στις 3 Φεβρουαρίου 2009], πριν μας δοθούν αυτές οι διαβεβαιώσεις [των στρατιωτικών], και μέσα σε μια προσπάθεια, να είμαι ειλικρινής να ξεφορτωθούμε τον μπελά, γράψαμε στο Συμβούλιο Ασφαλείας και είπαμε «ξέρετε, έχουμε δυσκολία εμείς να το χειριστούμε το φορτίο» και ζητήσαμε από το Συμβούλιο Ασφαλείας να το αναλάβει. Τότε για μας η καλύτερη λύση ήταν να το αναλάβουν τα Ηνωμένα Έθνη. Το Συμβούλιο Ασφαλείας απάντησε πίσω και είπε «εμείς δεν μπορούμε να το αναλάβουμε ως Ηνωμένα Έθνη, αν έχετε πρόβλημα, κινηθείτε εσείς διμερώς, για να βρείτε κάποιον ο οποίος θα το αναλάβει». Δηλαδή, ήταν απάντηση στη δική μας παρατήρηση.

Στο μεταξύ ήρθε διαβεβαίωση, όπως είπα προηγουμένως, και αποφασίστηκε να κρατηθεί στην Κύπρο [βλ. σ.194 των Πρακτικών της Συνεδρίας της 27^{ης} Ιουλίου 2011]...»

Παρόμοια ήταν η επεξήγηση που έδωσε ο κ. Κυπριανού ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 01.09.2011 (βλ. σσ.5-6 των σχετικών Πρακτικών)—παρόμοιο και το νόημα του ακόλουθου αποσπάσματος από την Εισαγωγική Δήλωση την οποία ανέγνωσε ο ΠτΔ ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 05.09.2011 (σ.4):

«Η επιθυμία μας ήταν να βρεθεί τρόπος το φορτίο να μην παραμείνει στην Κύπρο. Στα πλαίσια της προσπάθειάς μας το φορτίο να κατασχεθεί από τον ΟΗΕ, ενημερώνοντας την Επιτροπή Κυρώσεων, διατυπώσαμε τη θέση ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα είχε τη δυνατότητα να κρατήσει και αποθηκεύσει το φορτίο, ως επιχείρημα στην προσπάθεια μας να πείσουμε για την ανάγκη άμεσης εμπλοκής του Συμβουλίου Ασφαλείας.»

Στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 02.09.2011 ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ κ. Μηνάς Χατζημιχαήλ προέβη στις εξής παρατηρήσεις για τις επιστολές που ανηλλάγησαν μεταξύ της ΚΔ και της Επιτροπής Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας κατά την περίοδο 03.02.2009-12.02.2009 (αμφοτέρων των ημερομηνιών συμπεριλαμβανομένων):

- i. Μέσα από επικοινωνία που είχε με τον ΓΔΥΠΕΞ, ο κ. Χατζημιχαήλ φαίνεται να είχε ουσιαστικά αντιληφθεί ότι η επιστολή της ΚΔ ημερομηνίας 03.02.2009 είχε περάσει και από τον ΠτΔ (βλ. σσ.28-29 των σχετικών Πρακτικών).
- ii. Ενόψει του περιεχομένου της απαντητικής επιστολής της Επιτροπής Κυρώσεων ημερομηνίας 06.02.2009, η Επιτροπή άφηνε στην ΚΔ την πρωτοβουλία να κινηθεί, αν επιθυμούσε, προς τρίτες χώρες για βοήθεια στο θέμα του φορτίου (βλ. σσ.30-31, 38, των σχετικών Πρακτικών).
- iii. Ο κ. Χατζημιχαήλ θεωρούσε ότι η διαφοροποίηση μεταξύ του περιεχομένου της επιστολής της ΚΔ ημερομηνίας 03.02.2009 και της επιστολής της ΚΔ που τελικώς εστάλη στις 12.02.2009 αιφνιδίαζε. Σε επικοινωνία που είχε με τον ΓΔΥΠΕΞ, ο ΓΔΥΠΕΞ ανέφερε στον κ. Χατζημιχαήλ πως οι οδηγίες που είχαν δοθεί σ' αυτόν (δηλαδή, στον κ. Αιμιλίου) ήταν όντως όπως αποσταλεί η επιστολή της ΚΔ, που τελικώς εστάλη στις 12.02.2009. (Βλ. σσ.31-32 των σχετικών Πρακτικών.)

Στη δική του κατάθεσή ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 01.09.2011 (βλ. σ.7 των σχετικών Πρακτικών), ο κ. Μάρκος Κυπριανού εξέφρασε τη θέση ότι όλες οι κινήσεις/αλληλογραφία/επαφές της εποχής γίνονταν σε συνεννόηση και με το Προεδρικό Μέγαρο.

B. Η ΚΔ δεν εκμεταλλεύθηκε τις σχετικές προσφορές πολιτικής ή/και τεχνικής αρωγής που είχε λάβει από τρίτες χώρες/οργανισμούς (συμπεριλαμβανομένης, χωρίς περιορισμό, της προσφοράς βοήθειας από ΗΠΑ και ΗΒ για εξεύρεση κατάλληλης χώρας για παραλαβή του φορτίου) (βλ. τα Σημεία 7-13 στον Πίνακα ανωτέρω) και δεν εισάκουσε τον προεδρεύοντα της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας σύμφωνα με τον οποίο η ΚΔ έπρεπε να αρχίσει διαβουλεύσεις για να βρει τρίτη χώρα που να είναι διατεθειμένη να παραλάβει το φορτίο (βλ. το Σημείο 11 στον Πίνακα ανωτέρω).

Παρατίθεται εδώ απόσπασμα από Μήνυμα της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της ΚΔ στον ΟΗΕ-NY ημερομηνίας 18.02.2009 που δείχνει ότι, ενώ στις 03.02.2009 η ΚΔ είχε γράψει στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας ότι

“[i]n case the Committee adopts the view that return of the load to Iran is not a permissible option under the said Resolutions, the Republic of Cyprus requests that the United Nations Security Council take possession of the said material...” (βλ. σσ.4^α/63-61),

μόλις 15 μέρες μετά η ΚΔ ουσιαστικά πληροφορούσε την προεδρεύουσα χώρα της Επιτροπής (Ιαπωνία) ότι δεν είχε πρόθεση για μετακίνηση του φορτίου:

«...[Ιάπωνας] συνομιλητής μου ρώτησε πώς πρέπει να ερμηνεύσουν την επιστολή μας σε ό,τι αφορά τον χρονικό ορίζοντα κατακράτησης του φορτίου. Απάντησα ότι δεν έχουμε πρόθεση να το μετακινήσουμε και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο έχουμε προβεί σε διευθετήσεις αποθήκευσής του. Σε ερώτηση του αν έχουν απορριφθεί οι προσφορές τρίτων κρατών να παραλάβουν το φορτίο, απαντήσαμε ότι αυτές δεν έχουν απορριφθεί διότι απλούστατα δεν έχουν τεθεί προς εξέταση.

Από τη στιγμή που αποφασίσαμε εμείς οι ίδιοι να αποθηκεύσουμε το φορτίο, τότε η περαιτέρω διαβούλευση για το πού θα καταλήξει έχει καταστεί αχρείαστη» (βλ. σσ.4^α/170-169).

Με άλλα λόγια, από τη στιγμή που αποφασίστηκε η κατάσχεση του φορτίου (12.02.2009) η ΚΔ παραιτήθηκε από οποιανδήποτε προσπάθεια παράδοσης του φορτίου σε τρίτη χώρα, έστω και σε καθαρά «διμερές» επίπεδο (δηλαδή χωρίς την «παρεμβολή» του Συμβουλίου Ασφαλείας).

Αυτό καταδεικνύεται και από την ακόλουθη αναφορά του ΔΔΓΠΔ στο Σημείωμά του προς τον ΠτΔ ημερομηνίας 11.07.2011 (βλ. σ.4^α/277):

«Προς τους συνομιλητές μας Αμερικανούς και άλλους προτείναμε όπως το φορτίο παραληφθεί από τρίτη χώρα (Γερμανία, Γαλλία κ.α.) μετά από απόφαση και οδηγίες του Συμβουλίου Ασφαλείας («απόπλου από την Κύπρο με μπλε σημαία»).

Μετά που οι χώρες μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας έδειξαν απροθυμία και στην απάντησή του το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν απαντά το ερώτημα για το τι θα πρέπει η Κύπρος να πράξει συγκεκριμένα, συζήτησα με τον Αμερικανό Πρέσβη κατά πόσο η παράδοση του φορτίου στην Μάλτα θα εκλαμβάνονταν ως ικανοποίηση των Ψηφισμάτων. Η συζήτηση όμως αυτή δεν ολοκληρώθηκε γιατί εν τω μεταξύ αποφασίστηκε η κατάσχεση του φορτίου από την Κυπριακή Δημοκρατία.»

Ειρήσθω εν παρόδω, σημειώνεται εδώ ότι στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 01.09.2011 (βλ. σσ.10-11 των σχετικών Πρακτικών) ο κ. Μάρκος Κυπριανού καταλόγισε τη μη αξιοποίηση προσφορών τεχνικής βοήθειας στο γεγονός ότι ούτε το Υπουργείο

Άμυνας ούτε το ΓΕΕΦ—που εφύλατταν το φορτίο—είχαν διαμηνύσει ότι είχαν ανάγκη αρωγής.

Από τα πιο πάνω εξάγεται το συμπέρασμα ότι το έμμεσο πλην σαφές «παράπνο» που εκφράζεται στην Εισαγωγική Δήλωση την οποία ανέγνωσε ο ΠτΔ ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 05.09.2011 (σσ.4-5) καθώς και στην κατάθεσή του της ίδιας ημερομηνίας (βλ. τις σσ.34-35 των σχετικών Πρακτικών)—δηλαδή ότι ενώπιον της ΚΔ δεν υπήρξε κατεύθυνση του Συμβουλίου Ασφαλείας ή άλλη συγκεκριμένη και ολοκληρωμένη πρόταση από άλλη χώρα σε σχέση με τη μετακίνηση του φορτίου οπουδήποτε αλλού εκτός Κύπρου—κρίνεται ως αδικαιολόγητο. Δεδομένου του περιεχομένου της απαντητικής επιστολής της Επιτροπής Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας ημερομηνίας 06.02.2009, η Επιτροπή άφηνε (αν όχι παρότρυνε) την ΚΔ ελεύθερη να αναλάβει πρωτοβουλία σε διμερές επίπεδο προς τρίτες χώρες για αναζήτηση βοήθειας—ακόμα και εναλλακτικού αποδέκτη—στο θέμα του φορτίου (βλ. το Σημείο 11 στον Πίνακα ανωτέρω). Η πεποίθησή μας αυτή ενισχύεται από το ακόλουθο απόσπασμα Σημειώματος του ΔΔΓΠΔ προς τον ΠτΔ ημερομηνίας 02.02.2009 όπου ο ΔΔΓΠΔ διαβιβάζει στον ΠτΔ τα όσα άκουσε από τον Βρετανό Ύπατο Αρμοστή (βλ. σσ.4^α/239-237) (δική μας η έμφαση):

«Μου τηλεφώνησε σήμερα ο Βρετανός Ύπατος Αρμοστής....ο οποίος μου είπε ότι μιλούσε με οδηγίες της κυβέρνησης του και ότι υπάρχει κοινή θέση των Πρεσβειών, της Βρετανίας, των ΗΠΑ, Γαλλίας και Γερμανίας. Αναφέρθηκε επίσης σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχαν ενωρίτερα με το Γάλλο Πρέσβη και είπε ότι οι ενέργειες των τεσσάρων είναι συμφωνημένες και συντονισμένες.

...

Εάν η Επιτροπή [Κυρώσεων] διαπιστώσει ότι πράγματι υπάρχει παραβίαση, τότε από εκεί και πέρα η Κύπρος έχει την κάλυψη των Ηνωμένων Εθνών και είναι ελεύθερη να πράξει ότι νομίζει. Η διαπίστωση της παραβίασης από την Επιτροπή Κυρώσεων είναι το μόνο που χρειάζεται η Κύπρος από τα Ηνωμένα Έθνη.»

Η απόφαση για διατήρηση του φορτίου στην ΚΔ, πέραν από μια μεταβατική/προσωρινή περίοδο, φαίνεται να ήταν το αποτέλεσμα αμιγώς πολιτικών σχεδιασμών.

Αναφέρει ο ΔΔΓΠΔ σε συνάντησή του με τον Πρέσβη του Ιράν στις 09.06.2009 (βλ. σσ.4^ο/260-259):

«...το φορτίο...για εμάς είναι ένα επιπλέον βάρος. Όμως η απόφαση μας να το κρατήσουμε οφείλεται στο ότι αξιολογήσαμε ότι θα είχαμε μικρότερο πρόβλημα με φίλες χώρες όπως η Συρία και το Ιράν παρά εάν το παραδίδαμε. Σε κάθε περίπτωση θα καταγράψουμε τη θέση του Ιράν και θα ενημερωθεί ο ΠτΔ. Δεν θέλουμε, σημείωσε ο κ. Παντελίδης, να δημιουργηθούν άλλα προβλήματα στις σχέσεις μας με το φιλικό Ιράν.»

Οκτώ μέρες προηγουμένως, σε συνάντηση που είχε με τον Σύριο Πρόεδρο την 1^η Ιουνίου 2009, ο Υπουργός Εξωτερικών της ΚΔ έλεγε (βλ. σσ.3/471-470):

«...η ΚΔ επέδειξε ελαστικότητα στη νομική ερμηνεία του φορτίου που απέστειλε στην Επιτροπή Κυρώσεων, εισηγήθηκε εναλλακτικές επιλογές ως προς το μέλλον του φορτίου και αντιστάθηκε σε πιέσεις να το αποστείλει σε τρίτη χώρα.»

Σχετικό είναι και το ακόλουθο απόσπασμα από το πρακτικό της υπό τον ΠτΔ σύσκεψης της 6^{ης} Φεβρουαρίου 2009, το οποίο παραθέτει τις απόψεις του ίδιου του ΠτΔ που εκφράσθηκαν αφού ο κ. Κώστας Παπακώστας είχε πει ότι «η επιλογή του να κρατήσουμε το φορτίο θα ήταν η δυσμενέστερη από τις...επιλογές» (βλ. σσ.4^ο/410-407):

«Ο ΠτΔ...[τ]όνισε...πως το πολιτικό κόστος του να παραληφθεί το φορτίο από κ-μ του ΣΑ του ΟΗΕ, ή του να δοθεί σε άλλο κράτος, θα είναι μεγαλύτερο από το να κρατηθεί στην Κύπρο

...

...ο ΠτΔ ανέφερε πως οι αποφάσεις για το θέμα θα ληφθούν σε πολιτικό επίπεδο και όταν έλθει η στιγμή θα εξεταστούν όλα τα πιθανά προβλήματα.»

Σχετικό επίσης είναι και το ακόλουθο απόσπασμα από το πρακτικό της συνεδρίασης ΥΣ6/2009 του Υπουργικού Συμβουλίου που διεξήχθη στις 11.02.2009 (βλ. σσ.3/464-462):

«[ΠτΔ]: Και το ερώτημα που τίθεται μπροστά μας...είναι αν θα φυλάξουμε το φορτίο στην Κύπρο ή αν θα το παραδώσουμε σε άλλη χώρα, η οποία να πάρει και τον έπαινο της εφαρμογής της απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας. Η δική μου άποψη...είναι ότι εφόσον το φορτίο δεν είναι επικίνδυνο να κρατήσουμε εδώ αυτό το υλικό, ώστε να επιδείξουμε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία είναι κυρίαρχο Κράτος και εφαρμόζει αυτούσια τα Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας.»

Η πολιτική πτυχή του ζητήματος του MONCHEGORSK και του φορτίου του έλαβε τέτοια διάσταση στη συλλογιστική του ΠτΔ που ο τελευταίος, κατά τη συνάντησή του με τον Σύριο Πρόεδρο στις 31 Αυγούστου 2009, έδωσε την ακόλουθη υπόσχεση/διαβεβαίωση στον κ. Assad (εφεξής, «η Υπόσχεση») (δική μας η έμφαση):

«[Ο ΠτΔ] [α]ναφέρθηκε και στο πρόσφατο περιστατικό με το πλοίο MONCHEGORSK όπου παρά τις πιέσεις αρκετών μεγάλων δυνάμεων για να κατασχεθεί και να τους παραδοθεί το φορτίο, **η Κυβέρνηση αποφάσισε να κρατήσει και να φυλάξει το φορτίο μέχρις ότου μπορεί να το επιστρέψει στη Συρία ή το Ιράν.**

...

[Η ΚΔ] ξόδεψε 200,000 ευρώ για την κατασκευή χώρων φύλαξης του φορτίου, με στόχο την τελική επιστροφή του στη Συρία, μόλις αυτό καταστεί εφικτό. Ο ΠτΔ διαβεβαίωσε ότι σε καμία περίπτωση η Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα παραδώσει το φορτίο σε οποιαδήποτε χώρα ή οργανισμό εκτός από τη Συρία ή το Ιράν.

...

Ο Πρόεδρος Άσσαντ ανέφερε ότι...μπορούν να γίνουν κάποιες ενέργειες για τερματισμό του δρομολογίου [Συρίας-κατεχομένων]...Ο Πρόεδρος Άσσαντ ζήτησε όμως και από τον Πρόεδρο Χριστόφια να βοηθήσει τη Συριακή Κυβέρνηση όσον αφορά στο φορτίο του πλοίου.

Ο Πρόεδρος Χριστόφιας διαβεβαίωσε ότι το φορτίο δεν θα δοθεί σε οποιοδήποτε και θα παραμείνει φυλαγμένο στην Κύπρο, μέχρις ότου είναι δυνατή η επιστροφή του στη Συρία ή το Ιράν.»

(Βλ. σσ.3, 6, 7 του «Πρακτικού Συνάντησης ΠτΔ με κ. Bashar Al-Assad, Πρόεδρο της Συριακής Αραβικής Δημοκρατίας, Δαμασκός, 31 Αυγούστου 2009» που επισυνάπτεται στην κατάθεση του κ. Ιάκωβου Γεωργίου στην Αστυνομία η οποία δόθηκε στις 02.08.2011. Ενόψει του μαρτυρικού υλικού, φαίνεται ότι στη συνάντηση ήταν παρόντες, μεταξύ άλλων, και οι κκ. Μ. Κυπριανού και Λ. Παντελίδης.)

Είναι πρόδηλο ότι η Υπόσχεση του ΠτΔ ήταν τέτοια που ουσιαστικά απέκλειε κάθε ενδεχόμενη πρωτοβουλία για εκποίηση ή/και καταστροφή ή/και παράδοση σε τρίτο, του φορτίου, τουλάχιστον για όσο χρόνο η Συρία ή/και το Ιράν επέμεναν σε επιστροφή του¹⁶. Δηλαδή,

¹⁶ Το περιεχόμενο της Υπόσχεσης του ΠτΔ μπορεί να εξηγηθεί και τα ακόλουθα:

- (i) την τοποθέτηση του Σύριου Υφυπουργού Εξωτερικών κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του κ. Μάρκου Κυπριανού στη Συρία τον Αύγουστο του 2010 ότι η Κύπρος είχε υποσχεθεί να πράξει κάτι επί του ζητήματος του MONCHEGORSK (βλ. σ.3/475)·
- (ii) τη δήλωση του κ. Μάρκου Κυπριανού στην Επιτροπή Άμυνας της Βουλής ότι το φορτίο δεν μπορούσε να φύγει από την Κύπρο (βλ. σσ.40, 43 των Πρακτικών της Συνεδρίας της 18^{ης} Ιουλίου 2011)·
- (iii) τη δήλωση του κ. Μάρκου Κυπριανού στην γραπτή κατάθεση την οποία ανέγνωσε ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 30.08.2011, ότι «δεν καθορίστηκε ο χρόνος φύλαξης του φορτίου. Και αν ακόμα ήταν στην σκέψη κάποιου ότι η φύλαξη θα ήταν προσωρινή, πολύ

αντίθετα με τα όσα υποστηρίζονται στην Εισαγωγική Δήλωση που ανέγνωσε ο ΠτΔ ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 05.09.2011 (σ.10), κρίνουμε ότι—de facto—η Υπόσχεση του ΠτΔ δημιούργησε ένα πλαίσιο πολιτικής κατακράτησης του φορτίου μέχρις ότου καταστεί εφικτή η επιστροφή του στη Συρία ή στο Ιράν. Αυτό ισχύει έστω και αν στην Εισαγωγική Δήλωση του ΠτΔ (σ.10) η κίνηση του τελευταίου περιγράφεται ως «διπλωματικός ελιγμός που ήμασταν υποχρεωμένοι να κάνουμε για λόγους εθνικού συμφέροντος». (Για τις συνθήκες της εποχής οι οποίες, σύμφωνα με τον ΠτΔ, επέβαλαν ένα τέτοιο ελιγμό βλ. τις σσ.21-22 των Πρακτικών της κατάθεσης του ΠτΔ ημερομηνίας 05.09.2011 ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής.) Βεβαίως, από το μαρτυρικό υλικό προκύπτει ότι γύρω στις 3 Σεπτεμβρίου 2010 ο Ιρανός Πρέσβης στην ΚΔ πληροφόρησε τον ΔΔΓΠΔ ότι το Ιράν δεν θα είχε ένσταση στην καταστροφή της πυρίτιδας και των υπόλοιπων εκρηκτικών και ότι οι Ιρανοί θα μπορούσαν να μιλήσουν και με τους Σύριους για να μην δημιουργήσουν ούτε αυτοί κανένα πρόβλημα (βλ. το Σημείο 16 του Πίνακα πιο πάνω): κάτι που οδήγησε τον ΔΔΓΠΔ στη συζήτηση της ιδέας για καταστροφή στις συσκέψεις της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 2010 και 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011. Το γεγονός όμως ότι η ιδέα της καταστροφής άρχισε να «παίζει» μόνο αφού είχε διαφανεί αποστασιοποίηση του Ιράν από τη διεκδίκηση του φορτίου υπέρ του ιδίου ή/και της Συρίας αποδεικνύει ότι είχε δημιουργηθεί ένα πλαίσιο πολιτικής κατακράτησης του φορτίου στο νησί τουλάχιστον για όσο χρόνο ή Συρία ή/και το Ιράν θα επέμεναν σε επιστροφή του. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, τουλάχιστον μεταξύ 31^{ης} Αυγούστου 2009 και 3^{ης} Σεπτεμβρίου 2010, δηλαδή για περίοδο πέραν του ενός έτους, το φορτίο παρέμεινε στην Κύπρο—εκτεθειμένο στη φύση με ότι αυτό συνεπαγόταν για τη σύνθεσή του—σε «συμμόρφωση» προς την Υπόσχεση που είχε δώσει ο ΠτΔ στον Σύριο ομόλογό του. Χάθηκε έτσι πολυτιμότερος χρόνος εντός του οποίου θα μπορούσαν, άνετα, να είχαν εκπονηθεί και υλοποιηθεί σχέδια για οριστική απαλλαγή της ΚΔ από το φορτίο μέσω της

γρήγορα φάνηκε ότι δεν θα ήταν για σύντομο χρόνο. Και τούτο γιατί η ανάγκη για πολιτικές ισορροπίες και οι πολιτικοί κίνδυνοι για την Κύπρο δεν εξέλειπαν. Είναι δε γι' αυτό που σαν ΥΠΕΞ υποδείξαμε με τις επιστολές μας ότι οι πολιτικοί λόγοι εξακολουθούσαν να υπάρχουν» (σ.15).

εκποίησης του ή/και της καταστροφής του ή/και της παράδοσής του για φύλαξη σε τρίτο.

4. Η απόφαση για κατακράτηση, εκφόρτωση και αποθήκευση του φορτίου στην ΚΔ, και, γενικά, ο πολιτικός χειρισμός του όλου ζητήματος (συμπεριλαμβανομένης, χωρίς περιορισμό, της άσκησης του υπέρτατου ελέγχου τουλάχιστον επί θεμάτων που είχαν να κάνουν με την ενδεχόμενη εκποίηση ή/και καταστροφή ή/και παράδοση σε τρίτο του φορτίου) ανήκε--με βάση το μαρτυρικό υλικό ενώπιον μας--στον ίδιο τον ΠτΔ. Αυτό προκύπτει, μεταξύ άλλων, από τα ακόλουθα:

A. Το Υπουργικό Συμβούλιο ουδέποτε έλαβε οποιανδήποτε απόφαση επί του θέματος.

Σχετικό είναι το ακόλουθο απόσπασμα από το πρακτικό της σύσκεψης που διεξήχθη στις 06.08.2009 και στην οποία γίνεται αναφορά στο Σημείο 14 του Πίνακα πιο πάνω (βλ. σσ.3/142-140):

«[Ο ΓΔΥΠΕΞ] [ε]νημέρωσε...ότι δεν υπάρχει σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.»

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η προαναφερθείσα Υπόσχεση του ΠτΔ προς τον Σύριο ομόλογό του ημερομηνίας 31.08.2009 φαίνεται να έγινε χωρίς την προηγούμενη ενημέρωση ή/και απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

B. Το πρακτικό της υπό τον ΠτΔ σύσκεψης της 6^{ης} Φεβρουαρίου 2009 (βλ. σσ.4^α/410-407) και το απόσπασμα από το πρακτικό της συνεδρίασης ΥΣ6/2009 του Υπουργικού Συμβουλίου που διεξήχθη στις 11.02.2009 (βλ. σσ.3/464-462). Τα εν λόγω κείμενα δείχνουν ότι οι αποφάσεις για το θέμα λαμβάνονταν σε πολιτικό επίπεδο και πως ο ΠτΔ είχε τοποθετηθεί ανοιχτά υπέρ της κράτησης του φορτίου στην Κύπρο.

Γ. Απόσπασμα από Σημείωμα του ΔΔΓΠΔ προς ΠτΔ ημερομηνίας 12.02.2009 (βλ. σ.4^α/253) (δική μας η έμφαση):

«Μου τηλεφώνησε σήμερα ο Γάλλος Πρέσβης...για να με ρωτήσει εάν αυτά που διαβάζουν στις εφημερίδες έχουν κάποια βάση και εάν σκεφτόμαστε να τους ζητήσουμε να παραλάβουν το φορτίο...

Του είπα ότι μέχρι να υπάρξει τελική απόφαση **του Προέδρου της Δημοκρατίας** θεωρητικά όλα τα σενάρια είναι ανοιχτά, παρόλο ότι η τελική απόφαση, θεωρώ, μάλλον δεν θα είναι να τα παραδώσουμε αλλού.»

Σε άλλη μαρτυρία του ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης λέει ότι με το που η ΚΔ ζήτησε από το MONCHEGORSK να καταπλεύσει σε Κυπριακό λιμάνι για έλεγχο ξεκίνησε από εκείνον, κάτω από τη συνεχή καθοδήγηση και τις οδηγίες **του ΠτΔ**, δραστηριότητα για αντιμετώπιση του προβλήματος. Τελικά, συνεχίζει ο κ. Παντελίδης, το γεγονός ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν έδωσε στην Κύπρο καθαρή εντολή δυνάμει της οποίας το φορτίο θα μπορούσε να απομακρυνθεί πάνω σε πλοίο επί του οποίου θα κυμάτιζε η σημαία του ΟΗΕ, ανάγκασε **τον ΠτΔ** να προχωρήσει στην κατάσχεση.

Δ. Απόσπασμα από το πρακτικό σύσκεψης που διεξήχθη στις 06.08.2009 (βλ. σσ.3/142-140) (δική μας η έμφαση):

«Η θέση του [Γενικού Εισαγγελέα] ήταν ότι εφόσον θέση της Κυβέρνησης είναι η συνέχιση της φύλαξης του φορτίου και το Τμήμα Τελωνείων δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα, τότε θα πρέπει να συνεχιστεί η φύλαξη του φορτίου **συμφώνως των οδηγιών ΠτΔ**, μέχρι να ληφθούν διαφορετικές οδηγίες.»

Υπενθυμίζεται ότι στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 29.08.2011 ο κ. Νίκος Αιμιλίου επιβεβαίωσε ότι οι οδηγίες που του δόθηκαν από τον κ. Μάρκο Κυπριανού σχετικά με την επιθυμητή κατάληξη της εν λόγω σύσκεψης δόθηκαν κατόπιν συνεννόησης του Υπουργού Εξωτερικών με τον ΠτΔ (βλ. τις σσ.72-74 των σχετικών Πρακτικών)—κάτι που ο κ. Κυπριανού στη δική του κατάθεση την επομένη, παραδέχτηκε (βλ. σσ.64-65 των σχετικών Πρακτικών).

Ε. Απόσπασμα από τη γραπτή κατάθεση την οποία ανέγνωσε ο κ. Μάρκος Κυπριανού ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 30.08.2011 (βλ. σσ.15/96-93, 88, 87, 84, του μαρτυρικού υλικού) (δική μας η έμφαση):

«Εκλαμβάνω ότι την τελική απόφαση για την κατάσχεση του φορτίου και την αποθήκευση του στην Κύπρο την έλαβε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

...

Η απόφαση για κατάσχεση του φορτίου και εκφόρτωση και φύλαξη του στην Κύπρο ήταν πολιτική απόφαση.

...

...ούτε εγώ προσωπικά, ούτε το ΥΠΕΞ πήραμε την σχετική απόφαση. Όμως έχοντας υπόψη τις απόψεις των ειδικών, όπως ενημέρωσε ο Πρόεδρος το Υπ. Συμβούλιο, σαν ΥΠΕΞ δεν διαφωνήσαμε με την απόφαση αυτή.

...

...η τελική κατάληξη της σύσκεψης [της 6^{ης} Αυγούστου 2009] με την σύμφωνη γνώμη όλων των παρευρισκομένων ήταν, κατόπιν εισήγησης του ΓΔ του ΥΠΕΞ το φορτίο να παραμείνει υπό την επίβλεψη της ΕΦ και μέχρι τον Οκτώβριο 2009 τα αρμόδια τμήματα και Υπουργεία θα έπρεπε να ετοιμάσουν εισηγήσεις ως προς τον περαιτέρω χειρισμό του θέματος.

Στην ίδια αυτή σύσκεψη ο Γεν. Εισαγγελέας ανέφερε ότι «εφόσον θέση της Κυβέρνησης είναι η συνέχιση της φύλαξης του φορτίου και το Τμήμα Τελωνείων δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα, τότε θα πρέπει να συνεχιστεί η φύλαξη του φορτίου **συμφώνως των οδηγιών του Προέδρου της Δημοκρατίας**, μέχρι να ληφθούν διαφορετικές οδηγίες».

Πρέπει εδώ να επισημάνω ότι μέχρι την 11^η Ιουλίου 2011 στο ΥΠΕΞ δεν δόθηκαν ποτέ διαφορετικές οδηγίες από τον Πρόεδρο.

...

Η κατάσχεση του φορτίου και αποθήκευση του στην Κύπρο ήταν πολιτική απόφαση του Προέδρου της Δημοκρατίας που κατέστη πολιτική της Κυβέρνησης και ως εκ τούτου **μόνον ο Πρόεδρος ή το Υπ. Συμβούλιο μπορούσε να δώσει οδηγίες για αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του φορτίου. Το ΥΠΕΞ δεν είχε καμιά εξουσία να αλλάξει την απόφαση για το θέμα.**

...

Όπως έχω ήδη πει, **τυχόν απόφαση για αλλαγή του τρόπου χειρισμού του φορτίου ήταν θέμα που μόνο ο Πρόεδρος ή το Υπ. Συμβούλιο μπορούσε να αποφασίσει.**

...

Προσωπικά, υπηρέτησα μια συγκεκριμένη **πολιτική του Προέδρου της Δημοκρατίας** με την οποία συμφωνούσα ότι εξυπηρετούσε τα συμφέροντα της Κύπρου.»

Στ. Απόσπασμα από την Τελική Δήλωση την οποία ανέγνωσε ο κ. Μάρκος Κυπριανού ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 01.09.2011 (δική μας η έμφαση):

«1. Η πολιτική απόφαση για κατάσχεση του φορτίου ελήφθη από τον Πρόεδρο.

Το ΥΠΕΞ απλά εφαρμόζει την **πολιτική που χάραξε με την απόφαση του ο Πρόεδρος**. Συμφωνήσαμε με αυτήν λαμβάνοντας μεν υπόψη τις πολιτικές παραμέτρους αλλά με βάση την διαβεβαίωση για δυνατότητα ασφαλούς φύλαξης στην Κύπρο.»

Ζ. Απόσπασμα από την Εισαγωγική Δήλωση την οποία ανέγνωσε ο ΠτΔ ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 05.09.2011 (σ.2) (δική μας η έμφαση):

«Σε σχέση τώρα με το τραγικό συμβάν. Το όλο θέμα χωρίζεται σε δύο μεγάλες ενότητες: Πρώτη μεγάλη ενότητα είναι η πολιτική απόφαση για χειρισμό του φορτίου, με βάση τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, τις διεθνείς υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας και το Εθνικό Συμφέρον.

Η δεύτερη ενότητα είναι ο όλος χειρισμός του φορτίου από αυτούς που είχαν την αρμοδιότητα και τη γνώση να το πράξουν.

Ως Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας είχα την ευθύνη καθιόντως να προβώ στον πολιτικό χειρισμό του όλου ζητήματος.»

Η. Απόσπασμα από τη Γραπτή Δήλωση την οποία ανέγνωσε ο κ. Κώστας Παπακώστας ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 14.09.2011 (σσ.4, 5, 7) (η έμφαση με μαύρο ανήκει στον ίδιο τον κ. Παπακώστα ενώ οι υπογραμμίσεις είναι δικές μας):

«Η...σύσκεψη [της 6^{ης} Αυγούστου 2009—βλ. Σημείο 14 στον Πίνακα πιο πάνω] απεδείχθη καθοριστική στον μετέπειτα χειρισμό του θέματος του φορτίου από όλους τους εμπλεκόμενους καθότι είχε σαφώς δηλωθεί τόσο από τον Γενικό Εισαγγελέα όσο και από τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ ότι:

«Θα συνεχιστεί η φύλαξη του φορτίου ως υπάρχουσες οδηγίες ΠτΔ μέχρι να ληφθούν διαφορετικές οδηγίες», οδηγίες οι οποίες ουδέποτε άλλαξαν.

...

Ο σκοπός για τον οποίο ζήτησα άμεση ετοιμασία έκθεσης [μετά τη διαπίστωση της διόγκωσης σε ένα εμπορευματοκιβώτιο τον Ιούλιο του 2011] **ήταν για να ενημερώσω απευθείας τον ΠτΔ ότι πλέον είναι επιτακτική η ανάγκη λήψης πολιτικής απόφασης για καταστροφή της πυρίτιδας.** Έχοντας υπόψη την εμπειρία των προηγούμενων μηνών και την άρνηση που εκδηλωνόταν από το ΥΠΕΞ, θεωρούσα ότι η διόγκωση του ε/κιβωτίου θα έπειθε τον ΠτΔ να λάβει την απόφαση και να μας δώσει ανάλογες οδηγίες για την καταστροφή του φορτίου.

...

...η έκθεση αυτή, αν και δεν επισημαίνει άμεσο κίνδυνο έκρηξης, θα αποτελούσε για μένα καθοριστικής σημασίας έγγραφο και βασικό στοιχείο **για να ενημερώσω τον ΠτΔ για λήψη επείγουσας πολιτικής απόφασης – η οποία ήταν απαραίτητη – για ελεγχόμενη καταστροφή του φορτίου.**»

Το ερώτημα που προκύπτει σχετικά με τον ΠτΔ και τους (τότε) Υπουργούς του από τα πιο πάνω—ερώτημα το οποίο συζητείται εκτενέστερα σε μεταγενέστερο Κεφάλαιο του Πορίσματος—είναι το εξής:

Με δεδομένο ότι το ζήτημα του MONCHEGORSK ήταν ζήτημα το οποίο, εκ της φύσεώς του, απτόταν των εξωτερικών υποθέσεων ή/και της άμυνας ή/και της ασφάλειας ή/και της περιουσίας της ΚΔ, ο ΠτΔ είχε συνταγματικό δικαίωμα να το χειρίζεται ανεξαρτήτως του Υπουργικού Συμβουλίου, είτε πριν είτε μετά την εκφόρτωσή του στην Κύπρο; Αν όχι, σε ποιες ενέργειες προέβησαν τα μέλη του Υπουργικού

Συμβουλίου προκειμένου οι χειρισμοί του ΠτΔ να συνάδουν με το Σύνταγμα¹⁷;

Για σκοπούς τάξης, παρατίθεται εδώ σχετικό με το προαναφερθέν ερώτημα απόσπασμα από την κατάθεσή του ΠτΔ ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 05.09.2011 (βλ. σσ.17-18 των σχετικών Πρακτικών):

«Το Υπουργικό Συμβούλιο μετά την ενημέρωση [της οποίας έτυχε στις 11.02.2009] εσυγκατένευσε στη θέση ότι εφόσον το φορτίο αυτό δεν είναι επικίνδυνο μπορεί να το παραλάβουμε ως Κυπριακή Δημοκρατία για να το φυλάξουμε. Από εκεί και πέρα επαναλαμβάνω σε όλη τη διάρκεια του χρόνου που μας χωρίζει μέχρι αυτή την φονική έκρηξη δε ζήτησε κανένας να συνέλθει το Υπουργικό Συμβούλιο διότι θεώρησαν ότι δεν συντρέχει λόγος, ότι δεν υπάρχει κίνδυνος σοβαρός και μιλώ ξεκινάτε από την Εθνική Φρουρά και ελάτε μέχρι του Υπουργούς.

...

Οι Υπουργοί ήταν ελεύθεροι όταν έμαθαν [για την αποθήκευση του φορτίου στο]....Μαρίνα εγείρουν θέμα και όμως ποτέ δεν εγέρθηκε τέτοιο θέμα.»

Το πιο πάνω απόσπασμα από την κατάθεση του ΠτΔ χρήζει δύο σύντομων σχολίων.

¹⁷ Στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 30.08.2011 (βλ. σ.57 των σχετικών Πρακτικών) ο κ. Μάρκος Κυπριανού ουσιαστικά δήλωσε ότι, κατά την άποψή του, η κατάσχεση του φορτίου δεν προϋπέθετε απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αφού αυτή έγινε κατ' εφαρμογή Ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ που είχαν ήδη υιοθετηθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο. Η κατάσχεση όμως του φορτίου δεν ήταν παρά μια πτυχή ενός θέματος το οποίο είχε, προφανώς, ευρύτερες νομικοπολιτικές προεκτάσεις τουλάχιστον αναφορικά με τις εξωτερικές υποθέσεις, την άμυνα, και την ασφάλεια της ΚΔ. Συνεπώς, έχοντας υπόψη το Άρθρο 54 του Συντάγματος της ΚΔ, τις ευρύτερες νομικοπολιτικές προεκτάσεις του θέματος, και τον επηρεασμό και την ανάγκη συντονισμού διαφόρων υπουργείων (π.χ. Άμυνας, Εξωτερικών, Οικονομικών κ.ο.κ.), θεωρούμε ότι ο χειρισμός του ζητήματος του MONCHEGORSK, πριν και μετά την εκφόρτωση του φορτίου στην Κύπρο, θα έπρεπε να είχε γίνει από το Υπουργικό Συμβούλιο, τόσο για νομικούς όσο και για λειτουργικούς λόγους.

Πρώτον, από τη στιγμή που δεν έχει εντοπιστεί συγκεκριμένη απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου επί του θέματος του MONCHEGORSK ή/και του φορτίου του στην περίοδο πριν την 11^η Ιουλίου 2011, η αναφορά του ΠτΔ σε «συγκατάνευση» του σώματος καθίσταται άνευ νομικού αντικειμένου.

Δεύτερον, ενώ μπορεί να είναι ορθό ότι όλοι οι Υπουργοί ήταν ελεύθεροι όταν έμαθαν για την αποθήκευση του φορτίου στο Μαρί να εγείρουν το θέμα στο Υπουργικό Συμβούλιο, το γεγονός παραμένει ότι—ένεκα της θεσμικής ή/και προσωπικής εμπλοκής τους στο χειρισμό του θέματος, από τη μια, και των πληροφοριών που φαίνεται να είχαν ή/και να απέκτησαν για το περιεχόμενο/επικινδυνότητα/φύλαξη του φορτίου, από την άλλη—ο ΠτΔ και οι κκ. Κ. Παπακώστας και Μ. Κυπριανού είχαν ασύγκριτα μεγαλύτερη ευθύνη από οποιονδήποτε άλλο να θέσουν το θέμα ενώπιον του σώματος.

5. Από τα γεγονότα που παρατίθενται στο Κεφάλαιο 3 πιο πάνω, καθίσταται ξεκάθαρο ότι η προσέγγιση της ΚΔ στο ζήτημα του MONCHEGORSK τόσο πριν όσο και μετά τη λήψη της απόφασης για κατακράτηση του φορτίου, ήταν σοβαρά επηρεασμένη από, μεταξύ άλλων, το φόβο μήπως και διαταραχθούν οι σχέσεις με το Ιράν και τη Συρία, και, κατ' επέκταση, με τον ευρύτερο Ισλαμικό και Αραβικό κόσμο.

Στις 23.11.2009, 14.12.2009 και 17.06.2010 εστάλησαν επιστολές εκ μέρους του ΓΔΥΠΑμ προς τον ΓΔΥΠΕΞ όπου ζητείτο η λήψη τελικής απόφασης για την παραπέρα τύχη του φορτίου/πληροφόρηση κατά πόσον υπήρχε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος. Στην επιστολή της 23^{ης} Νοεμβρίου 2009 μάλιστα γινόταν ρητή αναφορά στο ότι το ΓΕΕΦ έκρινε το θέμα ως πολύ σοβαρό, στο ότι ανησυχούσε ιδιαίτερα από, μεταξύ άλλων, την παρατεταμένη υπαίθρια αποθήκευση του φορτίου και τη συνεχιζόμενη απασχόληση προσωπικού της ΕΦ για τη φύλαξή του, και στο ότι το ΓΕΕΦ επεσήμαινε τους κινδύνους από την υπαίθρια αποθήκευση του φορτίου. Σε απάντηση των επιστολών αυτών, ο ΓΔΥΠΕΞ έστειλε δύο επιστολές, μία στις 31.12.2009 και μία στις 07.07.2010, όπου ουσιαστικά αναφερόταν ότι ένεκα πολιτικών λόγων δεν δικαιολογείτο οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος.

(Βλ. γενικά σσ.3/151-147 και 4^α/210 και επισύναψη 23 στην κατάθεση του κ. Νίκου Αιμιλίου στην Αστυνομία ημερομηνίας 20.07.2011. Υπενθυμίζεται ότι στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής (βλ. τις σσ.75-77 των σχετικών Πρακτικών) ο κ. Αιμιλίου ισχυρίστηκε ότι οι απαντητικές επιστολές των 31.12.2009 και 07.07.2010 είχαν σταλεί κατόπιν οδηγιών του κ. Μάρκου Κυπριανού. Στη δική του κατάθεση ενώπιον της ίδιας Επιτροπής ημερομηνίας 30.08.2011 και 01.09.2011 (βλ. σσ.61 και 9, αντίστοιχα, των σχετικών Πρακτικών) ο κ. Μάρκος Κυπριανού δήλωσε ότι, παρ' όλον ότι δεν μπορούσε να θυμηθεί κατά πόσον είχε δώσει οδηγίες στον κ. Αιμιλίου για να απαντήσει στις εν λόγω επιστολές του Υπουργείου Άμυνας, δεν είχε λόγο να αμφισβητήσει ότι είχε δώσει τέτοιες οδηγίες.) Σε τοποθέτηση του κ. Μάρκου Κυπριανού στην Επιτροπή Άμυνας της Βουλής διασαφηνίζεται ότι οι «πολιτικοί λόγοι» που επικαλείτο ο κ. Αιμιλίου συνίσταντο στον «κίνδυνο που είχαμε στη διασάλευση των σχέσεων με ισλαμικές χώρες» (βλ. σ.43 των Πρακτικών της Συνεδρίας της 18^{ης} Ιουλίου 2011).

Επιπλέον, από τις δηλώσεις παραγόντων του Υπουργείου Άμυνας όπως αυτές αποτυπώνονται στα δημοσιεύματα των εφημερίδων «Πολίτης» και «Φιλελεύθερος» ημερομηνίας 20.12.2010 και 18.03.2011 αντίστοιχα (βλ. σ.3/179 και σσ.3/185-184) προκύπτει ότι το Υπουργείο είχε φθάσει στο σημείο να προσεγγίζει το ζήτημα το φορτίου ως θέμα «πολιτικό» / του Υπουργείου Εξωτερικών.

Τα ερωτήματα που προκύπτουν από τα πιο πάνω είναι τα εξής:

A. Σε σημείωμα του ΔΔΓΠΔ προς ΠτΔ ημερομηνίας 03.09.2010, ο ΔΔΓΠΔ έλεγε (βλ. σ.4^α/270) (δική μας η έμφαση):

«Όσον αφορά το φορτίο του πλοίου Monchegorsk, έχω συζητήσει μαζί του [δηλαδή, με τον Πρέσβη του Ιράν] το ενδεχόμενο να καταστρέψουμε την πυρίτιδα και τα υπόλοιπα εκρηκτικά (αφού βεβαίως, όπως και προηγουμένως, ενημερώσουμε το Συμβούλιο Ασφαλείας). **Δεν έχουν καμιά**

ένσταση και μου είπε ότι μπορούν να μιλήσουν και με τους Σύριους για να μην δημιουργήσουν ούτε αυτοί κανένα πρόβλημα.»

Πέραν τούτου, στο μαρτυρικό υλικό δεν έχουμε εντοπίσει οτιδήποτε που να δείχνει ότι μετά την 3^η Σεπτεμβρίου 2010 το Ιράν ή/και η Συρία έδωσαν οποιαδήποτε ένδειξη ότι το φορτίο εξακολουθούσε να θεωρείται από αυτό/αυτήν/αυτές ως «καυτό θέμα»¹⁸, ενώ, σύμφωνα με τις σσ.4^α/276-274, κατά τη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε μεταξύ του Υπουργείου Εξωτερικών και του Υπουργείου Άμυνας για το κατασχεθέν φορτίο του MONCHEGORSK στις 07.02.2011, ο ΔΔΓΠΔ φαίνεται να «επεσήμανε ότι σύμφωνα με πληροφόρηση που [είχε]...η Συρία και το Ιράν θα ικανοποιούνταν με την επιστροφή ενός συμβολικού χρηματικού ποσού.»

Συνεπώς...

i. Ο ΠτΔ—ο οποίος μέσω άλλου σημειώματος του ΔΔΓΠΔ ημερομηνίας 06.09.2010 (βλ. σ.4^α/271) είχε ενημερωθεί πως «[ο]ι επιτελείς [του Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας] τοποθετήθηκαν υπέρ της καταστροφής [της πυρίτιδας και των εκρηκτικών] λόγω των κάποιων κινδύνων που υπάρχουν με τις ψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται μέσα στα

¹⁸ Αυτή μας η εντύπωση επιβεβαιώνεται

(i) από την Εισαγωγική Δήλωση που ανέγνωσε ο ΠτΔ ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 05.09.2011 («[τ]ο γεγονός ότι Συρία και Ιράν σταδιακά κατανόησαν ότι το φορτίο δεν θα μπορούσε να επιστραφεί σε μια από αυτές τις χώρες αποδεικνύεται επίσης από το γεγονός ότι τόσο κατά την επίσκεψη του Σύρου προέδρου στην Κύπρο το φθινόπωρο του περασμένου χρόνου, όσο και κατά τη συνάντησή μου στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ με τον ηγέτη του Ιράν, το θέμα του φορτίου δεν συζητήθηκε καν»—σσ.10-11): και

(ii) από την κατάθεση του κ. Μάρκου Κυπριανού ημερομηνίας 01.09.2011 (όπου λέγεται ότι, ενώ το 2009 στις συναντήσεις με τον Πρόεδρο Άσσαντ ηγέρθη το θέμα, οι Σύριοι επέμεναν έντονα και αναφέρονταν με πολύ έντονο τρόπο σε αυτό, τον επόμενο χρόνο, όταν πήγε στη Συρία, ο Πρόεδρος Άσσαντ δε του το ήγειρε και στο Υπουργείο Εξωτερικών έβλεπαν ότι αυτό το πράγμα έπεσε πιο χαμηλά σαν κριτήριο στις σχέσεις των δύο χωρών (χωρίς να σημαίνει ότι οι Σύριοι παραιτούντο των δικαιωμάτων και διεκδικήσεων τους) με αποτέλεσμα η Κυπριακή πλευρά να μπορεί πλέον να κάνει και κάποιου άλλου είδους χειρισμούς—βλ. σσ.14-15 των σχετικών Πρακτικών).

εμποροκιβώτια το καλοκαίρι»—γιατί δεν εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία προκειμένου να προβεί σε άμεσες ενέργειες με σκοπό τη δίχως καθυστέρηση καταστροφή τουλάχιστον της πυρίτιδας και των εκρηκτικών; Υπενθυμίζουμε ότι, κατά την κατάθεσή του στις 05.09.2011, ο ίδιος ο ΠτΔ είχε δηλώσει πως Ιράν και Συρία είχαν συναινέσει τουλάχιστον στην καταστροφή των επικίνδυνων υλικών (βλ. σ.23 των σχετικών Πρακτικών).

ii. Ο κ. Μάρκος Κυπριανού—σύμφωνα με τον οποίο, από το Δεκέμβρη του 2010 και μετά, το Υπουργείο Εξωτερικών έφυγε «από τη γραμμή ότι τα πράγματα είναι όπως μένουν» (βλ. σ.160 των Πρακτικών της Συνεδρίας της Επιτροπής Άμυνας της Βουλής της 22ας Ιουλίου 2011 και σσ.52, 58 των Πρακτικών της Συνεδρίας της Επιτροπής Άμυνας της Βουλής της 27ης Ιουλίου 2011)—γιατί, τουλάχιστον, δεν τάχθηκε υπέρ της άμεσης υλοποίησης της πρότασης του ΔΔΓΠΔ, όπως αυτή ετέθη κατά τη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 07.02.2011, για διαχωρισμό του φορτίου και απαλλαγή της ΚΔ από τα επικίνδυνα/στρατιωτικής φύσεως υλικά δια της καταστροφής των; Πόσο μάλλον που, πρώτον, σύμφωνα με τον κ. Κυπριανού η συνάντηση της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011 συγκλήθηκε από αυτόν προκειμένου να εξεταστούν οι επιλογές οι οποίες δημιουργούνταν ένεκα των θετικών εξελίξεων σε σχέση με Ιράν-Συρία (βλ. σ.241 των Πρακτικών της Συνεδρίας της Επιτροπής Άμυνας της Βουλής της 27ης Ιουλίου 2011 συν την κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 01.09.2011, σσ.13-15), και που, δεύτερον, κατά τη συνάντηση της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011 οι παριστάμενοι άκουσαν για κίνδυνο ακόμα και έκρηξης στο φορτίο;

B. Στις 12.07.2011, μία μέρα μετά το ατύχημα στο Μαρί, το Υπουργείο Εξωτερικών εξέδωσε ανακοίνωση στην οποία αναφέρεται, μεταξύ

άλλων, ότι «ουδέποτε τέθηκαν οποιεσδήποτε πολιτικές σκοπιμότητες υπεράνω του καίριου ζητήματος της ασφάλειας» (βλ. σσ.3/449-448).

Όμως, ήταν ακριβώς πολιτικοί οι λόγοι που κράτησαν το φορτίο στην ΚΔ πέρα από μια μεταβατική/προσωρινή περίοδο, κάτι για το οποίο την πρώτη ευθύνη φέρει ο ΠΤΔ ακολουθούμενος από τον τέως Υπουργό Εξωτερικών, κ. Μάρκο Κυπριανού.

Ήταν πολιτικοί οι λόγοι που, κατά τη σύσκεψη που διεξήχθη στις 06.08.2009, ώθησαν τον ΓΔΥΠΕΞ να ενημερώσει «ότι επιθυμία της Κυβέρνησης είναι να συνεχιστεί η υφιστάμενη πρακτική [φύλαξης του φορτίου] τουλάχιστον μέχρι τον Οκτώβριο 2009» (βλ. σσ.3/142-140).

Ήταν πολιτικοί οι λόγοι που επικαλείτο ο ΓΔΥΠΕΞ στις προαναφερθείσες επιστολές του προς τον ΓΔΥΠΑμ στις 31.12.2009 και 07.07.2010 για να δικαιολογήσει τη μη αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος.

Και ήταν ως «πολιτικό» που περιέγραψε «το θέμα» ο κ. Κώστας Παπακώστας στην Επιτροπή Άμυνας της Βουλής (βλ. σ.146 των Πρακτικών της Συνεδρίας της 22ας Ιουλίου 2011).

Γ. Από τη στιγμή που το Υπουργείο Άμυνας έφθασε στο σημείο να στείλει στο Υπουργείο Εξωτερικών την προαναφερθείσα επιστολή ημερομηνίας 23.11.2009—στην οποία διαμήνυε, μεταξύ άλλων, ότι το ΓΕΕΦ επεσήμαινε τους κινδύνους από την υπαίθρια αποθήκευση του φορτίου—γιατί ο κ. Κώστας Παπακώστας επέτρεψε όπως ο τρόπος χειρισμού του φορτίου συνεχίσει να υπάγεται σε σχεδιασμούς εξωτερικής πολιτικής; Από τη στιγμή που το Υπουργείο Άμυνας, ως φύλακας του φορτίου, συνειδητοποίησε ότι αυτό γεννούσε αφύσικο κίνδυνο ειδικά για το προσωπικό της ΕΦ που είχε ταχθεί να το φρουρεί, ο κ. Παπακώστας—ο οποίος έχει χαρακτηρίσει την ασφάλεια του προσωπικού ως «πρώτιστη έννοια» (βλ. σ.10 της Γραπτής Δήλωσης

που ανέγνωσε ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 14.09.2011)—θα έπρεπε να είχε αντιδράσει και προβεί σε άμεσες ενέργειες με αποδέκτη τον ΠτΔ και σκοπό την άμεση αποσόβηση του όποιου τέτοιου κινδύνου, έστω και αν, σύμφωνα με τον ισχυρισμό του κ. Παπακώστα, «**[κ]ανένας** απολύτως από τους στρατιωτικούς εμπειρογνώμονες δεν έδωσε ποτέ την εικόνα ότι υπήρχε **άμεσος και θανάσιμος κίνδυνος έκρηξης του φορτίου**» (βλ. σ.3 της Γραπτής Δήλωσης—δική του η έμφαση). Αλλοίμονο αν, προκειμένου να δράσουν σε σχέση με θέματα πυρίτιδας και εκρηκτικών, οι Υπουργοί μιας ευνομούμενης πολιτείας η οποία σέβεται το Κράτος Δικαίου και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, θα πρέπει πρώτα να ικανοποιούνται ότι βρίσκονται στο «παρά πέντε» μιας έκρηξης.

6. Το μαρτυρικό υλικό αποκαλύπτει μία εμμονή λειτουργών της ΚΔ υπέρ της θέσης για λήψη **έγκρισης** της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας, έστω και για σκοπούς καταστροφής του φορτίου (βλ. ενδεικτικά τα έγγραφα που παρατίθενται στις σσ.4^α/271 (Σημείωμα κ. Λεωνίδα Παντελίδη), 3/179 (σημείωση κ. Μιχάλη Σταυρινού) και 4^α/276-274 (άποψη κ. Λεωνίδα Παντελίδη)).

Η εν λόγω εμμονή φαίνεται να έρχεται σε σύγκρουση με το γεγονός ότι από 13.03.2009 το φορτίο συνιστούσε περιουσιακό στοιχείο της ΚΔ , κάτι που εξυπακούει ότι η ΚΔ θα μπορούσε τουλάχιστον να το καταστρέψει κατά το δοκούν.

Το θέμα έχει ενδιαφέρον λόγω του περιοριστικού αντίκτυπου που δυνατόν να είχε η θέση των λειτουργών της ΚΔ πάνω στην ικανότητά τους για προώθηση της δίχως καθυστέρηση τελικής διευθέτησης του θέματος.

Εν πάση περιπτώσει, έστω και να θεωρείτο ότι έπρεπε να εμπλακεί η Επιτροπή Κυρώσεων στην περαιτέρω διαχείριση του θέματος (π.χ. για να υπάρχει «άλλοθι» έναντι της Συρίας ή/και του Ιράν), ουδεμία πρωτοβουλία λήφθηκε για να εξασφαλισθεί η οποιαδήποτε έγκριση, κάτι που εύκολα θα

μπορούσε να είχε γίνει. Αντίθετα, καλλιεργήθηκε και εμπεδώθηκε η εντύπωση ότι ο τρόπος χειρισμού του θέματος έπρεπε να παραμείνει ως είχε επειδή η μεταφορά εκτός Κύπρου ή καταστροφή του φορτίου ενδεχόμενα να προκαλούσε προβλήματα με τη Συρία ή/και το Ιράν. Δυστυχώς, όπως εκ των υστέρων και εκ των πραγμάτων έχει αποδειχθεί, η έννοια της συνέχισης του τρόπου χειρισμού του φορτίου ως είχε ερμηνευόταν από το Υπουργείο Άμυνας και την ΕΦ κυριολεκτικά ως συνέχιση της παρουσίας των εμπορευματοκιβωτίων στη Ναυτική Βάση «Ευάγγελος Φλωράκης» στο Μαρί, στον τόπο και με τον τρόπο που είχαν τοποθετηθεί το Μάρτιο του 2009!

7. Σύμφωνα με τις σσ.4^ο/276-274, κατά τη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε μεταξύ του Υπουργείου Εξωτερικών και του Υπουργείου Άμυνας για το κατασχεθέν φορτίο του MONCHEGORSK, στις 07.02.2011, οι συμμετέχοντες (μεταξύ των οποίων ο Υπουργός Εξωτερικών, ο Υπουργός Άμυνας και ο ΔΔΓΠΔ) κατέστησαν κοινωνοί των πληροφοριών που περιγράφονται στο Σημείο 20 του Πίνακα, ανωτέρω. Από το πρακτικό του Επιτελείου Υπουργού Άμυνας ημερομηνίας 10.02.2011 που παρατίθεται στις σσ.4^ο/276-274 προκύπτει ότι, στο βαθμό που είχε ληφθεί κάποια απόφαση στο τέλος της συνάντησης, αυτή—κατόπιν εισήγησης του Υπουργού Εξωτερικών—αφορούσε, πρώτον, στην υπό του ΓΕΕΦ αποστολή δειγμάτων των πυρίτιδων σε χημεία της Κύπρου ή του εξωτερικού προκειμένου να διερευνηθεί κατά πόσον είχε αλλοιωθεί η σύνθεση αυτών, και, δεύτερον, στη διεξαγωγή εκτίμησης της αξίας του φορτίου και έρευνας από εργοστάσια του εξωτερικού για ανεύρεση πιθανών αγοραστών των πυρίτιδων.

Τα ερωτήματα και διαπιστώσεις που προκύπτουν από τα πιο πάνω είναι τα εξής:

A. Δεν υπήρξε κοινός πρακτικογράφος της σύσκεψης με αποτέλεσμα να μην υπάρξουν κοινώς συμφωνημένα πρακτικά. Το Υπουργείο Άμυνας, ως το φιλοξενούν υπουργείο, θα έπρεπε να είχε μεριμνήσει για πρόληψη αυτής της παράλειψης έστω και αν η ουσία του πρακτικού

που ετοιμάστηκε από το εν λόγω υπουργείο δεν έχει τύχει σημειωτέας αμφισβήτησης.

Β. Κατά τη συνάντηση, οι συμμετέχοντες πληροφορήθηκαν ότι υπήρχε κίνδυνος ακόμα και έκρηξης της πυρίτιδας που περιλαμβάνονταν σε περίπου «65» εμπορευματοκιβώτια που βρίσκονταν τοποθετημένα υπαιθρίως μέσα σε ενεργό βάση της ΕΦ.

Έστω και αν υποτεθεί ότι δεν είχε υποδειχθεί η αμεσότητα του κινδύνου έκρηξης¹⁹, η ίδια η ύπαρξη κινδύνου έκρηξης σε συνδυασμό με το

¹⁹ Βλ. π.χ. μαρτυρία του κ. Παναγιώτη Κούμνα όπου αναφέρεται ότι, κατά τη συνάντηση της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011, ο ίδιος αντιλήφθηκε ότι όλοι καταλάβαιναν ότι επρόκειτο για επικίνδυνο υλικό, αντιλήφθηκε ότι εμπεριέχονταν κίνδυνοι από το υλικό, αλλά δεν αντιλήφθηκε να τέθηκε θέμα ύπαρξης άμεσου κινδύνου.

Βλ. επίσης τη γραπτή κατάθεση την οποία ανέγνωσε ο κ. Μάρκος Κυπριανού ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 30.08.2011 (σσ.15/90-89 του μαρτυρικού υλικού). Σε άλλη μαρτυρία του, ο κ. Κυπριανού αναφέρει ότι, κατά τη συνάντηση η αναφορά στους κινδύνους ήταν γενική, ότι δεν υποδείχθηκε από τους «αρμόδιους» (δηλαδή από τους Στρατιωτικούς) η αμεσότητα του κινδύνου, κι ότι ανέμενε πως εάν όντως το φορτίο ήταν άμεσα επικίνδυνο λογικά θα έπρεπε να υπάρξουν αντιδράσεις για τις εισηγήσεις του για χημικές αναλύσεις και έρευνα αγοράς. Περαιτέρω, προσθέτει ο κ. Κυπριανού, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ στην παρέμβασή του δεν αναφέρθηκε στην ύπαρξη άμεσου κινδύνου.

Σε μαρτυρία του Δρος Μιχάλη Σταυρινού αναφέρεται ότι κατά τη συνάντηση ο κ. Κώστας Παπακώστας και ο Αρχηγός ΓΕΕΦ κ. Τσαλικίδης καθώς και οι υπόλοιποι Επιτελείς, μίλησαν για το συγκεκριμένο πρόβλημα της φύλαξης του φορτίου του πλοίου στο Μαρί, συμπεριλαμβανομένης και της αλλοίωσης του σταθεροποιητικού παράγοντα της πυρίτιδας, αναφέροντας και το ενδεχόμενο πιθανής έκρηξης χωρίς όμως ποτέ να δοθεί η εντύπωση της αμεσότητας του κινδύνου καθώς και του μεγέθους του κινδύνου.

Ο δε κ. Κώστας Παπακώστας, στην τοποθέτησή του στην Επιτροπή Άμυνας της Βουλής, ουσιαστικά ανέφερε ότι η πιθανότητα έκρηξης δεν είχε τεθεί επιτακτικά από τους στρατιωτικούς (βλ. π.χ. τις σσ.146, 198 των Πρακτικών της Συνεδρίας της 22ας Ιουλίου 2011)—αναφορά η οποία στη Γραπτή Δήλωση που ανέγνωσε στις 14.09.2011 ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής έλαβε την ακόλουθη μορφή (σ.3) (δική του η έμφαση):

«Βιώνοντας τα γεγονότα από την αρχή και ταυτόχρονα μελετώντας λεπτομερώς και σε βάθος την όλη σχετική αλληλογραφία του ΥΠΑΜ, διαπίστωσα ότι **ουδέποτε** τέθηκε επιτακτικά ενώπιον μου από οποιονδήποτε, ούτε από τον Α/ΓΕΕΦ, ο κίνδυνος για **έκρηξη** του φορτίου. Το **ενδεχόμενο έκρηξης** ακούστηκε για πρώτη και τελευταία φορά κατά τη σύσκεψη της 7^{ης} **Φεβρουαρίου 2011**. **Κανένας στην σύσκεψη εκείνη δεν έδωσε την εικόνα περί άμεσου κινδύνου ή κινδύνου που έγινε μεγαλύτερος τον Φεβρουάριο του 2011 από ότι ήταν προηγουμένως. Είχε αναφερθεί ως ενδεχόμενο όχι όμως υπαρκτός άμεσος κίνδυνος.**»

Από την άλλη, στην κατάθεσή της ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής ημερομηνίας 29.08.2011, η κ. Μαίρη-Ανν Σταυρινίδου ουσιαστικά δήλωσε ότι κατά τη σύσκεψη της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011, το ζήτημα των «65» εμπορευματοκιβωτίων της πυρίτιδας, λόγω της επικινδυνότητας του υλικού αυτού, είχε κεντρικό ρόλο στην όλη συζήτηση (βλ. σ.38 των σχετικών Πρακτικών). Επιπρόσθετα, σε στιχομυθία μεταξύ του Προέδρου της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής και του κ. Παναγιώτη Ευγενίου της ίδιας ημερομηνίας ειπώθηκαν τα ακόλουθα (βλ. τις σσ.46-47 των σχετικών Πρακτικών):

«**Κος Πολυβίου:** Το δεύτερο ερώτημα...είναι κατά πόσο, όταν είπαν ότι υπάρχει κίνδυνος πλήρους καταστροφής και έκρηξης. Είναι κατά πόσον ετέθη κάποιο χρονικό πλαίσιο. Εάν υπήρχε κάποια συζήτηση για αυτούς του κινδύνους, ή ήταν απλώς μια αναφορά.

μεγάλο αριθμό εμπορευματοκιβωτίων που επηρεάζονταν, την εμπλοκή ανθρώπων στη φρούρησή των, και την επερχόμενη έλευση του καλοκαιριού (με τις υψηλές του θερμοκρασίες και υγρασίες που προφανώς είχαν αρνητική επίδραση επί του σταθεροποιητή της πυρίτιδας), θα έπρεπε να είχαν οδηγήσει τον κ. Μάρκο Κυπριανού, ο οποίος είχε συγκαλέσει τη συνάντηση²⁰, και τον κ. Κώστα Παπακώστα, ο οποίος τη φιλοξενούσε και το Υπουργείο του οποίου είχε την ευθύνη της φύλαξης του φορτίου²¹, στη λήψη απόφασης για:

i. Άμεση ενημέρωση του ΠτΔ από αυτούς αναφορικά με τη γένεση κινδύνου έκρηξης²². και

Μάρτυρας: Συζητήθηκε αρκετά αυτό το θέμα, ήταν άγνωστο όπως καταγράφω, ήταν άγνωστο αν θα εκρήγνυτο και το πότε αλλά ένα στοιχείο που θυμούμαι σίγουρα ήταν ότι πλησίαζε το καλοκαίρι και σίγουρα είναι χειρότερες οι καιρικές συνθήκες.

Κος Αραούζος: Και μια τελευταία ερώτηση επί τούτου. Εάν η Εθνική Φρουρά όταν έθεσε αυτά τα ζητήματα αγωνιούσε. Δηλαδή τα έθεσε με αγωνιώδη τρόπο;

Μάρτυρας: Πιστεύω πως ήταν έντονη η ανησυχία της Ε.Φ..

Κος Πολυβίου: Ωστε η Εθνική Φρουρά επέδειξε έντονη ανησυχία για το φορτία ενόψει των ψηλών θερμοκρασιών.

Μάρτυρας: Ναι, έτσι είναι.»

²⁰ Βλ. χειρόγραφή σημείωση (με ημερομηνία «3/1») του κ. Μάρκου Κυπριανού επί σ.3/180 και τη σ.4^α/217.

²¹ Βλ. σ.3/362 και σ.3/94.

²² Σε μαρτυρία του κ. Μάρκου Κυπριανού αναφέρεται, σχετικά με το θέμα ενημέρωσης του ΠτΔ από τον κ. Κυπριανού για το θέμα του φορτίου, ότι η μοναδική φορά που ο κ. Κυπριανού θυμάται να είχε συζητήσει το συγκεκριμένο ζήτημα με τον ΠτΔ ήταν το καλοκαίρι του 2009, πριν την επίσκεψη του ΠτΔ στη Συρία. Στην εν λόγω μαρτυρία του ο κ. Κυπριανού εξηγεί ότι δεν θεωρούσε ότι ήταν υποχρέωση δική του ή του Υπουργείου Εξωτερικών να ενημερώνει τον ΠτΔ για τα προβλήματα φύλαξης και ασφάλειας του συγκεκριμένου φορτίου, αφού, σύμφωνα με τον κ. Κυπριανού, κάτι τέτοιο δεν ήταν αρμοδιότητά του και του Υπουργείου του. **Εννοείται ότι αν όντως «η μοναδική φορά» που ο Υπουργός Εξωτερικών είχε συζητήσει το ζήτημα του φορτίου με τον ΠτΔ ήταν το καλοκαίρι του 2009, τότε προφανώς υπήρχε γενικό και σοβαρό πρόβλημα συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ ΠτΔ και Υπουργείου Εξωτερικών.**

Στη γραπτή κατάθεση την οποία ανέγνωσε ο κ. Κυπριανού ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 30.08.2011, ο κ. Κυπριανού εξηγεί περαιτέρω ότι δεν θεώρησε ευθύνη του να ενημερώσει τον ΠτΔ για τα αποτελέσματα της σύσκεψης της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011 «γιατί στην σύσκεψη ήσαν παρόντες οι κ.κ. Παντελίδης και Κούμνας από το ΔΓΠΔ οι οποίοι εκπροσωπούσαν τον Πρόεδρο και ως εκ τούτου είχαν και το καθήκον της ενημέρωσης του» (βλ. σ.15/88 του μαρτυρικού υλικού).

Στον «αντίποδα» της τοποθέτησης του κ. Κυπριανού βρίσκεται η τοποθέτηση του κ. Κώστα Παπακώστα στην Επιτροπή Άμυνας της Βουλής, όπου ο κ. Παπακώστας ουσιαστικά λέει πως θεωρούσε ότι η κοινοποίηση προβλημάτων σχετικά με τη φύλαξη του φορτίου στον ΠτΔ ήταν έργο το Υπουργείου Εξωτερικών (βλ. σ.151 των Πρακτικών της Συνεδρίας της 18^{ης} Ιουλίου 2011). Στη Γραπτή Δήλωση την οποία ανέγνωσε ο κ. Παπακώστας ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 14.09.2011, ο κ. Παπακώστας ουσιαστικά προσθέτει, πρώτον,

ii. άμεση ανάληψη πρωτοβουλίας από αυτούς με αποδέκτη τον ΠτΔ και σκοπό την επιφορά της καταστροφής τουλάχιστον της πυρίτιδας το συντομότερο (και εν πάση περιπτώσει, πριν από την έλευση του καλοκαιριού)· και

iii. διεξαγωγή των κατάλληλων προετοιμασιών έτσι ώστε με το που θα δινόταν το «πράσινο φως» για την καταστροφή τουλάχιστον της πυρίτιδας, αυτή να μπορούσε να ξεκινήσει αμέσως.

Είμαστε της άποψης ότι η ενδεχόμενη μη υπόδειξη της «αμεσότητας» του κινδύνου κατά τη συνάντηση της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011 δεν συνιστά δικαιολογία για την υπό των δύο Υπουργών μη ανάληψη των δράσεων (i)-(iii), ανωτέρω. Το γεγονός και μόνο ότι είχε γεννηθεί κίνδυνος έκρηξης σε σχέση με μεγάλο αριθμό εμπορευματοκιβωτίων, που περιλάμβαναν πυρίτιδα, που ήταν αποθηκευμένα στο ύπαιθρο, που φρουρούντο από προσωπικό της ΕΦ, και που αντιμετώπιζαν την προοπτική έκθεσής τους στις υψηλές θερμοκρασίες και υγρασίες ενός ακόμα Κυπριακού καλοκαιριού, θα έπρεπε, από μόνο του, να είχε ωθήσει τους δύο Υπουργούς προς την άμεση αποσόβηση του όποιου κινδύνου. Δεδομένων των περιστάσεων, η αρχή της πρόληψης θα έπρεπε να είχε καθοδηγήσει τις σκέψεις και πράξεις των Υπουργών. Επαναλαμβάνουμε: αλλοίμονο αν, προκειμένου να δράσουν σε σχέση με θέματα πυρίτιδας και εκρηκτικών, οι Υπουργοί μιας ευνομούμενης πολιτείας η οποία σέβεται το Κράτος Δικαίου και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, θα πρέπει πρώτα να ικανοποιούνται ότι βρίσκονται στο «παρά πέντε» μιας έκρηξης.

πως η πάγια θέση την οποία είχε εκφράσει ο κ. Κυπριανού σε αυτόν ήταν ότι ο ΠτΔ «τηρείτο ενήμερος» (σ.2) και, δεύτερον, πως από τη στιγμή που, είτε στα πλαίσια αλληλογραφίας είτε στα πλαίσια συσκέψεων, το Υπουργείο Άμυνας πρόσφερε ενημέρωση στο «ΥΠΕΞ και το Προεδρικό που χειρίζονταν την πολιτική πτυχή του θέματος» (σ.3), αυτό από μόνο του εξυπάκουε και την ενημέρωση του ΠτΔ.

Εδώ κρίνουμε σκόπιμο να παραθέσουμε την ακόλουθη αναφορά από την κατάθεσή του ΠτΔ ημερομηνίας 05.09.2011 ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής (βλ. σσ.7-8 των σχετικών πρακτικών), η οποία καταδεικνύει την ευκολία με την οποία οι δύο Υπουργοί θα μπορούσαν να είχαν φέρει το θέμα ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου:

«...οι Υπουργοί του δικού μου Υπουργικού Συμβουλίου από τότε που έχω αναλάβει αυτή την ευθύνη της προεδρίας είναι...ελεύθεροι να εγείρουν και μετά από τον καταρτισμό της ημερήσιας διάταξης του Υπουργικού Συμβουλίου για την οποία είναι υπεύθυνος με βάση το Σύνταγμα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, αυτός καταρτίζει την ημερήσια διάταξη αλλά και στην ίδια τη συνεδρία να θέσουν θέμα το οποίο δεν αρνήθηκα ποτέ να συζητήσω, άρα αν υπήρχε η οποιαδήποτε πληροφόρηση από πλευράς είτε του ενός Υπουργού, είτε του άλλου Υπουργού, είτε ξέρω εγώ οποιουδήποτε άλλου θα το συζητούσε το υπουργικό συμβούλιο και θα παίρναμε τις αποφάσεις μας.»

Γ. Από τη στιγμή που αποφασίστηκε, έστω, η διεξαγωγή χημικών αναλύσεων και έρευνας αγοράς,

-ο κ. Μάρκος Κυπριανού (ο οποίος είχε συγκαλέσει τη συνάντηση, ο οποίος είχε προβεί στις σχετικές εισηγήσεις, και ο οποίος ανέμενε τα αποτελέσματα των χημικών αναλύσεων και έρευνας αγοράς για σκοπούς λήψης περαιτέρω απόφασης²³)

και

-ο κ. Κώστας Παπακώστας (ο οποίος φιλοξενούσε τη συνάντηση, προϊστάτο του Υπουργείου το οποίο είχε την ευθύνη

²³ Βλ. κατάθεση κ. Μάρκου Κυπριανού ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 30.08.2011, σ.70 των σχετικών Πρακτικών.

της φύλαξης του φορτίου, και ήταν ο αρμόδιος Υπουργός για το ΓΕΕΦ που φαίνεται να είχε αναλάβει την αποστολή δειγμάτων πυρίτιδας για ανάλυση)

θα έπρεπε να είχαν θέσει χρονοδιάγραμμα για την ταχεία ολοκλήρωση των εν λόγω ενεργειών, θα έπρεπε να είχαν καθορίσει συντονιστή αυτών, και θα έπρεπε να είχαν καθορίσει νέα συνάντηση για σκοπούς αξιολόγησης της προόδου των εν λόγω ενεργειών²⁴.

Επίσης, εκκρεμότητας της ολοκλήρωσης των χημικών αναλύσεων και έρευνας αγοράς, ο κ. Παπακώστας θα έπρεπε να είχε συγκαλέσει και προεδρεύσει σύσκεψης με τη συμμετοχή, μεταξύ άλλων, αντιπροσώπου των πυροτεχνουργών της ΕΦ, αντιπροσώπου της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και αντιπροσώπου της Διοίκησης της Ναυτικής Βάσης, με σκοπό

i. την ακαριαία λήψη μέτρων για αποσόβηση του όποιου κινδύνου έκρηξης ή/και μαζικής έκρηξης των εμπορευματοκιβωτίων μέσω ενεργειών όπως η «αποσυναρμολόγηση» της υπαίθριας στοιβάδας των εμπορευματοκιβωτίων, η διασπορά των, και η διάνοιξή των ούτως ώστε να εξαεριστούν, κρυώσουν και ελεγχθούν (τουλάχιστον οπτικά) οι πυρίτιδες και

ii. την εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για αντιμετώπιση τυχόν εκδήλωσης πυρκαγιάς ή/και έκρηξης στα συγκεκριμένα εμπορευματοκιβώτια. Ένα τέτοιο Σχέδιο Δράσης θα έπρεπε να είχε εκπονηθεί έχοντας ως βάση, μεταξύ άλλων, τις κλάσεις επικινδυνότητας των πυρίτιδων του φορτίου (κάτι που θα αναδείκνυε και τις αποστάσεις ασφάλειας που θα έπρεπε να

²⁴ Στη γραπτή κατάθεση την οποία ανέγνωσε ο κ. Μάρκος Κυπριανού ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 30.08.2011, ο κ. Κυπριανού εξηγεί ότι δεν θεώρησε ευθύνη του Υπουργείου Εξωτερικών την παρακολούθηση του θέματος της αποστολής από το ΓΕΕΦ δειγμάτων πυρίτιδας για αναλύσεις ή για εξεύρεση αγοραστών αφού «[τ]ο θέμα θεωρώ ότι έπρεπε να το παρακολουθεί το ΥΠΑΜ» (βλ. σ.15/88 του μαρτυρικού υλικού).

τηρηθούν σε περίπτωση πυρκαγιάς ή/και έκρηξης) και θα έπρεπε να κοινοποιείτο τουλάχιστον στα πρόσωπα που ενδεχομένως να εκαλούντο να ηγηθούν δυνάμεων ή/και υπηρεσιών οι οποίες θα προσέτρεχαν σε περίπτωση έκτακτου περιστατικού.

Δ. Από τις διάφορες μαρτυρίες των κκ. Μάρκου Κυπριανού και Λεωνίδα Παντελίδη φαίνεται ότι ούτε ο ένας ούτε ο άλλος ενημέρωσε τον ΠτΔ για τα όσα διαμείφθηκαν κατά τη συνάντηση της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011. Στις μαρτυρίες τους οι δύο άνδρες επικαλούνται διάφορους λόγους γι' αυτό (βλ. π.χ. τις σσ.52-53 των Πρακτικών της Συνεδρίας της Επιτροπής Άμυνας της Βουλής της 27ης Ιουλίου 2011 για κ. Κυπριανού, τη σ.13 της γραπτής κατάθεσης την οποία ανέγνωσε ο κ. Κυπριανού ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής στις 30.08.2011, τη σ.70 των Πρακτικών της ακρόασης της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής της 30^{ης} Αυγούστου 2011 επίσης για τον κ. Κυπριανού, και τις σσ.59, 60, 62, 63, 64, 66, 67 των Πρακτικών της ακρόασης της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής της 8^{ης} Σεπτεμβρίου 2011 για τον κ. Παντελίδη).

Οι λόγοι αυτοί κρίνονται ως ανεπαρκείς.

Συγκεκριμένα, αφ' ης στιγμής με βάση τα υπό των δύο ανδρών λεχθέντα στη συνάντηση της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011 το θέμα του φορτίου εξακολουθούσε να άπτεται των εξωτερικών υποθέσεων της ΚΔ, και αφ' ης στιγμής οι δύο άνδρες κατέστησαν κοινωνοί των ανησυχητικών πληροφοριών που περιγράφονται στο Σημείο 20 του Πίνακα, ανωτέρω, αυτοί έπρεπε να είχαν προβεί τουλάχιστον σε άμεση ενημέρωση του ΠτΔ. Η πεποίθηση αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι, μετά την επιστολή εκ μέρους του ΓΔΥΠΑμ ημερομηνίας 22.12.2010 με την οποία ανακινήθηκε το θέμα (βλ. σ. 3/180, 4^α/214), τόσο ο κ. Παντελίδης (βλ. σσ.4^α/216-215) όσο και ο κ. Κυπριανού (βλ. σσ.4^α/217 και 3/180) φαίνεται να θεώρησαν το θέμα αρκετά σοβαρό ώστε να

προκαλέσουν την αποστολή προσκλήσεων για σύσκεψη σε αριθμό αξιωματούχων/λειτουργών της ΚΔ²⁵.

Στην περίπτωση του ΔΔΓΠΔ η αρμοδιότητα ενημέρωσης του ΠτΔ προκύπτει και από έγγραφο που τιτλοφορείται «Σημείωμα για Διευθυντή Διπλωματικού Γραφείου Προέδρου Δημοκρατίας» ημερομηνίας 30.07.2003 με «Θέμα: Αρμοδιότητες Διπλωματικού Γραφείου» το οποίο επισυνάπτεται ως «Παράρτημα 2» σε Σημείωμα που μάς εστάλη από τον ΔΔΓΠΔ την 1^η Αυγούστου 2011 επίσης με θέμα «Αρμοδιότητες Διπλωματικού Γραφείου». Στο Σημείωμα που μάς εστάλη από τον ΔΔΓΠΔ την 1^η Αυγούστου 2011 αναφέρεται ότι «οι αρμοδιότητες του Διπλωματικού Γραφείου φαίνονται στο....Παράρτημα 2...» Το ίδιο το Παράρτημα 2 διαλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«...ακολουθεί κατάλογος των αρμοδιοτήτων του Διπλωματικού Γραφείου:

1. Ενημέρωση του Προέδρου της Δημοκρατίας...»

(Βλ. γενικά τις σσ.4^α/406-394.)

Η ενδεχόμενη μη ενημέρωση του ΠτΔ από τον ΔΔΓΠΔ για τη συνάντηση της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011 συνιστά αφύσικη παραφωνία στην πρακτική παροχής συστηματικής ενημέρωσης στον ΠτΔ που φαίνεται να είχε ακολουθήσει ο κ. Παντελίδης στο παρελθόν (βλ. σχετικά την πλειάδα των Σημειωμάτων του ΔΔΓΠΔ προς τον ΠτΔ ειδικά κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2009 καθώς και τα Σημειώματά του προς τον ΠτΔ ημερομηνίας 03.09.2010 και 06.09.2010

²⁵ Υπενθυμίζεται ότι ο πρώτος εκ των δύο ανδρών που προγραμματίσε και επαναπρογραμματίσε σύσκεψη ήταν ο ΔΔΓΠΔ. Τελικά, μετά από την επιστολή του Υπουργείου Εξωτερικών ημερομηνίας 31.01.2011, η σύσκεψη έλαβε χώρα στις 7 Φεβρουαρίου 2011.

που ετοιμάστηκαν μετά από τις συζητήσεις του κ. Παντελίδη με τον Ιρανό Πρέσβη και επιτελείς του Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας).

Ε. Αφ' ης στιγμής, με βάση τα λεγόμενά τους, οι κκ. Μ. Κυπριανού και Λ. Παντελίδης δεν ενημέρωσαν τον ΠτΔ για τα όσα διαμείφθηκαν κατά τη συνάντηση της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011, ο ΠτΔ—ο οποίος στην κατάθεσή του ημερομηνίας 05.09.2011, πρώτον, εξέφρασε θυμό και απογοήτευση γενικά για το γεγονός της μη ενημέρωσής του και, δεύτερον, καταλόγισε σοβαρότατες ευθύνες στους κκ. Κυπριανού, Παπακώστα και Παντελίδη επειδή, μεταξύ άλλων, δεν τον τηρούσαν ενήμερο—θα έπρεπε να είχε προκαλέσει την άμεση απομάκρυνσή τους από τις θέσεις τους αμέσως μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Ιουλίου 2011. Αντ' αυτού ο κ. Κυπριανού παρέμεινε στην Κυβέρνηση μέχρι και την 5^η Αυγούστου 2011 ενώ στις 19.07.2011 η απόσπαση του κ. Παντελίδη στο ΔΓΠΔ ανανεώθηκε από 18.08.2011 μέχρι 30.09.2011 (βλ. σ.4^ο/394). Επιπρόσθετα, 18 μέρες μετά την κατάθεση του ΠτΔ, δηλαδή στις 23.09.2011, στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας δημοσιεύτηκε η περαιτέρω ανανέωση της απόσπασης του κ. Παντελίδη στο ΔΓΠΔ μέχρι την 31.10.2011.

Στ. Τέλος, η Μονομελής Ερευνητική Επιτροπή σημειώνει και τις εν πολλοίς διιστάμενες απόψεις που αναπτύχθηκαν ενώπιόν της από τους κκ. Μ. Κυπριανού και Λ. Παντελίδη σχετικά με τη δυναμική και ωφελιμότητα της συνάντησης της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011.

Η τοποθέτηση του κ. Κυπριανού ήταν ότι στη συνάντηση υπήρξε «συμφωνία» μεταξύ του Υπουργού Άμυνας και του Υπουργού Εξωτερικών, και ότι εκείνο που περίμενε ο ίδιος ήταν να έρθουν τα αποτελέσματα των χημικών αναλύσεων και της έρευνας αγοράς προκειμένου να ληφθούν οι περαιτέρω αποφάσεις (βλ. π.χ. σ.70 των Πρακτικών της ακρόασης της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής της 30^{ης} Αυγούστου 2011).

Η τοποθέτηση του κ. Παντελίδη ήταν ότι:

--η συνάντηση κατέληξε σε κάποιες «ενδιάμεσες μικροαποφάσεις» χωρίς να υπάρξει απόφαση για την τύχη του φορτίου·

--στο μυαλό του κ. Παντελίδη η έκβαση της συνάντησης ήταν «απογοητευτική», δεν άκουσε «καινούργια πράγματα»²⁶, οι παριστάμενοι «[τ]ο παραμύθιασαν, το κουντούσαν» το θέμα, η συνάντηση ήταν «το μη γεγονός, το μη συμβάν...[δ]εν έγινε τίποτα, δεν προέκυψε τίποτα»·

--τόσο πριν όσο και κατά τη συνάντηση του είχε υποδειχθεί, εμμέσως πλην σαφώς (από την πλευρά του κ. Κυπριανού), ότι το θέμα δεν ήταν ούτε του κ. Παντελίδη ούτε του «επιπέδου» του αλλά ήταν θέμα πολιτικό, θέμα Υπουργών·

--κατά τη συνάντηση ο κ. Παντελίδης εισέπραξε «παρατήρηση» από τον κ. Κυπριανού για το ότι είχε «βιαστεί» να εκφράσει θέση προτού μιλήσει ο Υπουργός και ο Αρχηγός ΓΕΕΦ·

--κατά τη συνάντηση, η «ιδέα» του κ. Παντελίδη περί διαχωρισμού του φορτίου, καταστροφής της πυρίτιδας κ.ο.κ., εκποίησης του υπολοίπου, συναφών επαφών με την αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας κ.τ.λ., «εξουδετερώθηκε», «γελοιοποιήθηκε»·

²⁶ Η τοποθέτηση του κ. Παντελίδη ότι στη συνάντηση δεν άκουσε “καινούργια πράγματα” αιφνιδιάζει. Στη συνάντηση ακούστηκε ότι είχε γεννηθεί ο κίνδυνος ακόμα και έκρηξης στο φορτίο. Είχε ξανακούσει κάτι τέτοιο ο κ. Παντελίδης; Αν ναι, τότε και από ποιόν; Κι αν είχε ξανακούσει κάτι τέτοιο γιατί δεν ενημέρωσε έγκαιρα τον ΠτΔ; Εξ όσων αντιλαμβανόμαστε η μόνη άλλη προηγούμενη περίπτωση όπου μπορεί ο κ. Παντελίδης να είχε ακούσει για ενδεχόμενο έκρηξης ήταν στη συνάντηση της 06.09.2010 όπου ο κ. Παντελίδης έτυχε ενημέρωσης από τον Συνταγματάρχη Α. Σταύρου στη βάση του Σημειώματος του Υπολοχαγού (τότε) Α. Γεννάρη ημερομηνίας 26.05.2010 στο οποίο πράγματι γίνεται αναφορά στο ενδεχόμενο έκρηξης.

--κατά τη συνάντηση διαφάνηκε η ύπαρξη διαφορετικών προσεγγίσεων, μεταξύ του Υπουργού Άμυνας, από τη μια, και του Υπουργού Εξωτερικών, από την άλλη.

(βλ. σσ.59, 60, 62, 64, 66, 67 των Πρακτικών της ακρόασης της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής της 8^{ης} Σεπτεμβρίου 2011).

Η διάσταση απόψεων που σημειώνουμε πιο πάνω είναι αποκαρδιωτική. Η διυπουργική συνεδρία της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011 ήταν, προφανώς, υψίστης σημασίας για το μέλλον του φορτίου. Δυστυχώς, αντί να επιφέρει «κλείσιμο» στο θέμα, η συνεδρία όχι μόνο άφησε την ουσία—δηλαδή, το μέλλον του φορτίου—μετέωρη αλλ' επίσης «γέννησε» και σύγχυση στο μυαλό κάποιων εκ των συνέδρων αναφορικά με το πώς και πότε ακριβώς θα ελύετο τελικώς και οριστικώς το χρονίζον πρόβλημα.

8. Στις σσ.3/518-517 παρατίθεται Μήνυμα της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της ΚΔ στον ΟΗΕ-NY ημερ. 03.06.2011. Στο Μήνυμα «[ε]πισημαίνεται...η παράκληση του Panel of Experts [της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας που είχε δημιουργηθεί δυνάμει του Ψηφίσματος 1737]...να επισκεφθεί την Κύπρο μέσω επιστολής που σας [εννοεί το Γραφείο Υπουργού Εξωτερικών και το Γραφείο του ΓΔΥΠΕΞ] διαβιβάστηκε στις 28 Ιανουαρίου 2011, η μεγάλη καθυστέρηση από πλευράς μας να ανταποκριθούμε στο αίτημα αυτό, η ξεκάθαρη θέση της Επιτροπής ότι επιθυμούσε να συμπεριλάβει την Κύπρο στο πρώτο reporting cycle, η τελική άρνηση μας να αποδεχθούμε εν λόγω επίσκεψη (παρόλη την ευελιξία της Επιτροπής για αλλαγή των ημερομηνιών) και τέλος, η αποτυχία να ανταποκριθούμε στην παράκληση της συντονίστριας της Επιτροπής για παροχή τουλάχιστο σχετικών στοιχείων που αφορούσαν την υπόθεση Mochegorsk.”

Δύο και πλέον μήνες προηγουμένως, σε άλλο Μήνυμά της ημερομηνίας 23.03.2011, η Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ προειδοποιούσε ως εξής:

«...στις 9 Μαΐου [2011] λήγει η προθεσμία κατάθεσης της Έκθεσης [του Panel of Experts], για την παρουσίαση της πλέον στο ΣΑ ΟΗΕ τον Ιούνιο 2011.

Στο μήνυμα της η συντονίστρια [του Panel of Experts] αναφέρει ότι θα ήταν καλό η ΚΔ να παραθέσει τα στοιχεία που αναφέρονται ΠΡΙΝ την κατάθεση της Έκθεσης, δηλαδή στις 9 Μαΐου 2011. Σε περίπτωση που η ΚΔ δεν το πράξει, η Κύπρος δεν θα είναι μόνο η μόνη χώρα στην οποία καταγράφηκε περιστατικό παραβίασης των κυρώσεων που δεν θα έχει αποδεχθεί επίσκεψη της Ομάδας [δηλ. του Panel of Experts] κατά την περίοδο πριν την παρουσίαση της σχετικής Έκθεσης στο ΣΑ ΟΗΕ τον προσεχή Ιούνιο, αλλά θα είναι και η μόνη χώρα στην οποία καταγράφηκε σοβαρό περιστατικό παραβίασης κυρώσεων, η οποία δεν θα έχει παράσχει στην Επιτροπή ολοκληρωμένη έκθεση για το θέμα, και λεπτομερή ευρήματα από την υπόθεση αυτή.

Θεωρούμε ότι η σημασία και σοβαρότητα του θέματος είναι αυτονόητη.» (βλ. σσ.3/540-538).

Υπενθυμίζεται εδώ πως το Panel επιθυμούσε να επισκεφθεί την ΚΔ, αρχικά κατά τον Μάρτιο του 2011, μεταξύ άλλων για να προβεί σε follow-up της έρευνας που σχετιζόταν με την υπόθεση MONCHEGORSK (βλ. σ.3/530). Το Panel επιθυμούσε να μάθει, μεταξύ άλλων, τα αποτελέσματα οιασδήποτε εργαστηριακών αναλύσεων οι οποίες ενδεχομένως να είχαν γίνει επί του φορτίου, την κατάσταση αυτή καθαυτή του φορτίου κ.τ.λ. (βλ. σ.3/526 όπου παρατίθεται e-mail της Συντονίστριας του Panel που φαίνεται να στάληκε κατά ή περί τις 30.03.2011).

Το ερώτημα που εγείρεται είναι γιατί η ΚΔ συμπεριφέρθηκε στο Panel με αυτό τον τρόπο;

Από το ίδιο το μαρτυρικό υλικό προκύπτει ότι οι οδηγίες του Υπουργού Εξωτερικών και του ΓΔΥΠΕΞ προς τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της ΚΔ στον ΟΗΕ-ΝΥ ήταν όπως πετύχει τη μεγαλύτερη δυνατή καθυστέρηση της επίσκεψης του Panel με τη δικαιολογία ότι θα έπρεπε να δοθεί ο αναγκαίος χρόνος προετοιμασίας και συντονισμού των υπηρεσιών της ΚΔ (βλ. σσ.3/529-528, 3/533 και 3/541). Βεβαίως, δεδομένου του χρόνου που διέρρευσε μεταξύ της 28^{ης} Ιανουαρίου 2011 και 3^{ης} Ιουνίου 2011, και του ότι στο μαρτυρικό υλικό δεν εντοπίστηκαν στοιχεία που να καταδεικνύουν οποιαδήποτε προεργασία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, η εν λόγω δικαιολογία κρίνεται ως ανεπαρκής. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι στη διυπουργική σύσκεψη της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011, ο τότε Υπουργός Εξωτερικών κ. Μάρκος Κυπριανού ούτε αναφορά έκανε στην παράκληση του Panel για επίσκεψη (η οποία είχε διαβιβαστεί στο Γραφείο του στις 28.01.2011) ούτε άδραξε την ευκαιρία προκειμένου να επιφέρει συντονισμό των υπηρεσιακών που συμμετείχαν στη σύσκεψη έτσι ώστε να ανοίξει ο δρόμος για την κάθοδο του Panel στην Κύπρο.

Ερωτώμενος από τη Μονομελή Ερευνητική Επιτροπή στις 29.08.2011, ο κ. Νίκος Αιμιλίου δήλωσε ότι δεν είχε εμπλοκή στο θέμα και πως από τη στιγμή που αυτό τέθηκε ενώπιον του κ. Μάρκου Κυπριανού, ο μόνος αρμόδιος για να δώσει οδηγίες ήταν ο ίδιος ο κ. Κυπριανού (βλ. τις σσ.84-85, 87-88, των σχετικών Πρακτικών).

Ερωτώμενος από τη Μονομελή Ερευνητική Επιτροπή την 01.09.2011 (βλ. σσ.18ff των σχετικών Πρακτικών), ο κ. Μάρκος Κυπριανού δήλωσε ότι, παρ' όλον που δεν θυμόταν καθαρά το θέμα, δεν υπήρχε σκοπιμότητα πίσω από τη στάση της ΚΔ έναντι του Panel (αφού, όπως ανέφερε, η ΚΔ δεν είχε λόγο/πρόθεση να μη δώσει τα στοιχεία που είχε), ότι ήταν με την εντύπωση πως είχε καθοριστεί νέα ημερομηνία επίσκεψης του Panel, και ότι η αναβολή της έλευσής αυτού είχε ζητηθεί για να γίνει καλύτερη προετοιμασία στην Κύπρο.

Σχολιάζοντας το όλο θέμα, στην κατάθεσή του ενώπιον της Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής την 02.09.2011 (βλ. σσ.33-38 των σχετικών Πρακτικών), ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της ΚΔ στον ΟΗΕ-NY κ. Μηνάς Χατζημιχαήλ ανέφερε ότι δεν είχε οδηγίες να παρεμποδίσει αλλά να καθυστερήσει και να αναβάλει την επίσκεψη του Panel ουσιαστικά για το δεύτερο μισό του 2011. Ο κ. Χατζημιχαήλ είπε πως είναι αλήθεια ότι υπήρξε ολιγωρία και κωλυσιεργία (τους πραγματικούς λόγους των οποίων δεν γνωρίζει). Σημείωσε ότι δεν υπήρξε η απαιτούμενη εκδήλωση διάθεσης συνεργασίας και διαφάνειας εκ μέρους της ΚΔ προς ένα θυγατρικό όργανο του Συμβουλίου Ασφαλείας του οποίου ζητούμε τη συνεργασία επί καθημερινής σχεδόν βάσεως για πολύ σημαντικότερα θέματα (βλ. εθνικό θέμα).

Σε τελική ανάλυση, ένα είναι το σίγουρο: το Panel ούτε επισκέφθηκε την Κύπρο, ούτε έλαβε συγκεκριμένη ημερομηνία επίσκεψης, ούτε και πήρε τα στοιχεία που είχε ζητήσει για το φορτίο του MONCHEGORSK κ.ο.κ.. Σαν αποτέλεσμα, η ΚΔ έμεινε εκτεθειμένη απέναντι στο Συμβούλιο Ασφαλείας και στερήσε από τον εαυτό της την ευκαιρία αξιοποίησης του Panel—αξιοποίηση που δυνατόν να οδηγούσε σε αποτροπή του ατυχήματος της 11^{ης} Ιουλίου 2011.

ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

Στο παρόν Κεφάλαιο επιδιώχθηκε η συνοπτική παρουσίαση των πληροφοριών που, με βάση το σχετικό με το παρόν Κεφάλαιο μαρτυρικό υλικό, φαίνεται να είχαν περιέλθει στη γνώση διαφόρων προσώπων σχετικά με το MONCHEGORSK και το φορτίο του κατά την περίοδο Ιανουαρίου 2009 - Ιουλίου 2011. Επιπλέον, παρατέθηκαν ορισμένα ερωτήματα και διαπιστώσεις που προκύπτουν σε σχέση με τη λήψη της απόφασης για κατακράτηση, εκφόρτωση και αποθήκευση του επίμαχου φορτίου, και τον μετέπειτα χειρισμό αυτού. Η σημασία και προεκτάσεις του παρόντος Κεφαλαίου αναφορικά με τις ευθύνες συγκεκριμένων προσώπων για το τραγικό συμβάν της 11^{ης} Ιουλίου 2011 συζητούνται εκτενέστερα στο Κεφάλαιο

6 κατωτέρω. Εν πάση περιπτώσει, τα πράγματα μιλούν από μόνα τους. Απλώς η παράθεση των γεγονότων και η (ρητορική έστω) υποβολή ορισμένων ερωτημάτων φανερώνουν τη σοβαρότατη ολιγωρία, αμέλεια και ανεπάρκεια που επέδειξαν οι αρμόδιες αρχές, συμπεριλαμβανομένων, χωρίς περιορισμό, του ΠτΔ, και των κκ. Μ. Κυπριανού, Κ. Παπακώστα και Λ. Παντελίδη.

5.2 ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ)

Αυτό το κεφάλαιο καταπιάνεται με τον τρόπο χειρισμού από στρατιωτικής-διοικητικής πλευράς του φορτίου στα διάφορα κρίσιμα χρονικά σημεία του ιστορικού της υπόθεσης, από την εναπόθεση του φορτίου στη ΝΒΕΦ μέχρι και την τραγική έκρηξη. Με δεδομένη τη χρονική καταγραφή των γεγονότων, ως αυτή παρατίθεται στο σχετικό Κεφάλαιο των Γεγονότων, γίνεται μια προσπάθεια ανίχνευσης των αρμοδιοτήτων, πράξεων και (κυρίως) παραλείψεων των εμπλεκομένων και γίνεται μια πρώτη κρίση του τρόπου χειρισμού της κατάστασης στα διάφορα καίρια χρονικά σημεία που θα μπορούσαν να επηρεάσουν το τελικό τραγικό αποτέλεσμα.

Σύσκεψη στο Υπουργείο Άμυνας στις 29 Ιανουαρίου 2009

Στις 29.1.2009 και περί ώρα 1300 έγινε σύσκεψη στο ΥΠΑΜ για τη Διαδικασία Ελέγχου του Εμπορικού Πλοίου M/V MONCHEGORSK, το οποίο εκτελούσε δρομολόγιο από το Ιράν στη Συρία και σύμφωνα με διάφορες ενδείξεις ήταν φορτωμένο με ύποπτο υλικό. Στη σύσκεψη παρακάθησαν διάφοροι υπηρεσιακοί παράγοντες μεταξύ των οποίων ο Υπουργός Άμυνας, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ Μπισμπίκας, ο Αρχηγός Αστυνομίας (με πυροτεχνουργό τον κ. Γ. Φινόπουλο), ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, και εκ μέρους της Προεδρίας ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ κ. Λεωνίδα Παντελίδης και κ. Παναγιώτης Κούμνας και ο Διευθυντής του ΤΕΝ κ. Σέργιος Σεργίδης. Παρών επίσης ήταν και Συνταγματάρχης Γεώργιος Γεωργιάδης.

Μετά την ανταλλαγή απόψεων αποφασίστηκε όπως το Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας, συνεπικουρούμενο από την Αστυνομία και την ΕΦ, θα προέβαινε σε άμεσο έλεγχο του φορτίου. Η ευθύνη για την πολιτική πτυχή του θέματος και του συντονισμού των ενεργειών σε πολιτικό επίπεδο θα παρέμενε στην Προεδρία της Δημοκρατίας και συγκεκριμένα στον Πρέσβη, Διευθυντή ΔΓΠτΔ κ. Λεωνίδα Παντελίδη. Η ευθύνη ασφάλειας του πλοίου θα ανήκε στη Λιμενική Αστυνομία με τη συνδρομή της ΕΦ.

Από αυτήν την πρώτη σύσκεψη (Έγγραφο Επιτροπής 1/72- 1/69) μπορούν να σημειωθούν τα ακόλουθα, τα οποία σχετίζονται (αντιστρόφως ανάλογα βέβαια) με τα όσα συνέβηκαν στις επόμενες συσκέψεις, οι οποίες ήταν και πιο κρίσιμες ως προς την τύχη του πλοίου:

1.Είναι από την αρχή καθαρή η εμπλοκή του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας μέσω του Διευθυντή του Διπλωματικού του Γραφείου,

2.Υπήρξε καθαρός διαχωρισμός αρμοδιοτήτων του κάθε υπηρεσιακού παράγοντα. Σε πολιτικό επίπεδο ευθύνη είχε ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ, σε νομικό επίπεδο το Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας και η ευθύνη της ασφάλειας είχε δοθεί στην Αστυνομία με τη συνδρομή και της ΕΦ. Πέραν δε τούτων, καθορίστηκαν οι συγκεκριμένες υποχρεώσεις των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και τμημάτων.

3.Οι Αρχηγοί της ΕΦ και της Αστυνομίας εξέφρασαν την θέση ότι πρέπει να αποφευχθεί η εκφόρτωση του πλοίου στην Κύπρο.

Το πλοίο κατέπλευσε στις 29.1.2009 και περί ώρα 1600 στο αγκυροβόλιο Λεμεσού και μετά από σχετικές οδηγίες που προέκυψαν από τη σύσκεψη που προηγήθηκε στο ΥΠΑΜ, εκπρόσωποι του Τμήματος Εμπορικής Ναυτιλίας, του ΥΠΑΜ και ΥΔΔΤ, με επικεφαλής τον Συνταγματάρχη Γεωργιάδη, προέβηκαν σε περιορισμένο δειγματοληπτικό έλεγχο. Ελέγχθηκαν μόνο τέσσερα εμπορευματοκιβώτια και τα δύο αμπάρια του πλοίου, ως φαίνεται πιο λεπτομερώς στην Έκθεση Γεγονότων.

Τονίζεται σε αυτό το στάδιο πως σε κάθε νηοψία στην ομάδα δειγματοληπτικού ελέγχου συμμετείχαν και πυροτεχνουργοί της ΔΥΠ του ΓΕΕΦ και της Αστυνομίας (στις 29.1.2009 ελέχθησαν τέσσερα εμπορευματοκιβώτια , στις 2.2.2009 τριάντα δύο εμπορευματοκιβώτια, στις 8.2.2009 τριάντα ένα εμπορευματοκιβώτια, και τέλος στις 9.2.2009 τριάντα ένα εμπορευματοκιβώτια). Πέραν δε τούτου, το απόρρητο Ενημερωτικό Σημείωμα με είκοσι επτά επισυνημμένες φωτογραφίες του περιεχομένου του φορτίου δόθηκε με ξεχωριστό αντίγραφο στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, στο ΔΓΠτΔ, στον Υπουργό Εξωτερικών και Υπουργό Άμυνας και ως εκ τούτου κανένας δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι δεν έλαβε γνώση του κατ' αρχήν περιεχομένου του φορτίου, το οποίο ξεκάθαρα στην έκθεση χαρακτηρίζεται ως «επικίνδυνο φορτίο» (Σχετικό αντίγραφο του Σημειώματος υπάρχει στο φάκελο της Επιτροπής με αρ. 1/45, όπου χειρόγραφα ο Υπουργός Άμυνας

εγκρίνει την έκδοση ακόμη ενός αντιγράφου της Έκθεσης για να δοθεί στον Υπουργό Εξωτερικών « για χρήση από τον ίδιο τον Υπουργό».)

Επιστολή Διευθυντή ΤΕΝ την 30^η Ιανουαρίου 2009

Στις 30.1.2009 ο Διευθυντής Τμήματος Εμπορικής Ναυτιλίας κ. Σέργιος Σεργίου απέστειλε επιστολή προς τους Γενικούς Διευθυντές των Υπουργείων Άμυνας, Εξωτερικών, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως και Συγκοινωνιών και Έργων, τον Αρχηγό Αστυνομίας, τον Αρχηγό του ΓΕΕΦ και το Διευθυντή του ΔΓΠτΔ, με την οποία αφού περιέγραψε τη διαδικασία που ακολουθήθηκε κατέγραψε την αναγκαιότητα εκφόρτωσης του πλοίου, ενόψει του ότι σε αυτό εντοπίστηκε απαγορευμένο φορτίο (έγγραφο Επιτροπής 1/77- 1/75), και εισηγήθηκε μια από τις ακόλουθες επιλογές:

Α) το φορτίο να παραληφθεί από την Ειρηνευτική Δύναμη για το Λίβανο,

Β) το φορτίο να παραληφθεί από την Ειρηνευτική Δύναμη στην Κύπρο και να φυλαχθεί σε μέρος που ελέγχει η Δύναμη , όπως π.χ. το αεροδρόμιο Λευκωσίας,

Γ) η Δημοκρατία να μεριμνήσει η ίδια για τη φύλαξη του φορτίου. Αναφέρει συγκεκριμένα « Σε τέτοια περίπτωση, εισήγησή μας είναι όπως το μέρος του φορτίου που είναι επικίνδυνο, αποθηκευτεί σε αποθήκες της Εθνικής Φρουράς ή της Αστυνομίας στις οποίες φυλάσσεται υλικό της ίδιας κατηγορίας. Το υλικό που δεν είναι επικίνδυνο θα μπορούσε να φυλαχτεί στις αποθήκες του λιμανιού Λάρνακας».

Από την επιστολή του Διευθυντή του ΤΕΝ μπορεί να καταδειχθεί η λογική ενός μέσου λογικού ανθρώπου που χωρίς γνώσεις και εμπειρία σε οποιασδήποτε μορφής πυρίτιδα εισηγείται το αυτονόητο. Και αφ' ης στιγμής η Κυπριακή Δημοκρατία αποφάσιζε την φύλαξη του φορτίου στο έδαφός της, το αυτονόητο δεν ήταν άλλο από του να χειριστεί αυτό το φορτίο όπως κάθε μορφής επικίνδυνο υλικό που κατέχεται ήδη από την ΕΦ, δηλαδή να αποθηκευτεί στις αποθήκες της.

Σύσκεψη στη Λιμενική και Ναυτική Αστυνομία την 6^η Φεβρουαρίου 2009

Η σύσκεψη που έγινε υπό την Προεδρία του Βοηθού Αρχηγού κ. Ιατρόπουλου, μελών της Αστυνομίας, δύο μελών του ΤΕΝ, μελών της Αρχής

Λιμένων και εκ μέρους της Ε.Φ. δύο μελών της ΜΥΚ, σκοπό είχε την εξέταση του ενδεχόμενου μετακίνησης του πλοίου για λόγους ασφαλείας των κατοίκων της Λεμεσού και των υπόλοιπων πλοίων αλλά και για λόγους ασφαλέστερης φύλαξης του ίδιου του πλοίου. Η πλήρης καταγραφή του Σημειώματος, η αυθεντικότητα και ακρίβεια του οποίου δεν αμφισβητείται, φαίνεται στο Κεφάλαιο των Γεγονότων. Το Σημείωμα παραδόθηκε με τα έγγραφα που υπήρχαν στο Επιτελικό Γραφείο του Αρχηγού της ΕΦ και στην Αστυνομία.

Σε αυτό το σημείο και σχετικά με το περιεχόμενο και την όποια γνώση των αρμοδίων, θα πρέπει να σημειωθούν τα ακόλουθα:

1) Η επιλογή μετακίνησης του πλοίου στο θαλάσσιο χώρο καταφυγής στο αγκυροβόλιο Βασιλικού είχε απορριφθεί πέραν των άλλων λόγων και επειδή γειτνίαζε με τον **«μεγαλύτερο Ηλεκτροπαραγωγικό Σταθμό της Κύπρου»**. Μια ομάδα τεχνοκρατών είχε λοιπόν από την αρχή επισημάνει, μεταξύ άλλων, ότι αυτό το φορτίο, το οποίο σε εκείνο το στάδιο είχε ελεχθεί μερικώς (τριάντα έξι εμπορευματοκιβώτια), δεν θα μπορούσε να τοποθετηθεί, ακόμη και αν βρισκόταν μέσα στο πλοίο και στη θάλασσα, σε κοντινό σημείο με τον μεγαλύτερο ηλεκτροπαραγωγικό σταθμό της Κύπρου. Παρόλα ταύτα, η τελική απόφαση περιλάμβανε την τοποθέτηση του φορτίου σε πολύ κοντινότερο μέρος και με τρόπο ώστε να επιφέρει τραγικότερα αποτελέσματα.

2) Ετοιμάστηκαν επτά αντίγραφα του απόρρητου Ενημερωτικού Σημειώματος και δόθηκαν στον Αρχηγό Αστυνομίας, στον Αρχηγό ΓΕΕΦ και στην ΕΦ ξεχωριστά, και στις υπηρεσίες των παρευρισκομένων. Από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία δεν προκύπτει αν το Υπουργείο Άμυνας ή ο ίδιος ο Υπουργός Άμυνας έλαβε γνώση αυτού του Σημειώματος. Είναι όμως βέβαιο ότι έλαβε γνώση ο τότε Αρχηγός ΓΕΕΦ Στρατηγός Μπισμπίκας αλλά και ο αφιχθείς το Μάιο του 2009 νέος Αρχηγός ΓΕΕΦ Στρατηγός Τσαλικίδης και αυτό αφού ο ίδιος ο Στρατηγός Τσαλικίδης το επικαλείται σε κατάθεσή του ενώπιον της Επιτροπής. Ακόμη και αν λεχθεί ότι δεν το είχε δει άμεσα μόλις είχε αναλάβει τα καθήκοντά του, όφειλε να το μελετήσει αφού υπήρχε μέσα στα έγγραφα που αφορούσαν το θέμα του πλοίου και φυλασσόταν στο Επιτελικό του Γραφείο. Εξάλλου, το θέμα του φορτίου τέθηκε από τον ίδιο το Στρατηγό Τσαλικίδη πολλές φορές προς το ΥΠΑΜ και έτσι λογικό συμπέρασμα είναι πως είδε και μελέτησε όλα τα έγγραφα προτού απευθυνθεί στο ΥΠΑΜ. Τέλος, σε ότι αφορά την ενημέρωση που είχε ο Αρχηγός της Αστυνομίας, θα πρέπει να λεχθεί πως η όποια γνώση τότε δεν μπορεί από

μόνη της να οδηγήσει σε οποιασδήποτε μορφής ευθύνη, αφού από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία δεν προκύπτει ότι η Αστυνομία ή οποιοδήποτε ανώτατο στέλεχος της έλαβε γνώση της τελικής τοποθεσίας δίπλα στο σύνορο του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού της ΑΗΚ. Με εξαίρεση βέβαια τα όσα την 7^η Ιουλίου 2011 ενημερώθηκε ο Διευθυντής της Π.Υ. κ. Νικολάου. Όπως προκύπτει σαφώς, ο κ. Νικολάου ουδέποτε ενημέρωσε τον Αρχηγό Αστυνομίας ή την ηγεσία του Σώματος.

3) Ο Υπουργός Άμυνας δηλώνει άγνοια για το περιεχόμενο και την απόφαση της Σύσκεψης. Επίσης τέτοιο έγγραφο δεν προκύπτει πως στάληκε ή δόθηκε από το ΓΕΕΦ προς το ΥΠΑΜ. Υπό τις περιστάσεις όμως, η ηγεσία του ΓΕΕΦ όφειλε να ενημερώσει την πολιτική ηγεσία για τη σύσκεψη παραδίδοντας και αντίγραφο του πρακτικού της σύσκεψης, αφού σε εκείνη τη χρονική περίοδο λαμβάνονταν οι πιο σημαντικές αποφάσεις για την παραμονή ή όχι του φορτίου στην Κύπρο και την τελική τοποθεσία εναποθήκευσης. Εξάλλου, το απόγευμα της ίδιας ημέρας πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο Προεδρικό υπό την προεδρία του ίδιου του Προέδρου της Δημοκρατίας και στην οποία συζητήθηκε και αποφασίστηκε η μετακίνηση του πλοίου 2 ν.μ προς την ακτή Lady's Mile (σε αντίθεση με την απόφαση της σύσκεψης στο Λιμάνι Λεμεσού).

Σύσκεψη στο Προεδρικό Μέγαρο της 6^{ης} Φεβρουαρίου 2009

Στις 6.2.2009 έγινε σύσκεψη στο Προεδρικό Μέγαρο, υπό την προεδρία του Προέδρου της Δημοκρατίας. Το σχετικό πρακτικό δεν στάληκε αρχικά με τα έγγραφα που παραδόθηκαν στην Επιτροπή από το γραφείο της Προεδρίας και το ΔΓΠτΔ. Το σχετικό πρακτικό (Έγγραφο Επιτροπής 4α/392-389), στάληκε το πρωί της 28.7.2011 και λέχθηκε πως αυτό κατόπιν αιτήματος των ανακριτών της Αστυνομίας, βρέθηκε σε ηλεκτρονικό υπολογιστή λειτουργού του ΔΓΠτΔ. Αυτή η εξέλιξη δημιούργησε μια καχυποψία για το περιεχόμενο του κειμένου. Οι αστυνομικοί ανακριτές μετά και από σχετικό αίτημα της Επιτροπής παρέλαβαν τους σχετικούς ηλεκτρονικούς υπολογιστές στις 2.8.2011. Σύμφωνα με επιστολή των ανακριτών του ΤΑΕ (Αρχηγείου) ημερομηνίας 3.9.2011 (αργότερα μας στάληκε και η Έκθεση του Δικανικού Εργαστήριου Ηλεκτρονικών Υπολογιστών), από τη δικανική εξέταση ***« διαπιστώθηκε ότι το πρακτικό της σύσκεψης ημερομηνίας 06/02/2009, αντίγραφο του οποίου επισυνάπτεται, υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αναφορικά με το πλοίο MONCHEGORSK, ετοιμάστηκε από τον Ιάκωβο Γεωργίου στον αναφερόμενο***

ηλεκτρονικό υπολογιστή στις 09/02/2009 και ώρα 0813. Έκτοτε, το πρακτικό αυτό δεν έτυχε επεξεργασίας, διόρθωσης ή αλλαγής ή οποιασδήποτε αλλοίωσης... Συνοπτικά αναφέρεται ότι το συγκεκριμένο πρακτικό είναι αυθεντικό και το περιεχόμενό του είναι αυτό που καταχωρήθηκε στις 09/02/2009».

Το περιεχόμενο του πρακτικού παρατίθεται στο Κεφάλαιο των Γεγονότων. Αυτό που μπορεί να λεχθεί είναι πως ανεξάρτητα από την αυθεντικότητα του κειμένου, φαίνεται πως διάφοροι συμμετέχοντες, οι οποίοι κατέθεσαν και ενώπιον της Επιτροπής, αμφισβητούν ότι καταγράφηκαν όσα λέχθηκαν ή ότι καταγράφηκαν ορθά τα όσα λέχθηκαν. Ενδεικτικά, τόσο ο τότε Αρχηγός ΓΕΕΦ Στρατηγός Μπισμπίκας (Μάρτυρας 11), όσο και ο Αντιπλοίαρχος Φυτιρής (Μάρτυρας 34), αμφισβήτησαν ότι ο Αρχηγός ΓΕΕΦ ανέφερε στη σύσκεψη ότι είχε ήδη γίνει μια προκαταρκτική έρευνα και είχε εξευρεθεί ασφαλής χώρος για τη φύλαξη των εμπορευματοκιβωτίων. Περαιτέρω, κατατέθηκε ενώπιον της Επιτροπής από τους πιο πάνω μάρτυρες ότι η καταγραμμένη αναφορά που αποδίδεται στον Υπουργό Άμυνας για την μετακίνηση του πλοίου από τον εμπορικό διάυλο του λιμανιού Λεμεσού λέχθηκε από τον Αντιπλοίαρχο Φυτιρή και όχι από τον Υπουργό Άμυνας. Τέλος, η θέση του Υπουργού Άμυνας όσο και του τότε Αρχηγού ΓΕΕΦ Μπισμπίκα ενώπιον της Επιτροπής είναι πως διαφώνησαν έντονα με την παραλαβή του φορτίου λόγω συγκεκριμένα της γενικής εκτίμησης ότι το εν λόγω φορτίο πιθανόν να αποτελούσε στόχο δολιοφθοράς από ξένες δυνάμεις. Αυτό όμως δεν καταγράφεται στα πρακτικά, αν και τέτοια αναφορά είχε επίσης γίνει από τον Αρχηγό ΓΕΕΦ Μπισμπίκα και στη σύσκεψη της 30.1.2009.

Δεν είναι σαφές από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία ποία πρόσωπα συμμετείχαν στη σύσκεψη και ποία δεν συμμετείχαν και κατά πόσο το σχετικό πρακτικό είναι ακριβές ως προς τους παρισταμένους. Το θέμα αυτό ενδεχόμενα να απασχολήσει τις ανακριτικές αρχές, αν κάτι τέτοιο θεωρηθεί σκόπιμο.

Θα πρέπει όμως εδώ να επισημανθούν και τα ακόλουθα, τα οποία προκύπτουν από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία:

1) ο Υπουργός Άμυνας ενώπιον της Επιτροπής υποστήριξε ότι στην εν λόγω σύσκεψη της 6.2.2009, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ Μπισμπίκας ανέφερε ότι βρέθηκε χώρος και μάλιστα ανέφερε το χώρο στο Μαρί και επί τη βάση αυτής

της τοποθέτηση λήφθηκε εκείνη την ημέρα η πολιτική απόφαση για εκφόρτωση του πλοίου στο Μαρί. Αυτή η τοποθέτηση δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή αφού όχι μόνο δεν προκύπτει από το πρακτικό, όχι μόνο δεν λέχθηκε από κανένα άλλο μάρτυρα ενώπιον της Επιτροπής, αλλά και επειδή η όλη μαρτυρία κατατείνει στο γεγονός ότι σε εκείνο το χρονικό σημείο δεν είχε ακόμη ληφθεί απόφαση για τον τρόπο χειρισμού του φορτίου. Εξάλλου, η τελική κατάληξη της συνάντησης δεν καταλήγει ούτε καν σε οδηγία εξεύρεσης κατάλληλου χώρου αποθήκευσης. Το τελικό ζητούμενο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ήταν να προχωρήσει η Επιτροπή με **« πλήρη καταγραφή του φορτίου και υποβληθεί σχετική έκθεση» («στόχος μας είναι να εξεταστεί όλο το φορτίο και να στείλουμε νέα ολοκληρωμένη έκθεση στην αρμόδια Επιτροπή»)**. Τέλος, όταν τέθηκε από τον Επίτροπο Προεδρίας ότι η εκφόρτωση και φύλαξη του πλοίου πιθανόν να δημιουργούσε πρόβλημα στην Κύπρο, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανέφερε ότι **« οι αποφάσεις για το θέμα θα ληφθούν σε πολιτικό επίπεδο και όταν έλθει η στιγμή θα εξεταστούν όλα τα πιθανά προβλήματα.»** Ως εκ τούτων, η όποια συζήτηση, πόσο μάλλον λήψη απόφασης για το Μαρί σε αυτή τη Συνεδρία, όπως το έθεσε ο Υπουργός Άμυνας ενώπιον της Επιτροπής, αποτελούσε σχήμα πρωθύστερο. Ο ίδιος δε παρουσιάζεται σ' άλλο χρονικό σημείο να επιβεβαιώνει ότι έδωσε οδηγίες για εξεύρεση του χώρου μετά τη Συνάντηση του Προεδρικού της 6.2.2009.

2) Από το περιεχόμενο του Πρακτικού και ανεξάρτητα των αναφορών των παρευρισκόμενων προκύπτει ότι τον όλο χειρισμό της υπόθεσης είχε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος ενέκρινε την όποια κίνηση θα αφορούσε το εν λόγω φορτίο.

3) Πρακτικά για την εν λόγω Σύσκεψη δεν ετοιμάστηκαν και δεν δόθηκαν στους εμπλεκόμενους για να τα επιβεβαιώσουν. Αυτό έδωσε τη δυνατότητα σε κάποιους να αμφισβητήσουν το περιεχόμενο του πρακτικού. Και όχι μόνο αυτό. Κατά το σχετικό χρόνο, ούτε καν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν ενέκρινε ρητώς το πρακτικό για να πιστοποιήσει την εγκυρότητά του. Το έγγραφο που ετοίμασε ο κ. Ιάκωβος Γεωργίου βρέθηκε στο γραφείο του Προέδρου της Δημοκρατίας, ως είχε ετοιμαστεί από τον κ. Γεωργίου.

Κατόπιν οδηγιών του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης και οι άλλοι συμμετέχοντες στη νηοψία, ολοκλήρωσαν τον δειγματοληπτικό έλεγχο ακόμη εξήντα δύο εμπορευματοκιβωτίων στις 8 και 9.2.2009. Σε τρία δε εμπορευματοκιβώτια δεν έγινε κατορθωτός ο έλεγχος

λόγω αδυναμίας μετακίνησης τους εντός του πλοίου. Οι εκθέσεις του Συνταγματάρχη Γεωργιάδη κοινοποιήθηκαν και πάλι στο ΔΓΠτΔ, το ΥΠΑΜ, το ΥΠΕΞ και τον Αρχηγό ΓΕΕΦ.

Στις 11.2.2009 ακολούθησε η Συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου, στην οποία σε αντίθεση με τα ευρήματα της νηοψίας, λέχθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, χωρίς να αμφισβητηθεί ούτε από τον Υπουργό Άμυνας ούτε από τον Υπουργό Εξωτερικών, ότι «η έρευνα έγινε και αποδείχθηκε ότι έχει ένα-δύο κιβώτια, τα οποία είναι λίγο επικίνδυνα. Ρώτησα τους στρατιωτικούς κατά πόσον έχουμε ασφαλή χώρο φύλαξης του φορτίου και μου απάντησαν θετικά. Δεν είναι επικίνδυνο το φορτίο εάν δεν τύχει επεξεργασίας.»

Σημειώνεται ότι οι πυροσωλήνες (οι οποίοι αργότερα μετακινήθηκαν από τα εμπορευματοκιβώτια), εντοπίστηκαν σε πέντε εμπορευματοκιβώτια ως ακολούθως:

(α) σε 3 ξυλοκιβώτια, έκαστο το οποίο περιείχε 2500 χιλιάδες πυροσωλήνες στο εμπορευματοκιβώτιο CLHU311618-8, το οποίο ελέγχθηκε στην έρευνα της 18.2.2009 μετά την τοποθέτηση στο λιμάνι της ΝΒΕΦ,

(β) σε 2 ξυλοκιβώτια, έκαστο το οποίο περιείχε 2500 χιλιάδες πυροσωλήνες στο εμπορευματοκιβώτιο CLHU250653-5, το οποίο ελέγχθηκε στην έρευνα της 18.2.2009, μετά την τοποθέτηση στο λιμάνι της ΝΒΕΦ,

(γ) σε 3 ξυλοκιβώτια, έκαστο το οποίο περιείχε 2500 χιλιάδες πυροσωλήνες στο εμπορευματοκιβώτιο CLHU337686-3, το οποίο τελικώς ελέγχθηκε στην έρευνα της 18.2.2009, μετά την τοποθέτηση στο λιμάνι της ΝΒΕΦ,

(δ) σε 3 ξυλοκιβώτια, έκαστο το οποίο περιείχε 2500 χιλιάδες πυροσωλήνες στο εμπορευματοκιβώτιο CLHU268158-5, το οποίο ελέγχθηκε στην έρευνα της 2.2.2009,

(ε) σε 1 ξυλοκιβώτιο το οποίο περιείχε 2500 χιλιάδες πυροσωλήνες στο εμπορευματοκιβώτιο CLHU345133-4, το οποίο εντοπίστηκε στην έρευνα της 2.2.2009.

Από τα πιο πάνω προκύπτει ότι:

1) πυροσωλήνες βρέθηκαν σε 12 ξυλοκιβώτια και όχι σε ένα δύο ως ανέφερε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, και είχαν χαρακτηριστεί ως « **Επικίνδυνο Φορτίο κλάσεως 1.3C1**». Δεν ήταν όμως μόνο το φορτίο με πυροσωλήνες που είχε χαρακτηριστεί ως κλάσεως 1.3C1. Της ίδιας επικινδυνότητας, δηλαδή κλάσεως 1.3C1, είχαν χαρακτηριστεί και ακόμη 23 εμπορευματοκιβώτια τα οποία μετέφεραν κόκκους μαύρης πυρίτιδας.

2) Κατά την συνάντηση του Προεδρικού της 6.2.2009, επί συνόλου τριάντα έξι ελεγμένων δειγματοληπτικών εμπορευματοκιβωτίων, είχαν εντοπιστεί μόνο δύο εμπορευματοκιβώτια με πυροσωλήνες που θεωρούνταν σε εκείνο το χρόνο επικίνδυνα. Ως εκ τούτου, η αναφορά του Συνταγματάρχη Γεωργιάδη που του αποδίδεται στο Πρακτικό της Σύσκεψης 6.2.2009, ότι δηλαδή « από τα 36 εμπορευματοκιβώτια που έχουν ελεγχθεί μέχρι σήμερα, μόνο 4 περιέχουν υλικά τα οποία θεωρούνται κάπως επικίνδυνα. Αυτά θα μπορούσαν να αποθηκευτούν σε ξεχωριστές αποθήκες από το υπόλοιπο υλικό.», δεν μπορεί να ανταποκρίνεται ως προς τον αριθμό στην πραγματικότητα.

Τόπος εναπόθεσης εμπορευματοκιβωτίων

Από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία προκύπτει ότι, η θέση του Υπουργού Άμυνας σχετικά με τον ακριβή τόπο εναπόθεσης των εμπορευματοκιβωτίων, είναι πως αυτός επιλέγηκε από την ιεραρχία της ΕΦ και για την αποφυγή δολιοφθοράς θα λάμβανε μέτρα ενεργητικά και παθητικά η ΕΦ που είχε την ευθύνη φύλαξης του φορτίου. Αναφέρει δε πως είχε πάρει διαβεβαιώσεις από τον Συνταγματάρχη Γεωργιάδη, τον Αρχηγό του ΓΕΕΦ Μπισμπικά και τον Υπαρχηγό ΓΕΕΦ Αργυρού ότι το φορτίο ήταν ακίνδυνο. Εξού έκανε τις περιβόητες δηλώσεις στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ότι το φορτίο θα μπορούσε να είχε τοποθετηθεί και σε κατοικημένη περιοχή. Του ανέφεραν ότι αφαιρουμένων των πυροσωλήνων το φορτίο ήταν ακίνδυνο.

Στην ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία του, ο τέως Υπουργός Άμυνας κ. Παπακώστας, ανέφερε ότι για την τοποθεσία είχε ενημερωθεί από τον Αρχηγό ΓΕΕΦ Μπισμπικά πριν την συνάντηση 12.2.2009. Η ανάθεση της ευθύνης στην ΕΦ για την εξεύρεση κατάλληλου χώρου έγινε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στη συνάντηση της 6.2.2011. Χαρακτηριστικό είναι το ακόλουθο απόσπασμα από τα πρακτικά της Συνεδρίας της Επιτροπής της 14.9.2011:

«Ε. Κύριε Παπακώστα, εις την παράγραφο 7 της δήλωσης σας λέτε την επιλογή της ναυτικής βάσης ως του καταλληλότερου χώρου για φύλαξη του φορτίου. Υπέδειξε ο τότε Αρχηγός ΓΕΕΦ, Στρατηγός Κωνσταντίνος Μπισμπίκας. Απλώς εδώ αναφέρω ότι ο Στρατηγός Μπισμπίκας το αρνήθηκε αυτό έντονα ενώπιον μου και επίσης αρνείται ότι είπε τέτοιο πράγμα ενώπιον του Προέδρου σε σύσκεψη ή άλλως πως, αυτό είναι άλλο θέμα. Η ερώτηση μου είναι, εσείς λέτε υπέδειξε. Ποιος αποφάσισε; Διότι το να υποδείξεις σημαίνει ότι "εισηγούμαι αυτό" και γνωρίζω ότι οι αποφάσεις στον τόπο μας λαμβάνονται από την πολιτική ηγεσία. Έστω και εάν ο Μπισμπίκας υπέδειξε, ποιος αποφάσισε εάν θυμάστε;

Α. Βεβαίως θυμάμαι. Όπως σας βλέπω και με βλέπετε. Ο κύριος Μπισμπίκας είχε πάρει οδηγίες. Πότε του δώσαμε τις οδηγίες αυτές εάν του τες έδωσα και εγώ ο ίδιος ή ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, διότι έγιναν δύο συσκέψεις στο Προεδρικό, ήταν δύο. Εγώ θυμάμαι τη μια στις 6, ήταν για να εξεύρει χώρο, ήταν φυσικό επακόλουθο. Ο Υπουργός Άμυνας ήταν να πιάσει σβάρνα τα στρατόπεδα να βρει χώρο να εγκαταστήσει; Και πήγε, έστειλαν Αξιωματικούς, δεν τους πήγε ο ίδιος ο Αρχηγός --

Ε. Εσείς του δώσατε οδηγίες να βρει;

Α. Να βρει κατάλληλο χώρο.

Ε. Εσείς του δώσατε οδηγίες;

Α. Πρέπει, βεβαίως, αλλά δε θυμάμαι πού και πώς, κάτω από ποιες συνθήκες, όμως έστειλε ο κ. Μπισμπίκας Αξιωματικούς και πήγαν και έκαναν αναγνωρίσεις και ήξερα εγώ, μου το είπε ο ίδιος ότι επέλεξαν το Ζύγι, το ΚΕΝ Λεμεσού και το Μαρί και λέει "τελικά αποφασίσαμε για το Μαρί". Δεν ήταν δουλειά δική μου, δεν τέθηκε ενώπιον μου εμένα ή οποιουδήποτε, σε κανένα δεν τέθηκε το δίλημμα "έχω 3 χώρους, διαλέξετε και πέστε μας ποιος είναι ο κατάλληλος". Δεν είναι έτσι, είναι ψέμα.

Ε. Αλλά Υπουργέ μου --

Α. Ο ίδιος υπέδειξε τη ναυτική βάση στο Μαρί.

Ε. Την απόφαση ποιος την πήρε; Για εσάς υπόδειξη και απόφαση είναι το ίδιο;

Α. Η απόφαση λήφθηκε στις 6, την ημέρα που έγινε η σύσκεψη στο Προεδρικό Μέγαρο υπό την προεδρία του Προέδρου της Δημοκρατίας, έγινε εκεί.

Ε. Είπε ο Μπισμπίκας, κατά την άποψη σας, "εισηγούμαι το Μαρί";

Α. Είπε το Μαρί. Τώρα διερωτώμαι πραγματικά γιατί έπαθαν, έχουν πάθει αμνησία.»

Ο τέως Υπαρχηγός της ΕΦ, όταν ρωτήθηκε επί του σημείου, ενόψει του ότι κατά πάντα ουσιώδη χρόνο λόγω του ταξιδιού του Αρχηγού ΓΕΕΦ Μπισμπίκας, αυτός τον αναπληρούσε, ασκώντας πλήρως τα καθήκοντα της θέσης του Αρχηγού, τοποθετήθηκε ως εξής ενώπιον της Επιτροπής:

«Ε. ... Εσείς είχατε οποιαδήποτε αναφορά για το Μαρί πριν από τις 12 του μηνός;

Α. Να μου επιτρέψετε να μην απαντήσω διότι νομίζω εμπλεκόμεθα στο άλλο θέμα, κύριε Πρόεδρε.»

Από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία προκύπτει επίσης ότι η θέση του Συνταγματάρχη Γεωργιάδη είναι πως ο Υπουργός Άμυνας είχε δώσει οδηγίες σε αυτόν στις 11.2.2009 να αναγνωρίσει από πλευράς προσβασιμότητας και χωρητικότητας τρία συγκεκριμένα στρατόπεδα για την τοποθέτηση του φορτίου. Τα στρατόπεδα αυτά ήταν η Ναυτική Βάση Μαρί, το στρατόπεδο στο Ζύγι και το στρατόπεδο στα Πολεμίδα. Ακολούθως και μετά από αυτοψία εισηγήθηκε τη Ναυτική Βάση επειδή υπήρχε διαθέσιμος χώρος (που ήταν το Λιμάνι) στο οποίο θα κατέβαινε το φορτίο προσωρινά και αρκετός διαθέσιμος χώρος για την τελική τοποθέτηση των εμπορευματοκιβωτίων. Τα δε δύο άλλα στρατόπεδα είχαν περιορισμένο χώρο, είχαν στρατιωτικά καταλύματα και βρίσκονταν σε πυκνοκατοικημένη περιοχή.

Σημειώνονται εδώ οι αναφορές του Υπουργού Άμυνας στις 12.2.2009 τόσο στη Σύσκεψη όσο και στο έγγραφο ίδιας ημερομηνίας που απεστάλη από τον τότε Υπαρχηγό Σάββα Αργυρού ότι ήταν απόφαση και οδηγίες του Προέδρου της Δημοκρατίας η επιχείρηση εκφόρτωσης να ανατεθεί στο Υπουργείο Άμυνας και το φορτίο να φυλαχθεί εντός της Ναυτικής Βάσης στο Μαρί.

Από το σύνολο της ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρίας, ενδεικτική της οποίας αναφέρεται πιο πάνω, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1) Η επιλογή του στρατοπέδου για την εγκατάσταση και φύλαξη των εμπορευματοκιβωτίων έγινε από τον Υπουργό Άμυνας, αφού πρώτα ζήτησε από τον Συνταγματάρχη Γεωργιάδη να τον ενημερώσει ποιο στρατόπεδο από τα τρία, που προφανώς υποδείχθηκαν από την ηγεσία της ΕΦ, προσφέρετο για αυτό το σκοπό. Η πολιτική απόφαση λήφθηκε από τον Υπουργό Άμυνας και εγκρίθηκε από τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ως φαίνεται και στα έγγραφα του ΥΠΑΜ, τα οποία αναφέρονται πιο κάτω.

2) Ο τότε Αρχηγός της ΕΦ Μπισμπίκας ήταν αδύνατο να είχε άμεση και ενεργή συμμετοχή στον επιλογή του χώρου εναπόθεσης μιας και έλειπε στο εξωτερικό. Εξού και η ανεπιτυχής προσπάθεια του τέως Υπουργού Άμυνας να θέσει ενώπιον της Επιτροπής ότι η εισήγηση του Αρχηγού ΓΕΕΦ έγινε στις 6.2.2009, πριν φύγει δηλαδή από την Κύπρο. Δεν αποκλείεται γνώση και

ενεργό συμμετοχή στην επιλογή του χώρου να είχε και ο Υπαρχηγός της ΕΦ Αργυρού.

3) Ανεξαρτήτως του ποιος επέλεξε και αποφάσισε το χώρο, είναι αποδεκτό ότι αυτός είχε το χαρακτηριστικό της προσωρινότητας. Δεν είχαν τα εμπορευματοκιβώτια αποθηκευτεί με αυτό τον τρόπο και σε αυτό το χώρο με σκοπό να μείνουν εκεί μέχρι το πολύ μακρινό μέλλον.

4) Διαφαίνεται από τα λεγόμενα του τέως Αρχηγού ΓΕΕΦ ενώπιον της Επιτροπής αλλά και από άλλη μαρτυρία συνάγεται ότι, η επιλογή της ΕΦ ως του Σώματος φύλαξης των εμπορευματοκιβωτίων είχε ως σκοπό από τη μια τη διασφάλιση της αποτροπής δολιοφθοράς, καταστροφής ή κλοπής του φορτίου και από την άλλη την εξοικονόμηση οικονομικών πόρων που θα απαιτούνταν για τη χρηματοδότηση της τοποθέτησης και ασφάλισης των εμπορευματοκιβωτίων αν τοποθετούνταν εκτός στρατοπέδου.

5) Παραμένει όμως ως γεγονός ότι η επιλογή του συγκεκριμένου σημείου τελικής τοποθέτησης των εμπορευματοκιβωτίων, αν και θεωρήθηκε πως εξυπηρετούσε το σκοπό αποφυγής της οποίας εχθρικής πράξης ή δολιοφθοράς, αποτελούσε άκρως λανθασμένη επιλογή αφού βρισκόταν δίπλα από τον μεγαλύτερο ηλεκτροπαραγωγό σταθμό της Κύπρου και η όποια εχθρική ενέργεια – επιτυχημένη ή όχι – ενδεχόμενα να είχε άμεσες και σοβαρές συνέπειες στο Σταθμό της ΑΗΚ.

6) Σε αυτό το χρονικό σημείο γνώση για την ακριβή τοποθεσία, η οποία με την παρέλευση του χρόνου, εγκυμονούσε σοβαρούς κινδύνους τόσο για τους στρατιώτες όσο και για τις εγκαταστάσεις της ΑΗΚ, είχαν ή όφειλαν να είχαν μεταξύ άλλων και ο Υπουργός Άμυνας, ο τότε Αρχηγός και Υπαρχηγός της ΕΦ και ο Αρχηγός Τσαλικίδης που ανέλαβε καθήκοντα την 1.5.2009. Η θέση του Υπουργού Άμυνας ότι δεν γνώριζε το ακριβές σημείο εναποθήκευσης των εμπορευματοκιβωτίων εντός της ΝΒΕΦ δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή. Ήταν ο Υπουργός Άμυνας που υπέδειξε τα στρατόπεδα προς επιλογή κατάλληλου χώρου, ήταν ο Υπουργός Άμυνας που στις συσκέψεις υποστήριζε πως θα έπρεπε να ληφθεί πολιτική απόφαση λόγω των κινδύνων από την υπαίθρια αποθήκευση, ήταν ο Υπουργός Άμυνας που αποφάσιζε αργότερα να μην ληφθεί από το ΥΠΑΜ οποιοδήποτε μέτρο προστασίας των εμπορευματοκιβωτίων και δεν μπορεί για τον Υπουργό Άμυνας να αποτελεί ασπίδα ή υπεράσπιση το γεγονός ότι δεν έπραξε αυτό που όφειλε από την

πρώτη ημέρα να πράξει. Να επισκεφθεί και να επιθεωρήσει το χώρο που εναποθηκεύτηκαν 98 εμπορευματοκιβώτια, 81 εκ των οποίων είχαν επικίνδυνα υλικά.

7) Ακόμη και αν δεν γνώριζε ο Υπουργός Άμυνας που ακριβώς ήταν τοποθετημένα τα 98 εμπορευματοκιβώτια εντός της ΝΒΕΦ, από τη μαρτυρία προκύπτει ότι είχε γνώση περί επικινδυνότητας, είχε γνώση περί υπαίθριας στιβάδας, είχε γνώση των συνθηκών αποθήκευσης, είχε γνώση των κινδύνων που υφίσταντο για το προσωπικό της Βάσης. Έτσι ήταν αναμενόμενη υποχρέωση ενός Υπουργού Άμυνας να ρωτήσει που ακριβώς βρίσκονται και ποιο το μέγεθος των κινδύνων από αυτή την κράτηση σε στρατιωτική βάση, ζωτικής σημασίας – αφού εντός αυτή ήταν εγκατεστημένη η διοίκηση Ναυτικού και δίπλα σε αυτή ήταν ο μεγαλύτερος ηλεκτροπαραγωγός σταθμός της Κύπρου.

Τρόπος αποθήκευσης

Ως προς τον τρόπο υπαίθριας αποθήκευσης των εμπορευματοκιβωτίων ώστε να μην υπάρχει η δυνατότητα ανοίγματος κανενός εμπορευματοκιβωτίου, πλην κατόπιν μετακίνησης του με περνοφόρο όχημα, από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία προκύπτει ότι, η σχεδίαση της τοποθέτησης του φορτίου στη τσιμεντένια βάση έγινε για λόγους ασφαλείας και κατόπιν οδηγιών του τότε Αρχηγού ΓΕΕΦ Στρατηγού Μπισμπίκα, από τον Επιτελάρχη του Ταξίαρχου κ. Σοφινίδη.

Ο τρόπος τοποθέτησης των εμπορευματοκιβωτίων εξυπηρετούσε πλήρως το σκοπό της αποφυγής κλοπής και ενδεχόμενης εχθρικής πράξης, αφού στη βάση και περιμετρικά τοποθετήθηκαν αδρανή υλικά. Δυστυχώς, όμως δεν εξυπηρέτησε καθόλου τον υπέρτατο σκοπό της ασφάλειας των στρατιωτών, αφού αυτός καθ' εαυτός ο τρόπος τοποθέτησης επέτεινε, σύμφωνα με την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία, το τελικό μέγεθος της έκρηξης. Δεν διαφεύγει της προσοχής πως όλες οι αποφάσεις της στρατιωτικής ηγεσίας είχαν μικρό χρονικό ορίζοντα και πάντοτε με το σκεπτικό ότι η όλη αποθήκευση με αυτό τον τρόπο ήταν ένα προσωρινό μέτρο.

Από την άλλη, κανένας στην ηγεσία είτε του ΓΕΕΦ είτε του ΥΠΑΜ μπορεί να υποστηρίξει με πειστικότητα ότι δεν γνώριζε το συγκεκριμένο τρόπο εναποθήκευσης. Τρόπος ο οποίος με την παρέλευση του χρόνου γινόταν όλο

και πιο επικίνδυνος. Αρκεί επί τούτου, να αναφερθεί η πρώτη επιστολή του ΓΕΕΦ προς τον Υπουργό Άμυνας ημερομηνίας 28.5.2009 (Έγγραφο Επιτροπής 1/418), όπου γίνεται συγκεκριμένη αναφορά για εναποθήκευση των εμπορευματοκιβωτίων σε υπαίθρια στοιβάδα, η οποία εγκυμονεί κινδύνους πλήρους αλλοίωσης από την παρατεταμένη διάρκεια εναποθήκευσης.

Αλλά ούτε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ούτε και ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ κ. Παντελίδης μπορούν να υποστηρίξουν άγνοια του δεδομένου της υπαίθριας εναπόθεσης. Το Σημείωμα του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ημερομηνίας 6.9.2010 (Έγγραφο Επιτροπής 4α/271) αναφέρεται σε κινδύνους « που υπάρχουν με τις ψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται μέσα στα εμπορευματοκιβώτια το καλοκαίρι». Ο δε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, όταν ερωτήθηκε από την Επιτροπή πως αντιλήφθηκε τη φράση κάποιοι κίνδυνοι, που είχε διαβάσει στο Σημείωμα 6.9.2009 ανέφερε:

A. Κοιτάχτε λέγονταν διάφορα περί αλλοίωσης, περί κινδύνων οι οποίοι προέρχονται από την έκθεση στη φύση, στον ήλιο, έτσι το αντιλήφθηκα ότι οι κάποιοι κίνδυνοι εν πάση περιπτώσει εγώ δεν θεώρησα ότι βρισκόμασταν μπροστά στη δυνατότητα ή την πιθανότητα άμεσα έκρηξης γι' αυτό όμως παρόλα αυτά έδωσα στον κύριο Παντελίδη την συγκατάθεση μου να προχωρήσει με βάση και τη σύσκεψη που έκαμε με τον Πρέσβη του Ιράν και με τη Συρία ακόμα που είχαμε κάποιες επαφές να προχωρήσουμε στο διαχωρισμό και την καταστροφή των υλικών που προκαλούσαν τους όποιους ή τους κάποιους κινδύνους.» (υπογράμμιση της Επιτροπής)

Ο Ταξίαρχος Σοφινίδης της Ε.Φ. υπογράφει τον ορθό και πρότυπο τρόπο εναπόθεσης πυρομαχικών, όπως αυτός φαίνεται στην Πάγια Διαταγή 6-12 του 2007. Ως εκ τούτου, γνώριζε πολύ καλά τους κανόνες ασφαλείας και τον τρόπο εναπόθεσης πυρομαχικών, ιδίως σε εμπορευματοκιβώτια. Από την άλλη φαίνεται πως η εναπόθεση των εμπορευματοκιβωτίων σε υπαίθρια στοιβάδα επιλέχθηκε, αν και λανθασμένα, έχοντας υπόψη την προσωρινότητα του μέτρου.

Απόφαση εκφόρτωσης απαγορευμένου φορτίου
Σύσκεψη στο ΓΕΕΦ στις 12 Φεβρουαρίου 2009 για την εκφόρτωση του πλοίου

Στις 12.2.2009 και ώρα 1500, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο ΓΕΕΦ για τη διαδικασία εκφόρτωσης του φορτίου του εμπορικού πλοίου. Συνήλθε υπό τον Υπουργό Άμυνας και έλαβαν μέρος ο Υπαρχηγός της ΕΦ, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, και μεταξύ άλλων ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης, ο Επιτελάρχης του ΓΕΕΦ Σοφινίδης, η Βοηθός Αρχηγός Αστυνομίας κα Φραντζή, και ο Τμηματάρχης του Επιτελείου του Υπουργού Ανχης Στυλιανός Νεοφύτου. Στο πρακτικό που ετοιμάστηκε και κοινοποιήθηκε στους εμπλεκόμενους, ως ιστορικό αναφέρεται πως *« Μετά από σειρά διεργασιών και συνεννοήσεων σε διπλωματικό και πολιτικό επίπεδο η Κυπριακή Κυβέρνηση έλαβε την απόφαση εκφόρτωσης και φύλαξης του υλικού αυτού σε κατάλληλους χώρους εντός της Ναυτικής Βάσης «Ευάγγελος Φλωράκης» (ΝΒΕΦ) στην περιοχή Μαρί την Παρασκευή 13 Φεβρουαρίου 2011.»* (Έγγραφο Επιτροπής 1/98)

Άρα, υπήρχε η πολιτική απόφαση για το μέρος που θα τοποθετηθούν, αλλά αυτή αφορούσε σε κατάλληλους χώρους. Η ίδια αναφορά περί εξεύρεσης ασφαλούς χώρου φύλαξης του φορτίου παρατηρείται και στην ενημέρωση που έκανε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας στο Υπουργικό Συμβούλιο στις 11.2.2009 (Έγγραφο Επιτροπής 10γ/45). Έτσι προκύπτει πως η όποια πολιτική απόφαση για τοποθέτηση θεωρούσε ως δεδομένη την εξεύρεση κατάλληλου χώρου.

Στη σύσκεψη αυτή ο Υπουργός Άμυνας φαίνεται να τονίζει εμφαντικά στους παρευρισκόμενους τη σοβαρότητα της πολιτικής απόφασης και να ζητά από όλους υπευθυνότητα και εχεμύθεια. Ακολούθως και μετά από συζήτηση, καθορίστηκαν οι υποχρεώσεις του κάθε εμπλεκόμενου τμήματος.

A) Ως γενικός συντονιστής της όλης διαδικασίας **«εκφόρτωσης και αποθήκευσης»** ορίστηκε ο **«Σχης (ΥΠ) Γεώργιος Γεωργιάδης, Δντης ΔΥΠ, ο οποίος και να διευθετήσει τις σχετικές λεπτομέρειες με το Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας την Αρχή Λιμένων και τον Δντη του Λιμένος Λεμεσού.»**,

B) στο χώρο της διαδικασίας στη Ναυτική βάση υπεύθυνος για τη διαδικασία ορίστηκε ο Συνταγματάρχης (ΥΠ) Λάμπρος Λάμπρου,

Γ) η καταγραφή, η μεταφορά και η αποθήκευση των πυροσωλήνων θα γίνονταν το συντομότερο στο Στρατόπεδο της Παλώδιας,

Δ) αποφασίστηκε να ζητηθεί διευκρίνιση σε πολιτικό επίπεδο κατά πόσο θα έπρεπε το μη πολεμικό υλικό (400 περίπου τόνων) να αποθηκευτεί στην Ναυτική Βάση ή να παραμείνει αποθηκευμένο στο νέο λιμάνι Λεμεσού,

Ε) η Αστυνομία Κύπρου ανέλαβε την ασφαλή προσέγγιση του πλοίου στο νέο Λιμάνι Λεμεσού και την ασφαλή μεταφορά των εμπορευματοκιβωτίων στο χώρο εκφόρτωσης στο λιμάνι της ΝΒΕΦ,

ΣΤ) το ΓΕΕΦ ανέλαβε να υποβάλει στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ έκθεση για την απαιτούμενη δαπάνη των αναγκαίων έργων και ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ ανέλαβε να επικοινωνήσει με το Υπουργείο Οικονομικών για την εξασφάλιση των αναγκαίων πιστώσεων της εκφόρτωσης και αποθήκευσης των υλικών.

Ζ) πέραν δε τούτων, καθορίστηκαν και πολλές άλλες λεπτομέρειες για τον τρόπο και χρόνο μεταφοράς.

Τα πρακτικά της συνάντησης στάληκαν από τον Υπουργό Άμυνας στις 13.2.2009 στο Προεδρικό Μέγαρο, στον Υφυπουργό παρά τω Προέδρω κ. Τίτο Χριστοφίδη, στον Αρχηγό Αστυνομίας και στον Υπαρχηγό της ΕΦ κ. Αργυρού.

Από το περιεχόμενο του εγγράφου και την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία μπορούν με ασφάλεια να προκύψουν τα ακόλουθα:

1) Με βάση την επίκληση πολιτικής απόφασης για το πού θα τοποθετηθεί το μη πολεμικό φορτίο των 400 τόνων προκύπτει ξεκάθαρα πως για κάθε κίνηση που αφορούσε το φορτίο του πλοίου και το πού αυτό θα τοποθετηθεί επιδιωκόταν και έπρεπε να ληφθεί πολιτική απόφαση σε επίπεδο υψηλότερο από αυτό του Υπουργού Άμυνας, δηλαδή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας,

2) Η ευθύνη που ανατέθηκε στο Συνταγματάρχη Γεωργιάδη ήταν αυτή της εκφόρτωσης και αποθήκευσης του φορτίου μόνο. Στην πράξη όμως χρεώθηκε και εκ μέρους του Υπουργείου Άμυνας (και όχι του ΓΕΕΦ) το φορτίο,

3) Ο ακριβής καθορισμός των ευθυνών και αρμοδιοτήτων και η λεπτομερής καταγραφή του τρόπου δράσης κάθε εμπλεκόμενης υπηρεσίας δηλεί μια σοβαρή και οργανωμένη σύσκεψη που επέφερε θετικά αποτελέσματα. Αυτό καταδεικνύει και η ταχύτητα και πληρότητα της ενημέρωσης των εμπλεκόμενων. Σημειώνεται εδώ ότι, πλήρη ενημέρωση των

ενεργειών είχε και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μέσω του εγγράφου του Πρακτικού της Σύσκεψης που έλαβε ο Υφυπουργός παρά τω Προέδρω,

4) Μέσα στις πολλές αποφάσεις που λήφθηκαν ήταν και αυτή της καταγραφής, μεταφοράς και αποθήκευσης το συντομότερο σε άλλο στρατόπεδο των ιδιαίτερα επικίνδυνων υλικών (πυροσωλήνες). Αυτό καταδεικνύει πως ήταν εν γνώση της ηγεσίας ότι στα περιεχόμενα των εμπορευματοκιβωτίων υπήρχαν υλικά που άμεσα έπρεπε να τύχουν ειδικής προστασίας. Υπενθυμίζεται ότι οι πυροσωλήνες στο φορτίο μετακινήθηκαν στις 18 Φεβρουαρίου 2009 και τοποθετήθηκαν στο στρατόπεδο της Παλώδιας, σε αποθήκες. Όμως, πυρομαχικά της ίδιας κατηγορίας επικινδυνότητας συνέχισαν να παραμένουν εκτεθειμένα στις καιρικές συνθήκες μέσα στα εμπορευματοκιβώτια

5) Κατ'εφαρμογή της οδηγίας για ετοιμασία του χώρου υποδοχής, άμεσα η Διεύθυνση Υλικού Πολέμου του ΓΕΕΦ απέστειλε προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ επιστολή ίδιας ημερομηνίας (Έγγραφο Επιτροπής 1/93), στην οποία ζητούσε αποδέσμευση ποσού 93,000 ευρώ για κάλυψη του κόστους μεταφοράς, εκφόρτωσης και κατασκευής επιφάνειας τσιμέντου στη ΝΒΕΦ. Σε αυτό το έγγραφο παρατηρείται η πολύ επείγουσα ιδιόχειρη οδηγία του Υπουργού Άμυνας προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ:

«Μετά από οδηγίες του ΠτΔ το Υπουργείο Άμυνας αναλαμβάνει το συντονισμό της όλης επιχείρησης για εκφόρτωση του απαγορευμένου υλικού από το εν λόγω πλοίο (υπό κυπριακή σημαία) και μεταφορά του στη ναυτική βάση στο ΜΑΡΙ. Ως προς το κόστος παρακαλώ όπως ...» (σημ.1)

6) Ως προκύπτει και από το γεγονός ότι ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης προσωπικά χρεώθηκε τα υλικά που εγκαταστάθηκαν στη ΝΒΕΦ εκ μέρους του ΥΠΑΜ και όχι του ΓΕΕΦ, το Υπουργείο Άμυνας είχε ευθύς εξ αρχής άμεση εμπλοκή στη χρέωση, στην εγκατάσταση αλλά και στον τρόπο φύλαξης, ως εκτενώς θα αναφερθεί πιο κάτω.

Χειρισμός εμπορευματοκιβωτίων από ΓΕΕΦ και ΥΠΑΜ μετά την εγκατάστασή τους στη ΝΒΕΦ

Επιστολή Διεύθυνσης Υλικού Πολέμου προς ΥΠΑΜ 28 Μαΐου 2009

Η Διεύθυνση Υλικού Πολέμου του ΓΕΕΦ απέστειλε επιστολή στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ ημερομηνίας 28.5.2009 αναφορικά με το περιεχόμενο του πλοίου M/V MONCHEGORSK. Η επιστολή λήφθηκε καθυστερημένα από το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ Δρ. Καρεκλά στις 12.6.2009, γεγονός που καυστηρίασε ο ίδιος τόσο με χειρόγραφη σημείωσή του επί του εγγράφου (Εγγραφο Επιτροπής 1/105), όσο και ενώπιον της Επιτροπής, υποδεικνύοντας ότι ευθύνη για την καθυστέρηση φέρει το Επιτελείο του Υπουργού Άμυνας.

Στο κείμενο της επιστολής, όπως διαμορφώθηκε τελικώς από την στρατιωτική ιεραρχία, καταγράφονταν μεταξύ άλλων:

1. ότι για τη φύλαξη του φορτίου απαιτείται μόνιμο προσωπικό και κληρωτοί, οι οποίοι απαλλάσσονται των άλλων καθηκόντων τους,
2. επειδή το **φορτίο εναποθηκεύτηκε σε υπαίθρια στοιβάδα**, εγκυμονούνται **κίνδυνοι πλήρους αλλοίωσής του και καταστροφής** του σε παρατεταμένης διάρκειας εναποθήκευση, **ιδιαίτερα των υλικών που βρίσκονται εκτός των εμπορευματοκιβωτίων**. Η τελευταία αναφορά περί των ιδιαίτερων κινδύνων στα υλικά που βρίσκονται εκτός εμπορευματοκιβωτίων δεν είχε τεθεί στο αρχικό προσχέδιο της ΔΥΠ αλλά προστέθηκε από την ιεραρχία του ΓΕΕΦ,
3. μεγάλο μέρος του φορτίου αποτελείται «από διαφόρων ειδών πυρίτιδων, των οποίων **δεν γνωρίζουμε τη σύνθεση και την αντίδραση τους σε ψηλές θερμοκρασίες ή ενδεχόμενους κινδύνους αποσταθεροποίησης - αλλοίωσης ή και αυτανάφλεξης**»,
4. Κατόπιν των πιο πάνω καλείτο ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ σε συνεργασία με τις συναρμόδιες υπηρεσίες του κράτους **να λάβουν τελική απόφαση για τον παραπέρα χειρισμό του θέματος**,
5. Πριν την ολοκλήρωση της επιστολής υπάρχει και η εξής σημαντική αναφορά « **Υπόψη ότι σε περίπτωση που το φορτίο και ειδικά οι**

πυρίτιδες παραμείνουν στην κατοχή της Δημοκρατίας, τότε θα πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας από τις υψηλές θερμοκρασίες (π.χ. κατασκευής στεγάστρου και άλλου)».

Η επιστολή κοινοποιήθηκε στο Επιτελείο του Υπουργού Άμυνας, τη Διοίκηση Ναυτικού, και τις Διευθύνσεις του ΓΕΕΦ Πληροφοριών, Επιχειρήσεων και Διοικητικής Μέριμνας.

Το προσχέδιο της επιστολής (Έγγραφο Επιτροπής 6/186) υπογράφουν, μεταξύ άλλων, ως αρχικός συντάκτης ο Διοικητής ΔΥΠ Συνταγματάρχης Γεωργιάδης, ο Αρχηγός της ΕΦ Τσαλικίδης, ο Υπαρχηγός της ΕΦ Αργυρού και ο Τμηματάρχης της ΔΥΠ Αν/χης Νικόλας Γεωργιάδης. Αξίζει να αναφερθεί ότι το αρχικό κείμενο, όπως αυτό είχε συνταχθεί από την ΔΥΠ, έκανε αναφορά ότι **«πάντοτε υπάρχει κίνδυνος αποσταθεροποίησης»**, λεκτικό που διαγράφηκε από την ιεραρχία του ΓΕΕΦ και αντικαταστάθηκε σε «ενδεχόμενους κινδύνους». Τέλος, η αλλοίωση αν και δεν υπήρχε στο αρχικό κείμενο προστέθηκε στο τελικό, όπως αυτό στάληκε στο ΥΠΑΜ.

Από μια απλή ανάγνωση του κειμένου της επιστολής, η οποία στάληκε σε σύντομο χρόνο από την τοποθέτηση των εμπορευματοκιβωτίων στην τελική τοποθεσία εγκατάστασης, μπορεί κάποιος να εντοπίσει τις αιτίες της πρόκλησης της φονικής έκρηξης της 11.7.2011. Διαβάζει κανείς για υπαίθρια στοιβάδα, για ψηλές θερμοκρασίες, για παρατεταμένης διάρκειας εναποθήκευση, για άγνοια των στρατιωτικών για τη σύνθεση, για εντοπισμό κινδύνων πλήρους αλλοίωσής, αποσταθεροποίησης ή και αυτανάφλεξης. Παρέχεται όμως και ο τρόπος επίλυσης του θέματος. Η λήψη πολιτικής απόφασης και σε περίπτωση που παραμείνουν οι πυρίτιδες στην κατοχή της Δημοκρατίας θα πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας από τις υψηλές θερμοκρασίες.

Από το περιεχόμενη της επιστολής όμως προκύπτει εμφανώς ακόμη ένα δεδομένο, το οποίο υποστήριξαν ενώπιον της Επιτροπής πολλοί μάρτυρες. Η εναπόθεση με αυτό τον τρόπο και στο συγκεκριμένο σημείο ήταν (ή θεωρείτο) «προσωρινή». Το ΓΕΕΦ με την επιστολή του επιζητεί την «λήψη τελικής απόφασης ως προς τον περαιτέρω χειρισμό του θέματος».

Με τη λήψη της επιστολής, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ επί του εγγράφου δίνει γραπτές οδηγίες όπως μέχρι 18.6.2009 του δοθεί σημείωμα για να

διευκρινιστεί το τι πρέπει να γίνει, ώστε αφού ληφθεί πολιτική απόφαση (με σχέδιο Πρότασης προς του Υπουργικό Συμβούλιο) να εκποιηθεί το φορτίο. Επίσης, ζητά απόψεις για το τι πρέπει να γίνει σχετικά με την εισήγηση του Αρχηγού για την κατασκευή στεγάστρου σε περίπτωση που παραμείνει το φορτίο με τις πυρίτιδες στην κατοχή της Δημοκρατίας.

Ο προϊστάμενος του Τομέας Αμυντικών Έργων του ΥΠΑΜ κ. Παναγιώτης Στυλιανίδης αναφέρει στη σελίδα 3 του εγγράφου αρχειοθέτησης του φακέλου του ΥΠΑΜ με αρ. 6.20.042 (Έγγραφο Επιτροπής 1/466) προς τον Γενικό Διευθυντή ότι μετά που μίλησε με Ναυτικό, ΔΥΠ και Τελωνείο θα πρέπει να ζητηθεί η άποψη του Γενικού Εισαγγελέα για εκποίηση του υλικού και σε περίπτωση που αυτή δοθεί, θα πρέπει να ενημερωθεί το Υπουργικό Συμβούλιο για να δώσει την έγκρισή του. Αναφέρει αυτολεξεί ακολούθως *«Το να κάνουμε υπόστεγο τώρα σημαίνει άλλα επιπρόσθετα έξοδα το οποία εάν εκποιηθούν τα υλικά δεν θα χρειαστεί.»* .

Αναφορικά με την τελευταία επισήμανση του προϊστάμενου του Τομέα Αμυντικών Έργων κ. Στυλιανίδη για το ενδεχόμενο κατασκευής στεγάστρου, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ καταγράφει ιδιοχείρως **« Συμφωνώ »** και ζητά γραπτώς να μιλήσει με τον Υπουργό Άμυνας. Μετά τη συνάντηση φαίνεται στη σελίδα 3 του εγγράφου αρχειοθέτησης του φακέλου του ΥΠΑΜ (Έγγραφο Επιτροπής 1/466), ότι ο Υπουργός Άμυνας καταγράφει ιδιοχείρως **« Συμφωνώ με το περιεχόμενο της Σημ. (6) »** , δηλαδή με τα όσα κατέγραψε ο λειτουργός κ. Στυλιανίδης.

Είναι η θέση του Υπουργού Άμυνας, όπως τέθηκε στη μαρτυρία του ενώπιον της Επιτροπής, ότι ο ίδιος είχε μόνο αποσπασματική γνώση της επιστολής, η οποία στάληκε «λανθασμένα» ως αναφέρει ο ίδιος, προς τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ και όχι στον ίδιο, αφού υπήρχαν σε αυτή θέματα «ασφαλείας και επικινδυνότητας». Αυτό όμως που έχει σημασία και το παραδέχεται και ο ίδιος ο Υπουργός Άμυνας είναι πως εν τέλει επιβεβαιώνει πως το περιεχόμενο της επιστολής του ΓΕΕΦ ημερομηνίας 28.5.2009 το γνώριζε (έστω και αποσπασματικά όπως αναφέρει ο ίδιος) και πως για αυτήν τον ενημέρωνε ο Γενικός Διευθυντής «κατά καιρούς».

Από την αποτύπωση των γεγονότων στα εν λόγω έγγραφα, φαίνεται καθαρά πως σε αυτό το χρονικό σημείο και μετά από συζήτηση με το Γενικό Διευθυντή, ο Υπουργός Άμυνας είχε πλήρη γνώση του περιεχομένου της

επιστολής του ΓΕΕΦ και πως είχε αποφασίσει τη μη λήψη οποιουδήποτε προστατευτικού μέτρου στα εμπορευματοκιβώτια εν αναμονή της προσπάθειας για εκποίηση των υλικών και λόγω επιπρόσθετων εξόδων για την κατασκευή στεγάστρου που δεν θα χρησίμευε σε περίπτωση εκποίησης του υλικού.

Αυτή όμως η απόφαση (της μη λήψης προστατευτικών μέτρων) είχε ληφθεί τότε, τρεις μόνο μήνες μετά την τοποθέτηση των εμπορευματοκιβωτίων στην τελική τους θέση, και όταν υπήρχε στη σκέψη η πιθανότητα εκποίησης του υλικού. Το υλικό όμως παρέμεινε εκτεθειμένο για δύομισα χρόνια χωρίς αυτή η απόφαση να αλλάξει, παρά τις μετέπειτα οχλήσεις και αναφορές του ΓΕΕΦ που καταδείκνυαν ότι το θέμα θα τραβούσε σε μακρός χρόνου.

Από την άλλη, θα πρέπει να σημειωθεί πως η θέση του Υπουργού Άμυνας που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής ότι δεν τέθηκε μετ' επιτάσεως από τους στρατιωτικούς η προστασία της πυριτίδας μέσω σκεπάστρου από την αρχή, είναι κατ' ελάχιστον σε αντίθεση με τα όσα καταγράφονται στην επιστολή του ΓΕΕΦ πιο πάνω. Πως θα μπορούσε διαφορετικά η στρατιωτική ηγεσία να αναφέρει τους κινδύνους που υπήρχαν και να εισηγηθεί και τρόπο προσωρινής έστω προστασίας των εμπορευματοκιβωτίων σε μια ρευστή πολιτική κατάσταση; Μια πολιτική κατάσταση που είχε ως αποτέλεσμα την άμεση και εσπευσμένη χρέωση της προστασίας των εμπορευματοκιβωτίων στην ΕΦ χωρίς να προηγηθεί μελέτη και εξεύρεση ασφαλούς χώρου φύλαξης και προστασίας, όχι μόνο από επιθετικές ενέργειες αλλά και από τις όποιες καιρικές συνθήκες στις οποίες ήταν εκτεθειμένο στρατιωτικό υλικό που χαρακτηριζόταν ως επικίνδυνο και τη σύνθεση του οποίου οι αρμόδιοι στρατιωτικοί δεν γνώριζαν.

Θα πρέπει εδώ να απαντηθεί και μια άλλη θέση που τέθηκε από τους υπηρεσιακούς παράγοντες του ΥΠΑΜ και αφορά τον τρόπο που τέθηκε από το ΓΕΕΦ το θέμα του στεγάστρου, υποστηρίζοντας πως δεν ήταν πρόταση με τον προβλεπόμενο τρόπο. Η θέση προκύπτει από την εξής αναφορά του Προϊσταμένου του Τομέα Αμυντικών Έργων του ΥΠΑΜ κ. Παναγιώτη Στυλιανίδη ενώπιον της Επιτροπής:

«Α. Εκείνη η επιστολή έχει έρθει όχι από τη Διοίκηση Μηχανικού, αλλά από τη Διοίκηση Υλικού Πολέμου. Εμείς για οποιαδήποτε κατασκευή κάνουμε στο

Υπουργείο Άμυνας, πρέπει να έρθει αίτημα από τον τεχνικό σύμβουλο του ΓΕΕΦ, που είναι η Διοίκηση Μηχανικού, όχι από ΔΥΠ και αυτό το πράγμα είναι τόσο εις γνώση τόσο της ιεραρχίας του ΓΕΕΦ όσο και σε οποιαδήποτε άλλα επιτελικά γραφεία του ΓΕΕΦ. Δηλαδή εάν το ΓΕΕΦ πράγματι ήθελε να υλοποιήσουμε την κατασκευή του στεγάστρου, θα έπρεπε βάσει των ισχυουσών διαδικασιών να υποβληθεί αίτημα στο Υπουργείο μέσω της Διοίκησης Μηχανικού, όπως έχει υποβληθεί σχετικό αίτημα για την κατασκευή της βάσης των containers. Η βάση των containers υλοποιήθηκε μετά που έχει στείλει επιστολή η Διοίκηση Μηχανικού, όχι η ΔΥΠ, όχι εκείνη η επιστολή που μου έχετε δείξει. Υπάρχει άλλη επιστολή που έχει στείλει η Διοίκηση Μηχανικού.»

Η θέση αυτή παραγνωρίζει ότι το περιεχόμενο της επιστολής του ΓΕΕΦ 28.5.2009 ήταν η επισήμανση των κινδύνων και η ανάγκη λήψης απόφασης από τις αρμόδιες υπηρεσίες του κράτους. Στα πλαίσια δε αυτά ήταν που προτάθηκαν και εισηγήσεις σε περίπτωση που αποφαιζόταν η παραμονή του φορτίου στην κατοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας. Εξάλλου, στο ΥΠΑΜ γνώριζαν από τον αποστολέα της επιστολής που ήταν η ΔΥΠ, ότι η επιστολή προερχόταν από τον αρμόδιο για το φορτίο Συνταγματάρχη Γεωργιάδη, ο οποίος τότε ήταν ο Διευθυντής της ΔΥΠ.

Κατόπιν της απόφασης του Υπουργού Άμυνας, ο λειτουργός του ΥΠΑΜ κ. Δημήτρης Λουλουπής στέλνει στις 25.6.2009 επιστολή προς το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας αναφέροντας του πλήρως το περιεχόμενο της επιστολής της ΓΕΕΦ/ΔΥΠ (συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων από πυρίτιδα), ζητώντας του την άποψή του, αν θα μπορούσε η Δημοκρατία να εκποιήσει το φορτίο. Ανέφερε δε πως το θέμα θα τεθεί ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου για τελική απόφαση.

Ενημέρωση της Διευθύντριας Τελωνείων στις 19 Ιουνίου 2009 ότι το κατασχεθέν υλικό ανήκει στην Κυπριακή Δημοκρατία

Η Διευθύντρια Τελωνείων κα Ζέτα Αιμιλιανίδου, στις 19.6.2009, αποστέλλει επιστολή προς το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και μεταξύ άλλων και στους Γενικούς Διευθυντές των Υπουργείων Άμυνας, Εξωτερικών και Οικονομικών, επισημαίνοντας πως με βάση την κείμενη νομοθεσία το κατασχεθέν υλικό, θα μπορούσε ή να καταστραφεί ή να διατεθεί, ή να εκποιηθεί. Εισηγήθηκε δε ως ενδεδειγμένη λύση τη διάθεσή του για σκοπούς της ΕΦ, κάτι που δεν απέκλειε τις άλλες υπαλλακτικές λύσεις. Το θέμα τέθηκε ενώπιον των αρμοδίων προς οριστική διευθέτηση.

Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας με επιστολές του προς τη Διευθύντρια Τελωνείου και το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, συμφώνησε με την εισήγηση, αναφέροντας πως η πάρα πέρα τύχη του θα αποφασιστεί ανάλογα με τη δυνατότητα χρήσης του υλικού. Σε δε νέα επιστολή του προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ και σε απάντηση της επιστολής του ΥΠΑΜ 25.6.2009, ο Γενικός Εισαγγελέας απαντά στο ερώτημα του ΥΠΑΜ, αναφέροντας πως **«...είναι δυνατή η εκποίηση νοουμένου βέβαια ότι τα πρόσωπα ή οι αρχές προς τις οποίες θα διατεθεί μπορούν να το κατέχουν νόμιμα.»**

Μετά την επιστολή του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ο Υπουργός Άμυνας καταγράφει στις 7.7.2009 ιδιοχείρως τη σημείωση 10 στο έγγραφο αρχειοθέτησης του φακέλου (Έγγραφο Επιτροπής 1/466(2)), και αναφέρει πως μετά από την εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, να γίνει πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, η οποία να εγκρίνει τη διάθεση στην ΕΦ των υλικών που είναι χρήσιμα και την εκποίηση όσων δεν είναι.

Στις 10.7.2009 ο λειτουργός του ΥΠΑΜ κ. Λουλουπής καταγράφει σημείωμα προς το Γενικό Διευθυντή, στο οποίο τίθεται η άποψη ότι, με βάση τη θέση της Διευθύντριας Τελωνείων, ίσως να είναι επαρκής η λήψη απόφασης και να μην απαιτείται η λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου (Έγγραφο Επιτροπής 1/111- 1/113). Ο κ. Λουλουπής εισηγήθηκε όπως ζητηθεί από το ΓΕΕΦ η υποβολή καταλόγων που να καταγράφονται τα υλικά από τα εμπορευματοκιβώτια που είναι χρήσιμα, ώστε να ενημερωθεί η Διευθύντρια Τελωνείων και να λάβει γνώση των καταλόγων, ώστε να προβεί στις απαιτούμενες αποφάσεις διάθεσης και εκποίησης και να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες για εκποίηση με πλειστηριασμό του μη χρήσιμου στρατιωτικού υλικού.

Ο Υπουργός Άμυνας με ιδιόχειρη σημείωση του συμφώνησε με την εισήγηση και ο Γενικός Διευθυντής έδωσε οδηγίες στον κ. Λουλουπή πρώτα να γράψει προς το ΓΕΕΦ και μετά να ενεργήσει προς άλλες κατευθύνσεις. Η σχετική επιστολή αποστέλλεται από Κ. Λουλουπή προς ΓΕΕΦ/ΔΥΠ στις 20.7.2009 και ο Υπαρχηγός της ΕΦ κ. Αργυρού απαντά στις 31.7.2009 ότι **«κανένα από τα κατασχεθέντα υλικά που μεταφέρονταν από το πλοίου M/V MONCHEGORSK και έχουν κατασχεθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία δεν αναγκαιούν στην ΕΦ.»** (Έγγραφο Επιτροπής 1/116).

Εν τω μεταξύ, μετά από επιστολή της Διευθύντριας Τελωνείων, όπως οριστεί πρόσωπο από ΥΠΑΜ για τη συμπλήρωση των αναγκαίων διατυπώσεων της διάθεσης του υλικού στην ΕΦ, στις 24.7.2009 ορίζεται, ως τέτοιος, ο λειτουργός κ. Παναγιώτης Στυλιανίδης.

Από την πιο πάνω επιστολογραφία προκύπτει ότι, τους πρώτους μήνες κατάσχεσης του φορτίου γίνονταν από πλευράς του ΥΠΑΜ προσπάθειες για την επίλυση της εκκρεμύσας κατάστασης ειδικά μέσω είτε της εκποίησης, είτε της διάθεσης του κατασχεθέντος υλικού την ΕΦ. Όχι της καταστροφής του. Η δε σκέψη διάθεσης του υλικού στην ΕΦ τερματίστηκε άμεσα από τις 31.7.2009 λόγω της θέσης του ΓΕΕΦ ότι κανένα υλικό δεν είναι αναγκαίο στην ΕΦ. Άρα σε αυτό το χρονικό σημείο παραμένει ακόμη η σκέψη της εκποίησης ή διάθεσης ως έχει του κατασχεθέντος υλικού σε τρίτους.

Σύσκεψη στο Υπουργείο Εξωτερικών στις 6 Αυγούστου 2009

Το Υπουργείο Εξωτερικών, λόγω της επιστολής του Τμήματος Τελωνείων 19.6.2009, συγκαλεί για τις 6.8.2009 σύσκεψη υπό την αιγίδα του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών. Δεν υπάρχουν στα έγγραφα του ΥΠΑΜ τα πρακτικά της σύσκεψης αυτής. Τα πρακτικά όμως υπάρχουν στο φάκελο του ΥΠΕΞ.

Στη σύσκεψη (αρ.83 φακέλου ΥΠΕΞ Α16.03.001) έλαβαν μέρος ο Γενικός Εισαγγελέας, η Διευθύντρια Τελωνείων, οι Γενικοί Διευθυντές του ΥΠΕΞ, του ΥΠΑΜ και του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων. Τα πρακτικά ζητήθηκαν από την Διευθύντρια Τελωνείων, και το ΥΠΕΞ τα απέστειλε με επιστολή του στις 23.11.2009. Σε αυτό το πρακτικό, το οποίο διαφέρει από το επίσημο πρακτικό που υπάρχει στο φάκελο του ΥΠΕΞ, υπάρχουν συγκεκριμένες αναφορές για το ποιος έδωσε οδηγίες να παραμείνει το φορτίο και για ποιους λόγους. Υπενθυμίζεται σε αυτό το στάδιο ότι, είναι σε αυτή την πολιτική απόφαση που στηρίχτηκαν και οι επόμενες απαντήσεις του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΕΞ προς το Υπουργείο Άμυνας, ότι δηλαδή οι ίδιοι πολιτικοί λόγοι που υπήρχαν σε αυτή τη σύσκεψη εξακολουθούσαν να υφίστανται.

Σε αυτή τη σύσκεψη ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, ακολουθώντας την ίδια γραμμή που υποστήριξε και ο Υπουργός Άμυνας στη σύσκεψη του Προεδρικού της 6.2.2009, ανέφερε, μεταξύ άλλων, πως δεν είναι αποστολή της ΕΦ η επίβλεψη του φορτίου, αναφέροντας πως η πυρίτιδα θα μπορούσε

να καταστραφεί σχετικά εύκολα. Όπως αναφέρεται και στο πρακτικό που εστάλη στη Διευθύντρια Τελωνείων, «ο ΓΔ/ΥΠΑΜ τόνισε ότι η απόφαση για φύλαξη του φορτίου από την ΕΦ ήταν προσωρινή λύση και ότι εμπερικλείονται κίνδυνοι στη φύλαξη της πυρίτιδας.» Η Διευθύντρια του Τελωνείου αφού αναφέρθηκε στο ιστορικό της εισήγησής της για παράδοση του φορτίου στην ΕΦ και αργότερα για εκποίηση του, ανέφερε ότι το Τμήμα της δεν αντιμετωπίζει οιαδήποτε δυσκολία ή πρόβλημα με την υφιστάμενη κατάσταση.

Ο Γενικός Εισαγγελέας ανέφερε σύμφωνα με το πρακτικό πως «... εφόσον ο ΠτΔ έδωσε οδηγίες για φύλαξη του φορτίου και το Τμήμα Τελωνείου δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα, τότε θα πρέπει να συνεχίσει η φύλαξη του φορτίου συμφώνως των οδηγιών του ΠτΔ, μέχρι να ληφθούν διαφορετικές οδηγίες.» Η εκφρασθείσα θέση του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΕΞ κ. Αιμιλίου ήταν πως «... επιθυμία του ΠτΔ και ΥΠΕΞ είναι να συνεχιστεί η υφιστάμενη πρακτική τουλάχιστον μέχρι τον Οκτώβριο του 2009 (πέρας επίσκεψης ΠτΔ στη Συρία και ΓΣ ΟΗΕ) και ότι δεν υπάρχει σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.»

Το συμπέρασμα της σύσκεψης ήταν πως «κατόπιν εισήγησης του ΓΔ ΥΠΕΞ, συμφωνήθηκε όπως το φορτίο παραμείνει υπό την επίβλεψη της ΕΦ και ότι μέχρι τον Οκτώβριο του 2009, τα αρμόδια τμήματα/ Υπουργεία θα πρέπει να ετοιμάσουν εισηγήσεις ως προς τον περαιτέρω χειρισμό του θέματος.»

Ενώπιον της Επιτροπής και κατόπιν σχετικής ερώτησης για την συνάντηση αυτή, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ κ. Αιμιλίου τοποθετήθηκε ως ακολούθως:

«Α. Για να πάω στο ιστορικό αυτής της σύσκεψης που ήταν και η μόνη στην οποία είχα άμεση εμπλοκή, η σύσκεψη αυτή ,την κάλεσα κατόπιν γραπτών οδηγιών του Υπουργού Εξωτερικών. Και ο λόγος που την συγκάλεσα εγώ ήταν ότι τη συγκεκριμένη ημερομηνία που μπορούσαν να είναι παρόντες όλοι οι εμπλεκόμενοι, ο κύριος Κυπριανού θα απουσίαζε οπότε οι οδηγίες ήταν να συγκληθεί από εμάς υπό την προεδρία μου. Προ της συσκέψεως θα είχα μακρά συνομιλία με τον Υπουργό Εξωτερικό, επειδή δεν ήμουν άμεσα εμπλεκόμενος στην όλη υπόθεση, προκειμένου να πάρω οδηγίες ως προς τον τρόπο χειρισμού της σύσκεψης, και, η μνήμη μου είναι ότι οι οδηγίες που επήρα κατόπιν συνεννόησης δικής του με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ήταν να οδηγηθεί η σύσκεψη στην κατάληξη ότι το φορτίο να κρατηθεί μέχρι τον Οκτώβριο όπως κρατείτο εκεί που κρατείτο, διότι μεσολαβούσε πρώτο η επίσημη επίσκεψη του Προέδρου της Δημοκρατίας στη Συρία και κατά δεύτερο λόγο, ακολουθούσε μάλλον, η επίσκεψη του Προέδρου της Δημοκρατίας στη Νέα Υόρκη για

να παραστεί στις εργασίες γενικής συνέλευσης όπου αναμένετο από διάφορους συνομιλητές του εκεί να ετίθετο και αυτό το θέμα, οπότε κρίθηκε σκόπιμο , γι' αυτούς τους λόγους να μείνουν τα πράγματα ως είχαν μέχρι την ολοκλήρωση αυτών των επαφών και μετά να ελαμβάνετο απόφαση για τα περαιτέρω.»

(υπογράμμιση της Επιτροπής)

Πέραν της πολιτικής προέκτασης της απόφασης αυτής της Σύσκεψης, αξίζει να επισημανθούν τα ακόλουθα:

1) Η τοποθέτηση του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΑΜ για την προσωρινότητα της λύσης επιβεβαιώνει την αντίληψη των στρατιωτικών ότι έτσι ήταν η αρχική απόφαση. Πέραν δε τούτου, δηλώνεται και σε όλους τους παρευρισκόμενους ότι η φύλαξη των εμπορευματοκιβωτίων με πυρίτιδα, η οποία ήταν προσωρινή λύση, εμπεριέχει κινδύνους. Και δεν φαίνεται κανένας από τους παρευρισκόμενους να ανησυχεί ή να ζητά οποιαδήποτε εξήγηση σε σχέση με την τοποθέτηση του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΑΜ.

2) Δεν κλήθηκαν στη Σύσκεψη για να εκφράσουν τη θέση τους οι στρατιωτικοί, οι οποίοι είχαν και τη φύλαξη της πυρίτιδας και οι οποίοι ήδη είχαν εκφράσει και εγγράφως τις ανησυχίες τους. Οι δε κίνδυνοι δεν φαίνεται να αναλύθηκαν στη σύσκεψη εκτενώς ή να επισημάνθηκαν μετ' επιτάσεως. Το Τελωνείο εξέφρασε την άποψη πως δεν είχε πρόβλημα με την υφιστάμενη κατάσταση. Δεν ήταν όμως το Τελωνείο αλλά το ΓΕΕΦ που αναμένετο να εκφράσει τους προβληματισμούς του από την παράταση της προσωρινής λύσης που δόθηκε από το Φεβρουάριο του 2009.

3) Η Σύσκεψη δεν ολοκληρώθηκε μόνο με αναβολή της λήψης απόφασης μέχρι τον Οκτώβριο του 2009 λόγω πολιτικών εξελίξεων. Η κατάληξη της Σύσκεψης της 6.8.2009 ήταν πως μέχρι τον Οκτώβριο του 2009, τα αρμόδια Υπουργεία θα έπρεπε να ετοιμάσουν εισηγήσεις ως προς τον περαιτέρω χειρισμό του θέματος. Καμία εισήγηση δεν έγινε από οποιοδήποτε Τμήμα ή Υπηρεσία για τον τρόπο χειρισμού ώστε να ληφθεί μια τελική απόφαση. Τουλάχιστον το Υπουργείο Άμυνας έχοντας υπόψη και τις θέσεις του ΓΕΕΦ, ως είχαν εκτεθεί στην επιστολή 28.5.2009, όφειλε να ρωτήσει την ηγεσία του ΓΕΕΦ για προτάσεις που θα επίλυαν το θέμα. Ούτε και το Υπουργείο Εξωτερικών που συγκάλεσε τη σύσκεψη ζήτησε αργότερα τις εισηγήσεις οποιοδήποτε συμμετέχοντα στη σύσκεψη.

4) Το πρακτικό της Σύσκεψης δεν αποστάληκε και δεν κοινοποιήθηκε, ως προβλέπεται, σε κανένα Τμήμα ή Υπηρεσία που έλαβε μέρος στη σύσκεψη και γι αυτό ίσως κανένας από τους παρευρισκόμενους δεν υποχρεώθηκε να προβεί σε συγκεκριμένες εισηγήσεις για το χειρισμό.

Ο προϊστάμενος του Τομέα Αμυντικών Έργων κ. Στυλιανίδης, με σημείωμά του στον αρ 17 του Εγγράφου Αρχαιοθέτησης του Φακέλου με αρ. 6.20.042 (Έγγραφο Επιτροπής 1/465) στις 26.8.2009, αναφέρεται προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, υποδεικνύοντας πως ενόψει της σύσκεψης που έλαβε χώρα στο ΥΠΕΞ στις 6.8.2009 και της εισήγησης του Γενικού Εισαγγελέα να περιμένουν μέχρι τον Οκτώβριο για οποιαδήποτε ενέργεια, έπρεπε να υπάρξουν από το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, « τυχόν άλλες οδηγίες σας επί του όλου θέματος». Στις 31.8.2009 ο Γενικός Διευθυντής ζήτησε γραπτώς όπως μιλήσει με τον Υπουργό Άμυνας. Ο Υπουργός Άμυνας με γραπτό σημείωμά του στον αρ. 19 του Εγγράφου Αρχαιοθέτησης του Φακέλου με αρ. 6.20.042, την 1.9.2009 αναφέρει « *Ενόψει της απόφασης του Γενικού Εισαγγελέα δεν έχουμε άλλη επιλογή και θα πρέπει να περιμένουμε τις εξελίξεις*». Την ίδια ημέρα λαμβάνει γνώση και μονογράφει και ο Γενικός Διευθυντής.

Εδώ προκύπτει ξεκάθαρα πως ο αρμόδιος λειτουργός του ΥΠΑΜ ζητούσε νέες οδηγίες, που ενδεχόμενα να ήταν η κατασκευή σκέπαστρου ή η μεταφορά των υλικών αλλού κ.λ.π.. Εν πάση περίπτωση είχε ήδη παρέλθει ο χρόνος που βάση των κανονισμών επιτρεπόταν τα πυρομαχικά (πυρίτιδα) να παραμείνουν στα εμπορευματοκιβώτια, ως προβλεπόμενος χώρο μεταφοράς και όχι φύλαξης. Ο Υπουργός Άμυνας μετά τη συνάντησή του με τον Γενικό Διευθυντή αποφασίζει να μη λάβει καμία δραστική απόφαση στο θέμα αναμένοντας τις εξελίξεις. Ενόψει της προσωρινής λύσης και της αβεβαιότητας για το μέλλον του φορτίου δεν λήφθηκε άλλη απόφαση.

Νέα επιστολογραφία ΓΕΕΦ προς Υπουργείο Άμυνας και ακολούθως Υπουργείο Εξωτερικών

Στις **4.11.2009** ο Αρχηγός ΓΕΕΦ (εκ μέρους της ΔΥΠ) κ. Τσαλικίδης με επιστολή του προς τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, επανερχόμενος στην επιστολή του 28.5.2009, επανέλαβε τα όσα ανέφερε σε αυτήν σχετικά με τους κινδύνους από την εναπόθεση του κατασχεθέντος υλικού και ζήτησε τη λήψη τελικής απόφασης. Αναφέρει σε αυτήν ότι, με απόφαση στη σύσκεψη του ΥΠΕΞ αποφασίστηκε η επανεξέταση του θέματος το Νοέμβριο 2009, καταλήγοντας πως **«επειδή το ΓΕΕΦ κρίνει το θέμα πολύ σοβαρό, παρακαλούμε για τις εκ νέου ενέργειες σας για τη λήψη τελικής απόφασης».**

Η επιστολή κοινοποιήθηκε στο Επιτελείο του Υπουργού Άμυνας, τη Διοίκηση Ναυτικού, και τις Διευθύνσεις του ΓΕΕΦ Πληροφοριών, Επιχειρήσεων και Διοικητικής Μέριμνας.

Στις 23.11.2009 ο προϊστάμενος του Τομέα Αμυντικών Έργων κ. Στυλιανίδης, εκ μέρους του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΑΜ, αποστέλλει εκ νέου επιστολή προς τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ αναφέροντας πως μετά τη συνάντηση στο ΥΠΕΞ και την εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας:

«...το Γενικό ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ Εθνικής Φρουράς επισημαίνει τους κινδύνους από την υπαίθρια εναποθήκευση του κατασχεθέντος από το Τμήμα Τελωνείου φορτίου του M/V MONCHEGORSK και ζητά λήψη τελικής απόφασης για την παραπέρα τύχη του.

Το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς κρίνει το θέμα πολύ σοβαρό και ανησυχεί ιδιαίτερα από την παρατεταμένη υπαίθρια αποθήκευση του φορτίου, από τη συνεχιζόμενη απασχόληση προσωπικού της Εθνικής Φρουράς για τη φύλαξή του αλλά και από τη συνεχή χρήση χώρου της Ναυτικής βάσης στον οποίο προβλέπονται μελλοντικές νέες εγκαταστάσεις για κάλυψη των αναγκών της Εθνικής Φρουράς.

Παρακαλούμε για την επανεξέταση του θέματος λήψης τελικής απόφασης.»

Η επιστολή αυτή κοινοποιήθηκε στο Γενικό Εισαγγελέα, στη Διευθύντρια του Τμήματος Τελωνείου, στη Διοίκηση Ναυτικού, στη Διοίκηση Υλικού Πολέμου

και στις Διευθύνσεις του ΓΕΕΦ Πληροφοριών, Επιχειρήσεων και Διοικητικής Μέριμνας,

Λόγω μη ανταπόκρισης, που, όπως εξήγησε ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ κ. Αιμιλίου ενώπιον της Επιτροπής, οφειλόταν στις επαγγελματικές του υποχρεώσεις εκτός Κύπρου, στις 14.12.2009 στέλλεται από το ΥΠΑΜ επιστολή υπενθύμισης προς τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ για το περιεχόμενο της επιστολής 23.11.2009, ζητώντας απάντηση το συντομότερο δυνατόν.

Προς απάντηση της επιστολής του ΥΠΑΜ ημερομηνίας 23.11.2009, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ κ. Αιμιλίου απέστειλε στις **31.12.2009** επιστολή προς τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ, με κοινοποίηση στους πιο πάνω αποδέκτες, αναφέροντας πως:

«κατά την άποψη του Υπουργείου Εξωτερικών οι πολιτικοί λόγοι για τους οποίους είχαμε καταλήξει στα συγκεκριμένα συμπεράσματα για αντιμετώπιση του ζητήματος κατά τη σύσκεψη του περασμένου Αυγούστου, δεν έχουν αλλάξει και επομένως δεν δικαιολογείται, προς το παρόν, οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος.»

(Υπογράμμιση της Επιτροπής)

Σχετικά με τις οδηγίες που είχε πριν αποστείλει την εν λόγω επιστολή, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ κ. Αιμιλίου ανέφερε ενώπιον της Επιτροπής **«μπορώ να επιβεβαιώσω ότι η επιστολή αυτή γράφτηκε κατόπιν οδηγιών που λήφθηκαν από τον Υπουργό».**

Ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ λαμβάνει γνώση του περιεχομένου της επιστολής Αιμιλίου στις 4.1.2010 και ο Υπουργός Άμυνας στις 5.1.2010 (Έγγραφο Επιτροπής 1/122), χωρίς κανένας από τους δύο να προβαίνει σε οποιαδήποτε περαιτέρω ενέργεια.

Τότε, ο προϊστάμενος του Τομέα Αμυντικών Έργων κ. Στυλιανίδης, ζητά από το αρχείο στις 8.1.2010, όπως ο φάκελος επανέλθει κοντά του στις 22.2.2010, και στις 19.2.2010, ο κ. Στυλιανίδης χωρίς να κάνει οποιαδήποτε ενέργεια για το θέμα, ζητά εκ νέου όπως επιστρέψει κοντά του στις 8.6.2010 (Έγγραφο Επιτροπής 1/464).

Στις **17.6.2010** ο προϊστάμενος του Τομέα Αμυντικών Έργων του ΥΠΑΜ κ. Στυλιανίδης, εκ μέρους του Αν. Γενικού Διευθυντή του ΥΠΑΜ, χωρίς προηγούμενη όχληση από το ΓΕΕΦ, στέλλει νέα επιστολή προς τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ, αναφέροντας πως έχει οδηγίες να ζητήσει πληροφορίες κατά πόσο υπάρχει οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος παραπέμποντας στην τελευταία επιστολή του ΥΠΕΞ 31.12.2009. Συγκεκριμένα, αναφέρει πως λαμβανομένου υπόψη ότι *«στο χώρο που είναι αποθηκευμένα τα υλικά προγραμματίζονται να γίνουν νέα έργα για τη Ναυτική Βάση, γι αυτό το όλο θέμα θα πρέπει να ξεκαθαρίσει το συντομότερο δυνατόν»* υπενθύμισε ότι *«για τη φύλαξη του υλικού χρησιμοποιείται προσωπικό της Εθνικής Φρουράς»*.

Η επιστολή αυτή κοινοποιήθηκε στο Γενικό Εισαγγελέα, στο Διευθυντή του Τμήματος Τελωνείου, στη Διοίκηση Ναυτικού, στη Διοίκηση Υλικού Πολέμου και στις Διευθύνσεις του ΓΕΕΦ Πληροφοριών, Επιχειρήσεων και Διοικητικής Μέριμνας.

Σε απάντηση της νέας επιστολής του ΥΠΑΜ, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΕΞ κ. Αιμιλίου, στις **7.7.2010**, απάντησε πως :

«... οι πολιτικοί λόγοι για τους οποίους πέρσι το καλοκαίρι είχαμε καταλήξει στα συγκεκριμένα συμπεράσματα εξακολουθούν να υφίστανται. Συνεπώς δεν δικαιολογείται, προς το παρόν, οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος.»

Σχετικά με το τι προηγήθηκε της απάντησης του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΕΞ, ο κ. Αιμιλίου ενώπιον της Επιτροπής ανέφερε πως είχε πάρει οδηγίες από το Γραφείο του ΥΠΕΞ *«να σταλεί η ίδια επιστολή με κοινοποίηση στο διπλωματικό γραφείο του Προέδρου της Δημοκρατίας»*. Σε επισήμανση ότι οι λόγοι που οδήγησαν στη Σύσκεψη του Αυγούστου του 2009 στην αναβολή λήψης απόφασης, δηλαδή η σύσκεψη με τον Πρόεδρο Άσσαντ και η επίσκεψη του Προέδρου στα Ηνωμένα Έθνη, είχαν ήδη παρέλθει ανέφερε *«Σίγουρα ναι. Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι οι πολιτικοί λόγοι εξέλειπαν και οι ίδιοι υπό την έννοια το ότι, ευκαιρώς ακαίρωσ τόσο η Συριακή Κυβέρνηση όσο και η Ιρανική Κυβέρνηση έθεταν μετά επιτάσεως σε διάφορες επαφές τα θέματα.»*

Αυτή η επιστολή του ΥΠΕΞ ημερομηνίας 7.7.2010 κοινοποιήθηκε πέραν των πιο πάνω αναφερομένων παραληπτών και στο Διευθυντή του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Μετά τη νέα επιστολή του ΥΠΕΞ και την εκ νέου επίκληση πολιτικών λόγων, ο λειτουργός του ΥΠΑΜ κ. Στυλιανίδης έθεσε το θέμα εκ νέου στο αρχείο ζητώντας όπως ο σχετικός φάκελος το ΥΠΑΜ επιστραφεί κοντά του στις 20.12.2010.

Από τη νέα ανταλλαγή επιστολών που ξεκινά με την επιστολή του Αρχηγού ΓΕΕΦ στις 4.11.2009 και καταλήγει στην επιστολή του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΕΞ ημερομηνίας 7.7.2010, πέραν των πολιτικών προεκτάσεων που συζητούνται σε άλλο Κεφάλαιο του Πορίσματος, προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Η δεύτερη (συνολικά) επιστολή ΓΕΕΦ, ημερομηνίας 4/11/2009 αποστέλλεται άμεσα με τη λήξη της περιόδου που είχε τεθεί στη Σύσκεψη του ΥΠΕΞ τον Αύγουστο του 2009 και αυτή, αν και λακωνική, επισημαίνει και πάλι τους κινδύνους που παρουσιάζονται από την παράταση της υπαίθριας εναποθήκευσης του κατασχεθέντος φορτίου, κρίνοντας το θέμα ως πολύ σοβαρό και επιζητώντας τη λήψη τελικής απόφασης. Το δε Υπουργείο Άμυνας, αν και με βάση την επιστολή του ΓΕΕΦ επιζητά την επανεξέταση του θέματος, δεν προβαίνει σε οποιοσδήποτε εισηγήσεις ως προς τον περαιτέρω χειρισμό του θέματος, ως ήταν η κατάληξη της Συνάντησης στο Υπουργείο Εξωτερικών στις 6.8.2009.

2. Τόσο ο Υπουργός Άμυνας όσο και ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ λαμβάνουν γνώση του περιεχομένου της επιστολής του ΥΠΕΞ ημερ. 31.12.2009 και την επίκληση από πλευράς ΥΠΕΞ πολιτικών λόγων, χωρίς να ενεργοποιούνται προς οποιαδήποτε κατεύθυνση είτε αυτής καθ' αυτής της απόφασης είτε με εισήγηση προς το ΓΕΕΦ για τη λήψη νέων μέτρων προστασίας του φορτίου. Υπενθυμίζεται εδώ πως είχε ήδη προηγηθεί η σύσκεψη της 6.8.2009 στην οποία ήταν παρών ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ. Αργότερα ενημέρωσε τον Υπουργό Άμυνας, ο οποίος με τη σειρά του χειρόγραφα την 1.9.2009 έδωσε οδηγίες στον προϊστάμενο του Τομέα Αμυντικών Έργων του ΥΠΑΜ κ. Στυλιανίδη να μην προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια.

3. Στη επιστολή του προϊσταμένου του Τομέα Αμυντικών Έργων του ΥΠΑΜ κ. Στυλιανίδη ημερομηνίας 17.6.2010, αν και γίνεται παραπομπή στο όλο θέμα και στην προηγούμενη επιστολή του ΥΠΕΞ, δεν γίνεται συγκεκριμένη και έντονη αναφορά στους κινδύνους από την υπαίθρια παραμονή του φορτίου και την παρέλευση μακρού χρόνου στις καιρικές

συνθήκες. Η παρέλευση του χρόνου αδυνάτισε την απαίτηση. Από την άλλη, έστω και αν αυτή η επιστολή μπορεί να μην αποτελούσε όχληση λόγω της επικινδυνότητας αλλά να είχε σταλεί στα πλαίσια διερεύνησης του θέματος της κατασκευής νέων εγκαταστάσεων, οι του ΥΠΕΞ όφειλαν να διερωτηθούν και για την τύχη των εμπορευματοκιβωτίων. Από τη μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής προκύπτει ότι η θέση του κ. Στυλιανίδη είναι πως σε κάποιες από τις επιστολές που απέστειλε προς το ΥΠΕΞ δεν έθετε το θέμα της επικινδυνότητας αφού αυτό δεν ήταν αρμοδιότητα του ΥΠΑΜ. Η πραγματικότητα είναι πως ο κ. Στυλιανίδης, ο οποίος προφανώς στην τελευταία του επιστολή 17.6.2010 ενδιαφερόταν περισσότερο για το χώρο που ήταν αναγκαίος για την υλοποίηση των σχεδίων του τομέα του, ως προϊστάμενος έργων του ΥΠΑΜ, δεν ήταν ο αρμόδιος για να επισημάνει τους κινδύνους. Αυτό που έχει σημασία είναι πως το ΥΠΕΞ που είχε εκ των πραγμάτων και γνώση των κινδύνων από επιστολές και τη Σύσκεψη της 6.8.2009, αλλά και που είχε στα χέρια του τη δύναμη να επηρεάσει τη λήψη της όποιας απόφασης, είχε οχληθεί για ακόμη μια φορά και απάντησε με τον ίδιο στερεότυπο τρόπο.

4. Ως φαίνεται από την πιο πάνω παράθεση γεγονότων παρά την αρχική ένδειξη λήψης απόφασης στο θέμα στη Σύσκεψη στο ΥΠΕΞ στις 6.8.2009, η μετέπειτα επιστολογραφία υποβάθμισε το θέμα και με την παρέλευση του χρόνου δεν λαμβανόταν από κανένα αρμόδιο καμία απόφαση, εν όψει πολιτικών λόγων.

Σημείωμα Υπολοχαγού (ΠΖ) Α. Γεννάρη προς Υπουργό Άμυνας 26^{ης} Μαΐου 2010

Ο Λοχαγός Ανδρέας Γεννάρης το 2010 είχε το βαθμό του Υπολοχαγού και ήταν τοποθετημένος στο Επιτελείο του Υπουργού Άμυνας και συγκεκριμένα στο Τμήμα Αμυντικής Πολιτικής. Στα πλαίσια των καθηκόντων του, περί το Μάιο του 2010 του ζητήθηκε από τον Προϊστάμενο του, Αντισυνταγματάρχη κ. Γεωργίου, να ετοιμάσει σημείωμα προς τον Υπουργό Άμυνας, με το οποίο να προωθείτο πρωτοβουλία για καταστροφή του φορτίου του πλοίου με τη συνδρομή διεθνών οργανισμών. Σύμφωνα με τις προφορικές οδηγίες που είχε σκοπός ήταν η προώθηση πρότασης σε συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών για την καταστροφή του φορτίου με τη συνδρομή διεθνών

οργανισμών όπως του ΟΑΣΕ. Στα πλαίσια αυτά, μετά από κάποια δυσκολία (αφού αρχικά ο Συνταγματάρχης κ. Γεωργιάδης αρνείτο να δώσει ως απόρρητη την Έκθεσή του), έλαβε από τον Συνταγματάρχη κ. Γεωργιάδη την κατάσταση του φορτίου που υπήρχε στα εμπορευματοκιβώτια. Αφού πρώτα ετοίμασε δική του συγκεντρωτική κατάσταση του περιεχομένου των εμπορευματοκιβωτίων και αφού πήρε και πληροφορίες και από το διαδίκτυο, ετοίμασε Σημείωμα προς τον Υπουργό Άμυνας ημερομηνίας 26.5.2010, μέσω του Διευθυντή του Επιτελείου Υπουργού Άμυνας, άλλως ΕΠΥΠΑΜ, και του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΑΜ.

Όπως ανέφερε ο Λοχαγός Γεννάρης ενώπιον της Επιτροπής, το Σημείωμα δεν στάλθηκε τελικά στον Υπουργό Άμυνας αλλά παρέμεινε μέχρι το επίπεδο του Διευθυντή του ΕΠΥΠΑΜ Συνταγματάρχη Σταύρου.

Τα κύρια μέρη του Σημειώματος Γεννάρη έχουν ως ακολούθως:

« Το παρόν Σημείωμα συντάσσεται προκειμένου να καθορίσουν οι μελλοντικές ενέργειες από μέρους του Υπουργείου Άμυνας, αναφορικά με τη διαχείριση του φορτίου του πλοίου «Monchegorsk».

....

7. Σύμφωνα με το Διεθνές Κώδικα που διέπει τα Επικίνδυνα Θαλάσσια Φορτία (International Maritime Dangerous Goods Code) , το μεγαλύτερο μέρος του φορτίου του «Monchegorsk» είναι χαρακτηρισμένο ως «Επικίνδυνο φορτίο κλάσεως 1 και 1.3». Σημειώνεται ότι η παραπάνω σήμανση αφορά κυρίως εκρηκτικές ουσίες, που δύνανται να προκαλέσουν πυρκαγιά, εμπρησμό ή οποιαδήποτε άλλη μορφή έκρηξης.

8. Το Τμήμα αφού μελέτησε το όλο θέμα, θεωρεί ότι το παραπάνω φορτίο επιβαρύνει σημαντικά το προσωπικό της Εθνικής Φρουράς, σε θέματα που άπτονται της φύλαξης και της ασφάλειας αυτού. Επιπρόσθετα, οι μεγάλες ποσότητες πυρίτιδας που περιλαμβάνονται στο υπόψη φορτίο, σε συνδυασμό με τις υψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται εντός των εμπορευματοκιβωτίων, ιδίως κατά την περίοδο του θέρους, είναι παρά πολύ επικίνδυνες.

9. Κατόπιν των παραπάνω, το Τμήμα εισηγείται όπως σε συνεννόηση με το Υπουργείο Εξωτερικών, υποβληθεί σχετική πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, στην οποία να εισηγούμαστε όπως η Κυπριακή Δημοκρατία ζητήσει τη συνδρομή Διεθνών Οργανισμών, όπως του ΟΑΣΕ ή των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να καταστρέψει το φορτίο του «Monchegorsk». Αναμφισβήτητα, η ανάληψη μιας τέτοιας πρωτοβουλίας από μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας, θα την εξυψώσει στα μάτια της Διεθνούς Κοινότητας.

10. Παρακαλούμε για την έγκριση των διαλαμβανόμενων στην παράγραφο 9, και τυχόν οδηγίες σας, προκειμένου να συνταχθεί στη συνέχεια ανάλογη πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο.»

(Η υπογράμμιση έγινε από την Επιτροπή)

Σημειώνεται πως το εν λόγω Σημείωμα του Λοχαγού Γεννάρη δεν μας αποσταλήκε από το Υπουργείο Άμυνας με το υπόλοιπο σχετικό με την

υπόθεση υλικό. Από μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, φαίνεται πως το εν λόγω Σημείωμα ημερομηνίας 26.5.2010 διακινήθηκε στον υπηρεσιακό φάκελο του ΥΠΑΜ με αρ. 4.5.08/7. Φαίνεται από την κάρτα διακίνησης του εν λόγω φακέλου ότι στις 26.5.2010 ο φάκελος στάληκε στο Διευθυντή ΕΠΥΠΑΜ Συνταγματάρχη Σταύρου, ενώ στις 31.5.2010 ο φάκελος επέστρεψε και μπήκε στο αρχείο. Είναι άξιον απορίας όμως πως στο Έγγραφο Αρχαιοθέτησης του εν λόγω φακέλου δεν φαίνεται ούτε η καταχώρηση του Σημειώματος, ούτε βέβαια οποιαδήποτε διακίνηση και οδηγία του ΕΠΥΠΑΜ για την όποια απόφασή του. Επειδή το θέμα εξετάζεται αρμοδίως από τις Αστυνομικές αρχές δεν κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί οτιδήποτε άλλο, παρά να επισημανθεί κατ' ελάχιστο ότι για ακόμη μια φορά δεν υπάρχει σωστή αποτύπωση των γεγονότων στους φακέλους του ΥΠΑΜ.

Επί της ουσίας όμως, θα πρέπει να σχολιαστεί η μη προώθηση του Σημειώματος Λοχαγού Γεννάρη στον Υπουργό Άμυνας, όπως όλοι οι μάρτυρες βεβαίωσαν ενώπιον της Επιτροπής.

Η θέση του Συνταγματάρχη Σταύρου ενώπιον της Επιτροπής ήταν πως όταν έλαβε το Σημείωμα του Λ/γου Γεννάρη κάλεσε τον Αντισυνταγματάρχη Γεωργίου και τον ρώτησε που βρήκε αυτά τα στοιχεία και ο κ. Γεωργίου του απάντησε στο διαδίκτυο. Τότε όπως συγκεκριμένα ανέφερε ενώπιον της Επιτροπής:

«Του λέω «εμείς δεν έχουμε στα χέρια μας οποιοδήποτε έγγραφο προκειμένου να προχωρήσουμε για την καταστροφή του. Επιπρόσθετα, μέσα στο έγγραφο ζητά να γίνει καταστροφή μέσα στα πλαίσια του ΟΑΣΕ. Πολιτική απόφαση δεν έχει ληφθεί γι' αυτό το πράγμα. Τότε πώς θα το προχωρήσουμε αυτό το θέμα χωρίς να έχει ληφθεί οποιαδήποτε πολιτική απόφαση για καταστροφή του φορτίου;» Ναι, όταν θα γίνει η πολιτική απόφαση βεβαίως όπως είπα και στον κύριο Παντελίδη στη συνάντηση την οποία είχαμε στο Προεδρικό, του τόνισα ναί ότι μπορούμε να το κάνουμε...»

Η τοποθέτηση του Συνταγματάρχη Σταύρου αυτοαναιρείται από το ίδιο το περιεχόμενο του Σημειώματος Γεννάρη. Ο Συνταγματάρχης Σταύρου, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, θεώρησε πως δεν μπορούσε αυτό το θέμα να προχωρήσει (ενώ ήδη γνώριζε, ως και ο ίδιος αποδέχθηκε, το περιεχόμενο των δύο επιστολών 28.5.2009 και της 4.11.2009 του ΓΕΕΦ που τόνιζαν την επικινδυνότητα του φορτίου) επειδή δεν υπήρχε η πολιτική απόφαση για καταστροφή της πυρίτιδας. Το ίδιο το Σημείωμα Γεννάρη της

26.5.2010 ζητούσε στην παράγραφο 10 την έγκριση των διαβουλεύσεων που αναφέρονταν στην παράγραφο 9 προκειμένου να συνταχθεί ανάλογη πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο. Οι δε διαβουλεύσεις περιείχαν συνεννόηση του Τμήματος Αμυντικής Πολιτικής του ΥΠΑΜ με το Υπουργείο Εξωτερικών ώστε να « υποβληθεί σχετική πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, στην οποία να εισηγούμαστε όπως η Κυπριακή Δημοκρατία ζητήσει τη συνδρομή Διεθνών Οργανισμών, όπως του ΟΑΣΕ...προκειμένου να καταστραφεί το φορτίο». Πέραν όμως τούτου, αν όντως χρειαζόταν πολιτική απόφαση για την καταστροφή, ποίος θα την έπαιρνε; Ο Διευθυντής του ΕΠΥΠΑΜ ή ο Υπουργός Άμυνας σε συνεννόηση με τον Υπουργό Εξωτερικών και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας; Ακριβώς αυτή η επιλογή είχε τερματιστεί πριν καν ξεκινήσει από το Επιτελείο του Υπουργού Άμυνας, εν αγνοία ως φαίνεται του Υπουργού. Και παρά την γνώση του Επιτελάρχη του Υπουργού Άμυνας κ. Σταύρου για τους κινδύνους που υπήρχαν από την παρατεταμένη παραμονή των εμπορευματοκιβωτίων, ως το ΓΕΕΦ είχε ήδη επισημάνει δύο φορές μέχρι τότε.

Η πρόταση Γεννάρη, ήδη από τις 26.5.2010, επιζητούσε έγκριση του πολιτικού του προϊστάμενου, δηλαδή του Υπουργού Άμυνας, ώστε να έρθει σε επαφή με το Υπουργείο Εξωτερικών για να προωθηθεί αυτό που στο τέλος τόσο ο Υπουργός Άμυνας όσο και ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ κ. Παντελίδης υποστήριξαν στην Επιτροπή ως την καταλληλότερη λύση, δηλαδή την καταστροφή της πυρίτιδας.

Επιπλέον, το Σημείωμα Γεννάρη επισημαίνει για ακόμη μια φορά την επικινδυνότητα της παραμονής μεγάλων ποσοτήτων επικίνδυνου υλικού. Οι κίνδυνοι δεν είναι αόριστοι αλλά εξειδικεύονται σε ενδεχόμενο πυρκαγιάς ακόμη και έκρηξης. Καταγράφεται ιδίως ο κίνδυνος κατά τους θερινούς μήνες. Αποδέκτες αυτού του Σημειώματος ήταν τουλάχιστον ο Διευθυντής του ΕΠΥΠΑΜ κ. Σταύρου (ο οποίος, είχε ήδη γνώση και των δύο επιστολών του ΓΕΕΦ που προηγήθηκαν) και ο Αντισυνταγματάρχης κ. Γεωργίου.

Πέραν τούτων, δεν θεωρείται σκόπιμο να αναφερθεί οτιδήποτε άλλο επί του θέματος, αφού κρίνεται αναγκαίο όπως οι ανακριτικές αρχές, με τις εξουσίες που διαθέτουν, διερευνήσουν πλήρως τα γεγονότα που αφορούν το Σημείωμα Γεννάρη.

Καταστροφή Στρατιωτικού Υλικού με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου

Από την κατάθεση του Λοχαγού Γεννάρη ενώπιον της Επιτροπής, , προκύπτουν και τα εξής ενδιαφέροντα δεδομένα που καταδεικνύουν πως η Κυπριακή Δημοκρατία δεν ήταν άπειρη στο χειρισμό επικίνδυνων υλικών και είχε και την ικανότητα και την τεχνογνωσία, σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς, να καταστρέψει το επικίνδυνο φορτίο, χωρίς να προκληθεί οποιοδήποτε πρόβλημα.

Η Κυπριακή Δημοκρατία το 2009 με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου μετά από σχετική πρόταση του Υπουργού Άμυνας κατέστρεψε 324 αντιαεροπορικούς πυραύλους. Αυτή η ενέργεια προέβαλε την Κύπρο διεθνώς ως χώρα που συμμορφώνεται με τις διεθνείς της υποχρεώσεις. Αυτή δε η καταστροφή έγινε από το ΓΕΕΦ με τη βοήθεια του ΟΑΣΕ, το οποίο απέστειλε Άγγλους και Αμερικάνους εμπειρογνώμονες χωρίς μάλιστα οποιαδήποτε οικονομική επιβάρυνση.

Το συμπέρασμα της σύγκρισης των δύο περιπτώσεων είναι εξωφρενικό. Αν όντως υπήρχε η πολιτική βούληση , για καταστροφή της πυρίτιδας, αυτή θα μπορούσε να γίνει πολύ απλά, γρήγορα, με διεθνή προβολή και χωρίς κανένα κόστος. Σε αντίθεση με το τραγικό κόστος που μετρά η Κυπριακή Δημοκρατία σήμερα με την απώλεια ζωών, το σοβαρό τραυματισμό συμπολιτών μας και την πρόκληση σοβαρών οικονομικών συνεπειών.

Συνάντηση ΔΓΠτΔ με Συνταγματάρχη Σταύρου στο Προεδρικό στις 6 Σεπτεμβρίου 2010

Στις 6.9.2010, μετά από τηλεφωνική κλήση του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ κ. Παντελίδη προς το ΥΠΑΜ ,πραγματοποιήθηκε άτυπη συνάντηση στην οποία έλαβαν μέρος ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ κ. Παντελίδης, ο κ. Κούμνας του Γραφείου του ΠτΔ (ο οποίος όμως κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια απουσίαζε), ο Συνταγματάρχης κ. Σταύρου και ο Λοχαγός Γεννάρης.

Σύμφωνα με την μαρτυρία που τέθηκε υπόψη της Επιτροπής ο κ. Παντελίδης ζήτησε την άποψη του Συνταγματάρχη κ. Σταύρου κατά πόσο μπορεί η ΕΦ να καταστρέψει την πυρίτιδα που φυλάσσετο και η απάντηση που του δόθηκε

ήταν θετική. Σύμφωνα με τον Συνταγματάρχη Σταύρου, λέχθηκε στον κ. Παντελίδη, πρώτον, ότι το φορτίο αποτελείται από διαφόρων ειδών πυρίτιδα τη σύνθεση και την αντίδραση των οποίων δεν γνωρίζουμε σε ψηλές θερμοκρασίες, και δεύτερον ότι υπήρχαν ενδεχόμενοι κίνδυνοι αλλοίωσης, αποσταθεροποίησης ή και αυτανάφλεξης. Σε αυτή τη συνάντηση ο κ. Παντελίδης ζήτησε και παρέλαβε τον κατάλογο του φορτίου του πλοίου.

Ο Συνταγματάρχης κ. Σταύρου είχε προηγουμένως μελετήσει το Σημείωμα του Λοχαγού Γεννάρη, και στη συνάντηση με τον κ. Παντελίδη μετέφερε, ως ανέφερε, τα όσα καταγράφονταν σε αυτό. Πέραν δε τούτων, ο Συνταγματάρχης Σταύρου ανέφερε ενώπιον της Επιτροπής και τα ακόλουθα:

«Ε. Δηλαδή ο κύριος Γεννάρης είναι σαν να λέει «κύριοι, από το διαδίκτυο και αλλού και από τις καταστάσεις του κυρίου Γεωργιάδη χρησιμοποιώντας κοινή στρατιωτική λογική πρόκειται για ένα πολύ επικίνδυνο φορτίο». Είχαμε την επιτυχία της καταστροφής των αντιαεροπορικών πυραύλων το 2009 όπου η ΟΑΣΕ πρόσφερε πολύτιμη βοήθεια και εισηγούμαι να γίνει κάτι τέτοιο. Δεν έπρεπε αυτό με όλο το σέβας εσείς να αποφασίσετε ως προϊστάμενος του Τμήματος; Συμφωνώ ή διαφωνώ.

Α. Μα δεν διαφώνησα, απεναντίας το συγκεκριμένο έγγραφο το είπα και στον κύριο Παντελίδη στις 6 του Σεπτεμβρίου όμως το έγγραφο λόγω του ότι εκείνη την περίοδο το θέμα, παίρνοντας τις 4 του Νοεμβρίου το έγγραφο που έλεγε να γίνουν εκ νέου ενέργειες για την τύχη του φορτίου. Είπα στον κύριο Γεωργίου εκείνη τη μέρα είναι πρόωρο να προχωρήσουμε.

.....

Ε. Μας λέτε καθαρά που έχουμε ακούσει και από άλλους ότι στις 06/09 πήγατε μαζί με τον κύριο Γεννάρη στη σύσκεψη με τον κύριο Παντελίδη για ενημέρωση δική σας του ζητήσατε ξανά το σημείωμα, το διαβάσατε και πήγατε στη συνάντηση με τον κύριο Παντελίδη και ο κύριος Γεννάρης 5 λεπτά προηγουμένως μας είπε ότι η θέση σας εκεί είναι ότι η πυρίτιδα εκεί έχουμε την τεχνική δυνατότητα να την καταστρέψουμε με καύση, μάλιστα προτιμούμε να γίνει στο πλαίσιο του ΟΑΣΕ όπως και προηγουμένως ή ανεφέρθη ο ΟΑΣΕ αναμένουμε όμως πολιτικές οδηγίες. Αυτό είναι το μήνυμα που έδωσε. Έτσι είναι περίπου;

Α. Βεβαίως. Στη συνάντηση πρώτα από όλα θέλω να διευκρινίσω ότι ήταν διερευνητικού χαρακτήρα η συνάντηση για το εξής. Εάν έχουμε εμείς τη δυνατότητα να καταστρέψουμε την πυρίτιδα ή εάν θα ζητήσουμε εμπειρογνώμονες από το εξωτερικό να καταστραφεί η πυρίτιδα. Αυτή ήταν η βάση της συνάντησης που ήταν διερευνητικού χαρακτήρα. Στη συνάντηση αυτή είπα στον κύριο Παντελίδη «ναι, μπορούμε εμείς να την κάνουμε με απλή καύση». Βεβαίως, τόνισα ότι για να γίνει αυτό το πράγμα, εάν υπάρχει η βούληση για την καταστροφή, θα πρέπει να μας το πείτε για να πούμε στους

εμπειρογνώμονες της Εθνικής Φρουράς να το κάνουν και αυτό το πράγμα που από τις γνώσεις μου το είπα, με επιβεβαίωσαν και στο πρακτικό της σύσκεψης που έγινε το Φεβρουάριο και επιπρόσθετα το πρακτικό της 4 του Ιούλη, πάλι με τα ίδια λεγόμενα «με απλή καύση». Λίγο πριν τελειώσουμε τη συνάντηση με τον κύριο Παντελίδη μετά που πήρε αυτά τα στοιχεία τα οποία ήθελε, εγώ του τόνισα ότι εάν μας δώσετε και υπάρχει η βούληση τότε αμέσως σκέφτηκα το έγγραφο, ναι μπορούμε με αυτό τον τρόπο να κάνουμε την καύση, δηλαδή στα πλαίσια του ΟΑΣΕ και του τόνισα τις πυραύλους MANPADs. Πριν το τέλος της συνάντησης ο κύριος Παντελίδης μας είπε, «εντάξει, ευχαριστώ να πάτε στο καλό». Εγώ θα προχωρήσω με συναντήσεις Ιρανού και Σύρου Πρέσβη προκειμένου να το εξετάσουμε αυτό το θέμα. Φύγαμε».

Ακολούθως ο Συνταγματάρχης Σταύρου ενημέρωσε, ως ανέφερε στην Επιτροπή, τον Υπουργό Άμυνας για τα όσα λέχθηκαν στη Συνάντηση με τον κ. Παντελίδη.

Στο σημείωμα του Διευθυντή του ΔΓΠτΔ κ. Παντελίδη προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ημερομηνίας 6.9.2010, καταγράφεται σχετικά για την συνάντηση με τους δύο επιτελείς του ΥΠΑΜ ότι, **« Οι επιτελείς τοποθετήθηκαν υπέρ της καταστροφής λόγω των κάποιων κινδύνων που υπήρχαν με τις ψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται μέσα στα εμπορευματοκιβώτια το καλοκαίρι και είπαν ότι η Εθνική Φρουρά είναι σε θέση, από τεχνικής άποψης να διεκπεραιώσει το έργο της καταστροφής.»** Στο τέλος επισημαίνεται ότι από τα **« 85 εμπορευματοκιβώτια από σύνολο 98, περιέχουν εκρηκτικά».**

Από τα πιο πάνω, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα (αναφορικά με τη στρατιωτική πτυχή του θέματος) για τη Συνάντηση του Προεδρικού της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 2010:

1. Ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ κ. Παντελίδης λαμβάνει γνώση των κινδύνων από την συνεχιζόμενη παραμονή των εμπορευματοκιβωτίων σε υπαίθριο χώρο, ως επίσης λαμβάνει και αντίγραφο της κατάστασης του περιεχομένου του φορτίου.

2. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας λαμβάνει γνώση των « κάποιων κινδύνων» που αναπτύσσονται στα « εκρηκτικά» από τις ψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται το καλοκαίρι, από τον ήλιο (όπως ανέφερε στην Επιτροπή). Άρα είχε αντιληφθεί ότι βρίσκονταν τουλάχιστον σε υπαίθριο χώρο.

3. Αν ο Συνταγματάρχης κ. Σταύρου χρησιμοποίησε για πληροφόρηση του πράγματι το Σημείωμα του Λοχαγού Γεννάρη το Σεπτέμβριο του 2010 κατά τη συνάντηση με τον κ. Παντελίδη, που το βρήκε αφού αυτό δεν βρισκόταν, ούτε και βρίσκεται στο σχετικό φάκελο του ΥΠΑΜ;

4. Ο Υπουργός Άμυνας μέσω του Συνταγματάρχη κ. Σταύρου, ο οποίος τον ενημερώνει για τη Συνάντηση, λαμβάνει γνώση ότι το γραφείο του Προέδρου της Δημοκρατίας αν μη τι άλλο ενδιαφέρεται για το θέμα της καταστροφής της πυρίτιδας και συζητά και τρόπους καταστροφής. Γιατί δεν επικοινωνήσε, αν όχι με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με τον Διευθυντή του ΔΓΠτΔ για να προωθήσει επίλυση του θέματος για το οποίο τόσο έντονα και συνεχώς οχλούσε το ΓΕΕΦ το ΥΠΑΜ και με τη σειρά του το ΥΠΑΜ το ΥΠΕΞ;

5. Αν όπως διατείνεται ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ είχε τη συγκατάθεση του Προέδρου της Δημοκρατίας για να προχωρήσει με την εισήγησή του για καταστροφή της πυρίτιδας, και έχοντας υπόψη και τα όσα άκουσε από το Συνταγματάρχη Σταύρου, γιατί δεν το προώθησε με το πλέον έντονο ύφος, ως οδηγία του Προέδρου, παρά μόνο στη Συνάντηση της 7.2.2011 άφησε τη συζήτηση να εκτροχιαστεί σε χρονοβόρες και ανούσιες διαδικασίες;

Επιστολή Στυλιανίδη 22^{ης} Δεκεμβρίου 2010

Ο προϊστάμενος του Τομέα Αμυντικών Έργων κ. Στυλιανίδης στις 22.12.2010 και χωρίς οποιαδήποτε όχληση από το ΓΕΕΦ, με επιστολή του, εκ μέρους του Γενικού Διευθυντή του ΥΠΑΜ, αναφέρει στο Γενικό Διευθυντή του ΥΠΕΞ ότι έχει οδηγίες να αναφερθεί στο θέμα του πλοίου και ζητά πληροφόρηση αν υπάρχει οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος αφού:

« α. Έχει ήδη περάσει αρκετός καιρός από το γεγονός,

β. Γίνεται παρατήρηση στην τελευταία έκθεση της Γενικής Ελέγκτριας

γ. Σε λίγους μήνες ξεκινούν έργα στην Ναυτική Βάση.»

Από το περιεχόμενο της επιστολής προκύπτει ότι σε αυτήν καμία ρητή αναφορά δεν γίνεται για το θέμα της επικινδυνότητας των εκρηκτικών και τους κινδύνους από την παραμονή τους στο έλεος των καιρικών συνθηκών. Γίνεται μόνο μια γενική αναφορά στο ότι πέρασε αρκετός καιρός, χωρίς εκ νέου να επισημανθούν οι όποιοι κίνδυνοι. Σημειώνεται εδώ η θέση του κ. Στυλιανίδη πως δεν ήταν στην αρμοδιότητά του το θέμα της επικινδυνότητας. Από την

άλλη, η απουσία επισήμανσης των κινδύνων από το ΥΠΑΜ δεν μπορεί να αποτελέσει υπεράσπιση ή δικαιολογία για οποιοδήποτε εμπλεκόμενο σε οποιοδήποτε Τμήμα ή Υπηρεσία. Το θέμα της επικινδυνότητας και όλες οι παράμετροί του (άγνοια σύστασης πυρίτιδας, μεγάλες ποσότητες, καιρικές συνθήκες, αποθήκευση στην ύπαιθρο) ήταν ήδη γνωστές σε όλη την ιεραρχία του Υπουργείου Εξωτερικών και του Υπουργείου Άμυνας.

Ενόψει της επιστολής του ΥΠΑΜ 22.12.2010, ο Διευθυντής του ΔΓΠΤΔ κ. Παντελίδης με επιστολή του 10.1.2011, καλεί σε σύσκεψη για το εν λόγω θέμα, σύσκεψη που θα λάμβανε χώρα στις 14.1.2011 στο Διπλωματικό Γραφείο του Προέδρου της Δημοκρατίας. Από τον κ. Παντελίδη κλήθηκαν ο Γενικός Εισαγγελέας, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ, οι Γενικοί Διευθυντές ΥΠΕΞ και ΥΠΑΜ, και οι Διευθυντές του Τελωνείου και του ΕΠΥΠΑΜ.

Ο Διευθυντής του ΔΓΠΤΔ κ. Παντελίδης με επιστολή του 11.1.2011, επαναπρογραμματίζει τη σύσκεψη για τις 21.1.2011 στο Υπουργείο Άμυνας και όχι στο Προεδρικό Μέγαρο. Τελικά, η σύσκεψη με πρωτοβουλία πλέον του Υπουργού Εξωτερικών ορίζεται για τις 7.2.2011 στο Υπουργείο Άμυνας.

Σύσκεψη στο Υπουργείο Άμυνας στις 7 Φεβρουαρίου 2011

Στη σύσκεψη της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011, στην οποία προήδρευαν οι Υπουργοί Εξωτερικών και Άμυνας, έλαβαν μέρος από το ΥΠΕΞ επιπλέον τρεις λειτουργοί, από το ΥΠΑΜ ο Γενικός Διευθυντής, ο Διευθυντής και δύο μέλη του ΕΠΥΠΑΜ, από το Διπλωματικό Γραφείο ο Διευθυντής του και ο κ. Κούμνας, από το ΓΕΕΦ πέραν του Αρχηγού και οι αξιωματικοί Ανχης (ΥΠ) Γεωργιάδης Νίκος και ο Ανχης (ΠΖ) Κυριάκου Στέλιος, και εκπρόσωποι της Νομικής Υπηρεσίας, Αστυνομίας, Τελωνείου και Υπουργείου Εμπορίου.

Στο πρακτικό αυτής της σύσκεψης, το οποίο, από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία δεν αμφισβητείται, παρατηρούνται τα ακόλουθα:

1. ο Υπουργός Άμυνας, αφού καλωσόρισε τους παρευρισκόμενους, επεσήμανε ότι το ΥΠΑΜ έχει επιφορτιστεί τεράστια ευθύνη καθότι τα υλικά φρουρούνται επί 24ωρης βάσης από προσωπικό ΕΦ και **«επίσης εγείρονται σοβαρά θέματα ασφαλείας για το προσωπικό που τα φρουρεί, λόγω της αποσταθεροποιητικής φύσης του μεγαλύτερου μέρους του φορτίου που αποτελείται**

από πυρίτιδες διαφόρων ειδών, και που υπόκεινται σε υψηλές θερμοκρασίες και σε υγρασία, ιδιαίτερα κατά τους μήνες του θέρους.»

2. Αφού έλαβε το λόγο ο Υπουργός Εξωτερικών, χωρίς να απαντήσει στα όσα ανέφερε ο Υπουργός Άμυνας, υπογράμμισε ότι η ΚΔ προέβηκε στο σωστό χειρισμό με αποτέλεσμα να δεχτεί τα εγκωμιαστικά σχόλια από τους εταίρους της ΕΕ. Η δε Συρία και IPAN δεν κράτησαν αρνητική στάση έναντι της ΚΔ, αλλά η τελευταία δέχεται πιέσεις σε πολιτικό επίπεδο από αυτές τις χώρες.

3. Ο Αρχηγός της ΕΦ ανέφερε ότι τα εμπορευματοκιβώτια φρουρούνται με επανδρωμένη σκοπιά επί 24ωρη βάση και σε αυτά τα πλαίσια είναι σε θέση να εγγυηθεί την ασφάλεια του φορτίου, αλλά όχι επ'άοριστον, καθότι οι μεγάλες ποσότητες της πυρίτιδας αποτελούν κίνδυνο για την ασφάλεια του προσωπικού λόγω της αλλοίωσης του χρόνου και των καιρικών συνθηκών.

4. Ο επιτελής της ΔΥΠ, Αντισυνταγματάρχης κ. Νίκος Γεωργιάδης, πληροφόρησε τους παρευρισκόμενους ότι το φορτίο περιλαμβάνει 65 εμπορευματοκιβώτια από πυρίτιδα διαφόρων ειδών, υπογραμμίζοντας ότι το κυριότερο πρόβλημα στην πυρίτιδα είναι ότι εμπεριέχει αποσταθεροποιητή. Οι πυρίτιδες αποτελούνται από διάφορα χημικά στοιχεία μεταξύ των οποίων και ο σταθεροποιητής, ο οποίος έχει την ιδιότητα να κρατά την πυρίτιδα σε καλή κατάσταση. Η μείωση του σταθεροποιητή επέρχεται με την πάροδο του χρόνου στις υψηλές θερμοκρασίες καθώς και στην υγρασία. Επειδή το φορτίο ήδη βρισκόταν δύο χρόνια εκεί και επειδή ήταν αποθηκευμένο σε εμπορευματοκιβώτια, τα οποία αναπτύσσουν πολύ ψηλές θερμοκρασίες, ιδίως το καλοκαίρι, εμπεριέχεται κίνδυνος να έχει ήδη μειωθεί σε μεγάλο βαθμό ο σταθεροποιητής και να υπάρχει κίνδυνος ανάφλεξης ή ακόμα και έκρηξης, αφού μεγάλες ποσότητες πυρίτιδας βρίσκονται σε κλειστό χώρο. Διευκρίνισε στους παρευρισκόμενους ότι τα εμπορευματοκιβώτια δεν είναι τρόπος εναποθήκευσης αλλά μεταφοράς «για μια μέρα, μια εβδομάδα ή έστω για ένα μήνα». Σημειώνεται εδώ, ότι αν και προσκλήθηκε αρχικά και ο Συνταγματάρχης κ. Γιώργος Γεωργιάδης, αυτός λόγω ιατρικού προβλήματος δεν παρέστη. Η στάση και τα όσα είπε ο Αντισυνταγματάρχης κ. Νίκος Γεωργιάδης κρίνονται ως ιδιαίτερα υπεύθυνα. Τα όσα είπε έπρεπε να είχαν ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη από τους αρμοδίους και τους άλλους παρισταμένους.

5. Μετά την τοποθέτηση των στρατιωτικών, ο Υπουργός Εξωτερικών ρώτησε μήπως μπορεί να εξεταστεί σε χημείο του Κράτους ή του εξωτερικού αν έχει αλλοιωθεί η πυρίτιδα και να γίνει μια εκτίμηση της αξίας της.

6. Ο κ. Παντελίδης, του Διπλωματικού Γραφείου του ΠτΔ, πρότεινε όπως διαχωριστεί το φορτίο του πλοίου σε υλικά επικίνδυνα και σε μη στρατιωτικής φύσης και μετά να απευθυνθούμε δύο φορές στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ για να ζητήσουμε την καταστροφή της πυρίτιδας και την εκποίηση των μη στρατιωτικών υλικών. Επεσήμανε πως από πληροφόρηση που είχε η Συρία και το IPAN θα ικανοποιούνταν με την επιστροφή ενός συμβολικού χρηματικού ποσού. Σε αυτό το σημείο ο Υπουργός Εξωτερικών ανέφερε ότι, πεποίθησή του ήταν πως υπήρχε πολιτική σκοπιμότητα πίσω από το αίτημα επιστροφής ενός συμβολικού ποσού, θέλοντας έτσι να αποδείξουν ότι ήταν παράνομη η κατάσχεση του φορτίου, και τελικώς να αμφισβητήσουν την εγκυρότητα της Επιτροπής Κυρώσεων του ΣΑ.

7. Στα όσα λέχθηκαν η θέση της Νομικής Υπηρεσίας και του Τελωνείου ήταν πως το κατασχεθέν υλικό αποτελούσε περιουσία της ΚΔ και τα όποια έσοδα θα έπρεπε να εισρεύσουν στο δημόσιο ταμείο και όχι σε Τρίτη χώρα.

8. Σύμφωνα με το πρακτικό που ετοιμάστηκε από το ΕΠΥΠΑΜ, ως συμπέρασμα αυτής της συνάντησης, ο Υπουργός Εξωτερικών ζήτησε από το ΓΕΕΦ:

(α) να αποσταλεί δείγμα διάφορων πυρίτιδων σε χημείου της Κύπρου ή του εξωτερικού προκειμένου να εξεταστεί αν υπήρξε αλλοίωση,

(β) να γίνει εκτίμηση της συνολικής αξίας του φορτίου,

(γ) να γίνει έρευνα από εργοστάσια εξωτερικού για πιθανούς αγοραστές των πυρίτιδων.

Για αυτή τη συνάντηση υπάρχει και Σημείωμα της Ανώτερης Δικηγόρου της Δημοκρατίας Μαίρη-Ανν Σταυρινίδου ημερομηνίας 8.2.2011, από το οποίο προκύπτει πως υπήρχε συναντίληψη πως το ζήτημα ήταν « σίγουρα πολιτικό» (ως προς αυτό επιβεβαιώνεται και από τη σημείωση του κ. Δημήτρη Χατζηκωστή του Τμήματος Τελωνείων επί του εγγράφου επιστολής πρόσκλησης). Περαιτέρω, η κα Σταυρινίδου επισημαίνει την αναφορά του Υπουργού Εξωτερικών ότι φαίνεται να τον απασχολούσε η στάση του IPAN

και Συρίας, οι οποίοι, ο Υπουργός φοβόταν, ότι ενδέχεται να προβούν σε χρηματικές διεκδικήσεις. Αυτό που τόνισε η κα Σταυρινίδου ενώπιον της Επιτροπής ήταν πως οι αρμόδιοι του ΓΕΕΦ ανησυχούσαν για τα εμπορευματοκιβώτια που είχαν πυρίτιδα και ότι « *οι συνθήκες φύλαξης που επικρατούν (μέσα στα εμπορευματοκιβώτια σε υπαίθριο χώρο) σε συνδυασμό με τις θερμοκρασίες που αναπτύσσονται στη χώρα μας κατά τους καλοκαιρινούς μήνες δημιουργούν κίνδυνο επηρεασμού του «σταθεροποιητή» του μείγματος της πυρίτιδας με άγνωστες συνέπειες (χωρίς να αποκλείεται ο κίνδυνος έκρηξης).*» Η κατάληξη της Συνάντησης σύμφωνα με το Σημείωμα της κας Σταυρινίδου ήταν πως αφού εξακριβωθεί η αξία της πυρίτιδας και αφού ληφθούν τα στοιχεία το θέμα θα τύγχανε περαιτέρω πολιτικού χειρισμού από το Υπουργείο Εξωτερικών.

Ο Λειτουργός Εμπορίου στο Υπουργείο Εμπορίου κ. Παναγιώτης Ευγενίου, ο οποίος επίσης έλαβε μέρος στη Σύσκεψη της 7.2.2011 και ετοίμασε σχετικό Σημείωμα στους ανωτέρους του, επεσήμανε τόσο στο Σημείωμά του όσο και ενώπιον της Επιτροπής πως αναφέρθηκε από πλευράς Υπουργού Άμυνας ότι οι συνθήκες φύλαξης αλλοιώνουν και φθείρουν την πυρίτιδα με απρόβλεπτες συνέπειες που μπορεί να περιλαμβάνουν την πλήρη καταστροφή της πυρίτιδας και έκρηξη. Πολύ χαρακτηριστική είναι η εξής αναφορά του κ. Ευγενίου από την κατάθεσή του στην Επιτροπή:

«Κος Πολυβίου: Το δεύτερο ερώτημα από τον κύριο Αραούζο, είναι κατά πόσο, όταν είπαν ότι υπάρχει κίνδυνος πλήρους καταστροφής και έκρηξης. Είναι κατά πόσον ετέθη κάποιο χρονικό πλαίσιο. Εάν υπήρχε κάποια συζήτηση για αυτούς τους κινδύνους, ή ήταν απλώς μια αναφορά.

Μάρτυρας: Συζητήθηκε αρκετά αυτό το θέμα, ήταν άγνωστο όπως καταγράφω, ήταν άγνωστο αν θα εκρήγνυτο και το πότε αλλά ένα στοιχείο που θυμούμαι σίγουρα ήταν ότι πλησίαζε το καλοκαίρι και σίγουρα είναι χειρότερες οι καιρικές συνθήκες.»

Τέλος, για την εν λόγω Σύσκεψη ετοιμάστηκε Σημείωμα και από το Υπουργείο Εξωτερικών μετά όμως από την 11^η Ιουλίου 2011, και το οποίο βρίσκεται υπό αστυνομική εξέταση. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να αντληθεί οποιοδήποτε ασφαλές συμπέρασμα από αυτό. Αντίθετα, η σημασία του εγγράφου αυτού είναι πολύ μειωμένη λαμβανομένων υπόψη του χρόνου και συνθηκών της ετοιμασίας του.

Από το σύνολο της μαρτυρίας ενώπιον της Επιτροπής μπορεί να εξαχθούν τα εξής συμπεράσματα:

1. Είναι ξεκάθαρο ότι από πλευράς του Υπουργού Άμυνας, του Αρχηγού της ΕΦ κ. Τσαλικίδη, όσο και κύρια από τον Αντισυνταγματάρχη Ν. Γεωργιάδη, τέθηκαν στη Σύσκεψη σοβαρά θέματα ασφαλείας λόγω της αποσταθεροποιητικής φύσης του μεγαλύτερου μέρους του φορτίου που αποτελείτο από πυρίτιδες διαφόρων ειδών και το οποίο, υποκείμενο σε υψηλές θερμοκρασίες και σε υγρασία, ιδιαίτερα κατά τους μήνες του θέρους, ενδέχεται να οδηγηθεί όχι μόνο σε ανάφλεξη αλλά ενδεχόμενα και σε έκρηξη. Άρα ουδείς των παρευρισκομένων δύναται να ισχυρίζεται ότι από αυτό το χρόνο και μετά δεν γνώριζε το ενδεχόμενο της έκρηξης από το υλικό που υπήρχε μέσα στα εμπορευματοκιβώτια. Από αυτό και μόνο προκύπτει ότι θα έπρεπε να γίνουν άμεσες ενέργειες είτε για μετακίνηση του υλικού και την ασφαλή φύλαξή του είτε για την καταστροφή του (με τη βοήθεια ξένων εμπειρογνομόνων, αν κάτι τέτοιο θεωρείτο αναγκαίο ή χρήσιμο).

Αυτή τη γνώση όμως όφειλε να είχε (αν δεν είχε) και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, αφού στη σύσκεψη υπήρχαν δύο εκπρόσωποι του ΔΓΠτΔ, υπογραμμίζοντας εδώ ότι ο κ. Παντελίδης θεωρούσε το θέμα τόσο σοβαρό ώστε και με δική του πρωτοβουλία έγινε την ίδια περίοδο προσπάθεια σύγκλησης σύσκεψης, η οποία ακυρώθηκε λόγω της Σύσκεψης υπό την προεδρία του Υπουργού Εξωτερικών. Από τα γεγονότα και τη μαρτυρία ενώπιον μου, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε γνώση της επικινδυνότητας του φορτίου πολύ πριν από το Φεβρουάριο του 2011. Είχε την αναγκαία γνώση της επικινδυνότητας από την αρχή (δηλαδή Φεβρουάριο του 2009) και το αργότερο το Σεπτέμβρη του 2010. Στη σύσκεψη όμως του Φεβρουαρίου του 2011 λαμβάνει μέρος, πέραν των δύο Υπουργών, και ο κ. Λ. Παντελίδης, στενός συνεργάτης του Προέδρου. Η γνώση του κ. Λ. Παντελίδη δεν μπορεί παρά να αποδοθεί και στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (από την άποψη τουλάχιστο της πολιτικής ευθύνης), σε περίπτωση που η πρότερη γνώση του Προέδρου αμφισβητείται. Είναι όμως σαφές, κατά την άποψη μου, ότι τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν το πλέγμα της επικινδυνότητας ήταν στην προσωπική γνώση του Προέδρου από το Φεβρουάριο του 2009.

2. Παραμένει άξιον απορίας, το οποίο επισύρει σοβαρή ευθύνη, το γεγονός ότι ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ κ. Παντελίδης δεν ενημέρωσε για αυτή τη συνάντηση και το περιεχόμενο της τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ο κ.

Παντελίδης ενώπιον της Επιτροπής επικαλέστηκε ότι δεν έκανε σημείωμα και δεν ενημέρωσε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας γιατί από την μια αν έγραφε σημείωμα θα έλεγε ότι οι δύο του Υπουργοί διαφωνούν και αυτό δεν είχε λογική στο δικό του μυαλό και από την άλλη με τον τρόπο χειρισμού της σύσκεψης από τον Υπουργό Εξωτερικών του υποδείχθηκε ότι δεν ήταν θέμα του « επιπέδου του». Βέβαια παρατηρείται πως ο κ. Παντελίδης για όποια ενέργεια έκανε αναφορικά με το φορτίο ετοιμάζε άμεσα σημείωμα το οποίο υπέβαλλε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Πέραν των Σημειωμάτων που αφορούσαν τα διάφορα δείπνα και συναντήσεις με Πρέσβεις και άλλους, υπάρχουν και τα Σημειώματα που ετοίμασε στις 3 και 6 Σεπτεμβρίου 2010, τα οποία ήταν ενημερωτικής φύσης. Δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό ότι ο κ. Παντελίδης ενημέρωσε για τη Συνάντηση με το Συνταγματάρχη Σταύρου της 6^{ης} Σεπτεμβρίου για μια «ακατέργαστη ιδέα», όπως τη χαρακτήρισε, ενώ δεν πληροφόρησε και δεν ενημέρωσε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για μια κρίσιμη συνάντηση στην οποία συμμετείχαν δύο υπουργοί και στην οποία εκτέθηκαν πολύ σοβαροί κίνδυνοι ασφάλειας.

3. Ο Υπουργός Άμυνας ενώπιον της Επιτροπής χαρακτήρισε το αποτέλεσμα της Σύσκεψης ως «κουρουφέξαλλα», ενώ ο Διευθυντής του ΔΓΠτΔ ως «το μη γεγονός». Παρόλα ταύτα ούτε ο ένας ούτε ο άλλος προσπάθησε να αλλάξει το αποτέλεσμα της Σύσκεψης αλλά ούτε ενημέρωσαν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ότι σε ένα σημαντικό θέμα υπήρχε, το λιγότερο, διοικητική δυσλειτουργία και, ταυτόχρονα, έλλειψη συντονισμού και πολιτικής συναντίληψης από τους πλέον αρμοδίους Υπουργούς της Κυβέρνησης.

4. Η τοποθέτηση του Υπουργού Εξωτερικών πως η Συρία και το Ιράν ασκούν πιέσεις σε πολιτικό επίπεδο στην ΚΔ δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, αφού στις συναντήσεις που είχε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας στα τέλη του 2010 με το Σύριο και Ιρανό Πρόεδρο δεν τέθηκε το θέμα της επιστροφής του φορτίου.

5. Είναι επίσης αξιοπερίεργο και ανακόλουθο ότι δεν κλήθηκε και δεν έλαβε μέρος ο μέχρι τότε αρμόδιος για το θέμα του φορτίου από πλευράς του ΥΠΑΜ, Προϊστάμενος του Τμήματος Αμυντικών Έργων κ. Στυλιανίδης, ενώ σε αυτήν έλαβε μέρος ο Διευθυντής του ΕΠΥΠΑΜ κ. Σταύρου και ακόμη δύο αξιωματικοί του ΕΠΥΠΑΜ.

6. Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί πως ο Σμηναγός Κούμνας παρέστη συνοδεύοντας τον κ. Λ. Παντελίδη και γι' αυτό δεν θεώρησε ότι όφειλε να ενημερώσει τους προϊσταμένους του στην ΚΥΠ. Ο Αστυνομός Λ. Θεμιστοκλέους ενημέρωσε τους προϊσταμένους του στην Αστυνομία, λέγοντας απλώς ότι ουδεμία πτυχή του θέματος είχε ανατεθεί στην Αστυνομία, και ότι δηλαδή το θέμα ανήκε στους στρατιωτικούς/πολιτική ηγεσία.

Λήψη δειγμάτων και προετοιμασία αποστολής στην Ελλάδα

Η κύρια απόφαση της Σύσκεψης της 7.2.2011 ήταν η αποστολή δειγμάτων πυρίτιδας σε χημείο της Κύπρου ή του εξωτερικού προκειμένου να εξεταστεί αν υπήρξε αλλοίωση. Όπως προκύπτει από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία, οι αρμόδιοι αξιωματικοί της ΔΥΠ άμεσα, από την επόμενη ημέρα της απόφασης, και πριν την αποστολή των πρακτικών της Σύσκεψης, έκαναν τις προβλεπόμενες διεργασίες για την επιλογή του τόπου αποστολής.

Σημειώνεται εδώ πως, η ΔΥΠ διαχειρίζεται υλικά γενικής φύσεως (συμπεριλαμβανομένων και πυρομαχικών), ανταλλακτικά και όλες τις διαδικασίες που αφορούν από την εισαγωγή υλικών στην ΕΦ μέχρι τη διάθεση τους και την εν γένει παρακολούθησή τους. Τα εκρηκτικά (συμπεριλαμβανομένων των πυρομαχικών) και ο οπλισμός που ανήκει στην ΕΦ βρίσκονται στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Διοικητικής Μέριμνας (εφεξής « ΔΙΔΜΠ) του ΓΕΕΦ. Στην αρμοδιότητα της ΔΥΠ του ΓΕΕΦ ανήκει η διενέργεια επιθεωρήσεων στα υλικά, που είναι χρεωμένα στις μονάδες της ΕΦ, κάθε 3 χρόνια.

Όπως επεξηγήθηκε στην Επιτροπή από την ηγεσία της ΔΥΠ, όταν έρθει ένα νέο πυρομαχικό από το εξωτερικό, η Διεύθυνση Εξοπλισμού του ΓΕΕΦ (πλέον Διεύθυνση Συντονισμού Προμηθειών), η οποία έχει την ευθύνη σύναψης της σύμβασης, εκδίδει μια αρχική διαταγή, η οποία καθορίζει τις αρμοδιότητες του κάθε φορέα του ΓΕΕΦ. Η ΔΥΠ προβαίνει στη διαδικασία του εκτελωνισμού των πυρομαχικών, στην παρακολούθηση των προδιαγραφών και στις δοκιμές των πυρομαχικών. Προς τούτο όμως εκδίδει διαταγή η ΔΙΔΜ, η οποία στο τέλος έχει και την ευθύνη παρακολούθησης αυτού του αποθέματος.

Στην υπό εξέταση περίπτωση, δεν έγινε από κανένα φορέα του ΓΕΕΦ χρέωση του φορτίου της πυρίτιδας σε οποιαδήποτε Μονάδα της ΕΦ και ως εκ τούτου δεν γινόταν από τη ΔΥΠ καμία διαδικασία ελέγχου του ορίου ζωής, των συνθηκών κράτησης, (όπως ο αερισμός ή έλεγχος υγρασίας και θερμοκρασίας). Ούτε γινόταν οποιαδήποτε συντήρηση των πυρομαχικών. Ούτε η ΔΙΔΜ ενέταξε τις πυρίτιδες στις διαταγές ελέγχου των πυρομαχικών αλλά ούτε και η ΔΥΠ προέβαινε στους προβλεπόμενους ελέγχους ασφάλειας μέσω των πυροτεχνουργών της.

Ως προκύπτει από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ την επόμενη της σύσκεψης κάλεσε το Συνταγματάρχη κ. Λάμπρου της ΔΥΠ και τον ενημέρωσε για το αποτέλεσμα της σύσκεψης δίδοντας του οδηγίες να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες. Ο Συνταγματάρχης κ. Λάμπρου κάλεσε με τη σειρά του τον Αντισυνταγματάρχη κ. Γεωργιάδη Νίκο και τον πυροτεχνουργό Ανθυπασπιστή κ. Αγαθοκλέους Βάσο και όλοι μαζί εξέτασαν το φάκελο που αφορούσε τους ελέγχους πυρίτιδων, καταλήγοντας πως όλοι οι προηγούμενοι έλεγχοι πυρίτιδων της ΕΦ γίνονταν με θερμικές δοκιμές στο ΚΕΠΙ Λαυρίου (αργότερα ΕΒΟ Πυρκάλ). Επιπλέον, εντόπισαν ότι στο φάκελο υπήρχε μια παραγγελία για έλεγχο για θερμικές δοκιμές πυρίτιδας φυσιγγίων 050, για την οποία είχε συμβληθεί το Υπουργείο Άμυνας με αυτή την εταιρεία και η παραγγελία αυτή βρισκόταν σε εξέλιξη.

Στις 10.2.2011 η ΔΥΠ απέστειλε επιστολή προς το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ αναφέροντάς του τα είδη της πυρίτιδας των οποίων έπρεπε να ελεγχθεί η χημική σταθερότητά. Προς κέρδος χρόνου και αποφυγής αλληλογραφίας εισηγήθηκαν τη συμπερίληψη των δειγμάτων σε εν εξελίξει διαδικασία κατακύρωσης παραγγελίας για διενέργεια ελέγχων αξιολόγησης της χημικής σταθερότητας 29 μερίδων πυρίτιδων φυσιγγίων στην εταιρεία Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα ΑΒΕΕ (ΕΒΟ-ΠΥΡΚΑΛ). Σε επικοινωνία που είχε το ΓΕΕΦ με τις Κυπριακές Αερογραμμές τους αναφέρθηκε ότι δεν επιτρέπεται η μεταφορά εκρηκτικών αεροπορικώς για αυτό και γίνονταν προσπάθειες να εξευρεθεί μεταφορέας δια θαλάσσης.

Με επιστολή της ΔΥΠ προς III ΤΑΞΥΠ, όπου υπηρετούσε ως Υποδιοικητής ο Συνταγματάρχης κ. Γεώργιος Γεωργιάδης, ημερομηνίας 17.2.2011 καθορίστηκε η διαδικασία λήψης των δειγμάτων, οι ποσότητες, ο τρόπος συσκευασίας, η διαδικασία μετακίνησης των εμπορευματοκιβωτίων και ο δειγματοληπτικός έλεγχος καταμέτρησης αριθμού υλικού που ήταν εκτός

εμπορευματοκιβωτίων. Η όλη διαδικασία έγινε υπό το συντονισμό και οδηγίες του Συνταγματάρχη κ. Γεωργιάδη με χρονικό όριο μέχρι τις 4.3.2011.

Λόγω προβλημάτων καιρού, τελικά στις 22.3.2011 πραγματοποιήθηκε η λήψη των δειγμάτων πυρίτιδων από 6 εμπορευματοκιβώτια με σκοπό την αποστολή τους στην Ελλάδα.

Στις 31/3/2011 με επιστολή της ΔΥΠ, την οποία υπογράφουν ο Υπαρχηγός ΓΕΕΦ και ο Αντισυνταγματάρχης Γεωργιάδης Νίκος, με αποδέκτη το ΕΠΥΠΑΜ, ενημερώνεται ο Υπουργός Άμυνας ότι παρατηρείται δυστοκία αποστολής των δειγμάτων στην Ελλάδα μετά από αίτημα της εταιρείας ΕΒΟ-ΠΥΡΚΑΛ μέχρι την εξασφάλιση άδειας εισαγωγής και την υποβολή προσφοράς για τον έλεγχο των 4 νέων ειδών πυρίτιδας. Περαιτέρω, ενημέρωνε πως σύμφωνα με την εμπειρία από ανάλογους ελέγχους στο παρελθόν, εκτιμάται ότι ο έλεγχος θα διαρκούσε τρεις με τέσσερις μήνες περίπου από την ημερομηνία αποστολής τους. Περαιτέρω, στην επιστολή 31.3.2011 το ΕΠΥΠΑΜ ενημερώνεται πως το θέμα της συνολικής αξίας του φορτίου και της έρευνας από πιθανούς αγοραστές της πυρίτιδας είναι **« θέμα που πρέπει να εξεταστεί από το ΥΠΑΜ, αφού η Δνση δεν διαθέτει αναλυτικά στοιχεία του φορτίου. Από έρευνα όμως στο διαδίκτυο, όπως και τηλεφωνικά σας γνωρίσαμε, εντοπίστηκαν οι παρακάτω ενδεικτικές τιμές για τις πυριτιδες: ...»**

Και τίθεται το ερώτημα πώς είναι δυνατόν να γίνεται λόγος για 3-4 μήνες όταν στην Κύπρο υπάρχει το Κρατικό Χημείο, το οποίο δεν ρωτήθηκε και το οποίο είτε θα μπορούσε να προβεί στους ελέγχους σε ελάχιστο σχετικά χρόνο είτε θα μπορούσε να βοηθήσει τις στρατιωτικές αρχές στις διαδικασίες ελέγχου των πυρίτιδων από εργαστήριο του εξωτερικού;

Αν όντως υπήρχε άγνοια στη ΔΥΠ ότι το Κυβερνητικό Χημείο είναι εξειδικευμένο και έχει τις δυνατότητες ελέγχου τέτοιων πυρομαχικών τότε σίγουρα παρατηρείται σοβαρότατο πρόβλημα και δυσλειτουργία στον τομέα της ενημέρωσης των κρατικών υπηρεσιών. Τέθηκε επίσης ενώπιον της Επιτροπής η άποψη της ηγεσίας της ΔΥΠ ότι σύμφωνα με τα εγχειρίδια της ΔΥΠ ο κατάλληλος έλεγχος ήταν αυτός των θερμικών δοκιμών. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το Γενικό Χημείο του Κράτους, αυτό, δεν διεξάγει εξετάσεις θερμικής δοκιμής σε πυρίτιδες, γιατί έχει τη δυνατότητα να εφαρμόζει πιο εξειδικευμένες και πιο γρήγορες τεχνικές για τη σταθερότητα της πυρίτιδας.

Πέραν όμως τούτου, το θέμα είναι πως όταν παρατηρήθηκαν τα πρώτα προβλήματα άμεσης αποστολής της πυρίτιδας και με γνώση της επικινδυνότητας της κατάστασης, ως αυτή επεξηγήθηκε από τον Αντισυνταγματάρχη Γεωργιάδη Νίκο στη Σύσκεψη της 7^{ης} Φεβρουαρίου, όφειλαν τόσο ηγεσία της ΕΦ όσο και ο Υπουργός Άμυνας (ο οποίος θα πρέπει να ενημερώθηκε από το Επιτελείο του) να λάμβαναν άμεσα μέτρα για εξεύρεση εναλλακτικής λύσης. Και αυτή η λύση δεν βρισκόταν στο εξωτερικό αλλά στην Κύπρο.

Ο Υπουργός Άμυνας, ο οποίος έλαβε μέρος στη σύσκεψη της 7.2.2011 και άκουσε για ενδεχόμενη έκρηξη όφειλε, και ως πολιτικός προϊστάμενος της ΕΦ, να ανατρέξει να δει τι έγινε, να δώσει ρητές οδηγίες επίλυσης του θέματος που τον προβλημάτιζε (ως λέει), και εν τέλει είτε να πιέσει περαιτέρω τον Υπουργό Εξωτερικών αλλά πολύ περισσότερο να ενημερώσει και να πιέσει τον Πρόεδρο της Δημοκρατία ώστε να μην υπάρξει κανένας κίνδυνος για το προσωπικό της ΕΦ, την ευθύνη της οποίας έχει ο ίδιος άμεσα.

Μετά από αίτημα της ελληνικής εταιρείας, το ΥΠΑΜ απέστειλε στις 7.6.2011, επιστολή με την οποία επεσύναψε προτιμολόγιο με τα προς αποστολή είδη δειγμάτων πυρίτιδας με ενδεικτική τιμή μονάδας. Στην επιστολή αναφέρεται ότι θα γίνει προσπάθεια αποστολής τους με αεροσκάφος C 130 της Ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας, καταγράφοντας και τον τρόπο παράδοσης του κιβωτίου. Αυτή ήταν και η τελευταία αλληλογραφία για το θέμα πριν την φονική έκρηξη.

Γεγονότα εβδομάδας 4 με 11 Ιουλίου 2011

Εντοπισμός πρώτης έκρηξης το βράδυ της Δευτέρας, 4 Ιουλίου 2011

Στις 4.7.2011 το βράδυ αναφέρθηκε από τον Αξιωματικό Υπηρεσίας Διανυκτέρευσης της Βάσης ότι ένα εμπορευματοκιβώτιο είναι παραμορφωμένο σε μεγάλο βαθμό, οι πόρτες του φαίνονταν στραβωμένες και μισάνοιχτες. Το ίδιο βράδυ έγινε επιβεβαίωση του συμβάντος από το Συνταγματάρχη κ. Γεώργιο Γεωργιάδη και τον Διοικητή Ναυτικού Ιωαννίδη και ενημερώθηκε σχετικά η ηγεσία. Περαιτέρω, το εμπορευματοκιβώτιο εκείνο το βράδυ επισκέφθηκε και μέλος της Διεύθυνσης Πληροφοριών του ΓΕΕΦ. Το ίδιο βράδυ ενημερώθηκε ο Αρχηγός ΓΕΕΦ και ο Υπουργός Άμυνας. Οι

οδηγίες που έλαβε ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης ήταν την επόμενη το πρωί να παρουσιαστεί στον Αρχηγό κ.Τσαλικίδη για ενημέρωση επί της κατάστασης.

Την επόμενη το πρωί σύμφωνα με μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, ο Συνταγματάρχης κ. Γεωργιάδης προτού ενημερώσει τον Αρχηγό του ΓΕΕΦ Στρατηγό Τσαλικίδη, πέρασε από το γραφείο του Υπαρχηγού του ΓΕΕΦ Στρατηγού κ. Αργυρού. Κατά τη συνάντηση ο Συνταγματάρχης κ. Γεωργιάδης ανέφερε στον Υπαρχηγό ΓΕΕΦ πως αν ήταν στη θέση του θα σήμαινε « κόκκινο συναγερμό». Ο Υπαρχηγός του ΓΕΕΦ δεν φαίνεται να ανταποκρίθηκε άμεσα αλλά έδωσε οδηγίες να ενημερωθεί ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ.

Σύσκεψη στο ΥΠΑΜ την Τρίτη 5 Ιουλίου 2011

Μετά την ενημέρωση του Αρχηγού του ΓΕΕΦ από το Συνταγματάρχη Γεωργιάδη, και κατόπιν οδηγιών του Υπουργού Άμυνας πραγματοποιήθηκε Σύσκεψη στο γραφείο του Υπουργού Άμυνας το μεσημέρι της 5^{ης} Ιουλίου 2011.

Για την εν λόγω Σύσκεψη δύο μέρες μετά την έκρηξη ετοιμάστηκε Πρακτικό από τους επιτελείς του Υπουργού Άμυνας Αντισυνταγματάρχη Γεωργίου και Λοχαγό Γενάρη υπό την επίβλεψη και τον έλεγχο του Επιτελάρχη του Υπουργού Άμυνας Συνταγματάρχη Σταύρου αλλά και του ίδιου του Υπουργού Άμυνας. Επειδή το εν λόγω πρακτικό βρίσκεται υπό αστυνομική έρευνα και επειδή τόσο ο τρόπος καταγραφής των γεγονότων όσο και το περιεχόμενο του φαίνονται να είναι επηρεασμένα από τη φονική έκρηξη, η Επιτροπή δεν θα στηριχτεί στο περιεχόμενό του για να καταλήξει σε συμπεράσματα. Οδηγό των όποιων συμπερασμάτων αποτελεί το σύνολο της μαρτυρίας που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής αλλά και η μαρτυρία των συμμετασχόντων ενώπιον της Επιτροπής.

Σημειώνεται πως δεν υπήρχε πρακτικογράφος στη σύσκεψη και το Πρακτικό έγινε κυρίως από μνήμης (και κάποιες σημειώσεις). Περιέχει δε γεγονότα που φαίνεται να αποτελούν εκ των υστέρων σκέψεις που έγιναν μετά την έκρηξη . Σε αυτό υπάρχει υπερτονισμός λέξεων (όπως η υπογράμμιση της λέξης «ένα από τα 98 εμπορευματοκιβώτια», και ότι « πιθανώς να εξογκώθηκε από εσωτερική έκρηξη της πυρίτιδας»). Γίνεται δε μια προσπάθεια να καταδειχθεί

ότι ο Υπουργός Άμυνας συνεχώς επεσήμανε την ανάγκη προστασίας του προσωπικού της ΕΦ.

Στην εν λόγω κρίσιμη Σύσκεψη έλαβαν μέρος ο Υπουργός Άμυνας, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ κ. Μαληκκίδης, ο Αρχηγός ΓΕΕΦ Στρατηγός Τσαλικίδης, ο Ταξίαρχος Θεοφάνους, ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης Γεώργιος, ο Αντισυνταγματάρχης Γεωργίου Γεώργιος, ο Λοχαγός Ανδρέας Γεννάρης και ο λειτουργός του ΥΠΑΜ Παναγιώτης Στυλιανίδης.

Η θέση του Υπουργού Άμυνας αλλά και αυτό που καταγράφεται στο Πρακτικό που ετοιμάστηκε μετά την έκρηξη από το Επιτελείο, είναι πως κατάληξη της Συνάντησης ήταν οι οδηγίες του Υπουργού να γίνει ομάδα εμπειρογνομόνων, με παρατηρητή από το ΥΠΑΜ τον Ταξίαρχο Θεοφάνους, η οποία να επισκεφθεί το απόγευμα της ίδιας ημέρας τη Ναυτική Βάση και την επόμενη να υποβάλουν σχετική έκθεση. Τέλος, αναφέρει πως δόθηκαν ρητές οδηγίες για απομάκρυνση του συγκεκριμένου εμπορευματοκιβωτίου.

Οι πιο πάνω θέσεις δεν υιοθετούνται και απορρίπτονται από πολλούς εκ των παρευρισκόμενων, όπως ο Αρχηγός ΓΕΕΦ, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ, ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης και άλλοι. Τα δε γεγονότα καταδεικνύουν πως το αποτέλεσμα της Σύσκεψης ήταν η συγκρότηση ομάδας εμπειρογνομόνων, η οποία όφειλε να επισκεφθεί το ΝΒΕΦ την επομένη μέρα το πρωί, 6.7.2011, και την επόμενη ημέρα, 7.7.2011, ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης όφειλε να ετοιμάσει εμπειρογνομόμενη Έκθεση την οποία να θέσει στον Αρχηγό του ΓΕΕΦ και αυτός με τη σειρά του στον Υπουργό Άμυνας. Η δε ομάδα συγκροτήθηκε εκείνη την ώρα από το Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ και σε αυτήν δεν συμπεριλήφθηκαν πυροτεχνουργοί. Εισήγηση να κληθούν οι πυροτεχνουργοί της Αστυνομίας έκανε προς τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ ο κ. Ερωτόκριτος Αναστασιάδης, προϊστάμενος στην Υπηρεσία Μεταλλείων του Υπουργείου Γεωργίας και Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος (και Επιθεωρητής Εκρηκτικών Υλών) αλλά εισέπραξε την απάντηση ότι θα παρευρεθούν πυροτεχνουργοί του Στρατού. Στο τέλος, κανένας ειδικός πυροτεχνουργός δεν έλαβε μέρος στην ομάδα εμπειρογνομόνων, ούτε καν της ΕΦ. Συζήτηση για μετακίνηση του φορτίου ενδεχόμενα να έγινε στα αρχικά στάδια της συζήτησης αλλά η τελική κατάληξη δεν συμπεριλάμβανε αυτή την οδηγία παρά μόνο τον έλεγχο του διογκωμένου εμπορευματοκιβωτίου.

Κατά τη Σύσκεψη της 6.7.2011, φαίνεται πως ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης ανέφερε ότι παρατηρήθηκε διόγκωση σε ένα από τα εμπορευματοκιβώτια που πιθανόν να προκλήθηκε από έκρηξη της πυρίτιδας και εκτόνωση των αερίων που δημιουργήθηκαν. Από τη μαρτυρία ενώπιον της Επιτροπής προκύπτει ότι ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης με διάφορα γλαφυρά παραδείγματα (όπως τον ασθενή που παθαίνει καρδιακό και πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα) και σε έντονο ύφος προσπάθησε να υποδείξει την κρισιμότητα της κατάστασης και επιζητούσε την άμεση λήψη πολιτικής απόφασης. Ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ εισηγήθηκε να συνταχθεί το συντομότερο μια ολοκληρωμένη γραπτή έκθεση για το περιστατικό, η οποία να υποβληθεί στον Υπουργό Άμυνας για να στηρίξει την επιχειρηματολογία του ώστε ο Υπουργός να ενημερώσει κατάλληλα τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για να ληφθεί η σωστή πολιτική απόφαση.

Γιατί άραγε χρειαζόταν να στηριχθεί η επιχειρηματολογία του Υπουργού Άμυνας προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας; Μήπως γιατί δεν έδιναν την πρέπει σημασία οι του Προεδρικού και του Υπουργείου Εξωτερικών και χρειαζόταν περαιτέρω στήριξη και αποδείξεις; **Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι ο Υπουργός Άμυνας ένωθε ακόμα και μετά τη διαπίστωση της διόγκωσης ενός εμπορευματοκιβωτίων ότι έπρεπε να αποταθεί και να «πείσει» τον Πρόεδρο για την έναρξη εξουδετέρωσης του φορτίου, καταδεικνύει το βαθμό του υπέρτατου ελέγχου που ασκούσε ο Πρόεδρος τουλάχιστον επί θεμάτων εκποίησης ή/και καταστροφής ή/και παράδοσής σε τρίτο του φορτίου.**

Η δε θέση του Υπουργού Άμυνας πως ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης στη σύσκεψη δεν ήταν σοβαρός και δεν έλεγε σοβαρές και υπεύθυνες κουβέντες δεν μπορεί να μείνει ασχολίαστη. Αν αυτή ήταν πράγματι η κρίση του Υπουργού Άμυνας για το Συνταγματάρχη Γεωργιάδη γιατί έθεσε ένα μη σοβαρό και υπεύθυνο επικεφαλή μιας τόσο σοβαρής Ομάδας εμπειρογνώμωνων, η οποία θα πρότεινε και άμεσες λύσεις; Αν δεν του είχε εμπιστοσύνη γιατί δεν ζήτησε εμπειρογνώμονες από το εξωτερικό ή τις Αγγλικές Βάσεις, που είναι πεπειραμένοι; Γιατί δεν έθεσε ως επικεφαλή τον Ταξίαρχο Θεοφάνους που ήταν και αρχαιότερος και όπως τον χαρακτήρισε ο Υπουργός Άμυνας «είχε και μυαλό» (όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο λειτουργός του ΥΠΑΜ κ. Στυλιανίδης, ο Υπουργός ανέφερε στη σύσκεψη "**ρε Φάνη, εσύ που έχεις νάκκον νου πήγαινε μαζί τους αύριο και δες τι θα κάνουμε**");

Από τη Σύσκεψη μπορούν να προκύψουν τα εξής συμπεράσματα:

Ήταν αντιληπτό από όλους τους παρευρισκόμενους ότι η παραμόρφωση δεν έγινε από εξωγενείς παράγοντες αλλά από την ίδια την πυρίτιδα. Η κοινή λογική παραπέμπει στην αναγκαιότητα άμεσων λύσεων και πλήρη επίβλεψη εφαρμογής τους τόσο από τον Υπουργό Άμυνας όσο και από τον Αρχηγό του ΓΕΕΦ.

Στη Σύσκεψη φαίνεται πως ο Υπουργός Άμυνας ζήτησε να ενημερωθεί για την εξέλιξη των εργασιών λήψης και αποστολής των δειγμάτων των διαφόρων ειδών πυρίτιδας. Από αυτό προκύπτει σαφώς πως δεν τύγχανε της αναγκαίας ενημέρωσης από το Επιτελείο του, το οποίο ήταν γνώστης του περιεχομένου της επιστολής της ΔΥΠ του Μαρτίου 2011, η οποία σημείωνε την καθυστέρηση που θα παρατηρείτο. Εν πάση περιπτώσει, είναι ξεκάθαρο ότι ο Υπουργός Άμυνας δεν έλαβε οποιαδήποτε μέτρα να παρατηρεί το θέμα της αποστολής της πυρίτιδας και να επιζητεί συνεχή ενημέρωση.

Υπήρχε μεγάλη αναστάτωση (τη χαρακτήρισε «πανικό», ο λειτουργός Στυλιανίδης) και πλήρης αντίληψη των κινδύνων. Ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης φαίνεται να επεσήμανε σε όλους τους παρευρισκόμενους πως από μόνης της η έκρηξη δεν απομάκρυνε τον κίνδυνο, αφού δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει σε ποια κατάσταση βρισκόταν το περιεχόμενό του εμπορευματοκιβωτίου, μιας και το εμπορευματοκιβώτιο περιλάμβανε 130 μεταλλικές κονσέρβες με πυρίτιδα, και συνεπώς μπορούσε μερικές ή/και όλες να είχαν εκραγεί. Ήταν άγνωστο σε εκείνο το χρόνο τι και σε ποιο βαθμό προκάλεσε την έκρηξη στο ένα. Παρόλα ταύτα, ως θέμα κοινής λογικής προκύπτει πως σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο υπήρχε μεγάλη πιθανότητα να επισυμβεί περαιτέρω έκρηξη στο ίδιο ή σε οποιοδήποτε άλλο εμπορευματοκιβώτιο.

Παρατηρείται πάντως μια πλήρης αντίληψη κινδύνου και σπουδή όχι μόνο από τον Υπουργό Άμυνας αλλά και από τον Αρχηγό ΓΕΕΦ για την άμεση συγκρότηση, εξέταση και υποβολή προτάσεων που θα υποβάλλονταν το επόμενο πρωί στον Υπουργό Άμυνας. Με βάση αυτή την αντίληψη ποιες ήταν οι ενέργειες λοιπόν της ηγεσίας του Υπουργείου και της ΕΦ μετά τη σύσκεψη;

Περαιτέρω, στην Ομάδα Εμπειρογνομώνων δεν κλήθηκε ούτε το Τελωνείο, που σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του ΓΕΕΦ και ΥΠΑΜ είχε την εξουσία και

την κατοχή των «κλειδιών» των εμπορευματοκιβωτίων, αλλά ούτε και πυροτεχνουργοί που ήταν οι μόνοι ίσως που θα μπορούσαν κατά τον ουσιώδη χρόνο να δώσουν λύση.

Επιθεώρηση στη ΝΒΕΦ στις 6 Ιουλίου 2011 και Έκθεση Ασφαλείας Κατασχεθέντος φορτίου

Η ομάδα Εμπειρογνομόνων, η οποία συστάθηκε την προηγούμενη μέρα με τον τρόπο που περιγράφεται πιο πάνω, εξέτασε το διογκωθέν εμπορευματοκιβώτιο στις 0900 της **6.7.2011** και συγκροτείτο, με επικεφαλή τον Συνταγματάρχη Γεωργιάδη, από τους κάτωθι:

- 1) Ταξχο Θεοφάνους Θεοφάνη (ΥΠΑΜ/ΚΥΠΣΕΑ)
- 2) Σχη (ΥΠ) Γεωργιάδη Γεώργιο (III ΤΑΞΥΠ)
- 3) Σχη (ΥΠ) Λαμπρό Λάμπρου (ΓΕΕΦ/ΔΥΠ)
- 4) Αστυνόμο Α' Χαραλάμπους Πάμπο (Υπδ/ντη Πυροσβεστικής Υπηρεσίας)
- 5) Ανώτερο Υπαστυνόμο Λοιζίδη Ανδρέα (Υπ/νο ΕΜΑΚ Κοφίνου)
(Σημ.: Ο κ. Λοιζίδης δεν συγκαταλεγόταν στα άτομα που θα παρίσταντο στην επιθεώρηση. Μετέβη όμως στη ΝΒΕΦ κατόπιν παρότρυνσης του κ. Χαραλάμπους.)
- 6) Τεχνικό Ανατολίτη Κυριάκο (ΥΠΑΜ/Τεχνικές Υπηρεσίες)
- 7) Αναστασιάδη Ερωτόκριτο (Υπηρεσία Μεταλλείων Υπουργείου Γεωργίας)
- 8) Χριστοδούλου Ανδρέα (Υπηρεσία Μεταλλείων Υπουργείου Γεωργίας)
- 9) Κυριάκου Θεμιστοκλή (Τμήμα Επιθεώρησης Ασφάλειας του Υπουργείου Εργασίας)

Από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία επί του θέματος προκύπτει ότι, η κοινή θέση όλων της Ομάδας ήταν ότι η ζημιά προκλήθηκε από αυτανάφλεξη και έκρηξη, όμως για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για το πώς έγινε η έκρηξη και πόσα κιβώτια επηρεάστηκαν θα έπρεπε να κατεβεί το εμπορευματοκιβώτιο και να ελεγχθεί. Ήταν όμως δεδομένο ότι δεν είχαν αναφλεγεί όλα τα κιβώτια με πυρίτιδα εντός του εμπορευματοκιβωτίου. Κάπως διαφορετική προσέγγιση υιοθέτησε ο κ. Αναστασιάδης Ερωτόκριτος ως προς τη διαδικασία που οδήγησε στην εκτόνωση των αερίων. Η θέση των δύο Πυροσβεστών που ισχυρίζονται πως ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης ανέφερε ότι δεν υπήρξε έκρηξη αλλά εκτόνωση αερίων δεν μπορεί να γίνει

αποδεκτή όχι μόνο γιατί από τη μαρτυρία φαίνεται να είναι εκ των υστέρων σκέψη αλλά και γιατί η ίδια η Έκθεση που ετοίμασε ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης είναι ξεκάθαρο ότι μιλά για έκρηξη. Πέραν τούτου, αναφορικά με την όποια ευθύνη μπορεί να έχουν οι Πυροσβέστες, είναι άσχετο κατά πόσο θεωρήθηκε ανάφλεξη ή έκρηξη, αφού το ουσιώδες είναι ο κίνδυνος πρόκλησης έστω και πυρκαγιάς που ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο ζωές και περιουσίες.

Ως προς την αντίληψη που είχαν οι παρευρισκόμενοι της κατάστασης, χαρακτηριστική είναι η τοποθέτηση του Συνταγματάρχη Λάμπρου ενώπιον της Επιτροπής:

«Ε. Υπήρχε αντίληψη της σοβαρότητας της κατάστασης;

Α. Βεβαίως.

Ε. Ότι υπήρχε και ευδεχόμενο γενικής ανάφλεξης και έκρηξης;

Α. Υπήρχε, εφόσον έγινε η πρώτη έκρηξη, υπήρχε σίγουρα αντίληψη ότι εάν δεν παίρνονταν άμεσα μέτρα θα υπήρχε και άλλος κίνδυνος, μα γι' αυτό έγινε, γι' αυτό αποφασίσαμε και τα δύο αυτά άμεσα μέτρα, σε πρώτη φάση, αποφασίστηκαν τουλάχιστον.»

Η ομάδα διαπίστωσε ότι:

1. Υπήρξε ανάφλεξη υλικών και δημιουργήθηκε έκρηξη και τα αέρια εκτονώθηκαν από το έμπροσθεν και όπισθεν μέρος με βίαιο τρόπο, παραβιάζοντας τις πόρτες και υπήρξε διάρρηξη της λαμαρίνας. Άρα, καταγράφει πολύ μεγάλη καταστροφή στο συγκεκριμένο εμπορευματοκιβώτιο.

2. Δεν καταστράφηκε από τη φωτιά και την έκρηξη το σύνολο του φορτίου. Άρα, στο ερώτημα του Υπουργού Άμυνας που σκόπευε να δει αν υπάρχει ακόμη κίνδυνος νέας έκρηξης ή εκτόνωσης, η απάντηση είναι ότι υπήρχε τουλάχιστον κίνδυνος ανάφλεξης.

3. **«Οι θερμοκρασίες που αναπτύσσονται εντός του εμπορευματοκιβωτίου είναι ΑΠΑΓΟΡΕΥΤΙΚΕΣ για φύλαξη πυρίτιδων»** . Ρητά και με κεφαλαία καταγράφεται ότι δεν μπορούν πλέον να φυλάσσονται πυρίτιδες στο εμπορευματοκιβώτιο. Το συμπέρασμα λογικά αφορά όλα τα εμπορευματοκιβώτια που βρίσκονταν στον ίδιο χώρο και όχι μόνο το συγκεκριμένο. Άρα, τουλάχιστον για το συγκεκριμένο εμπορευματοκιβώτιο έπρεπε αμέσως να εκκενωθεί από την πυρίτιδα, ασχέτως κόστους και τρόπου! Αφού σύμφωνα με τα λεγόμενα όλων των προϊσταμένων οι ρητές οδηγίες ήταν η ασφάλεια του προσωπικού.

4. Οι ζημιές είναι οι μικρότερες που μπορούσαν να δημιουργηθούν και αυτό περισσότερο βασίστηκε σε καθαρά θέμα τύχης. Η αναφορά αυτή του Συνταγματάρχη Γεωργιάδη το λέει και με άλλο λόγια, ότι η έκρηξη ήταν μια μεγάλη προειδοποίηση και από τύχη δεν είχαμε μεγαλύτερη καταστροφή, μια καταστροφή που θα γινόταν όχι μόνο δίπλα από στρατιώτες αλλά και δίπλα από το Σταθμό της ΑΗΚ.

5. Οι αποθηκευμένες πυρίτιδες έχουν αναμφίβολα αλλοιωθεί και αποσταθεροποιηθεί. Απαντάται στην πράξη και ρητά το ερώτημα που «ταλάνιζε» από το Φεβρουάριο δύο Υπουργεία και το ΓΕΕΦ. Ναι έχουμε πρόβλημα! Η πυρίτιδα έχει αλλοιωθεί και αποσταθεροποιηθεί. Δεν χρειάζονται αναλύσεις, χρειάζεται πράξη! Άμεσα! Και αυτό δεν αφορά μόνο το συγκεκριμένο αφού οι συνθήκες ήταν όμοιες για όλα τα 81 εμπορευματοκιβώτια που είχαν πυρίτιδα και βρίσκονταν για 2,5 χρόνια στο ύπαιθρο. Ο μέσος λογικός άνθρωπος διαβάζοντας τα πιο πάνω αντιλαμβάνεται ότι υπάρχει γενικευμένο πρόβλημα. Ποιες άμεσες ενέργειες έλαβαν οι άμεσα υπεύθυνοι που εκ των υστέρων αρέσκονται να επαναλαμβάνουν ότι τόνιζαν ότι προέχει η ασφάλεια του προσωπικού;

6. Η έκρηξη ήταν αρκετά ισχυρή ώστε μετακίνησε το 10,5 τόνων εμπορευματοκιβώτιο σε δύο κατευθύνσεις περίπου 30εκ. Τα πράγματα μιλούν αφ' εαυτών, «res ipsa loquitur!»

Μετά την αυτοψία έγινε συνάντηση των μελών της Ομάδας στο χώρο της Διοίκησης Ναυτικού, όπου οι συμμετέχοντες αφού αντάλλαξαν απόψεις κατέληξαν σε εισηγήσεις, οι οποίες θα καταγράφονταν και αποστέλλονταν από το Συνταγματάρχη Γεωργιάδη. Την ορθότητα ή μη των εισηγήσεων πραγματεύεται ο Εμπειρογνώμονας της Επιτροπής κ. Σιακαλλής. Ανεξαρτήτως, παρατηρείται ότι ουδεμία από τις προτάσεις προωθήθηκε άμεσα προς εφαρμογή. Η επιλογή εναποθήκευσης σε καλυμμένο χώρο του υλικού της πυρίτιδας, που ανήκε εν πάση περιπτώσει στη Κυπριακή Δημοκρατία, θα μπορούσε να είχε αποφασισθεί από την πρώτη ημέρα. Δεν είναι τα εμπορευματοκιβώτια που είχαμε ανάγκη να προστατεύσουμε αλλά την πυρίτιδα που βρισκόταν εντός αυτών. Αλλού ούτε και η άμεση τοποθέτηση συστήματος συνεχούς κατάβρεξης δεν έγινε. Χάθηκε έτσι η έννοια της «αμεσότητας» της αντίδρασης, σε σχέση με μια κατάσταση που εγκυμονούσε άμεσους κινδύνους για τους στρατιώτες και την ΑΗΚ. Κατά τον ουσιώδη χρόνο, οι αρμόδιοι έπρεπε να είχαν ενεργήσει όπως ενήργησαν στο στρατόπεδο στην Παλώδια λίγες μέρες μετά το συμβάν, όπου έγινε άμεση

απομάκρυνση και καταστροφή επικίνδυνου στρατιωτικού υλικού με τη βοήθεια ξένων εμπειρογνομόνων.

Η ηγεσία του ΥΠΑΜ δημιούργησε την «Ομάδα Εμπειρογνομόνων» με τρόπο πρόχειρο και χωρίς οργάνωση, και με τις ρητές οδηγίες του Αρχηγού ΓΕΕΦ, ως αναφέρει ο ίδιος, να απαντηθούν τα επείγοντα ερωτήματα που αφορούσαν την ασφάλεια του προσωπικού, και το βαθμό επικινδυνότητας της κατάστασης τη δεδομένη χρονική στιγμή. Πώς μπορούσε όμως να προβεί κάποιος σε πλήρη έρευνα από τη στιγμή που τα εμπορευματοκιβώτια δεν μπορούσαν να ανοιχθούν; Και ποιά άλλη αναφορά, πέραν των διάφορων τρόπων καταγραφής της κρισιμότητας της κατάσταση από τον Συνταγματάρχη Γεωργιάδη χρειαζόταν ο Αρχηγός ΓΕΕΦ κ. Τσαλικίδης για να λάβει άμεσα μέτρα και να δώσει ρητές οδηγίες; Τελικά όταν έλαβε το έγγραφο μέσα στη στιβάδα των υπολοίπων που είχε στο γραφείο του το απόγευμα της 7^{ης} Ιουλίου, όπως ο ίδιος ισχυρίζεται, έδωσε οδηγίες *«το θέμα σε επίπεδο ΓΕΕΦ έπρεπε λόγω ειδικότητας να μελετηθεί από τις αρμόδιες Διευθύνσεις οι οποίες να υποβάλουν ανάλογες εισηγήσεις»*. Που ήταν λοιπόν η αναγκαιότητα για άμεσες ενέργειες και η αναγκαιότητα να προστατευτεί το προσωπικό; Καμία άμεση ενέργεια δεν λήφθηκε, αν και μπορούσε από την Πέμπτη το απόγευμα να ληφθούν άμεσα μέτρα.

Πορεία Έκθεσης Συνταγματάρχη Γεωργιάδη στο ΥΠΑΜ και ΓΕΕΦ

Η Έκθεση ετοιμάστηκε το απόγευμα της 6^{ης} Ιουλίου 2011 και δόθηκε από τον Συνταγματάρχη Γεωργιάδη στον Αρχηγό και Υπαρχηγό ΓΕΕΦ μαζί με δέσμη 17 φωτογραφιών που περιλαμβάνει το μέγεθος της παραμόρφωσης, τα σημεία εκκένωσης, την καμένη πυρίτιδα που εκτοξεύτηκε εκτός του εμπορευματοκιβωτίου και την μετακίνηση μετά την έκρηξη.

Ενημέρωση Υπουργού Άμυνας

Μετά το τέλος της σύσκεψης, της 6^{ης} Ιουλίου 2011 ο Ταξίαρχος Θεοφάνους ζήτησε από τον φωτογράφο να του δώσει τις φωτογραφίες που έβγαλε από τα εμπορευματοκιβώτια και αυτός του έδωσε ένα USB με όλες τις φωτογραφίες. Όταν επέτρεψε στο γραφείο ενημέρωσε τον Υπουργό Άμυνας για όσα λέχθηκαν και αφού τύπωσε στο χώρο του Υπουργείου δώδεκα φωτογραφίες τις έδειξε στον Υπουργό. Αν και ο Υπουργός Άμυνας αρνείται ότι είδε και έλαβε φωτογραφίες, αρκεί εδώ να αναφερθεί ότι από ανεξάρτητη

μαρτυρία προκύπτει ότι ο Υπουργός Άμυνας είχε πλήρη εικόνα των εμπορευματοκιβωτίων. Ο ταξίαρχος Θεοφάνους τον ενημέρωσε επίσης ότι ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης θα υπέβαλε στο Α/ΓΕΕΦ αναφορά με τα όσα λέχθηκαν στη συνάντηση. Ενημέρωσε επίσης για τις αποφάσεις και τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ. Στις 7.7.2011 ο Ταξίαρχος Θεοφάνους σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχε με το Συνταγματάρχη Γεωργιάδη ενημερώθηκε ότι η έκθεση του είχε είδη υποβληθεί στον Αρχηγό του ΓΕΕΦ και τότε ενημέρωσε τον Υπουργό Άμυνας γι' αυτό το γεγονός.

Είναι αποδεκτό ότι ο Υπουργός Άμυνας δεν έλαβε την Έκθεση Γεωργιάδη. Παρόλα ταύτα φαίνεται να είχε πλήρη εικόνα των ευρημάτων της Ομάδας Εμπειρογνομώνων αλλά δεν ζήτησε ως ο αρμόδιος πολιτικός προϊστάμενος που ανησύχησε για το γεγονός να τη λάβει από τις 7.7.2011 μέχρι και την ημέρα της έκρηξης.

Ενημέρωση Αρχηγού Εθνικής Φρουράς

Ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ επισκέφθηκε επί τόπου την Ναυτική Βάση το μεσημέρι 6.7.2011 για να δει προσωπικά την παραμόρφωση του εμπορευματοκιβωτίου και στη συνέχεια στο γραφείο του Διοικητή Ναυτικού, Πλοίαρχου Ιωαννίδη, ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης τον ενημέρωσε εν συντομία για τη σύσκεψη και τις αποφάσεις. Προκύπτει ότι ο Αρχηγός ενημερώθηκε από την ίδια ημέρα για τις αποφάσεις και συγκεκριμένα ότι: (α) με μέριμνα των τεχνικών υπηρεσιών του ΥΠΑΜ επρόκειτο να γίνει μελέτη και να εγκατασταθεί σύστημα κατάβρεξης με εκμετάλλευση της υποδομής του στρατοπέδου, (β) θα εξασφαλιζόταν ειδικός γερανός για την απομάκρυνση του διογκωμένου εμπορευματοκιβωτίου και (γ) οι εργασίες θα γίνονται κατά τις πρώτες πρωινές ώρες για λόγους ασφαλείας. Παράλληλα, του υποδείχθηκαν φωτογραφίες. Επίσης ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης του ανέφερε ότι θα συντάξει πρακτικό και θα το υποβάλει το συντομότερο.

Ο Πλοίαρχος Ιωαννίδης, ο Αντιπλοίαρχος Λάμπρου και τα άλλα στελέχη της Ναυτικής Βάσης ουδεμία λεπτομερή ή επαρκή γνώση είχαν αναφορικά με το περιεχόμενο του φορτίου ούτε την επικινδυνότητα του ούτε πως έπρεπε να αντιμετωπισθεί, σε περίπτωση ανάφλεξης, πρόκλησης πυρκαγιάς ή άλλου συμβάντος. Επί τούτου, δόθηκε σαφής και αναντίλεκτη μαρτυρία ενώπιον της Επιτροπής από τους αξιωματικούς του Ναυτικού Αντιπλοίαρχους Ποχάνη και Χαραλάμπους.

Το απόγευμα της 7.7.2011 σε διάφορα υπηρεσιακά έγγραφα που βρίσκονταν στο γραφείο του Αρχηγού υπήρχε και η γραπτή Έκθεση του Συνταγματάρχη Γεωργιάδη, η οποία του στάληκε από τη Λεμεσό με αγγελιαφόρο. Ως αναφέρει ο ίδιος ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ το περιεχόμενο της αναφοράς του προκάλεσε ερωτηματικά και αυτό γιατί δεν απαντούσε ως ανέμενε στα κρίσιμα επείγοντα ερωτήματα που αφορούσαν την ασφάλεια του προσωπικού και τον βαθμό της επικινδυνότητας της κατάστασης την δεδομένη χρονική στιγμή. Ως εκ τούτου, σημείωσε στο σώμα της αναφοράς πως έκρινε ότι το θέμα σε επίπεδο ΓΕΕΦ θα έπρεπε να μελετηθεί από τις αρμόδιες διευθύνσεις, οι οποίες να υποβάλουν ανάλογες εισηγήσεις.

Σημειώνεται εδώ ότι το περιεχόμενο της Έκθεσης Γεωργιάδη απαντά τόσο το θέμα της ασφάλειας του προσωπικού όσο και το θέμα του βαθμού επικινδυνότητας στη δεδομένη χρονική στιγμή. Άλλωστε, αν τα όσα ανέφερε ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης στην Έκθεση του δεν ήταν ικανοποιητικά, θα μπορούσε ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ να του το είχε αναφέρει ή να τον ρωτήσει σχετικά στη δια ζώσης συνάντησή τους το μεσημέρι της 6.7.2011 στη ΝΒΕΦ, όπου ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ έλαβε από τον Συνταγματάρχη Γεωργιάδη την ίδια πληροφόρηση.. Γιατί ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ από το μεσημέρι της 6.7.2011 όταν έλαβε γνώση του περιεχόμενου της σύσκεψης των εμπειρογνώμωνων κατόπιν ίδιας επίσκεψης του στο μέρος δεν προέβη ή δεν διασφάλισε την άμεση εφαρμογή οποιωνδήποτε μέτρων εισηγούνταν οι εμπειρογνώμονες;

Σημειώνεται ότι στο έγγραφο της υποβληθείσας Έκθεσης Γεωργιάδη στον Αρχηγό του ΓΕΕΦ, η οποία παραδόθηκε από τον ίδιο στην Αστυνομία όταν έδιδε κατάθεση μέρες μετά το συμβάν, υπάρχει καταγραμμένη η υπογραφή του Αρχηγού του ΓΕΕΦ και η ημερομηνία 7.7.2011 με τις καταγραφές **«ΔΙΑΜ-ΔΥΠ, Υποβολή στο ΥΠΑΜ. Πρακτικό Επιτροπής. Αναμονή οδηγίων-αποφάσεων του ΥΠΑΜ, σύμφωνα με τις παραγράφους 8, 9 και 10 της ατομικής έκθεσης»**. Ο Αρχηγός ΓΕΕΦ ισχυρίζεται ότι τα ερωτήματα που έθεσε ήταν κατά πόσο υπήρχε πρακτικό υπογεγραμμένο από όλα τα μέλη της Επιτροπής και τι ακριβώς διημείφθη στην σύσκεψη, αν έπρεπε να υποβληθεί η έκθεση στο ΥΠΑΜ με προτάσεις και αν έπρεπε να αναμένει το ΓΕΕΦ περαιτέρω οδηγίες από το ΥΠΑΜ με δεδομένο ότι επικεφαλής της ομάδας ορίστηκε ο Ταξίαρχος Θεοφάνους.

Σύμφωνα με την μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, την ημέρα του τραγικού συμβάντος, στις 11.7.2011 και ώρα 17.30, ο Διευθυντής του Επιτελικού Γραφείου του Αρχηγού Συνταγματάρχης κ. Βαιραμίδης παρέδωσε στον Συνταγματάρχη Λάμπρου της ΔΥΠ ένα διαβιβαστικό ημερομηνίας 8.7.2011 με συνημμένη την Έκθεση του Συνταγματάρχη Γεωργιάδη. Πάνω στο διαβιβαστικό δίνονταν οδηγίες από τον Αρχηγό του ΓΕΕΦ προς την ΔΥΠ για τις δικές της ενέργειες λόγω αρμοδιότητας. Ο Συνταγματάρχης Λάμπρος δήλωσε ότι θα πήγαινε στην Αστυνομία και θα παρέδιδε μαζί με άλλα έγγραφα και αυτή την αλληλογραφία. Ως εκ τούτου, ο Βαΐραμίδης δεν παρέδωσε την αλληλογραφία αλλά την έστειλε με τον οδηγό του Αρχηγού στον Αντισυνταγματάρχη Νίκο Γεωργιάδη, ο οποίος σημείωσε επί της αλληλογραφίας ότι παραλήφθηκε στις 11.7.2011 και ώρα 18.30. Στις 12.7.2011 και ώρα 08.00 ο Αντισυνταγματάρχης Καραγκούνης του Επιτελικού Γραφείου του Αρχηγού του ΓΕΕΦ πήρε πίσω την αλληλογραφία από την ΔΥΠ ισχυριζόμενος ότι έγινε κάποιο λάθος στο διαβιβαστικό, θα το διόρθωνε και θα επέστρεφε την αλληλογραφία, πράγμα το οποίο δεν έπραξε ποτέ. Εκείνο όμως που ξενίζει είναι ότι στην Έκθεση Γεωργιάδη που δόθηκε στον Αντισυνταγματάρχη Νικόλα Γεωργιάδη η μόνη αναφορά που φαίνεται να καταγράφεται από τον Αρχηγό ΓΕΕΦ κ. Τσαλικίδη είναι «**Υποβολή στο ΥΠΑΜ.**» (χωρίς καν ερωτηματικό). Καμία από τις καταγραφές που φαίνονται στο έγγραφο που έδωσε στην Αστυνομία δεν υπάρχει.

Χωρίς περαιτέρω σχολιασμό αναφέρεται ότι τα πιο πάνω γεγονότα που συνιστούν προσπάθεια συγκάλυψης της ευθύνης του Αρχηγού ΓΕΕΦ κ. Τσαλικίδη, θα πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω και πέραν της καταχώρησης των δύο ποινικών υποθέσεων ενώπιον του Ε.Δ Λευκωσίας εναντίον μόνο των αξιωματικών του Επιτελικού Γραφείου του Αρχηγού.

Ενημέρωση Υπαρχηγού Εθνικής Φρουράς

Ο Υπαρχηγός της ΕΦ κ. Αργυρού παραδέχεται τη συνάντηση που είχε την 7^η Ιουλίου με το Συνταγματάρχη Γεωργιάδη, ο οποίος του άφησε αντίγραφο του πρακτικού της Ομάδας Εμπειρογνομώνων, και το οποίο παραδόθηκε στον οδηγό του Υπαρχηγού. Ενώπιον δε της Επιτροπής στη μαρτυρία του ανέφερε ότι διάβασε την Έκθεση κατά τη διάρκεια της επιστροφής του στη Λευκωσία.

Τα συμπεράσματα της Ομάδας ήταν ξεκάθαρα όπως και ο υπαρκτός κίνδυνος. Οι εισηγήσεις, σωστές ή λανθασμένες, ήταν ξεκάθαρες. Ο ίδιος

ισχυρίστηκε ενώπιον της Επιτροπής ότι *«εντόπισα την επικινδυνότητα του φορτίου μετά την μικροέκρηξη που έγινε στο ένα εμπορευματοκιβώτιο»*. Σε ερώτηση που του έγινε αν μετά την παραλαβή της Έκθεσης τηλεφώνησε στον Αρχηγό για να συζητήσουν την κατάσταση ανέφερε, πως όλα όσα καταγράφονταν ήταν σε γνώση του Αρχηγού και εξάλλου αποδέκτης της Έκθεσης ήταν ο ίδιος ο Αρχηγός.

Παρόλη την προσπάθεια του Υπαρχηγού να καταδείξει ότι δεν είχε καμία ενεργό εμπλοκή στα τελευταία στάδια του δράματος, η ευθύνη του προκύπτει, μεταξύ άλλων, και από την ενέργεια του (την οποία αρνήθηκε ενώπιον της Επιτροπής) να διατάξει ή να δώσει οδηγίες ή κατεύθυνση την Παρασκευή 8 Ιουλίου 2011 να μην καταβρέχονται τα εμπορευματοκιβώτια ως άμεσα είχε εισηγηθεί η Ομάδα Εμπειρογνομώνων υπό τον Συνταγματάρχη Γιώργο Γεωργιάδη.

Χειρισμός αρμοδίων από την 6^η μέχρι και την 10^η Ιουλίου 2011

Στις συσκέψεις που έγιναν από την 5^η μέχρι και την 8^η Ιουλίου 2011 αποφασίστηκε από την ιεραρχία του ΓΕΕΦ, συμπεριλαμβανομένου του Αρχηγού και του Υπαρχηγού του ΓΕΕΦ, η αποστολή στη ΝΒΕΦ ενός πυροσβεστικού οχήματος από το πρωί της 7^{ης} Ιουλίου 2011 με ρητές οδηγίες να παραμείνει *«από λήψεως μέχρι ολοκλήρωσης διαδικασίας καταστροφής πυρίτιδας από εμπορευματοκιβώτια εντός της Ναυτικής Βάσης»*. Δεν ξεκαθαρίστηκε και παραμένει ένα ερωτηματικό κατά πόσο η ηγεσία του ΓΕΕΦ είχε αποφασίσει ήδη την έναρξη της καταστροφής της πυρίτιδας και ακριβώς γι' αυτό το λόγο απέστειλε το πυροσβεστικό στη ΝΒΕΦ ή αν το πυροσβεστικό της ΕΦ στάληκε για προληπτικούς λόγους σε περίπτωση πυρκαγιάς.

Παρόμοια αναφορά περί ύπαρξης απόφασης για καύση της πυρίτιδας υπάρχει και στα όσα ανέφερε ο Υπαρχηγός στον λειτουργό του ΥΠΑΜ κ. Στυλιανίδη στη σύσκεψη της Παρασκευής 8 Ιουλίου 2011. Η διαφορά όμως είναι πως αυτή η απόφαση παρουσιάζεται να είναι απόφαση του Υπουργού Άμυνας και των επιτελών του. Πριν την ολοκλήρωση της σύσκεψης που αφορούσε τη μεταστάθμευση του Στρατοπέδου Παναγίδη, επανήλθε το θέμα των εμπορευματοκιβωτίων. Όπως ο λειτουργός κ. Στυλιανίδης ανέφερε, ο Υπαρχηγός της ΕΦ είπε *"αυτοί αποφάσισαν να μην τα καταβρέξουμε και να ξεκινήσουμε το κρούσιμο της πυρίτιδας"*, και υπολογίστηκε ότι τη Δευτέρα, θα

ξεκινούσε η καύση της πυρίτιδας. «Αυτοί» εννοούσε τον Υπουργό Άμυνας και τους επιτελείς του.

Τελικά από τη μαρτυρία προκύπτει ότι σε μια περίπτωση έγινε δοκιμαστική χρήση του πυροσβεστικού της ΝΒΕΦ για κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων. Υπάρχει μαρτυρία ότι την 8^η Ιουλίου το πυροσβεστικό όχημα της ΝΒΕΦ έριξε νερό στο χώρο όπου φυλάσσονται τα εμπορευματοκιβώτια. Η πυροσβεστική είχε χωρητικότητα δύο τόνων νερού, το οποίο ρίχθηκε σε όλα τα εμπορευματοκιβώτια, συμπεριλαμβανομένου και του διογκωμένου εμπορευματοκιβωτίου. Αυτό που έκανε εντύπωση στα μέλη της ΝΒΕΦ που διενήργησαν την κατάβρεξη είναι πως αν και η ώρα ήταν 8-9 το πρωί, οι δύο τόνοι νερού που ρίχθηκαν εξατμίστηκαν αμέσως. Γύρω στις 10-11 στις 8^{ης} Ιουλίου εισήλθε στη ΝΒΕΦ η πυροσβεστική της Ε.Φ. που είχε διαταχθεί από την ηγεσία της ΕΦ να δοθεί στη ΝΒΕΦ, την οποία χρεώθηκε ο μακαρίτης Κλεάνθης Κλεάνθους.

Συμπεράσματα από τα Γεγονότα 11^{ης} Ιουλίου 2011

Τα γεγονότα της 11^{ης} Ιουλίου 2011 χρονολογικά καταγράφονται στην Έκθεση Γεγονότων. Τα συμπεράσματα για τον τρόπο δράσης της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας καταγράφονται στο επόμενο Κεφάλαιο του Πορίσματος. Σε αυτό το σημείο καταγράφονται κάποια συμπεράσματα γεγονότων που προέκυψαν από το σύνολο της ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρίας.

1. Ο Διοικητής Ναυτικού Ιωαννίδης έδωσε οδηγίες όπως κληθούν οι αξιωματικοί να επιτρέψουν στη ΝΒΕΦ λόγω της πυρκαγιάς που βρισκόταν σε εξέλιξη. Έδωσε επίσης οδηγίες στον Αξιωματικό της Πύλης της ΝΒΕΦ να μην επιτρέπει κανενός την προσέγγιση των εμπορευματοκιβωτίων.

2. Περαιτέρω, ο Διοικητής Ναυτικού Ιωαννίδης λίγο πριν τη φονική έκρηξη έδωσε οδηγίες στον Αντιπλοίαρχο Ποχάνη να μεταβεί στον θάλαμο επιχειρήσεως της Διοίκησης Ναυτικού για να επικοινωνήσει με το ΓΕΕΦ και να τους ενημερώσει ότι η κατάσταση δεν ελεγχόταν από τα πυροσβεστικά οχήματα και να ζητηθεί η βοήθεια ελικοπτέρων. Την ίδια ώρα έδωσε οδηγίες στον Πλωτάρχη Τσιανή να πάει στη Βάση και να δώσει οδηγίες για να έρθει το πυροσβεστικό όχημα στο χώρο για κατάσβεση της πυρκαγιάς που επεκτεινόταν γύρω από τα εμπορευματοκιβώτια.

3. Όπως έχει αναφερθεί σε διάφορα μέρη του παρόντος Πορίσματος, ούτε ο Πλοίαρχος Ιωαννίδης ούτε ο Αντιπλοίαρχος Λάμπρου ούτε οι άλλοι αξιωματικοί της Ναυτικής Βάσης είχαν επαρκή γνώση ή πληροφόρηση για το περιεχόμενο ή την επικινδυνότητα του φορτίου ή για τον τρόπο αντιμετώπισης ενδεχομένων συμβάντων έκρηξης, ανάφλεξης ή πυρκαγιάς.

4. Κατά το χρόνο που τα δύο πυροσβεστικά οχήματα της Π.Υ. έφτασαν στην πύλη της ΝΒΕΦ ζητούσαν να μάθουν τι υπήρχε μέσα στα εμπορευματοκιβώτια και τους αναφέρθηκε πιθανόν να υπήρχε πυρίτιδα. Τα οχήματα εισήλθαν και σταμάτησαν για κάποια λεπτά και οι πυροσβέστες κατέβηκαν κάτω.

5. Από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία, προκύπτει ως λογικό συμπέρασμα ότι τόσο τα μέλη της Π.Υ. όσο και οι στρατιωτικοί, που βρίσκονταν κατά τον ουσιώδη χρόνο στο σημείο των εμπορευματοκιβωτίων, μη αντιλαμβανόμενοι τον κίνδυνο έκρηξης μετά από πολύ ώρα καύσης, δεν προσπαθούσαν να κατασβήσουν τη φωτιά στα εμπορευματοκιβώτια αλλά να κατασβήσουν εστίες δίπλα από αυτά, ώστε να μην υπάρξει κίνδυνος εξάπλωσης της είτε στη ΝΒΕΦ είτε στις εγκαταστάσεις της ΑΗΚ. Εξού και το πυροσβεστικό όχημα που βρισκόταν στο χώρο δίπλα στα εμπορευματοκιβώτια στην πλευρά της ΝΒΕΦ δεν είχε ρήξη νερό πριν την έκρηξη.

6. Σύμφωνα με μαρτυρία λειτουργών της ΑΗΚ (Αντωνίου Κ-5, Βιολάρης Κ-4) από τις αναφλέξεις της πυρίτιδας πήραν φωτιά ξεραμένα χόρτα και υπήρχε μεγάλος κίνδυνος για τον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό της ΑΗΚ.

Γενικά Σχόλια επί τοποθετήσεων εμπλεκόμενων

1. Ο ΥΠΑΜ, μεταξύ άλλων, έχει αναφέρει ότι κανένας δεν του έδωσε την εντύπωση ότι τα εμπορευματοκιβώτια αποτελούσαν άμεσο κίνδυνο για έκρηξη, και ότι πέραν των κάποιων ανησυχιών που εκφράστηκαν ***«ουδέποτε προσδιορίστηκε με την απαιτούμενη σαφήνεια και σοβαρότητα που θα ανέμενε κάποιος ως ζήτημα θανάσιμου κινδύνου.»***

Θα πρέπει να τονιστεί πως όταν κριθεί μια κατάσταση ως σοβαρή δεν πρέπει να αναμένεται εξειδικευμένη ενημέρωση προτού ληφθούν τα

απαραίτητα μέτρα. Ειδικά, δεν πρέπει να υπάρχει ενημέρωση για «θανάσιμο κίνδυνο» πριν να ενεργοποιηθούν οι διαδικασίες λήψης των αναγκαίων μέτρων. Αφ' ης στιγμής εντοπίζεται κίνδυνος, το σοβαρό ενδεχόμενο μπορεί να επέλθει μπορεί και όχι. Θα πρέπει να αναμένεται και να προετοιμαζόμαστε για το χειρότερο. Και σε νευραλγικές θέσεις, ιδίως στο Υπουργείο Άμυνας και στην ΕΦ, αναμένεται ότι η ηγεσία θα σκέπτεται πάντα το χειρότερο ενδεχόμενο.

2. Η θέση του Αρχηγού ΓΕΕΦ Στρατηγού Τσαλικίδη είναι ότι:

A) ουδέποτε ανατέθηκε στην ΕΦ οποιαδήποτε ευθύνη για τον έλεγχο της κατάστασης, την αλλοίωση και τη διαχείριση του φυλασσόμενου φορτίου,

B) το κατασχεθέν φορτίο δεν ανήκε στα υλικά της ΕΦ για τα οποία ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ είναι υπόλογος έναντι του Υπουργού,

Γ) το ΓΕΕΦ επανειλημμένα επεσήμανε την επικινδυνότητα της υπαίθριας εναπόθεσης του φορτίου και για τους κινδύνους αποσταθεροποίησης.

Λόγω της διεξαγόμενης ποινικής έρευνας δεν μπορούν να λεχθούν πολλά. Θα πρέπει όμως επιγραμματικά να επισημανθεί πως από τη μαρτυρία προκύπτει σαφώς πως το φορτίο είχε χρεωθεί στο Υπουργείο Άμυνας μέσω του Συνταγματάρχη Γεωργιάδη και ακόμη και αν δεν υπήρχε ρητή υποχρέωση ελέγχου του φορτίου, το οποίο δεν ανήκε στα υλικά της ΕΦ, το ΓΕΕΦ και ιδιαίτερα η ηγεσία του είναι υπόλογοι όχι μόνο στον Υπουργό Άμυνας αλλά και σε όλη την κυπριακή κοινωνία για την ασφάλεια του προσωπικού της. Το φορτίο βρισκόταν σε στρατόπεδο της Εθνικής Φρουράς, ήταν επικίνδυνο και δεν υπόκειτο σε οποιονδήποτε έλεγχο ή επιθεώρηση. Αυτά τα στοιχεία – απλούστατα και εντός της γνώσης του ΓΕΕΦ και του Αρχηγού του – αρκούν για την ενεργοποίηση του καθήκοντος λήψης των αναγκαίων μέτρων ασφαλείας. Παρά την αρχική επισήμανση των κινδύνων από την ηγεσία του ΓΕΕΦ, οι στρατιωτικοί δεν έλαβαν δραστικά και/ή άμεσα και/ή οποιαδήποτε μέτρα διασφάλισης του φορτίου είτε με ελέγχους είτε με μετακίνησή του σε κατάλληλες συνθήκες κράτησης.

3. Πραγματικά δημιουργεί εντύπωση ότι τα μόνα πρόσωπα που επέδειξαν σοβαρό αίσθημα ευθύνης σε σχέση με την επισήμανση της επικινδυνότητας είναι δύο μέλη του στρατεύματος χωρίς ούτε υψηλό αξίωμα

ούτε άμεση σχέση με τα συμβάντα, δηλαδή ο Λοχαγός Γεννάρης και ο Αντισυνταγματάρχης Νικόλας Γεωργιάδης, οι οποίοι μέσω γενικών πληροφοριών εντόπισαν το ενδεχόμενο έκρηξης και το έφεραν ή προσπάθησαν να το φέρουν στη γνώση των αρμοδίων, χωρίς δυστυχώς αποτέλεσμα.

4. Ο Υπουργός Άμυνας και η στρατιωτική ηγεσία στη χώρα μας είναι υπόλογοι στην πολιτική ηγεσία, και πρωτίστως στο Υπουργικό Συμβούλιο και στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Το συγκεκριμένο θέμα της ευθύνης του Προέδρου της Δημοκρατίας αποτελεί αντικείμενο άλλων Κεφαλαίων του παρόντος Πορίσματος. Προκύπτει όμως από τα πιο πάνω, ότι ο Υπουργός Άμυνας και η στρατιωτική ηγεσία ενεργούσαν πάντα «υπό τις οδηγίες και κατόπιν αποφάσεων και/ή εγκρίσεων» του Προέδρου της Δημοκρατίας (ιδιαίτερα εφόσον ουδεμία απόφαση ή οδηγία εκδόθηκε ποτέ από το Υπουργικό Συμβούλιο). Όχι μόνο ο Υπουργός Άμυνας και η στρατιωτική ηγεσία ανέμεναν την έκδοση πολιτικών οδηγιών και αποφάσεων πριν ενεργήσουν, αλλά αυτή ήταν και η απλή πραγματικότητα.

5.3 ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Αρμοδιότητες

Η Πυροσβεστική Υπηρεσία (εφεξής «Π.Υ.») διοικείται από ανώτερο αξιωματικό με το βαθμό του Ανώτερου Αστυνομίου, ο οποίος υπάγεται επιχειρησιακά στον Αρχηγό της Αστυνομίας και διοικητικά στο Βοηθό Αρχηγό Υποστήριξης της Αστυνομίας.

Σύμφωνα με τον περί Αστυνομίας Νόμο 73(Ι)/2004, οι διατάξεις που σχετίζονται άμεσα με την υπό εξέταση υπόθεση είναι το άρθρο 48, το οποίο καθορίζει τα καθήκοντα και ευθύνες της Π.Υ, και το άρθρο 51, το οποίο αφορά τα καθήκοντα του ιεραρχικά αρχαιότερου μέλους της Π.Υ. που καλείται σε ένα συμβάν:

«48. (1) Η πρόληψη και κατάσβεση πυρκαγιών που απειλούν ζωή και περιουσία είναι καθήκον της Υπηρεσίας και όλα τα μέλη της Αστυνομίας είναι υποχρεωμένα να βοηθούν τα μέλη της Υπηρεσίας στην εκτέλεση των καθηκόντων τους.

(2) Η Υπηρεσία μπορεί, ύστερα από παράκληση της αρμόδιας αρχής ή και αυτεπάγγελτα, να εξετάζει από απόψεως πυροπροστασίας τις μελέτες των σχεδίων νεοανεγειρόμενων ή διαρρυθμιζόμενων οικοδομών, καθώς και όλες τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις, συμπληρώσεις ή επεκτάσεις τους.

....

51. Σε περίπτωση πυρκαγιάς το ιεραρχικά αρχαιότερο μέλος της Υπηρεσίας που είναι παρόν (το οποίο στο εξής αναφέρεται ως «Ανώτερος Αξιωματικός Πυροσβεστικής») έχει την αποκλειστική ευθύνη και τον έλεγχο όλων των επιχειρήσεων για την κατάσβεση της πυρκαγιάς, περιλαμβανομένων του καθορισμού των θέσεων των πυροσβεστικών μηχανών και συσκευών, της πρόσδεσης ελαστικού πυροσβεστικού σωλήνα σε υδροσωλήνες ή της χρήσης πηγής νερού και της αποστολής των μερών των υποστατικών, αντικειμένου ή τόπου όπου υπάρχει η πυρκαγιά, ή γειτονικών υποστατικών, αντικειμένων ή τόπων προς την κατεύθυνση των οποίων εξαποστέλλεται το νερό πυρόσβεσης.»

Υπογράμμιση της Επιτροπής

Στελέχωση – Εκπαίδευση ΕΜΑΚ

Η Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών (εφεξής «ΕΜΑΚ»), η οποία ιδρύθηκε το 2002, έχει σκοπό τη διάσωση ζωής και περιουσίας σε περίπτωση μεγάλων καταστροφών, όπως σεισμοί, αεροπορικά δυστυχήματα, διασώσεις σε παγκύπρια κλίμακα. Παράλληλα, η ΕΜΑΚ έχει περιοχή ευθύνης και ανταποκρίνεται άμεσα σε οποιοδήποτε επεισόδιο τύχει, ως να είναι κανονικός πυροσβεστικός σταθμός. Εντός της περιοχής ευθύνης της ΕΜΑΚ ήταν και το χωριό Μαρί και η ΝΒΕΦ.

Τα μέλη της ΕΜΑΚ, τα οποία αριθμούν τα 54 τον αριθμό σε τέσσερις εναλλαγές, τυγχάνουν εκπαίδευσης στην αντιμετώπιση όλων των πυρκαγιών στις οποίες εμπλέκονται και επικίνδυνα υλικά, όπως χημικά, ραδιενεργά ή εκρηκτικά. Η ηγεσία της ΕΜΑΚ (δηλαδή, ο Διοικητής, ο Υποδιοικητής και ο Βοηθός Σταθμάρχης) εργάζεται μόνο από η ώρα 7.00 το πρωί μέχρι τις 15.00. Από τις 15.00 μέχρι τις 19.00 βρίσκεται στη μονάδα ο Βοηθός Σταθμάρχης (αξιωματικός στο βαθμό), ενώ από τις 19.00 μέχρι τις 07.00 της επόμενης μέρας ο Βοηθός Σταθμάρχης που ήταν υπηρεσία κατά τη διάρκεια της ημέρας βρίσκεται σε επιφυλακή (on call). Επίσης μονίμως σε επιφυλακή βρίσκονται ο Διοικητής και ο Υποδιοικητής της μονάδας.

Κάποια μέλη της ομάδας της ΕΜΑΚ έχουν εκπαιδευτεί στην αντιμετώπιση πυρκαγιών με εμπλοκή επικίνδυνων υλικών είτε στο εξωτερικό είτε στη σχολή της Π.Υ. στη Λευκωσία. Τέτοια μέλη με τη σειρά τους εκπαιδεύουν και το υπόλοιπο προσωπικό. Ο Διοικητής της ΕΜΑΚ, Ανώτερος Υπαστυνόμος κ. Λοϊζίδης, δεν έτυχε ειδικής εκπαίδευσης για εκρηκτικά αλλά έτυχε επιμόρφωσης στο πρόγραμμα επιμόρφωσης αξιωματικών της Πυροσβεστικής Ακαδημίας της Ελλάδας.

Ενημέρωση και επίσκεψη στη ΝΒΕΦ στις 6 Ιουλίου 2011

Ο Διοικητής της Π.Υ, Ανώτερος Αστυνόμος κ. Νικολάου, κατόπιν τηλεφωνικής επικοινωνίας το μεσημέρι της 5^{ης} Ιουλίου 2011 με τον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΑΜ κ. Μαληκκίδη, απέστειλε στην επιθεώρηση που θα γινόταν το πρωί της 6^{ης} Ιουλίου 2011 τον Βοηθό Διευθυντή Π.Υ. Αστυνόμο Α' κ. Χαραλάμπους, ο οποίος είναι αξιωματικός πυροπροστασίας και ο οποίος προ δεκαετίας είχε παρακολουθήσει σεμινάριο στην Αμερική σε θέματα εκρηκτικών. Ο κ. Χαραλάμπους ενημερώθηκε αυθημερόν και ο κ. Νικολάου του ζήτησε όπως μετά την επίσκεψη στο Μαρί τον ενημερώσει γραπτώς για τις απόψεις που θα εξέφραζε.

Όπως προκύπτει, ο κ. Χαραλάμπους το πρωί της Τετάρτης 6 Ιουλίου 2011 στο δρόμο για τη ΝΒΕΦ παρέλαβε και τον Διοικητή της ΕΜΑΚ κ. Λοϊζίδη, εντός του χώρου ευθύνης της οποίας ήταν και η περιοχή του Μαρί. Σημειώνεται ότι, ο Γενικός Διευθυντής του ΥΠΑΜ ζήτησε από τον Διοικητή της Π.Υ. ένα αξιωματικό. Ως εκ τούτου, φαίνεται πως αληθεύει η θέση του κ. Λοϊζίδη ότι στην σύσκεψη μετέβηκε κατόπιν παράκλησης του κ. Χαραλάμπους και όχι κατόπιν ρητών οδηγιών.

Σύμφωνα με τα όσα τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής ως θέσεις των δύο μελών της Π.Υ. που έλαβαν μέρος στην Ομάδα Εμπειρογνομώνων, μετά την άφιξή τους στη ΝΒΕΦ, ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης υπέδειξε το επηρεαζόμενο εμπορευματοκιβώτιο, στο οποίο υπήρχαν εμφανή ίχνη έκρηξης και το οποίο είχε μετακινηθεί περίπου 30 εκατοστά νότια και 30 εκατοστά ανατολικά, ενώ το περίβλημα του είχε καμπυλώσει. Όλοι οι παρευρισκόμενοι, πλην του κ. Χαραλάμπους (ο οποίος για λόγους υγείας αδυνατούσε), ανέβηκαν στο εν λόγω εμπορευματοκιβώτιο και επιβεβαίωσαν ότι πράγματι εντός του είχε γίνει έκρηξη. Στο πίσω μέρος υπήρχαν ίχνη καμένης πυρίτιδας,

πράγμα το οποίο έδειχνε ότι υπήρχε έκρηξη πυρίτιδας, η πόρτα άνοιξε περίπου 30 εκατοστά και στο απέναντι εμπορευματοκιβώτιο υπήρχε καπνιά από φωτιά. Στην οπτική παρατήρηση που έγινε από τον κ. Λοιζίδη δεν υπήρχε ακαταστασία στα κιβώτια κοντά στην πόρτα, τα οποία ήταν κανονικά στοιβαγμένα. Τα όσα είδε ο κ. Λοιζίδης τα μετέφερε στον κ. Χαραλάμπους.

Η ενημέρωση και εξέταση του χώρου διήρκησε μισή ώρα με τρία τέταρτα. Ακολούθως, όλα τα μέλη της Ομάδας Εμπειρογνομώνων μετέβηκαν στο διοικητήριο της Διοίκησης Ναυτικού για συζήτηση και λήψη αποφάσεων.

Οι κκ. Χαραλάμπους και Λοιζίδης σε κάποιο χρόνο κατά τη διάρκεια των αστυνομικών ανακρίσεων αλλά και ενώπιον της Επιτροπής ανέφεραν ότι, κατά τη συζήτηση της Ομάδας Εμπειρογνομώνων για το τι προκάλεσε τη διόγκωση, οι κ.κ. Λοιζίδης και Χαραλάμπους υποστήριζαν ότι έγινε έκρηξη στο εμπορευματοκιβώτιο, ενώ ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης δεν δεχόταν τη λέξη έκρηξη και ισχυριζόταν ότι έγινε ανάφλεξη και εκτόνωση αερίων, αναφέροντας ότι η πυρίτιδα καίγεται και δεν εκρήγνυται.

Θα πρέπει εξ αρχής να λεχθεί ότι, ασχέτως αν υπήρξε ή όχι διαφωνία και κατά πόσο ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης είπε ή όχι ότι υπήρξε έκρηξη, είναι γεγονός (και αυτό είναι που έχει σημασία για την όποια δική τους ευθύνη) ότι τα δύο μέλη της Π.Υ. αντιλήφθηκαν ότι έγινε έκρηξη και διατήρησαν αυτή τους τη θέση ακόμη και μετά τις τοποθετήσεις Γεωργιάδη. Η ευθύνη των κκ. Χαραλάμπους και Λοιζίδη προκύπτει ακριβώς από αυτό το γεγονός και τη γνώση τους περί έκρηξης. Αλλά ακόμη και αν ήταν αυτανάφλεξη (η οποία δημιούργησε καπνιά και φωτιά που ήταν ένα από τα ευρήματα της Ομάδας) από μόνο του αυτό το εύρημα δημιουργεί κινδύνους πυρκαγιάς σε ένα στρατόπεδο ακριβώς δίπλα από το μεγαλύτερο Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ. Οι κ.κ. Χαραλάμπους και Λοιζίδης, αυτούς τους υπαρκτούς κινδύνους, καθυκόντως ως όφειλαν, δεν κοινοποίησαν στα μέλη της ΕΜΑΚ, δεν έδωσαν συγκεκριμένες οδηγίες και δεν κατήρτισαν οποιοδήποτε σχέδιο δράσης της ΕΜΑΚ, εντός της ζώνης ευθύνης της οποίας βρισκόταν αυτό το επικίνδυνο φορτίο.

4.3.4 Εισηγήσεις Πυροσβεστικής στην Ομάδα Εμπειρογνομόνων

Στη συζήτηση που ακολούθησε την επιτόπια επίσκεψη της Ομάδας Εμπειρογνομόνων, ο Υποδιευθυντής της Π.Υ. κ. Χαραλάμπους εισηγήθηκε πως το επηρεαζόμενο εμπορευματοκιβώτιο έπρεπε να κατεβεί για να μπορεί να γίνει κανονική διερεύνηση και ότι εκ πρώτης όψεως το πιο πιθανό ήταν να έγινε αυτανάφλεξη. Ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης συμφώνησε να κατεβεί το εμπορευματοκιβώτιο και ανέλαβε να ενημερώσει τα μέλη της Ομάδας για τη νέα αυτοψία. Η άποψη όλων ήταν ότι η πυρίτιδα έπρεπε να καταστραφεί το συντομότερο δυνατό.

Μεταξύ των εισηγήσεων που τέθηκαν ήταν τα εμπορευματοκιβώτια να καλύπτονταν από τσίγκους πολυουρομεθάνης (σάντουιτς πάνελς), εισηγήση η οποία απορρίφθηκε. Άλλη εισηγήση ήταν πως η Π.Υ. θα έπρεπε να μεταβαίνει στη ΝΒΕΦ επί καθημερινής βάσης για να ψύγει τα εμπορευματοκιβώτια με τη ρήψη νερού. Ο Διοικητής της ΕΜΑΚ κ. Λοιζίδης ανέφερε ότι αυτό ήταν αδύνατο και τότε ο Υποδιευθυντής της Π.Υ. κ. Χαραλάμπους εισηγήθηκε την τοποθέτηση καταιονιστήρων νερού (σπρίκλερ) σαν άμεσο μέτρο ψύξης μέχρι να αποφασιστούν τα τελικά μέτρα. Αυτή τελικά ήταν και η εισηγήση που ομόφωνα εγκρίθηκε ως ένα από τα άμεσα μέτρα.

Ο κ. Χαραλάμπους σε κάποια στιγμή τηλεφώνησε στο Ανώτερο Υπαστυνόμο κ. Λεωνίδου και του ζήτησε να εξεύρει πληροφορίες για τον χειρισμό της πυρίτιδας. Μετά από λίγα λεπτά τον πήρε τηλέφωνο ο κ. Λεωνίδου και του ανέφερε ότι η πυρίτιδα φυλάσσεται σε μεταλλικά δοχεία των 25 κιλών και μετά τους δώδεκα μήνες από την κατασκευή της θα πρέπει να σταλεί δείγμα στον κατασκευαστή για έλεγχο κατά πόσο δεν αλλοιώθηκε. Όλα τα μέλη της Ομάδας, πληροφορήθηκαν από το Συνταγματάρχη Γεωργιάδη ότι κάτι τέτοιο δεν είχε γίνει. Στα πλαίσια της συζήτησης τέθηκε και το ερώτημα κατά πόσο η χρήση αλμυρού νερού για την ψύξη των εμπορευματοκιβωτίων θα δημιουργούσε αντίδραση λόγω του χλωριούχου νατρίου. Ο κ. Χαραλάμπους επικοινωνήσε και πάλι με τον κ. Λεωνίδου και ακολούθως διαβεβαίωσε ότι η χρήση αλμυρού ή γλυκού νερού θα είχε τα ίδια αποτελέσματα σε περίπτωση που αυτό ερχόταν σε επαφή με την πυρίτιδα, δηλαδή θα την καθιστούσε ασταθή, κάτι που είχε ήδη γίνει.

Μετά από ερώτηση της Επιτροπής προς μάρτυρες προέκυψε ότι ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης, όταν ρωτήθηκε για το περιεχόμενο των

εμπορευματοκιβωτίων, ανέφερε ότι αυτά περιείχαν στρατιωτική πυρίτιδα και πως ανέφερε κάποιους κωδικούς (4 γράμματα και δύο αριθμούς) που δεν κατάλαβαν τα μέλη της Π.Υ. σε τι αντιστοιχούσαν.

Από τις πιο πάνω αναφορές που αφορούν τα όσα έλαβαν χώρα κατά την σύσκεψη προκύπτει ότι:

1. Ο ρόλος των μελών της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας δεν ήταν παθητικός. Αντίθετα, έλαβαν ενεργό μέρος στη διαδικασία της σύσκεψης. Όχι μόνο τηλεφώνησαν τρεις φορές στο Αρχηγείο για να λάβουν καθοδήγηση και να ενημερώσουν την Ομάδα σε ερωτήματα σχετικά με την αντίδραση της πυρίτιδας με το νερό, αλλά και οι εισηγήσεις τους τελικά ήταν αυτές που έγιναν ομόφωνα αποδεκτές από την Ομάδα, δηλαδή η τοποθέτηση καταιονιστήρων νερού και η μετακίνηση του εκραγέντος εμπορευματοκιβωτίου.
2. Τα μέλη της Π.Υ. γνώριζαν ότι μέσα σε αυτό τον τεράστιο όγκο εμπορευματοκιβωτίων υπήρχε πυρίτιδα και άρα εκρηκτική ύλη. Γνώριζαν περαιτέρω ότι σε ένα από τα εμπορευματοκιβώτια προκλήθηκε είτε έκρηξη είτε ανάφλεξη αλλά υπήρχε σίγουρα σοβαρό ενδεχόμενο τουλάχιστον νέας πυρκαγιάς. Αυτό μπορούσε να ξανασυμβεί στο ίδιο ή σε οποιοδήποτε άλλο εμπορευματοκιβώτιο. Δεν ρώτησαν όμως περαιτέρω πληροφορίες για να εξετάσουν ποιας κλάσης πυρίτιδα ήταν, είτε στο αυτό είτε στα άλλα εμπορευματοκιβώτια. Στο συγκεκριμένο εμπορευματοκιβώτιο η αναφερόμενη κλάση ήταν 1.
3. Όπως όμως και να έχουν τα γεγονότα, αυτό που έχει μεγάλη σημασία είναι πως δεν ενημέρωσαν τα μέλη της ΕΜΑΚ για αυτό το γεγονός και το ενδεχόμενο (που δεν ήταν απομακρυσμένο αφού είχε ήδη συμβεί σε ένα εμπορευματοκιβώτιο) κάποιο παρόμοιο γεγονός να λάβει χώρα οποιαδήποτε στιγμή. Σε τέτοια περίπτωση, αν τα μέλη της ΕΜΑΚ δέχονταν κλήση, θα ήταν ιδιαίτερα σημαντικό να γνωρίζουν τι είχαν να αντιμετωπίσουν και να προετοιμάσουν εκ των προτέρων επαρκές σχέδιο δράσης ενόψει του τόπου και τρόπου αποθήκευσης των εμπορευματοκιβωτίων και των κλάσεων των πυρίτιδων που αυτά περιείχαν.

4. Τα δύο μέλη της Π.Υ. γνώριζαν ότι οι συνθήκες κράτησης της πυρίτιδας στα εμπορευματοκιβώτια δεν ήταν οι κατάλληλες και πως παραβιάστηκαν οι κανόνες ελέγχου της πυρίτιδας. Αυτό προέκυπτε ξεκάθαρα από τις πληροφορίες που λάμβαναν και τις διάφορες αναφορές τους κατά τη συζήτηση (όπως προκύπτει από τη μαρτυρία).

Τελικά, έλαβε το λόγο ο Συνταγματάρχης Γεωργιάδης αναφέροντας τις αποφάσεις της Ομάδας, δηλαδή ότι από την επόμενη μέρα θα τοποθετούνταν καταιονιστήρες νερού στην οροφή των εμπορευματοκιβωτίων με τη χρήση νερού από την θάλασσα. Η διαδικασία της ψύξης των εμπορευματοκιβωτίων με τη συγκεκριμένη μέθοδο δεν θα διαρκούσε πέραν των τριών μηνών, διάστημα εντός του οποίου θα έπρεπε είτε να καταστραφεί η πυρίτιδα είτε να μεταφερθεί σε στεγασμένο χώρο κατάλληλο για την φύλαξη της. Συνολικά η σύσκεψη διήρκεσε μιάμιση ώρα περίπου.

Για την ορθότητα ή μη των αποφάσεων της Ομάδας Εμπειρογνώμωνων γίνεται αναφορά στην Έκθεση του Εμπειρογνώμονα της Επιτροπής κ. Αντώνη Σιακαλλή.

Τρόπος δράσης των μελών της Π.Υ. μετά την αυτοψία της 6^{ης} Ιουλίου 2011

Όπως προκύπτει από την ενώπιον της Επιτροπής μαρτυρία, τα δύο μέλη της Π.Υ. που έλαβαν μέρος στην αυτοψία, δηλαδή οι κ.κ. Χαραλάμπους και Λοιζίδης, μετά τη συζήτηση και τη λήψη αποφάσεων, επέστρεψαν στην μονάδα της ΕΜΑΚ, όπου συνέφαγαν με τους πυροσβέστες του Σταθμού. Από διάφορες μαρτυρίες προκύπτει ότι το προσωπικό της ΕΜΑΚ δεν ενημερώθηκε από οποιοδήποτε σε οποιοδήποτε χρόνο αναφορικά με την ύπαρξη και επικινδυνότητα του φορτίου που βρισκόταν στην Ναυτική Βάση. Επίσης, δεν έγινε καμία καταγραφή του συμβάντος στο προβλεπόμενο Ημερολόγιο του Σταθμού.

Όμως ο κ. Λοιζίδης φέρεται να ανέφερε στους Υπαστυνόμους Δημητρίου και Καρακώστα ότι στην ΝΒΕΦ υπήρχαν περίπου 100 εμπορευματοκιβώτια με πυρίτιδα και ότι οι στρατιωτικοί ήθελαν να πηγαίνει η ΕΜΑΚ να τα ψύγει καθημερινά. Λόγω όμως της άρνησης του αποφασίστηκε να τοποθετηθούν καταιονιστήρες νερού. Σύμφωνα με μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της

Επιτροπής, ο Διοικητής ΕΜΑΚ κ. Λοιζίδης σε σύσκεψη που έλαβε χώρα μετά το συμβάν ανέφερε στους πυροσβέστες της ΕΜΑΚ ότι όταν μίλησε μετά την επίσκεψη στην ΝΒΕΦ με ένα μέλος της Π.Υ. του ανέφερε «*μας έβαλαν πόμπα*». Αυτό το μέλος της Π.Υ. , που ήταν παρών στη σύσκεψη, επιβεβαίωσε ενώπιον όλων την αναφορά αυτή του Διοικητή ΕΜΑΚ κ. Λοιζίδη.

Η θέση του Διοικητή της ΕΜΑΚ κ. Λοιζίδη είναι πως ο λόγος που δεν ανέφερε στους αξιωματικούς που συνάντησε για πιθανούς κινδύνους από την παρουσία των εμπορευματοκιβωτίων και ούτε για την αναγκαιότητα κάποιου σχεδίου ενέργειας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης ήταν γιατί η Π.Υ. δεν έχει σχέση ούτε και σχέδιο ενέργειας για στρατόπεδα. Επίσης, δεν έκανε οποιαδήποτε καταχώρηση στο ημερολόγιο της ΕΜΑΚ σχετικά με τα εμπορευματοκιβώτια γιατί δεν είχε δικαιοδοσία να πει οτιδήποτε για την σύσκεψη και διότι εκεί πήγε ως απλώς συνοδός του Βοηθού Διευθυντή της Π.Υ.

Η αναφορά του κ. Λοιζίδη σε δύο αξιωματικούς της ΕΜΑΚ δεν μπορεί να θεωρηθεί επίσημη ή έστω επαρκής ενημέρωση. Ούτε ο ίδιος ο κ. Λοιζίδης δεν την προβάλλει ως τέτοια. Οι αιτιάσεις για τους λόγους που τον οδήγησαν να μην κάνει οποιαδήποτε επίσημη ενημέρωση των υφισταμένων του, την φροντίδα των οποίων είχε ως πρώτιστο καθήκον, δεν μπορούν να είναι αποδεκτές σε μια υπηρεσία που έχει ως πρώτιστο καθήκον την « *πρόληψη και κατάσβεση πυρκαγιών που απειλούν ζωή και περιουσία*» (άρθρο 48 περί Αστυνομίας Νόμου). Εκ των γεγονότων συνάγεται πως υπήρξε επανάπαυση των δύο μελών της Π.Υ. των κ.κ. Χαραλάμπους και Λοιζίδη αναμένοντας την κλήση του Συνταγματάρχη Γεωργιάδη για νέα επιτόπια επιθεώρηση.

Ενημέρωση Διευθυντή Πυροσβεστικής Υπηρεσίας κ. Νικολάου

Ως προκύπτει και από την κατάθεση του Διευθυντή της Π.Υ. κ. Νικολάου, ο ίδιος ενημερώθηκε από τον κ. Χαραλάμπους την επόμενη μέρα, δηλαδή την Πέμπτη 7 Ιουλίου 2011 το πρωί. Συγκεκριμένα, ενημερώθηκε ότι, ο κ. Χαραλάμπους μετέβη με το Διοικητή της ΕΜΑΚ κ. Λοιζίδη στη ΝΒΕΦ και ότι έγινε επιθεώρηση μιας στιβάδας εμπορευματοκιβωτίων που περιείχαν πυρίτιδα και ένα από τα οποία είχε διογκωθεί. Κατά την σύσκεψη παρευρέθηκαν και εκπρόσωποι της Ε.Φ. και επιθεωρητές μεταλλείων και προήδρευσε αυτής κάποιος Συνταγματάρχης της Ε.Φ. Είχε διαπιστωθεί ότι «υπήρχε ένα σημείο μαυρισμένο, ένα ξύλο στην οροφή του κάτω

εμπορευματοκιβωτίου ...». Ο κ. Χαραλάμπους εισηγήθηκε όπως στην οροφή των εμπορευματοκιβωτίων τοποθετηθούν καταιονιστήρες νερού με σκοπό τη ψύξη εξωτερικά των εμπορευματοκιβωτίων και την διατήρησή τους σε μια σταθερή θερμοκρασία για να μην αλλοιώνεται η πυρίτιδα. Επίσης, ενημερώθηκε ότι είχαν γίνει και άλλες εισηγήσεις αλλά τελικά η εισήγηση του κ. Χαραλάμπους «έγινε αποδεκτή» και ότι σκοπός ήταν να καταστραφούν οι πυρίτιδες εντός τριών μηνών. Η θέση του κ. Νικολάου είναι πως ο κ. Χαραλάμπους δεν του μετέφερε ότι η κατάσταση ήταν επικίνδυνη και πως, ως αναφέρθηκε στον κ. Χαραλάμπους από το Συνταγματάρχη Γεωργιάδη, η πυρίτιδα αυτή καίγεται αλλά δεν εκρήγνυται. Τέλος, ζήτησε από τον κ. Χαραλάμπους να του ετοιμάσει ενημερωτικό σημείωμα, το οποίο τελικώς του παραδόθηκε μετά το συμβάν στις 16 Ιουλίου 2011.

Αυτή ήταν η γνώση που έλαβε ο κ. Νικολάου, ο οποίος χωρίς να ενημερώσει τους ανωτέρους του, δηλαδή τον Βοηθό Αρχηγό Υποστήριξης και τον Αρχηγό Αστυνομίας (ούτε βέβαια τον πολιτικό προϊστάμενό του), αναχώρησε την επόμενη ημέρα, 7 Ιουλίου 2011, με άδεια ανάπαυσης. Ο κ. Νικολάου δεν ενημέρωσε ούτε και έδωσε οδηγίες να ενημερωθούν οι Πυροσβεστικοί Σταθμοί και κύρια η ΕΜΑΚ για το συμβάν ώστε να καταστρωθεί Σχέδιο Δράσης σε ενδεχόμενη πυρκαγιά.

Πέραν της ενημέρωσης του κ. Νικολάου, ο κ. Χαραλάμπους ουδέν άλλο έπραξε. Ούτε διέταξε να καταρτισθεί ειδικό και συγκεκριμένο σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων κινδύνων από πυρκαγιά και/ή ανάφλεξη και/ή έκρηξη, ούτε μερίμνησε για την ενημέρωση των πυροσβεστών της ΕΜΑΚ που θα εμπλέκοντο σε συμβάν εάν κάτι τέτοιο λάμβανε χώρα.

Τρόπος αντιμετώπισης επεισοδίου με εκρηκτικά

Για την αντιμετώπιση επεισοδίων στα οποία εμπλέκονται εκρηκτικές ύλες υπάρχουν σχετικές Σημειώσεις Πυροσβεστολογίας με αριθμό 39, που φέρουν τίτλο «**Επικίνδυνα Χημικά Υλικά**». Στη σελίδα 1 υπάρχει η αναλυτική κατάσταση των κατηγοριών επικίνδυνων υλικών, όπου στην «Κατηγορία 1» αναφέρονται τα Εκρηκτικά. Τα εκρηκτικά χωρίζονται σε 6 κατηγορίες, οι οποίες αντιστοιχούν στην κατηγοριοποίηση της Ε.Φ. 1.1- 1.6, όπου το 1.3 αντιστοιχεί στα εκρηκτικά που υπήρχαν στα εμπορευματοκιβώτια. Οι έξι κατηγορίες είναι οι ακόλουθες:

- α) Εκρηκτικά με κίνδυνο μαζικής έκρηξης,
- β) Εκρηκτικά με κίνδυνο εκτόξευσης αντικειμένων,
- γ) Εκρηκτικά με μεγάλο τον κίνδυνο έκρηξης πυρκαγιάς και μικρότερο τον κίνδυνο μαζικής έκρηξης ή εκτόξευσης αντικειμένων,
- δ) Εκρηκτικά με χαμηλό κίνδυνο έκρηξης,
- ε) Εκρηκτικά υλικά με μικρή ευαισθησία χωρίς κίνδυνο κάτω από ομαλές συνθήκες αλλά με δυνατότητα για μαζική έκρηξη,
- στ) Εκρηκτικά υλικά με πάρα πολύ μικρή ευαισθησία και χωρίς δυνατότητα μαζικής έκρηξης.

Πολύ σχετικά για τον τρόπο χειρισμού του υπό εξέταση επεισοδίου από πλευράς Πυροσβεστικής είναι το Κεφάλαιο 4 των Σημειώσεων Πυροσβεστολογίας αρ.39, που αφορά την Συλλογή και Ανάλυση Πληροφοριών, αλλά και το Κεφάλαιο 7, που αφορά το Χειρισμό Επεισοδίων στα οποία εμπλέκονται χημικά υλικά.

Σύμφωνα με το Κεφάλαιο 4 των Σημειώσεων Πυροσβεστολογίας, για να μπορούν οι πυροσβεστικές ομάδες να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις ενός επεισοδίου, όπου εμπλέκονται χημικά υλικά, θα πρέπει να γνωρίζουν πώς να συλλέγουν πληροφορίες και πώς να τις αναλύουν ώστε να εφαρμοστεί η πιο κατάλληλη τακτική αντιμετώπισης. Η νομοθεσία επιβάλλει τη σήμανση όλων των επικίνδυνων χημικών υλικών, ώστε σε περίπτωση επεισοδίου, οι ομάδες οι οποίες ανταποκρίνονται να γνωρίζουν τι υλικό έχουν να αντιμετωπίσουν, τις ιδιότητες του, τους κινδύνους για την ασφάλεια τους και τις επιπτώσεις στην υγεία.

Ο Υπεύθυνος Αξιωματικός του επεισοδίου θα πρέπει να διασταυρώσει με τουλάχιστον τρεις από τις πιο κάτω πηγές, την ταυτότητα του υλικού που έχει να αντιμετωπίσει:

- (1) Το προσωπικό στο μέρος του επεισοδίου.
- (2) Τις πινακίδες σήμανσης στα κιβώτια ή δοχεία.
- (3) Τις πινακίδες σήμανσης σε οχήματα.
- (4) Το έντυπο πληροφοριών από την εταιρεία κατασκευής.
- (5) Το έντυπο μεταφοράς (Tremcard) (Παράρτημα 4Α)

Στο Κεφάλαιο 7 , που αφορά το χειρισμό επεισοδίων στα οποία εμπλέκονται χημικά υλικά, καταγράφεται αρχικά η μέθοδος χειρισμού τέτοιων επεισοδίων. Οι βασικές αρχές για το χειρισμό επεισοδίων με χημικά υλικά εφαρμόζονται σε όλες τις περιπτώσεις. Το επεισόδιο οργανώνεται έτσι ώστε ο Υπεύθυνος Επεισοδίου να μπορεί να αναγνωρίσει ξεκάθαρα το πρόβλημα και το επίπεδο κινδύνου και να έχει πρόσβαση στα μέσα που χρειάζεται για να μπορεί να εφαρμόσει μια αποτελεσματική τακτική μέσω ενός ασφαλούς συστήματος εργασίας για όλους. Για να μπορέσει ο Υπεύθυνος Επεισοδίου να πάρει τις σωστές αποφάσεις, θα πρέπει να προβεί σε σωστή αξιολόγηση κινδύνου, σε αξιολόγηση ρίσκου και στην τακτική που θα εφαρμοστεί.

Υπάρχουν έξι σημεία που πρέπει να ακολουθούνται:

- (1) Φάση συλλογής πληροφοριών (για φύση επεισοδίου, για κινδύνους και ρίσκο και για τα Μέσα αντιμετώπισης)
- (2) Καθορισμός προτεραιοτήτων
- (3) Καθορισμός τακτικής αντιμετώπισης
- (4) Επικοινωνία και έλεγχος
- (5) Αποτέλεσμα
- (6) Τελική αξιολόγηση

Όπως καταγράφεται στις Σημειώσεις Πυροσβεστολογίας, το κλειδί για την αντιμετώπιση αυτού του τύπου επεισοδίου είναι η πληροφόρηση. Σε περίπτωση επεισοδίου με επικίνδυνα χημικά υλικά, οι πληροφορίες μπορεί να συγκεντρωθούν από διάφορες πηγές και μπορεί να χωριστούν σε γραπτές, ανακτηθείσες και παρατηρούμενες πληροφορίες. Ο Υπεύθυνος Επεισοδίου οφείλει να διασταυρώσει τις πληροφορίες από τουλάχιστον τρεις ανεξάρτητες πηγές, όπως είναι για παράδειγμα:

- (α) προσωπικό στο μέρος του επεισοδίου
- (β) πινακίδες σήμανσης στα κιβώτια ή δοχεία
- (γ) πινακίδες σήμανσης σε οχήματα
- (δ) έντυπο πληροφοριών από εταιρεία κατασκευής
- (ε) έντυπο μεταφοράς
- (στ) πρόγραμμα πληροφοριών από ηλεκτρονικό υπολογιστή

Όπως ρητά καταγράφεται:

«Χωρίς ακριβείς και εκτενείς πληροφορίες, ο Υπεύθυνος Επεισοδίου δε θα έχει ικανοποιητική αντίληψη του προβλήματος για να μπορέσει να βρει λύση. Αποτυχία του Υπεύθυνου Επεισοδίου να βρει αποτελεσματική λύση, βασισμένη σε ακριβείς πληροφορίες, μπορεί να οδηγήσει σε κλιμάκωση του επεισοδίου.»

Πράγματι, στην περίπτωση της ΝΒΕΦ ο Υπεύθυνος Επεισοδίου, Λοχίας Παπαδόπουλος, δεν είχε ακριβείς και εκτενείς πληροφορίες, αφού πέραν του γεγονότος ότι γνώριζε περί πυρίτιδας γενικά δεν είχε περαιτέρω πληροφόρηση και ούτε είχε από πριν ενημερωθεί ώστε να έχει σχέδιο δράσης. Όπως και πάλι ρητά καταγράφεται στο σχετικό Κεφάλαιο:

«Σε τοποθεσίες όπου είναι γνωστό ότι υπάρχουν επικίνδυνα χημικά υλικά, η συλλογή πληροφοριών πρέπει να αρχίζει πριν συμβεί κάποιο επεισόδιο. Πρέπει να γίνονται επισκέψεις και επιθεωρήσεις, για να καταρτιστούν σχέδια δράσης.»

Μόλις το χημικό υλικό αναγνωριστεί, είναι σημαντικό να κατανοηθούν οι ιδιότητες του. Οι φυσικές και χημικές ιδιότητες μπορούν να αναγνωριστούν από τα διάφορα έντυπα ή προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή (πχ. Ergo - Chemdata). Από αυτό το σημείο, ο Υπεύθυνος Επεισοδίου θα πρέπει να είναι ικανός να προβλέψει τη συμπεριφορά του υλικού σε σχέση με τον περιβάλλοντα χώρο για να καθορίσει προτεραιότητες. Ο Υπεύθυνος Επεισοδίου θα πρέπει να αξιολογήσει την κατάσταση και να αποφασίσει κατά πόσο θα εφαρμόσει επιθετική ή αμυντική τακτική αντιμετώπισης.

Σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά ενός επικίνδυνου χημικού υλικού, ο Υπεύθυνος Επεισοδίου θα μπορεί να προβλέψει κατά πόσο το επεισόδιο θα περιοριστεί σε μικρή έκταση ή κατά πόσο θα εξαπλωθεί σε μεγαλύτερη έκταση επηρεάζοντας τον παρακείμενο πληθυσμό. Αναλύοντας τις φυσικές και χημικές ιδιότητες ενός υλικού, γίνεται γνωστή η συμπεριφορά του υλικού σε σχέση με πυρκαγιά, έκρηξη ή αντίδραση και τα επακόλουθα του στους ανθρώπους, την περιουσία και το περιβάλλον.

Στην παρούσα υπόθεση οι μόνες πληροφορίες που φέρεται να γνώριζε ο επικεφαλής του επεισοδίου, Λοχίας Παπαδόπουλος, ήταν πως εντός των

εμπορευματοκιβωτίων υπήρχε πυρίτιδα. Είναι άγνωστο αν υπήρχε οποιαδήποτε άλλη πιο συγκεκριμένη πληροφόρηση. Σίγουρα όμως λόγω και της μη προηγούμενης πληροφόρησης από την ηγεσία της Π.Υ. δεν ήταν σε θέση να διασταυρώσει την πληροφορία για το υλικό που είχε να αντιμετωπίσει από τις πιο πάνω αναφερόμενες πηγές. Σημειώνεται πως εκτός των εμπορευματοκιβωτίων δεν υπήρχε σήμανση. Η όποια σήμανση υπήρχε, αυτή βρισκόταν στα κιβώτια μέσα στα εμπορευματοκιβώτια στα οποία λόγω της κατάστασης της φωτιάς και του τρόπου που ήταν τοποθετημένα ουδείς είχε πρόσβαση. Οι μόνοι που θα μπορούσαν να αντλήσουν πληροφορίες από προηγουμένως ήταν οι δύο αξιωματικοί της Π.Υ. που είχαν επισκεφθεί το μέρος στις 6 Ιουλίου 2011.

Σύμφωνα με τις Σημειώσεις Πυροσβεστολογίας αρ. 39, λόγω του μεγάλου αριθμού των χημικών ενώσεων είναι αντιληπτό ότι κάθε πυροσβέστης είναι αδύνατο να γνωρίζει τις ενέργειες για το κάθε ένα ξεχωριστά, γι' αυτό και μόλις αναγνωρίσει το υλικό, ο επικεφαλής κάθε επεισοδίου οφείλει να προσφεύγει στο βιβλιάριο - οδηγό επικίνδυνου υλικού ή στο εγχειρίδιο «Emergency Response Guidebook» ή «ERGO», το οποίο βρίσκεται σε έντυπη μορφή αλλά και σε ηλεκτρονική μορφή και είναι εγκατεστημένο σε όλους τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές της Αστυνομίας και στους Πυροσβεστικούς Σταθμούς.

Στην ΕΜΑΚ, το εγχειρίδιο «ERGO» είναι εγκατεστημένο στο τηλεφωνείο και από τη μαρτυρία προκύπτει ότι ουδείς εμπλεκόμενος, από τη σκηνή ή από την ηγεσία της ΕΜΑΚ ή την ηγεσία της Π.Υ. ζήτησε κατά τον ουσιώδη χρόνο πληροφορίες από αυτό το βοήθημα. Είναι δε αξιοσημείωτο πως στη συγκεκριμένη σελίδα του «ERGO», που αφορά όλα τα εκρηκτικά, υπάρχουν οι εξής ξεκάθαρες αναφορές.

1. Ψηλά ως πρώτη καταγραφή « ΠΙΘΑΝΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ: ΠΥΡΚΑΓΙΑ Η' ΕΚΡΗΞΗ. Μπορεί να εκραγεί και να εκτοξεύσει θραύσματα σε απόσταση 1600 μέτρων ή και μεγαλύτερη εάν η πυρκαγιά φθάσει στο φορτίο».
2. Υπό τον τίτλο « ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ», αναφέρει πως σε περιπτώσεις πυρκαγιών σε φορτίο, όπως συνέβηκε στην παρούσα (μόνο που εδώ υπήρχαν 81 τέτοια φορτία), καταγράφεται ότι « **ΜΗ προσπαθήσετε να σβήσετε την πυρκαγιά**

όταν φθάσει στο φορτίο! Το φορτίο μπορεί να εκραγεί ! Διακόψτε την κυκλοφορία και εκκενώστε την περιοχή σε ακτίνα 1600 μέτρων και αφήστε την πυρκαγιά να εξελιχτεί. Μην μετακινήσετε το φορτίο ή το όχημα εάν το φορτίο έχει εκτεθεί στην θερμοκρασία».

3. Όπως ρητά αναφέρει, σε περίπτωση που υπάρχει πυρκαγιά με εμπλεκόμενο ρυμουλκούμενο όχημα (κατ' αναλογία) και υπάρχει υποψία για την ύπαρξη εκρηκτικών, όπως βόμβες και βλήματα πυρομαχικών, η περιοχή θα πρέπει να αποκλειστεί σε ακτίνα 1600 μέτρων προς όλες τις κατευθύνσεις, συμπεριλαμβανομένων και των συνεργείων της Πυροσβεστικής. Όταν δεν εμπλέκονται εκρηκτικά, τα οποία βρίσκονται σε συσκευασίες βαριάς κατασκευής (δηλαδή, βόμβες και βλήματα), η περιοχή θα πρέπει να εκκενωθεί σε ακτίνα 800 μέτρων.

Σύμφωνα με τον Διοικητή της ΕΜΑΚ κ. Λοϊζίδη, ο υπεύθυνος επεισοδίου, δηλαδή το ιεραρχικά ανώτερο στέλεχο της Π.Υ. που βρίσκεται στη σκηνή, αφού αναγνωρίσει το υλικό είτε από την ονομασία είτε από πληροφορίες, μπορεί να επικοινωνήσει με το τηλεφωνείο της ΕΜΑΚ και ο τηλεφωνητής σε πολύ σύντομο χρόνο του λέει τις ενέργειες που πρέπει να γίνει. Αναφορικά με τον τρόπο καταστολής πυρκαγιάς σε πυρίτιδα ή την απόσταση που πρέπει να μείνει κάποιος από την φωτιά, ο κ. Λοϊζίδης αναφέρει ότι, εξ' όσων γνωρίζει, δεν καταστέλλονται οι πυρκαγιές σε εκρηκτικές ύλες αλλά η Π.Υ. μένει μακριά και επεμβαίνει μετά την έκρηξη. Για δε την απόσταση οφείλει κάποιος να συμβουλευθεί το «ERGO».

Και εξ αυτών προκύπτει το ερώτημα γιατί τότε οι κ.κ. Χαραλάμπους και Λοϊζίδης, που είχαν επισκεφθεί προηγουμένως τα εμπορευματοκιβώτια και είχαν σαφή εικόνα των εμπορευματοκιβωτίων με τις πυρίτιδες,, κατά τις τηλεφωνικές τους συνδιαλέξεις με τον Λοχία Παπαδόπουλο δεν τον πληροφόρησαν ή δεν του έδωσαν οδηγίες να μην προβεί σε οποιοσδήποτε προσπάθειες και όλοι να κρατηθούν σε απόσταση, όπως προβλέπεται στο εγχειρίδιο, αλλά μόνο του ανέφεραν, ως οι ίδιοι ισχυρίζονται, να μείνουν μακριά;

Επικοινωνία και οδηγίες ηγεσίας Π.Υ κατά το συμβάν στη ΝΒΕΦ της 11^{ης} Ιουλίου 2011

Η ώρα 05.22 περίπου της 11^{ης} Ιουλίου 2011 ο Διοικητής της ΕΜΑΚ κ. Λοϊζίδης φέρεται να είχε τηλεφωνική επικοινωνία με τον Υπεύθυνο του επεισοδίου, Λοχία Παπαδόπουλου, στην οποία ο Παπαδόπουλος του ανέφερε *«κρούζουν ούλα. Δεν μπορούμε να πλησιάσουμε λόγω της θερμοκρασίας και των εκρήξεων»*. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του κ. Λοϊζίδη, αυτός του ανέφερε να μείνουν μακριά και πως ήταν καθοδόν. Ακολούθως, ο κ. Λοϊζίδης τηλεφώνησε και ενημέρωσε τον Υποδιευθυντή της Π.Υ. κ. Χαραλάμπους για τη συνομιλία του και ο κ. Χαραλάμπους του είπε ότι είναι καθ' οδόν και θα μιλήσουν τηλεφωνικώς μαζί με τον Λοχία Παπαδόπουλο.

Στις 05.45, λίγο πριν την μεγάλη έκρηξη, ο Διοικητής ΕΜΑΚ κ. Λοϊζίδης φέρεται να είχε νέα τηλεφωνική επικοινωνία με τον Λοχία Παπαδόπουλο, ο οποίος του ανέφερε ότι *«είμαστε πίσω, εν τζε ο Διοικητής του ναυτικού δαμέ, τσε μόνο αν μπορούμε να σηκώσουμε τα ελικόπτερα και ρίξουμε νερό που ψηλά εν να κάνουμε δουλειά»*. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του κ. Λοϊζίδη, αυτός του ανέφερε ότι δεν μπορούσε να προσφέρει καμία βοήθεια, του ανέφερε να παραμείνουν μακριά και ότι και αυτός κατευθυνόταν στο επεισόδιο.

Είναι άξιο απορίας και θα πρέπει να διερευνηθεί (αν δεν έχει γίνει ακόμη) από τις αστυνομικές αρχές ποια πληροφόρηση είχε ο κ. Λοϊζίδης για το ενδεχόμενο ρήψης νερού από αέρος και ανέφερε ότι δεν μπορούσε να προσφέρει βοήθεια. Είχε μήπως γνώση ότι η πυρίτιδα δεν σβήνει με νερό γι' αυτό και θα ήταν ανώφελη η όποια ρήψη νερού. Μήπως η συζήτηση δεν αφορούσε την κατάσβεση της φωτιάς στα εμπορευματοκιβώτια αλλά τη φωτιά πέριξ αυτών με ενδεχόμενο κίνδυνο για το Σταθμό της ΑΗΚ εξ' ου και οι πυροσβέστες βρίσκονταν στο μέρος;

Επίσης, ο Διοικητής ΕΜΑΚ κ. Λοϊζίδης ανέφερε στην Σύσκεψη που έλαβε χώρα μετά το συμβάν της 11^{ης} Ιουλίου ότι, ο Λοχίας Παπαδόπουλος είχε επικοινωνία πριν τη μεγάλη έκρηξη με τον Βοηθό Διευθυντή Χαραλάμπους, στην οποία ο Λοχίας Παπαδόπουλος του ανέφερε ότι θα έπαιρνε κοντά το δεκάτονο για να κάνει ρήξη με τον μόνιτορ από απόσταση.

Γιατί τότε κανένας από τους δύο, δηλαδή τους κ.κ. Χαραλάμπους και Λοϊζίδης, που γνώριζαν και το περιεχόμενο και το μέγεθος των εμπορευματοκιβωτίων, δεν διερωτήθηκαν ποιες ήταν οι άμεσες ενέργειες που έπρεπε να γίνουν και να ενημερωθούν σχετικά από το «ERGO»; Αν γνώριζαν, ως όφειλαν, ότι η πυρίτιδα δεν σβήνει με νερό (κάτι που από μαρτυρία φαίνεται πως γνώριζαν και κάποιοι από τους θανόντες πυροσβέστες αλλά υπακούοντας οδηγίες πλησίασαν στη σκηνή) γιατί δεν απέτρεψαν τον Λοχία Παπαδόπουλο από του να πλησιάσει με το δεκάτονο και να κάνει ρήψης νερού;

Όλοι οι πυροσβέστες αλλά και η ηγεσία της Π.Υ χαρακτηρίζουν τον Α/Λοχία Παπαδόπουλο ως άνθρωπο που ακολουθούσε κατά γράμμα τους κανόνες και τις οδηγίες για αντιμετώπιση οποιουδήποτε περιστατικού. Πάντως, το γεγονός ότι ούτε ο Υποδιευθυντής της Π.Υ κ. Χαραλάμπους ούτε ο Διοικητής ΕΜΑΚ κ. Λοϊζίδης, αντιλαμβάνονταν (ως όφειλαν) τον κίνδυνο φαίνεται ξεκάθαρα από το γεγονός ότι ο κ. Λοϊζίδης βρισκόταν γύρω στα 200-300 μέτρα από τα εμπορευματοκιβώτια κατά το χρόνο της έκρηξης, ενώ ο κ. Χαραλάμπους ήταν καθοδόν.

Αλλαγή συστήματος Βάρδιας

Λέχθηκε ενώπιον της Επιτροπής και παρέμεινε αναντίλεκτο πως μέχρι το Σεπτέμβριο του 2009 και για μια περίοδο πολλών ετών, οι αξιωματικοί υπηρεσίας καθορίστηκαν να εργάζονται σε ωράρια βάρδιας, δηλαδή σε κάθε Πυροσβεστικό Σταθμό υπήρχε για όλο το 24ωρο αξιωματικός υπηρεσίας. Φαίνεται πως από το Σεπτέμβριο του 2009 η ηγεσία της Π.Υ πήρε απόφαση να αλλάξει τα ωράρια εργασίας των αξιωματικών υπηρεσίας, ώστε να εργάζονται από η ώρα 7 το πρωί ως η ώρα 7 το βράδυ, 12ωρο, μέρα παρά μέρα. Την δε νύκτα ο αξιωματικός υπηρεσίας βρισκόταν εν αναμονή (on call), που σήμαινε πως δεν βρισκόταν τα βράδια στο Σταθμό και όταν υπήρχε περιστατικό καλείτο να προσέλθει από όπου και αν βρισκόταν.

Αυτή η αλλαγή πολιτικής, σύμφωνα με τα όσα κατέθεσε ενώπιον της Επιτροπής ο Υπαστυνόμος της Π.Υ. κ. Θεοφίλου, προκάλεσε σε κάποιο χρόνο αντιδράσεις στους υπαστυνόμους που εκτελούσαν χρέη αξιωματικού υπηρεσίας και το θέμα τέθηκε στο Σύνδεσμο Αστυνομίας και συζητήθηκε επανειλημμένα. Ο Διευθυντής της Πυροσβεστικής κ. Νικολάου όσο και ο υποδιευθυντής κ. Χαραλάμπους στην τελευταία συνάντηση του προεδρείου του Συνδέσμου το Μάιο του 2011, όπου τέθηκε ότι η ανυπαρξία αξιωματικού υπηρεσίας πρώτης ανταπόκρισης μέσα στους Σταθμούς τις νύχτες είναι

επικίνδυνη και ενδεχόμενα να δημιουργήσει πρόβλημα στην ορθή ανταπόκριση της Π.Υ, δεν δέχθηκαν οποιαδήποτε αλλαγή του τρόπου λειτουργίας του συστήματος αναμονής.

Με βάση το άρθρο 51 του περί Αστυνομίας Νόμου, φαίνεται να έχει τη σημασία της η προϋπάρχουσα πολιτική που ήθελε σε κάθε πυροσβεστικό Σταθμό να υπάρχει αξιωματικός καθ' όλο το εικοσιτετράωρο. Σε τέτοια περίπτωση θα υπήρχε στο συμβάν της ΝΒΕΦ αξιωματικός, υπαστυνόμος συνήθως, ο οποίος με την μεγαλύτερη πείρα του και το γεγονός ότι θα βρισκόταν στα μετόπισθεν του συμβάντος θα μπορούσε να εκτιμήσει καλύτερα και πιο ψύχραιμα την κατάσταση και να συντονίζει καλύτερα τις δυνάμεις που βρίσκονται στο συμβάν.

Ευθύνες

Ως θέμα κοινής λογικής και σύμφωνα με τον τρόπο δράσης της Πυροσβεστικής αλλά και τα εγχειρίδια που χρησιμοποιούνται από τα μέλη της Π.Υ., τόσο ο Διοικητής της ΕΜΑΚ κ. Λοιζίδης όσο και ο Βοηθός Διευθυντής Π.Υ. κ. Χαραλάμπους και εκ των υστέρων ο Διοικητής Π.Υ. κ. Νικολάου, θα έπρεπε όχι μόνο να ενημερώσουν όλους τους πυροσβέστες για την επιθεώρηση που έγινε και τα ευρήματα αυτής, ασχέτως αν η Π.Υ. βρέθηκε εκεί καθυστερώντας ή άλλως πως, αλλά θα έπρεπε να καταστρώσουν και σχέδιο δράσης για το πως θα έπρεπε οι πυροσβέστες να δράσουν σε περίπτωση νέας έκρηξης ή ανάφλεξης. Ήταν καθαρό στο μυαλό τους ότι έγινε έκρηξη σε ένα εμπορευματοκιβώτιο και ότι όλα τα εμπορευματοκιβώτια ήταν κάτω από τις ίδιες καιρικές συνθήκες και άρα υπήρχε η σχεδόν σίγουρη πιθανότητα έκρηξης ή έστω ανάφλεξης. Αυτό το ενδεχόμενο αναπόφευκτα θα οδηγούσε σε πυρκαγιά και άρα θα καλείτο και πάλι η πυροσβεστική και συγκεκριμένα η ΕΜΑΚ. Και επειδή ήταν ξεκάθαρο ότι αφορούσε μεγάλο αριθμό εμπορευματοκιβωτίων και εκρηκτικές ύλες που τυγχάνουν ειδικού χειρισμού βάσει του « ERGO», όφειλαν να ενημερωθούν για τον τρόπο αντιμετώπισης τέτοιων πυρκαγιών και να ενημερώσουν ακολούθως και όλο το προσωπικό σε περίπτωση που θα γινόταν στο μέλλον παρόμοιο περιστατικό.

Ουδμία ενημέρωση έγινε από την Πυροσβεστική Υπηρεσία στον Αρχηγό Αστυνομίας ή στον Βοηθό Αρχηγό Υποστήριξης ή στον Πολιτικό Προϊστάμενο τους, τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, αναφορικά/σχετικά με τη Σύσκεψη της 6^{ης} Ιουλίου 2011 και τα αποτελέσματα της.

6. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ

Στο κεφάλαιο αυτό οι περιπτώσεις του Υπουργού Εξωτερικών, του Υπουργού Άμυνας και του Προέδρου της Δημοκρατίας αντιμετωπίζονται αποκλειστικά από την πολιτική οπτική γωνία. Με άλλα λόγια, ασχολούμαι με τις ενδεχόμενες πολιτικές τους ευθύνες, και όχι με ο,τιδήποτε άλλο. Οποιοσδήποτε αναφορές σε πράξεις, ενέργειες και παραλείψεις τους θα πρέπει να γίνουν αντιληπτές με αυτή την έννοια και μόνο.

6.1 Υπουργός Εξωτερικών

Ο Υπουργός Εξωτερικών είναι ο αξιωματούχος του Κράτους που έχει την ευθύνη εφαρμογής της εξωτερικής πολιτικής του Κράτους, υπό την εποπτεία και τις οδηγίες (εκεί όπου υπάρχουν) του Υπουργικού Συμβουλίου και του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Στο σύγχρονο κόσμο, θέματα της εξωτερικής πολιτικής δεν είναι απομονωμένα από το υπόλοιπο φάσμα της πολιτικής ούτε και μπορεί να αγνοηθεί ο αλληλοσυσχετισμός της εξωτερικής πολιτικής και διπλωματικών σχέσεων αφενός και θεμάτων εσωτερικής διακυβέρνησης και ιδιαίτερα άμυνας και ασφάλειας αφετέρου.

Επίσης, ο Υπουργός Εξωτερικών, πέραν από τις συγκεκριμένες αρμοδιότητές του, είναι και μέλος της Κυβέρνησης και έχει την υποχρέωση να συνεργάζεται και να συντονίζεται με άλλους Υπουργούς και κρατικούς αξιωματούχους, ειδικά σε σχέση με θέματα που συνδυάζουν πτυχές εξωτερικής πολιτικής με άλλα συναφή ζητήματα, όπως θέματα άμυνας και ασφάλειας. Περαιτέρω, ο Υπουργός Εξωτερικών θα πρέπει να έχει ιδιαίτερα στενή σχέση και συνεργασία με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τους συνεργάτες του Προέδρου, ιδιαίτερα το Διευθυντή του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου. Είναι ευκόλως κατανοητό τι μπορεί να συμβεί όταν υπάρχουν διάφορα

πρόσωπα που χειρίζονται λεπτά θέματα εξωτερικής πολιτικής, χωρίς στενό συντονισμό μεταξύ τους.

Η Κύπρος είναι πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι, φυσικά, και μέλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στο Συμβούλιο Ασφαλείας του οποίου συχνά προσφεύγει και τα ψηφίσματα του οποίου πάντοτε επικαλείται. Είναι αυτονόητο ότι η Κυπριακή Δημοκρατία θα πρέπει να συμμορφώνεται όχι μόνο με τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών αλλά και με τις Κοινές Θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι επίσης σημαντικό η συμμόρφωση αυτή να γίνεται άμεσα και ενεργώς, και όχι με καθυστέρηση ή διότι εκ των πραγμάτων δεν υπάρχει άλλη επιλογή. Με βάση το υλικό και την αναντίλεκτη μαρτυρία δύο έμπειρων διπλωματών ενώπιόν μου (Μηνάς Χατζημιχαήλ και Κώστας Μιλτιάδης), η Κυβέρνηση απέτυχε να πράξει είτε το ένα είτε το άλλο, με αποτέλεσμα να τρωθεί η αξιοπιστία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η ολιγωρία της Κυπριακής Δημοκρατίας στο χώρο αυτό βαρύνει τον Υπουργό Εξωτερικών.

Όσο αφορά τα Ηνωμένα Έθνη, ήταν ολοφάνερο από την αρχή ότι το φορτίο καλυπτόταν από τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Στις 3.2.2009, ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Δημοκρατίας στα Ηνωμένα Έθνη αποστέλλει επιστολή στην αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων με την οποία τον πληροφορεί ότι η Κυπριακή Δημοκρατία «δεν έχει τις δυνατότητες για ασφαλή φύλαξη και διάθεση του φορτίου», με τον τρόπο αυτό καθιστώντας σαφές την προτίμηση της να μην προχωρήσει σε κατακράτηση του φορτίου. Στην ίδια επιστολή, αναφέρεται σε υποσημείωση ότι η Κυπριακή Δημοκρατία έχει λάβει νομικές γνωματεύσεις ότι το φορτίο δεν καλύπτεται από τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας καθότι, κατά την άποψη της, οι απαγορευτικές πρόνοιες των σχετικών ψηφισμάτων δεν καλύπτουν συμβατικά όπλα, κάτι τελείως ανεδαφικό. Ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Δημοκρατίας πριν την αποστολή της επιστολής εξέφρασε τη διαφωνία του, υποδεικνύοντας ότι η προταθείσα ερμηνεία ήταν παντελώς λανθασμένη. Το Υπουργείο Εξωτερικών επιμένει όμως, με αποτέλεσμα η επιστολή ημερ. 3.2.2009 να αποσταλεί όπως ετοιμάστηκε στη Λευκωσία, με την προσθήκη στην επιστολή

της φράσης «κατόπιν οδηγιών της Κυβέρνησης μου» που υποδεικνύει έμμεσα τη διαφωνία του Μόνιμου Αντιπροσώπου της Κύπρου με τη θέση που υιοθέτησε το Υπουργείο Εξωτερικών (και συγκεκριμένα ο Υπουργός Εξωτερικών). Όπως ανεμένετο, η Επιτροπή Κυρώσεων στις 6.2.2009 κρίνει ότι τα απαγορευτικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας καλύπτουν πολεμικό υλικό κάθε είδους (συμπεριλαμβανομένου του σχετικού φορτίου) και εκφράζει τη θέση ότι εφόσον η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έχει τις δυνατότητες για ασφαλή αποθήκευση, φύλαξη ή διάθεση του φορτίου, θα πρέπει η ίδια η Δημοκρατία να ερευνήσει την πιθανότητα εξασφάλισης βοήθειας από άλλα κράτη. Η Κυπριακή Δημοκρατία, με επιστολή της ημερ. 12.2.2009, σε πλήρη αντίθεση με το περιεχόμενο της προηγούμενης επιστολής της ημερ. 3.2.2009, υιοθετεί τώρα (δηλαδή στις 12.2.2009) τη θέση ότι «η Κυπριακή Δημοκρατία έχει καταφέρει να υπερπηδήσει τις αρχικές αναμενόμενες δυσκολίες και έχει διασφαλίσει επαρκείς και κατάλληλες εγκαταστάσεις για την ασφαλή αποθήκευση του φορτίου», με συνεπακόλουθο ότι δεν είναι ανάγκη να αναζητηθεί η βοήθεια τρίτων χωρών. Και η επιστολή αυτή αποστέλλεται, με τις ρητές οδηγίες του Υπουργού Εξωτερικών. Η αντιφατική αυτή στάση όχι μόνο αιφνιδιάζει αλλά φυσικά και δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, καθότι ουδεμία επαρκής και κατάλληλη αποθήκευση του φορτίου έλαβε χώρα. Το αναπόφευκτο αποτέλεσμα δεν είναι μόνο η μείωση της αξιοπιστίας της Κυπριακής Κυβέρνησης αλλά και η συνειδητή παραπλάνηση της Επιτροπής Κυρώσεων (που είναι όργανο των Ηνωμένων Εθνών). Επίσης, η Κυπριακή Δημοκρατία δεν εκμεταλλεύεται τη σαφέστατη ετοιμότητα και προθυμία τρίτων χωρών καθώς επίσης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης να βοηθήσουν με τη μετακίνηση ή διάθεση του φορτίου.

Ακόμη πιο μεμπτή ήταν η συμπεριφορά της Κυπριακής Δημοκρατίας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε τρεις συναντήσεις ενώπιον της Επιτροπής Πολιτικής και Ασφάλειας (ΕΠΑ) (στις 5, 6 και 10.2.2009), υποδείχθηκε στον Κύπριο αντιπρόσωπο ότι οι Κοινές Θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί του θέματος ήταν ακόμη πιο σαφείς (και περισσότερο αυστηρές) από εκείνες του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και ότι η Κύπρος ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης έπρεπε να δηλώσει «ευθαρσώς

και χωρίς περιστροφές» ότι, πέραν των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας για το Ιράν, θα σεβόταν και θα εφαρμόζε τις Κοινές Θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι οδηγίες του Κύπριου αντιπρόσωπου (από τον Υπουργό Εξωτερικών) ήταν να μην πράξει κάτι τέτοιο και συνεπώς να μην δώσει την αναμενόμενη διαβεβαίωση, αλλά να περιοριστεί στο περιεχόμενο της Ανακοίνωσης που είχε εκδώσει το Υπουργείο Εξωτερικών στις 3.2.2009 και να τονίσει (μόνο) ότι η Κυπριακή Δημοκρατία «θα δράσει στη βάση των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας και με γνώμονα το διεθνές δίκαιο», **με τον τρόπο αυτό διαφοροποιώντας σαφώς τη στάση της Κυπριακής Δημοκρατίας από αυτή των άλλων μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.** Η στάση της Κυπριακής Δημοκρατίας δημιούργησε δυσφορία μεταξύ των εταίρων της, καθότι ουσιαστικά η Κυβέρνηση αρνήθηκε να δηλώσει σεβασμό προς τις αυτονόητες δεσμεύσεις και υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τελικά, στις 10.2.2009, η Τσεχική Προεδρία προέβη σε διάβημα προς το Υπουργείο Εξωτερικών, με αποτέλεσμα στο σημείο αυτό (και μετά την τοποθέτηση της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων στις 6.2.2009) η Κυπριακή Δημοκρατία να δηλώσει προσήλωση στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη αλλά μόνο αφού τα πράγματα έφθασαν στα άκρα με το πρωτοφανές για τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαινόμενο η προεδρία να προβεί σε διάβημα σε κράτος-μέλος. Πέραν αυτού, η Κυπριακή Δημοκρατία δεν εκμεταλλεύτηκε τις επανειλημμένες «δηλώσεις πρόθεσης» τριών εταίρων της στην ΕΠΑ, και συγκεκριμένα της Γαλλίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας, να προσφέρουν κάθε βοήθεια και αρωγή στην Κυπριακή Δημοκρατία σε περίπτωση που η Κυπριακή Κυβέρνηση ζητούσε κάτι τέτοιο.

Απόλυτα αδικαιολόγητη και πρωτοφανής ήταν η στάση του Υπουργού Εξωτερικών κατά την περίοδο Ιανουαρίου 2011 μέχρι και τον Ιούλιο του 2011, όταν η παράκληση της Ομάδας Εμπειρογνομόνων της Επιτροπής Κυρώσεων να επισκεφθεί την Κύπρο και να συλλέξει πληροφορίες για το φορτίο αντιμετωπίστηκε αρνητικά, με αποτέλεσμα η επίσκεψη θεσμικού οργάνου των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο για επιθεώρηση του φορτίου να μην πραγματοποιηθεί. Όχι μόνο αυτό, αλλά η Κύπρος είναι ίσως η μόνη χώρα

που δεν ανταποκρίθηκε θετικά στην παράκληση της Ομάδας Εμπειρογνομώνων για παροχή πληροφοριών αναφορικά με το φορτίο. Ασχολούμαι με το θέμα αυτό στη συνέχεια, αλλά η στάση του Υπουργείου Εξωτερικών και προσωπικά του Υπουργού Εξωτερικών σε σχέση με το θέμα αυτό όχι μόνο ξενίζει αλλά και εξοργίζει.

Ποία ήταν η βασική πολιτική του Υπουργού Εξωτερικών σε σχέση με το διερεύνηση θέμα; Όπως προκύπτει από το πρακτικό της συνάντησης των Προέδρων Χριστόφια και Assad ημερ. 31.8.2009 στη Δαμασκό, η **διαβεβαίωση** του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας ήταν ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση «απεφάσισε να κρατήσει και να φυλάξει το φορτίο μέχρις ότου να μπορεί να το επιστρέψει στη Συρία ή το Ιράν». Δεν μπορεί να υποστηριχτεί η θέση ότι ο Υπουργός Εξωτερικών δεν είχε γνώση των διαβεβαιώσεων αυτών. Μεταξύ άλλων, ήταν παρών στη συγκεκριμένη συνάντηση. Θεωρητικά, υπάρχουν δύο ενδεχόμενα, *είτε* να γνώριζε και να συμφωνούσε με την εκφρασθείσα πολιτική του Προέδρου της Δημοκρατίας *είτε* να γνώριζε και να διαφωνούσε. Στην πρώτη περίπτωση, έχει ευθύνη για τη διαμόρφωση και διατύπωση της πολιτικής αυτής, με όλα τα συνεπακόλουθα. Στη δεύτερη περίπτωση, έχει ευθύνη διότι ανέχθηκε, χωρίς διαφωνία ή διαφοροποίηση, τη διαμόρφωση και διατύπωση από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας μιας πολιτικής προσέγγισης που περιόριζε την κυριαρχική δυνατότητα της Κύπρου για άμεση απαλλαγή της από το φορτίο π.χ. μέσω εκποίησης ή/και καταστροφής ή/και παράδοσης του σε τρίτη χώρα/οργανισμό. Το βασικό στοιχείο που αβίαστα προκύπτει είναι ότι ο Υπουργός Εξωτερικών έχει σαφέστατη ευθύνη για την πολιτική που εκφράσθηκε από τον Πρόεδρο Χριστόφια στη συνάντησή του με τον Πρόεδρο Assad.

Όπως αναφέρω σε άλλο μέρος του Πορίσματος δέχομαι ότι μπορεί να μην υπήρχε πρόθεση το φορτίο να επιστραφεί στη Συρία ή το Ιράν. Και όμως δόθηκαν κατά τη συνάντηση Χριστόφια – Assad στις 31.8.2009 σαφείς «διαβεβαιώσεις» ότι το φορτίο θα παρέμενε στην Κύπρο μέχρι να καταστεί δυνατή η επιστροφή του στη Συρία ή το Ιράν. Επομένως, αυτές οι «διαβεβαιώσεις» καθόριζαν και διαμόρφωναν, τουλάχιστο για την περίοδο

που θα ακολουθούσε, την επίσημη πολιτική του κράτους. Αυτό επιβεβαιώνεται και από την Κατάθεση του κ. Κυπριανού ενώπιον μου, ότι δηλαδή «για μας οι πολιτικοί λόγοι επέβαλλαν να κρατήσουμε το φορτίο στην Κύπρο». Δηλαδή, η πολιτική της Κυβέρνησης, όπως καθορίστηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και έγινε πλήρως αποδεκτή από τον Υπουργό Εξωτερικών, ήταν η επ'αόριστο παραμονή του φορτίου στην Κύπρο, χωρίς να εκποιείται, χωρίς να καταστρέφεται και χωρίς να παραδίδεται σε τρίτη χώρα. Αυτό το πλαίσιο διπλωματικής πολιτικής απέβη πολύ δυσμενές για την Κύπρο, συμβάλλοντας άμεσα στη φονική έκρηξη και τις οδυνηρές επιπτώσεις της.

Ο κ. Μάρκος Κυπριανού, στην Κατάθεση του ενώπιον μου, επικαλείται για την πιο πάνω πολιτική «την ανάγκη για πολιτικές ισορροπίες» και το ότι «οι πολιτικοί κίνδυνοι για την Κύπρο δεν εξέλειπαν». Αυτό το σκεπτικό ουδόλως ικανοποιεί. Οι διαβεβαιώσεις και υποσχέσεις του Προέδρου Χριστόφια προς τον Πρόεδρο Assad είχαν σαν αποτέλεσμα τον εγκλωβισμό της Κυπριακής Κυβέρνησης (και σίγουρα του Υπουργείου Εξωτερικών) σε ένα πλαίσιο απραξίας και διαιώνισης της υφισταμένης κατάστασης, δηλαδή την παραμονή του φορτίου στην Κύπρο χωρίς να επιδιώκεται η καταστροφή του. Ο Υπουργός Εξωτερικών όχι μόνο δεν εξέφρασε οποιαδήποτε αντίθεση στην πολιτική αυτή, αλλά ακόμα φαίνεται να την υποστηρίζει.

Ανεξάρτητα από τα πιο πάνω, στην παρούσα περίπτωση το ολιγότερο που μπορεί να πει κάποιος είναι ότι δεν φαίνεται να υπήρχε ικανοποιητικός συντονισμός μεταξύ του Υπουργού Εξωτερικών και του Προέδρου της Δημοκρατίας αναφορικά με το υπό διερεύνηση θέμα. Σαφώς προκύπτει από τη μαρτυρία ενώπιον μου ότι δεν υπήρχε ο αναγκαίος και στενός συντονισμός και συνεργασία μεταξύ του Υπουργού Εξωτερικών αφενός και του Διευθυντή του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας αφετέρου. Δεν υπήρχαν σαφείς παράμετροι της μεταξύ τους συνεργασίας ούτε και είναι καθαρό σε ποια θέματα θα λάμβανε την πρωτοβουλία ο ένας ή ο άλλος. Ούτε υπήρχε ικανοποιητική αλληλοενημέρωση μεταξύ τους, υπό τη μορφή μνημονίων ή πρακτικών όπου να καταγράφεται η συγκεκριμένη πολιτική

προσέγγιση που θα ακολουθείτο σε σχέση με κάποιο θέμα, όπως το υπό μελέτη ζήτημα. Δεν υπάρχει οποιαδήποτε ένδειξη στο μαρτυρικό υλικό ενώπιον μου ότι τα πρόσωπα που έχουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση και/ή εφαρμογή της εξωτερικής πολιτικής του κράτους (πρώτιστα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Υπουργός Εξωτερικών, ο Διευθυντής του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου και ανώτεροι λειτουργοί του Υπουργείου Εξωτερικών) συζήτησαν, προβληματίστηκαν και διαμόρφωσαν με προσοχή και περίσκεψη τους διπλωματικούς χειρισμούς της Κυβέρνησης σε σχέση με τα ιδιαίτερα ευαίσθητα θέματα που προέκυψαν από την εκφόρτωση και την κατάσχεση του φορτίου στην Κύπρο. Δέχομαι ότι στην αρχή (και συγκεκριμένα πριν την άφιξη του φορτίου στην Κύπρο) η Κυβέρνηση ενήργησε έστω και απρόθυμα σε συμμόρφωση με τα ψηφίσματα και επιταγές του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δέχομαι ότι η πολιτική απόφαση του Προέδρου για κατακράτηση του φορτίου στην Κύπρο ήταν «ορθή» (υπό την έννοια ότι ήταν ευθυγραμμισμένη με τη διεθνή έννομη τάξη). Η εκφόρτωση όμως των εμπορευματοκιβωτίων αποτέλεσε όχι το τέλος αλλά την αρχή του προβλήματος. Είναι από το σημείο αυτό που έπρεπε να επιδειχθεί η αναγκαία διπλωματική δεξιοτεχνία (για να αντιμετωπισθούν τα διάφορα προβλήματα εξωτερικής πολιτικής) και η μέγιστη προσοχή στη φύλαξη του φορτίου (για να ελαχιστοποιηθούν και να εξουδετερωθούν οι οποιοδήποτε κίνδυνοι που συνεπάγεται η παρουσία του φορτίου στην Κύπρο). Δυστυχώς, σε σχέση με το ύψιστο αυτό θέμα, δεν επεδείχθη ούτε το ένα ούτε το άλλο.

Κρίνω ότι, κατά πάντα ουσιώδη χρόνο, η Κυπριακή Δημοκρατία μπορούσε να εξασφαλίσει τη βοήθεια τρίτων για παροχή βοήθειας και αρωγής, κάθε μορφής, σε σχέση με το φορτίο. Κάτι τέτοιο δεν έγινε. Δεν αποτελεί δικαιολογία ότι δεν υπήρξε «συγκεκριμένη» προσφορά βοήθειας προς την Κυπριακή Δημοκρατία. Είναι φανερό ότι εάν η Κυβέρνηση ζητούσε ή διερευνούσε την πιθανότητα εξασφάλισης αρωγής από άλλες χώρες, πρώτιστα τους εταίρους της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τέτοια αρωγή θα προσφερόταν χωρίς οποιαδήποτε δυσκολία. Η μαρτυρία γι' αυτό, τόσο στο

πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι σαφέστατη και αδιαμφισβήτητη.

Επίσης, όπως σαφέστατα προκύπτει από τη μαρτυρία ενώπιον μου, δεν υπήρχε οποιοσδήποτε συντονισμός ενεργειών μεταξύ των Υπουργών Εξωτερικών και Άμυνας. Όχι μόνο δεν υπήρχε συντονισμός και συνεργασία μεταξύ τους, αλλά υπήρχαν διαφορετικές προσεγγίσεις. Η πρώτη και τελευταία φορά που φαίνεται να παρέστησαν σε κοινή σύσκεψη για το μέλλον του φορτίου μετά την άφιξή του στην Κύπρο είναι η 7.2.2011, όταν και πάλι η προσπάθεια να λυθεί το πρόβλημα τελικώς και οριστικώς προσκρούει στην αντίδραση του Υπουργού Εξωτερικών. Ούτε ο ένας ούτε ο άλλος ενημερώνει σχετικά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Η ευθύνη τόσο για την έλλειψη συντονισμού και συνεργασίας όσο και για τη μη ενημέρωση του Προέδρου ανήκει και στους δύο.

Η βασική θέση του κ. Μάρκου Κυπριανού ενώπιον μου ήταν ότι η αρμοδιότητα φύλαξης ανήκε στο Υπουργείο Άμυνας και ότι το Υπουργείο Εξωτερικών «ουδένα ρόλο ή λόγο είχε για το θέμα». Ο κ. Κυπριανού, χαρακτηριστικά, ανέφερε στην Κατάθεση του ότι

«είναι η θέση μου ότι η έκρηξη ήταν το τραγικό αποτέλεσμα του τρόπου φύλαξης και διαχείρισης της αποθήκευσης του φορτίου και τούτο δεν έχει καμιά άμεση σχέση με την πολιτική απόφαση για κατάσχεση του φορτίου και αποθήκευση του στην Κύπρο. Υπενθυμίζω ότι ο Πρόεδρος ενημέρωσε ότι είχε τη διαβεβαίωση των ειδικών του ΓΕΕΦ ότι το υλικό μπορούσε να αποθηκευτεί με ασφάλεια».

Επίσης, ο κ. Κυπριανού ισχυρίζεται ότι εάν

«ο Υπουργός Άμυνας θεωρούσε ότι για λόγους ασφάλειας έπρεπε να αλλάξει ο χειρισμός του φορτίου ή αν διαφωνούσε με τη θέση του Υπουργείου Εξωτερικών ότι οι πολιτικοί λόγοι δεν έχουν αλλάξει, ο Υπουργός Άμυνας έπρεπε να έφερνε το θέμα στο Υπουργικό Συμβούλιο ή να το θέσει στον Πρόεδρο».

Με άλλα λόγια, ο κ. Κυπριανού δεν αποδέχεται οποιαδήποτε ευθύνη για το ότι συνέβη μετά την κατακράτηση και κατάσχεση του φορτίου. Δεν μπορώ να

αποδεχτώ τη θέση του κ. Κυπριανού. Ειδικά, δεν αποδέχομαι τη θέση του κ. Κυπριανού ότι η ευθύνη του Υπουργείου του και του ιδίου έληξε με την άφιξη του φορτίου στην Κύπρο και ότι ο ίδιος ουδεμία ευθύνη ή αρμοδιότητα είχε σε σχέση με το θέμα κατά την περίοδο που ακολούθησε. Σημειώνω τα ακόλουθα:

- (i) Το φορτίο είχε κατασχεθεί στο πλαίσιο αποφάσεων και ενεργειών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Το Υπουργείο Εξωτερικών παρέμεινε υπεύθυνο για διάφορες πτυχές του θέματος, όπως αβίαστα προκύπτει από τα έγγραφα ενώπιόν μου.
- (ii) Ο Υπουργός Εξωτερικών έλαβε μέρος σε συναντήσεις και συσκέψεις αναφορικά με το θέμα του φορτίου. Η θέση του Υπουργείου ήταν ότι «**πολιτικοί λόγοι**» επέβαλλαν τη συνέχιση του χειρισμού του θέματος (που ακολουθείτο μέχρι τότε). Επομένως, ο «χειρισμός του θέματος» (δηλαδή η συνέχιση της απαράδεκτης κατάστασης της αποθήκευσης των πυρομαχικών στο χώρο όπου είχαν τεθεί από την αρχή) οφειλόταν, σε πολύ μεγάλο βαθμό, στη θέση και τοποθετήσεις του Υπουργού Εξωτερικών και του Υπουργείου του. Έστω και αν ο Υπουργός Εξωτερικών ή ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εξωτερικών δεν εννοούσαν με τη φράση «χειρισμός του θέματος» τη συνέχιση της τότε υφισταμένης απαράδεκτης κατάστασης, δηλαδή της υπαίθριας εναπόθεσης του φορτίου, είναι αυτό που θα κατανοούσαν αυτοί που άκουαν ή διάβαζαν τη φράση αυτή. Εάν ο Υπουργός ή ο Γενικός Διευθυντής είχαν κάτι άλλο υπόψη, είχαν την υποχρέωση να καταστήσουν αυτό σαφές. Έστω και αν αποδεχτώ ότι ο Υπουργός Εξωτερικών αναφερόταν σε κάτι άλλο, θέλω να υποδείξω ότι η χρησιμοποίηση ασαφών εκφράσεων συνήθως δεν βοηθά αλλά μπορεί να μεταδώσει κάτι διαφορετικό από αυτό που ενδόμυχα εννοούσαν αυτοί που τις διατύπωσαν. Επιστολές και αναφορές σε σχέση με το εκρηκτικό φορτίο δεν έπρεπε να συντάσσονται με τον τρόπο που διατυπώνονται «διπλωματικά μηνύματα» αλλά με την καθαρότητα που επέβαλλε η σοβαρότητα του θέματος και ο κίνδυνος για τις ζωές αθώων πολιτών. Το γεγονός παραμένει ότι το Υπουργείο Εξωτερικών,

χρησιμοποιώντας τη φράση «πολιτικοί λόγοι», διαδραμάτισε καθοριστικό λόγο στη συνέχιση του χειρισμού του θέματος ως είχε, δηλαδή στη συνέχιση της υπαίθριας εναπόθεσης του φορτίου στη Ναυτική Βάση στο Μαρί. Η ευθύνη του Υπουργού Εξωτερικών για την εξέλιξη των πραγμάτων ήταν, δυστυχώς, καθοριστική, οδηγώντας το λιγότερο σε παρατεταμένη κυβερνητική απραξία σε σχέση με την τύχη του φορτίου και συμβάλλοντας στην καταστροφή της 11^{ης} Ιουλίου 2011.

(iii) Τι εννοούσε το Υπουργείο Εξωτερικών με τη φράση «πολιτικοί λόγοι»; Το πιθανότερο σενάριο είναι ότι «οι πολιτικοί λόγοι» που επικαλείτο το Υπουργείο Εξωτερικών αναφέρονταν στη μη διασάλευση των σχέσεων της Κύπρου με ισλαμικές χώρες (και ειδικά τη Συρία και το Ιράν), εν όψει μάλιστα της πολιτικής γραμμής που υιοθέτησε ο Πρόεδρος Χριστόφιας στη συνάντησή του με το Πρόεδρο Assad στις 31.8.2009. Δεν μπορεί να αποδοθεί άλλη έννοια στη φράση «πολιτικοί λόγοι». Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε δώσει σαφέστατη διαβεβαίωση στον Πρόεδρο Assad ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση είχε αποφασίσει να κρατήσει το φορτίο «με στόχο την τελική επιστροφή του στη Συρία ή το Ιράν, μόλις αυτό καταστεί εφικτό». Ο Υπουργός Εξωτερικών γνώριζε αυτό και δεν εξέφρασε οποιαδήποτε διαφωνία. Είναι επομένως πλήρως συνυπεύθυνος για την πολιτική αυτή και για τα συνεπακόλουθα της. Όχι μόνο αυτό, αλλά οι προειδοποιήσεις ορισμένων για την επικινδυνότητα του φορτίου και οι εκκλήσεις των στρατιωτικών για λήψη τελικής απόφασης για την παραπέρα τύχη του φορτίου προσέκρουαν στην επίκληση από το Υπουργείο Εξωτερικών της φράσης «πολιτικοί λόγοι», με αποτέλεσμα να μην γίνεται τίποτε. Επαναλαμβάνω ότι έστω και εάν οι «διαβεβαιώσεις» του Προέδρου της Δημοκρατίας προς τον Πρόεδρο Assad δεν είχαν σκοπό την «υλοποίηση» τους, δηλαδή την επιστροφή σε κάποιο χρονικό σημείο του φορτίου στη Συρία ή το Ιράν (όπως ισχυρίστηκε ο Πρόεδρος), εντούτοις απετέλεσαν το πλαίσιο αναφοράς μετέπειτα κυβερνητικών χειρισμών, δηλαδή να συνεχισθεί ο υφιστάμενος χειρισμός του θέματος που συνεπάγετο (τουλάχιστο στα μάτια των εμπλεκομένων κρατικών

λειτουργιών) παραμονή του φορτίου εκεί και όπως ήταν χωρίς να επιχειρείται οποιαδήποτε διαφοροποίηση της κατάστασης.

(iv) Η βασική θέση του Υπουργού Εξωτερικών ήταν η κατά το δυνατό μεγαλύτερη καθυστέρηση, χωρίς να αλλάζει το status quo. Αυτή ήταν η σαφής πολιτική του Υπουργού Εξωτερικών τόσο καθ'όλη τη διάρκεια του 2010 όσο και κατά τη σύσκεψη της 7.2.2011. Όλες οι προσπάθειες του Υπουργού Άμυνας να τονίσει την επικινδυνότητα του φορτίου και να προωθήσει κάποια αποδεκτή διευθέτηση του θέματος προσέκρουαν στην πεισματική άρνηση του Υπουργού Εξωτερικών «να επιτρέψει» οποιαδήποτε αλλαγή στην υφισταμένη κατάσταση. Για την αδιανόητη καθυστέρηση που παρατηρήθηκε καταλογίζω σοβαρότητα ευθύνη στον Υπουργό Εξωτερικών.

(v) Ενδεικτική της ανευθυνότητας του Υπουργείου Εξωτερικών και του Υπουργού Εξωτερικών είναι η εξέλιξη με την προτεινόμενη επίσκεψη στην Κύπρο της Ομάδας Εμπειρογνομόνων για την Εφαρμογή των Κυρώσεων εναντίον του Ιράν. Η Συντονίστρια της Ομάδας επιθυμούσε να επισκεφθεί την Κύπρο, αρχικά το Μάρτιο του 2011, και να συναντηθεί με αρμόδιους λειτουργούς υπεύθυνους για την εφαρμογή των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας που αφορούσαν εφαρμογή κυρώσεων κατά του Ιράν. Η εισήγηση ήταν η Ομάδα να ενημερωθεί αναφορικά με το περιστατικό M/V Monchegorsk. Το Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, με οδηγίες του Υπουργού, πληροφόρησε τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία ότι η επίσκεψη έπρεπε **«να καθυστερήσει όσο το δυνατό περισσότερο**, ώστε να υπάρχει ο αναγκαίος χρόνος προετοιμασίας και συντονισμού των υπηρεσιών της Κυπριακής Δημοκρατίας επί του θέματος». Σε άλλο μήνυμα το Υπουργείο Εξωτερικών της Κύπρου τονίζει ότι **«η ουσία είναι να το καθυστερήσουμε (δηλαδή την επίσκεψη της Ομάδας) όσο γίνεται**, ώστε να προετοιμάσουμε/συντονίσουμε τις εδώ αρμόδιες υπηρεσίες. **Όσο πιο αργά τόσο το καλύτερο**». Οι οδηγίες αυτές δόθηκαν από τον Υπουργό Εξωτερικών. Η Συντονίστρια της Ομάδας επιμένει και τονίζει ότι θα πρέπει να γίνει η επίσκεψη στην Κύπρο

καθότι δεν μπορεί να γίνει η αναγκαία εργασία της επιθεώρησης από τη Νέα Υόρκη, εκφράζοντας επίσης την παράκληση να της σταλούν όλα τα αναγκαία στοιχεία σε σχέση με το κατασχεθέν φορτίο, συμπεριλαμβανομένων καταλόγου περιεχομένων των εμπορευματοκιβωτίων καθώς και πληροφοριών για οποιαδήποτε άλλα συναφή θέματα συμπεριλαμβανομένων του origin (προέλευση) του φορτίου, του destination (προορισμός) αυτού και άλλων συναφών στοιχείων. Ειδικά, η Συντονίστρια ζητά στοιχεία από οποιαδήποτε χημική ανάλυση που ενδεχόμενα να είχε γίνει καθώς και πληροφορίες για την πραγματική κατάσταση του φορτίου (**actual state of the cargo**). Η Μόνιμη Αντιπροσωπεία ειδοποίησε τη Συντονίστρια, σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Εξωτερικών, «ότι δεν ήταν εφικτή η επίσκεψη σε αυτό το reporting cycle της Επιτροπής». Η Μόνιμη Αντιπροσωπεία, με τρόπο υπεύθυνο, ενημερώνει το Υπουργείο Εξωτερικών ότι σε περίπτωση που η Κυπριακή Δημοκρατία δεν ανταποκριθεί,

«η Κύπρος [όχι μόνο] θα είναι η μόνη χώρα στην οποία καταγράφηκε περιστατικό παραβίασης των κυρώσεων που δεν θα έχει αποδεχθεί επίσκεψη της Ομάδας κατά την περίοδο πριν την παρουσίαση της σχετικής Έκθεσης στο ΣΑ ΟΗΕ τον προσεχή Ιούνιο, αλλά θα είναι και η μόνη χώρα στην οποία καταγράφηκε σοβαρό περιστατικό παραβίασης κυρώσεων, η οποία δεν θα έχει παράσχει στην Επιτροπή ολοκληρωμένη έκθεση για το θέμα, και λεπτομερή ευρήματα από την υπόθεση αυτή. Θεωρούμε ότι η σημασία και σοβαρότητα του θέματος είναι αυτονόητη».

Αποτέλεσμα είναι ότι δεν πραγματοποιήθηκε η επίσκεψη της Ομάδας στην Κύπρο και ότι δεν παρασχέθηκαν σε αυτή τα αναγκαία στοιχεία. Άκρως αποκαλυπτική είναι η αναφορά της Μόνιμης Αντιπροσωπείας στην επιστολή της ημερ. 3.6.2011 προς το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών.

«Επισημαίνεται τέλος η παράκληση του Panel of Experts της Επιτροπής αυτής να επισκεφθεί την Κύπρο μέσω επιστολής που σας διαβιβάστηκε στις 28 Ιανουαρίου 2011, η μεγάλη καθυστέρηση από πλευράς μας να ανταποκριθούμε στο αίτημα αυτό, η ξεκάθαρη θέση της Επιτροπής ότι επιθυμούσε να

συμπεριλάβει την Κύπρο στο πρώτο reporting cycle, η τελική άρνηση μας να αποδεχθούμε την εν λόγω επίσκεψη (παρόλη την ευελιξία της Επιτροπής για αλλαγή των ημερομηνιών) και τέλος, η αποτυχία να ανταποκριθούμε στην παράκληση της συντονίστριας της Επιτροπής για παροχή τουλάχιστο σχετικών στοιχείων που αφορούσαν την υπόθεση Mochegorsk. Όπως αναφέραμε σε προηγούμενο σχετικό μήνυμα μας, η σημασία της συνεργασίας, διαφάνειας, και ανταπόκρισης της Κυπριακής Δημοκρατίας στα αιτήματα επιτροπών που εφαρμόζουν κυρώσεις του ΣΑ ΟΗΕ είναι αυτονόητη.»

Συνοπτικά, η Ομάδα Εμπειρογνομώνων για την Εφαρμογή των Κυρώσεων ζήτησε, επανειλημμένα, να επισκεφθεί την Κύπρο για την επιθεώρηση, μεταξύ άλλων, του φορτίου. Το Υπουργείο Εξωτερικών έπραξε το κάθε τι για να αποτρέψει την επίσκεψη αυτή, επιτυχώς. Γιατί; Μια πιθανή απάντηση είναι, δυστυχώς, η ακόλουθη: Εάν η Ομάδα έβλεπε το φορτίο εκεί που ήταν, χωρίς σωστή φύλαξη και εκτεθειμένο στα καιρικά φαινόμενα, σχεδόν σίγουρα θα απαιτούσε τη λήψη των αναγκαίων μέτρων, ενδεχόμενα της καταστροφής του φορτίου και τουλάχιστο τη λήψη των αναγκαίων μέτρων ασφάλειας. Με τη σειρά του, αυτό θα απαιτούσε τη λήψη πολιτικών αποφάσεων που να δυσαρεστούσαν τη Συρία και το Ιράν. Επομένως, σε τελευταία ανάλυση, είναι η βασική πολιτική γραμμή επιδίωξης «ισορροπιών» (μεταξύ ΕΕ και Ηνωμένων Εθνών, από τη μια, και της Συρίας και του Ιράν, από την άλλη) που οδήγησε τον Υπουργό Εξωτερικών στις ενέργειες και αποφάσεις που ματαίωσαν την επίσκεψη της Ομάδας Εμπειρογνομώνων στην Κύπρο. Έστω όμως και εάν η πρόθεση του Υπουργού Εξωτερικών δεν ήταν η πιο πάνω, η τραγική αλήθεια παραμένει. Εάν η επίσκεψη της Ομάδας Εμπειρογνομώνων γινόταν μέχρι και τον Ιούνιο, η καταστροφική έκρηξη του Ιουλίου πολύ πιθανώς να αποτρεπόταν. Αποτελεί στίγμα επί του Υπουργείου Εξωτερικών (και ειδικά επί του Υπουργού Εξωτερικών) ο χειρισμός του θέματος αυτού. Επαναλαμβάνω ότι, έστω και εάν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν είχε ενημερωθεί για το συμβάν αυτό και ειδικά για τη ματαίωση της επίσκεψης της Ομάδας στην Κύπρο (και δεν έχω λόγο να αμφισβητήσω τούτο), η μόνη εξήγηση για όσα απαράδεκτα συνέβησαν είναι η πολιτική που είχε εκφρασθεί από τον Πρόεδρο Χριστόφια στη

συνάντηση του με τον Assad στις 31.8.2009 ότι το φορτίο θα παρέμενε στην Κύπρο μέχρι να καταστεί δυνατή η επιστροφή του στη Συρία ή το Ιράν. Καταληκτικά, είναι η ολότελα λανθασμένη πολιτική της «αναζήτησης ισορροπιών» (ιδιαίτερα με τον τρόπο που έγινε) που οδήγησε στη ματαίωση της επίσκεψης της Ομάδας Εμπειρογνομώνων στην Κύπρο και στην παράλειψη παροχής σε αυτούς των αναγκαίων πληροφοριών, πριν την καταστροφική έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου 2011.

(vi) Πέραν των πιο πάνω και ανεξάρτητα από αυτά, είναι αδιανόητο ο Υπουργός Εξωτερικών να μη γνώριζε που αποθηκεύθηκε το φορτίο ή τι περιείχε. **Δεν έχω αμφιβολία ότι γνώριζε και τα δυο καλά.** Εν πάση περιπτώσει, έστω και εάν δεν γνώριζε επακριβώς (με την υποκειμενική έννοια) η οποιαδήποτε άγνοια δεν αποτελεί ούτε υπεράσπιση ούτε δικαιολογία. Η κατοχή υπουργικού αξιώματος δεν προσδίδει μόνο αίγλη και ωφελήματα αλλά και θα πρέπει να συνοδεύεται από ενεργό ενάσκηση των καθηκόντων του κατόχου του αξιώματος, από συνεχή εργασία, από στενή παρακολούθηση όλων των εγχειρομένων θεμάτων (ιδιαίτερα εκείνων που ενέχουν κίνδυνο για τους πολίτες) καθώς και από αίσθημα θεσμικής και προσωπικής ευθύνης. Εν πάση περιπτώσει, θεωρώ ότι ο Υπουργός Εξωτερικών γνώριζε όλα τα αναγκαία στοιχεία που συνέθεταν το πρόβλημα.

Θεωρώ ότι ο Υπουργός Εξωτερικών φέρει σοβαρή ευθύνη για την τραγωδία που επισυνέβη. Καταληκτικά και συνοπτικά, τονίζω ιδιαίτερα τα πιο κάτω:

(α) Φαίνεται ότι ο Υπουργός Εξωτερικών ήταν κοινωνός αν όχι συνδιαμορφωτής της πολιτικής του Προέδρου της Δημοκρατίας, όπως εκφράστηκε στη συνάντηση με τον Πρόεδρο Assad στις 31.8.2009, ότι δηλαδή η πολιτική του Κυπριακού Κράτους ήταν το φορτίο να παραμείνει στην Κύπρο μέχρι να καταστεί δυνατή η παράδοση του στη Συρία ή το Ιράν. Μια τέτοια πολιτική δέσμευση (προς τον Πρόεδρο Assad) αποκλείει όχι μόνο παράδοση του φορτίου σε τρίτους αλλά και καταστροφή του εντός Κύπρου. Η πολιτική αυτή κρίνεται ανεύθυνη, διότι βρίσκεται σε ουσιαστική αντίθεση με τις πρόνοιες των

ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και με τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και επίσης δεν εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον της Κυπριακής Δημοκρατίας. Εάν ο Υπουργός Εξωτερικών διατείνεται ότι δεν γνώριζε για την πολιτική αυτή πριν τη διατύπωση της στη συνάντηση με τον Assad, γιατί δεν παραιτήθηκε αμέσως μετά.

(β) Ανεξάρτητα από τη διαμόρφωση πολιτικής, ο Υπουργός Εξωτερικών επέδειξε αδράνεια, ολιγωρία και έλλειψη κάθε συναίσθησης του κατεπείγοντος του θέματος. Ειδικά μετά τις 7.2.2011, γνώριζε ή έπρεπε να γνωρίζει πολύ καλά τους τεράστιους κινδύνους που εγκυμονούσε η υπαίθρια αποθήκευση του φορτίου και είχε υποχρέωση, και ως Υπουργός Εξωτερικών και ως μέλος της Κυβέρνησης, να λάβει όλα τα μέτρα και να προβεί σε όλες τις αναγκαίες πρωτοβουλίες για άμεση, τελική και οριστική επίλυση του χρονίζοντος προβλήματος.

(γ) Και πάλι ανεξάρτητα από τη χάραξη πολιτικής, έπρεπε, στα 2½ χρόνια που παρήλθαν από την εκφόρτωση των εμπορευματοκιβωτίων στην Κύπρο, να εξευρεθεί, με την πρωτοβουλία ή τουλάχιστο τη συνδρομή του Υπουργείου Εξωτερικών, τελική και οριστική λύση για το φορτίο, είτε εκποίηση του είτε καταστροφή του είτε μεταφορά του εκτός Κύπρου είτε στη «χειρότερη περίπτωση» μετακίνηση από το Μαρί και ασφαλής φύλαξή του εντός Κύπρου. Μεταξύ άλλων, υπήρχε έλλειψη συντονισμού και αναγκαίας ενημέρωσης μεταξύ του Υπουργού Εξωτερικών και της Προεδρίας του Κράτους, ιδιαίτερα του ΔΔΓΠ. Ουδόλως υποστηρίζω ότι έπρεπε να παραγνωρισθούν τα διπλωματικά συμφέροντα του Κράτους ούτε και είναι έργο μου ο καθορισμός της ακολουθητέας πολιτικής προσέγγισης από την Κυβέρνηση στο χώρο των εξωτερικών και διπλωματικών σχέσεων της Δημοκρατίας. Αυτά είναι εξόχως πολιτικά θέματα, που θα πρέπει να χειρισθεί η εκλεγμένη ηγεσία του τόπου. Υπάρχουν όμως τρεις αναγκαίες και αυταπόδεικτες προϋποθέσεις: Πρώτο, ουδεμία πολιτική είτε στον τομέα

των διπλωματικών και εξωτερικών σχέσεων είτε σε θέματα εσωτερικής διακυβέρνησης μπορεί να υιοθετείται ή να προωθείται σε βάρος της ασφάλειας των πολιτών της Δημοκρατίας ή με ασύγγνωστη αμέλεια ή παραγνωρίζοντας σαφείς και υπαρκτούς κινδύνους για τη ζωή και την ασφάλεια των πολιτών. Δεύτερο, η οποιαδήποτε πολιτική δεν πρέπει να αντίκειται προς το διεθνές δίκαιο, τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών ή το Ευρωπαϊκό κεκτημένο. Τρίτο, η οποιαδήποτε πολιτική θα πρέπει να προωθείται με επάρκεια και συντονισμό. Θα πρέπει πρώτα να καθορίζεται σαφής πολιτική γραμμή, αφού ληφθούν υπόψη όλοι οι σχετικοί παράμετροι, και μετά η επιλεγείσα πολιτική θα πρέπει να προωθείται με εγρήγορση και αποτελεσματικότητα, με σκοπό την επίλυση του οποιουδήποτε προβλήματος (ιδιαίτερα όταν εμπλέκεται η ασφάλεια των πολιτών της Δημοκρατίας) το ενωρίτερο δυνατό. Δεν πρέπει να επιδεικνύεται ολιγωρία ή αδιαφορία ή αναβλητικότητα, ιδιαίτερα όταν παραμένει και αυξάνεται ο υπάρχων κίνδυνος για τους πολίτες.

Σε τελευταία ανάλυση, υπήρξαν σαφείς ενδείξεις και προειδοποιήσεις για την επικινδυνότητα του φορτίου και για τις καταστροφικές επιπτώσεις από μια έκρηξη. Όπως προκύπτει από τη μαρτυρία ενώπιόν μου, οι κίνδυνοι ήταν γνωστοί στον Υπουργό Εξωτερικών (ιδιαίτερα μετά τη σύσκεψη της 7.2.2011), ή τουλάχιστον έπρεπε να τους γνωρίζει και να τους αντιλαμβάνεται. Παρά ταύτα, ο Υπουργός Εξωτερικών ούτε προσπάθησε να επιφέρει ούτε συναίνεσε σε άμεση, τελική και οριστική επίλυση του προβλήματος. Αναντίλεκτα, η στάση του συνέβαλε τα μέγιστα στη διαιώνιση του προβλήματος και, κατ' επέκταση, στα τραγικά γεγονότα της 11^{ης} Ιουλίου 2011. Κατ' ουσία, για «πολιτικούς λόγους» υπεστήριζε την παραμονή της κατάστασης ως είχε. Έχει δοθεί ερμηνεία πιο πάνω του όρου «πολιτικοί λόγοι». Η παραμονή της κατάστασης ως είχε και η συνέχιση της υφισταμένης διαχείρισης του θέματος - που συνιστούσαν την προσέγγιση και πολιτική του Υπουργού και του Υπουργείου Εξωτερικών - οδήγησαν, μαζί με άλλους παράγοντες, στην τραγωδία στη Ναυτική Βάση στο Μαρί. Για τον Υπουργό Εξωτερικών, η βάση της πολιτικής του ήταν «η καθυστέρηση» και «η

εξασφάλιση χρόνου», ακόμη και μετά που οι κατ'ίσχυρισμό αντιδράσεις της Συρίας και του Ιράν κάμφθηκαν (το αργότερο το Σεπτέμβριο του 2010).

Με βάση τα πιο πάνω, θεωρώ ότι ο Υπουργός Εξωτερικών έχει σοβαρότατη πολιτική και πολιτειακή ευθύνη για το τραγικό συμβάν και τα επακόλουθά του. Καταλογίζω σοβαρότατη ευθύνη σε αυτόν για ανεπάρκεια, ολιγωρία, αδιαφορία και αναβλητικότητα στην αντιμετώπιση του όλου θέματος. Έκδηλα, η ευθύνη που καταλογίζω στον Υπουργό Εξωτερικών δεν είναι μόνο θεσμική αλλά και προσωπική.

6.2 Υπουργός Άμυνας

Ο Υπουργός Άμυνας έχει πρωταρχική ευθύνη για την ασφάλεια των στελεχών της Εθνικής Φρουράς και του άλλου προσωπικού των στρατοπέδων, καθώς και των ατόμων που ζουν και εργάζονται κοντά σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις. Αυτό είναι ένα ιερό καθήκον, και όχι μόνο νομική ή θεσμική υποχρέωση.

Το φορτίο είχε τοποθετηθεί και συνέχισε να παραμένει σε ναυτική βάση της Εθνικής Φρουράς, τη γνώσει και με την ανοχή του Υπουργού Άμυνας και του Αρχηγού της Εθνικής Φρουράς (και, φυσικά, του Προέδρου της Δημοκρατίας). Έχει συζητηθεί το θέμα της «φύλαξης» και κατά πόσο το φορτίο ήταν υπό τον «έλεγχο» και την «ευθύνη» του Τμήματος Τελωνείων ή της Εθνικής Φρουράς και του Υπουργείου Άμυνας. Επί του προκειμένου σημειώνω ότι ο όρος «φύλαξη» ενδεχόμενα να δημιουργεί παρανόηση, διότι θα μπορούσε να λεχθεί ότι μόνο στρατιωτικά υλικά που ανήκουν στην Εθνική Φρουρά είναι, αυστηρά ομιλούντες, υπό «τη φύλαξή» της. Δεν μπορώ να δεχθώ μια τέτοια προσέγγιση. Το επικίνδυνο φορτίο τοποθετήθηκε και βρισκόταν σε ναυτική βάση της Εθνικής Φρουράς και με αυτό τον τρόπο αποτελούσε πρωταρχική ευθύνη του Υπουργείου Άμυνας και του Υπουργού, ως πολιτικού προϊσταμένου του Υπουργείου Άμυνας.

Με βάση το μαρτυρικό υλικό ενώπιόν μου, έχω την άποψη ότι η απόφαση για τοποθέτηση του φορτίου στη Ναυτική Βάση στο Μαρί λήφθηκε ή τουλάχιστο εγκρίθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, στις 11.2.2009 ή 12.2.2009, μετά από εισήγηση του Υπουργού Άμυνας ο οποίος με τη σειρά του ενεργούσε στη βάση εισηγήσεων μελών της Εθνικής Φρουράς, και ιδιαίτερα του Συνταγματάρχη Γ. Γεωργιάδη. Φαίνεται επίσης ότι, αρχικά, πρώτιστος σκοπός της επιλογής της Ναυτικής Βάσης στο Μαρί ήταν ότι από εκεί θα ήταν δυνατό ευκολότερα να αντιμετωπισθεί ενδεχόμενη δολιοφθορά σε σχέση με το φορτίο. Επίσης, η τότε αντίληψη τουλάχιστο του Υπουργού Άμυνας και του τότε Αρχηγού της Εθνικής Φρουράς ήταν ότι η αποθήκευση στο Μαρί θα ήταν όντως προσωρινή, μέχρις ότου ληφθούν οι τελικές αποφάσεις για την τύχη του φορτίου. Ανεξάρτητα όμως από όλα αυτά τα στοιχεία, το φορτίο τοποθετήθηκε στη Ναυτική Βάση στο Μαρί και παρέμεινε εκεί, υπό τις ίδιες απαράδεκτες συνθήκες, μέχρι και την έκρηξη στις 11.7.2011. Ο Υπουργός Άμυνας δεν έπαυσε από του να είναι ο πολιτικός υπεύθυνος για θέματα άμυνας συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας των στρατοπέδων. Για οτιδήποτε λάβει χώρα σε στρατόπεδο της Εθνικής Φρουράς την πρώτη και θεσμική ευθύνη φέρει ο Υπουργός Άμυνας. Όπως και σε κάθε περίπτωση, η θεσμική ευθύνη μετατρέπεται σε προσωπική ευθύνη, μεταξύ άλλων, εκεί όπου υπάρχει η αναγκαία γνώση (ή έπρεπε με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία να υπάρχει η σχετική γνώση), όπως ακριβώς στην παρούσα περίπτωση.

Ο Υπουργός Άμυνας δεν είχε απλώς γενική ευθύνη αλλά θετικό καθήκον να διαφυλάξει τη ζωή των μελών της στρατιωτικής δύναμης της Δημοκρατίας και τρίτων προσώπων που ενδεχόμενα να επηρεάζονταν από κάποιο συμβάν, όπως αυτό που συνέβη. Σε αυτό το καθήκον, ο Υπουργός Άμυνας απέτυχε πλήρως. Είναι πραγματικά αδιανόητο να έχει «αποδεχθεί» την παραμονή του φορτίου στον τόπο και με τον τρόπο που φυλασσόταν για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα. Ο Υπουργός Άμυνας είχε γνώση όλων των ουσιωδών στοιχείων αναφορικά με το περιεχόμενο, την αποθήκευση καθώς και την επικινδυνότητα του φορτίου και έπρεπε να είχε λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εξουδετέρωση του κινδύνου. Δεν έπραξε τούτο.

Έστω και αν το φορτίο έφτασε και εκφορτώθηκε στην Κύπρο στο πλαίσιο λόγων που δεν ανάγονται στην άμυνα της Δημοκρατίας αλλά σαν αποτέλεσμα σοβαρών λόγων εξωτερικής πολιτικής και διπλωματίας, και έστω και αν μπορεί να λεχθεί ότι η μεταφορά του φορτίου στη Ναυτική Βάση στο Μαρί «υπαγορεύτηκε από πολιτικούς λόγους», η ευθύνη του Υπουργού Άμυνας παραμένει **με βάση το εξαιρετικά απλό γεγονός** ότι, όπως και να βρέθηκε εκεί αρχικά, αφέθηκε να παραμείνει σε στρατόπεδο της Εθνικής Φρουράς ένα εκ της φύσεως του επικίνδυνο φορτίο για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, σε τόπο και με τρόπο που συνιστούσαν σοβαρό και/ή τουλάχιστο υπαρκτό κίνδυνο για τα μέλη του στρατεύματος και για άλλα ζωτικά συμφέροντα της Δημοκρατίας (όπως ο σταθμός της ΑΗΚ στο Βασιλικό).

Φαίνεται από το υλικό ενώπιον μου ότι ο Υπουργός Άμυνας από την αρχή δεν ήταν υπέρ της κατακράτησης και εκφόρτωσης του φορτίου στην Κύπρο. Είναι επίσης σαφές ότι το Υπουργείο Άμυνας ενίοτε ήγειρε θέμα επικινδυνότητας του φορτίου, επιδιώκοντας την εξασφάλιση κάποιας θετικής πολιτικής απόφασης που να επιτρέπει την τελική διευθέτηση του προβλήματος, κάτι που θα μπορούσε να επιτευχθεί είτε με εκποίηση του φορτίου είτε με καταστροφή του είτε ενδεχόμενα με μετακίνηση του εκτός Κύπρου. Στη σύσκεψη 7.2.2011 ο Υπουργός Άμυνας εξέφρασε τη σαφή δυσαρέσκεια του για τη συνεχιζόμενη επιφόρτιση του Υπουργείου του με την ευθύνη φύλαξης του φορτίου, χωρίς όμως να εξασφαλίσει τη συμφωνία των παρισταμένων και ειδικότερα του Υπουργού Εξωτερικών σε διαδικασία άμεσης έναρξης της καταστροφής τουλάχιστο της πυρίτιδας και των εκρηκτικών. Το αργότερο μετά τη σύσκεψη αυτή, έπρεπε ο Υπουργός Άμυνας να αναλάβει τις πραγματικές του ευθύνες, δηλαδή την εξουδετέρωση του υπαρκτού και αυξανόμενου κινδύνου καθώς και την προστασία του στρατεύματος. Έπρεπε άμεσα να θέσει το πρόβλημα στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και να πάρει τις ενδεδειγμένες αποφάσεις, σε περίπτωση που ο Πρόεδρος δεν λάμβανε τις δικές του.

Συμπερασματικά, κρίνω ότι ο Υπουργός Άμυνας είχε την κύρια υπηρεσιακή ευθύνη για την επιλογή της Ναυτικής Βάσης στο Μαρί για να τοποθετηθεί εκεί

το φορτίο. Δεν έχει σχέση εάν η αρχική εισήγηση προήλθε από κάποιο άλλο υπηρεσιακό ή στρατιωτικό. Ο Υπουργός Άμυνας, ως πολιτικός προϊστάμενος, έχει την κύρια ευθύνη για αυτό το θέμα (έστω και αν ενεργούσε με την έγκριση και τις οδηγίες του Προέδρου της Δημοκρατίας). Κατά την άποψη μου, η επιλογή της Ναυτικής Βάσης στο Μαρί ως χώρου υπαίθριας εναποθήκευσης του φορτίου ήταν έκδηλα λανθασμένη από την αρχή, καθότι επρόκειτο για ενεργό στρατόπεδο της Εθνικής Φρουράς και διότι δεν είχε λάβει χώρα ολοκληρωμένη εξέταση του περιεχομένου των εμπορευματοκιβωτίων. Επίσης, δεν μπορεί να παραγνωρισθεί η γειννίαση με τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ, ο οποίος λόγω εγγύτητας ενδεχόμενα δεν θα παρέμενε ανέπαφος σε περίπτωση προσπάθειας δολιοφθοράς ή κλοπής του φορτίου. Αλλά έστω και εάν εξ ανάγκης η τοποθέτηση στο Μαρί θεωρείτο αναπόφευκτη (λόγω πίεσης χρόνου), τουλάχιστο για μικρό χρονικό διάστημα, ήταν και παραμένει αδιανόητη η παραμονή του φορτίου στη Ναυτική Βάση πέραν των 2 – 3 μηνών. Το ότι το φορτίο παρέμεινε, στην ίδια κατάσταση, εκτός οποιουδήποτε ελέγχου ή επιθεώρησης, και χωρίς την οποιαδήποτε εργαστηριακή ανάλυση των περιεχομένων του (η χημική σύνθεση των οποίων ήταν εν πολλοίς άγνωστη) για 2 ½ χρόνια συνιστά αναμφίβολα ασύγγνωστη αμέλεια για κάθε αρμόδιο πρόσωπο που ανέχτηκε την κατάσταση αυτή.

Επαναλαμβάνω ότι είναι σαφές ότι, σε διάφορα στάδια, ο Υπουργός Άμυνας εξέφρασε απόψεις και φόβους για το περιεχόμενο του φορτίου. Δεν είναι όμως αρκετό το ότι ο Υπουργός προέβη σε προειδοποιήσεις και αναφορές για την επικινδυνότητα του φορτίου. Έπρεπε να επισκεφθεί τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και να του θέσει επιτακτικά το ζήτημα – είτε το φορτίο εκποιείται ή καταστρέφεται ή μετακινείται αμέσως, είτε παραιτούμαι και αποχωρώ. Κάποτε η μη παραίτηση δεν αποτελεί μόνο σφάλμα αλλά και σοβαρότατο πολιτικό ολίσθημα.

Ο Υπουργός Άμυνας δεν έπρεπε να αποδεχθεί την επίκληση «πολιτικών λόγων» από το Υπουργείο Εξωτερικών για τη συνέχιση «του χειρισμού του θέματος», δηλαδή για τη συνέχιση της απόλυτα απαράδεκτης κατάστασης που υπήρχε. Έπρεπε τουλάχιστο να ζητήσει λεπτομερείς επεξηγήσεις και να

μεριμνήσει, **εν πάση περιπτώσει**, για την ασφάλεια των μελών της Εθνικής Φρουράς, όποιοι και να ήταν οι πολιτικοί ή άλλοι λόγοι που έτυχαν ή ετύγχαναν επίκλησης.

Κυρίως μετά την τελευταία σύσκεψη του Φεβρουαρίου του 2011, έπρεπε ο Υπουργός Άμυνας να λάβει άμεσα μέτρα για επαρκή αντιμετώπιση του υπαρκτού και προβλεπτού πλέον κινδύνου. Δεν έπραξε κάτι τέτοιο, με αποτέλεσμα να συνεχίσει και να επιταχυνθεί η αντίστροφη μέτρηση προς την καταστροφή.

Η βασική τοποθέτηση του Υπουργού Άμυνας ενώπιόν μου κινήθηκε σε δύο άξονες. Πρώτο,

«όλοι οι χειρισμοί από την ημέρα άφιξης του φορτίου στηρίζονταν σε πολιτικές αποφάσεις που λαμβάνονταν σε επίπεδο ΥΠΕΞ και ΠτΔ και το ΥΠΑΜ ήταν υποχρεωμένο να ακολουθήσει αυτές τις αποφάσεις που αποτελούσαν τη διακηρυγμένη κυβερνητική πολιτική. Η θέση (του κ. Μ. Κυπριανού) ήταν ξεκάθαρη ότι το θέμα είναι πολιτικό, ότι τελεί υπό τη δική τους διαχείριση και ότι ο ΠτΔ τηρείτο ενήμερος. Άρα για μένα ήταν σαφές και ξεκάθαρο ότι ο ΠτΔ ετηρείτο ενήμερος και η αναμενόμενη πολιτική απόφαση έπρεπε να προέλθει από το ΥΠΕΞ.»

Δεύτερο, ο Υπουργός Άμυνας βασίστηκε στην ηγεσία της Εθνικής Φρουράς και τους εμπειρογνώμονες οι οποίοι υποτίμησαν και δεν εκτίμησαν σωστά το βαθμό επικινδυνότητας του υλικού.

«Ως πολιτικός προϊστάμενος για το συγκεκριμένο θέμα ετύγχανα ελλιπούς και ετεροχρονισμένης ενημέρωσης, από την ηγεσία της Ε.Φ. και τους εμπειρογνώμονες μας, προφανώς λόγω της από μέρους τους υποτίμησης και κακής εκτίμησης του βαθμού επικινδυνότητας του υλικού. Για τον ίδιο λόγο σαφείς και συγκεκριμένες εντολές μου δεν εκτελούνταν με τη δέουσα ακρίβεια και επιμέλεια».

«Όλοι οι εμπλεκόμενοι **πλανηθήκαμε** ότι το φορτίο δεν ήταν επικίνδυνο στο βαθμό που τελικά απεδείχθη. Αν όλοι οι εμπλεκόμενοι είχαν από την αρχή ενώπιόν τους τη σωστή εκτίμηση του βαθμού επικινδυνότητας του φορτίου, είμαι σίγουρος ότι οι χειρισμοί σε όλα τα επίπεδα και από όλους τους εμπλεκόμενους θα ήταν τελείως διαφορετικοί».

«Κατά συνέπεια με βάση τα στοιχεία και την ενημέρωση που είχα ενώπιόν μου, ως πολιτικός προϊστάμενος, θεωρώ ότι προέβηκα έγκαιρα σε όλες τις απαιτούμενες υπό τις περιστάσεις ενέργειες και έχω ήσυχη τη συνείδηση μου ότι εκτέλεσα τα καθήκοντά μου με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Επιτρέψτε μου να τονίσω ότι κατά την αντίληψη μου η δουλειά του υπουργού είναι να δίδει οδηγίες, να λαμβάνει πολιτικές αποφάσεις και να χαράσσει πολιτική. Ο υπουργός δεν είναι εμπειρογνώμονας, ούτε ειδικός επί παντός επιστητού, ούτε μπορεί να παίζει αυτό το ρόλο. Βασίζεται πάνω στις συμβουλές των αρμοδίων που έχουν τη σχετική κατάρτιση και αποφασίζει χρησιμοποιώντας πάντοτε την κοινή λογική».

...

«Πρέπει να πω ότι δυστυχώς τα γεγονότα διέψευσαν τις προσδοκίες μου. Μια πολύ μικρή ομάδα ανώτερων αξιωματικών της ΕΦ με απογοήτευσαν. Απεδείχθησαν κατώτεροι των περιστάσεων διότι δεν μπόρεσαν σε κρίσιμες στιγμές να εκτιμήσουν σωστά τους κινδύνους και να προειδοποιήσουν κατάλληλα».

Και τα δύο σκέλη της τοποθέτησης του Υπουργού Άμυνας είναι διάτρητα και από μόνα τους καταδεικνύουν την ανεπάρκεια, ολιγωρία και ασύγγνωστη αμέλεια με την οποία εκτέλεσε τα καθήκοντα του.

Κατ'αρχή, η επίκληση ή ακόμα και η ύπαρξη «πολιτικών λόγων» δεν μπορούν να οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι ο Υπουργός Άμυνας δεν έχει εξαιρετικά σημαντική ευθύνη για την παραμονή του φορτίου στη συγκεκριμένη Ναυτική Βάση υπό απαράδεκτες συνθήκες. Το φορτίο τοποθετήθηκε σε υπαίθρια στοιβάδα εντός στρατοπέδου της Εθνικής Φρουράς και παρέμεινε εκεί, υπό συνθήκες αυξανόμενης επικινδυνότητας, για μεγάλο χρονικό διάστημα. Ο Υπουργός Άμυνας γνώριζε για την επικινδυνότητα του φορτίου, καθώς και για το ότι η συνεχιζόμενη έκθεση του φορτίου στα καιρικά φαινόμενα, ιδιαίτερα το καλοκαίρι, συνεπάγετο σημαντική αύξηση του κινδύνου. Συνεπώς, ο Υπουργός Άμυνας όφειλε να είχε λάβει τα αναγκαία μέτρα για την προστασία του στρατεύματος, όποια και όποια να ήταν η πολιτική απόφαση που οδήγησε στην αρχική τοποθέτηση του φορτίου στο Μαρί. Ο Υπουργός ήταν ενήμερος ότι το φορτίο βρισκόταν στη Ναυτική Βάση στο Μαρί, ότι δεν ανήκε στην Εθνική Φρουρά με αποτέλεσμα να είναι εκτός του συνήθους συστήματος ελέγχου και επιθεώρησης, και ότι η συνεχιζόμενη παραμονή του (σε υπαίθρια στοιβάδα και χωρίς οποιαδήποτε προφύλαξη) εγκυμονούσε υπαρκτούς και

σοβαρούς κινδύνους ανάφλεξης, έκρηξης και καταστροφής. Αυτά τα στοιχεία από μόνα τους στοιχειοθετούν, κατά τρόπο αναντίλεκτο και αδιαμφισβήτητο, τη θεσμική και προσωπική ευθύνη του Υπουργού Άμυνας.

Όσο αφορά τον ισχυρισμό του Υπουργού Άμυνας ότι δεν τηρήθηκε ενήμερος, ότι οι οδηγίες του δεν εκτελέστηκαν, και ότι την ευθύνη φέρει «η στρατιωτική ηγεσία και μία πολύ μικρή ομάδα ανώτερων αξιωματικών της Εθνικής Φρουράς», η υπεράσπιση αυτή αγνοεί την ευθύνη και το καθήκον του Υπουργού **να τηρείται ενήμερος**, να παρακολουθεί με επιμέλεια τις εξελίξεις, να μεριμνά για την υλοποίηση των οδηγιών του, και σε τελευταία ανάλυση να λαμβάνει ευθύνη για τις πράξεις και παραλείψεις των υφισταμένων του (και ιδιαίτερα των στρατιωτικών). Η Εθνική Φρουρά υπάγεται στο Υπουργείο Άμυνας και ο Υπουργός Άμυνας έχει τουλάχιστο τη θεσμική ευθύνη για τις ενέργειες και παραλείψεις των συνεργατών και συμβούλων του (καθώς, και σε ιδιαίτερα σοβαρές περιπτώσεις, όπως η παρούσα, προσωπική πολιτική ευθύνη για τις ενέργειες και παραλείψεις των υφισταμένων του). Ούτε «η δουλειά του Υπουργού είναι (μόνο) να δίδει οδηγίες, να λαμβάνει πολιτικές αποφάσεις και να χαράσσει πολιτική». Η δουλειά του Υπουργού είναι, επιπρόσθετα, να εποπτεύει το Υπουργείο και τις υπηρεσίες του, να μεριμνά για την εκτέλεση της πολιτικής και των αποφάσεων που έχουν ληφθεί, και να λαμβάνει όλα εκείνα τα μέτρα και πρωτοβουλίες που θα εξυπηρετήσουν το δημόσια συμφέρον. Στο χώρο της άμυνας, το υπέρτατο καθήκον του Υπουργού είναι η διαφύλαξη και προστασία της ζωής των μελών του στρατεύματος.

Θεωρώ ότι ο Υπουργός Άμυνας απέτυχε οικτρά στο έργο του, θέτοντας σε εξαιρετικά σοβαρό και απόλυτα προβλεπτό κίνδυνο τη ζωή μελών της στρατιωτικής δύναμης της Δημοκρατίας. Σε αυτή τη διαπίστωση δεν έχει οποιαδήποτε σχέση ούτε ποιος αρχικά απεφάσισε για την τοποθέτηση του φορτίου στη Ναυτική Βάση στο Μαρί ούτε εάν άλλοι Υπουργοί είτε ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας επικαλούνταν «πολιτικούς λόγους» για τη συνέχιση και διαιώνιση της κατάστασης. Αυτό που έχει σημασία για τον Υπουργό Άμυνας είναι ότι γνώριζε για τον κίνδυνο και δεν τον εξουδετέρωσε.

Έπρεπε, σε αρχικό ακόμα στάδιο, να απαιτήσει από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας την ασφαλή εκποίηση, μετακίνηση ή καταστροφή του φορτίου, και αν κάτι τέτοιο δεν συνέβαινε **τότε να παραιτηθεί άμεσα, προβαίνοντας σε δημόσιες δηλώσεις**. Όσο ο χρόνος προχωρούσε, τόσο ο κίνδυνος καθίστατο πιο ευδιάκριτος και προβλεπτός. Στη σύσκεψη της 7.2.2011 έγινε σαφέστατη αναφορά στην πιθανότητα «έκρηξης». Είχαν παρέλθει τότε δύο χρόνια από την άφιξη του φορτίου στην Κύπρο. Και όμως, παρά τις προειδοποιήσεις των στρατιωτικών και του ίδιου του Υπουργού Άμυνας, ουδέν έγινε. Παρήλθαν ακόμη πέντε μήνες περίπου, γραφειοκρατικής σύγχυσης και κρατικής απραξίας. Ούτε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ενημέρωσε ο Υπουργός Άμυνας ούτε ζήτησε περαιτέρω ενημέρωση για το θέμα. Οι έννοιες της πολιτικής και πολιτειακής ευθύνης (responsibility) και υπευθυνότητας (accountability) δεν εξαντλούνται με προειδοποιήσεις και με λεκτικές αναφορές. Απαιτούν αποφασιστικές ενέργειες, συμπεριλαμβανομένης της παραίτησης πολιτικών προσώπων, εάν με αυτό τον τρόπο θα διασφαλιστούν τα ζωτικά συμφέροντα της πολιτείας και το δημόσιο συμφέρον.

Με βάση τα πιο πάνω, θεωρώ ότι ο Υπουργός Άμυνας έχει σοβαρότατη πολιτική και πολιτειακή ευθύνη για το τραγικό συμβάν και τα επακόλουθά του. Καταλογίζω σοβαρότατη ευθύνη σε αυτόν για ασύγγνωστη αμέλεια, ολιγωρία, ανεπάρκεια και μη εκτέλεση του πρώτιστου καθήκοντος του, δηλαδή την ασφάλεια του στρατεύματος. Έκδηλα, η ευθύνη που καταλογίζω στον Υπουργό Άμυνας δεν είναι μόνο θεσμική αλλά και προσωπική.

6.3 Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι αρχηγός του Κράτους και ηγέτης της Κυβέρνησης. Διορίζει και παύει τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου και έχει σαν βασικό καθήκον τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της εκτελεστικής εξουσίας και των κρατικών και δημόσιων υπηρεσιών.

Ο Πρόεδρος έχει την ευθύνη για το συντονισμό των διαφόρων Υπουργείων και για την εύρυθμη λειτουργία των διαφόρων υπηρεσιών της εκτελεστικής εξουσίας, καθώς και για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων με σκοπό την αντιμετώπιση σοβαρών προβλημάτων που αναπόφευκτα εγείρονται κατά τη διάρκεια οποιασδήποτε κυβερνητικής θητείας. Ο συντονισμός του συστήματος είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθήκον για τον ηγέτη οποιουδήποτε οργανισμού και ειδικά για την Κυβέρνηση και το κράτος. Για να μπορεί να συντονίσει ο ηγέτης ή αρχηγός του κράτους τις διάφορες αρχές και υπηρεσίες που συναποτελούν το κυβερνητικό σχήμα θα πρέπει να έχει την αναγκαία ενημέρωση για τα σημαντικά προβλήματα του τόπου και να έχει τους αναγκαίους μηχανισμούς και διαδικασίες για παρακολούθηση των εξελίξεων.

Ο Πρόεδρος έχει ειδικές ευθύνες στο χώρο της εξωτερικής πολιτικής καθώς και στον τομέα της άμυνας. Έχει ιδιαίτερη υποχρέωση να παρακολουθεί την εξέλιξη των διαφόρων θεμάτων στην εξωτερική πολιτική της Δημοκρατίας καθώς και τα αμυντικά πράγματα του κράτους. Εκεί που υπάρχει διαφωνία μεταξύ των Υπουργών Εξωτερικών και Άμυνας θα πρέπει να επιλαμβάνεται άμεσα του προβλήματος που έχει δημιουργηθεί, με σκοπό τον καθορισμό ενιαίας πολιτικής γραμμής και την καλύτερη δυνατή διεκπεραίωσή της, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του ζητήματος ή της δυσκολίας που έχει προκύψει. Ο Πρόεδρος έχει Διπλωματικό Γραφείο, το οποίο υπάγεται στον ίδιο. Σίγουρα, θα πρέπει να μεριμνήσει για να μην υπάρχει ασυνεννοησία μεταξύ του Υπουργείου Εξωτερικών και του Διπλωματικού του Γραφείου, ούτως ώστε να ακολουθείται ενιαία γραμμή και να δίδονται τα ίδια μηνύματα προς τρίτους.

Υπέρτατο καθήκον του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι η ασφάλεια των πολιτών, και ιδιαίτερα εκείνων που υπηρετούν στο στράτευμα, εφόσον κατά κανόνα τα πρόσωπα αυτά στρατολογούνται και δεν έχουν επιλογή κατά πόσο να καταταγούν ή όχι στις στρατιωτικές δυνάμεις της Δημοκρατίας. Δεν υπάρχει οποιαδήποτε πολιτική που να επιτρέπει απόκλιση από το καθήκον αυτό. Ο Πρόεδρος έχει την ηθική, θεσμική και νομική ευθύνη να μην επιτρέψει σε οποιοδήποτε τμήμα ή αρχή της κυβέρνησης να παραγνωρίσει το υπέρτατο

αυτό καθήκον. Σε περίπτωση που ο Πρόεδρος ολιγωρήσει ή αμελήσει να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την ασφάλεια των πολιτών της Δημοκρατίας και ιδιαίτερα των μελών του στρατεύματος, θα πρέπει να του αποδοθεί σοβαρότατη ευθύνη, και όχι μόνο θεσμική.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε το πολιτικό θάρρος να διορίσει ανεξάρτητη Ερευνητική Επιτροπή και να υποβάλει τον εαυτό του σε δημόσια εξέταση. Αυτό είναι ένα σημαντικό βήμα προς την αρχή της διαφάνειας και θα πρέπει να τύχει της κατάλληλης αναγνώρισης.

Ταυτόχρονα όμως, δεν μπορώ παρά να σχολιάσω αρνητικά την κεντρική τοποθέτηση που επέλεξε να επικαλεσθεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ενώπιον της Ερευνητικής Επιτροπής. Στο μοντέρνο πολιτειακό σύστημα, ο Πρόεδρος δεν πρέπει μόνο να έχει την υπέρτατη ευθύνη αλλά και να φαίνεται ότι την έχει. Κατά κανόνα, η επίκληση άγνοιας από τον Πρόεδρο, σε απάντηση ισχυρισμού ότι δεν έπραξε τα δέοντα και ειδικά το καθήκον του σε σχέση με καίρια προβλήματα, πλήττει τόσο το θεσμό του Προέδρου όσο και την αξιοπιστία της ίδιας της Κυβέρνησης και του κράτους. Σε σχέση με τέτοια καίρια προβλήματα, όπως η τραγωδία στο Μαρί, η επίκληση ή η ομολογία άγνοιας ή μη ενημέρωσης ισοδυναμεί με παραδοχή ολιγωρίας, αδιαφορίας και αναποτελεσματικότητας. Ιδιαίτερα μεμπτό είναι να καταλογίζει ο Πρόεδρος ευθύνη στους Υπουργούς και συνεργάτες του, και να μην αποδέχεται ο ίδιος την αναγκαία ευθύνη. Ο Πρόεδρος, κατά την άποψη μου, συγχύζει δύο διαφορετικές έννοιες, την ενοχή για κάποιο αδίκημα και την πολιτική ευθύνη για τον αμελή και μη αποτελεσματικό χειρισμό κάποιου σοβαρού θέματος, όπως αυτό που αποτελεί το αντικείμενο του παρόντος Πορίσματος. Όταν ο Πρόεδρος ισχυρίζεται ότι δεν γνώριζε βασικά γεγονότα και στοιχεία, όταν ισχυρίζεται ότι δεν είχε ενημερωθεί για τούτο και δεν πληροφορήθηκε το άλλο, όταν ισχυρίζεται ότι Υπουργοί και συνεργάτες του τον κρατούσαν στο σκοτάδι, και όταν ο Πρόεδρος προχωρεί και καταλογίζει την ευθύνη σε όλους τους άλλους, πλην του εαυτού του, σίγουρα η εικόνα του θεσμού του Προέδρου και του Κυβερνητικού σχήματος δεν είναι η αναμενόμενη. Από τη μια, μεταδίδεται η εντύπωση μιας ασυντόνιστης Κυβέρνησης που στελεχώνεται από πρόσωπα

που έχουν υποπέσει σε σοβαρά λάθη, και από την άλλη ο Πρόεδρος πλήττει την αξιοπιστία και το κύρος τόσο του αξιώματος του όσο και του κράτους του οποίου ηγείται. Λυτούμαι να παρατηρήσω ότι η κεντρική υπεράσπιση του Προέδρου (δεν γνώριζα, δεν ενημερώθηκα, δεν πληροφορήθηκα, την ευθύνη φέρουν άλλοι, εγώ ουδεμία ουσιαστική ευθύνη έχω) ισοδυναμεί με ομολογία ότι τόσο ο ίδιος όσο και η Κυβέρνηση του έχουν αποτύχει οικτρά στο χειρισμό ενός σοβαρότατου θέματος.

Στην παρούσα περίπτωση, με βάση το μαρτυρικό υλικό που τέθηκε ενώπιόν μου, καταλήγω στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- (i) Ο Πρόεδρος απέτυχε να μεριμνήσει για την έγκαιρη, επαρκή και αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος που είχε προκύψει. Το βασικό θέμα είναι ότι, για κάποιο λόγο, έστω δικαιολογημένα, εκφορτώθηκε στην Κύπρο ένα επικίνδυνο φορτίο. Κρίνω ότι η πολιτική απόφαση του Προέδρου της Δημοκρατίας ότι το πλοίο έπρεπε να αναχαιτισθεί και το φορτίο να κατασχεθεί ήταν ορθή. Ήταν απόφαση που ήταν σύμφωνη τόσο με τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών όσο και τις Κοινές Θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άσχετα αν ο Πρόεδρος δεν ενήργησε με βάση το ευρωπαϊκό κεκτημένο αλλά μόνο μετά από θετική γνωμάτευση της Επιτροπής Κυρώσεων). Σίγουρα, δεν ήταν εύκολη απόφαση, εν μέρει και λόγω των προβλημάτων που ενδεχόμενα θα ακολουθούσαν την κατάσχεση του φορτίου (όπως ακριβώς έγινε). Όμως η πολιτική απόφαση του Προέδρου ήταν η σωστή απόφαση υπό τις περιστάσεις, παρά τον κάποιο δισταγμό που επιδείχθηκε πριν η Κυπριακή Δημοκρατία συμμορφωθεί με τις σαφέστατες πρόνοιες των ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών. Από την αρχή, ήταν γνωστό ότι το φορτίο περιείχε πυρίτιδα και εκρηκτικά. Επομένως, τόσο με βάση την κοινή λογική όσο και τις καταστάσεις του περιεχομένου εκείνων των εμπορευματοκιβωτίων που ελέγχθηκαν στο αρχικό στάδιο, το φορτίο του πλοίου ήταν «επικίνδυνο». Ο Πρόεδρος γνώριζε αυτό ή έπρεπε να το γνωρίζει. Δεν έχω αμφιβολία ότι το γνώριζε, ή τουλάχιστο ότι γνώριζε αρκετά. Δεν είναι ανάγκη να έχει κάποιος πλήρη υποκειμενική γνώση

της επικινδυνότητας κάποιου αντικειμένου για να ενεργοποιηθεί το καθήκον προσοχής ή επιμέλειας. Εν πάση περιπτώσει, ο χειρισμός του φορτίου έστω και μετά την άφιξη του στην Κύπρο δεν ήταν θέμα ρουτίνας ή καθημερινότητας που ήταν αρκετό να τύχει χειρισμού από άλλους. Ενόψει της φύσης του θέματος και της γένεσής του, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο περαιτέρω χειρισμός του πλοίου και του φορτίου ενέπιπτε στις αρμοδιότητες του Υπουργικού Συμβουλίου καθώς και του ίδιου του Προέδρου της Δημοκρατίας (κυρίως εν όψει του ότι το Υπουργικό Συμβούλιο ουδέποτε κλήθηκε να πάρει οποιαδήποτε απόφαση επί του θέματος), πέραν των αρμοδιοτήτων και ευθυνών οποιουδήποτε Υπουργού ή άλλου αξιωματούχου.

- (ii) Δεν αποδέχομαι τη βασική προσέγγιση του Προέδρου της Δημοκρατίας, όπως τέθηκε ενώπιόν μου τόσο με την Εισαγωγική Δήλωσή του κατά την παρουσία του ενώπιον της Ερευνητικής Επιτροπής όσο και με τις απαντήσεις του στα ερωτήματά μου, ότι «το όλο θέμα χωρίζεται σε δύο ενότητες», πρώτο «την πολιτική απόφαση για χειρισμό του φορτίου» (δηλαδή την κατακράτηση του φορτίου στην Κύπρο) και δεύτερο «τον όλο χειρισμό του φορτίου από αυτούς που είχαν την αρμοδιότητα και τη γνώση να το πράξουν» (δηλαδή τη φύλαξη του φορτίου στην Κύπρο), και ότι μόνο η πρώτη ενότητα εμπίπτει εντός των αρμοδιοτήτων του Προέδρου. Από την αρχή, ο ίδιος ο Πρόεδρος στη σύσκεψη ημερ. 6.2.2009 θέτει ως βασική παράμετρο και προϋπόθεση οποιουδήποτε περαιτέρω χειρισμού του θέματος «την κατάλληλη φύλαξη και προστασία του φορτίου» και τόσο στην Εισαγωγική Δήλωσή του κατά την παρουσία του ενώπιον της Ερευνητικής Επιτροπής όσο και στις απαντήσεις του στα ερωτήματά μου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δέχεται ότι θα είχε υποχρέωση να ενεργήσει για την ασφαλή φύλαξη ή/και την καταστροφή του φορτίου **εάν γνώριζε ή εάν καθίστατο ενήμερος της επικινδυνότητας του φορτίου**. Σαφώς, το αργότερο στις 6.9.2010, ο Πρόεδρος ενημερώθηκε από το Διευθυντή του Διπλωματικού του Γραφείου ότι οι επιτελείς του Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας είχαν τοποθετηθεί «υπέρ της καταστροφής του

φορτίου λόγω των κάποιων κινδύνων που υπάρχουν με τις ψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται μέσα στα εμπορευματοκιβώτια το καλοκαίρι». Επομένως, με βάση την ίδια του την εκδοχή και μαρτυρία, ο Πρόεδρος γνώριζε τόσο για τους κινδύνους που εγκυμονούσε η περαιτέρω παραμονή του φορτίου στη Ναυτική Βάση στο Μαρί όσο και για τη θέση των στρατιωτικών. Ο ίδιος ισχυρίζεται ότι τότε «συγκατάνευσε» στην καταστροφή του, αλλά τίποτε περαιτέρω δεν έπραξε. Κατά την άποψη μου, ο Πρόεδρος γνώριζε για την επικινδυνότητα του φορτίου από την αρχή και έπρεπε να μεριμνήσει για την ασφαλή φύλαξη του ή την καταστροφή του ή τη μετακίνηση του εκτός Κύπρου. Αλλά έστω και εάν πληροφορήθηκε για την επικινδυνότητα του φορτίου μόνο το Σεπτέμβριο του 2010, και πάλι η αντίδραση του ήταν το λιγότερο υποτονική και αναποτελεσματική (και, κατά την άποψη μου, αμελής και ανεπαρκής).

- (iii) Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, δυστυχώς, επέτρεψε σε δικές του ενδεχόμενα απλουστευμένες προσεγγίσεις (που δεν έτυχαν προηγούμενης σοβαρής μελέτης) να τον οδηγήσουν όχι μόνο σε λανθασμένη κατεύθυνση πολιτικής αλλά και σε παραγνώριση του υπέρτατου καθήκοντος του, που είναι η ασφάλεια του τόπου και των πολιτών του. Ιδιαίτερη σημασία έχει η συνομιλία του Προέδρου της Δημοκρατίας με τον Πρόεδρο της Συρίας Bashar Al-Assad, στη Δαμασκό, στις 31.8.2009. Έχει ήδη γίνει αναφορά στο σχετικό πρακτικό, αλλά αξίζει να παρατεθούν τα πιο κάτω αποσπάσματα (δική μας η έμφαση):

(α) «Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναφέρθηκε και στο πρόσφατο περιστατικό με το πλοίο MONCHEGORSK όπου παρά τις πιέσεις αρκετών μεγάλων δυνάμεων για να κατασχεθεί και να τους παραδοθεί το φορτίο, **η Κυβέρνηση αποφάσισε να κρατήσει και να φυλάξει το φορτίο μέχρις ότου μπορεί να το επιστρέψει στη Συρία ή το Ιράν.**»

(β) «Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναφέρθηκε στην περίπτωση του πλοίου GREGORIO I. Ο ίδιος, τόνισε, εκτελούσε τότε χρέη Προέδρου της Δημοκρατίας και παρά τις πιέσεις που δεχόταν, σε συνεννόηση με την ΕΕ, κατάφερε, εφόσον το φορτίο του πλοίου δεν περιλάμβανε απαγορευμένα υλικά, να το αφήσει να φύγει και να φθάσει στον

προορισμό του. Ακολούθως αναφέρθηκε στο πρόσφατο περιστατικό με το πλοίο MONCHEGORSK. Μετά την απάντηση της σχετικής επιτροπής του Συμβουλίου Ασφαλείας (ότι τα υλικά ήταν απαγορευμένα) και παρά το γεγονός ότι οι Αμερικανοί, οι Βρετανοί, οι Γάλλοι και οι Γερμανοί ζήτησαν να τους παραδοθεί το φορτίο του πλοίου, η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας αρνήθηκε να το πράξει. Πέραν τούτου, ξόδεψε 200,000 ευρώ για την κατασκευή χώρων φύλαξης του φορτίου, με στόχο την τελική επιστροφή του στη Συρία, μόλις αυτό καταστεί εφικτό. **Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαβεβαίωσε ότι σε καμία περίπτωση η Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα παραδώσει το φορτίο σε οποιαδήποτε χώρα ή οργανισμό εκτός από τη Συρία ή το Ιράν.»**

(γ) **«Ο Πρόεδρος Χριστόφιας διαβεβαίωσε ότι το φορτίο δεν θα δοθεί σε οποιονδήποτε και θα παραμείνει φυλαγμένο στη Κύπρο, μέχρις ότου είναι δυνατή η επιστροφή του στη Συρία ή το Ιράν.»**

Τα πιο πάνω περιέχονται σε πρακτικό της συνάντησης των δύο Προέδρων που ετοιμάστηκε από τον κ. Ιάκωβο Γεωργίου, του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου, που ήταν παρών. Δεν περιέχονται σε έγγραφο κάποιου τρίτου ή σε αναφορά κάποιου άλλου προσώπου. Επομένως, τα πιο πάνω έχουν τω όντι λεχθεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στην επίσημη συνάντηση του με τον Πρόεδρο της Συρίας. Ο Πρόεδρος δεν αρνήθηκε ότι προέβη στις πιο πάνω «διαβεβαιώσεις». Εάν οι πιο πάνω απόψεις εκπροσωπούσαν πραγματικά τις θέσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας, τότε εγείρεται ένα τεράστιο πολιτικό θέμα. Ο Πρόεδρος ενεργεί σε αντίθεση με τις σαφέστατες τοποθετήσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η θέση του Προέδρου είναι ότι τα όσα είτε αποτελούσαν «διπλωματικό ελιγμό» που ήταν υποχρεωμένος να κάμει «για λόγους εθνικού συμφέροντος» και με προφανή σκοπό να κατευνάσει τη Συρία η οποία είχε εξοργισθεί από την κατάσχεση του φορτίου από την Κυπριακή Δημοκρατία. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ενώπιον μου, υποστήριξε ότι «δεν υπήρχε πολιτική κατακράτησης του φορτίου **μέχρι αυτό** να παραδοθεί στη Συρία ή το Ιράν» και ότι τα όσα ανέφερε έγιναν με σκοπό να μειωθεί ο αρνητικός αντίκτυπος από την κατάσχεση του φορτίου εντός του Αραβικού κόσμου. Δεν έχει αποδειχθεί ενώπιον μου ότι ο Πρόεδρος σκόπευε να υλοποιήσει τα όσα ανέφερε, δηλαδή να κρατήσει το φορτίο με **σκοπό** να το παραδώσει κάποτε στη

Συρία ή το Ιράν. Επομένως, δέχομαι τη θέση του Προέδρου, ότι δηλαδή προέβη (σύμφωνα με τα όσα ανέφερε) σε «διπλωματικό ελιγμό» ή ότι (κατά την καθομιλουμένη) «παρεπλάνησε» το Σύριο ομόλογο του. Το θέμα όμως παραμένει εξαιρετικά σοβαρό. Η συμπεριφορά του Προέδρου δεν ήταν η ενδεδειγμένη, και εν πάση περιπτώσει δεν φαίνεται να προηγήθηκε της συνάντησης Χριστόφια – Assad είτε η απαιτούμενη διπλωματική σκέψη και προετοιμασία είτε σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (σύμφωνα με το Σύνταγμα). Περαιτέρω, τα όσα είπε ο Πρόεδρος δεν ήταν μόνο λόγια της στιγμής, ή ανεπίσημες αναφορές, αλλά «διαβεβαιώσεις» του Προέδρου της Δημοκρατίας, εκ μέρους του κράτους, **που δεν μπορούσε στη συνέχεια να αθετήσει.** Σαν αποτέλεσμα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με τις «διαβεβαιώσεις» του εγκλώβιζε τόσο τον εαυτό του όσο και την Κυπριακή Δημοκρατία σε μια πολιτική που περιόριζε τα μέγιστα την ελευθερία κινήσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας στο χειρισμό του θέματος (και που σίγουρα δεν ήταν σε αρμονία με την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί του θέματος). Έστω δηλαδή και εάν γίνει αποδεκτή η θέση ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν εννοούσε αυτά που έλεγε, αλλά ότι οι «υποσχέσεις και διαβεβαιώσεις του» αποτελούσαν κάποιο διπλωματικό χειρισμό ή ελιγμό για αποπυροδότηση της κρίσης στις σχέσεις Κύπρου και Συρίας, πάλι έχουμε μια κατάσταση που δεν μπορεί εύκολα να γίνει αποδεκτή. Σε τέτοια περίπτωση, εάν ο Πρόεδρος προέβαινε στα αναγκαία μέτρα για την παράδοση του φορτίου σε τρίτη χώρα, τότε η Συρία θα προέβαλλε (ίσως δικαιολογημένα) παράπονο ότι υπήρχε αθέτηση της διαβεβαίωσης του Προέδρου της Κύπρου προς τον Πρόεδρο της Συρίας. Επίσης, όπως είναι γνωστό, πολύ ολίγα παραμένουν μυστικά στο χώρο της διπλωματίας. Υπήρχε πιθανότητα «οι διαβεβαιώσεις» του Προέδρου προς τον Assad να διαρρεύσουν προς τους εταίρους της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή σε χώρες/μέλη της Επιτροπής Κυρώσεων, με απώλεια περαιτέρω αξιοπιστίας για την Κυπριακή Δημοκρατία. Τα ψεύδη στη διπλωματία πρέπει να αποφεύγονται, ιδιαίτερα όταν μια χώρα ενήργησε με βάση επιτακτικές πρόνοιες του Διεθνούς Δικαίου. Πρέπει

να σημειωθεί και κάτι άλλο. Η «διαβεβαίωση» δεν ήταν απλώς ότι το φορτίο δεν θα μεταφερόταν στο εξωτερικό, αλλά ότι το φορτίο θα κρατείτο στην Κύπρο μέχρις ότου η Δημοκρατία να μπορέσει να το επιστρέψει στη Συρία ή το Ιράν. Επομένως, «η διαβεβαίωση» του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν ήταν μόνο ότι το φορτίο δεν θα παραδιδόταν σε τρίτη χώρα ή οργανισμό αλλά ότι θα παρέμενε στην Κύπρο. Επομένως, λόγω Συρίας, η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας δεσμεύτηκε όχι μόνο να μην αποστείλει το φορτίο στο εξωτερικό αλλά και να μην το εκποιήσει ή καταστρέψει. Συνεπώς, έστω και εάν η σχετική διαβεβαίωση δεν έπρεπε να ληφθεί τοις μετρητοίς (και αποδέχομαι τούτο, σύμφωνα με τα όσα ανέφερε ενώπιον μου ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας), εν τούτοις συνέθετε ένα πλαίσιο πολιτικής που δεν μπορούσε να αγνοηθεί είτε από τα μέλη της Κυβέρνησης είτε από άλλους κρατικούς λειτουργούς. Αυτό ακριβώς φαίνεται να έγινε, με τις επιστολές του Υπουργείου Άμυνας προς το Υπουργείο Εξωτερικών (αρχής γενομένης με την επιστολή ημερ. 23.11.2009 που επεσήμαινε «τους κινδύνους από την υπαίθρια εναποθήκευση του κατασχεθέντος φορτίου») να απαντώνται με την επίκληση «πολιτικών λόγων» σαν αποτέλεσμα των οποίων δεν δικαιολογείτο «οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος». Η επίκληση των «πολιτικών λόγων» στις απαντητικές επιστολές του Υπουργείου Εξωτερικών δεν μπορεί παρά να αναφέρεται και να τροφοδοτείται από τη βασική πολιτική του Προέδρου της Δημοκρατίας όπως αυτή εκφράστηκε στη συνάντηση των Προέδρων Χριστόφια και Assad στις 31.8.2009.

Όσο και να προσπαθήσει κάποιος να ισχυριστεί ότι η χάραξη εξωτερικής πολιτικής ανήκει στον Πρόεδρο και την Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, τα όσα ανέφερε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας στον Πρόεδρο Assad, και οι *διαβεβαιώσεις* που του έδωσε, δεν μπορούν να κριθούν με επιείκεια. Αντίθετα, πέραν του ότι οι «διαβεβαιώσεις» αυτές είναι ανεπίτρεπτες εν όψει του ότι η Κύπρος είναι μέλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καθώς και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι δηλώσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας απεδείχθησαν ιδιαίτερα δυσμενείς για την

Κυπριακή Δημοκρατία, καθότι για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα (και μέχρι τουλάχιστο το Σεπτέμβριο του 2010) δεν επέτρεψαν στην Κυβέρνηση της Δημοκρατίας είτε να μετακινήσει το φορτίο από την Κύπρο είτε να το εκποιήσει είτε να το καταστρέψει (έστω και αν ήθελε να πράξει κάτι τέτοιο, που είναι αμφίβολο).

- (iv) Έστω όμως και εάν το φορτίο έπρεπε να παραμείνει στην Κύπρο, για οποιοδήποτε λόγο (π.χ. ότι έπρεπε να καλλιεργηθούν καλές σχέσεις με τη Συρία), δεν μπορεί να δικαιολογηθεί η παραμονή στην Κύπρο των εμπορευματοκιβωτίων χωρίς να λαμβάνεται κάθε μέτρο για την ασφαλή φύλαξη τους. Ακριβώς, εάν έπρεπε τα εμπορευματοκιβώτια για οποιοδήποτε λόγο πολιτικής να μην παραδοθούν σε τρίτη χώρα ούτε να εκποιηθούν ούτε και να καταστραφούν, καθίσταται ακόμα πιο αδικαιολόγητη η μη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την ασφαλή φύλαξη τους. Η θέση ότι «ο Πρόεδρος δεν γνώριζε και ότι δεν είναι ο ίδιος υπεύθυνος για τη φύλαξη κάποιου φορτίου εκρηκτικών» δεν με βρίσκει σύμφωνο. Η απλοϊκή αυτή θέση θα μπορούσε ενδεχόμενα να γίνει αποδεκτή στην περίπτωση κάποιου συνήθους φορτίου πυρομαχικών που ανήκε στην Εθνική Φρουρά και δεν έτυχε ικανοποιητικής φύλαξης, με αποτέλεσμα να εκραγεί. Σε τέτοια περίπτωση, θα μπορούσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να ισχυριστεί ότι δεν έχει ευθύνη ή ότι η οποιαδήποτε θεσμική του ευθύνη εξαντλείται με την παύση του αρμοδίου Υπουργού Άμυνας ή του Αρχηγού της Εθνικής Φρουράς ή κάποιου άλλου. Η παρούσα όμως περίπτωση είναι ολότελα διαφορετική. Το φορτίο εισήχθη στην επικράτεια του κράτους και κατασχέθηκε από την πολιτεία στο πλαίσιο των εξωτερικών/διπλωματικών σχέσεων της Δημοκρατίας, το θέμα απασχόλησε (και πολύ σωστά) από την αρχή τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η βασική επικινδυνότητα του φορτίου ήταν σε γνώση του και ήταν σαν αποτέλεσμα της «πολιτικής» που ο ίδιος υιοθέτησε και διατύπωσε που το φορτίο παρέμεινε στην Κύπρο (χωρίς αυτό ούτε να αποστέλλεται σε τρίτη χώρα ούτε να καταστρέφεται ούτε και να εκποιείται). Είναι οι χειρισμοί του Προέδρου της Δημοκρατίας που

οδήγησαν όχι μόνο στην κατάσχεση του φορτίου αλλά και στη μακρά παραμονή του στην Κύπρο. **Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, έστω και εάν γίνει αποδεκτή η δική του εκδοχή, γνώριζε τουλάχιστο από το Σεπτέμβριο του 2010 ότι το φορτίο φυλασσόταν σε στρατόπεδο της Εθνικής Φρουράς, στο ύπαιθρο και εκτεθειμένο στα καιρικά φαινόμενα ιδιαίτερα του καλοκαιριού, με αυξανόμενους κινδύνους που προέρχονταν από την αλλοίωση της πυρίτιδας. Η ευθύνη του Προέδρου της Δημοκρατίας, θεσμική και προσωπική, είναι σαφής και αυταπόδεικτη.**

- (v) Ανεξάρτητα εντελώς από οποιαδήποτε πολιτική στο χώρο των εξωτερικών και διπλωματικών σχέσεων, ο Πρόεδρος δεν μερίμνησε για το συντονισμό των εμπλεκόμενων Υπουργείων και ιδιαίτερα των Υπουργών Άμυνας και Εξωτερικών. Υπήρχε σαφώς είτε σοβαρή διαφωνία μεταξύ των δυο Υπουργών είτε ασυνεννοησία μεταξύ τους. Έπρεπε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είτε να συντονίσει τις ενέργειες των Υπουργών του είτε να θέσει το θέμα ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου, για μελέτη και ανάληψη συλλογικής ευθύνης. Ο Πρόεδρος δεν έπραξε ούτε το ένα ούτε το άλλο, ενώ γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει και να κατανοεί όλα τα στοιχεία που συνέθεταν τον κίνδυνο για τα μέλη της Εθνικής Φρουράς.
- (vi) Όπως αναφέρεται αλλού, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν προέβη σε οποιαδήποτε αναφορά στο θέμα αυτό ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου, εκτός από μια φορά. Δεν κράτησε ενήμερα τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου ούτε και μερίμνησε για τη λήψη των αναγκαίων αποφάσεων από το Υπουργικό Συμβούλιο, όπως έπρεπε να πράξει με βάση το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο Πρόεδρος ανέφερε ενώπιον μου ότι κάθε μέλος του Υπουργικού Συμβουλίου είχε το δικαίωμα να ζητήσει συζήτηση του θέματος ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου και ότι κάτι τέτοιο δεν έγινε. Έστω και εάν η θέση του Προέδρου είναι ορθή, είναι ο Πρόεδρος που έπρεπε να πάρει την πρωτοβουλία για συζήτηση του θέματος ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου, τόσο για λήψη των αναγκαίων αποφάσεων όσο και για

ενημέρωση των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου που δεν είχαν γνώση του θέματος.

- (vii) Ο Πρόεδρος δεν χρησιμοποίησε οποιουσδήποτε μηχανισμούς του Προεδρικού, πρώτιστα τους δικούς του συνεργάτες, όπως θα έπρεπε και όπως θα αναμενόταν, δηλαδή για να παρακολουθεί άμεσα το θέμα και για να συντονίζει τα εμπλεκόμενα Υπουργεία και Υπηρεσίες. Ο Πρόεδρος έχει υποχρέωση να εξασφαλίζει την ομαλή λειτουργία της Προεδρίας του Κράτους και να υιοθετήσει τέτοιους μηχανισμούς, ούτως ώστε τα μεγάλα προβλήματα του τόπου να αντιμετωπίζονται με επάρκεια και αποτελεσματικότητα. Η ευθύνη του Προέδρου δεν εξαντλείται με το διορισμό Υπουργών ή με την πλήρωση θέσεων. Χρειάζεται αποτελεσματική εποπτεία των Υπουργών του, τουλάχιστο σε σχέση με πολύ σημαντικά και σοβαρά θέματα και σίγουρα εκεί που υπάρχει διχογνωμία μεταξύ εμπλεκόμενων Υπουργών ή πολιτειακών αξιωματούχων. Για να προβαίνει στην αναγκαία εποπτεία και συντονισμό, ο Πρόεδρος θα πρέπει να ενημερώνεται και/ή να έχει αξιόπιστους μηχανισμούς ενημέρωσης τόσο στον Προεδρικό όσο και στο πλαίσιο του Υπουργικού Συμβουλίου. Η έννοια της ενημέρωσης και της απόκτησης της αναγκαίας γνώσης δεν είναι μια παθητική λειτουργία αποδοχής και καταγραφής πληροφοριών και δεδομένων, όταν οι κάτοχοι τους αποφασίσουν να τα διαβιβάσουν στον Πρόεδρο. Χρειάζεται η ενεργός αναζήτηση της και συνεχής εμπλοκή στο κυβερνητικό γίγνεσθαι. Όταν ο Πρόεδρος λέγει «δεν γνώριζα, δεν ενημερώθηκα, δεν πληροφορήθηκα», αυτό σημαίνει ότι δεν επέδειξε το επιβαλλόμενο ενδιαφέρον να μάθει ούτε προέβη σε εκείνες τις ενέργειες που θα του απέφεραν την αναγκαία γνώση. Δεν υιοθετώ τη θέση ότι είναι καθήκον ή ευθύνη του Προέδρου να παρακολουθεί κάθε θέμα ή να θεωρείται προσωπικά υπεύθυνος για όλα τα συμβάντα που λαμβάνουν χώρα ή και που ακόμα σχετίζονται με τη διακυβέρνηση του τόπου. Η παρούσα περίπτωση όμως είναι ολότελα διαφορετική, τόσο σαν αποτέλεσμα του όλου πλέγματος των γεγονότων και περιστάσεων εντός του οποίου δημιουργήθηκε το πρόβλημα όσο και ενόψει του αυξανόμενου κινδύνου που εγκυμονούσε το φορτίο. Ο Πρόεδρος απέτυχε να λάβει τα

στοιχειώδη μέτρα και να υιοθετήσει τους κατάλληλους μηχανισμούς για τον ενδεδειγμένο χειρισμό του θέματος και για την ασφάλεια της ζωής των πολιτών της Δημοκρατίας.

- (viii) Ειδικά, το Διπλωματικό Γραφείο του Προέδρου αποτελεί μηχανισμό για τον καλύτερο συντονισμό κυβερνητικών χειρισμών στο χώρο της εξωτερικής πολιτικής και συναφών θεμάτων. Αντί όμως επίτευξης συντονισμού, οι σχέσεις του Διπλωματικού Γραφείου και του Υπουργού Εξωτερικών βρίσκονταν σε κατάσταση αβεβαιότητας και σύγχυσης χωρίς την ύπαρξη των κατάλληλων καναλιών επικοινωνίας μεταξύ τους και χωρίς ευθυγράμμιση πολιτικής προσέγγισης. Κατά την άποψη μου, προκύπτει αβίαστα από το υλικό ενώπιον μου ότι ο Πρόεδρος δεν μερίμνησε για την ύπαρξη και ικανοποιητική λειτουργία των αναγκαίων μηχανισμών στο Προεδρικό με σκοπό το συντονισμό της πολιτικής των εμπλεκόμενων Υπουργείων και των αρμοδίων υπηρεσιών, για την παρακολούθηση των εξελίξεων και για την προώθηση ενιαίας προσέγγισης σε πολύ σημαντικά θέματα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας, όπως το υπό διερεύνηση συμβάν.
- (ix) Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε τόσο στην Εισαγωγική Δήλωσή του ενώπιον της Επιτροπής όσο και στα όσα ο ίδιος προφορικά ανέφερε «η υπεράσπιση» της άγνοιας και μη ενημέρωσης που επικαλέστηκε ο Πρόεδρος. Σε συντομία, ο Πρόεδρος επικαλέστηκε μη ενημέρωση και άγνοια της σύσκεψης της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011, μη ενημέρωση και άγνοια της υπηρεσιακής σύσκεψης της 5^{ης} Ιουλίου 2011, μη ενημέρωση και άγνοια οποιασδήποτε εξέλιξης μεταξύ Σεπτεμβρίου του 2010 και Ιουλίου 2011, μη ενημέρωση και άγνοια για το αίτημα της αρμόδιας Ομάδας Εμπειρογνομόνων να αποστείλει αντιπροσωπεία στην Κύπρο για έλεγχο του φορτίου, μη ενημέρωση και άγνοια των επιστολών μεταξύ Υπουργείου Άμυνας και Εξωτερικών, μη ενημέρωση και άγνοια για την επικινδυνότητα του φορτίου, μη ενημέρωση για τις συνθήκες φύλαξης του φορτίου, μη ενημέρωση και άγνοια του γεγονότος ότι το φορτίο γειτνιάζε με το σταθμό της ΑΗΚ, μη ενημέρωση και άγνοια για πλείστα όσα άλλα θέματα. Όπως ήδη έχω αναφέρει, δεν αποδέχομαι την

«υπεράσπιση» αυτή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Ο Πρόεδρος έχει ευθύνη να είναι ενήμερος, πρώτιστα μέσω των Υπουργών και των συνεργατών του, των σημαντικών εξελίξεων στη διακυβέρνηση του τόπου, και ιδιαίτερα στο χώρο της εξωτερικής πολιτικής και άμυνας. Ο Πρόεδρος έχει θετικό καθήκον να εξασφαλίζει την αναγκαία ενημέρωση, με σκοπό τη λήψη των ενδεδειγμένων αποφάσεων και την αποφυγή εξαιρετικά σοβαρών συμβάντων όπως την τραγωδία στο Μαρί. Δεν νοείται ο Πρόεδρος να υιοθετεί μια παθητική στάση και να αναμένει ενημέρωση από άλλους. Επομένως, στο βαθμό που ο Πρόεδρος δεν είχε την αναγκαία ενημέρωση, την ευθύνη φέρει ο ίδιος.

- (x) Η θέση του Προέδρου ότι «δεν γνώριζε» επειδή οι στενότεροι συνεργάτες του «δεν τον ενημέρωναν» δεν μπορεί να συνιστά υπεράσπιση του αρχηγού του κράτους, ιδιαίτερα σε σχέση με μείζονα ζητήματα που άπτονται της ασφάλειας του κράτους. Είναι σαφές ότι το όλο θέμα του φορτίου (συμπεριλαμβανομένων της εκφόρτωσης και αποθήκευσης του) συνιστούσε ένα κεφαλαιώδους σημασίας ζήτημα εξωτερικών υποθέσεων, άμυνας και ασφάλειας, που ενδεχόμενα να είχε σοβαρές συνέπειες για την ασφάλεια του κράτους και των πολιτών (και ιδιαίτερα μελών του στρατεύματος), όπως ακριβώς και έγινε. Η επίκληση της άγνοιας και μη ενημέρωσης ως υπεράσπισης δημιουργεί όχι μόνο θέμα εμπιστοσύνης προς τον Πρόεδρο και την Κυβέρνηση του αλλά και θέμα αξιοπιστίας και κύρους του ίδιου του κράτους. Ο Πρόεδρος πρέπει να εμπνέει εμπιστοσύνη στους πολίτες και να διαφυλάττει την αξιοπιστία του κράτους, και δεν μπορεί να πράξει τούτο με το να ισχυρίζεται ότι οι συνεργάτες του, τους οποίους ο ίδιος επέλεξε, δεν τον ενημέρωναν και τον κρατούσαν στο σκοτάδι.
- (xi) Αυτό επίσης που δημιουργεί εντύπωση είναι το ότι ο Πρόεδρος, τόσο στη σύσκεψη του Υπουργικού Συμβουλίου στις 11.7.2011 όσο και ενώπιον μου, αποδίδει ευθύνες στον Υπουργό Άμυνας, στον Υπουργό Εξωτερικών, στον Αρχηγό της Εθνικής Φρουράς και στο Διευθυντή του Διπλωματικού του Γραφείου. Όπως υπέδειξα κατά την ακροαματική

διαδικασία ενώπιον μου, είναι σχήμα οξύμωρο και πολιτειακά παράδοξο να έχουν ευθύνη οι πιο σημαντικοί Υπουργοί της Κυβέρνησης καθώς και οι στενοί συνεργάτες του Προέδρου για κάποιο σοβαρό συμβάν, και ο Πρόεδρος, που επέλεξε αυτούς, να μην έχει τέτοια ευθύνη. Εκ προοιμίου, εκεί που για ένα τέτοιο ιδιαίτερα σοβαρό θέμα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας έχουν σαφή ευθύνη για αμέλεια, αδράνεια, ολιγωρία και αναποτελεσματικότητα (λόγω και διαφωνιών και έλλειψης συντονισμού μεταξύ τους) οι Υπουργοί Εξωτερικών και Άμυνας, δεν είναι εύκολο να διανοηθεί κάποιος πως είναι δυνατό να μην έχει ευθύνη και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Θα πρέπει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στους στενούς συνεργάτες του Προέδρου (στην παρούσα περίπτωση του Διευθυντή του Διπλωματικού του Γραφείου). Εκεί που κάποιος στενός συνεργάτης του Προέδρου (όπως ο κ. Λεωνίδας Παντελίδης στην παρούσα περίπτωση) ενεργεί εκ μέρους του Προέδρου, θεωρώ ότι οι πράξεις και ενέργειες του κ. Παντελίδη θα πρέπει κατ'ουσία να αποδίδονται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας που τον επέλεξε και ο οποίος του έχει αναθέσει συγκεκριμένες αρμοδιότητες στο Προεδρικό. Με τον ίδιο τρόπο, η οποιαδήποτε γνώση του κ. Λ. Παντελίδη θα πρέπει να αποδοθεί στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, όχι απλώς διότι ήταν κατά πάντα ουσιώδη χρόνο συνεργάτης του Προέδρου αλλά και διότι ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του ανέθεσε συγκεκριμένες αρμοδιότητες σε σχέση με κάποιο θέμα ή ζήτημα. Έστω και αν γίνει αποδεκτό ότι ο κ. Λ. Παντελίδης δεν ενημέρωσε τον Πρόεδρο για τη σύσκεψη της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2011, θεωρώ ότι τα όσα ανέφερε ή έπραξε ή δεν έπραξε μεταγενέστερα ο κ. Παντελίδης όχι μόνο δεσμεύουν αλλά και θα πρέπει να αποδοθούν στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

- (xii) Έχω ήδη προβεί σε αναφορά στην επιλογή της Ναυτικής Βάσης στο Μαρί ως του χώρου στον οποίο θα αποθηκευόταν το φορτίο που είχε κατασχεθεί. Με βάση τη μαρτυρία ενώπιον μου, είμαι ικανοποιημένος ότι η απόφαση αυτή ανήκει και θα πρέπει να αποδοθεί στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Είναι σαφές ότι στρατιωτικοί επισκέφθηκαν αριθμό χώρων από τους οποίους θεώρησαν ως καταλληλότερο τη Ναυτική

Βάση στο Μαρί. Η εισήγηση τους υιοθετήθηκε από τον Υπουργό Άμυνας και η απόφαση επιλογής του Μαρί λήφθηκε ή τουλάχιστον εγκρίθηκε ή επικυρώθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (το αργότερο στις 11.2.2009 ή 12.2.2009). Είναι αδιανόητο να αποδεχτώ τη θέση ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν έχει την ευθύνη της επιλογής της Ναυτικής Βάσης στο Μαρί ως του χώρου στον οποίο θα αποθηκευόταν το φορτίο που είχε κατασχεθεί. Θεωρώ επίσης πολύ δύσκολο να αποδεχθώ ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν γνώριζε (ή δεν έπρεπε να γνωρίζει) την εγγύτητα και γειτνίαση της Ναυτικής Βάσης στο Μαρί με τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό στο Βασιλικό. Καταλήγω, χωρίς αμφιβολία, ότι τη βασική ευθύνη για την εναπόθεση και (έτι σημαντικότερο) τη μακρά παραμονή του φορτίου στη Ναυτική Βάση στο Μαρί φέρει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Οι αποφάσεις αυτές απέβησαν καταστροφικές τόσο για ανθρώπινες ζωές όσο και για το σύστημα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στον τόπο.

(xiii) Καταληκτικά, κρίνω ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει σοβαρότατες ευθύνες για τα όσα έγιναν, και όχι μόνο υπό τη θεσμική ιδιότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας (που, εκ προοιμίου, έχει την ευθύνη της διακυβέρνησης του τόπου). Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας φαίνεται να υιοθέτησε την πολιτική (λόγω Συρίας) ότι το φορτίο έπρεπε να παραμείνει στην Κύπρο (και να μην καταστραφεί). Δεν μερίμνησε όμως για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την ασφαλή φύλαξη του, με τραγικά αποτελέσματα τόσο για ανθρώπινες ζωές όσο και για την οικονομία του τόπου. Έχω ικανοποιηθεί ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας γνώριζε ή έπρεπε να γνωρίζει (τόσο σαν αποτέλεσμα του αξιώματος του όσο και σαν αποτέλεσμα της προσωπικής του εμπλοκής) όλα τα δεδομένα και στοιχεία που οδήγησαν στην τελική τραγωδία.

(xiv) Μελέτη του μαρτυρικού υλικού ενώπιον μου με έχει πείσει ότι είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας που είχε αναλάβει το χειρισμό του θέματος, τόσο με δική του επιλογή όσο και εκ των πραγμάτων. Ο Πρόεδρος είχε τον υπέρτατο λόγο στη διαχείριση του θέματος του φορτίου από την αρχή μέχρι το τέλος, έστω και εάν επέλεγε να μην ενημερώνεται ανά

τακτά χρονικά διαστήματα για τις εξελίξεις. Είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας που, με τις δικές του ενέργειες και παραλείψεις, μετέτρεψε την «προσωρινή λύση» της φύλαξης του φορτίου σε «κατάσταση αορίστου διαρκείας», με όλες τις καταστροφικές συνέπειες. Ακόμα και προς το τέλος της υπό εξέταση χρονικής περιόδου, ο Υπουργός Άμυνας ζητά έκθεση «για να την παρουσιάσει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ούτως ώστε να πεισθεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με ντοκουμέντα ότι επιβάλλεται η καταστροφή αυτού του φορτίου». Είναι το συμπέρασμα μου, ότι είναι η στάση του Προέδρου που καθόρισε τις εξελίξεις σε σχέση με την παραμονή του φορτίου στην Κύπρο και πως είναι οι πολιτικοί και άλλοι χειρισμοί και παραλείψεις του ίδιου που το καθήλωσαν στη Ναυτική Βάση στο Μαρί όπου και τελικά εξερράγη.

Διευκρινίζω ότι οι πολιτικές ευθύνες του Προέδρου, που θεωρώ με βάση το υλικό ενώπιον μου προφανείς και αδιαμφισβήτητες, δεν είναι μόνο θεσμικές (που απορρέουν από το αξίωμα και τη θέση του) αλλά και σαφέστατα προσωπικές (που προκύπτουν από τους προσωπικούς χειρισμούς, αποφάσεις και παραλείψεις του).

Δεν αγνωώ τον τεράστιο φόρτο εργασίας του Προέδρου της Δημοκρατίας ούτε και τις πολλαπλές του ευθύνες, αρμοδιότητες και υποχρεώσεις. Δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι πέραν των καθηκόντων του Αρχηγού του Κράτους και του προϊσταμένου της Κυβέρνησης, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι και ηγέτης της ελληνοκυπριακής κοινότητας με άμεση και κοπιαστική εμπλοκή στις συνομιλίες για επίλυση του Κυπριακού. Ίσως να έχει διπλό φόρτο εργασίας από αντίστοιχους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό όμως το αδιαμφισβήτητο στοιχείο δεν μπορεί να αποτελέσει άλλοθι για την ευθύνη του Προέδρου στην παρούσα περίπτωση. Ακριβώς επειδή ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι και ηγέτης της ελληνοκυπριακής πλευράς και έχει μεγάλο όγκο εργασίας, προέχει ο διορισμός των κατάλληλων προσώπων στα διάφορα Υπουργεία και η υιοθέτηση τέτοιων συντονιστικών μηχανισμών και διαδικασιών παρακολούθησης, εποπτείας και προώθησης λύσεως προβλημάτων ώστε τα διάφορα σοβαρά ζητήματα (όπως το υπό μελέτη θέμα) να τυγχάνουν αποτελεσματικής αντιμετώπισης. Πιστεύω ότι το

υπό κρίση θέμα είναι ακριβώς το είδος του προβλήματος που έπρεπε να τύχει χειρισμού άμεσα, αποφασιστικά και χωρίς ολιγωρία, με πρωτοβουλίες από τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και ενεργό εμπλοκή του Υπουργικού Συμβουλίου ως forum αλληλοενημέρωσης και συντονισμού. Κάτι τέτοιο δεν έγινε.

Οι αρμόδιοι Υπουργοί Εξωτερικών και Άμυνας απεδείχθησαν αναποτελεσματικοί και ανεπαρκείς, υπό τις περιστάσεις. Ούτε και οι συνεργάτες του Προέδρου ανταποκρίθηκαν στην αποστολή τους, που είναι η παροχή της αναγκαίας βοήθειας στον Πρόεδρο για να λειτουργεί σωστά. Η ευθύνη όμως του Προέδρου, στην παρούσα περίπτωση, δεν προκύπτει μόνο ή πρώτιστα από τη θεσμική του υποχρέωση να διορίζει Υπουργούς ούτε και από τις de jure αρμοδιότητές του. Στην παρούσα περίπτωση, με βάση τα γεγονότα όπως εγώ τα έχω διαπιστώσει, η ευθύνη του Προέδρου είναι άμεση και προσωπική, και προκύπτει από το τι έγινε και τι δεν έγινε, και σε τελευταία ανάλυση από την αποτυχία του Προέδρου, ως ανωτάτου αξιωματούχου του Κράτους και της Κυβέρνησης, να χειριστεί με επάρκεια ένα σοβαρότατο θέμα με άμεσες επιπτώσεις για την ασφάλεια των πολιτών του Κράτους και τα ζωτικά συμφέροντα της χώρας.

Συνοπτικά, προκύπτει σαφώς από τα έγγραφα, στοιχεία, μαρτυρίες και πληροφορίες ενώπιόν μου ότι η βασική πολιτική αντιμετώπιση του θέματος ήταν το φορτίο να παραμείνει στην Κύπρο και να μην καταστραφεί (ή τουλάχιστο να μην γίνει τίποτε μέχρι το Ιράν και η Συρία να συναινέσουν σε οποιαδήποτε τελική διευθέτηση). Η πολιτική αυτή ανήκε στον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επομένως, είναι ο ίδιος ο Πρόεδρος που ευθύνεται για το ότι για 2 ½ χρόνια το άκρως επικίνδυνο φορτίο παρέμεινε στην Κύπρο χωρίς να καταστρέφεται. Ταυτόχρονα, γνωρίζοντας την επικινδυνότητα του φορτίου (ή γνωρίζοντας αρκετά για την επικινδυνότητα του), ο Πρόεδρος δεν μερίμνησε για την ασφαλή φύλαξη του, αλλά επέτρεψε να παραμείνει στη Ναυτική Βάση στο Μαρί, εκτεθειμένο στις καιρικές συνθήκες χωρίς να λαμβάνεται οποιοδήποτε επαρκές μέτρο προστασίας είτε ανθρώπων είτε του μεγαλύτερου ηλεκτροπαραγωγού σταθμού στην Κύπρο. **Οι ευθύνες του**

Προέδρου για την τραγωδία είναι άμεσες, συγκεκριμένες, αδιαμφισβήτητες και σοβαρότατες.

Δυστυχώς, με βάση τα γεγονότα και δεδομένα, όπως προκύπτουν από τη μαρτυρία που τέθηκε ενώπιόν μου, δεν έχω επιλογή από του να καταλήξω στο συμπέρασμα ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει σοβαρότατες θεσμικές και προσωπικές ευθύνες σε σχέση με το υπό διερεύνηση θέμα και για την τραγωδία που ακολούθησε. Το συμπέρασμα μου είναι ότι η κύρια ευθύνη για την τραγωδία και τα συνεπακόλουθα της βαρύνει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

6.4 Διπλωματικό Γραφείο του Προέδρου της Δημοκρατίας

Κρίνω ότι το Διπλωματικό Γραφείο του Προέδρου δεν ανταποκρίθηκε επαρκώς στην αποστολή του, με το να μην εξυπηρετήσει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας όπως θα έπρεπε στην παρούσα περίπτωση.

Κατ'αρχή, φαίνεται με βάση τη μαρτυρία ενώπιόν μου ότι η τελευταία επικοινωνία του κ. Λεωνίδα Παντελίδη με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για το θέμα αυτό ήταν το Σημείωμα του πρώτου προς το δεύτερο ημερ. 6.9.2010. Προηγήθηκε το Σημείωμα ημερ. 3.9.2010, όπου ο κ. Παντελίδης ενημερώνει τον Πρόεδρο ότι συζήτησε με το νέο Ιρανό Πρέσβη «το ενδεχόμενο να καταστρέψουμε την πυριτίδα», οπότεν το Ιράν ενδεχόμενα να ζητούσε πίσω ή εκείνα τα υλικά που δεν θεωρούνταν εκρηκτικά. Στο Σημείωμα ημερ. 6.9.2010 ο κ. Παντελίδης ενημερώνει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για συνάντηση που έγινε την ίδια ημέρα με δύο επιτελείς του Επιτελείου του Υπουργού Άμυνας όπου οι στρατιωτικοί «τοποθετήθηκαν υπέρ της καταστροφής λόγω των κάποιων κινδύνων που υπάρχουν με τις ψηλές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται μέσα στα εμποροκιβώτια το καλοκαίρι, και είπαν ότι η Εθνική Φρουρά είναι σε θέση, από τεχνικής άποψης, να διεκπεραιώσει το έργο της καταστροφής». Επίσης, όπως ανέφερε ο κ. Παντελίδης στο Σημείωμά του ημερ. 3.9.2010, ο Ιρανός Πρέσβης φαίνεται να έδειξε κατανόηση για τη θέση στην οποία βρέθηκε η Κυπριακή Δημοκρατία, εκφράζοντας τη θέση «ότι είναι

προτιμότερο να λήξει η εκκρεμότητα έστω και με καταστροφή των εκρηκτικών» νοούμενου ότι η Κυπριακή Δημοκρατία είτε επέστρεφε τα μη εκρηκτικά υλικά ή κατέβαλλε κάποιο χρηματικό αντάλλαγμα.

Παρόλο που ο κ. Παντελίδης ενημέρωνε τόσο τον Πρέσβη του Ιράν όσο και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ότι δεν μπορούσε να γίνει οτιδήποτε χωρίς την έγκριση της Επιτροπής Κυρώσεων, είναι φανερό ότι ο κ. Παντελίδης ενεθάρρυνε ή τουλάχιστο δεν απεθάρρυνε την επιδίωξη συναινετικής λύσης με το Ιράν και τη Συρία, που σίγουρα θα συνεπάγετο κάποιο αντάλλαγμα για το Ιράν. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το πρακτικό της σύσκεψης ημερ. 7.2.2011 όταν ο κ. Παντελίδης

«πρότεινε όπως διαχωριστεί το φορτίο του πλοίου, σε εκείνα τα υλικά που είναι επικίνδυνα και στρατιωτικής φύσεως, και σε εκείνα που δεν εμπεριέχουν στρατιωτική χρήση. Συνεπώς, εισηγήθηκε όπως η ΚΔ απευθυνθεί δύο φορές στο Συμβούλιο Ασφαλείας για να απαλλαγεί από τα εν λόγω υλικά. Σε αυτά τα πλαίσια, αρχικά θα μπορούσαμε να ζητήσουμε την έγκριση του ΟΗΕ, για να καταστρέψουμε τα επικίνδυνα υλικά (πυρίτιδα), και σε δεύτερο στάδιο, θα προωθούσαμε αίτημα για εκποίηση των μη-στρατιωτικών υλικών στο ελεύθερο εμπόριο. Τέλος, επεσήμανε ότι σύμφωνα με πληροφόρηση που έχει, η Συρία και το Ιράν θα ικανοποιούνταν με την επιστροφή ενός συμβολικού χρηματικού ποσού.»

Κρίνω ότι η φιλοσοφία πίσω από την προσέγγιση αυτή ήταν ολότελα λανθασμένη και έτεινε προς περαιτέρω καθυστέρηση και διαιώνιση του προβλήματος. Από την αρχή, ίσως και πριν από την έλευση του πλοίου στην Κύπρο και την κατακράτηση του φορτίου του, ο κ. Παντελίδης είχε υποστηρίξει το διαχωρισμό του φορτίου του πλοίου με καταστροφή του εκρηκτικού μέρους σε αντίθεση προς το υπόλοιπο (που είτε θα επιστρεφόταν στο Ιράν είτε θα αγοραζόταν από αυτό, με την καταβολή κάποιου συμφωνημένου ποσού). Κατά την άποψη μου, έπρεπε από την αρχή να είχε υποδειχθεί τόσο στο Ιράν όσο και στη Συρία ότι η Κυπριακή Δημοκρατία είχε κατακρατήσει το φορτίο, **στο σύνολο του**, με βάση τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και στο πλαίσιο των Κοινών Θέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επομένως, δεν έπρεπε να αφεθεί περιθώριο οποιασδήποτε περαιτέρω συζήτησης ή συνδιαλλαγής με το Ιράν ή τη Συρία σχετικά με τη

τύχη του φορτίου. Η Κύπρος, όπως υπέδειξα κατά τις δημόσιες συνεδριάσεις, ήταν κατά πάντα ουσιώδη χρόνο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία είχε σαφέστατες θέσεις επί του θέματος. Πουθενά δεν αναφέρεται η δυνατότητα διαχωρισμού του κατασχεθέντος φορτίου. Επομένως, η εμμονή του κ. Παντελίδη στην πιθανότητα διαχωρισμού του φορτίου, ως μέσο για την κατάληξη σε συναινετική λύση με τη Συρία και το Ιράν, ήταν βασικά λανθασμένη και συνέτεινε στη σύγχυση και στην καθυστέρηση που ακολούθησαν. Έπρεπε ο κ. Παντελίδης να αναφέρει τούτο σαφέστατα, και από την αρχή, τόσο στον Πρέσβη του Ιράν όσο και στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, καθότι η στάση του που συνίστατο στην εξεύρεση κάποιας συναινετικής διαδικασίας με τον Ιράν και τη Συρία εκ των πραγμάτων περιόριζε την ελευθερία κινήσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας για επίτευξη άμεσης διευθέτησης του ζητήματος.

Όσο αφορά τη σύσκεψη στο Υπουργείο Άμυνας στις 7.2.2011, ο ίδιος ο κ. Παντελίδης δήλωσε ότι δεν ενημέρωσε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ούτε για τα νέα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιον των όσων συμμετείχαν στη σύσκεψη αυτή (ιδιαίτερα για την αυξανόμενη επικινδυνότητα του φορτίου συμπεριλαμβανομένου του ενδεχόμενου έκρηξης) ούτε για τη σαφή διάσταση απόψεων μεταξύ των Υπουργών Άμυνας και Εξωτερικών. Θεωρώ τη μη ενημέρωση του Προέδρου της Δημοκρατίας για τη σύσκεψη αυτή ως εξαιρετικά παράδοξη, ιδιαίτερα εν όψει της τεκμηριωθείσας πάγιας τακτικής του κ. Παντελίδη μέχρι τότε να ενημερώνει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για πλείστα όσα ζητήματα συμπεριλαμβανομένων θεμάτων ήσσονος σημασίας. Αλλά τόσο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας όσο και ο κ. Παντελίδης επιβεβαίωσαν τη μη ενημέρωση του πρώτου από το δεύτερο μετά τη σύσκεψη ημερ. 7.2.2011 και δεν έχω συγκεκριμένα στοιχεία με τα οποία να αμφισβητήσω τη θέση αυτή. Θεωρώ τη μη ενημέρωση του Προέδρου για το θέμα αυτό ως σοβαρό ολίσθημα του κ. Παντελίδη (χωρίς φυσικά να θεωρώ ότι η μη ενημέρωση του Προέδρου από το κ. Παντελίδη απαλλάσσει τον Πρόεδρο από την υποχρέωση να επιδιώξει ο ίδιος ενημέρωση, όπως αναφέρω σε άλλο σημείο του Πορίσματος). Θεωρώ επίσης τη μη παρακολούθηση του θέματος από το κ. Παντελίδη μετά τη σύσκεψη ημερ. 7.2.2011 ως επίσης μεμπτή και

κατακριτέα, ανεξάρτητα αν ήσαν παρόντες στην εν λόγω σύσκεψη δύο Υπουργοί. Τα εγειρόμενα θέματα αναφορικά με το κατασχεθέν φορτίο ενέπιπταν στις αρμοδιότητες και ρόλο του Διευθυντή του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου και δεν μπορώ παρά να εκφράσω την άποψη ότι ο κ. Παντελίδης απέτυχε να εκτελέσει επαρκώς την αποστολή του.

Με τα πιο πάνω, επαναλαμβάνω και καθιστώ σαφές ότι ούτε αναιρώ ούτε διαφοροποιώ τα όσα αναφέρω για την υποχρέωση του Προέδρου ο ίδιος να ζητήσει ενημέρωση και πληροφορίες σε σχέση με κάποιο θέμα όπως την τύχη του κατασχεθέντος φορτίου, ιδιαίτερα εν όψει του τι γνώριζε ο Πρόεδρος. Ο Πρόεδρος, δεδομένης της φύσης, προϊστορίας και σημασίας του προβλήματος, είχε την υποχρέωση να παρακολουθήσει το θέμα και να εξασφαλίζει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες. Επίσης, είναι ο Πρόεδρος που επέλεξε τον κ. Παντελίδη ως στενό του συνεργάτη για θέματα διπλωματίας και εξωτερικής πολιτικής, κάτι που όπως έχω εισηγηθεί έχει ως αποτέλεσμα την απόδοση στον Πρόεδρο των ενεργειών και παραλείψεων του κ. Παντελίδη. Σίγουρα όμως, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν έτυχε της αναγκαίας και αναμενόμενης βοήθειας και εξυπηρέτησης από το συγκεκριμένο πρόσωπο, κάτι που κατά την άποψη μου δημιουργεί σαφή ευθύνη για τον κ. Λεωνίδα Παντελίδη.

6.5 Υπουργικό Συμβούλιο

Το θέμα συζητήθηκε ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου στη συνεδρία του ημερ. 11.2.2009. Στη συνεδρία αυτή ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ενημέρωσε «τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου σχετικά με την υπόθεση του πλοίου «Monchegorsk» (όπως ήδη φαίνεται σε άλλο κεφάλαιο της παρούσας Έκθεσης). Δεν λήφθηκαν οποιεσδήποτε αποφάσεις στη συνεδρία αυτή. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εξέφρασε τη «δική του άποψη», ότι «εφόσον το φορτίο δεν είναι επικίνδυνο να κρατήσουμε εδώ αυτό το υλικό, ώστε να επιδείξουμε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία είναι κυρίαρχο Κράτος και εφαρμόζει αυτούσια τα Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας».

Δεν υπήρξε οποιαδήποτε άλλη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου μετά τις 11.2.2009 και μέχρι την έκρηξη στη Ναυτική Βάση στο Μαρί στις 11.7.2011.

Με βάση το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος του Κράτους έχουν συγκεκριμένες εξουσίες, που περιορίζονται σε θέματα που καταγράφονται ρητά στα σχετικά άρθρα του Συντάγματος. Εξαιρουμένης της εκτελεστικής εξουσίας που ρητά διαφυλάσσεται υπέρ του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας, που ενεργούν είτε μαζί είτε χωριστά, «το Υπουργικό Συμβούλιο ασκεί εκτελεστική εξουσία σε σχέση με κάθε θέμα» εκτός εκείνων που υπάγονται στην αρμοδιότητα των Κοινοτικών Συνελεύσεων. Η από το Υπουργικό Συμβούλιο ασκουμένη εκτελεστική εξουσία

«περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την γενικήν διεύθυνσιν και τον έλεγχον της διακυβερνήσεως της Δημοκρατίας και την διεύθυνσιν της γενικής πολιτικής, τας εξωτερικάς υποθέσεις της Δημοκρατίας, την άμυναν και την ασφάλειαν της Δημοκρατίας, τον συντονισμόν και την εποπτεϊάν των δημοσίων υπηρεσιών, την εποπτεϊάν και την διάθεσιν της κρατικής περιουσίας» (βλ. γενικά το άρθρο 54 του Συντάγματος).

Με λίγα λόγια, εκτός από τις συγκεκριμένες εξουσίες του Προέδρου της Δημοκρατίας, όπως καταγράφονται στο Σύνταγμα, το κατάλοιπο της εκτελεστικής εξουσίας ανήκει στο Υπουργικό Συμβούλιο. Προκύπτει αβίαστα

από την πιο πάνω αναφορά στις εξουσίες και αρμοδιότητες του Υπουργικού Συμβουλίου ότι διάφορες πτυχές του υπό κρίση θέματος έπρεπε να αχθούν και να αποφασισθούν από το Υπουργικό Συμβούλιο, και όχι από τον Πρόεδρο ενεργώντας μόνος του ή με ορισμένους συνεργάτες. Το αρμόδιο θεσμικό όργανο ήταν το Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο όμως δεν έλαβε οποιαδήποτε απόφαση επί του θέματος. Τόσο η απόφαση για εκφόρτωση των εμπορευματοκιβωτίων στην Κύπρο όσο και η απόφαση για εναποθήκευσή τους στη συγκεκριμένη Ναυτική Βάση έπρεπε να είχαν αποφασισθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο, ή τουλάχιστο να επικυρωθούν από αυτό. Φυσικά, δεν διαφεύγει της προσοχής μου ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προΐσταται του Υπουργικού Συμβουλίου, ότι αυτός ορίζει και παύει τους Υπουργούς, ότι αυτός συγκαλεί τις συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου και καθορίζει την ημερήσια διάταξη του. Συνεπώς, γενικώς ομιλούντες, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το γεγονός ότι το Υπουργικό Συμβούλιο τελεί υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο του Προέδρου της Δημοκρατίας. Παράλληλα, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι στο σύγχρονο περιβάλλον (κυρίως στο διεθνή χώρο) ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πολλές φορές ενεργεί υπό μεγάλη πίεση γεγονότων και χρόνου, με αποτέλεσμα να μη μπορεί έγκαιρα να συγκαλέσει Υπουργικό Συμβούλιο. Ίσως η αρχική φάση του υπό κρίση θέματος να εμπίπτει σε αυτή την κατηγορία. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι ο Πρόεδρος δεν είχε υποχρέωση να συγκαλέσει το Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο να ενημερώσει και από το οποίο να εξασφαλίσει τις αναγκαίες **αποφάσεις**, τόσο για την κατακράτηση, εκφόρτωση και αποθήκευση του φορτίου στην Κύπρο όσο και για τη χρησιμοποίηση του συγκεκριμένου χώρου για το σκοπό αυτό όσο και για την πιθανότητα εκποίησης του φορτίου (που μετά την κατάσχεσή του είχε περιέλθει στην ιδιοκτησία του κράτους). Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, μετά από την πρώτη ενημέρωση στις 11.2.2009, δεν έθεσε ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου είτε το γενικότερο θέμα είτε οποιαδήποτε συγκεκριμένη πτυχή αυτού, με αποτέλεσμα το αρμόδιο θεσμικό όργανο να μη έχει οποιαδήποτε εμπλοκή στις σχετικές εξελίξεις.

Τα πιο πάνω δεν συνιστούν απλώς ένα θεσμικό/πολιτειακό/συνταγματικό ολίσθημα. Συνθέτουν και ένα σοβαρά ελαττωματικό χειρισμό του θέματος, από την πρακτική και λειτουργική σκοπιά. Το Υπουργικό Συμβούλιο είναι το όργανο στο οποίο συζητούνται οι ενδεχόμενα διιστάμενες απόψεις των Υπουργών, γίνεται αλληλοενημέρωση και διαμορφώνεται κοινή πολιτική αντιμετώπιση σε σχέση με κάποιο θέμα. Αναφορικά με τον όλο χειρισμό του φορτίου, είχαν λόγο όχι μόνο οι Υπουργοί Εξωτερικών και Άμυνας αλλά σίγουρα και οι Υπουργοί Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, Εμπορίου και Εσωτερικών (και ενδεχόμενα άλλοι). Για παράδειγμα, ο Υπουργός Εμπορίου, στον οποίο υπάγεται η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου, θα έπρεπε να είχε ενημερωθεί πλήρως για τα όσα έγιναν και γίνονταν. Κάτι τέτοιο δεν έγινε. Αυτό συνιστά σοβαρό λάθος και στρέβλωση του ακολουθούμενου συστήματος διακυβέρνησης, καθότι το Υπουργικό Συμβούλιο είναι ο κατ'εξοχήν θεσμός και μηχανισμός ενημέρωσης και συντονισμού των ενδιαφερομένων Υπουργών και χάραξης κοινής πολιτικής, που να λαμβάνει υπόψη τις διάφορες έγνοιες και αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων Υπουργείων, φορέων και υπηρεσιών.

Παρόμοια φαινόμενα υποβάθμισης του Υπουργικού Συμβουλίου έχουν παρατηρηθεί και σε άλλες χώρες. Στη Μεγάλη Βρετανία έχει συζητηθεί το ίδιο θέμα στο πλαίσιο της Ερευνητικής Επιτροπής για τη στρατιωτική επέμβαση στο Ιράκ, όπου σημειώθηκε ότι οι κύριες αποφάσεις δεν λαμβάνονταν στο Υπουργικό Συμβούλιο αλλά από τον Πρωθυπουργό και τους συνεργάτες του. Αυτή η πρακτική έτυχε σοβαρής κριτικής από την Ερευνητική Επιτροπή που συστάθηκε από την Βρετανική Κυβέρνηση για μελέτη των διαφόρων θεμάτων που προέκυψαν από την επέμβαση στο Ιράκ και τα όσα ακολούθησαν. Η Επιτροπή σημείωσε ότι η μη συζήτηση κάποιου θέματος στο Υπουργικό Συμβούλιο «μειώνει σημαντικά την προοπτική λήψης ικανοποιητικών συλλογικών πολιτικών αποφάσεων», ιδιαίτερα σε ένα τομέα όπου «τα γεγονότα και δεδομένα είναι ασαφή και όπου απαιτείται ανταλλαγή και διασταύρωση απόψεων». Τονίστηκε ακόμα ότι «η συγκέντρωση εξουσίας στα χέρια ενός προσώπου συνήθως οδηγεί στην απουσία διαλόγου και ανταλλαγής απόψεων στο πλαίσιο του συνταγματικά αρμόδιου σώματος»

καθώς και στη στρέβλωση του συστήματος λήψης αποφάσεων, ιδιαίτερα εκεί που οι αποφάσεις δεν καταγράφονται με ακρίβεια και που δεν υπάρχει ενιαία ενημέρωση των εμπλεκόμενων Υπουργών και αξιωματούχων (δείτε Lord Butler's *Review of Intelligence on Weapons of Mass Destruction*, July 2004, που αναλύεται μεταξύ άλλων, στο Research Paper 04/82, *The collective responsibility of Ministers-an outline of the issues* (15 November 2004), a publication of the Parliament and Constitution Centre).

Ακριβώς το ίδιο, αλλά σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό, παρατηρείται στην παρούσα περίπτωση.

Την κύρια ευθύνη για τη μη εμπλοκή του Υπουργικού Συμβουλίου στο όλο θέμα φέρει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος συνταγματικά έχει την εξουσία να συγκαλεί το σώμα και να καθορίζει την ημερήσια διάταξη. Το συμπέρασμα μου είναι ότι η μη μεταφορά και μη συζήτηση του θέματος ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου και η μη λήψη των αναγκαίων αποφάσεων από το Υπουργικό Συμβούλιο συνιστούν σοβαρό σφάλμα του Προέδρου, τόσο συνταγματικά όσο και πολιτικά.

Πέραν του Προέδρου της Δημοκρατίας, υπάρχει ευθύνη στους Υπουργούς της Κυβέρνησης που ήσαν μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου το Φεβρουάριο του 2009 (και ίσως και μετά).

Γενικά ομιλούντες, οι Υπουργοί προϊστανται των υπουργείων τους και έχουν τις εξουσίες και αρμοδιότητες του τομέα που τους έχει ανατεθεί. Είναι όμως ταυτόχρονα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου και της Κυβέρνησης. Είναι σαφές ότι ο κάθε Υπουργός έχει τη *θεσμική ευθύνη* που του αναλογεί ως μέλος της Κυβέρνησης. Όταν λάβει χώρα κάποιο σοβαρό γεγονός, για το οποίο την ευθύνη φέρει η Κυβέρνηση, ο κάθε Υπουργός έχει μέρος της συνολικής (collective) ευθύνης που ανήκει στην Κυβέρνηση. Εάν κάποιος Υπουργός, όταν πληροφορηθεί για το τι έγινε και το πώς έγινε, δεν μπορεί παρά να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υπήρξε σοβαρότατη ανεπάρκεια και ολιγωρία εκ μέρους της Κυβέρνησης της οποίας είναι μέλος, τότε θα πρέπει

κανονικά να διαχωρίσει τη θέση του και να παραιτηθεί (έστω και εάν δεν είχε ο ίδιος προσωπική εμπλοκή στο θέμα).

Από αυτή τη σκοπιά, όταν έγινε η φονική έκρηξη στη Ναυτική Βάση στο Μαρί και έλαβε χώρα η συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου στις 11.7.2011, και αφού από τα όσα διαμείφθηκαν στο πλαίσιο της συνεδρίας αυτής προέκυψε κατά τρόπο σαφέστατο η πλήρης αποτυχία της Κυβέρνησης (ανεξάρτητα ατομικών ευθυνών) στο χειρισμό ενός τόσο σημαντικού θέματος με τραγικές και σοβαρότατες συνέπειες, έπρεπε κατά την άποψη μου όλοι οι Υπουργοί να υποβάλουν άμεσα τις παραιτήσεις τους. Φυσικά, το κράτος δεν μπορεί να παραμείνει ακυβέρνητο και εάν ο Πρόεδρος ζητούσε από τους Υπουργούς (εξαιρουμένων των Υπουργών Άμυνας και Εξωτερικών) να παραμείνουν, τότε οι Υπουργοί θα έπρεπε να εξετάσουν το θέμα και να αναλάβουν τις δικές τους αποφάσεις, έχοντας υπόψη το γενικότερο δημόσιο συμφέρον. Όπως είναι φανερό, πιστεύω ότι τα όσα αναφέρω εδώ δεν ισχύουν για τους Υπουργούς Εξωτερικών και Άμυνας οι οποίοι θα έπρεπε να παυθούν άμεσα, και όχι να τους επιτραπεί να αποχωρήσουν για λόγους ευθιξίας.

Πέραν όμως της πιο πάνω θεσμικής ευθύνης, ο κάθε Υπουργός είχε αντίγραφο του πρακτικού του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 11.2.2009 και δεν φαίνεται να προβληματίστηκε ή να υπέβαλε οποιοδήποτε ερώτημα για το τι έγινε με το φορτίο. Ούτε οποιοσδήποτε Υπουργός αναρωτήθηκε για την περαιτέρω σύσκεψη που θα γινόταν για το θέμα, όπως ρητά είχε αναφέρει στις 11.2.2009 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Οι Υπουργοί *έπρεπε* τουλάχιστο να γνωρίζουν (μέσω της υποβολής ερωτήσεων ή της αναζήτησης της αναγκαίας πληροφόρησης) ότι το φορτίο είχε εναποτεθεί στη Ναυτική Βάση στο Μαρί και δίπλα από το Σταθμό της ΑΗΚ. Ιδιαίτερη γνώση έπρεπε να έχουν ο Υπουργός Εμπορίου και ο Υπουργός Εσωτερικών. Κάτι τέτοιο δεν έγινε. Αυτό το στοιχείο, κατά την άποψή μου, βαρύνει τον κάθε Υπουργό με ευθύνη για την παθητική αποδοχή μιας απαράδεκτης κατάστασης (για την οποία γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν). Το θέμα υπήρχε, οι Υπουργοί γνώριζαν για την ύπαρξη του και επίσης γνώριζαν (ή όφειλαν να γνωρίζουν) ότι δεν υπήρξε οποιαδήποτε περαιτέρω ενημέρωση ή συζήτηση ή απόφαση

από το Υπουργικό Συμβούλιο, το συνταγματικά και πολιτειακά αρμόδιο όργανο.

Σε σχέση με τα πιο πάνω σχόλια, είναι δυνατό να προβληθεί ο ισχυρισμός ότι ο κάθε Υπουργός είναι υπεύθυνος για το Υπουργείο του και ότι η αρμοδιότητα και ευθύνη του σταματούν εκεί. Αυτό μπορεί να είναι ορθό σε σχέση με την ατομική/προσωπική/συγκεκριμένη αρμοδιότητα του κάθε Υπουργού. Όλοι οι Υπουργοί όμως μετέχουν στην Κυβέρνηση (μέσω της παρουσίας τους στο Υπουργικό Συμβούλιο) και έχουν την ανάλογη συνολική και συλλογική ευθύνη (collective responsibility) για τη διακυβέρνηση του τόπου. Όταν λάβει χώρα κάποιο εξαιρετικά σοβαρό συμβάν που καταλήγει στο θάνατο και τραυματισμό ανθρώπων και σε σοβαρότατες υλικές και οικονομικές καταστροφές, και αυτό το συμβάν οφείλεται και αποδίδεται στην αποτυχία της Κυβέρνησης (και όχι απλώς κάποιου συγκεκριμένου Υπουργού) να χειριστεί με επάρκεια το σχετικό θέμα, όλοι οι Υπουργοί, ως μέλη της Κυβέρνησης, έχουν, κατά την άποψη μου, συλλογική/θεσμική ευθύνη.

6.6 Βουλή των Αντιπροσώπων

Η Βουλή των Αντιπροσώπων νομοθετεί και ασκεί κοινοβουλευτικό έλεγχο. Γενικώς ομιλούντες, ο κοινοβουλευτικός έλεγχος στην Κύπρο ασκείται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και αφορά τις πράξεις ή παραλείψεις της κυβέρνησης και του δημόσιου τομέα. Παρά το γεγονός ότι στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας δε γίνεται οποιαδήποτε αναφορά σε κοινοβουλευτικό έλεγχο, αυτός αποτελεί συστατικό στοιχείο κάθε δημοκρατικού πολιτειακού συστήματος, γι' αυτό και στον Κανονισμό της Βουλής των Αντιπροσώπων αλλά και σε σχετική νομοθεσία (**«Ο περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στη Βουλή των Αντιπροσώπων και τις Κοινοβουλευτικές Επιτροπές Νόμος του 1985» N.12(I)/93**) περιλαμβάνονται πρόνοιες οι οποίες διευκολύνουν την άσκηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου, ο οποίος έχει κατά κοινοβουλευτική πρακτική αναπτυχθεί στα πλαίσια του πολιτειακού μας συστήματος.

Τα κατ' εξοχήν μέσα με τα οποία ασκείται ο κοινοβουλευτικός έλεγχος είναι η υποβολή ερωτήσεων προς τους υπουργούς, η εγγραφή και συζήτηση θεμάτων ενώπιον των κοινοβουλευτικών επιτροπών είτε αυτεπάγγελα είτε κατόπιν παραπομπής τους από την ολομέλεια ή η εγγραφή και συζήτηση θεμάτων στο Τέταρτο Κεφάλαιο της ολομέλειας, ενώ εμμέσως ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται και στα πλαίσια της νομοθετικής εργασίας και ιδιαίτερα κατά τη συζήτηση και ψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού.

Σε αντίθεση με τον τρόπο που ασκείται η νομοθετική εξουσία της Βουλής, για την οποία υπάρχουν σαφείς συνταγματικές πρόνοιες, στο Σύνταγμα δεν υπάρχουν γραπτοί κανόνες και πλαίσια στα οποία να υπόκειται ο κοινοβουλευτικός έλεγχος.

Η άσκηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου και η επιλογή του τρόπου άσκησής του επαφίεται στα ίδια τα μέλη του Σώματος και στις κοινοβουλευτικές επιτροπές, αλλά και στις σχετικές πρόνοιες του Κανονισμού της Βουλής, ο οποίος προβλέπει για τα μέσα με τα οποία ασκείται ο εν λόγω έλεγχος.

Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι ο κοινοβουλευτικός έλεγχος κατά γενική ομολογία αλλά και όπως προκύπτει από τη σχετική βιβλιογραφία περιορίζεται σε γενικότερης σημασίας θέματα:

«Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος εξ άλλου περιορίζεται κατά κανόνα και φυσικό λόγο σε θέματα γενικής πολιτικής σημασίας» (Βλ. Γενικές Διοικητικές Διατάξεις, Π.Δ. Δαγτόγλου, Εκδόσεις Α. Σάκκουλα, Α' Τόμος, Αθήνα 1977).

Στον κοινοβουλευτικό έλεγχο, πρωτεύοντα ρόλο διαδραματίζουν οι Επιτροπές της Βουλής. Συγκεκριμένα, η κάθε Επιτροπή της Βουλής επιλαμβάνεται θεμάτων που εμπíπτουν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του αντίστοιχου Υπουργείου και αρχών της εκτελεστικής εξουσίας. Για παράδειγμα, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Άμυνας, μεταξύ άλλων, επιλαμβάνεται θεμάτων που εμπíπτουν στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Άμυνας και που ανάγονται στη λειτουργία της Εθνικής Φρουράς.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολουθήσεως Σχεδίων Αναπτύξεων και Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών (Επιτροπή Ελέγχου). Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ελέγχου έχει ως βασική αρμοδιότητά της την παρακολούθηση των διαφόρων σχεδίων ανάπτυξης, όπως αυτά προγραμματίζονται και υλοποιούνται στην πράξη, και τον έλεγχο των δαπανών του κράτους για υλοποίηση των σχεδίων αυτών.

Παράλληλα, η Επιτροπή ασκεί κοινοβουλευτικό έλεγχο στα θέματα της αρμοδιότητάς της σε σχέση με όλα τα Υπουργεία, κρατικές υπηρεσίες και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, μέσω της εξέτασης κάθε χρόνο της ετήσιας έκθεσης του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας, των εκθέσεων της ίδιας υπηρεσίας για τους ημικρατικούς οργανισμούς, καθώς και των θεμάτων που εγγράφονται από μέλη του σώματος.

Κεντρικό ρόλο στο όλο σύστημα κοινοβουλευτικού ελέγχου διαδραματίζει η Ετήσια Έκθεση του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας. Υπενθυμίζεται ότι με βάση το άρθρο 116, παράγραφος 4, του Συντάγματος:

«Ο γενικός ελεγκτής υποβάλλει ετησίως έκθεσιν επί της ασκήσεως των εν τω παρόντι κεφαλαίω αναφερομένων υπηρεσιών και καθηκόντων αυτού προς τον Πρόεδρον και τον Αντιπρόεδρον της Δημοκρατίας, οίτινες μεριμνώσι περί της καταθέσεως αυτής ενώπιον της Βουλής».

Η εν λόγω έκθεση παραπέμπεται από τον Πρόεδρο της Βουλής στην αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή, ενώ διανέμεται σε όλα τα μέλη του Σώματος. Είναι θέμα όχι μόνο αρμοδιότητας αλλά και κοινής λογικής ότι δεν μπορεί η έκθεση της Γενικού Ελεγκτή να εξετασθεί με τον ίδιο τρόπο από τη Βουλή και την Επιτροπή Ελέγχου όπως (θα πρέπει να μελετάται) από την Εκτελεστική εξουσία. Αποτελεί μάλιστα καινοτομία των τελευταίων ετών η έκθεση αυτή να εξετάζεται κατά υπουργείο από την αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή και μετά την ολοκλήρωση της εξέτασής της να ετοιμάζεται έκθεση προς την Ολομέλεια του Σώματος. Τέτοια έκθεση ετοιμάστηκε μόνο για τα έτη 2007 και 2008. Προηγουμένως η εξέταση της έκθεσης περιοριζόταν μόνο σε συζήτησή της ενώπιον της επιτροπής, ενώ σε παλαιότερα έτη δεν εγίνετο οποιαδήποτε

τέτοια συζήτηση. Όπως ήδη αναφέρθηκε, για την εξέταση της ετήσιας έκθεσης του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας δεν υπάρχει οποιαδήποτε έννομη υποχρέωση από πλευράς της Βουλής, όπως π.χ. υπάρχει:-

- (α) Για τον Κρατικό Προϋπολογισμό που εμπίπτει στη νομοθετική εργασία,
(βλέπε άρθρο 81.1 του Συντάγματος)

«ΑΡΘΡΟΝ 81

- 1. Ο προϋπολογισμός κατατίθεται εις την Βουλή των Αντιπροσώπων το αργότερον τρεις μήνας προ της υπό του νόμου καθοριζομένης ημερομηνίας ενάρξεως του οικονομικού έτους και ψηφίζεται υπό της Βουλής των Αντιπροσώπων προ της ημερομηνίας ενάρξεως του οικονομικού έτους» ή**

- (β) για την έγκριση του Κρατικού Ισολογισμού για τον οποίο επίσης υπάρχει συνταγματική πρόνοια χωρίς η έγκριση αυτή να εμπίπτει στη νομοθετική εργασία.
(βλέπε άρθρο 81.2 του Συντάγματος)

«ΑΡΘΡΟΝ 81

- 2. Εντός τριών μηνών από της λήξεως του οικονομικού έτους κατατίθεται εις την Βουλήν των Αντιπροσώπων προς έγκρισιν ο τελικός απολογισμός».**

Η εξέταση της ετήσιας έκθεσης του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας από την αρμόδια επιτροπή τα τελευταία χρόνια γίνεται μετά από την παρουσίασή της σε πρώτο στάδιο από τον ίδιο το Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας, ενώ στη συνέχεια ακολουθεί η κατά υπουργείο εξέταση των διαφόρων κεφαλαίων της έκθεσης.

Επισημαίνεται ότι όταν η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολούθησεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών εξετάζει την έκθεση του Γενικού Ελεγκτή σύμφωνα με τις αρμοδιότητές της αλλά και με δεδομένη τη φύση της έκθεσης αυτής έχει ως βασικό μέλημα την επικέντρωση στον έλεγχο της κυβέρνησης σε σχέση με τον τρόπο που διαχειρίζεται τις δαπάνες και το δημόσιο χρήμα για τον εντοπισμό οποιωνδήποτε πράξεων,

παραλείψεων ή ενεργειών γύρω από τα θέματα αυτά με απώτερο στόχο το δημόσιο συμφέρον και τη διαφύλαξη των συμφερόντων των πολιτών. Η αρμόδια επιτροπή αλλά και η Βουλή γενικότερα, όταν στα πλαίσια του κοινοβουλευτικού ελέγχου προβαίνουν σε παρατηρήσεις και κριτική προς την κυβέρνηση για τα πιο πάνω ζητήματα, δεν διαθέτουν οποιαδήποτε εκτελεστική εξουσία για να διορθώνουν αυτές τις καταστάσεις ή να απαιτούν τη συμμόρφωση της εκτελεστικής εξουσίας προς τις παρατηρήσεις τους.

Σημειώνεται ότι η αρμόδια επιτροπή αποδίδει ιδιαίτερη σημασία πρώτον στα θέματα γενικότερης πολιτικής τα οποία εντοπίζονται και επισημαίνονται στην έκθεση, καθώς και σε σοβαρά επιμέρους θέματα που εντοπίζονται από τη Γενικό Ελεγκτή ή και την ίδια την επιτροπή και αφορούν την οικονομική διαχείριση.

Για να γίνει πιο κατανοητή η διαδικασία εξέτασης της έκθεσης του Γενικού Ελεγκτή από την αρμόδια επιτροπή, αλλά και η πρακτική που έχει επιλεγεί για την εξέτασή της, κάτι που επιβάλλεται κυρίως λόγω του όγκου του εγγράφου της έκθεσης καθώς και του εξειδικευμένου περιεχομένου της, είναι σκόπιμο να παρατεθούν ορισμένα αποσπάσματα από την έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παρακολούθησεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών για την Ετήσια Έκθεση του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας για το έτος 2008 (που δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 2011):

«Όπως είναι γνωστό, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολούθησεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών εξετάζει την ετήσια έκθεση του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας στα πλαίσια άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου στην παρουσία του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας και άλλων αρμοδίων, που καλούνται να καταθέσουν στοιχεία και πληροφορίες για σκοπούς ενημέρωσης της αρμόδιας επιτροπής.

Ωστόσο, σημειώνεται ότι είναι η δεύτερη κατά σειρά φορά που ετοιμάζεται και υποβάλλεται μία τέτοια έκθεση από την αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή, μετά από ενδελεχή μελέτη της έκθεσης της Γενικής Ελεγκτού της Δημοκρατίας, προς την ολομέλεια του σώματος για συζήτηση. Σημειώνεται επίσης ότι ειδικότερα για την υπό αναφορά έκθεση καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια από την

επιτροπή να εξετάσει όσο το δυνατό περισσότερα θέματα που πηγάζουν από την ετήσια έκθεση της Γενικής Ελεγκτού της Δημοκρατίας, χωρίς μ□ αυτό να εκλαμβάνεται σε καμία περίπτωση ότι παραγνωρίζονται ή υποβαθμίζονται σημαντικά σημεία της έκθεσης, στην περίπτωση που αυτά δεν τυγχάνουν σχολιασμού ή αναφοράς, αφού δεν μπορεί εκ των πραγμάτων η επιτροπή να καταπιάνεται με το σύνολο των παρατηρήσεων και ούτε είναι σε θέση να μελετήσει εξαντλητικά και να σχολιάσει όλα τα επιμέρους σημεία της εν λόγω έκθεσης.

Ως εκ τούτου, κατά καιρούς προβληματίσε, τόσο τον πρόεδρο της επιτροπής όσο και τα μέλη της, το γεγονός ότι χρόνο με το χρόνο οι επισημάνσεις και οι παρατηρήσεις του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας διογκώνονται, χωρίς όμως να υπάρχουν απτά αποτελέσματα για επαναφορά των οποιωνδήποτε πράξεων, παραλείψεων, ενεργειών ή και καθυστερήσεων στη νομιμότητα.

Ωστόσο, η παρούσα Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολούθησεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών, στα πλαίσια της άσκησης του κοινοβουλευτικού της ελέγχου, κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια να εξετάσει τις επιμέρους εκθέσεις που αναφέρονται σε όλα τα υπουργεία και προς αυτή την κατεύθυνση όλοι οι υπουργοί έχουν προσκληθεί και παρευρεθεί στις συνεδρίες της επιτροπής για την εξέταση των θεμάτων που αφορούν το υπουργείο τους. Η επιτροπή στα πλαίσια αυτά αναμένει ότι με τη διαδικασία αυτή θεσμοθετείται και αναβαθμίζεται ο κοινοβουλευτικός της έλεγχος, αλλά ταυτόχρονα επισημαίνει ότι ο έλεγχος αυτός πρέπει να αποβαίνει πιο αποτελεσματικός προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος και του Κύπριου πολίτη ειδικότερα. Περαιτέρω, η επιτροπή θεωρεί επίσης ότι ο ενδεδειγμένος κοινοβουλευτικός έλεγχος αναβαθμίζεται και ασκείται διά του μέγιστου μέσου που διαθέτει το σώμα, δηλαδή της υποβολής και συζήτησης στο Κεφάλαιο Τέταρτο της παρούσας έκθεσης.

Ωστόσο, η έκθεση αυτή πρέπει να άπτεται των σημαντικών πτυχών της έκθεσης της Γενικής Ελεγκτού της Δημοκρατίας, αλλά και επιμέρους σημείων της που απασχόλησαν την επιτροπή, με τη διευκρίνιση ότι η παρουσίαση του θέματος δεν είναι εξαντλητική και ότι η ενδεικτική αναφορά σε ορισμένα θέματα σε αυτή δεν πρέπει να θεωρείται ότι υποβαθμίζει άλλα σχόλια/παρατηρήσεις/σημεία της έκθεσης της Γενικής Ελεγκτού της Δημοκρατίας για τα οποία δε γίνεται αναφορά στην παρούσα έκθεση της επιτροπής».

Πρόσθετα αξίζει να γίνει αναφορά σε σχόλια της επιτροπής στο κείμενο της έκθεσης που αφορά τις απόψεις, εισηγήσεις και παρατηρήσεις της επί ειδικών θεμάτων που τέθηκαν στις συνεδρίες της επιτροπής και που άπτονται των σημαντικότερων θεμάτων που αφορούν υπουργεία, τμήματα ή υπηρεσίες στον κρατικό τομέα.

Απόσπασμα από τη σελίδα 61 της Έκθεσης της Επιτροπής:

«Στα πλαίσια αυτά, παρά το γεγονός ότι όλες οι απόψεις, παρατηρήσεις, σχόλια και εισηγήσεις είναι ήδη καταγεγραμμένες στην ετήσια έκθεση της Γενικής Ελεγκτού της Δημοκρατίας, εντούτοις κρίνεται σκόπιμο να καταγραφούν ορισμένα σημαντικά θέματα ή/και αναφορές για το κάθε υπουργείο ξεχωριστά που έχουν απασχολήσει την επιτροπή κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεών της, χωρίς αυτό να γίνεται εξαντλητικά και χωρίς να παραγνωρίζει ή και να μειώνει τη σπουδαιότητα των άλλων αναφορών της έκθεσης της Γενικής Ελεγκτού της Δημοκρατίας ή και των άλλων θεμάτων που έχουν συζητηθεί ενώπιον της επιτροπής».

Επίσης χαρακτηριστική του εκ των πραγμάτων επιλεκτικού τρόπου εξέτασης θεμάτων από την επιτροπή είναι και το πιο κάτω σχόλιο που περιλαμβάνεται στα τελικά σχόλια της έκθεσης.

Απόσπασμα από τη σελ. 169 της Έκθεσης της Επιτροπής:

«Στόχος της επιτροπής με την παρούσα έκθεσή της είναι να αναδείξει και να υποδείξει ορισμένα από τα πιο σημαντικά θέματα ή/και αναφορές που κρίνει ότι χρήζουν περαιτέρω συζήτησης, όπως αυτά εξάλλου έχουν συζητηθεί και αναλυθεί κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεών της, χωρίς αυτό να μειώνει ή να παραγνωρίζει την αξία ή/και τη σπουδαιότητα όλων των άλλων θεμάτων που καταγράφονται στην ετήσια έκθεση της Γενικής Ελεγκτού της Δημοκρατίας.

Εν κατακλείδι, επισημαίνεται ότι η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολούθησεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών συμφωνεί και υιοθετεί πλήρως και σε όλη τους την έκταση τις παρατηρήσεις, τις υποδείξεις και τα σχόλια της ετήσιας έκθεσης της Γενικής Ελεγκτού της Δημοκρατίας για το 2008. Συνεπώς, με την παρούσα έκθεσή της η επιτροπή ομόφωνα

υιοθετεί το ενιαίο αυτό κείμενο, καθώς και όλα τα σχετικά στοιχεία, έγγραφα ή/και απαντήσεις που το υποστηρίζουν ή σχετίζονται με αυτό. Ως εκ τούτου, ολόκληρο το κείμενο με τα επισυναπτόμενά του υποβάλλεται ενώπιον της ολομέλειας του σώματος για συζήτηση».

Είναι φανερό ότι η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ελέγχου επικεντρώνεται σε θέματα δαπανών και οικονομικής διαχείρισης και απλούστατα δεν διαθέτει ούτε το χρόνο ούτε το προσωπικό για να προβεί σε εξονυχιστικό έλεγχο της Ετήσιας Έκθεσης της Γενικού Ελεγκτή. Υπάρχει και το θέμα των αναπόφευκτων περιορισμών του χρόνου, καθότι ο όγκος εργασίας της Επιτροπής Ελέγχου είναι τεράστιος και εκ των πραγμάτων οι δυνατότητες της περιορισμένες.

Στην παρούσα περίπτωση, η Γενικός Ελεγκτής απέστειλε την Ετήσια Έκθεση της για το 2009 στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 9.12.2010. Νομικά, όπως προβλέπει το Σύνταγμα, η Ετήσια Έκθεση της Γενικού Ελεγκτού υποβάλλεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και είναι εκείνος ο οποίος μεριμνά για την κατάθεση της ενώπιον της Βουλής. Η Γενικός Ελεγκτής, επικουρικά, αποστέλλει αντίγραφα στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Συγκεκριμένα, στις 9.12.2010 η Γενικός Ελεγκτής απέστειλε στο Γενικό Διευθυντή της Βουλής των Αντιπροσώπων την Ετήσια Έκθεσή της για το έτος 2009, που περιείχε τα αποσπάσματα που αναφέρονται στην ενότητα που πραγματεύεται την εμπλοκή της Γενικού Ελεγκτή. Στις 14.1.2011 ο Γενικός Διευθυντής της Βουλής, εκ μέρους της Επιτροπής Ελέγχου, απέστειλε επιστολή προς τους Γενικούς Διευθυντές Υπουργείων και του Γραφείου Προγραμματισμού με την οποία ζήτησε την ετοιμασία από κάθε Υπουργείο/Γραφείο σημειώματος που να περιέχει, μεταξύ άλλων, σχόλια για κάθε παρατήρηση της Γενικού Ελεγκτή. Η παράκληση της Επιτροπής ήταν «όπως το σημείωμα αυτό της αποσταλεί μέχρι την 15^η Φεβρουαρίου 2011, έτσι που να καταστεί εφικτή η έγκαιρη εξέταση των παρατηρήσεων της Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας για κάθε Υπουργείο/Υπηρεσία».

Η Γενικός Ελεγκτής προέβη σε γενική παρουσίαση της Ετήσιας Έκθεσης της για το 2009 ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ελέγχου στις 18.1.2011.

Στις 21.2.2011 ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου κ. Γ. Γεωργίου απέστειλε κατεπείγουσα επιστολή προς διάφορα Υπουργεία με την οποία σημείωνε ότι «έχει παρέλθει ο χρόνος που έχει τεθεί από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή για την υποβολή του σχετικού σημειώματος/απαντήσεις του Υπουργείου σας» και διαβίβασε παράκληση «όπως αποστείλετε τάχιστα το εν λόγω σημείωμα έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η έγκαιρη μελέτη του από την Επιτροπή». Στις επιστολές αυτές απάντησε στις 2.3.2011 ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας (Χρίστος Μαληκκίδης), με Σημείωμα «για ενημέρωση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παρακολούθησης Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημοσίων Δαπανών».

Στο Σημείωμά του, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας παραθέτει και πάλι τις παρατηρήσεις της Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας, και μεταξύ αυτών το ακόλουθο απόσπασμα (το οποίο θα πρέπει να επαναληφθεί, για λόγους πληρότητας και ευκολότερης κατανόησης).

«Το ΓΕΕΦ σε επιστολές του προς το Υπουργείο Άμυνας αναφέρει τις ανησυχίες του ως προς τη διάθεση, επί καθημερινής βάσης, αριθμού στελεχών και πολιτών για τη φύλαξη του φορτίου, οι οποίοι απαλλάσσονται από τα λοιπά τους καθήκοντα, την αποθήκευση του φορτίου σε υπαίθρια στοιβάδα, όπου εγκυμονούν κίνδυνοι πλήρους αλλοίωσης και καταστροφής του καθώς και ως προς το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος του φορτίου αποτελείται από πυρίτιδα διαφόρων ειδών των οποίων η σύνθεση και η αντίδρασή τους σε ψηλές θερμοκρασίες είναι άγνωστη».

Τα σχόλια του Υπουργείου Άμυνας, όπως διαμηνύθηκαν στο Γενικό Διευθυντή της Βουλής, για ενημέρωση της Επιτροπής Ελέγχου, θα πρέπει και πάλι να παρατεθούν, για σκοπούς πληρότητας.

«Το Υπουργείο, σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία και το Τμήμα Τελωνείων, εξετάζουν τις προβλεπόμενες στην κείμενη Νομοθεσία επιλογές για τη διάθεση, συμπεριλαμβανομένης και της εκποίησης των κατασχεθέντων υλικών. Για διευκόλυνση της όλης διαδικασίας λήψης

απόφασης, σε σχέση με την πιο συμφέρουσα για τη Δημοκρατία επιλογή, έχει ζητηθεί από το ΓΕΕΦ να ετοιμάσει και υποβάλει στο Υπουργείο καταλόγους στους οποίους να αναγράφονται, αφενός εκείνα από τα κατασχεθέντα υλικά τα οποία είναι χρήσιμα στην Ε.Φ. και θα ήθελε να τα κρατήσει και αφετέρου τα υπόλοιπα των οποίων θα προωθηθεί η εκποίηση.

Το ΓΕΕΦ με επιστολή του στις 31.7.2009, ανέφερε ότι κανένα από τα υλικά δεν αναγκαστεί στην Εθνική Φρουρά. Στις 4.8.2009 το Υπουργείο Εξωτερικών κάλεσε σε σύσκεψη τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες για το θέμα και αποφασίστηκε όπως, λόγω πολιτικών θεμάτων που βρίσκονται σε εξέλιξη, το θέμα να επανεξεταστεί το Νοέμβριο του 2009. Το Υπουργείο Εξωτερικών με επιστολή του στις 31.12.2009 αναφέρει ότι οι πολιτικοί λόγοι δεν έχουν αλλάξει και επομένως δε δικαιολογείται προς το παρόν οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος. Στις 17.6.2010, το Υπουργείο Άμυνας επανέφερε το θέμα, ρωτώντας για οποιαδήποτε εξέλιξη. Και πάλι η απάντηση του Υπουργείου Εξωτερικών, στις 7.7.2010, ήταν ότι οι πολιτικοί λόγοι εξακολουθούσαν να υφίστανται, οπότε δεν μπορούσε να σημειωθεί αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος.

Είναι σαφές ότι τα πιο πάνω κυκλοφόρησαν στις 15.3.2011 (ή εντός των επομένων ημερών) στον Πρόεδρο και τα Μέλη της Επιτροπής Ελέγχου. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής μελέτησε τόσο τις παρατηρήσεις της Γενικού Ελεγκτού όσο και τα σχόλια του Υπουργείου Άμυνας.

Δεν υπάρχει οποιαδήποτε ένδειξη ότι τα πιο πάνω κοινοποιήθηκαν στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Άμυνας.

Η ανά Υπουργείο εξέταση της Ετήσιας Έκθεσης της Γενικού Ελεγκτή για το 2009 άρχισε ενώπιον της Επιτροπής Ελέγχου στις 5.4.2011, με την εξέταση των λογαριασμών και αναφορών σχετικά με το Υπουργείο Εξωτερικών. Η εξέταση της Ετήσιας Έκθεσης της Γενικού Ελεγκτή για το 2009 όσο αφορά τα υπόλοιπα 10 Υπουργεία εκκρεμεί. Σημειώνεται ότι στις 22.5.2011 έλαβαν χώρα βουλευτικές εκλογές, που σημαίνει ότι η Βουλή διαλύθηκε πριν την ημερομηνία αυτή εν όψει των εκλογών (και συγκεκριμένα στις 21.4.2011) και συγκροτήθηκε και πάλιν στις 2.6.2011 μετά την ολοκλήρωση των εκλογών.

Προκύπτει ότι η Επιτροπή Ελέγχου δεν προέβη σε εξέταση της Ετήσιας Έκθεσης της Γενικού Ελεγκτή για το Υπουργείο Άμυνας και των θεμάτων που

αφορούσαν το Υπουργείο αυτό, συμπεριλαμβανομένης της επιστολής του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου αυτού ημερ. 2.3.2011, πριν από τις βουλευτικές εκλογές της 22.5.2011. Ούτε ακόμη, μέχρι σήμερα, έχει λάβει χώρα η εξέταση των θεμάτων αυτών από την Επιτροπή Ελέγχου.

Εάν η Επιτροπή Ελέγχου άρχιζε την εξέταση της Ετήσιας Έκθεσης της Γενικού Ελεγκτή για το 2009 με το Υπουργείο Άμυνας και όχι με το Υπουργείο Εξωτερικών, είναι δυνατό ότι τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου θα ήγειραν το θέμα του φορτίου (παρά το ότι, αυστηρά ομιλούντες, το θέμα δεν είχε σοβαρές οικονομικές πτυχές) και θα διερευνούσαν το ζήτημα περαιτέρω. Επίσης, εάν οι απαντήσεις των διαφόρων Υπουργείων είχαν σταλεί προηγουμένως, και πάλι ενδεχόμενα το Υπουργείο Άμυνας να εξεταζόταν από την Επιτροπή Ελέγχου πριν από τη διάλυση της Βουλής. Τέλος, εάν δεν γίνονταν εκλογές, και πάλι είναι ενδεχόμενο το Υπουργείο Άμυνας να εξεταζόταν από την Επιτροπή Ελέγχου πριν την έκρηξη στο Μαρί.

Τα πιο πάνω ερωτήματα, και οι όποιες απαντήσεις σε αυτά, ανήκουν στο χώρο της εικασίας και των υποθέσεων. Το θέμα παραμένει ότι το Υπουργείο Άμυνας και η Έκθεση της Γενικού Ελεγκτού σε σχέση με αυτό δεν εξετάσθηκαν από την Επιτροπή Ελέγχου πριν γίνει η φονική έκρηξη, χωρίς να υπάρχει οποιαδήποτε βεβαιότητα ότι αν γινόταν η νενομισμένη εξέταση – όπως είχαν τότε τα πράγματα – το συγκεκριμένο θέμα θα ετύγχανε περαιτέρω διερεύνησης. Στο σημείο αυτό, σημειώνω ότι «το θέμα της φύλαξης όπλων και πυρομαχικών» έχει απασχολήσει και στο παρελθόν την Επιτροπή Ελέγχου.

Ειδικότερα, στην Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παρακολουθήσεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών για την ετήσια έκθεση του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας για το έτος 2008 (που δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο του 2011), στις σελ. 158 και 159, γίνεται αναφορά σε θέμα φύλαξης όπλων και πυρομαχικών.

«Περαιτέρω, όσον αφορά το ειδικότερο θέμα της φύλαξης όπλων και πυρομαχικών η Γενική Ελεγκτής της Δημοκρατίας αναφέρει ότι τα αποθέματα όπλων και πυρομαχικών που υπήρχαν την 31^η Δεκεμβρίου 2008 δεν καταμετρήθηκαν από την υπηρεσία της ούτε από τον Κλάδο Ελέγχου Αποθηκών του Γενικού Λογιστηρίου. Το Υπουργείο Άμυνας απέστειλε στην υπηρεσία της Γενικής Ελεγκτού της Δημοκρατίας πιστοποιητικό στο οποίο αναφέρεται ότι έγινε από την Εθνική Φρουρά η καταμέτρησή τους και ότι τα αποτελέσματα της καταμέτρησης συμφωνούσαν με τα λογιστικά υπόλοιπα των καρτελών αποθήκης.

Ειδικότερα, όσον αφορά τη φύλαξη διαβαθμισμένων εγγράφων/φακέλων στο Εμπιστευτικό Αρχείο του Υπουργείου Άμυνας, σε σχετική απαντητική επιστολή του αναπληρωτή γενικού διευθυντή του Υπουργείου Άμυνας, ημερομηνίας 10 Ιουνίου 2010, επί των παρατηρήσεων της έκθεσης της Γενικής Ελεγκτού της Δημοκρατίας αναφέρεται ότι έχει γίνει ρύθμιση και αυτά φυλάσσονται σε φοριαμούς οι οποίοι είναι τοποθετημένοι σε χώρους που κλειδώνονται. Επίσης, το κύριο Αρχείο Συμβάσεων διαθέτει και σύστημα ασφάλειας/συναγερμού.

Περαιτέρω, όσον αφορά την καταμέτρηση των αποθεμάτων όπλων και πυρομαχικών, αναφέρεται στην εν λόγω επιστολή ότι είναι διαδικασία που εφαρμόζεται κάθε χρόνο από την Εθνική Φρουρά.

Επιπρόσθετα, όσον αφορά την ασφάλεια των αποθηκών, όπλων και πυρομαχικών, ο Υπουργός Άμυνας ανέφερε ενώπιον της επιτροπής ότι όλες οι νέες αποθήκες όπλων και πυρομαχικών που ανεγείρονται από την Εθνική Φρουρά προβλέπεται να διαθέτουν σύστημα συναγερμού/ασφάλειας, έτσι ώστε να διασφαλίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό η ασφάλειά τους, που αποτελεί ύψιστης σημασίας θέμα για το Υπουργείο Άμυνας».

Προκύπτει ότι πριν από της 11.7.2011 η Επιτροπή Ελέγχου, καθώς και η Βουλή γενικότερα, δέχονταν τις διαβεβαιώσεις του Υπουργού Άμυνας ότι τα όπλα και πυρομαχικά της Εθνικής Φρουράς τύγγχαναν ασφαλούς φύλαξης. Τώρα, το κλίμα έχει δραματικά αλλάξει.

Υπό τις συνθήκες, θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι, παρόλο που η Βουλή δεν έχει ούτε τις αρμοδιότητες ούτε και την ευθύνη της Εκτελεστικής Εξουσίας, στην παρούσα περίπτωση το θέμα δεν έπρεπε να σταματήσει (όσο αφορά το κοινοβούλιο) με την αποστολή στην Βουλή των Αντιπροσώπων της

επιστολής του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Άμυνας ημερ. 2.3.2011 και ότι θα έπρεπε να υπάρξει κάποια προκαταρκτική έστω διερεύνηση του θέματος. Μετά από προσεκτική μελέτη και προβληματισμό, δεν αποδέχομαι αυτή τη θέση ούτε την ενδεχόμενη άποψη ότι επεδείχθη οποιαδήποτε ολιγωρία ή αμέλεια είτε από τη Βουλή είτε από οποιαδήποτε Επιτροπή της είτε από οποιονδήποτε λειτουργό του Κοινοβουλίου. Η Βουλή και η Επιτροπή Ελέγχου ασκούν μόνο κοινοβουλευτικό έλεγχο. Θεσμικά, η Επιτροπή Ελέγχου περιορίζεται σε θέματα δημοσίων δαπανών και παρακολούθησης σχεδίων αναπτύξεως. Επιπρόσθετα, η πραγματικότητα είναι ότι η Βουλή και ειδικά η Επιτροπή Ελέγχου (έστω και όταν προχωρούν πέραν των αυστηρών θεσμικών τους αρμοδιοτήτων) δεν έχουν τις απαραίτητες υπηρεσίες και λειτουργούς για ενδελεχή έλεγχο των διαφόρων εγγράφων που τους αποστέλλονται. Είναι γι' αυτό που η εξέταση των απόψεων της Γενικής Ελεγκτή από την Επιτροπή Ελέγχου γίνεται μόνο όταν τα θέματα που αφορούν το συγκεκριμένο Υπουργείο τεθούν ενώπιον της. Τότε, γίνεται ενδελεχής έλεγχος, αλλά κάποτε (όπως στην παρούσα περίπτωση) είναι αργά.

Όσον αφορά την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Άμυνας θα πρέπει να αναφερθεί ότι προ του συμβάντος στη Ναυτική Βάση "Ευάγγελος Φλωράκης" στο Μαρί, ουδέποτε ενημερώθηκε για τη φύλαξη του συγκεκριμένου υλικού είτε από την πλευρά της κυβέρνησης και της Εθνικής Φρουράς είτε από οποιοδήποτε βουλευτή. Επισημαίνεται ότι η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Άμυνας προέβαινε και προβαίνει σε εξονυχιστικό έλεγχο, στα πλαίσια άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου, αναφορικά με την ασφαλή φύλαξη και την καλή συντήρηση των οπλικών συστημάτων και του υπόλοιπου στρατιωτικού υλικού της Εθνικής Φρουράς. Επισημαίνεται επίσης ότι το συγκεκριμένο υλικό που είχε τοποθετηθεί στη Ναυτική Βάση στο Μαρί δεν ήταν ουσιαστικά μέρος του στρατιωτικού υλικού της Εθνικής Φρουράς. Ωστόσο, οι αρμόδιοι θα μπορούσαν να ενημερώσουν οποτεδήποτε την Επιτροπή Άμυνας ότι υπήρχε πρόβλημα ασφαλούς φύλαξης και/ή ανάγκης καταστροφής του και/ή ανάγκης απομάκρυνσής του από την Κύπρο. Ουδέποτε όμως ηγέρθη ενώπιον της επιτροπής τέτοιο θέμα.

Εισηγούμαι το συγκεκριμένο θέμα αυτό να απασχολήσει τον νυν Πρόεδρο της Βουλής καθώς και τους πολιτικούς αρχηγούς, ούτως ώστε αν χρειαστεί να ενδυναμωθούν οι μηχανισμοί και διαδικασίες παρακολούθησης τέτοιων θεμάτων εκ μέρους της Βουλής, όχι με σκοπό την εξάσκηση εκτελεστικής εξουσίας αλλά για να ασκηθεί ο αναγκαίος έλεγχος ιδιαίτερα σε θέματα Υπουργείου Άμυνας και ΓΕΕΦ (εκεί που αυτός δικαιολογείται), χωρίς καθυστέρηση.

Συνοπτικά, κρίνω ότι ούτε η Βουλή των Αντιπροσώπων ούτε και οι Επιτροπές Ελέγχου και Άμυνας έχουν οποιαδήποτε ευθύνη για την έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου 2011 ούτε και οποιαδήποτε συμμετοχή στα γεγονότα που προηγήθηκαν και που οδήγησαν στο τραγικό συμβάν. Γι' αυτά, την ευθύνη φέρει αποκλειστικά η Εκτελεστική Εξουσία του κράτους, για τους λόγους που παραθέτω στο Πόρισμα μου. Ούτε η Βουλή ούτε οποιαδήποτε Επιτροπή αυτής, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες και λόγω του ότι η Βουλή διαλύθηκε τον Απρίλιο του 2011 εν όψει εκλογών, ολιγόρησε στη διεκπεραίωση των αρμοδιοτήτων της. Εκφράζω απλώς τη θέση ότι θα πρέπει να μελετηθεί το ενδεχόμενο αριθμητικής ενδυνάμωσης των λειτουργιών της Βουλής και ιδιαίτερα της Επιτροπής Ελέγχου, για την ταχύτερη δυνατή εξέταση της Ετήσιας Έκθεσης της Γενικής Ελεγκτής.

6.7 Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας

Στις 3.9.2010 η Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας απέστειλε στον τότε Υπουργό Άμυνας τις παραγράφους της Ετήσιας Έκθεσής της για το έτος που έληξε στις 31.12.2009 που αφορούσαν στην Εθνική Φρουρά, με την παράκληση όπως έχει «τις απόψεις και επιβεβαίωσή σας αναφορικά με το περιεχόμενο των παραγράφων αυτών». Η Γενικός Ελεγκτής παρεκάλεσε να έχει την απάντηση του Υπουργού μέχρι τις 17.9.2010. Σε περίπτωση που δεν λάμβανε απάντηση εντός της πιο πάνω προθεσμίας, θα θεωρούσε ότι το περιεχόμενο των σχετικών παραγράφων της Έκθεσης της έβρισκε σύμφωνο τον Υπουργό, οπότε και θα προχωρούσε στη συμπερίληψη των παραγράφων

αυτών στο τελικό κείμενο της Ετήσιας Έκθεσης. Μεταξύ άλλων, η Γενικός Ελεγκτής ανέφερε και τα πιο κάτω στο έγγραφο που απέστειλε στον Υπουργό Άμυνας.

«Το ΓΕΕΦ σε επιστολές του προς το Υπουργείο Άμυνας αναφέρει τις ανησυχίες του ως προς τη διάθεση, επί καθημερινής βάσης, αριθμού στελεχών και πολιτών για τη φύλαξη του φορτίου, οι οποίοι απαλλάσσονται από τα λοιπά τους καθήκοντα, την αποθήκευση του φορτίου σε υπαίθρια στοιβάδα, όπου εγκυμονούν κίνδυνοι πλήρους αλλοίωσης και καταστροφής του καθώς και ως προς το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος του φορτίου αποτελείται από πυρίτιδα διαφόρων ειδών των οποίων η σύνθεση και η αντίδρασή τους σε ψηλές θερμοκρασίες είναι άγνωστη».

Στις 13.9.2010 ο τότε Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας Χρίστος Πατσαλίδης, με επιστολή του, πληροφόρησε τη Γενικό Ελεγκτή ότι «επιβεβαιώνουμε το περιεχόμενο των παραγράφων αυτών και δεν επιθυμούμε να διατυπώσουμε οποιεσδήποτε απόψεις επί του περιεχομένου στο παρόν στάδιο».

Στις 11.10.2010 ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας απέστειλε επιστολή στην Γενικό Ελεγκτή με την οποία απάντησε σε επιστολή της ημερ. 26.7.2010 με την οποία η Γενικός Ελεγκτής ανέφερε ότι «από τον έλεγχο των λογαριασμών του Υπουργείου Άμυνας, του Κυπριακού Στρατού και της Εθνικής Φρουράς για το έτος 2009», είχαν προκύψει ορισμένα θέματα τα οποία υποβάλλονταν στο Υπουργείο Άμυνας για «απόψεις και ανάλογη ενέργεια». Μεταξύ αυτών, ήταν η ίδια παράγραφος όπως αυτή που περιεχόταν στην Ετήσια Έκθεση της Γενικού Ελεγκτή που είχε σταλεί με την επιστολή ημερ. 3.9.2010. Στην επιστολή του ημερ. 11.10.2010, ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Άμυνας προέβη στο πιο κάτω σχόλιο:

«Το Υπουργείο, σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία και το Τμήμα Τελωνείων, εξετάζουν τις προβλεπόμενες στην κείμενη Νομοθεσία επιλογές για τη διάθεση, συμπεριλαμβανομένης και της εκποίησης των κατασχεθέντων υλικών. Για διευκόλυνση της όλης διαδικασίας λήψης απόφασης, σε σχέση με την πιο συμφέρουσα για τη Δημοκρατία επιλογή, έχει ζητηθεί από το ΓΕΕΦ να ετοιμάσει και υποβάλει στο

Υπουργείο καταλόγους στους οποίους να αναγράφονται, αφενός εκείνα από τα κατασχεθέντα υλικά τα οποία είναι χρήσιμα στην Ε.Φ. και θα ήθελε να τα κρατήσει και αφετέρου τα υπόλοιπα των οποίων θα προωθηθεί η εκποίηση.

Το ΓΕΕΦ με επιστολή του στις 31.7.2009, ανέφερε ότι κανένα από τα υλικά δεν αναγκαιεί στην Εθνική Φρουρά. Στις 4.8.2009 το Υπουργείο Εξωτερικών κάλεσε σε σύσκεψη τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες για το θέμα και αποφασίστηκε όπως, λόγω πολιτικών θεμάτων που βρίσκονται σε εξέλιξη, το θέμα να επανεξεταστεί το Νοέμβρη του 2009. Το Υπουργείο Εξωτερικών με επιστολή του στις 31.12.2009 αναφέρει ότι οι πολιτικοί λόγοι δεν έχουν αλλάξει και επομένως δε δικαιολογείται προς το παρόν οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος. Στις 17.6.2010, το Υπουργείο Άμυνας επανέφερε το θέμα, ρωτώντας για οποιαδήποτε εξέλιξη. Και πάλι η απάντηση του Υπουργείου Εξωτερικών, στις 7.7.2010, ήταν ότι οι πολιτικοί λόγοι εξακολουθούσαν να υφίστανται, οπότε δεν μπορούσε να σημειωθεί αλλαγή στον τρόπο χειρισμού του θέματος».

Προκύπτει ότι η Γενικός Ελεγκτής εντόπισε το πρόβλημα που υπήρχε, το έθεσε ενώπιον της Κυβέρνησης και του αρμοδίου Υπουργείου και ζήτησε τα σχόλιά του. Εξασφάλισε τα σχόλια του αρμοδίου Υπουργείου, τα οποία και παρέθεσε στην Έκθεσή της. Η Έκθεσή της στάληκε τόσο στην Κυβέρνηση όσο και στην Βουλή.

Είναι φανερό ότι η Γενικός Ελεγκτής, στην Ετήσια Έκθεση της για το 2009, σε σχέση με το Υπουργείο Άμυνας, δεν περιορίζεται σε θέματα οικονομικής διαχείρισης. Προχωρεί και παραθέτει στην Έκθεση της το απόσπασμα που αναφέρεται πιο πάνω, ότι δηλαδή:

«Το ΓΕΕΦ σε επιστολές του προς το Υπουργείο Άμυνας αναφέρει τις ανησυχίες του ως προς τη διάθεση, επί καθημερινής βάσης, αριθμού στελεχών και οπλιτών για τη φύλαξη του φορτίου, οι οποίοι απαλλάσσονται από τα λοιπά τους καθήκοντα, την αποθήκευση του φορτίου σε υπαίθρια στοιβάδα, όπου εγκυμονούν κίνδυνοι πλήρους αλλοίωσης και καταστροφής του καθώς και ως προς το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος του φορτίου αποτελείται από πυρίτιδα διαφόρων ειδών των οποίων η σύνθεση και η αντίδρασή τους σε ψηλές θερμοκρασίες είναι άγνωστη».

Οι παρατηρήσεις της κρίνονται ιδιαίτερα εύστοχες και έπρεπε να είχαν προβληματίσει τους αρμοδίους (και εκείνους που δεν γνώριζαν).

Η Γενικός Ελεγκτής θα μπορούσε να περιοριστεί σε θέματα δαπανών, λογαριασμών και οικονομικής διαχείρισης. Απεφάσισε όμως ότι, παρόλο που θα μπορούσε να προβληθεί ο ισχυρισμός ότι προχωρούσε πέραν των αυστηρών καθηκόντων της, έπρεπε να προβεί σε αναφορά στους «κινδύνους» που συνεπάγετο η συνέχιση της υφιστάμενης κατάστασης. Η Έκθεση της παραδόθηκε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στις 7.12.2010 και μεταβιβάστηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 9.12.2010. Έπρεπε να τύχει άμεσης μελέτης και εξέτασης από την Εκτελεστική Εξουσία, κάτι που δεν έγινε. Το θέμα του κοινοβουλευτικού ελέγχου με απασχολεί σε άλλο μέρος του Πορίσματος.

Το συμπέρασμα μου είναι ότι η Γενικός Ελεγκτής συμπεριφέρθηκε όχι μόνο με πλήρη επάρκεια αλλά και με ψηλό αίσθημα ευθύνης.

6.8 Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας

Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας είναι ο Νομικός Σύμβουλος του Κράτους και ειδικά της Εκτελεστικής Εξουσίας (άρθρο 113 του Συντάγματος). Ο Γενικός Εισαγγελέας παρέχει νομικές συμβουλές και γνωματεύσεις, όταν του ζητηθεί. Δεν καθορίζει πολιτική ούτε είναι υπεύθυνος για τη δημοσιονομική διαχείριση κάποιου θέματος.

Στην υπό μελέτη περίπτωση, ο Γενικός Εισαγγελέας κλήθηκε να γνωματεύσει για δυο θέματα, πρώτο κατά πόσο το υπό κρίση φορτίο ήταν εντός της παραγράφου του σχετικού Ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και δεύτερο ποίο ήταν το αποτέλεσμα της κατάσχεσης του φορτίου από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Όσο αφορά το πρώτο ερώτημα, ο Γενικός Εισαγγελέας θεώρησε ότι η παράγραφος 5 του Ψηφίσματος 1747(2007), ορθά ερμηνευόμενη, περιείχε μια αυτοτελή απαγόρευση (που απευθυνόταν σε κάθε κράτος μέλος του ΟΗΕ)

της μεταφοράς από πλοία που έφεραν τη σημαία του εν λόγω κράτους όπλων και συναφούς υλικού που προέρχονται από το Ιράν.

Από τα στοιχεία που του είχαν δοθεί, ο Γενικός Εισαγγελέας εξέφρασε την άποψη ότι «το φορτίο του υπό αναφορά πλοίου είναι πιθανό να εμπίπτει στην απαγόρευση της παραγράφου 5 του Ψηφίσματος και πως ο ναυλωτής του υπό αναφορά πλοίου είναι η εταιρεία Islamic Republic of Iran Shipping Line. Συνεπώς, η διάταξη της παραγράφου 11 του Ψηφίσματος 1803(2008) καθίστατο άμεσα σχετική». Η εν λόγω παράγραφος είχε ως ακολούθως:

“The Security Council
.....

1. Calls upon all States ... to inspect the cargoes to and from Iran, of aircraft and vessels, at their airports and seaports, owned or operated by Iran Air Cargo and Islamic Republic of Iran Shipping Line, provided that there are reasonable grounds to believe that the aircraft or vessel is transporting goods prohibited under this resolution or resolution 1737 (2006) or resolution 1747 (2207)”

Συνακόλουθα, οι αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας – κατέληξε ο Γενικός Εισαγγελέας – είχαν υποχρέωση, δυνάμει της πιο πάνω παραγράφου 11 του Ψηφίσματος 1803(2008), να επιθεωρήσουν, ακολουθώντας τις πρόνοιες και διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας, το υπό αναφορά πλοίο και να υποβάλουν στο Συμβούλιο Ασφαλείας, όπως προβλεπόταν στην παράγραφο 12 του ίδιου ψηφίσματος, εντός πέντε εργάσιμων ημερών από την ημέρα της επιθεώρησης, γραπτή έκθεση για την επιθεώρηση.

Όσο αφορά το δεύτερο θέμα, ο Γενικός Εισαγγελέας εξέφρασε την άποψη ότι, μετά την κατάσχεση, το εμπόρευμα είχε περιέλθει στην κυριότητα του δημοσίου, και ότι το κράτος είχε το δικαίωμα να διευθετήσει την υπόθεση όπως το ίδιο έκρινε σκόπιμο. «Η πάρα πέρα τύχη του φορτίου» έπρεπε να αποφασισθεί από τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας.

Οι δυο γνωματεύσεις του Γενικού Εισαγγελέα κρίνονται απόλυτα ορθές, τόσο με βάση το υλικό ενώπιον του κατά τον ουσιώδη χρόνο όσο και τώρα.

Σημειώνεται ότι η αρμόδια Επιτροπή Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας συμφώνησε ότι το φορτίο ενέπιπτε εντός των προνοιών του σχετικού Ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας. Όσο αφορά το δεύτερο θέμα, η άποψη του Γενικού Εισαγγελέα δεν επέβαλλε οποιοδήποτε συγκεκριμένο χειρισμό επί των αρμοδίων οργάνων της Πολιτείας, αλλά διευκρίνιζε το περιουσιακό καθεστώς του κατασχεθέντος εμπορίου, κάτι που άφηνε την Πολιτεία ελεύθερη να επιλέξει την πιο πρόσφορη λύση.

Ο θεσμικός ρόλος του Γενικού Εισαγγελέα δεν επεκτείνεται πέραν από την παροχή νομικών γνωματεύσεων σε σχέση με θέματα που τίθενται σε αυτόν. Κρίνω ότι ο Γενικός Εισαγγελέας διεκπεραίωσε με απόλυτη επάρκεια τη θεσμική αρμοδιότητά του.

7. ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Το φορτίο τοποθετήθηκε δίπλα στο Σταθμό της ΑΗΚ στο Βασιλικό. Έχει προβληθεί ενώπιόν μου ο ισχυρισμός ότι η ΑΗΚ δεν γνώριζε τίποτε για το περιεχόμενο του φορτίου και ότι ουδέν έγγραφο υπάρχει στην ΑΗΚ αναφορικά με το θέμα.

Δεν μπορώ να αποδεχθώ τους πιο πάνω ισχυρισμούς. Μιλούμε για ένα τεράστιο όγκο εμπορευματοκιβωτίων, τοποθετημένων το ένα πάνω από το άλλο. Όχι μόνο ήταν το φορτίο εντός του οπτικού πεδίου του σταθμού της ΑΗΚ, αλλά οποιοσδήποτε λογικός άνθρωπος δεν μπορούσε παρά να σημειώσει τη μικρή απόσταση μεταξύ του φορτίου αφενός και του Σταθμού της ΑΗΚ αφετέρου. Είναι δυνατό οι αρμόδιοι λειτουργοί της ΑΗΚ να μην γνώριζαν τίποτε; Είναι δυνατό να μην υπέβαλαν ερωτήσεις σχετικά με το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων; Είναι δυνατό να μην προέβησαν σε επαφές με τους αρμοδίους της Ναυτικής Βάσης ή με άλλους για να διαπιστώσουν τι ακριβώς είχε τοποθετηθεί δίπλα στο Σταθμό; Είναι δυνατό να μη ήγειραν το θέμα με τους αρμόδιους του Υπουργείου Εμπορίου και ειδικά με τον Υπουργό Εμπορίου;

Εάν τω όντι οι αρμόδιοι λειτουργοί της ΑΗΚ δεν προέβησαν στα πιο πάνω, τότε δεν μπορώ παρά να εκφράσω την έκπληξη και απορία μου. Η ΑΗΚ ανήκει στο Κράτος και το λαό. Υπάρχει όχι μόνο υποχρέωση αποφυγής αμέλειας και ολιγωρίας αλλά και θετικό καθήκον να λαμβάνονται όλα τα λογικά μέτρα για την ασφάλεια των εγκαταστάσεων της ΑΗΚ. Η ΑΗΚ και οι λειτουργοί της (και αναφέρομαι τόσο στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΑΗΚ όσο και στην ανωτάτη Διεύθυνση της) επέδειξαν ολιγωρία και αμέλεια, εάν πράγματι δεν προέβησαν σε οποιαδήποτε από τα πιο πάνω διαβήματα και εάν δεν υπήρξε οποιοδήποτε έγγραφο (εντός της ΑΗΚ) αναφορικά με το όλο θέμα. Τουλάχιστο, έστω και εάν η εκδοχή της ΑΗΚ γίνει αποδεκτή, υπάρχει σοβαρή αμέλεια διότι τουλάχιστο θα έπρεπε να είχαν υποβληθεί οι αναγκαίες ερωτήσεις και να ζητηθεί η μετακίνηση του φορτίου. Κάτι τέτοιο δεν έγινε.

Το θεσμικό θέμα που αφορά την ΑΗΚ και τα Σχέδια Ασφάλειας/Εκτακτης Ανάγκης που έχουν εκπονηθεί αποτελεί το αντικείμενο άλλου Κεφαλαίου του παρόντος Πορίσματος. Το ερώτημα, επί του προκειμένου, είναι εάν η ΑΗΚ γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει για το επικίνδυνο φορτίο.

Η θέση της ΑΗΚ ήταν κάθετη, κατά τη διάρκεια των δημόσιων ακροάσεων ενώπιον της Επιτροπής, ότι δηλαδή η ΑΗΚ ουδέν γνώριζε, ότι δεν όφειλε να γνωρίζει και ότι οι δημόσιες δηλώσεις του Υπουργού Άμυνας (όπως μεταδόθηκαν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης) περί της μη επικινδυνότητας του φορτίου «καθσύχασαν» οποιαδήποτε ανησυχία δυνατόν να υπήρχε.

Σίγουρα, η ΑΗΚ ουδέποτε ειδοποιήθηκε επίσημα ή άλλως πως από την Κυβέρνηση αναφορικά με το φορτίο ή τη δυνητική επικινδυνότητα του. Αυτό, έκδηλα, συνιστά σοβαρή παράλειψη της Κυβέρνησης. Αυτή όμως η παράλειψη δεν δικαιολογεί, κατά την άποψη μου, τη στάση ολιγωρίας που επέδειξε η ΑΗΚ αναφορικά με το θέμα.

Όπως προέκυψε από τη μαρτυρία ενώπιον της Επιτροπής, εκφράστηκε ανησυχία ορισμένων λειτουργών της ΑΗΚ για το φορτίο που είχε τοποθετηθεί και παραμένει τόσο κοντά στο Σταθμό. Αναφέρομαι συγκεκριμένα στη μαρτυρία του πρώην λειτουργού της ΑΗΚ κ. Ανδρέα Παπαδόπουλου και του Διευθυντή της μονάδας της ΑΗΚ στο Βασιλικό Αντώνη Ιωάννου. Ο δεύτερος ανέφερε ότι στις 13.12.2010 απέστειλε ηλεκτρονικό μήνυμα στον τότε Εκτελεστικό Διευθυντή Παραγωγής, κ. Ανδρέα Παπαδόπουλο, ενημερώνοντας τον για τις οικοδομικές εργασίες που γίνονταν στο χώρο της Ναυτικής Βάσης και πολύ πλησίον της ΑΗΚ και όπου «θα τοποθετούνταν εμπορευματοκιβώτια που περιείχαν στρατιωτικό υλικό τα οποία είχαν κατασχεθεί στο Λιμάνι της Λεμεσού από τις Κυπριακές Αρχές». Ο κ. Ιωάννου (Διευθυντής του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού στο Βασιλικό) απέστειλε και δύο αεροφωτογραφίες του χώρου όπου φαινόταν ευκρινώς η τοποθεσία όπου θα τοποθετούνταν τα εμπορευματοκιβώτια «που περιείχαν στρατιωτικό υλικό». Ο κ. Παπαδόπουλος, με τη σειρά του, απέστειλε το

μήνυμα του κ. Ιωάννου με τις αεροφωτογραφίες στον τότε Γενικό Διευθυντή της ΑΗΚ (κ. Μωυσή Σταύρου).

Τόσο ο κ. Αντώνης Ιωάννου όσο ο κ. Ανδρέας Παπαδόπουλος ανέφεραν ότι ουδέν έγινε σε συνέχεια των πιο πάνω, εκτός από την παρουσία και την έκφραση ανησυχιών από τον κ. Α. Ιωάννου σε ημερίδα με θέμα το «Εξωτερικό Σχέδιο Επείγουσας Ανάγκης ΑΗΚ Βασιλικού» που έγινε στη Λάρνακα στις 16.11.2010. Είναι φανερό τόσο από τη σύσκεψη αυτή όσο και από μεταγενέστερη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών στις 20.4.201 για την εφαρμογή της Οδηγίας «SEVESO II» στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό Βασιλικού ότι λειτουργοί της ΑΗΚ (Α. Ιωάννου και Ευθύβουλος Οικονόμου) συνέχιζαν να έχουν ανησυχίες για τη συνεχιζόμενη παραμονή ενός αδιευκρίνιστου φορτίου (με στρατιωτικό υλικό), που είχε κατασχεθεί πριν από μεγάλο χρονικό διάστημα και στοιβαχθεί σε απόσταση αναπνοής από τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό.

Ο Γενικός Διευθυντής της ΑΗΚ κ. Στέλιος Στυλιανού ανέφερε ενώπιον μου ότι το θέμα ουδέποτε συζητήθηκε σε επίπεδο Διοικητικού Συμβουλίου ή στο πλαίσιο της Γενικής Διεύθυνσης και ότι ουδέν σχετικό έγγραφο ή σημείωμα έχει ανευρεθεί στην ΑΗΚ.

Εν όψει του υλικού ενώπιον μου, κρίνω ότι η ΑΗΚ θα έπρεπε να είχε ερευνήσει το θέμα, με βάση τα δεδομένα και στοιχεία ενώπιον της (όπως ήταν τότε). Ήταν σαφές ότι τα 98 εμπορευματοκιβώτια, που περιείχαν στρατιωτικό υλικό, είχαν τοποθετηθεί σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο πολύ πλησίον του Σταθμού. Όφειλε, παρά την έλλειψη επίσημης ενημέρωσης, να ερευνήσει το θέμα. Το ότι είχαν γίνει καθυστερημένες δηλώσεις στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης δεν αποτελεί άλλοθι για εφησυχασμό και απραξία.

Διάφορα άλλα θέματα αναφορικά με την ΑΗΚ με απασχολούν σε άλλο σημείο του Πορίσματος.

8. ΠΟΙΝΙΚΕΣ – ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΕΣ – ΑΣΤΙΚΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ

8.1 Ποινικές Ευθύνες

Η έκρηξη στη Ναυτική Βάση στο Μαρί προκάλεσε το θάνατο 13 προσώπων, πολλούς τραυματισμούς και τεράστιες υλικές ζημιές. Προκύπτουν ποινικές ευθύνες;

Η Επιτροπή τονίζει με όλη τη δέουσα έμφαση τα ακόλουθα:

1. Η απόφαση για την ύπαρξη ποινικής ευθύνης η οποία δικαιολογεί έναρξη ποινικής δίωξης ανήκει, δυνάμει του άρθρου 113 του Συντάγματος, στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.
2. Η κρίση περί ποινικής ενοχής ανήκει αποκλειστικά στα Δικαστήρια της Δημοκρατίας.

Επομένως, οποιαδήποτε διαπίστωση ή κρίση σε σχέση με τις ποινικές πτυχές του θέματος θα πρέπει να διατυπωθεί με μεγάλη προσοχή, και χωρίς οποιαδήποτε ονομαστική αναφορά.

Με βάση το υλικό και μαρτυρία ενώπιόν μου, έχω την άποψη ότι επιβάλλεται η υπό του Γενικού Εισαγγελέα μελέτη του ενδεχομένου να έχουν διαπραχθεί διάφορα ποινικά αδικήματα, μεταξύ αυτών και του ποινικού αδικήματος της πρόκλησης θανάτου λόγω αλόγιστης, απερίσκεπτης ή επικίνδυνης πράξης κατά παράβαση του άρθρου 210 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, καθώς και του ποινικού αδικήματος της ανθρωποκτονίας κατά παράβαση του άρθρου 205 του Ποινικού Κώδικα.

Πρόκληση θανάτου λόγω αλόγιστης, απερίσκεπτης ή επικίνδυνης πράξης – άρθρο 210 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154

Το πιο πάνω άρθρο όπως έχει διαμορφωθεί ύστερα από σχετικές τροποποιήσεις του Νόμου (Βλ. Νόμους 111/89 και Νόμο 181(Ι)/2000) προβλέπει:

«Όποιος λόγω αλόγιστης, απερίσκεπτης ή επικίνδυνης πράξης ή συμπεριφοράς που δεν ανάγεται σε υπαίτια αμέλεια χωρίς πρόθεση επιφέρει το θάνατο άλλου προσώπου είναι ένοχος πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση μέχρι τεσσάρων χρόνων ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις δυο χιλιάδες πεντακόσιες λίρες».

Το πιο πάνω άρθρο έτυχε ερμηνείας στην **Πέτρου ν. Αστυνομίας** (1994) 2 Α.Α.Δ. 233, όπου, μεταξύ άλλων, λέχθηκαν τα πιο κάτω:

«Με την τροποποίηση του αρχικού άρθρου είναι φανερό ότι έχουν παραληφθεί οι φράσεις έλλειψη προφύλαξης και απρόσεκτη πράξη και έχουν αντικατασταθεί με τις φράσεις απερίσκεπτη και επικίνδυνη πράξη. Έτσι, για να βρεθεί τώρα κάποιος ένοχος πρέπει η πρόκληση θανάτου να οφειλόταν σε αλόγιστη (rash), απερίσκεπτη (reckless) ή επικίνδυνη πράξη ή συμπεριφορά. Το άρθρο δεν καθορίζει κριτήρια ως προς το τι αποτελεί αλόγιστη ή επικίνδυνη πράξη και αφήνεται στο Δικαστήριο να ερμηνεύσει το νομοθέτημα με βάση τα γεγονότα της κάθε υπόθεσης».

Επί του προκειμένου η Επιτροπή έλαβε, επίσης, καθοδήγηση από τα νομολογηθέντα στην υπόθεση **Κώστας Ζυπίτης ν. Αστυνομίας** (2003) 2 Α.Α.Δ. 220. Σύνομη παράθεση των γεγονότων της υπόθεσης είναι ιδιαίτερα χρήσιμη.

Ο εφεσείων κλήθηκε από τον εργοδότη του να μεταφέρει με το λεωφορείο αριθμό αλλοδαπών (από τις Φιλιππίνες) κατοίκων Λάρνακας που ήθελαν να εκδράμουν στο χιονισμένο Τρόδος. Το Λεωφορείο παρουσίασε μηχανική δυσλειτουργία κατά την ανάβαση στο Τρόδος σε βαθμό που να καθιστά προβληματική τη συνέχιση της πορείας του. Ο εφεσείων το θεώρησε ανασφαλές να συνεχίσει την πορεία του μέχρι το τέλος της διαδρομής και οι επιβάτες πήγαν με τα πόδια ως την πλατεία Τρόδους. Ο εφεσείων αφού

επικοινωνήσε τηλεφωνικώς με τον εργοδότη του πήρε την απόφαση να οδηγήσει το λεωφορείο και να μεταφέρει τους επιβάτες του πίσω στη Λάρνακα. Η δυσλειτουργία επανεμφανίστηκε, το σύστημα πέδησης δεν λειτούργησε και ως αποτέλεσμα το λεωφορείο ανατράπηκε. Το δυστύχημα είχε μοιραίες συνέπειες για 8 από τους επιβάτες. Εναντίον του εφεσεύοντα προσάφθηκαν 8 κατηγορίες για πρόκληση θανάτου κατά παράβαση του άρθρου 210 του Ποινικού Κώδικα. Εναντίον του εργοδότη του προσάφθηκαν τέσσερις κατηγορίες για διάφορα άλλα αδικήματα όχι όμως για το αδίκημα που προβλέπεται από το άρθρο 210. Το πρωτόδικο Δικαστήριο καταδίκασε τον εφεσεύοντα στις πιο πάνω 8 κατηγορίες. Η έφεση εξετάστηκε από την Πλήρη Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου η οποία επικύρωσε την καταδίκη. Παρατίθεται το σκεπτικό της απόφασης.

«Η δυσλειτουργία του λεωφορείου ήταν εμφανής, τόσο στους επιβάτες όσο και στον ίδιο τον εφεσεύοντα, γεγονός που τον ανάγκασε να ακινητοποιήσει το λεωφορείο σε σημείο του δρόμου πριν το τέρμα της ακολουθητέας διαδρομής. Οι επιβάτες αναγκάστηκαν να πεζοπορήσουν προς την Πλατεία Τροόδους, διανύοντας απόσταση διακοσίων, περίπου, μέτρων. Ο ίδιος ο εφεσεύων το θεώρησε ανασφαλές ή επικίνδυνο να θέσει σε λειτουργία και να οδηγήσει το λεωφορείο πάρα πέρα.

Επικαλέστηκε (ο εφεσεύων) τη βοήθεια του οδηγού διερχόμενου Pajero, για τη ρυμούλκηση του λεωφορείου στον προορισμό του. Εμφανής ήταν στον εφεσεύοντα η ύπαρξη μηχανικής βλάβης, καθιστώσα προβληματική και αβέβαιη την περαιτέρω χρήση του λεωφορείου. Γνωστοποίησε το γεγονός στον εργοδότη του, πληροφωρώντας τον, συγχρόνως, ότι, κατά την άποψή του, η βλάβη εντοπίζεται στο συμπλέκτη. Παρόλο που ο εφεσεύων δεν είχε μηχανικές γνώσεις, η δυσλειτουργία του συμπλέκτη μπορούσε να γίνει αισθητή από κάθε οδηγό αυτοκινήτου. Άλλη ένδειξη για την ύπαρξη της μηχανικής βλάβης, πήρε, και το σημείωσε ο εφεσεύων, από την άνοδο του δείκτη της θερμοκρασίας, που πλησίασε το κόκκινο σημείο. Τις διαπιστώσεις του για την ύπαρξη μηχανικής βλάβης τις διαβίβασε στον εργοδότη του, αναζητώντας, ως συνάγεται, οδηγίες για το τι δέον γενέσθαι με την μεταφορά των επιβατών πίσω στη Λάρνακα. Αποθαρρυσμένος από την αρνητική του στάση για την παροχή διαζευκτικού μέσου για τη μεταφορά των επιβατών πίσω, ο εφεσεύων πήρε την απόφαση να κάμει το δρόμο της επιστροφής με το λεωφορείο και έδρασε ανάλογα. Οδήγησε το λεωφορείο χωρίς μηχανική επιθεώρηση και χωρίς να μεριμνήσει για τη διόρθωση της εκδηλωθείσας βλάβης, προτού το χρησιμοποιήσει. Ο ίδιος δεν είχε μηχανικές γνώσεις, ούτε μπορούσε να προβεί σε ουσιαστική διάγνωση για τα αίτια της μηχανικής βλάβης του

λεωφορείου. Είναι αυτή του η απόφαση και, στη συνέχεια, η υλοποίησή της που συνθέτουν το αλόγιστο, το απερίσκεπτο και το επικίνδυνο της συμπεριφοράς του.

(...)

Η ανάληψη ευθύνης από τον εφεσείοντα να χρησιμοποιήσει το λεωφορείο για τη μεταφορά των επιβατών εγκυμονούσε άμεσο κίνδυνο για την ασφάλειά τους, κίνδυνο τον οποίο αφήφισε. Είναι αυτή του η πράξη που στοιχειοθετεί το αλόγιστο της συμπεριφοράς του. Δεν ήταν λελογισμένη ενέργεια, δηλαδή απόρροια της κοινής λογικής, να χρησιμοποιήσει, κάτω από αυτές τις συνθήκες, το λεωφορείο για τη μεταφορά των επιβατών. Ταυτόχρονα, η πράξη του ήταν απερίσκεπτη, υποδηλώνουσα αδιαφορία για την ασφάλεια των επιβατών και, παράλληλα, επικίνδυνη, διότι εγκυμονούσε ορατούς κινδύνους».

Η πλήρης Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου παρατήρησε τα εξής σε σχέση με τη μη δίωξη του εργοδότη για το αδίκημα που προβλέπεται από το άρθρο 210 του Κεφ. 154. **«Προκαλεί εντύπωση γιατί ο εργοδότης δε διώχθηκε ως συνεργός για τα αδικήματα για τα οποία κατηγορήθηκε ο εφεσείων».**

Η πιο πάνω παρατήρηση δεν αποτελεί μέρος του λόγου (ratio) της απόφασης. Εντούτοις αποτελεί παρατήρηση της Πλήρους Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου και είναι ως εκ τούτου μεγάλης σημασίας.

Μεταξύ άλλων, προκύπτουν τα πιο κάτω από την πιο πάνω υπόθεση.

- (i) Αν ένας είναι ενήμερος μιας κατάστασης πραγμάτων η οποία εάν αφεθεί να συνεχισθεί χωρίς θεραπεία εγκυμονεί άμεσο κίνδυνο για την ασφάλεια τρίτων και είτε αδιαφορήσει είτε αποδεχτεί τη συνέχιση της αυτό συνιστά αλόγιστη συμπεριφορά.
- (ii) Η γνώση, συνήθως, συνεπάγεται ευθύνη, υπό την έννοια ότι δεν πρέπει να παραγνωρίζονται εμφανείς ή ορατοί κίνδυνοι, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όταν κάποιο πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να ενεργήσει αποτρεπτικά και/ή να λάβει τα απαραίτητα μέτρα, είτε για την εξουδετέρωση του κινδύνου είτε για την καταστολή του από άλλους.

- (iii) Έννοιες όπως το αλόγιστο και το απερίσκεπτο συμπεριφοράς, καθώς και το επικίνδυνο κάποιας πράξης ή παράλειψης, αντιμετωπίζονται με βάση την κοινή λογική. Εμφανείς κίνδυνοι δεν πρέπει να παραβλέπονται ούτε και να επιδεικνύεται αδιαφορία για την ασφάλεια τρίτων.
- (iv) Νομική ευθύνη σε σχέση με το υπό κρίση άρθρο δεν έχει μόνο το πρόσωπο που βρίσκεται στη δίνη των πραγμάτων, ή πιο κοντά στο συμβάν που προκαλεί το θάνατο, αλλά και τα πρόσωπα που μπορεί να θεωρηθούν συνεργοί, ιδιαίτερα πρόσωπα που λόγω θέσης ή αξιώματος ή αρμοδιότητας ή καθήκοντος έχουν την κύρια ευθύνη αντιμετώπισης της κατάστασης που σαφώς εγκυμονεί κινδύνους.

Με βάση όλα τα πιο πάνω, είναι εμφανές ότι στην παρούσα περίπτωση υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο διάπραξης του αδικήματος που προβλέπεται από το άρθρο 210 του Ποινικού Κώδικα από διάφορα πρόσωπα, τα οποία επέδειξαν «αλόγιστη, απερίσκεπτη ή επικίνδυνη συμπεριφορά», σαν αποτέλεσμα των πιο κάτω:

- (i) Παρέλειψαν να προβούν στις αναγκαίες και/ή ενδεδειγμένες ενέργειες και πράξεις για να αντιμετωπίσουν μια εμφανώς επικίνδυνη κατάσταση, την ύπαρξη της οποίας γνώριζαν ή έπρεπε να γνωρίζουν.
- (ii) Επέδειξαν αδιαφορία και/ή αναβλητικότητα έναντι εμφανών κινδύνων.
- (iii) Παρέλειψαν να αντιμετωπίσουν μια έκδηλα επικίνδυνη κατάσταση με βάση την κοινή λογική και τα όσα επέβαλλε η γνώση τους, με αποτέλεσμα η συμπεριφορά τους να είναι αλόγιστη.

- (iv) Ο κίνδυνος πρόκλησης θανάτου από τη μη αντιμετώπιση της κατάστασης που υπήρχε, δηλαδή την υπαίθρια παρουσία του τεράστιου φορτίου εκρηκτικών εντός στρατοπέδου της Εθνικής Φρουράς, ήταν όχι μόνο εύλογα προβλεπτός αλλά και πολύ πιθανός, με την πάροδο του χρόνου η οποία συνεπάγετο αλλοίωση του περιεχομένου των εμπορευματοκιβωτίων. Έκδηλοι και σοβαροί κίνδυνοι αγνοήθηκαν, και, γενικά, επεδείχθη πρωτοφανής αδιαφορία έναντι εμφανών κινδύνων.
- (v) Δόθηκε, σε διάφορους εμπλεκόμενους, η ευκαιρία να προωθήσουν και/ή να συμβάλουν σε επίλυση του προβλήματος και σε εξουδετέρωση του κινδύνου. Η ευκαιρία αυτή παραγνωρίστηκε και αγνοήθηκε, με αποτέλεσμα το πρόβλημα να μην επιλυθεί και να λάβει χώρα η έκρηξη που προκάλεσε το θάνατο σε 13 πρόσωπα.

Για τους πιο πάνω λόγους, κρίνω ότι το υλικό ενώπιό μου αποκαλύπτει το σοβαρό ενδεχόμενο διάπραξης του ποινικού αδικήματος που προβλέπεται από το άρθρο 210 του Ποινικού Κώδικα από διάφορα εμπλεκόμενα πρόσωπα, όχι μόνο κατά τη χρονική περίοδο αμέσως πριν από την έκρηξη ή πλησίον αυτής αλλά και σε διάφορα στάδια της περιόδου που μεσολάβησε από την άφιξη και τοποθέτηση του φορτίου μέχρι τη φονική έκρηξη.

Πιστεύω ότι είναι ο Γενικός Εισαγγελέας που θα πρέπει να εφαρμόσει τα πιο πάνω στοιχεία και κριτήρια στον κάθε ένα των εμπλεκόμενων χωριστά, μηδενός εξαιρουμένου, για να διαπιστώσει αν θα πρέπει να προσαφθεί η ανάλογη κατηγορία εναντίον του. Κρίνω ότι η εξέταση του θέματος από το Γενικό Εισαγγελέα δεν θα πρέπει να περιορισθεί χρονικά σε οποιοδήποτε συγκεκριμένο στάδιο αλλά να βασιστεί στα στοιχεία της «γνώσης του κινδύνου» αφενός και στην «αλόγιστη και/ή απερίσκεπτη» παραγνώριση του αφετέρου.

Ποινική ευθύνη δυνάμει του άρθρου 205 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154.

Ακολουθεί η εξέταση του θέματος κατά πόσο το υλικό ενώπιό μου αποκαλύπτει το ενδεχόμενο διάπραξης του αδικήματος της ανθρωποκτονίας, στο πλαίσιο του άρθρου 205 του Ποινικού Κώδικα. Σύντομη παράθεση των αρχών που διέπουν τη διάπραξη του εν λόγω ποινικού αδικήματος θα αποβεί χρήσιμη.

Το έγκλημα της ανθρωποκτονίας προβλέπεται από το άρθρο 205 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154 το οποίο προνοεί ως ακολούθως:

«(1) Κάθε πρόσωπο το οποίο επιφέρει το θάνατο άλλου προσώπου με παράνομη πράξη ή παράλειψη είναι ένοχο του κακούργηματος της ανθρωποκτονίας.

(2) Παράνομη παράλειψη είναι εκείνη που συνιστά υπαίτια αμέλεια παράλειψης εκτέλεσης καθήκοντος αν και δεν υφίσταται πρόθεση πρόκλησης θανάτου.

(3) Κάθε πρόσωπο το οποίο διαπράττει το κακούργημα της ανθρωποκτονίας υπόκειται σε ποινή φυλάκισης δια βίου».

Στην παρούσα περίπτωση, θα πρέπει να εξετασθεί κατά πόσο έχει σημειωθεί παράνομη παράλειψη που συνιστά «υπαίτια αμέλεια παράλειψης εκτέλεσης καθήκοντος». Η Αγγλική νομολογία επί του θέματος είναι διαφωτιστική. Το έγκλημα αυτό διαπράττεται εάν ο κατηγορούμενος έχει ενεργήσει αμελώς (υπό την έννοια της παράλειψης εκτέλεσης καθήκοντος) στο βαθμό που απαιτείται από τη νομολογία. Ωστόσο η αμέλεια που απαιτείται για εναπόθεση ευθύνης στον εναγόμενο σε αστική αγωγή δεν είναι αρκετή για να στηρίξει την κατηγορία της ανθρωποκτονίας. Στη θεμελιακή απόφαση **R. v. Bateman** (1925) 94 L.J.K.B. 791, 793 λέχθηκαν τα εξής:

«There must be mens rea ... in explaining to juries the test which they should apply to determine whether the negligence, in the particular case, amounted or did not amount to a crime, judges have used many epithets such as "culpable", "criminal", "gross", "wicked", "clear", "complete". But, whatever epithet be used and whether an epithet be used or not, in order to establish criminal liability the facts must be such that, in the opinion of the jury, the negligence of the accused went

beyond a mere matter of compensation between subjects and showed such disregard for the life and safety of the others as to amount to a crime against the state and conduct deserving punishment ... It is desirable that, as far as possible, the explanation of criminal negligence to a jury should not be a mere question of epithets. It is, in a sense, a question of degree, and it is for the jury to draw the line, but there is a difference in kind between the negligence which gives a right to compensation and the negligence which is a crime”.

Σε μετάφραση

«Πρέπει να υπάρχει (mens rea) ... όταν επεξηγείται στους ενόρκους το κριτήριο που πρέπει να εφαρμόζουν για να αποφασίζουν κατά πόσο η αμέλεια στη συγκεκριμένη περίπτωση ισοδυναμούσε ή όχι με έγκλημα, οι Δικαστές έχουν χρησιμοποιήσει πολλά επίθετα όπως «υπαίτια», «ποινική», βαριά», «δόλια», «καθαρή», «πλήρης». Πλήν όμως οποιοδήποτε και εάν είναι το επίθετο που χρησιμοποιείται και κατά πόσο χρησιμοποιείται ή όχι επίθετο, για να θεμελιωθεί ποινική ευθύνη τα γεγονότα πρέπει να είναι τέτοια που κατά τη γνώμη των ενόρκων η αμέλεια του κατηγορουμένου να ξεπερνά το απλό ζήτημα αποζημίωσης μεταξύ των ατόμων και να δείχνει τέτοια αδιαφορία για τη ζωή και ασφάλεια των άλλων έτσι που να ισοδυναμεί με έγκλημα κατά της πολιτείας και συμπεριφορά που πρέπει να τιμωρηθεί Είναι επιθυμητό ότι στο βαθμό που είναι δυνατό η επεξήγηση της ποινικής αμέλειας στους ενόρκους δεν πρέπει να αποτελεί απλό ζήτημα επιθέτων. Αποτελεί κατά κάποιο τρόπο ζήτημα βαθμού και εναπόκειται στους ενόρκους να σύρουν την γραμμή πλην όμως υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην αμέλεια που παρέχει δικαίωμα αποζημίωσης και στην εγκληματική αμέλεια».

Στην επίσης θεμελιακή απόφαση **Andrews v. D.P.P.** (1937) A.C. 576, 583 λέχθηκαν τα εξής:

“The principle to be observed is that cases of manslaughter in driving motor-cars are but instances of a general rule applicable to all charges of homicide by negligence. Simple lack of care such as will constitute civil liability is not enough: For purposes of the criminal law there are degrees of negligence: and a very high degree of negligence is required to be proved before the felony is established. Probably of all the epithets that can be applied ‘reckless’ most nearly covers the case...”

Σε μετάφραση

«Οι αρχές που πρέπει να τηρούνται είναι ότι οι υποθέσεις ανθρωποκτονίας κατά την οδήγηση αυτοκινήτων δεν είναι παρά

περιπτώσεις του γενικού κανόνα που εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες ανθρωποκτονίας λόγω αμέλειας. Απλή έλλειψη επιμέλειας που θα συνιστούσε αστική ευθύνη δεν είναι αρκετή για τους σκοπούς του ποινικού δικαίου. Υπάρχουν βαθμοί αμέλειας και απαιτείται να στοιχειοθετηθεί ένας πολύ ψηλός βαθμός αμέλειας πριν αποδειχθεί το έγκλημα. Πιθανόν απ'όλα τα επίθετα που χρησιμοποιούνται το 'απερίσκεπτος' είναι αυτό που σχεδόν καλύπτει το ζήτημα».

Πρόσφατα, το θέμα έχει εξετασθεί από τη Δικαστική Επιτροπή της Βουλής των Λόρδων στην **R. v. Adomako** (1995) A.C. 171. Το κριτήριο το οποίο θα πρέπει να εφαρμόζεται σε τέτοιες περιπτώσεις, δηλαδή σε υποθέσεις ανθρωποκτονίας ως αποτέλεσμα σοβαρής αμέλειας ή απερίσκεπτης συμπεριφοράς, έχει ως εξής:

“the ordinary principles of the law of negligence apply to ascertain whether or not the defendant has been in breach of a duty of care towards the victim who has died. If such breach of duty is established, the next question is whether that breach of duty caused the death of the victim. If so, the jury must go on to consider whether that breach of duty should be characterised as gross negligence and therefore as a crime. This will depend on the seriousness of the breach of duty committed by the defendant in all the circumstances in which the defendant was placed when it occurred. The jury will also have to consider whether the extent to which the defendant's conduct departed from the proper standard of care incumbent upon him, involving as it must have done a risk of death to the patient, was such that it should be judged criminal.”

Σε μετάφραση

«Οι συνήθεις αρχές του δικαίου της αμέλειας τυγχάνουνε εφαρμογής για να αποφασισθεί κατά πόσο ο κατηγορούμενος παρέβη την υποχρέωση επιμέλειας έναντι του θύματος. Αφού στοιχειοθετηθεί αυτή η παράβαση της υποχρέωσης το επόμενο ζήτημα είναι κατά πόσο η παράβαση της σχετικής υποχρέωσης επιμέλειας προκάλεσε το θάνατο του θύματος. Εάν η απάντηση είναι καταφατική, το επόμενο ερώτημα είναι κατά πόσο η τεκμηριωθείσα παράβαση καθήκοντος ή υποχρέωσης θα πρέπει να χαρακτηριστεί ως βαριά αμέλεια και επομένως ως ποινικό παράπτωμα. Αυτό θα εξαρτηθεί από τη σοβαρότητα της παράβασης καθήκοντος που διεπράχθη από τον κατηγορούμενο στο πλέγμα όλων των περιστάσεων εντός του οποίου ενήργησε ο κατηγορούμενος. Οι ένορκοι (δηλαδή το αρμόδιο όργανο) θα

πρέπει να αποφασίσουν κατά πόσο, λαμβανομένου υπόψη το συνεπαγόμενου κινδύνου για θάνατο, η συμπεριφορά του κατηγορουμένου ήταν τέτοια που στο πλαίσιο όλων των σχετικών περιστάσεων να ισοδυναμεί με ποινική πράξη ή παράλειψη.»

Θεωρώ ότι το πιο πάνω απόσπασμα εφαρμόζεται σε υποθέσεις κατ'ίσχυρισμό παράλειψης εκτέλεσης καθήκοντος με βάση το άρθρο 205 του Ποινικού Κώδικα.

Το πρώτο ερώτημα είναι ποιοί από τους εμπλεκόμενους είχαν «καθήκον» έναντι των προσώπων που έχασαν τη ζωή τους. Η έννοια του καθήκοντος στο πλαίσιο του άρθρου 205 πρέπει να αντιμετωπισθεί με ευρύτητα, και κατά την άποψή μου υποδηλοί όχι την ύπαρξη συγκεκριμένου θεσμοθετημένου καθήκοντος ή υποχρέωσης που να προκύπτει από νόμο ή κανονισμό, αλλά τη δυνατότητα πρόβλεψης ότι εάν δεν ληφθούν τα αναγκαία μέτρα τότε υπάρχει ορατός κίνδυνος σοβαρού τραυματισμού ή θανάτου. Το «καθήκον» που αναφέρεται στο άρθρο 205 ισοδυναμεί ουσιαστικά με το καθήκον επιμέλειας (duty of care) στο αστικό δίκαιο. Με βάση σύγχρονες αντιλήψεις σχετικά με το προβλέψιμο κάποιου συμβάντος ή γεγονότος (foreseeability), είναι ενδεχόμενο τα πλείστα όσα εμπλεκόμενα πρόσωπα να βαρύνονται με το σχετικό καθήκον, υπό την έννοια ότι με βάση τη γνώση που είχαν ή θεωρείται ότι είχαν έπρεπε να είχαν προβλέψει το συμβάν και τις επιπτώσεις του. Δεν είναι όμως αρκετό να τεκμηριωθεί είτε η ύπαρξη καθήκοντος (υπό την ευρεία έννοια που εκτίθεται στην παρούσα Έκθεση) είτε η παράβαση του. Το δεύτερο ερώτημα αφορά τη φύση της παράβασης δηλαδή τη φύση της αμέλειας που έχει εκδηλωθεί. Για να στοιχειοθετηθεί ποινική ευθύνη στο πλαίσιο του άρθρου 205 θα πρέπει η αμέλεια του κατηγορουμένου να είναι βαριά. Στο συγκεκριμένο εδάφιο του άρθρου 205, χρησιμοποιείται ο όρος «υπαίτια αμέλεια», η οποία προσομοιάζει με αλόγιστη και απερίσκεπτη συμπεριφορά (recklessness).

Είναι φανερό ότι δεν είναι εύκολο να διαχωριστούν με απόλυτη σαφήνεια τα ποινικά αδικήματα που προβλέπουν τα άρθρα 210 και 205 του Ποινικού Κώδικα. Επί του προκειμένου, ιδιαίτερα χρήσιμη είναι η απόφαση του

Ανωτάτου Δικαστηρίου στην **Μαυρομμάτης v. Αστυνομία** (1996) 2 Α.Α.Δ. 69, όπου το Δικαστήριο ασχολήθηκε με το θέμα της ποινικής αμέλειας και προέβη σε εκτενή ανάλυση του θέματος με αναφορά τόσο στην κυπριακή όσο και στην αγγλική νομολογία. Σημειώνεται ιδιαίτερα το πιο κάτω απόσπασμα από την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου:

«Η ποινική αμέλεια που απαιτείται για την απόδειξη ευθύνης με βάση το άρθρο 210 του Κεφ. 154, είναι μικρότερου βαθμού από την υπαίτιο αμέλεια (culpable negligence) που απαιτείται για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας, αλλά μεγαλύτερου βαθμού από τον βαθμό που απαιτείται για το αδίκημα της οδήγησης χωρίς τη δέουσα προσοχή και φροντίδα, αμέλεια που βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με την αστική αμέλεια (civil negligence).

Η αμέλεια του άρθρου 205, όπως τροποποιήθηκε από το Νόμο 3/62 απαιτεί ψηλότερο βαθμό αμέλειας. Η υπαίτιος αμέλεια του άρθρου αυτού, εισάγει το στοιχείο της αλόγιστης πράξης (recklessness)».

Όπως έθεσε το θέμα ο Δικαστής Νικολαΐδης εκ μέρους του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση **Μαυρομμάτης**:

«Η Κυπριακή νομολογία επί του θέματος της ποινικής αμέλειας αποτελείται από μια σειρά αποφάσεων. Αρχίζει με την υπόθεση **Rayas v. The Police** 19 C.L.R. 308, όπου για πρώτη φορά αποφασίστηκε ότι μόνο η «ποινική αμέλεια» (criminal negligence) τιμωρείται βάσει του άρθρου 210 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154 στην έκδοση των Νόμων της Κύπρου του 1959 (και τότε άρθρο 204 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 13). Στην ίδια υπόθεση αποφασίστηκε ότι η ποινική, όπως ονομάζεται, αμέλεια, που απαιτείται για την απόδειξη ευθύνης με βάση το νυν άρθρο 210 είναι μικρότερου βαθμού από την υπαίτιο αμέλεια (culpable negligence) που απαιτείται για απόδειξη της ευθύνης για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας, αλλά μεγαλύτερου βαθμού από την αμέλεια που απαιτείται για να ευσταθήσει ευθύνη για το αδίκημα της οδήγησης χωρίς τη δέουσα προσοχή και φροντίδα, αμέλεια που βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με την αστική αμέλεια (civil law negligence).

Με άλλα λόγια, έχει δημιουργηθεί μια κλίμακα ευθύνης όσον αφορά το βαθμό αμέλειας που απαιτείται για διάφορα αδικήματα του Ποινικού Κώδικα, αρχής γενομένης με το άρθρο 205. Το άρθρο 205, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 5 του Νόμου 3/62, προβλέπει ότι πρόσωπο που επιφέρει το θάνατο άλλου με παράνομη πράξη ή παράλειψη που συνιστά υπαίτιο αμέλεια χωρίς να υφίσταται πρόθεση πρόκλησης θανάτου, είναι ένοχος του κακούργηματος της ανθρωποκτονίας. Το άρθρο 205 απαιτεί τον υψηλότερο βαθμό

αμέλειας. Η αμέλεια του άρθρου 205 συνίσταται σε υπαίτιο αμέλεια, όρος που εισάγει το στοιχείο της αλόγιστης πράξης (*recklessness*). Ακολουθεί το άρθρο 210 του Ποινικού Κώδικα το οποίο αρχικά απέκλειε, όπως και το άρθρο 236, την υπαίτιο αμέλεια. Στη συνέχεια όμως το άρθρο 210 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του περί Ποινικού κώδικα (Τροποποιητικού) Νόμου του 1989, (Ν.111/89), σύμφωνα με το οποίο όποιος, λόγω αλόγιστης, απερίσκεπτης ή επικίνδυνης πράξης ή συμπεριφοράς που δεν ανάγεται σε υπαίτιο αμέλεια, χωρίς πρόθεση επιφέρει το θάνατο άλλου, είναι ένοχος πλημμελήματος. Η εισαγωγή της έννοιας της αλόγιστης πράξης που γίνεται με την τροποποίηση του νόμου 111/89, έννοια που στην αρχική διατύπωση του άρθρου 210 δεν υπήρχε, δυνατό να έχει εισάξει στα συστατικά στοιχεία του αδικήματος την έννοια της αλόγιστης συμπεριφοράς (*recklessness*) όπως αυτή ερμηνεύεται στις αποφάσεις **R. v. Caldwell** (1981) 1 All E.R. 961 (H.L.) και **R. v. Lawrence** (1981) 1 All E.R. 974 στις οποίες αναλύεται εκτενώς το θέμα της αλόγιστης πράξης. Όμως επειδή στην παρούσα υπόθεση το υπό εξέταση άρθρο είναι το άρθρο 236, παρά τις ομοιότητες του με το άρθρο 210 πριν την τροποποίησή του, κανένας σκοπός δεν εξυπηρετείται με την ανάλυση σε βάθος του άρθρου 210 και του βαθμού αμέλειας που απαιτεί».

Όπως καταλήγει το Ανώτατο Δικαστήριο στην υπόθεση **Μαυρομμάτης**, «ο απαιτούμενος βαθμός αμέλειας» στο πλαίσιο του άρθρου 210 του Ποινικού Κώδικα «είναι πάντα ψηλός». Συμπερασματικά, θα μπορούσε να λεχθεί, έστω απλοποιημένα, ότι το άρθρο 210 του Ποινικού Κώδικα απαιτεί «ψηλό βαθμό αμέλειας» (**gross negligence**) που βρίσκεται σε πολύ ψηλότερο επίπεδο από την αστική αμέλεια, ενώ το άρθρο 205 απαιτεί «υπαίτια αμέλεια» που φαίνεται να ισοδυναμεί προς το στοιχείο της αλόγιστης πράξης (**recklessness**).

Στην Αγγλία, τη νομολογία της οποίας ακολουθούμε, οι γνωστές υποθέσεις **Caldwell** and **Lawrence** έχουν τώρα αναθεωρηθεί από τη Δικαστική Επιτροπή της Βουλής των Λόρδων στην πολύ σημαντική απόφαση **R v G** [2004] 1 A.C. 1034 όπου ο Δικαστής Bingham είπε τα ακόλουθα:

“First it is a salutary principle that conviction of serious crime should depend on proof not simply that the defendant caused (by act or commission) an injurious result to another but that his state of mind when so acting was culpable. This, after all, is the meaning of the familiar rule *actus non facit reum nisi mens sit rea*. The most obviously culpable state of mind is no doubt an intention to cause the injurious result but knowing disregard of an appreciated and unacceptable risk of causing an injurious result or a deliberate closing of the mind to such risk would be readily accepted as culpable also.”

Σε μετάφραση

«Πρώτο, είναι εξαιρετικά σημαντική αρχή ότι καταδίκη για σοβαρά αδικήματα θα πρέπει να βασίζεται σε τεκμηρίωση όχι μόνο ότι ο κατηγορούμενος προκάλεσε (με πράξη ή παράλειψη) βλάβη ή ζημιά σε κάποιο άλλο πρόσωπο, αλλά και ότι η συμπεριφορά του ήταν υπαίτια (culpable). Αυτό είναι το νόημα της αρχής actus non facit reum nisi mens sit rea. Η πιο υπαίτια συμπεριφορά είναι φυσικά η πρόθεση να προκληθεί βλάβη ή ζημιά σε κάποιο άλλο πρόσωπο, αλλά η παραγνώριση κάποιου γνωστού και απαράδεκτου κινδύνου ή η ηθελημένη αποφυγή αναγνώρισης ενός τέτοιου κινδύνου πρέπει επίσης να θεωρηθεί ως «υπαίτια συμπεριφορά» (culpable).»

Συμπερασματικά, ο Δικαστής Bingham κατέληξε ως ακολούθως:

“A person acts recklessly.....with respect to – (i) a circumstance when he is aware of a risk that it exists or will exist; (ii) a result when he is aware of a risk that it will occur; and it is, in the circumstances known to him, unreasonable to take the risk.”

Σε μετάφραση

«Κάποιο πρόσωπο ενεργεί αλόγιστα (recklessly) σε σχέση με (α) κάποιο θέμα ή ζήτημα όταν γνωρίζει ότι υφίσταται κίνδυνος (risk) ότι υπάρχει ή ότι μπορεί να υπάρξει, ή (β) κάποιο συμβάν ή αποτέλεσμα όταν γνωρίζει ότι υπάρχει κίνδυνος ότι θα επισυμβεί, και, υπό τις περιστάσεις, δεν είναι εύλογο υπό τις συνθήκες που γνωρίζει να παραγνώρισει τον κίνδυνο ή να ενεργήσει ανεξάρτητα αυτού.»

Θεωρώ ότι τα πιο πάνω αποσπάσματα αντικατοπτρίζουν όχι μόνο το Αγγλικό αλλά και το Κυπριακό δίκαιο. Συμπερασματικά, εκεί που κάποιο πρόσωπο γνωρίζει ότι υπάρχει ορατός κίνδυνος για την ασφάλεια τρίτων και τον παραγνώριζει, υπό την έννοια ότι δεν λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την εξουδετέρωση του, υπάρχει εκ πρώτης όψεως παράβαση του άρθρου 205 του Ποινικού Κώδικα.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, κρίνω ότι:

- (i) Υπήρχε καθήκον ή υποχρέωση επί διαφόρων εμπλεκόμενων προσώπων να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για εξουδετέρωση του κινδύνου που παρουσίαζε η συνεχιζόμενη υπαίθρια παρουσία των εμπορευματοκιβωτίων σε στρατόπεδο της Εθνικής Φρουράς. Το καθήκον αυτό προκύπτει από τη γνώση του κινδύνου και από τη δυνατότητα λήψης ή προώθησης των αναγκαίων μέτρων για τον ικανοποιητικό χειρισμό του θέματος, που ήταν είτε η απομάκρυνση του φορτίου είτε η καταστροφή του.
- (ii) Η μη λήψη των αναγκαίων μέτρων για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα, στο πλαίσιο των εμφανών κινδύνων που εγκυμονούσε η συνεχιζόμενη υπαίθρια παρουσία των εμπορευματοκιβωτίων σε στρατόπεδο της Εθνικής Φρουράς, συνιστά βαριά αμέλεια (gross negligence) ή αλόγιστη και απερίσκεπτη συμπεριφορά στο πλαίσιο του ποινικού αδικήματος της ανθρωποκτονίας χωρίς πρόθεση (recklessness).
- (iii) Η παραγνώριση του ορατού κινδύνου έκρηξης των εμπορευματοκιβωτίων και πρόκλησης σοβαρού τραυματισμού ή θανάτου σε τρίτα πρόσωπα συνιστά «αλόγιστη και απερίσκεπτη συμπεριφορά», που δημιουργεί ποινική ευθύνη για ανθρωποκτονία χωρίς πρόθεση.

Συνοπτικά, υπήρχε καθήκον έναντι των θυμάτων της έκρηξης να ληφθούν μέτρα για την ασφάλεια τους, ειδικά σε σχέση με το επικίνδυνο φορτίο. Συνεπώς, όλοι όσοι διαχειρίστηκαν το θέμα της αποθήκευσης και φύλαξης του επικίνδυνου φορτίου είχαν καθήκον επιμέλειας και/ή φροντίδας έναντι των θυμάτων. Χωρίς αμφιβολία, υπήρξε παράβαση του σχετικού καθήκοντος, υπό την έννοια ότι η συμπεριφορά πολλών από τους εμπλεκόμενους ήταν σαφώς κατώτερη από ότι αναμενόταν από ένα λογικό πρόσωπο που βρισκόταν στην ίδια θέση. Πέραν αυτού, η αμέλεια που επεδείχθη από

πολλούς των εμπλεκόμενων ήταν ιδιαίτερα σοβαρή, με αποτέλεσμα οι πράξεις και παραλείψεις των εμπλεκόμενων να εμπίπτουν εντός των παραμέτρων του ποινικού και όχι απλώς του αστικού δικαίου. Στο χώρο του ποινικού δικαίου, και ιδιαίτερα των αδικημάτων που καθορίζονται από τα άρθρα 205 και 210 του Κυπριακού Ποινικού Κώδικα, το πρόσωπο που βαρύνεται με τον ασφαλή χειρισμό ενός ιδιαίτερα επικίνδυνου αντικειμένου, όπως ενός φορτίου εκρηκτικών, θα πρέπει να λάβει ή να μεριμνήσει για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων ασφάλειας έναντι παντός τρίτου που είναι προβλεπτό ότι θα υποστεί προσωπική βλάβη σε περίπτωση έκρηξης. Το καθήκον αυτό είναι αμετάθετο και δεν μπορεί να εκχωρηθεί σε τρίτους, υπό την έννοια ότι ο εκχωρών με τον τρόπο αυτό απεκδύεται ποινικής ευθύνης. Επομένως, ιδιαίτερα εφόσον δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η αιτιώδης συνάφεια (causation) μεταξύ αποτελέσματος (δηλαδή θανάτου) και νομικής παράβασης (που είναι η αποτυχία ασφαλούς φύλαξης του επικίνδυνου φορτίου), εγείρεται σοβαρό θέμα υπαίτιας αμέλειας σαν αποτέλεσμα της οποίας προκλήθηκε θάνατος, που συνεπάγεται την εκ πρώτης όψεως ικανοποίηση των προϋποθέσεων του αδικήματος της ανθρωποκτονίας στο πλαίσιο του Κυπριακού Ποινικού Κώδικα.

Επαφίεται στο Γενικό Εισαγγελέα να εφαρμόσει τα πιο πάνω κριτήρια στους διάφορους εμπλεκόμενους. Όπως και προηγουμένως, πιστεύω ότι ο Γενικός Εισαγγελέας θα πρέπει να εξετάσει την πιθανή εφαρμογή των πιο πάνω κριτηρίων σε κάθε εμπλεκόμενο, μηδενός εξαιρουμένου, ανεξάρτητα από τους παράγοντες χρόνου ή ύπαρξης συγκεκριμένης θεσμικής ή άλλης σχέσης είτε με το υπό κρίση συμβάν είτε με τις τραγικές επιπτώσεις του.

Καθήκοντα προσώπων που είναι υπεύθυνα για επικίνδυνα πράγματα – άρθρο 225 του Ποινικού Κώδικα

Το άρθρο 225 του Ποινικού Κώδικα προβλέπει τα ακόλουθα:

«Αυτός που έχει υπό την ευθύνη ή τον έλεγχό του, οτιδήποτε έμψυχο ή άψυχο, και είτε είναι σε κίνηση ή σε στάση, τέτοιας φύσης ώστε, με την έλλειψη προσοχής ή προφύλαξης για τη χρήση ή το χειρισμό του,

δύνατόν να τεθεί σε κίνδυνο η ζωή, ασφάλεια ή υγεία οποιουδήποτε προσώπου, έχει καθήκον να καταβάλλει εύλογη προσοχή για αποτροπή τέτοιου κινδύνου και να λαμβάνει εύλογες προφυλάξεις για αυτό· και θεωρείται ότι προκάλεσε κάθε συνέπεια για τη ζωή ή την υγεία οποιουδήποτε προσώπου η οποία οφείλεται σε οποιαδήποτε παράλειψη εκτέλεσης τέτοιου καθήκοντος.»

Κρίνω ότι με δεδομένη την εκ φύσεως επικινδυνότητα του φορτίου, όλοι όσοι, ενώ είχαν την ευθύνη ή τον έλεγχό του, δεν το χειρίστηκαν κατά τρόπο ώστε να αποτραπεί ο κίνδυνος για τη ζωή/ασφάλεια/υγεία ανθρώπων, «προκάλεσαν» τους θανάτους και τραυματισμούς που προέκυψαν από την έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου 2011. Ως εκ τούτου, ένα θέμα που θα πρέπει να απασχολήσει τις ανακριτικές αρχές και τον Γενικό Εισαγγελέα, είναι το κατά πόσον «οι προκαλέσαντες» (με βάση το άρθρο 225 ή άλλως πως) τους θανάτους της 11^{ης} Ιουλίου 2011 επέδειξαν «υπαίτια αμέλεια» που απαιτείται από το άρθρο 205 του Ποινικού Κώδικα, ή, τουλάχιστον, την «αλόγιστη/επικίνδυνη/απερίσκεπτη» συμπεριφορά που απαιτείται από το άρθρο 210 του Ποινικού Κώδικα.

Εγκληματική απερίσκεψία και αμέλεια σε σχέση με καύσιμη/εκρηκτική ύλη – άρθρο 236 του Ποινικού Κώδικα

Το άρθρο 236 του Ποινικού Κώδικα προβλέπει τα ακόλουθα:

«Όποιος, με τέτοιο αλόγιστο τρόπο, βεβιασμένο ή αμελή, ώστε να θέτει σε κίνδυνο ανθρώπινη ζωή ή να είναι ενδεχόμενο να προκαλέσει σωματική βλάβη σε άλλο--

.....

(γ) διαπράττει κάτι με φωτιά ή με οποιαδήποτε καύσιμη ύλη ή παραλείπει να πάρει προφυλάξεις εναντίον πιθανού κινδύνου που απορρέει από τη φωτιά ή από οποιαδήποτε καύσιμη ύλη που έχει στην κατοχή του, ή

.....

(η) διαπράττει κάτι σε σχέση με εκρηκτική ύλη που έχει στην κατοχή του ή παραλείπει να πάρει τις αναγκαίες προφυλάξεις εναντίον κάθε πιθανού κινδύνου που απορρέει από την εκρηκτική ύλη που έχει, στην κατοχή του, είναι ένοχος πλημμελήματος.»

Κρίνω ότι οι ουσιαστικές προϋποθέσεις του πιο πάνω άρθρου, και ειδικά το κριτήριο της αλόγιστης ή αμελούς συμπεριφοράς, ικανοποιούνται, με βάση τα όσα έχουν αναφερθεί σε σχέση με τα άρθρα 205 και 210 του Ποινικού Κώδικα. Το βασικό θέμα που θα πρέπει να απασχολήσει τις ανακριτικές αρχές και το Γενικό Εισαγγελέα σε σχέση με το άρθρο 236 του Ποινικού Κώδικα είναι η έννοια της «κατοχής» της πυρίτιδας κ.ο.κ., που θα πρέπει να τεκμηριωθεί από την κατηγορούσα αρχή. Υπενθυμίζεται ότι ο όρος «κατοχή» τυγχάνει ερμηνείας στο άρθρο 4 του Ποινικού Κώδικα.

Στην παρούσα περίπτωση, η έννοια της «κατοχής» δεν θα πρέπει να ερμηνευτεί περιοριστικά ή με βάση τις αρχές του αστικού δικαίου που αφορά στην ιδιοκτησία. Το θέμα της «κατοχής» της πυρίτιδας κ.ο.κ. θα πρέπει να αντιμετωπισθεί με βάση την κοινή λογική και τις πραγματικότητες της περίπτωσης, ανεξάρτητα από τις συγκεκριμένες προθέσεις και απόψεις των εμπλεκόμενων προσώπων.

Ποινική ευθύνη για τη μη εκτέλεση δημοσίου καθήκοντος – άρθρο 134 του Ποινικού Κώδικα

Έχω μελετήσει το υλικό ενώπιόν μου και έχω την άποψη ότι, ενδεχομένως, να τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 134 του Ποινικού Κώδικα το οποίο προβλέπει:

«Δημόσιος λειτουργός [**σημ.:** ο όρος τυγχάνει ερμηνείας στο άρθρο 4 του Ποινικού Κώδικα] που εσκεμμένα παραμελεί την εκτέλεση καθήκοντος, τα οποία έχει σύμφωνα με το νόμο υποχρέωση να εκτελέσει, είναι ένοχος πλημμελήματος, νοουμένου ότι η εκτέλεση τέτοιου καθήκοντος δε θα επιφέρει μεγαλύτερο κίνδυνο από εκείνο τον οποίο θα αναμενόταν να αντιμετωπίσει άνθρωπος συνηθισμένου σθένους, και ενεργητικότητας».

Το πιο πάνω αδίκημα συνιστά αδίκημα στο πλαίσιο του κοινοδικαίου (βλ. **Attorney – General’s Reference** (No. 3 of 2003) (2004) 2 Cr. App. R. 23. (βλ. και **Stephen’s Digest of the Criminal Law**, 9th ed. 1950, p. 114:

“Every public officer commits a misdemeanour who wilfully neglects to perform any duty which he is bound either by common law or by statute to perform provided that the discharge of such duty is not attended with greater danger than a man of ordinary firmness and activity may be expected to encounter”.

Ενόψει των ανωτέρω η Επιτροπή θεωρεί ότι οι αγγλικές αποφάσεις ερμηνευτικές του όρου “wilfully” («εσκεμμένα») παρέχουν χρήσιμη καθοδήγηση.

Στην υπόθεση **Dytham** (1979) 69 Cr. App. R. 387 το Εφετείο επικύρωσε την καταδίκη αστυφύλακα ο οποίος ενώ βρισκόταν «εν στολή» ήταν μάρτυρας διάπραξης σοβαρού αδικήματος βίας, πλην όμως εσκεμμένα παρέλειψε να λάβει μέτρα για τη διατήρηση της τάξης, ή να προστατεύσει το θύμα ή να συλλάβει το δράστη.

Η καταδίκη του επικυρώθηκε. Λέχθηκαν τα εξής:

“The neglect must be wilful and not merely inadvertent, and it must be culpable in the sense that it is without reasonable excuse or justification ... This involves an element of culpability which is not restricted to corruption or dishonesty but which must be of such a degree that the misconduct impugned is calculated to injure the public interest so as to call for condemnation and punishment”.

Σε μετάφραση

«Η παράλειψη πρέπει να είναι εσκεμμένη και μη συνιστά απλώς λάθος και πρέπει επίσης να είναι υπαίτια υπό την έννοια ότι δεν συνοδεύεται από εύλογη δικαιολογία ή αιτία. ... Αυτό συνεπάγεται στοιχείο υπαιτιότητας που δεν περιορίζεται στη διαφθορά ή ανεντιμότητα αλλά που πρέπει να είναι τέτοιου βαθμού έτσι που η υπό αμφισβήτηση ανάρμοστη συμπεριφορά υπολογίζεται ότι θα παραβλάψει το δημόσιο συμφέρον με τρόπο που να απαιτεί καταδίκη και τιμωρία».

Στην παρούσα περίπτωση, φαίνεται από το υλικό ενώπιό μου ότι υπάρχει το ενδεχόμενο διάπραξης του αδικήματος που προβλέπεται από το άρθρο 134 του Ποινικού Κώδικα. Δημόσιοι λειτουργοί, εκ πρώτης όψεως, φαίνεται να αμέλησαν να εκτελέσουν το καθήκον τους, στο πλαίσιο γεγονότων και στοιχείων που δεν αποκαλύπτουν οποιαδήποτε δικαιολογία για την απραξία,

ολιγωρία και αμέλεια τους. Ταυτόχρονα όμως, δεν διαφεύγει της προσοχής μου ότι σε ορισμένες δικαστικές αποφάσεις έχει υποστηριχτεί η θέση ότι ενεργοποίηση του άρθρου 134 «προϋποθέτει ειδική πρόθεση αφού χρησιμοποιεί τον όρο της εσκεμμένης παραμέλησης καθήκοντος» (Αστυνομικός Διευθυντής Λεμεσού v. Χαράλαμπος Ιωάννου κ.α., Αρ. Υπόθεσης 9157/2008, 26.7.2010) , κριτήριο που συνήθως δεν ικανοποιείται με αμέλεια και απραξία εκτός εκεί που μπορεί να αποδοθεί στον κατηγορούμενο συγκεκριμένη πρόθεση να παραβιάσει το καθήκον του. Σε τελευταία ανάλυση, το θέμα μπορεί να αποφασιστεί μόνο μετά από προσεκτική μελέτη όλων των διαθέσιμων γεγονότων και στοιχείων.

Υπό τις συνθήκες και περιστάσεις που εκτίθενται στην παρούσα Έκθεση, δεν μπορώ να αποκλείσω το ενδεχόμενο η ασύγγνωστη αμέλεια ορισμένων λειτουργών να εκτελέσουν το καθήκον τους να ισοδυναμεί με «εσκεμμένη παράλειψη», όπως ο όρος εκτίθεται στο άρθρο 134 του Ποινικού Κώδικα.

Ο Γενικός Εισαγγελέας θα πρέπει να μελετήσει το ενδεχόμενο εφαρμογής του πιο πάνω άρθρου στους εμπλεκόμενους δημόσιους λειτουργούς.

Ποινικό αδίκημα κατάχρησης εξουσίας – άρθρο 105 του Ποινικού Κώδικα

Το αδίκημα της κατάχρησης εξουσίας, καθορίζεται στο άρθρο 105 του Ποινικού Κώδικα που έχει ως εξής:

«Δημόσιος λειτουργός, όστις, κατά κατάχρησιν της αναγομένης εις τα καθήκοντα αυτού εξουσίας, ενεργεί ή διατάττει την ενέργειαν οιασδήποτε αυθαιρέτου πράξεως παραβλαπτούσης τα δικαιώματα ετέρου, είναι ένοχος πλημμελήματος. Εάν ο υπαίτιος απέβλεπε διά της τοιαύτης πράξεως εις κέρδος, είναι ένοχος κακουργήματος, και υπόκειται εις φυλάκισιν τριών ετών.»

Στην υπόθεση Γενικός Εισαγγελέας v. Θεοχάρη Κέλβερη (1996) 2 Α.Α.Δ. 103, τα συστατικά στοιχεία του αδικήματος καθορίστηκαν ως ακολούθως:

- «1. Ο κατηγορούμενος να είναι δημόσιος λειτουργός,
2. Η πράξη να συνιστά κατάχρηση της εξουσίας του,
3. Η πράξη να είναι αυθαίρετη και
4. Η πράξη να παρέβλαψε τα δικαιώματα άλλων.»

Ο Γενικός Εισαγγελέας θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο εφαρμογής του πιο πάνω άρθρου σε οποιουσδήποτε δημόσιους λειτουργούς που υπηρετούσαν είτε σε Υπουργείο είτε σε υπηρεσία είτε σε επιτελείο και με τις πράξεις τους μετά το συμβάν προσπάθησαν να παραποιήσουν και/ή δημιουργήσουν και/ή χαλκεύσουν έγγραφα και/ή άλλα στοιχεία, με σκοπό την προαγωγή αλλότριων σκοπών και ειδικά την παρεμπόδιση απονομής της δικαιοσύνης.

Πιθανή διάπραξη άλλων ποινικών αδικημάτων

Θεωρώ δεδομένο ότι ο Γενικός Εισαγγελέας θα μελετήσει την ενδεχόμενη διάπραξη ποινικών αδικημάτων σε σχέση με τον τραυματισμό πολιτών και την καταστροφή περιουσίας, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Ποινικού Κώδικα ή άλλων ειδικών Νόμων.

8.2 Πειθαρχικές Ευθύνες Δημοσίων Λειτουργών

Ορισμένα γενικά σχόλια ενδεχόμενα θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των διαφόρων θεμάτων που προκύπτουν από την εμπλοκή στο υπό εξέταση θέμα της δημόσιας υπηρεσίας και άλλων κρατικών λειτουργών (είτε στρατιωτικών είτε πυροσβεστών).

Μια από τις θεμελιώδεις αρχές του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι αυτή του κράτους δικαίου. Η αρχή του κράτους δικαίου συνίσταται στο ότι η δράση της πολιτείας προσδιορίζεται και περιορίζεται από κανόνες δικαίου. Άλλη βασική έννοια είναι αυτή της χρηστής διοίκησης. Στο διοικητικό δίκαιο έχουν διατυπωθεί πολλές αρχές και κριτήρια όσον αφορά την άσκηση των αρμοδιοτήτων των δημοσίων λειτουργών, πρώτιστα από τη σκοπιά της νομιμότητας.

Πέραν όμως παραδοσιακών αρχών, όπως αυτών της νομιμότητας, του κράτους δικαίου, της νομιμοφροσύνης και της πολιτικής ουδετερότητας, στο μοντέρνο σκηνικό μεγάλη σημασία έχουν ζητήματα αποτελεσματικότητας, επάρκειας, υπευθυνότητας, ανάληψης πρωτοβουλιών και εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος, όχι με παθητική αποδοχή εντολών και με αδράνεια αλλά με τρόπο ενεργό και με ανάληψη πρωτοβουλιών και ευθύνης. Δυστυχώς, σε σχέση με το υπό εξέταση θέμα, έχουν εντοπισθεί σοβαρές αδυναμίες όχι μόνο στο δημοσιονομικό σύστημα αλλά και στη νοοτροπία πολλών εμπλεκομένων δημοσίων και κρατικών λειτουργών.

Ένα κράτος αποτελείται αναμφίβολα από τους εκλεγμένους πολιτικούς ηγέτες και από τους πολλούς δημοσίους υπαλλήλους και λειτουργούς, οι οποίοι έχουν την υποχρέωση και οφείλουν να ενεργούν με γνώμονα την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος και συνάμα την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών. Καλούνται οι δημόσιοι υπάλληλοι να αναλωθούν στην εξυπηρέτηση του κοινού καλού και στη συνεχή εξυπηρέτηση των συμφερόντων των πολιτών.

Οι υποχρεώσεις αυτές των δημοσίων υπαλλήλων επιβάλλονται σε αυτούς λόγω της ιδιαιτερότητας της θέσεως τους και ως εκ τούτου η πειθαρχική ευθύνη προέρχεται και δικαιολογείται από την ιδιαίτερη σχέση μεταξύ του δημοσίου υπαλλήλου προς το κράτος.

Η πειθαρχική ευθύνη έχει την μορφή διοικητικής και όχι ποινικής ευθύνης και οι κανόνες από τους οποίους διέπεται ανήκουν στο διοικητικό δίκαιο και αποβλέπουν στη διασφάλιση της εσωτερικής έννομης τάξης της δημόσιας διοίκησης.

Η δράση των δημοσίων υπαλλήλων αφορά τους πολίτες. Ότι πράττει (θετική συμμόρφωση) ή ότι παραλείπει να πράξει (αρνητική – μη συμμόρφωση) ο δημόσιος υπάλληλος, δεν αφορά μόνο το πρόσωπο του ή ακόμα και τη σχέση του με το κράτος, αλλά και τους ίδιους τους πολίτες. Είναι τους πολίτες και το δημόσιο συμφέρον που θα πρέπει να εξυπηρετεί και να προστατεύει ο

δημόσιος υπάλληλος, μη παραμένοντας στα στεγανά του σχεδίου υπηρεσίας του αλλά προβαίνοντας σε όλες εκείνες τις πράξεις, ενέργειες, διαπιστώσεις και συστάσεις που θα συμβάλουν στην επίλυση προβλημάτων (παρά το δέλεαρ της απραξίας και της αναβλητικότητας).

Συγκεκριμένα στο άρθρο 60 του Περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου του 1990 (1/90) προνοείται ότι ανάμεσα στα θεμελιώδη καθήκοντα των δημοσίων υπαλλήλων είναι και τα ακόλουθα:

«(1) Οι δημόσιοι υπάλληλοι –

(α) Υπηρετούν το σύνολο του λαού, οφείλουν πίστη στο Σύνταγμα και τους Νόμους και αφοσίωση στο Κράτος.

(β) Είναι εκτελεστές της θέλησης του Κράτους.

(2) Κάθε δημόσιος υπάλληλος οφείλει –

(α) Να ασκεί τα καθήκοντα του αμερόληπτα, απροσωπώληπτα και δίκαια και μόνο βάση αντικειμενικών κριτηρίων και να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την προαγωγή της εύρυθμης λειτουργίας του Κράτους και της δημόσιας υπηρεσίας.

.....
(ε) Να μην ενεργεί ή παραλείπει να συμπεριφέρεται με τρόπο που δυνατόν να δυσφημήσει το κύρος της δημόσιας υπηρεσίας γενικά ή τη θέση του ειδικά ή που δυνατόν να τείνει σε κλονισμό της εμπιστοσύνης του κοινού στη δημόσια υπηρεσία.»

Η έννοια της «πίστης» σημαίνει απλώς τη συμμόρφωση (ενέργεια ή παράλειψη) προς τους κανόνες δικαίου και αντιστοιχεί στο σεβασμό στην έννομη τάξη. Η έννοια της «αφοσίωσης» σημαίνει επιπλέον ότι ο υπάλληλος οφείλει να ενεργεί με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον ακόμη και όταν δεν έχει διαταχθεί. Ο δημόσιος υπάλληλος όχι μόνο πρέπει να προβαίνει σε θετικές ενέργειες για να προασπίζει το δημόσιο συμφέρον, αλλά θα πρέπει και να μην αδρανεί.

Πέραν της πίστης προς τους κανόνες δικαίου και την αφοσίωση στο κράτος, οι δημόσιοι λειτουργοί οφείλουν να ασκούν τα καθήκοντα τους με υπευθυνότητα και θα πρέπει να είναι σε θέση να διακρίνουν μεταξύ λογικού και παράλογου.

Σε κάθε περίπτωση, κάποιος δημόσιος λειτουργός οφείλει λόγω της ιδιαιτερότητας της θέσης του να διακρίνει το λογικό και να προτείνει ορθές και εφαρμόσιμες λύσεις, εξασκώντας εάν και εφόσον κριθεί σκόπιμο τη διακριτική του ευχέρεια.

Κατά την εκτέλεση οποιασδήποτε μορφής εργασίας, αναμένεται να ενυπάρχει συναίσθηση ευθύνης. Οι υπεκφυγές που παρουσιάζονται είτε ένεκα αδιαφορίας είτε ένεκα φόβου της σοβαρότητας του εγερθέντος θέματος, δεν συνάδουν προς το δημόσιο συμφέρον. Η υπευθυνότητα απορρέει από την εκτίμηση των συνεπειών των πράξεων ή παραλείψεων στην εκάστοτε περίπτωση. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να γίνονται πρόχειρες ενέργειες αλλά ούτε και να αναβάλλεται η λήψη μιας απόφασης για επίλυση ενός προβλήματος τη στιγμή μάλιστα που υπάρχουν όλα τα αναγκαία στοιχεία και γεγονότα για διαμόρφωση κρίσης ή στις περιπτώσεις εκείνες που είναι πρόδηλο ότι μια κατάσταση ή ένα πρόβλημα χρειάζεται άμεσες ενέργειες λόγω της σοβαρότητας του και των ενδεχόμενων συνεπειών του, όπως ακριβώς συνέβη στην παρούσα περίπτωση. Θα πρέπει να δίδεται άμεσα λύση χωρίς αναβολές και χωρίς υπεκφυγές, με αίσθημα ευθύνης και χωρίς ευθυνοφοβία.

Η ανάγκη για συμμόρφωση με τα θεμελιώδη καθήκοντα και η άσκηση των καθηκόντων τους με υπευθυνότητα και συναίσθηση ευθύνης, απαιτείται ακόμα πιο έντονα από αυτούς που έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη λειτουργία της Δημόσιας Υπηρεσίας, όπως για παράδειγμα οι Γενικοί Διευθυντές των Υπουργείων.

Ο ρόλος ενός Γενικού Διευθυντή έχει περιγραφεί ως ακολούθως:

«Ο Γενικός Διευθυντής είναι ο κύριος σύμβουλος του Υπουργείου. Θα πρέπει να διασφαλίσει ότι όλες οι απαραίτητες πληροφορίες παρέχονται για την κατάλληλη εξέταση θεμάτων πολιτικής και θα πρέπει να χρησιμοποιεί τις γνώσεις και την πείρα του καθώς και εκείνες του προσωπικού του, ώστε αυτές να συνδράμουν θετικά στην κατάλληλη αντιμετώπιση θεμάτων πολιτικής. Θα πρέπει να ενημερώνει τον Υπουργό για όλα τα σημαντικά γεγονότα που

*αφορούν το Υπουργείο και τις σχέσεις του Υπουργείου με άλλες υπηρεσίες. Για να μπορεί να ασκεί το ρόλο αυτό θα πρέπει να έρχεται σε συχνή επικοινωνία με τον Υπουργό και να προσπαθεί να αντιλαμβάνεται πως σκέφτεται. Τότε μόνο θα μπορεί να δίδει τη δέουσα συμβουλή με βάση όλα τα σχετικά δεδομένα και γεγονότα, και θα αντιλαμβάνεται τους σκοπούς και τον τρόπο προσέγγισης του Υπουργού στα προβλήματα του Υπουργείου του» (Ξενοφών Λαζάρου, *Η Δημόσια Υπηρεσία και η Τέχνη της Παραγωγικότητας* (1996), σελ. 107).*

Πέραν αυτών, ένας Γενικός Διευθυντής θα πρέπει να διακατέχεται από ευρύτητα πνεύματος και διορατικότητα, να μπορεί να βλέπει μακριά και να παίρνει αποφάσεις που απαιτούνται. Έχει καθήκον να μην παραμένει προσκολλημένος στις απόψεις του Πολιτικού Προϊσταμένου του Υπουργείου του, αλλά, εκεί που απαιτείται, να αναλαμβάνει τις απαραίτητες πρωτοβουλίες. Η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος θα πρέπει να αποτελεί το βασικό του σκοπό.

Οι ιδιότητες, τα χαρακτηριστικά και οι δεξιότητες που χρειάζεται ένας Γενικός Διευθυντής, καθορίζονται, εκτός από τις πρόνοιες του οικείου Νόμου, σε μεγάλο βαθμό από τις απαιτήσεις και τα καθήκοντα της θέσης, όπως αυτά προβλέπονται στο εκάστοτε Σχέδιο Υπηρεσίας που προνοεί τα εξής:

«(Α) Σε περίπτωση που τοποθετείται ως Γενικός Διευθυντής Υπουργείου

- (α) Υπεύθυνος στον οικείο Υπουργό για την άρτια και αποτελεσματική οργάνωση, διεύθυνση και εποπτεία των δραστηριοτήτων του Υπουργείου στο οποίο τοποθετείται, καθώς και των Τμημάτων ή Υπηρεσιών που υπάγονται σ' αυτό.**
- (β) Βοηθεί και συμβουλεύει τον οικείο Υπουργό πάνω σε θέματα πολιτικής που εμπíπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου του και ενημερώνει αυτόν για σημαντικές αποφάσεις ή γεγονότα που δυνατό να έχουν επιπτώσεις στην πολιτική ή τα προγράμματα του οικείου Υπουργείου.**
- (γ) Εξασφαλίζει τον απαραίτητο συντονισμό μεταξύ του οικείου Υπουργείου και των Τμημάτων ή Υπηρεσιών που υπάγονται σ' αυτό μέσω των οικείων Διευθυντών ή Προϊστάμενων των Τμημάτων και Υπηρεσιών, καθώς και την**

εκτέλεση των αποφάσεων της κυβερνήσεως πάνω σε θέματα πολιτικής. Εξασφαλίζει τη διαβίβαση και εκτέλεση των αποφάσεων αυτών και ενημερώνει τον Υπουργό για την επιτελούμενη πρόοδο στην εκτέλεσή τους.

(δ) Μεριμνά για τη συλλογή των στοιχείων που είναι απαραίτητα για τη λήψη αποφάσεων πάνω σε θέματα πολιτικής ή σχεδίων που προτείνονται από τον οικείο Υπουργό, τα Τμήματα ή τις Υπηρεσίες του οικείου Υπουργείου ή από τον ίδιο. Σταθμίζει και καθορίζει διαζευκτικές λύσεις ή μέτρα και συμβάλλει στη διαμόρφωση νέας ή στην τροποποίηση της υφιστάμενης πολιτικής και στον καθορισμό των καλύτερων μέσων για την εφαρμογή τους.

(ε) Διατηρεί την απαιτούμενη συνεργασία με άλλα Υπουργεία.

(στ) Εκτελεί οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα του ανατεθούν.

Στην περίπτωση του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών, τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες καθορίζονται από την Κ.Δ.Π. 152/75, Κανονισμοί Εκδοθέντες δυνάμει του άρθρου 10(2) (β) των περί Εξωτερικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας Νόμων του 1960 έως 1975, ως ακολούθως:

(2) Ο Γενικός Διευθυντής έχει την γενικήν διεύθυνσιν της όλης υπηρεσίας του Υπουργείου και είναι υπεύθυνος προς τον Υπουργόν διά την οργάνωσιν του Υπουργείου, ενασκει εποπτείαν επί πασών των Υπηρεσιών του Υπουργείου, ενασκειν εποπτείαν επί πασών των Υπηρεσιών του Υπουργείου, ελέγχει τας ενεργουμένας υπ' αυτών πράξεις, επιβλέπει την υπό των υφισταμένων εφαρμογήν των νόμων, κανονισμών, αποφάσεων και εγκυκλίων, και εξασφαλίζει την αναγκαίαν συνοχήν των διαφόρων υπηρεσιών και συντονίζει τας σχετικάς αυτών ενεργείας. Συμβουλευεί και βοηθεί τον Υπουργόν επί θεμάτων πολιτικής εμπιπτόντων εις την αρμοδιότητα του Υπουργείου. Εξασφαλίζει την διαβίβασιν όπου δει των επί θεμάτων πολιτικής και οιωνδήποτε άλλων θεμάτων Κυβερνητικών αποφάσεων προς εκτέλεσιν, και τηρεί τον Υπουργόν ενήμερον επί της επιτελουμένης προόδου εις την εκτέλεσιν των τοιούτων αποφάσεων. Μεριμνά όπως αι εν τω εξωτερικών Πρεσβείαι και Διπλωματικά Αποστολαί της Δημοκρατίας, οσάκις δε καθίσταται αναγκαίον και αι Προξενικά Αρχαί, τηρώνται ενήμεροι της εξελίξεως των γενικωτέρας πολιτικής, οικονομικής ή άλλης φύσεως ζητημάτων των ενδιαφερόντων την Δημοκρατίαν. Εκτελεί οιαδήποτε άλλα καθήκοντα ήθελον ανατεθή εις αυτόν.

Για την ειδική περίπτωση του Διευθυντή του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας, προβλέπονται διαφορετικές αρμοδιότητες. Το Διπλωματικό Γραφείο συστάθηκε με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου Αρ. 57.691, ημερομηνίας 9.4.2003, για την καλύτερη εκ μέρους της Προεδρίας της Δημοκρατίας:

(α) παρακολούθηση των διεθνών εξελίξεων και διεθνών σχέσεων της Κύπρου,

(β) άσκηση των εξουσιών του Προέδρου της Δημοκρατίας, σύμφωνα με το Σύνταγμα, σε σχέση με τη θέσπιση και εφαρμογή των σχετικών με τις «εξωτερικές υποθέσεις» νόμων της Βουλής των Αντιπροσώπων και αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, και

(γ) παρακολούθηση και συντονισμό των ενεργειών και δραστηριοτήτων του Κράτους σε σχέση με το Κυπριακό.

Με βάση την Πρόταση που υποβλήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο, οι αρμοδιότητες του Διπλωματικού Γραφείου και του Διευθυντή του, θα ορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος θα δίνει σε αυτόν γενικές και ειδικές οδηγίες για επιτέλεση των σκοπών του.

Στις 18 Αυγούστου 2008, αποσπάσθηκε στην Προεδρία ο Πρέσβυς κος Λεωνίδας Παντελίδης, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντα του Προϊσταμένου του ΔΓΠτΔ. Η απόσπασή του έχει ανανεωθεί και λήγει στις 31 Οκτωβρίου 2011.

Οι αρμοδιότητες του Διπλωματικού Γραφείου του ΠτΔ μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

1. Ενημέρωση του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Το Διπλωματικό Γραφείο είναι ο αποδέκτης της αλληλογραφίας από το Υπουργείο Εξωτερικών. Το Υπουργείο Εξωτερικών αποστέλλει στο Διπλωματικό Γραφείο όλα τα σημειώματα και μηνύματα, τα οποία κατά την κρίση του πρέπει να τεθούν υπόψη του Προέδρου της Δημοκρατίας.

2. Προετοιμασία συναντήσεων του Προέδρου της Δημοκρατίας: Σε αυτά τα πλαίσια ετοιμάζεται σημείωμα προς τον Πρόεδρο, στο οποίο περιλαμβάνεται:
 - (α) Τη σύνθεση της άλλης αντιπροσωπείας (ονόματα και ιδιότητες των ατόμων που την απαρτίζουν),
 - (β) Σημειώματα που ετοιμάζουν οι αρμόδιες Διευθύνσεις του Υπουργείου Εξωτερικών,
 - (γ) Συνοπτικό βιογραφικό σημείωμα του κύριου συνομιλητή του Προέδρου και στις περιπτώσεις που είναι δυνατό και των συνοδών του,
 - (δ) Επιχειρησιακό σημείωμα το οποίο ετοιμάζει το Διπλωματικό Γραφείο και το οποίο συνοψίζει τα κύρια σημεία που κατά την κρίση του Διπλωματικού Γραφείου ενδέχεται να θιγούν από την άλλη πλευρά ή θα πρέπει να θιγούν από δικής μας πλευράς.
3. Τήρηση πρακτικών των συναντήσεων του Προέδρου της Δημοκρατίας. Τα πρακτικά μπορεί να είναι πλήρη ή συνοπτικά, αναλόγως των οδηγιών του Προέδρου της Δημοκρατίας.
4. Επεξεργασία προτάσεων και εισηγήσεων αναφορικά με πρωτοβουλίες που δυνατό να μπορούν να αναληφθούν διεθνώς ή στα πλαίσια της Ε.Ε. από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας π.χ. σε τομείς όπως η λαθρομετανάστευση, η έρευνα και διάσωση, η πολιτική συνεργασία.
5. Ετοιμασία προγράμματος διεθνών υποχρεώσεων του Προέδρου της Δημοκρατίας σε συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών.
6. Ο Διευθυντής ή/και μέλος του Διπλωματικού Γραφείου συνοδεύουν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σε επισκέψεις του στο εξωτερικό.
7. Σε περιπτώσεις συναντήσεων Μελών του Υπουργικού Συμβουλίου με ξένους αξιωματούχους στην Κύπρο ή στο εξωτερικό, ετοιμάζουν συνοπτικό σημείωμα, το οποίο αποστέλλεται στο Διπλωματικό Γραφείο, το οποίο αξιολογεί κατά πόσο περιλαμβάνονται σε αυτό ζητήματα, τα οποία πρέπει να τεθούν υπόψη του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Παρά το διαφορετικό νομικό καθεστώς που διέπει τους διαφόρους δημόσιους λειτουργούς που αναφέρονται πιο πάνω, υπάρχει κοινός παρανομαστής στις υποχρεώσεις και τα καθήκοντα τους, κυρίως όσο αφορά την ευρύτερη εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος.

Ενόψει των πιο πάνω, η Επιτροπή, χωρίς να παραγνωρίζει το γεγονός ότι η διάγνωση και απόδοση ενδεχόμενων πειθαρχικών αδικημάτων/ παραπτώματων ανήκει σε άλλα θεσμοθετημένα όργανα του κράτους, εξέτασε το ενδεχόμενο να έχουν διαπραχθεί πειθαρχικά αδικήματα από δημόσιους υπαλλήλους, όπως αυτά προβλέπονται από τους οικείους Νόμους και Κανονισμούς .

Δημόσιοι Υπάλληλοι

Σύμφωνα με το άρθρο 73(1) του Νόμου 1/90:

«73. – (1) Δημόσιος υπάλληλος υπόκειται σε πειθαρχική δίωξη:

(β) αν ενεργήσει ή παραλείψει κάτι με τρόπο που ισοδυναμεί με παράβαση οποιουδήποτε από τα καθήκοντα ή τις υποχρεώσεις δημόσιου υπαλλήλου.

(2) Για τους σκοπούς του άρθρου αυτού ο όρος «καθήκοντα ή υποχρεώσεις δημόσιου υπαλλήλου» περιλαμβάνει κάθε καθήκον ή υποχρέωση που επιβάλλεται σε δημόσιο υπάλληλο δυνάμει του Νόμου αυτού ή οποιουδήποτε άλλου νόμου ή Κανονισμών ή δυνάμει οποιασδήποτε διοικητικής πράξης που γίνεται με βάση αυτούς ή δυνάμει οποιασδήποτε διαταγής ή οδηγίας που εκδόθηκε».

Με βάση τη μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, γίνεται εισήγηση όπως τα αρμόδια όργανα εξετάσουν το ενδεχόμενο να έχουν διαπραχθεί πειθαρχικά αδικήματα από τους εμπλεκόμενους δημοσίους υπαλλήλους που με τις πράξεις και/ή ενέργειες και/ή παραλείψεις τους δεν αντιμετώπισαν με επάρκεια και/ή αποτελεσματικότητα τα καθήκοντα και υποχρεώσεις.

Μέλη και στελέχη της Εθνικής Φρουράς

Σύμφωνα με τον Κανονισμό 3 των Πειθαρχικών Κανονισμών της Εθνικής Φρουράς (Κανονισμοί δυνάμει του άρθρου 23(2)(δ) του Νόμου 20 του 1964, ως τροποποιήθηκε μέχρι σήμερα):

«Παν μέλος διαπράττει πειθαρχικό παράπτωμα (εν τοις εφεξής αναφερόμενον εν τοις παρούσι Κανονισμοίς ως «παράπτωμα») εάν διαπράξει αδίκημα τι εναντίον του Νόμου ή των παρόντων Κανονισμών ή οιονδήποτε άλλου εκάστοτε ισχύοντος νόμου ή οιονδήποτε των παραπτωμάτων άτινα εκτίθενται εν τω πρώτω Πινάκι των παρόντων Κανονισμών (εν τοις εφεξής αναφερομένου ως « Πειθαρχικός Κώδιξ»).»

Στην παράγραφο 3 του Πειθαρχικού Κώδικα, προβλέπεται το αδίκημα της **Αμέλειας Καθήκοντος**, το οποίο υφίσταται όταν μέλος της ΕΦ:

«...

(α) αμελεί, ή άνευ νομίμου και επαρκούς αιτίας παραλείπει να επιληφθεί ταχέως και επιμελώς των καθηκόντων αυτού ως μέλους ή να εκτελέσει ταύτα ή ...

(ε) παραλείπει να αναφέρει οιονδήποτε ζήτημα όπερ έχει καθήκον να αναφέρει..»

Επίσης, στην παράγραφο 4 του Πειθαρχικού Κώδικα προβλέπεται το παράπτωμα της **Ψευδούς Βεβαίωσης ή Νόθευσης**, το οποίο διαπράττεται όταν μέλος της Εθνικής Φρουράς:

«άνευ νομίμου και επαρκούς αιτίας καταστρέψει ή παραβλάψει υπηρεσιακό έγγραφον, ή παραποιήσει ή εξαλείψει οιαδήποτε εν αυτώ γενομένην εγγραφήν»

Με βάση τη μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, γίνεται εισήγηση όπως τα αρμόδια όργανα εξετάσουν το ενδεχόμενο να έχουν διαπραχθεί πειθαρχικά αδικήματα από τα εμπλεκόμενα στελέχη ή μέλη της Εθνικής Φρουράς.

Μέλη της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας

Τα μέλη της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας υπόκεινται στον Πειθαρχικό Κώδικα της Αστυνομίας Κύπρου (Κ.Δ.Π. 53/1989), στον οποίο περιλαμβάνεται και το αδίκημα της Αμέλειας Καθήκοντος:

«(α) Αμελεί ή χωρίς εύλογη και επαρκή αιτία παραλείπει να αναλάβει ή να εκτελέσει με προθυμία και επιμέλεια τα καθήκοντα του ως μέλος της Αστυνομίας.

(η) Παραλείπει να προβεί σε οποιαδήποτε αναγκαία καταχώρηση σε αστυνομικό έγγραφο.»

Με βάση τη μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, γίνεται εισήγηση όπως τα αρμόδια όργανα εξετάσουν το ενδεχόμενο να έχουν διαπραχθεί πειθαρχικά αδικήματα από τα εμπλεκόμενα μέλη της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας.

Γενικό Σχόλιο

Έχει διαπιστωθεί γενική ανεπάρκεια πολλών δημοσίων λειτουργών (ο όρος χρησιμοποιείται με την ευρύτερη δυνατή έννοια και καλύπτει το προσωπικό της Εθνικής Φρουράς και της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας) στην εκτέλεση των καθηκόντων τους. Έχει παρατηρηθεί αναβλητικότητα, καθυστέρηση και διστακτικότητα στη διεκπεραίωση των αρμοδιοτήτων και την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Πολλοί δημόσιοι υπάλληλοι δεν εκφράζονται ελεύθερα ενώπιον των πολιτικών προϊσταμένων τους ούτε και αναλαμβάνουν τις δέουσες πρωτοβουλίες. Θεωρούνται ως απλοί διεκπεραιωτές της πολιτικής γραμμής της εκάστοτε Κυβέρνησης, ενώ (ιδιαίτερα οι Γενικοί Διευθυντές) θα πρέπει να συνεισφέρουν με εγρήγορση, ευσυνειδησία και πλήρη συναίσθηση του καθήκοντος τόσο προς την πολιτεία όσο και προς τους πολίτες. Σίγουρα, υπάρχουν ικανότατοι δημόσιοι υπάλληλοι, στρατιωτικοί, πυροσβέστες και άλλοι, αλλά υψηλότερο αίσθημα πρωτοβουλίας, προσφοράς και ευθύνης αναμένεται από όλους, και ιδιαίτερα από τα υψηλόβαθμα στελέχη.

8.3 Αστική Ευθύνη

Η παρούσα Έκθεση επικεντρώνεται στο θέμα θεσμικών και πολιτειακών ευθυνών, για λόγους που έχω αναλύσει εκτενώς πιο πάνω. Έχω εκφράσει απόψεις για θέματα ποινικής και πειθαρχικής ευθύνης, με τρόπο ιδιαίτερα προσεκτικό.

Χωρίς να παραγνωρίζω ότι το πόρισμα και οι απόψεις μου δεν δημιουργούν νομικά δικαιώματα ή υποχρεώσεις, και χωρίς να αγνοώ τα όσα ήδη έχω αναφέρει για τους σκοπούς και την εμπέλεια της Έκθεσης μου, αισθάνομαι ότι μπορώ να είμαι ιδιαίτερα σαφής αναφορικά με το θέμα της αστικής ευθύνης. Εδώ, έχει επισυμβεί ένα ιδιαίτερα σοβαρό και τραγικό συμβάν, με επιπτώσεις τόσο για τη ζωή ανθρώπων όσο και για την περιουσία τους. Όπως και να αντιμετωπισθούν οι επί μέρους ευθύνες, πολιτικές και ποινικές, η ευθύνη στο αστικό δίκαιο ανήκει στην Κυπριακή Δημοκρατία. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει την υποχρέωση να αποζημιώσει τα πρόσωπα που έχουν πληγεί σαν αποτέλεσμα του συμβάντος και των επιπτώσεων του. Οι νομικές προϋποθέσεις ανάκτησης αποζημιώσεων στο αστικό δίκαιο ικανοποιούνται πλήρως και η ευθύνη της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν μπορεί ούτε και πρέπει να αμφισβητηθεί.

Ήδη, η Κυπριακή Δημοκρατία, μέσω της Κυβέρνησης, έχει ουσιαστικά αποδεχθεί τη νομική ευθύνη για να αποζημιώσει τους παθόντες. Εισηγούμαι να συσταθεί Επιτροπή Αποζημιώσεων, της οποίας να προΐσταται πρώην δικαστικός ή νομικός εγνωσμένου κύρους, και η οποία σε περίπτωση που δεν επιτυγχάνεται συμφωνία μεταξύ Δημοκρατίας και κάποιου συγκεκριμένου παραπονούμενου για το ύψος των αποζημιώσεων, να εκδίδει εισηγήση/σύσταση.. Αναγνωρίζω φυσικά ότι δεν μπορεί ο οποιοσδήποτε παθών να εμποδιστεί από το να προσφύγει στα Δικαστήρια για απόδοση σε αυτόν οποιασδήποτε θεραπείας πιστεύει ότι δικαιούται, αλλά γνωρίζω τις καθυστερήσεις που θα υπάρξουν με την έγερση δικαστικών διαδικασιών. Είναι γι' αυτό που εισηγούμαι τη σύσταση της Επιτροπής Αποζημιώσεων με σκοπό να δοθούν οι ενδεικνυόμενες αποζημιώσεις χωρίς καθυστέρηση.

9. ΚΡΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με τον τελευταίο όρο εντολής μου, όπως αυτός τέθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο, υπάρχει δυνατότητα διερεύνησης οποιωνδήποτε άλλων συναφών πτυχών ή ζητημάτων ή θεμάτων που σχετίζονται με τα τραγικά γεγονότα στο Μαρί, κατά την απόλυτη κρίση μου. Στο πλαίσιο αυτού του όρου εντολής έκρινα απαραίτητο να διερευνήσω τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκε η κρίση που ακολούθησε την έκρηξη στο Μαρί. Το συμβάν της 11^{ης} Ιουλίου αναντίλεκτα δημιούργησε τη σοβαρότερη κατάσταση πολιτικής άμυνας ή/και έκτακτης ανάγκης στην οποία βρέθηκε η Κυπριακή Δημοκρατία μετά την εισβολή του 1974 καθότι, πέραν από το μεγάλο αριθμό νεκρών και τραυματιών και τις άλλες υλικές ζημιές, η καταστροφή του Σταθμού της ΑΗΚ στο Βασιλικό βύθισε τη χώρα σε βαθιά ενεργειακή κρίση.

Αναγνωρίζω ότι, η κατάσταση που δημιουργήθηκε για τους διασώστες και τις κρατικές υπηρεσίες, εν μέρει και λόγω της διακοπής στην παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, ήταν πρωτόγνωρη και οι συνθήκες εξαιρετικά δυσχερείς και λαμβάνω υπόψη μου ότι δεν αντιμετωπίστηκε ποτέ ξανά παρόμοιο περιστατικό. Παρά ταύτα, η εκδήλωση αδυναμιών, κενών ή στρεβλώσεων στον τρόπο χειρισμού της κρίσης από την Κυπριακή Δημοκρατία θα πρέπει να αποτελέσει πηγή σοβαρού προβληματισμού και ενδελεχούς μελέτης, όχι για να ασκηθεί κριτική ή να αποδοθούν ευθύνες στις υπηρεσίες, αλλά ούτως ώστε να αντληθούν παραδείγματα για βελτίωση στο μέλλον.

Στο παρόν κεφάλαιο του Πορίσματος μου, θα περιλάβω ανάλυση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου για θέματα διαχείρισης κρίσεων στην Κυπριακή Δημοκρατία και μια βασική ανάλυση των αντιδράσεων των διάφορων αρμοδίων αρχών μετά την έκρηξη, με έμφαση στα θέματα ασφάλειας του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού στο Βασιλικό. Θα παραθέσω εισηγήσεις και προτάσεις για μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση στο θέμα διαχείρισης κρίσεων και εκτάκτων περιστατικών.

Για να οριοθετηθεί και να συντονιστεί η αντίδραση στις επιπτώσεις της έκρηξης στη Ναυτική Βάση, υπήρχαν δυο διαφορετικοί μηχανισμοί στη διάθεση των αρμοδίων αρχών:

α) Ο μηχανισμός που στηρίζεται στην απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με Αρ.65.202, ημερ. 21.3.2007 για τη σύσταση Συντονιστικού Οργάνου για την Αντιμετώπιση Μεγάλης Έκτασης Συμφορών – Κρίσεων και

β) Ο μηχανισμός που σκοπεύει στην εφαρμογή της Οδηγίας 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1996 για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες (ΕΕ L 010, 14.1.1997, σ.13), γνωστής και ως Οδηγίας SEVESO II, όπως αυτή μεταφέρθηκε στη κυπριακή έννομη τάξη.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΣΥΜΦΟΡΩΝ – ΚΡΙΣΕΩΝ

Με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αριθμό 65.202 και ημερ. 21.3.2007, εγκρίθηκε η σύσταση Συντονιστικού Οργάνου για την αντιμετώπιση μεγάλης έκτασης συμφορών - κρίσεων το οποίο αποτελείται από τους Υπουργούς Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως, τον Υπουργό Εσωτερικών και τον Υπουργό Άμυνας. Όταν πρόκειται για ανθρωπογενείς συμφορές-κρίσεις την Προεδρία του Συντονιστικού Οργάνου αναλαμβάνει ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως και όταν πρόκειται για φυσικές καταστροφές την Προεδρία αναλαμβάνει ο Υπουργός Εσωτερικών.

Το Συντονιστικό Όργανο συνεδριάζει κατά κανόνα στο Γραφείο του Υπουργού μπορεί όμως ανάλογα με την περίπτωση να συνέρχεται στα Κέντρα Χειρισμού Κρίσεως της Αστυνομίας, της Πολιτικής Άμυνας ή του Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας. Στο Συντονιστικό Όργανο συμμετέχουν, ανάλογα με το είδος της καταστροφής, πληθώρα άλλων κρατικών φορέων και Υπουργείων, όπως το Υπουργείο Υγείας, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κτλ,

σύμφωνα με το σχετικό πίνακα που επισυνάπτεται στην προαναφερθείσα Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Εξετάζω ακολούθως σε πιο βαθμό υλοποιήθηκε η προαναφερθείσα απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΚΡΗΞΗ

Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης

Την ημέρα της έκρηξης, συγκροτήθηκε Κέντρο Χειρισμού Κρίσεων στο Αρχηγείο Αστυνομίας στο οποίο παρών ήταν ο ίδιος ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως, ο Υπουργός Εσωτερικών, η Πολιτική Άμυνα, εκπρόσωπος της Αρχής Ηλεκτρισμού και εκπρόσωποι από άλλες υπηρεσίες.

Επιπλέον, στο χώρο της έκρηξης, είχε δημιουργηθεί σχετικό επιτελείο διαχείρισης κρίσεων από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως και οι διάφορες υπηρεσίες διαδραμάτισαν η καθεμιά το ρόλο της, σύμφωνα με τα δικά της ξεχωριστά σχέδια έκτακτης ανάγκης, αλλά κανείς δε διαδραμάτισε ρόλο συντονιστή ούτε λειτούργησε ως κεντρικό σημείο άντλησης πληροφοριών και αναφοράς για όλες τις κρατικές υπηρεσίες. Αυτό οδήγησε σε φαινόμενα όπως να σταλούν από τη Δευτέρα το πρωί και να διανυκτερεύσουν εκεί τουλάχιστον για τρεις νύκτες καταδρομείς για να συλλέξουν μεταλλικά αντικείμενα, χωρίς γάντια και μάσκες, χωρίς να υπάρχει πληροφόρηση για το τι περιείχαν τα εμπορευματοκιβώτια και χωρίς να έχει ξεκαθαρίσει κατά πόσο υπήρχαν χημικές ουσίες επικίνδυνες για την υγεία τους. Το γεγονός ότι τελικά οι αναλύσεις έδειξαν ότι δεν υπήρχε κίνδυνος εισπνοής χημικών και ραδιενέργειας ή ουρανίου δε σημαίνει ότι η ενέργεια αυτή δεν ήταν εξαιρετικά παρακινδυνευμένη για τα άτομα τα οποία εισήλθαν στο χώρο αμέσως μετά την έκρηξη.

Όσον αφορά το θέμα της λήψης μέτρων ασφαλείας για τον Ηλεκτροπαραγωγικό Σταθμό Βασιλικού, ο Υπουργός Δικαιοσύνης και

Δημόσιας Τάξεων, ως Πρόεδρος του Συντονιστικού Οργάνου, κάλεσε σύσκεψη για να ενημερωθεί η Υπουργική Επιτροπή για την κατάσταση στον Ηλεκτροπαραγωγικό Σταθμό Βασιλικού και ανάλογα να ληφθούν αποφάσεις για μέτρα ασφαλείας. Η σύσκεψη πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως στις 16 Ιουλίου 2011, πέντε μέρες δηλαδή μετά τη φονική έκρηξη.

Κατά τη σύσκεψη διαφάνηκε ότι το σοβαρότερο πρόβλημα ήταν η απώλεια του συστήματος πυρόσβεσης του σταθμού σε συνδυασμό με το γεγονός ότι υπήρχαν αποθηκευμένα στο Βασιλικό περίπου 60.000 τόνοι ντίζελ και 84.000 τόνοι μαζούτ. Το γεγονός ότι έπρεπε να εξευρεθεί τρόπος να αντιστραφεί η ροή των καυσίμων ούτως ώστε να μεταφερθεί το μαζούτ το οποίο βρισκόταν αποθηκευμένο στις δεξαμενές του σταθμού, χωρίς όμως να υπάρχει σύστημα πυρόσβεσης, εγκυμονούσε τεράστιους κινδύνους. Ο Διευθυντής της Πυροσβεστικής και ο Βοηθός Διευθυντής της Πυροσβεστικής ανέφεραν χαρακτηριστικά ότι αν δεν διορθωθεί το σύστημα άντλησης νερού από τη θάλασσα και το σύστημα πυρόσβεσης με αφρό, όσα οχήματα της Πυροσβεστικής και αν εγκατασταθούν στην περιοχή, δεν θα ήταν αποτελεσματικά. Παρά την επικίνδυνη κατάσταση στην οποία βρισκόταν ο Σταθμός Βασιλικού η Ασφαλιστική Εταιρεία απαγόρευσε οποιαδήποτε παρέμβαση πριν την ολοκλήρωση της επιθεώρησης της απειλώντας μάλιστα με απώλεια της ασφαλιστικής κάλυψης.

Συμφωνήθηκε κατά τη σύσκεψη, μεταξύ άλλων, η άμεση αποστολή επιστολής από την ΑΗΚ στην Ασφαλιστική Εταιρεία για να της επιτραπεί η λήψη μέτρων ασφαλείας και η απομόνωση των Δεξαμενών, ανεξάρτητα από τις υπόλοιπες εγκαταστάσεις του σταθμού, καθώς και άλλες ενέργειες όπως εξασφάλιση εμπειρογνωμοσύνης για τροποποίηση του συστήματος μεταφοράς καυσίμων από τα τάνκερς προς τις δεξαμενές και εξασφάλιση τάνκερς, ενώ η ΑΗΚ δεσμεύθηκε να ενημερώνει σε τακτά χρονικά διαστήματα το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως για τις εξελίξεις.

Η χρησιμότητα της συνάντησης της Υπουργικής Επιτροπής, έστω και πέντε μέρες μετά τη φονική έκρηξη, είναι αδιαμφισβήτητη, καθότι έδωσε την ευκαιρία στις αρμόδιες αρχές να ενημερωθούν για την επικινδυνότητα της κατάστασης, να συντονιστούν, να «επέμβουν» στη λανθασμένη πορεία που ακολουθούσε η ΑΗΚ, και να προβούν σε άμεσες εισηγήσεις για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο ενός δεύτερου ατυχήματος μέσα στις εγκαταστάσεις του Σταθμού Βασιλικού. Η σημασία της συνάντησης αυτής οδηγεί αβίαστα στο συμπέρασμα ότι θα έπρεπε να θεσμοθετηθούν τέτοιες διαδικασίες ούτως ώστε ο μηχανισμός του Συντονιστικού Οργάνου να ενεργοποιείται αυτόματα με την επέλευση μιας κρίσης ή ενός έκτακτου περιστατικού και να παραμένει σε λειτουργία μέχρι να μην υπάρχει πλέον κανένας κίνδυνος.

Υπουργείο Υγείας

Σύμφωνα με τον πίνακα της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 65.202 και ημερ. 21.3.2007, σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης/ανθρωπογενούς καταστροφής ο Υπουργός Υγείας υποχρεούται να παρίσταται στο Συντονιστικό Όργανο.

Στις 6.15 πμ της 11^{ης} Ιουλίου 2011 στη Διοίκηση του Υπουργείου Υγείας λειτούργησε Κέντρο Διαχείρισης και Συντονισμού της Κρίσης με επικεφαλής το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου. Το Κέντρο Διαχείρισης και Συντονισμού Κρίσης, στις 6:30 π.μ. αξιολόγησε το προς αντιμετώπιση συμβάν ως μεγάλης έκτασης συμφορά-κρίση, λαμβάνοντας υπόψη τα πιο κάτω γεγονότα:

- Την έλλειψη μέχρι εκείνης της στιγμής πλήρους πληροφόρησης για τον αριθμό των τραυματιών μέσα στη Ναυτική Βάση «Ευάγγελος Φλωράκης» και στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό στο Βασιλικό.
- Την ενημέρωση ότι ο Ηλεκτροπαραγωγός Σταθμός στο Βασιλικό είχε υποστεί εκτεταμένες ζημιές και ήταν πολύ πιθανό να υπάρχει μεγάλος σταθμός τραυματιών σε αυτόν.

- Την αρχική ενημέρωση για την πιθανή ύπαρξη μεγάλου αριθμού τραυματιών στον αυτοκινητόδρομο και στα γύρω χωριά, σε αρκετά μεγάλη απόσταση από το χώρο της έκρηξης.

Το πρώτο ασθενοφόρο αφίχθηκε στη σκηνή της έκρηξης στις 6:10 π.μ., 15 λεπτά μετά τη λήψη του μηνύματος. Από τις 6:45 π.μ. εξειδικευμένοι Λειτουργοί του Υπουργείου Υγείας κατέφθασαν στη σκηνή και ανέλαβαν τη διαχείριση της σκηνής και το συντονισμό με τις υπόλοιπες υπηρεσίες (Αστυνομία, Πυροσβεστική, Ε.Φ.). Συνολικά κινητοποιήθηκαν 3 γιατροί, 27 Νοσηλευτές, 17 οδηγοί ασθενοφόρου με 15 ασθενοφόρα του Υπουργείου Υγείας και μεταφέρθηκαν στα διάφορα Νοσοκομεία συνολικά 63 τραυματίες.

Στις 7:26 π.μ. ασθενοφόρο με ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό εισήλθε στη σκηνή και έκανε τον τελικό έλεγχο και επιθεώρηση, όπου διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχαν άλλοι τραυματίες. Εντοπίστηκαν 12 νεκροί. Ενημερώθηκε το Κέντρο Διαχείρισης και Συντονισμού της Κρίσης και δόθηκε εντολή να αρχίσει σταδιακή αποχώρηση των ασθενοφόρων. Το τελευταίο ασθενοφόρο αποχώρησε από την σκηνή στις 8:00 μ.μ. αφού είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία μετακίνησης των νεκρών.

Ενεργοποιήθηκαν Σχέδια Δράσης/Μνημόνια Ενεργειών/Κατευθυντήριες Γραμμές για έκτακτες ανάγκες των εμπλεκόμενων Δημόσιων Νοσηλευτηρίων αλλά, όταν επιτράπηκε η πρόσβαση στη Ναυτική Βάση και στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό στο Βασιλικό, διαπιστώθηκε ότι ο αριθμός των σοβαρά τραυματισμένων ήταν μικρός. Τότε το Υπουργείο Υγείας αποφάσισε στις 9:30 π.μ. την ανάκληση των πιο πάνω έκτακτων μέτρων και έδωσε έμφαση στην πλήρη κινητοποίηση των λειτουργών του Τμήματος Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας για την παροχή ψυχολογικής στήριξης τόσο στους συγγενείς των θυμάτων όσο και στα άτομα που βρίσκονταν στην περιοχή κατά τη διάρκεια και αμέσως μετά την έκρηξη (ναύτες, πυροσβέστες).

Στις 10:00 π.μ. της 11^{ης} Ιουλίου 2011 το Υπουργείο Υγείας αποφάσισε τη συγκέντρωση όλων των σορών στο νεκροτομείο του Γενικού Νοσοκομείου

Λευκωσίας και σε συνεργασία με την Αστυνομία και το Ινστιτούτο Γενετικής και Νευρολογίας προχώρησε στην ταυτοποίηση των σορών με τη μέθοδο DNA. Οι ιατροδικαστές του Τμήματος Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας συντόνισαν τη διαχείριση, ταυτοποίηση και αναγνώριση των σορών πολύ αποτελεσματικά, ώστε να καταστεί δυνατόν να πραγματοποιηθούν οι κηδείες των θυμάτων από την Τετάρτη 13 Ιουλίου 2011.

Κατάλληλα εκπαιδευμένοι λειτουργοί του Τμήματος Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας πρόσφεραν άμεση στήριξη προς τους συγγενείς των θυμάτων και τους τραυματίες ενώ συνέχιζαν να ανταποκρίνονται άμεσα στα σχετικά αιτήματα για στήριξη και βοήθεια των ατόμων που χρειάζονταν ψυχολογική στήριξη, χωρίς να ακολουθούνται οι τυπικές διαδικασίες. Λειτουργοί των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας επισκέφτηκαν την Κοινότητα Μαρί, όπου σε ομάδες κατοίκων, ανάλογα με την ηλικία και τα συμπτώματα που παρουσίαζαν, έγινε ενημέρωση, ψυχολογική στήριξη και βραχεία συμβουλευτική παρέμβαση.

Σε αντίθεση με την άμεση προσφορά στήριξης προς τους συγγενείς των θυμάτων και τους τραυματίες αμέσως μετά την έκρηξη, η αντιμετώπιση των στρατιωτών και άλλων μελών της Εθνικής Φρουράς που επηρεάστηκαν από το συμβάν, και πρώτιστα των 31 ατόμων τα οποία ήσαν στη Βάση ή επί των πλοίων την ώρα της έκρηξης, δεν ήταν η αναμενόμενη. Παρόλο που φαίνεται να υπήρξε επανειλημμένη επικοινωνία των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας με τη Διεύθυνση Υγειονομικού της Εθνικής Φρουράς, ούτε από τη Διεύθυνση Υγειονομικού της Εθνικής Φρουράς αλλά ούτε και από τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας φαίνεται να έγιναν ουσιαστικές προσπάθειες παροχής ψυχολογικής στήριξης εφόσον, όπως διαφάνηκε κατά την έκτακτη συνεδρία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Περιβάλλοντος και Υγείας στις 29 Ιουλίου 2011, το μόνο που είχε γίνει μέχρι την ημερομηνία εκείνη ήταν η διανομή ορισμένων ερωτηματολογίων τα οποία αξιολογούνταν χωρίς τα επηρεασθέντα άτομα να τύχουν περαιτέρω ενημέρωσης.

Μετά την έκρηξη στη ΝΒΕΦ, οι ενέργειες του Υπουργείου Υγείας για διασφάλιση της δημόσιας υγείας αφορούσαν:

- Προστασία του κυπριακού πληθυσμού λόγω της κατανάλωσης ζωικών και φυτικών προϊόντων της περιοχής τα οποία είχαν πιθανόν εκτεθεί σε δυνητικά βλαβερά προϊόντα της έκρηξης.
- Αξιολόγηση της ύπαρξης κινδύνου για την υγεία των παρισταμένων κατά την έκρηξη, όσο και των κατοίκων της περιοχής, και λήψη κατάλληλων προληπτικών μέτρων.

Μετά από οδηγίες του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας (Προέδρου του Συμβουλίου Ασφάλειας Τροφίμων), ενεργοποιήθηκε το ειδικό σχέδιο Διαχείρισης Διατροφικών Κρίσεων. Λειτουργοί των Υγειονομικών Υπηρεσιών και του Τμήματος Γεωργίας το πρωί της 11^{ης} Ιουλίου 2011 έλαβαν διάφορα δείγματα για εργαστηριακές αναλύσεις για τρόφιμα φυτικής και ζωικής προέλευσης από αποστάσεις 300m έως 6km από το σημείο της έκρηξης, τα οποία στάληκαν στο Γενικό Χημείο του Κράτους. Οι εξετάσεις επαναλήφθηκαν, με την τελευταία δειγματοληψία να πραγματοποιείται στις 21 Ιουλίου 2011.

Στις 13 Ιουλίου 2011, σε ευρεία σύσκεψη των Υπουργείων Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος και Υγείας, υπό την προεδρία του Υπουργού Γεωργίας και στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι όλων των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών, αποφασίστηκε η λήψη συγκεκριμένων μέτρων, μεταξύ των οποίων η απαγόρευση διάθεσης τροφίμων και ζωοτροφών σε ακτίνα 3 km από το σημείο της έκρηξης και εκδόθηκε σχετική ανακοίνωση.

Το Συμβούλιο Ασφάλειας Τροφίμων παρακολουθούσε και αξιολογούσε συνεχώς την κατάσταση και εξέδιδε σχετικές ανακοινώσεις. Με την ολοκλήρωση όλων των εξετάσεων που αφορούσαν τα προϊόντα φυτικής προέλευσης, στις 22 Ιουλίου 2011 αποφασίστηκε άρση των περιοριστικών μέτρων για αυτά, ενώ η άρση των περιοριστικών μέτρων για τα προϊόντα ζωικής προέλευσης αποφασίστηκε στις 26 Ιουλίου 2011.

Για να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση του κινδύνου για τη Δημόσια Υγεία τόσο των παριστάμενων κατά την έκρηξη στη ΝΒΕΦ όσο και των κατοίκων της περιοχής ήταν απαραίτητη η γνώση των υλικών στα οποία πιθανόν να είχαν εκτεθεί ή εξακολουθούν να εκτίθενται οι περίοικοι. Κατάλογος των ειδών των εκρηκτικών υλών που φυλάσσονταν στα εμπορευματοκιβώτια δόθηκε από τον Αρχηγό Αστυνομίας προς τον Υπουργό Υγείας στις 14 Ιουλίου 2011, κατόπιν σχετικής επιστολής του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας προς το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Άμυνας. Σημειώνεται εν προκειμένω ότι εάν είχε συσταθεί Συντονιστικό Όργανο για την αντιμετώπιση της κρίσης, σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ο Υπουργός Υγείας και ο Υπουργός Άμυνας θα ήταν σε άμεση επικοινωνία και συνεννόηση από την πρώτη στιγμή διευκολύνοντας την ανταλλαγή τέτοιων πληροφοριών.

Σε ευρεία σύσκεψη, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Υγείας, στις 15 Ιουλίου 2011, υπό την Προεδρία του Υπουργού Υγείας και παρόντων λειτουργών των Υπουργείου Υγείας, εκπροσώπων του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας και Ακαδημαϊκών καθώς και του Επιτρόπου Περιβάλλοντος, με σκοπό την αξιολόγηση του υπάρχοντος κινδύνου, συμφωνήθηκε ότι «με τις μέχρι τώρα μετρήσεις και ελέγχους που έχουν πραγματοποιηθεί από όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες του κράτους, επαληθεύονται οι αρχικές πληροφορίες για το γεγονός ότι στα εμπορευματοκιβώτια δεν υπήρχαν τοξικές ή ραδιενεργές ουσίες που να θέτουν σε άμεσο κίνδυνο τη δημόσια υγεία».

Το Υπουργείο Υγείας παρακολουθούσε συνεχώς τη ροή των στοιχείων, εργαστηριακών αποτελεσμάτων και μετρήσεων, με βάση τα οποία δεν διαφάνηκε η ύπαρξη οποιωνδήποτε κινδύνων για τη δημόσια υγεία.

Παρόλο που ενόψει των πιο πάνω δεδομένων και την υπάρχουσα επιστημονική γνώση δεν κρίθηκε απαραίτητη η πραγματοποίηση οποιωνδήποτε προληπτικών ιατρικών εξετάσεων, για σκοπούς καθαρά επιδημιολογικούς:

(α) έχουν αξιολογηθεί με ιατρικό ιστορικό και κλινικά 64 συνολικά κάτοικοι του χωριού Μαρί οι οποίοι εξέφρασαν τη σχετική επιθυμία.

(β) έχει καταρτιστεί κατάλογος των ατόμων που προσέγγισαν το χώρο της έκρηξης στη Ναυτική Βάση στις 11 Ιουλίου.

Μελετώντας τις ενέργειες του Υπουργείου Υγείας το οποίο ανταποκρίθηκε άμεσα και αποτελεσματικά για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της έκρηξης αποκομίζεται η εντύπωση ότι ενώ το ίδιο διαθέτει εξειδικευμένα σχέδια έκτακτης δράσης και έθεσε άμεσα σε λειτουργία το δικό του Κέντρο Διαχείρισης και Συντονισμού της Κρίσης, ωστόσο δεν έγινε καμία αναφορά στο Συντονιστικό Όργανο για την Αντιμετώπιση Μεγάλης Έκτασης Συμφορών – Κρίσεων το οποίο προβλέπει η Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 21.3.2007.

Εάν είχε συγκροτηθεί το Συντονιστικό Όργανο από την πρώτη στιγμή ενδεχομένως να ξεκαθάριζε το θέμα της ασφάλειας της σκηνής νωρίτερα, τουλάχιστον όσον αφορά το σοβαρότατο θέμα της διαρροής ραδιενέργειας. Στο Συντονιστικό Όργανο, σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, θα παρίστατο η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για να επιληφθεί του θέματος της τυχόν διαρροής ραδιενέργειας και να πιστοποιήσει ότι η σκηνή ήταν ασφαλής για πρόσβαση από τους νοσηλευτές και οποιονδήποτε άλλον. Το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας είναι και το μόνο που διαθέτει τα κατάλληλα μηχανήματα για να ανιχνεύσει τυχόν διαρροή ραδιενέργειας και όπως φαίνεται από τις ενέργειες του, οι οποίες περιγράφονται πιο κάτω, πραγματοποίησε επιθεώρηση και μετρήσεις των επιπέδων ραδιενέργειας στο χώρο της Ναυτικής στις **12.7.2011**.

Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι όταν τελικά μπήκαν στη σκηνή ασθενοφόρα, αλλά και εκατοντάδες άλλων ατόμων, **δυστυχώς** δεν υπήρχαν μετρήσεις για την ύπαρξη ραδιενέργειας. Το θέμα κρίνεται ως ιδιαίτερα σοβαρό καθότι εάν τελικά εντοπιζόταν ραδιενέργεια ή άλλες τοξικές ουσίες την επόμενη ημέρα

πολλές εκατοντάδες ατόμων από το Στρατό, την Αστυνομία, την Πυροσβεστική, μεγάλο αριθμό Υπουργείων, οι λειτουργοί και εθελοντές της Πολιτικής Άμυνας κ.α. θα είχαν εκτεθεί σε αυτήν.

Αυτή η έλλειψη συντονισμού από πλευράς των κρατικών υπηρεσιών θα μπορούσε να έχει ανυπολόγιστες επιπτώσεις για την υγεία όλων των ατόμων που μπήκαν στη σκηνή τη μέρα της έκρηξης και ως εκ τούτου θα πρέπει οπωσδήποτε να εξευρεθεί ο τρόπος άμεσης ανίχνευσης διαρροής ραδιενέργειας ακόμα και σε συνθήκες διακοπής του ηλεκτρικού ρεύματος.

Πολιτική Άμυνα

Μετά την έκρηξη, η Αστυνομία ζήτησε βοήθεια από την Πολιτική Άμυνα υπό την μορφή παροχής πρώτων βοηθειών και νοσηλευτικού προσωπικού. Συνολικά από την Πολιτική Άμυνα στο Μαρί έσπευσαν 125 άτομα από όλες τις Επαρχίες. Μέσα στο στρατόπεδο μπήκαν 75 άτομα (εθελοντές διασώστες) οι οποίοι βοήθησαν την Αστυνομία με τη σάρωση του χώρου (ανεύρεση πτωμάτων και τεκμηρίων). Όπως επεξηγήθηκε πιο πάνω, τα άτομα αυτά περιλαμβάνονται στις εκατοντάδες άλλους που εισήλθαν στη σκηνή χωρίς να υπάρχει επαρκής πληροφόρηση για την ασφάλεια της σκηνής με σκοπό να παράσχουν βοήθεια στους συνανθρώπους τους επιδεικνύοντας ύψιστη ανιδιοτέλεια.

Στις 13 Ιουλίου 2011 η Πολιτική Άμυνα ενεργοποίησε τον Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EU Civil Protection Mechanism) ο οποίος απέστειλε 12μελή ομάδα εμπειρογνομόνων για την ετοιμασία έκθεσης καταμέτρησης των ζημιών στο Σταθμό του Βασιλικού και εντοπισμό των τομέων προτεραιότητας οι οποίοι έπρεπε να τύχουν επειγόντων και άμεσων χειρισμών. Στις 28 Ιουνίου 2011 η εν λόγω Έκθεση υποβλήθηκε στον Υπουργό Εσωτερικών. Η προκαταρκτική εκτίμηση ήταν ότι οι ζημίες ανέρχονταν σε ποσό της τάξης των €700.000.000 και ότι για να ολοκληρωθεί η αποκατάσταση του Σταθμού θα απαιτούνταν 22-28 μήνες. Η Έκθεση αναφέρει ότι άρρηκτα συνδεδεμένο με το θέμα του καθαρισμού και

της αποκατάστασης είναι το θέμα της ασφάλειας και υγείας. Εφόσον σημαντικά μέρη του συστήματος πυρασφάλειας είχαν τεθεί εκτός λειτουργίας η προτεραιότητα στην πρώτη φάση θα έπρεπε να ήταν η άμεση αποκατάσταση του συστήματος, ειδικά λαμβάνοντας υπόψη τον τεράστιο κίνδυνο που θα δημιουργούσε μια πυρκαγιά σε μια από τις δεξαμενές καυσίμων, κάποιες από τις οποίες έχουν εκτεταμένες ζημιές. Μια άλλη ανησυχία για την υγεία πηγάζει από τη σκόνη η οποία προήλθε από την έκρηξη και τις επιπτώσεις της. Για το λόγο αυτό προτάθηκε η χρήση ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού, ειδικά μέσα στα κτήρια. Τα καταστρεμμένα κτήρια αποτελούσαν άμεση απειλή για τους ανθρώπους που χρειάζεται να έχουν πρόσβαση για τις επιχειρήσεις εκτίμησης, καθαρισμού και αποκατάστασης. Για την αντιμετώπιση τέτοιου είδους περιβάλλοντος, το οποίο περιλαμβάνει επικίνδυνα υλικά, είναι απαραίτητη η στενή συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων που χρειάζονται πρόσβαση στην τοποθεσία, συμπεριλαμβανομένων των εργολάβων και των ειδικών για θέματα ασφάλειας και υγείας, με τις υπηρεσίες άμεσης δράσης όπως την Πυροσβεστική Υπηρεσία, τα ασθενοφόρα και την Πολιτική Άμυνα. Η Έκθεση ακόμα συστήνει όπως καθαριστεί ολόκληρη η τοποθεσία από ειδικούς σε θέματα πυρομαχικών καθότι η έκρηξη είχε ως αποτέλεσμα την διασπορά μεγάλου αριθμού θραυσμάτων από πυρομαχικά. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις φαίνεται ότι ήταν περιορισμένες εφόσον δεν υπήρχαν σημαντικές διαρροές. Διαρροές μικρής κλίμακας ουσιών όπως λιπαντικών και καυσίμων επισυνέβησαν μέσα σε κτήρια και άλλες υποδομές, όπου έγινε ο αναγκαίος έλεγχος. Δεν φαίνεται να υπήρξε εισροή επικίνδυνων ουσιών στο έδαφος και τα υπόγεια αποθέματα νερού.

Οι μετέπειτα δράσεις της Πολιτικής Άμυνας αφορούν κυρίως την αντίδραση της υπό το νομικό πλαίσιο της Οδηγίας SEVESO II αλλά αναφέρονται εδώ ορισμένες σημαντικές ενέργειες.

Στις 18.7.2011 η Πολιτική Άμυνα απέστειλε επιστολή στην ΑΗΚ, με κοινοποίηση στον Αν. Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών κρούοντας το κώδωνα του κινδύνου για τα καταστρεμμένα συστήματα πυρασφάλειας στο Βασιλικό. Η ανησυχία της Πολιτικής Άμυνας ήταν έντονη

σε περίπτωση νέου μεγάλου ατυχήματος μέσα στις εγκαταστάσεις του Βασιλικού.

Στις 19 Ιουλίου 2011 συγκλήθηκε έκτακτη σύσκεψη στα γραφεία της Πολιτικής Άμυνας στη Λάρνακα για το θέμα του Εξωτερικού Σχεδίου Επείγουσας Ανάγκης Ηλεκτροπαραγωγικού Σταθμού Βασιλικού. Κατά τη συνάντηση αυτή έγινε ξεκάθαρο ότι σε περίπτωση πυρκαγιάς σε δεξαμενές καυσίμων η πυροσβεστική δεν ήταν σε θέση να ανταποκριθεί. Σαφής ήταν η απογοήτευση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας για την απουσία του Γραφείου Επιθεώρησης Εργασίας κατά τη σύσκεψη αλλά και την ημέρα του ατυχήματος με αποτέλεσμα να μην γίνουν άμεσα οι απαραίτητες μετρήσεις για επικίνδυνες ουσίες.

Στις 4.8.2011 πραγματοποιήθηκε συνάντηση της Πολιτικής Άμυνας και της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας κατά την οποία για πρώτη φορά η Πυροσβεστική έλαβε αντίγραφο της έκθεσης του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θεωρώ απαραίτητο το γεγονός ότι το Υπουργείο Εσωτερικών δε φρόντισε η Πυροσβεστική Υπηρεσία να λάβει γνώση άμεσα των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης των εμπειρογνομώνων του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Έκθεση αυτή θα ήταν ένα πολύτιμο εργαλείο κατά την ετοιμασία των Σχεδίων Δράσης της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, τα οποία παρουσιάστηκαν κατά τη συνάντηση, για ανταπόκριση μέχρι την αποκατάσταση του συστήματος πυρόσβεσης του Ηλεκτροπαραγωγικού Σταθμού Βασιλικού. Πάντως σημειώνω ως θετικό (αλλά φυσικά αναμενόμενο) στοιχείο τη διάθεση των δυο υπηρεσιών να συνεργάζονται στενά στο μέλλον και να δημιουργήσουν κοινό κέντρο εκπαίδευσης, αναγνωρίζοντας την ανάγκη που υπάρχει για καλύτερο συντονισμό. Τέτοιες προθέσεις αποτελούν παράδειγμα για την πορεία που πρέπει να ακολουθήσουν όλες οι κρατικές υπηρεσίες στο μέλλον σε θέματα συνεργασίας και συντονισμού.

Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας

Στις 12.7.2011 Λειτουργοί του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΤΕΕ) πραγματοποίησαν επιθεώρηση και μετρήσεις των επιπέδων ραδιενέργειας (α, β, γ και νετρονίων) στο χώρο της Ναυτικής Βάσης Ζυγίου και του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού στο Βασιλικό. Με βάση τα αποτελέσματα της πιο πάνω επιθεώρησης και των μετρήσεων, το ΤΕΕ εξέδωσε την ίδια μέρα ανακοίνωση ότι δεν διαπιστώθηκαν οποιαδήποτε αυξημένα επίπεδα ραδιενέργειας και ότι τα επίπεδα που καταμετρήθηκαν βρίσκονται εντός των φυσιολογικών επιπέδων ραδιενέργειας της Κύπρου. Επίσης στις 15.7.2011 Λειτουργοί του ΤΕΕ προέβησαν σε δειγματοληψία σκόνης και άμμου καθώς και σε μετρήσεις επιπέδων ραδιενέργειας, και στις 18.7.2011 προέβησαν σε δειγματοληψία θαλασσινού νερού και μετρήσεις επιπέδων ραδιενέργειας στην περιοχή της έκρηξης, στο Μαρί και στην Ακτή του Κυβερνήτη. Από τις μετρήσεις που πραγματοποιήθηκαν δεν διαπιστώθηκε μετρήσιμη διαφοροποίηση από τα επίπεδα που υπάρχουν στις άλλες περιοχές της Κύπρου και τα επίπεδα που καταμετρήθηκαν βρίσκονται όλα εντός των φυσιολογικών επιπέδων ραδιενέργειας για την Κύπρο.

Τα δείγματα που λήφθηκαν, περιλαμβανομένων και των 10 φίλτρων από αντλίες αέρα που λειτουργεί το ΤΕΕ στην περιοχή για μετρήσεις ποιότητας αέρα στάληκαν για εργαστηριακές αναλύσεις για εντοπισμό ουρανίου στην Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας (ΕΕΑΕ) στις 19.7.2011. Με βάση προκαταρκτική ενημέρωση από την ΕΕΑΕ στις 29.7.2011, οι πρώτες αναλύσεις σε ορισμένα από τα δείγματα που στάληκαν στο εργαστήριο δεν έδειξαν οποιανδήποτε παρουσία απεμπλουτισμένου ουρανίου.

Επιπρόσθετα, φίλτρα από διάφορες περιοχές της Κύπρου, περιλαμβανομένης και της περιοχής Ζυγίου, στάληκαν στα εργαστήρια του Γενικού Χημείου του Κράτους, του Πανεπιστημίου Κρήτης και της εταιρείας Foodlab στη Λευκωσία για προσδιορισμό της συγκέντρωσης ουρανίου. Από τις μέχρι τώρα αναλύσεις συνάγεται ότι οι συγκεντρώσεις ουρανίου στην ατμόσφαιρα της Κύπρου βρίσκονται σε επίπεδα πιο χαμηλά από εκείνα της τιμής αναφοράς η οποία

δίδεται από την United Nations Scientific Committee on Effects of Atomic Radiation (UNSCEAR) (Report 2000).

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ετοίμασε Σχέδιο Άμεσης Δράσης για στήριξη, βοήθεια και συμπαράσταση για τα θύματα της έκρηξης και των οικογενειών τους. Συστάθηκαν κλιμάκια λειτουργιών τόσο στα επηρεαζόμενα νοσοκομεία όσο και στις πληγείσες περιοχές.

Την 1.8.2011, η Διευθύντρια των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, με επιστολή της προς τους Επαρχιακούς Λειτουργούς Ευημερίας, έδωσε οδηγίες όπως γίνουν επισκέψεις στα σπίτια των θυμάτων για πιθανή στήριξη και συζήτηση μαζί τους για τυχόν ανάγκες που αντιμετωπίζουν. Δυστυχώς, ο τρόπος που συλλέγησαν οι πληροφορίες κατά τις επισκέψεις αυτές εξόργισε ορισμένους συγγενείς καθότι ένιωσαν ότι έπρεπε να περάσουν από εξονυχιστικό έλεγχο (τουλάχιστο όσο αφορά τα περιουσιακά τους στοιχεία). Οι λειτουργοί φαίνεται να ακολούθησαν κατά γράμμα τον κανονισμό που ακολουθούν σε άλλες περιπτώσεις που αφορούν δημόσια βοηθήματα, συμπληρώνοντας τα σχετικά έντυπα τα οποία απαιτούν πλήρη και αναλυτικά περιουσιακά στοιχεία. Μετά τις διαμαρτυρίες των συγγενών, η Υπουργός προσωπικά επικοινωνήσε με τις συζύγους των θυμάτων/τους συγγενείς και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας έλαβαν εκ νέου οδηγίες σχετικά με τον τρόπο στήριξης των οικογενειών των θυμάτων.

ΣΧΟΛΙΑ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ – ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Πως ανταποκρίθηκε το κράτος και οι διάφορες υπηρεσίες του, στην τραγωδία, όταν αυτή επεσυνέβη; Δεν αμφισβητώ ότι οι πλείστοι εμπλεκόμενοι λειτουργοί (ιδιαίτερα της Αστυνομίας, της Πολιτικής Άμυνας, της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, καθώς και του Υπουργείου Υγείας και άλλοι) κατέβαλαν φιλότιμες και μάλιστα υπεράνθρωπες προσπάθειες για αντιμετώπιση της τεράστιας τραγωδίας και των συνεπειών της.

Έχω όμως καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρχε ικανοποιητικό σχέδιο αντιμετώπισης του είδους του συμβάντος που επεσυνέβη. Αμέσως μετά το γεγονός, παρατηρήθηκαν σπασμωδικές κινήσεις και δεν υπήρχε η ενεργοποίηση κάποιου γενικού σχεδίου που να συνδυάζει τις διάφορες πτυχές αντιμετώπισης της κρίσης και της τραγωδίας.

Η Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 21.3.2007 για την αντιμετώπιση μεγάλης έκτασης συμφορών-κρίσεων, παρόλο που είναι χρήσιμη, θέτει απλά κατευθυντήριες γραμμές οι οποίες χρήζουν διευκρινήσεων και θα έπρεπε για την πρακτική εφαρμογή τους να είχαν εκπονηθεί λεπτομερείς κανονισμοί.

Μια εμφανής αδυναμία που εντοπίζεται για την πρακτική υλοποίηση της εν λόγω Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου είναι ότι τα μέλη του Συντονιστικού Οργάνου είναι οι ίδιοι οι Υπουργοί και δεν παρέχεται η εναλλακτική προσέγγιση να εκπροσωπηθούν από άλλους λειτουργούς του Υπουργείου τους.

Η εκπόνηση ενός ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ γενικού σχεδίου αντιμετώπισης κρίσεων με λεπτομερείς κανονισμούς με βάση την πιο πάνω Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου **κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική**. Παρόλο που υπάρχουν επί μέρους σχέδια για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων απειλών, όπως το σχέδιο ΕΓΚΕΛΑΔΟΣ για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς και το σχέδιο για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και παρόλο που η κάθε υπηρεσία ξεχωριστά έχει τα δικά της σχέδια δράσης, παρατηρείται μια γκρίζα περιοχή και μια επικίνδυνη έλλειψη συντονισμού των υπηρεσιών όταν κάτι δεν εμπίπτει στα επιμέρους αυτά σχέδια.

Εάν είχε συγκροτηθεί το Συντονιστικό Όργανο για την αντιμετώπιση Συμφορών-Κρίσεων, όπως προβλέπει η Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 21.3.2007, από την πρώτη στιγμή, ενδεχομένως να ξεκαθάριζε το πολύ σοβαρό θέμα της ασφάλειας της σκηνής

ούτως ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση στη σκηνή οι διασώστες χωρίς να θέτουν οι ίδιοι τον εαυτό τους σε κίνδυνο. Θα πρέπει να μελετηθούν τρόποι, τουλάχιστον όσον αφορά το κρίσιμο θέμα της διαρροής ραδιενέργειας, οι πληροφορίες να είναι άμεσα διαθέσιμες σε όλους τους εμπλεκόμενους ακόμα και σε συνθήκες διακοπής του ηλεκτρικού ρεύματος. Οπωσδήποτε η διενέργεια εξετάσεων την επόμενη μέρα του συμβάντος από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρείται ως επαρκής ανταπόκριση.

Δεν υπήρχε ο απαραίτητος συντονισμός, με αποτέλεσμα οι συγγενείς των θυμάτων και των στρατιωτών που τραυματίστηκαν ή υπέστησαν σοβαρό νευρικό κλονισμό να μην τύχουν της αναγκαίας μεταχείρισης.

Επιπλέον, δεν υπήρξε ικανοποιητική ενημέρωση που να συντονίζεται από κάποιο υπεύθυνο επιτελείο, με αποτέλεσμα συγγενείς των θυμάτων να πληροφορηθούν για το θάνατο των αγαπημένων τους προσώπων καθυστερημένα, και δυστυχώς όχι με τον πρόποτα τρόπο. Εάν είχε συγκληθεί το Συντονιστικό Όργανο, πιστεύω ότι ο συντονισμός μεταξύ Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως και του Υπουργείου Υγείας για το θέμα της ενημέρωσης των συγγενών των νεκρών και τραυματιών θα γινόταν άμεσα και με πολύ πιο αποτελεσματικό τρόπο.

Έχω σημειώσει ιδιαίτερα το ότι οι συγγενείς ορισμένων θυμάτων, αντί προσωπικής επίσκεψης αρμόδιου αξιωματούχου το αργότερο την επόμενη μέρα, έλαβαν επιστολή μέσω του ταχυδρομείου που τους πληροφορούσε για το θάνατο των αγαπημένων τους προσώπων. Η επιστολή αυτή έφθασε στον προορισμό της με καθυστέρηση, προκαλώντας επιπρόσθετη πικρία και αγανάκτηση. Στους συγγενείς άλλων θυμάτων, μέχρι πρότινος, δεν είχε σταλεί οποιαδήποτε επιστολή.

Σε τέτοιες περιπτώσεις, πρέπει Υπουργός ή άλλος υψηλόβαθμος αξιωματούχος να επισκέπτεται τις οικογένειες των θυμάτων, το ενωρίτερο δυνατό και να υποβάλλει τα συλλυπητήρια και το σέβας της πολιτείας. Θα

πρέπει αμέσως μετά να επιστρατεύονται προσοντούχοι ψυχολόγοι και άλλοι για προσφορά της αναγκαίας μέριμνας, φροντίδας και στήριξης. Θεωρώ έκδηλα ανεπαρκή την αντίδραση της πολιτείας, προς τους συγγενείς και ιδιαίτερα τους γονείς, παιδιά και συζύγους των θυμάτων, αμέσως μετά την τραγωδία.

Οι υπηρεσίες του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μετά από κάποια αβεβαιότητα και αρχικές άγαρμπες κινήσεις, κατέβαλαν φιλότιμη προσπάθεια να ανταποκριθούν στο δύσκολο έργο της παροχής μέριμνας στις οικογένειες των θυμάτων.

Όσο αφορά τους στρατιώτες που υπηρετούσαν στη Ναυτική Βάση κατά την ώρα της έκρηξης και υπέστησαν σοβαρό νευρικό κλονισμό, έχω να παρατηρήσω τα πιο κάτω:

Δεν φαίνεται να έγιναν οποιεσδήποτε σοβαρές ενέργειες για τη στήριξη των στρατιωτών ή άλλου προσωπικού της Εθνικής Φρουράς που πιθανόν να επηρεάστηκαν από το συμβάν. Θεωρώ ότι θα έπρεπε οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, ως οι μόνες αρμόδιες να παρέχουν εξειδικευμένη ψυχολογική υποστήριξη, να είχαν έρθει σε επαφή με τα άτομα τα οποία βίωσαν την έκρηξη αλλά και τους διασώστες που ενεπλάκησαν στο τραγικό συμβάν, με σκοπό την παροχή σε αυτούς συνεχούς υποστήριξης.

Η συγκρότηση του Συντονιστικού Οργάνου θα υποβοηθούσε και τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας με καλύτερο τρόπο εφόσον θα επέτρεπε στους Υπουργούς Υγείας και Άμυνας να ανταλλάξουν πληροφορίες για το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων χωρίς να χαθεί πολύτιμος χρόνος για ανταλλαγή επίσημης αλληλογραφίας.

Η έλλειψη συντονισμού, από πλευράς των κρατικών υπηρεσιών ήταν ιδιαίτερα έντονη στο θέμα της αντιμετώπισης της καταστροφής του Σταθμού του Βασιλικού και τους ενδεχόμενους κινδύνους που εγκυμονούσε η καταστροφή του συστήματος πυρασφάλειας του σταθμού. Θεωρώ ότι η σύγκληση του

Συντονιστικού Οργάνου ενωρίτερα ήταν επιβεβλημένη για συντονισμό των αντιδράσεων και για «διόρθωση» της λανθασμένης πορείας που, κατά την άποψη μου, ακολουθούσε η ΑΗΚ η οποία έλαβε οδηγίες από τις ασφαλιστικές εταιρείες να μην αρχίσουν επιδιορθώσεις μέχρι τη συμπλήρωση της επιθεώρησης τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην επιτραπεί η είσοδος στις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες οι οποίες είχαν σκοπό τη λήψη των αναγκαίων μέτρων, για αντιμετώπιση πιθανών νέων προβλημάτων.

Από τις πρώτες ενέργειες του Συντονιστικού Οργάνου θα έπρεπε να ήταν η παροχή αντίγραφων της Έκθεσης του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρωτίστως στην Πυροσβεστική Υπηρεσία, αλλά και σε άλλους αρμόδιους φορείς, για να ενημερωθούν για την κατάσταση που επικρατούσε στο Σταθμό του Βασιλικού. Διαπιστώνω ότι, εάν ξεσπούσε πυρκαγιά τις αμέσως επόμενες ημέρες μετά την έκρηξη στις εγκαταστάσεις του Σταθμού του Βασιλικού, ειδικά στις δεξαμενές καυσίμων, δεν θα υπήρχε ικανοποιητικό σχέδιο δράσης για αντιμετώπιση της. Παρόλο που η Πολιτική Άμυνα έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου και επενέβη για να αποτρέψει τη συνέχιση της επικίνδυνης αυτής κατάστασης, αναλαμβάνοντας το ρόλο συντονιστή μεταξύ της Πυροσβεστικής και της ΑΗΚ, ο τρόπος που το κράτος συνολικά χειρίστηκε την κατάσταση δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητικός.

Συμπερασματικά, δεν νοείται η αντιμετώπιση εθνικών κρίσεων να εξαρτάται από την καλή θέληση ορισμένων κρατικών φορέων. Επιβάλλεται η εξεύρεση ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών και κρίσεων σε ψηλό επίπεδο και η θεσμοθέτηση της διαδικασίας σύγκλησης του Συντονιστικού Οργάνου για την Αντιμετώπιση Μεγάλης Έκτασης Συμφόρων – Κρίσεων. Επίσης, απαιτείται συνεχής εκπαίδευση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών καθώς και τακτικός έλεγχος της ετοιμότητας τους. Μόνο έτσι θα μπορέσει το κράτος να αντιμετωπίσει επαρκώς μελλοντικά συμβάντα όπως το υπό εξέταση.

ΗΛΕΚΤΡΟΠΑΡΑΓΩΓΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΚΑΙ Η ΟΔΗΓΙΑ
SEVESO II

A. Εισαγωγή

1. Η ενότητα αυτή σκοπό έχει να αναλύσει τον βαθμό στον οποίο τα τραγικά γεγονότα στο Μαρί αναδεικνύουν την παράλειψη των αρμοδίων Κυπριακών Αρχών να συμμορφωθούν με υποχρεώσεις που υπέχουν δυνάμει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, οι οποίες θεσπίστηκαν για σκοπούς εναρμόνισης με την Οδηγία 96/82/EΚ του Συμβουλίου της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1996 για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες (ΕΕ L 010, 14.1.1997, σ.13), γνωστής και ως Οδηγίας SEVESO II.

B. Ποια ζητήματα σκοπεί να ρυθμίσει η Οδηγία SEVESO II και πως αυτά θα με απασχολήσουν στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας

2. Όπως επεξηγείται στο Προοίμιο της εν λόγω Οδηγίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε για πρώτη φορά το 1982 νομοθεσία υπό τη μορφή Κοινοτικής Οδηγίας (της Οδηγίας 82/501/ΕΟΚ, γνωστής και ως SEVESO I) με σκοπό την καθιέρωση μέτρων και μηχανισμών για την πρόληψη μεγάλων ατυχημάτων σε ορισμένες βιομηχανικές δραστηριότητες και τον περιορισμό των συνεπειών τους για τον άνθρωπο και το περιβάλλον. Η Οδηγία SEVESO II θεσπίστηκε το 1996 σε αντικατάσταση της πιο πάνω Οδηγίας SEVESO I, η οποία κρίθηκε αναγκαία μετά τα ατυχήματα του Bhopal και του Μεξικού, τα οποία κατέδειξαν τους κινδύνους της γεινίασης επικίνδυνων εγκαταστάσεων και κατοικιών.

3. Ενδιαφέρον για σκοπούς της παρούσας ανάλυσης παρουσιάζουν οι διαπιστώσεις του Κοινοτικού Νομοθέτη και τα ζητήματα που θίγονται από αυτόν, όπως καταγράφονται στις αιτιολογικές παραγράφους (11), (15), (16), (18), (19) και (22) του Προοιμίου της Οδηγίας SEVESO II, τις οποίες παραθέτω πιο κάτω:

(11) «η χρήση ενός καταλόγου με συγκεκριμένες εγκαταστάσεις, εξαιρώντας άλλες με ταυτόσημους κινδύνους, δεν ενδείκνυται και μπορεί

να θέσει εκτός των ρυθμίσεων ενδεχόμενες πηγές μεγάλων ατυχημάτων· ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 82/501/ΕΟΚ πρέπει να τροποποιηθεί προκειμένου οι διατάξεις να ισχύουν για κάθε μονάδα όπου υπάρχουν επικίνδυνες ουσίες σε ποσότητες αρκετά μεγάλες ώστε να δημιουργούν κίνδυνο μεγάλου ατυχήματος».

(15) «η ανάλυση των δηλωθέντων μεγάλων ατυχημάτων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα δείχνει ότι τα περισσότερα οφείλονται σε διαχειριστικές ή οργανωτικές παραλείψεις και ότι επομένως πρέπει να καθορισθούν σε κοινοτικό επίπεδο βασικές διαχειριστικές αρχές που να επιτρέπουν την πρόληψη και την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων, καθώς και τον περιορισμό των συνεπειών τους.».

(16) «ότι οι ανισότητες στους τρόπους επιθεώρησης των μονάδων από τις αρμόδιες αρχές μπορεί να έχουν ως επακόλουθο διαφορετικά επίπεδα προστασίας· ότι είναι αναγκαίο να καθορισθούν σε κοινοτικό επίπεδο οι βασικές απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να πληρούν τα συστήματα επιτήρησης που ορίζουν τα κράτη μέλη»

(18) «ότι, για να μειωθεί ο κίνδυνος πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων, είναι απαραίτητο — όταν η θέση ή η εγγύτητα μονάδων μπορούν να αυξήσουν την πιθανότητα και τη δυνατότητα ή να επιδεινώσουν τις συνέπειες μεγάλων ατυχημάτων — να ανταλλάσσονται κατάλληλες πληροφορίες και να προβλέπεται συνεργασία για την ενημέρωση του κοινού»

(19) «ότι, για να βελτιωθεί η πληροφόρηση για το περιβάλλον, το κοινό πρέπει να έχει πρόσβαση στις εκθέσεις ασφαλείας που συντάσσουν οι ασκούντες την εκμετάλλευση, οι δε απειλούμενοι από μεγάλο ατύχημα πρέπει να διαθέτουν επαρκή στοιχεία για να αντιδράσουν ορθά σε παρόμοια περίπτωση»

(22) «ότι, για τη βελτίωση της προστασίας των κατοικημένων περιοχών, των περιοχών όπου συχνάζει το κοινό και των περιοχών με ιδιαίτερο φυσικό ενδιαφέρον ή ιδιαίτερη ευαισθησία, είναι αναγκαίο οι χωροταξικές πολιτικές των κρατών μελών ή και άλλες σχετικές πολιτικές να συνεκτιμούν την ανάγκη να διατηρούνται, μακροπρόθεσμα, οι δέουσες αποστάσεις μεταξύ των περιοχών αυτών και των μονάδων τέτοιας επικινδυνότητας και, για υπάρχουσες μονάδες, να ληφθούν επιπλέον τεχνικά μέτρα, ώστε να μην αυξάνονται οι κίνδυνοι για το κοινό»

4. Όλα τα ζητήματα που θίγονται στις πιο πάνω προοιμιακές σκέψεις αναφέρονται ως κρίσιμα ζητήματα και μέσα από την επισκόπηση των τραγικών

γεγονότων στο Μαρί. Ειδικότερα, κρίνω ότι θα πρέπει να εξεταστούν τα πιο κάτω:

(α) σε σχέση με το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας SEVESO II και, συνεπακόλουθα, της Κυπριακής εναρμονιστικής νομοθεσίας (περιλαμβανομένων των σχετικών διοικητικών πράξεων ή αποφάσεων):

- αν η θανατηφόρα έκρηξη στο Μαρί αποτέλεσε έκρηξη σε εγκατάσταση εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας SEVESO II, ή
- αν αποτέλεσε έκρηξη σε εγκατάσταση, η οποία παρόλο που αποτελούσε πηγή μεγάλου ατυχήματος, εξαιρείτο του πεδίου εφαρμογής της εν λόγω Οδηγίας, και
- αν πράγματι εξαιρείτο, τότε σε ποιο βαθμό εντοπίζεται κενό ρύθμισης ή σε ποιο βαθμό συνέτρεχε λόγος ή υποχρέωση εφαρμογής, στην εξαιρούμενη εγκατάσταση, ρύθμισης ισοδύναμης με την προβλεπόμενη από την Οδηγία, και,
- περαιτέρω, σε ποιο βαθμό εντοπίζεται κενό οργανωτικής ή διαχειριστικής δράσης που αν δεν υπήρχε θα προλαμβάνετο το κακό.

(β) ποιο ήταν το επίπεδο προστασίας που διασφαλίστηκε στην Κύπρο κατά του κινδύνου μεγάλου ατυχήματος και, ειδικότερα, κατά πόσον υπήρξαν επαρκείς και κατάλληλοι τρόποι επιθεώρησης των επηρεαζόμενων μονάδων στις επίμαχες (κατά το (α) πιο πάνω) εγκαταστάσεις.

(γ) κατά πόσον, κατά την εφαρμογή των σχετικών νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων, λήφθηκε επαρκώς υπόψη η θέση ή η εγγύτητα μονάδων που μπορούσαν να αυξήσουν την πιθανότητα και τη δυνατότητα ή να επιδεινώσουν τις συνέπειες μεγάλων ατυχημάτων και κατά πόσον υπήρξε η ανταλλαγή

κατάλληλων πληροφοριών μεταξύ των αρμοδίων αρχών και συνεργασία για την ενημέρωση του κοινού·

- (δ) κατά πόσον, δόθηκε στο επηρεαζόμενο κοινό πρόσβαση στις εκθέσεις ασφαλείας που συντάσσουν οι ασκούντες την εκμετάλλευση, και αν δόθηκαν στους απειλούμενους από μεγάλο ατύχημα επαρκή στοιχεία για να αντιδράσουν ορθά σε τέτοια ή παρόμοια περίπτωση· και
- (ε) κατά πόσον, κατά την εκπόνηση της χωροταξικής πολιτικής της Δημοκρατίας ή και κατά την εκπόνηση άλλων σχετικών με τα τραγικά γεγονότα αποφάσεων πολιτικής, συνεκτιμήθηκε δεόντως η ανάγκη να διατηρούνται, μακροπρόθεσμα, οι δέουσες αποστάσεις μεταξύ των περιοχών με ιδιαίτερο φυσικό ενδιαφέρον ή ιδιαίτερη ευαισθησία και των μονάδων που παρουσιάζουν επικινδυνότητα και, προκειμένου για υπάρχουσες μονάδες, αν λήφθηκαν τα δέοντα τεχνικά μέτρα, ώστε να μην αυξάνονται οι κίνδυνοι πρόκλησης μεγάλου ατυχήματος.

Γ. Ποίες οι απαιτούμενες ρυθμίσεις με βάση την Οδηγία SEVESO II.

Γ.1. Ποια ατυχήματα τίθενται υπό το φακό της Οδηγίας

5. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Οδηγίας SEVESO II, αυτή στοχεύει «στην πρόληψη **μεγάλων ατυχημάτων, σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες και στον περιορισμό των συνεπειών τους επί του ανθρώπου και του περιβάλλοντος προκειμένου να εξασφαλιστεί κατά συνεκτικό και αποτελεσματικό τρόπο υψηλή διακοινοτική προστασία**». **Διπτός, συνεπώς, ο στόχος της Οδηγίας: αφενός, πρόληψη των εν λόγω μεγάλων ατυχημάτων και, αφετέρου, περιορισμός των συνεπειών τους.**

6. Αξίζει να γίνει αναφορά στο τί σημαίνει «**μεγάλο ατύχημα**» και στις περιπτώσεις όπου τεκμαίρεται ότι το ατύχημα ήταν «μεγάλο», σε βαθμό που να απαιτείται ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το συντομότερο δυνατό μετά από αυτό.

7. Σύμφωνα με το άρθρο 3 της Οδηγίας, ο όρος «**μεγάλο ατύχημα**» σημαίνει «**συμβάν, όπως μεγάλη διαρροή, πυρκαγιά ή έκρηξη που προκύπτει από ανεξέλεγκτες εξελίξεις κατά τη λειτουργία οποιασδήποτε μονάδας καλυπτόμενης από την παρούσα οδηγία, το οποίο προκαλεί μεγάλους κινδύνους, άμεσους ή απώτερους, για την ανθρώπινη υγεία, εντός ή εκτός της μονάδας, ή/και για το περιβάλλον, και σχετίζεται με μία ή περισσότερες επικίνδυνες ουσίες**».

8. Σύμφωνα με το άρθρο 15, σε συνδυασμό με το Παράρτημα VI της ίδιας Οδηγίας, **απαιτείται η κοινοποίηση ενός «μεγάλου ατυχήματος» στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή εάν** αυτό εμπίπτει στο σημείο 1 του Παραρτήματος ή παρουσιάζει τουλάχιστον μία από τις συνέπειες που περιγράφονται στα σημεία 2, 3, 4 και 5 του υπό αναφορά Παραρτήματος: Παραθέτω τα εν λόγω σημεία, ένα προς ένα με σύντομο σχολιασμό σε συνάρτηση με τα γεγονότα στο Μαρί:

1. Εμπλεκόμενες ουσίες

Πυρκαγιά ή έκρηξη ή τυχαίες απορρίψεις επικίνδυνων ουσιών που αφορούν ποσότητα τουλάχιστον ίση προς το 5 % της οριακής ποσότητας που προβλέπεται στη στήλη 3 του παραρτήματος I.

9. Στο Παράρτημα I, της Οδηγίας, δίδεται ο ακόλουθος Πίνακας οριακών τιμών:

Στήλη 1	Στήλη 2	Στήλη 3
Κατηγορίες επικινδύνων ουσιών	Οριακές ποσότητες (σε τόνους) επικίνδυνης ουσίας κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 4 για την εφαρμογή	
	των άρθρων 6 και 7	του άρθρου 9
1. ΠΟΛΥ ΤΟΞΙΚΕΣ	5	20

2. ΤΟΞΙΚΕΣ	50	200
3. ΟΞΕΙΔΩΤΙΚΕΣ	50	200
4. ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ (βλέπε σημείωση 2) (όταν η ουσία, το παρασκεύασμα ή το αντικείμενο εμπίπτει στη διαίρεση 1.4 της μεθόδου ταξινόμησης UN/ADR)	50	200
5. ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ (βλέπε σημείωση 2) (όταν η ουσία, το παρασκεύασμα ή το αντικείμενο εμπίπτει σε μια από τις διαιρέσεις 1.1, 1.2, 1.3, 1.5 ή 1.6 ή την ένδειξη κινδύνου R 2 ή R 3 της μεθόδου ταξινόμησης UN/ADR)	10	50
6. ΕΥΦΛΕΚΤΕΣ [όταν η ουσία ή το παρασκεύασμα εμπίπτει στον ορισμό της σημείωσης 3 στοιχείο α)]	5 000	50 000
7α. ΠΟΛΥ ΕΥΦΛΕΚΤΕΣ [όταν η ουσία ή το παρασκεύασμα εμπίπτει στον ορισμό της σημείωσης 3 στοιχείο β) σημείο 1]	50	200
7β. ΠΟΛΥ ΕΥΦΛΕΚΤΑ ΥΓΡΑ [όταν η ουσία ή το παρασκεύασμα εμπίπτει στον ορισμό της σημείωσης 3 στοιχείο β) σημείο 2]	5 000	50 000
8. ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΥΦΛΕΚΤΕΣ [όταν η ουσία ή το παρασκεύασμα	10	50

εμπίπτει στον ορισμό της σημείωσης 3 στοιχείο γ)]		
9. ενδείξεις κινδύνου ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ:		
i) R 50: «Πολύ τοξική για τους υδρόβιους οργανισμούς» (συμπεριλαμβανομένης της R 50/53)	100	200
ii) R 51/53: Τοξική για τους υδρόβιους οργανισμούς, μπορεί να προκαλέσει μακροπρόθεσμα ανεπιθύμητες επιπτώσεις στο υδάτινο περιβάλλον	200	500
10. ΚΑΘΕ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ που δεν καλύπτεται από τις ανωτέρω, σε συνδυασμό με τις ακόλουθες ενδείξεις κινδύνου:		
i)R14 «Αντιδρά βίαια με το νερό» (συμπεριλαμβάνονται R14/15)	100	500
ii)R29 «Η επαφή με το νερό απελευθερώνει τοξικά αέρια»	50	200

10. Επομένως, με βάση το σημείο 1 του άρθρου 15 της Οδηγίας, μία έκρηξη εμπίπτει στο σημείο αυτό, αν αφορά σε επικίνδυνες ουσίες που υπερβαίνουν κατά τουλάχιστον 5% τις οριακές τιμές για τις επικίνδυνες ουσίες που απαριθμούνται στον πιο πάνω Πίνακα.

11. Στην περίπτωση της έκρηξης στο Μαρί, γίνεται λόγος για έκρηξη που οφείλεται σε ουσίες που εμπιπτουν στο πιο κάτω τμήμα του προπαρατεθέντος Πίνακα:

5. ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ (βλέπε σημείωση 2)	10	50
(όταν η ουσία, το		

<p>παρασκεύασμα ή το αντικείμενο εμπίπτει σε μια από τις διαιρέσεις 1.1, 1.2, 1.3, 1.5 ή 1.6 ή την ένδειξη κινδύνου R 2 ή R 3 της μεθόδου ταξινόμησης UN/ADR)</p>		
---	--	--

12. Οι σημειώσεις του Πίνακα επεξηγούν τί σημαίνουν οι διαιρέσεις 1.1, 1.2, 1.3, 1.5 ή 1.6: ως εξής:

Οι ουσίες και τα αντικείμενα της κατηγορίας 1 ταξινομούνται σε οποιαδήποτε από τις διαιρέσεις κινδύνου 1.1 έως 1.6 σύμφωνα με τη μέθοδο ταξινόμησης UN/ADR. Οι διαιρέσεις έχουν ως εξής:

Διαίρεση 1.1: «Ουσίες και αντικείμενα που ενέχουν κίνδυνο μαζικής έκρηξης (ως μαζική έκρηξη ορίζεται η έκρηξη η οποία επηρεάζει ουσιαστικά αυτοστιγμεί σχεδόν το σύνολο της γόμωσης).»

Διαίρεση 1.2: «Ουσίες και αντικείμενα τα οποία ενέχουν κίνδυνο εκτόξευσης χωρίς να ενέχουν κίνδυνο μαζικής έκρηξης.»

Διαίρεση 1.3:

«Ουσίες και αντικείμενα που ενέχουν κίνδυνο πυρκαϊάς και είτε περιορισμένο κίνδυνο έκρηξης είτε ήσσονος σημασίας κίνδυνο εκτόξευσης είτε αμφότερους, όχι όμως κίνδυνο μαζικής έκρηξης:

των οποίων η καύση έχει ως αποτέλεσμα την ακτινοβολία σημαντικής θερμότητας, ή

τα οποία καίγονται το ένα μετά το άλλο με περιορισμένες εκρήξεις ή εκτοξεύσεις ή με αμφότερα τα ως άνω φαινόμενα.»

Διαίρεση 1.4: «Ουσίες και αντικείμενα τα οποία ενέχουν περιορισμένο κίνδυνο σε περίπτωση ανάφλεξης ή έναρξης ανάφλεξης κατά τη μεταφορά. Τα αποτελέσματα ως επί το πλείστον περιορίζονται στο επίπεδο της συσκευασίας και δεν αναμένεται εκτόξευση θραυσμάτων σημαντικού μεγέθους ή σε μεγάλη απόσταση. Εξωτερική φλόγα δεν προκαλεί, ουσιαστικά αυτοστιγμεί, έκρηξη ολόκληρου του περιεχομένου της συσκευασίας.»

Διαίρεση 1.5 : «Πολύ αδρανείς ουσίες που ενέχουν κίνδυνο μαζικής έκρηξης, αλλά είναι τόσο αδρανείς ώστε η πιθανότητα έναρξης του φαινομένου ή μετάβασης από την καύση στην έκρηξη υπό φυσιολογικές συνθήκες μεταφοράς να είναι πολύ χαμηλή. Ως στοιχειώδης απαίτηση θεωρείται η μη έκρηξή τους κατά τη δοκιμασία εξωτερικής φλόγας.»

Διαίρεση 1.6 : «Εξαιρετικώς αδρανή αντικείμενα που δεν ενέχουν κίνδυνο μαζικής έκρηξης. Τα αντικείμενα αυτά περιλαμβάνουν μόνον ιδιαίτερα αδρανείς εκρηκτικές ουσίες και συνεπάγονται αμελητέα πιθανότητα συμπτωματικής έναρξης ή διάδοσης των εν λόγω φαινομένων. Ο κίνδυνος περιορίζεται στην έκρηξη ενός και μόνον αντικειμένου.»

Περιλαμβάνονται στον παρόντα ορισμό εκρηκτικές ή πυροτεχνικές ουσίες ή παρασκευάσματα που περιέχονται σε αντικείμενα. Σε περιπτώσεις αντικειμένων που περιέχουν εκρηκτικές ή πυροτεχνικές ουσίες ή παρασκευάσματα, εάν είναι γνωστή η ποσότητα της ουσίας ή παρασκευάσματος που περιέχονται στο αντικείμενο, για τους

σκοπούς της παρούσας οδηγίας λαμβάνεται υπόψη η εν λόγω ποσότητα. Εάν η ποσότητα είναι άγνωστη, για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας αντιμετωπίζεται ως εκρηκτικό ολόκληρο το αντικείμενο.

13. Με βάση τις επιστολές του Υπουργείου Εξωτερικών προς την Επιτροπή Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων (4^α/73-64, 4^α/158-148 και 4^α/193-190), οι επικίνδυνες ουσίες που ήταν αποθηκευμένες στο Μαρί ενέπιπταν στην κατηγορία 1 και 1.3 πιο πάνω και υπερέβαιναν κατά πολύ τους 50 τόνους, που είναι η οριακή τιμή για τέτοιες ουσίες.

14. Επομένως, η έκρηξη στο Μαρί πληροί τα χαρακτηριστικά του σημείου 1.

15. Εξετάζω στη συνέχεια τα σημεία 2, 3, 4, και 5 του Παραρτήματος VI.

2. Θύματα και οχλήσεις

Ατύχημα το οποίο αφορά άμεσα επικίνδυνη ουσία και οδηγεί σε: θάνατο,

- τραυματισμό έξι ατόμων εντός της μονάδας και εισαγωγή τους σε νοσοκομείο επί 24 τουλάχιστον ώρες,
- εισαγωγή ενός ατόμου εκτός της μονάδας σε νοσοκομείο επί 24 ώρες,
- ζημιές και ακαταλληλότητα προς χρήση μιας ή περισσότερων κατοικιών εκτός της εγκατάστασης, ως συνέπεια του ατυχήματος,
- απομάκρυνση ή περιορισμός ατόμων για περισσότερες από δύο ώρες (άτομα × ώρες): τιμή τουλάχιστον ίση προς 500,
- διακοπή των υπηρεσιών πόσιμου ύδατος, ηλεκτρικού ρεύματος, φωταερίου, τηλεφώνου για περισσότερες από δύο ώρες (άτομα × ώρες): τιμή τουλάχιστον ίση προς 1 000.

16. Όχι μόνο μία, αλλά όλες από τις πιο πάνω αναφερόμενες συνέπειες επήλθαν στην περίπτωση της έκρηξης στο Μαρί.

3. Άμεσες βλάβες στο περιβάλλον

- Μόνιμες ή μακροπρόθεσμες βλάβες χερσαίων οικοτόπων

- 0,5 ή περισσότερα εκτάρια οικοτόπου σημαντικού από την άποψη του περιβάλλοντος ή της διατήρησης της φύσης και προστατευόμενου από τη νομοθεσία,
- 10 ή περισσότερα εκτάρια πιο εκτεταμένου οικοτόπου, συμπεριλαμβανομένων των γεωργικών γαιών.

- *Ουσιαστικές ή μακροπρόθεσμες βλάβες οικοτόπων επιφανειακών ή θαλάσσιων υδάτων*
- 10 ή περισσότερα χιλιόμετρα ποταμού, ρυακιού ή καναλιού,
- 1 ή περισσότερα εκτάρια λίμνης ή έλους,
- 2 ή περισσότερα εκτάρια δέλτα,
- 2 ή περισσότερα εκτάρια παράκτιας ζώνης ή θάλασσας.

- *Ουσιαστικές βλάβες υδροφόρου ορίζοντα ή υπογείων υδάτων*
- 1 εκτάριο και άνω.

17. **Δεν φαίνεται να υπάρχουν περιβαλλοντικές συνέπειες με βάση τα πιο πάνω κριτήρια παρόλο που οι μακροπρόθεσμες βλάβες είναι άγνωστες.**

4. Υλικές ζημιές

- υλικές ζημιές στην εγκατάσταση: 2 εκατομμύρια Ecu και άνω,
- υλικές ζημιές εκτός της εγκατάστασης: 0,5 εκατομμύρια Ecu και άνω.

18. **Οι υλικές ζημιές που προκάλεσαν τα γεγονότα στο Μαρί τόσο εντός όσο και εκτός των επηρεαζόμενων εγκαταστάσεων της μονάδας ξεπερνούν κατά πολύ τα πιο πάνω αναφερόμενα στην Οδηγία μεγέθη.**

5. Διασυνοριακές ζημιές

Τα ατυχήματα που αφορούν άμεσα μία επικίνδυνη ουσία με συνέπειες εκτός της επικράτειας του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

19. Λόγω του ότι η Κύπρος είναι νησί, αρκετά απομονωμένο, οι συνέπειες του ατυχήματος δεν επεκτάθηκαν εκτός της επικράτειάς του. Αυτό το γεγονός δεν αναιρεί την κατάταξη του ατυχήματος στα «μεγάλα ατυχήματα», τα οποία χρήζουν κοινοποίησης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εάν πληρούνται οι υπόλοιπες προϋποθέσεις.

20. Συνοψίζοντας, από την πιο πάνω ανάλυση των σημείων 1 μέχρι 5 του Παραρτήματος I της Οδηγίας SEVESO II προκύπτει ότι, **με μια ποσοτική αποτίμηση των συνεπειών του ατυχήματος στο Μαρί, αυτό εμπίπτει στην έννοια των «μεγάλων ατυχημάτων» που αποδίδει η Οδηγία,** ζητώντας μάλιστα να γίνεται κοινοποίηση αυτών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

21. Παρά ταύτα, για να μπορεί το ατύχημα στο Μαρί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στον ορισμό του όρου «μεγάλο ατύχημα» για τους σκοπούς της εν λόγω Οδηγίας, θα πρέπει το ατύχημα αυτό να έχει προκύψει *«από ανεξέλεγκτες εξελίξεις κατά τη λειτουργία οποιασδήποτε μονάδας καλυπτόμενης από την παρούσα οδηγία»*. Θα αναλύσω το στοιχείο αυτό ακολούθως.

Γ.2. Ποίες «ΜΟΝΑΔΕΣ» καλύπτονται από την Οδηγία SEVESO II.

22. Η οδηγία SEVESO II έχει διευρυμένο πεδίο εφαρμογής σε σχέση με την Οδηγία SEVESO I, η οποία αφορούσε στην πρόληψη των ατυχημάτων μεγάλης εκτάσεως που ήταν δυνατόν να προκληθούν από ορισμένες «βιομηχανικές δραστηριότητες» και μόνο σε συγκεκριμένες «βιομηχανικές εγκαταστάσεις» οι οποίες απαριθμούνταν εξαντλητικά στο Παράρτημα I εκείνης της Οδηγίας. Οι ρυθμίσεις που περιέχει ή επιβάλλει η Οδηγία SEVESO II επεκτείνονται, υπό ορισμένες ρητές εξαιρέσεις, σε οποιαδήποτε δραστηριότητα και σε οποιαδήποτε μονάδα, η οποία σχετίζεται με επικίνδυνες ουσίες και η οποία ελλοχεύει τον κίνδυνο πρόκλησης μεγάλου ατυχήματος.

23. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της Οδηγίας καθορίζει ότι ο όρος «μονάδα», σημαίνει την *«υπό έλεγχο ασκούντος την εκμετάλλευση*

συνολική ζώνη στην οποία υπάρχουν επικίνδυνες ουσίες, σε μία ή περισσότερες εγκαταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των κοινών ή συναφών υποδομών ή δραστηριοτήτων». Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 2, της ίδιας Οδηγίας, ο όρος «εγκατάσταση» σημαίνει «ένα τεχνικό υποσύνολο μιας μονάδας όπου γίνεται παραγωγή, χρησιμοποίηση, χειρισμός ή αποθήκευση επικίνδυνων ουσιών. Περιλαμβάνεται όλος ο εξοπλισμός, οι κατασκευές, οι αγωγοί, οι μηχανές, τα εργαλεία, οι ιδιωτικές σιδηροδρομικές διακλαδώσεις και οι αποβάθρες φορτοεκφόρτωσης που εξυπηρετούν την εγκατάσταση, οι προβλήτες, οι αποθήκες ή παρόμοιες κατασκευές, πλωτές ή μη, αναγκαίες για τη λειτουργία της».

24. Το άρθρο 3, θα πρέπει να διαβάζεται σε συνδυασμό με το άρθρο 4, το οποίο καθορίζει τις εξαιρούμενες μονάδες και εγκαταστάσεις.

Άρθρο 4

Εξαιρέσεις

Εξαιρούνται της παρούσας οδηγίας:

(α) οι στρατιωτικές μονάδες, εγκαταστάσεις ή αποθήκες·

(β) οι κίνδυνοι από ιοντίζουσα ακτινοβολία·

(γ) η οδική, σιδηροδρομική, εσωτερική πλωτή, θαλάσσια ή αεροπορική μεταφορά και ενδιάμεση προσωρινή αποθήκευση επικίνδυνων ουσιών, συμπεριλαμβανομένης της φόρτωσης, εκφόρτωσης και μεταφόρτωσης από και προς άλλο μεταφορικό μέσο στις αποβάθρες, προβλήτες και σιδηροδρομικούς σταθμούς διαλογής, εκτός των μονάδων που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία·

(δ) η μεταφορά επικίνδυνων ουσιών μέσω αγωγών, συμπεριλαμβανομένων των σταθμών άντλησης, εκτός των μονάδων που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία·

(ε) η εκμετάλλευση (ανίχνευση, εξόρυξη και επεξεργασία) ορυκτών σε ορυχεία, λατομεία, ή μέσω γεωτρήσεων, εξαιρουμένων των εργασιών χημικής και θερμικής επεξεργασίας και της αποθήκευσης που σχετίζεται με τις εργασίες αυτές, στις οποίες υπεισέρχονται επικίνδυνες ουσίες, όπως ορίζεται στο παράρτημα I·

(στ) η αναζήτηση και εκμετάλλευση ορυκτών, συμπεριλαμβανομένων των υδρογονανθράκων, στη θάλασσα·

(ζ) οι χώροι υγειονομικής ταφής αποβλήτων, πλην των εν ενεργεία εγκαταστάσεων διάθεσης

υπολειμμάτων, συμπεριλαμβανομένων των λεκανών ή φραγμάτων συγκράτησης υπολειμμάτων, οι οποίοι περιέχουν επικίνδυνες ουσίες όπως ορίζεται στο παράρτημα I, ιδίως όταν χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με τη χημική και θερμική επεξεργασία ορυκτών.

25. Επισημαίνεται, λοιπόν, ότι *«οι στρατιωτικές μονάδες, εγκαταστάσεις ή αποθήκες»* εμπίπτουν στις εξαιρέσεις του πιο πάνω άρθρου 4, όπως ρητά καθορίζεται στην παράγραφο (α) αυτού. Αυτής της κατηγορίας οι μονάδες, εγκαταστάσεις ή αποθήκες εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας SEVESO II. Συνεπώς, ατύχημα (π.χ. έκρηξη) το οποίο σχετίζεται με μία ή περισσότερες επικίνδυνες ουσίες και το οποίο προκύπτει από ανεξέλεγκτες εξελίξεις κατά τη λειτουργία οποιασδήποτε **«στρατιωτικής μονάδας, εγκατάστασης, ή αποθήκης»** δεν αποτελεί ατύχημα το οποίο να πρέπει να εξετάζεται υπό το φακό της Οδηγίας SEVESO II.

26. Επισημαίνω σε αυτό το σημείο ότι η Οδηγία SEVESO I καθόριζε ως εξαιρούμενες από το πεδίο εφαρμογής της τις **«στρατιωτικές εγκαταστάσεις»** (βλ. το άρθρο 2, παράγραφος 2, εκείνης της Οδηγίας) και **«την κατασκευή και ιδιαίτερη αποθήκευση εκρηκτικών, πυρίτιδας και πολεμοφοδίων»** (βλ. το άρθρο 2, παράγραφος 3, εκείνης της Οδηγίας). Γεννάται το ερώτημα κατά πόσον η αντικατάσταση εκείνου του λεκτικού με τη φράση *«στρατιωτικές μονάδες, εγκαταστάσεις ή αποθήκες»* στην Οδηγία SEVESO II θα μπορούσε να εκληφθεί ως πρόθεση του Κοινοτικού νομοθέτη να μην εξαιρεί πλέον **«την ιδιαίτερη αποθήκευση εκρηκτικών, πυρίτιδας και πολεμοφοδίων»** εν αντιθέσει προς τη **«στρατιωτική αποθήκευση»**. Αν ίσχυε μια τέτοια πρόθεση του Κοινοτικού νομοθέτη, τότε θα έπρεπε, ως ζήτημα πραγματικών γεγονότων, να εξεταζόταν αν η υπαίθρια αποθήκευση των εμπορευματοκιβωτίων που περιείχαν εκρηκτικά, πυρίτιδα και πολεμοφόδια πληροί τα χαρακτηριστικά **«στρατιωτικής αποθήκης»**, έτσι ώστε να μπορεί ξεκάθαρα να θεωρείται εξαιρούμενη από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας SEVESO II ή, αν αντίθετα, η συγκεκριμένη αποθήκευση δεν ήταν **«στρατιωτική»**, παρά μόνο **«ιδιαίτερη αποθήκευση»**, με αποτέλεσμα να μην εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας SEVESO II.

27. Έστω όμως και αν η συγκεκριμένη αποθήκευση ήταν εξαιρούμενη από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας SEVESO II, **θα εξακολουθούσε να ήταν αναγκαίο η παρούσα έρευνα να εστιάσει το ενδιαφέρον της στο κατά πόσον η μονάδα της ΑΗΚ στο Βασιλικό εμπίπτει στην Οδηγία SEVESO II και ποια η σημασία ενός τέτοιου ευρήματος σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η μονάδα της ΑΗΚ γειτνιάζε με τη στρατιωτική μονάδα, εγκατάσταση ή αποθήκη στο Μαρί με τέτοια εγγύτητα έτσι που το ατύχημα να επέφερε τις υλικές συνέπειές του στην ίδια τη μονάδα της ΑΗΚ στο Βασιλικό.**

28. Το ότι η μονάδα της ΑΗΚ στο Βασιλικό εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας SEVESO II **δεν αμφισβητείται από την ΑΗΚ**. Σχετική είναι και η επιστολή του Γενικού Διευθυντή της ΑΗΚ προς εμένα ημερομηνίας 22 Αυγούστου 2011 (10^α/143-140), στην οποία αυτός αναφέρει ότι:

«4. Ο Ηλεκτροπαραγωγός Σταθμός Βασιλικού ανεγέρθηκε και λειτουργούσε υπό συνθήκες πλήρους νομιμότητας και πλήρους συμμόρφωσης με κάθε εφαρμοστέα νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένης και της Οδηγίας SEVESO.»

29. Ανεξάρτητα της πιο πάνω παραδοχής του Γενικού Διευθυντή της ΑΗΚ, η μονάδα της ΑΗΚ στο Βασιλικό εμπίπτει στον ορισμό του όρου «μονάδα», εφόσον σε αυτήν υπάρχουν μία ή περισσότερες εγκαταστάσεις *«όπου γίνεται παραγωγή, χρησιμοποίηση, χειρισμός ή αποθήκευση επικίνδυνων ουσιών»*. **Στην περίπτωση της ΑΗΚ, οι επικίνδυνες ουσίες που διαθέτει στη μονάδα της είναι άλλες από τις επικίνδυνες ουσίες που αποτέλεσαν τη γενεσιουργό αιτία της έκρηξης στη στρατιωτική βάση στο Μαρί, οι οποίες, όμως, εμπίπτουν στο πιο πάνω Παράρτημα I της Οδηγίας**. Συγκεκριμένα, οι υπάρχουσες στη μονάδα της ΑΗΚ επικίνδυνες ουσίες συνίστανται (ενδεχομένως, μεταξύ άλλων επικίνδυνων ουσιών) στα **πετρελαϊκά προϊόντα τύπου ντίζελ**.²⁷ **Αυτά περιλαμβάνονται στις επικίνδυνες ουσίες**

²⁷ Σύμφωνα με το σημείο 1.4 του Εξωτερικού Σχεδίου Επείγουσας Ανάγκης SEVESO II, «Ο Ηλεκτροπαραγωγός Σταθμός Βασιλικού εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας SEVESO II λόγω της ποσότητας πετρελαϊκών προϊόντων (η αποθηκευτική ικανότητα της Μονάδας είναι 69.000 τόνοι πετρελαίου αποστάγματος ντίζελ, DFO) που

που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Παραρτήματος I της Οδηγίας, υπό την ακόλουθη κατηγορία:

«Πετρελαϊκά προϊόντα:

α) βενζίνη και νάφθα,

β) κηροζίνη (συμπεριλαμβανομένων των καυσίμων αεριοθουμένων),

γ) **πετρέλαιο εσωτερικής καύσης (συμπεριλαμβανομένων του καυσίμου ντίζελ, του πετρελαίου θέρμανσης και των μειγμάτων πετρελαίων εσωτερικής καύσης).**»

30. Επομένως, θα πρέπει να εξεταστεί ποιες είναι οι απαιτήσεις που επιβάλλει η Οδηγία SEVESO II αναφορικά με μια επίπτουσα στο πεδίο της μονάδα προς αποτροπή ατυχήματος, όπως είναι η μονάδα της ΑΗΚ, και ποιος φέρει την ευθύνη για την τήρηση αυτών των απαιτήσεων. Η εξέταση αυτή κρίνεται αναγκαία για να διαφανεί αν υπήρξε αθέτηση καθήκοντος πρόληψης του ατυχήματος στη ναυτική μονάδα στο Μαρί ή (λαμβάνοντας υπόψη ότι εκείνο δεν συνέβη εντός της μονάδας της ΑΗΚ και ότι δεν είχε ως γενεσιουργό αιτία τις επικίνδυνες ουσίες που διέθετε στη μονάδα της η ΑΗΚ) τουλάχιστον μείωσης των συνεπειών του για την μονάδα της ΑΗΚ.

31. Αρχίζοντας από το ποιος φέρει την ευθύνη για την τήρηση των διατάξεων της Οδηγίας, επισημαίνω ότι, για συγκεκριμένες από αυτές, **με βάση το άρθρο 5, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω Οδηγίας, υπεύθυνος είναι «ο ασκών την εκμετάλλευση»**. Ο όρος αυτός ορίζεται από την παράγραφο 3 του άρθρου 3 της Οδηγίας κατά τρόπο που σημαίνει *«το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εκμεταλλεύεται ή κατέχει τη μονάδα ή την εγκατάσταση, ή, αν προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία, στο οποίο εκχωρήθηκε αποφασιστική οικονομική εξουσία επί της τεχνικής της λειτουργίας»*. Εν προκειμένω, η ΑΗΚ, ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. **Υπάρχουν, όμως, και άλλες διατάξεις**

αποθηκεύονται στη Μονάδα. Σημειώνεται ότι η Μονάδα αποθηκεύει επίσης 1.7 – 1.9 τόνους υδατικού διαλύματος 35% υδραζίνης, μιας καρκινογόνου ουσίας, ποσότητα που προσεγγίζει τα σχετικά όρια της Οδηγίας SEVESO II».

της Οδηγίας, για τις οποίες το βάρος φέρει το Κράτος ή/και οι Κρατικές αρχές που με νομοθεσία καθορίζονται ως αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς εφαρμογής της εν λόγω Οδηγίας.

32. Οι κυριότερες απαιτήσεις της Οδηγίας SEVESO II κωδικοποιούνται στις ακόλουθες παραγράφους (ακολουθώντας την κατ' άρθρον σειρά τους στην Οδηγία):

- (α) Με βάση το Άρθρο 5, παράγραφοι 1 και 2, της Οδηγίας: ο ασκών την εκμετάλλευση υποχρεούται να λαμβάνει μέτρα για την πρόληψη των μεγάλων ατυχημάτων και τον περιορισμό των συνεπειών τους για τον άνθρωπο και το περιβάλλον και να αποδεικνύει ανά πάσα στιγμή στην κατ' άρθρον 16 [της Οδηγίας] αρμόδια αρχή, ιδίως για τους σκοπούς των επιθεωρήσεων και ελέγχων του άρθρου 18 [της Οδηγίας], ότι έχει λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα που προβλέπει η παρούσα οδηγία για την πρόληψη των μεγάλων ατυχημάτων και τον περιορισμό των συνεπειών τους για τον άνθρωπο και το περιβάλλον.
- (β) Με βάση το Άρθρο 6, παράγραφος 1 της Οδηγίας: ο ασκών την εκμετάλλευση υποχρεούται να αποστέλλει κοινοποίηση στην οριζόμενη στο άρθρο 16 [της Οδηγίας] αρμόδια αρχή μέσα στις ακόλουθες προθεσμίες:
- για τις νέες μονάδες, εντός εύλογης προθεσμίας πριν από την έναρξη της κατασκευής ή της λειτουργίας,
 - για τις **υπάρχουσες μονάδες**,²⁸ εντός ενός έτους από την ημερομηνία που αναφέρεται στο άρθρο 24 παράγραφος 1,
 - για τις μονάδες οι οποίες εμπίπτουν μεταγενέστερα στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, εντός τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στη

²⁸ Ακόμη και αν η μονάδα της ΑΗΚ στο Βασιλικό ήθελε κριθεί ως «υπάρχουσα μονάδα» κατά την ημερομηνία θέσεως της Οδηγίας SEVESO II σε εφαρμογή στην Κύπρο σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 1 της ίδιας Οδηγίας, αυτό δεν θα απάλλατε «τον ασκούντα την εκμετάλλευση» από την υπό αναφορά υποχρέωση κοινοποίησης.

σχετική μονάδα, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο.

(γ) Με βάση το Άρθρο 6, παράγραφος 2 της Οδηγίας: Η κοινοποίηση της παραγράφου 1 περιέχει:

α) το όνομα και την εμπορική επωνυμία του ασκούντος την εκμετάλλευση, και την πλήρη διεύθυνση της σχετικής μονάδας·

β) την έδρα του ασκούντος την εκμετάλλευση, και πλήρη διεύθυνση·

γ) το όνομα ή τα καθήκοντα του υπεύθυνου της μονάδας, αν δεν είναι ο αναφερόμενος στο στοιχείο α)·

δ) επαρκείς πληροφορίες για την αναγνώριση των επικίνδυνων ουσιών ή της κατηγορίας των·

ε) την ποσότητα και τη φυσική μορφή της ή των σχετικών επικίνδυνων ουσιών·

στ) τη δραστηριότητα που ασκείται ή προβλέπεται στην εγκατάσταση ή στον χώρο αποθήκευσης·

ζ) το άμεσο περιβάλλον της μονάδας (στοιχεία ικανά να προκαλέσουν μεγάλο ατύχημα ή να επιδεινώσουν τις συνέπειές του).

(Η έμφαση είναι δική μου.)²⁹

(δ)³⁰ Με βάση το Άρθρο 8, παράγραφος 1 της Οδηγίας, οι πληροφορίες που κοινοποιεί ο ασκών την εκμετάλλευση στην αρμόδια αρχή θα πρέπει να είναι τέτοιες που να επιτρέπουν σε αυτήν, βασιζόμενη στις δοθείσες πληροφορίες, «να καθορίζει τις μονάδες ή ομάδες μονάδων όπου η πιθανότητα και η δυνατότητα ή οι συνέπειες μεγάλου ατυχήματος μπορεί να αυξάνονται λόγω της θέσης και της εγγύτητας αυτών των μονάδων και των ειδών και ποσοτήτων επικίνδυνων ουσιών που διαθέτουν...».

(Η έμφαση είναι δική μου.)³¹

²⁹ Κατά τη δική μου εκτίμηση, το άμεσο περιβάλλον είναι δυνατόν ή/και θα πρέπει να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει ότι βρίσκεται σε τέτοια θέση και εγγύτητα με τη μονάδα, το οποίο ενδέχεται να αποτελέσει πολλαπλασιαστικό παράγοντα, κατά την έννοια του άρθρου 8 της Οδηγίας, για την πρόκληση ατυχήματος

³⁰ Δεν κρίνω αναγκαίο να σχολιάσω τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 6 της Οδηγίας.

³¹ Βλέπε την υποσημείωση 28, πιο πάνω.

- (ε) Με βάση το Άρθρο 8, παράγραφος 2 της Οδηγίας, είναι ευθύνη του κράτους μέλους να *βεβαιώνεται* («συνεχής», επομένως, η υποχρέωση) ότι για αυτές τις μονάδες:

«α) ανταλλάσσονται καταλλήλως σχετικές πληροφορίες, που επιτρέπουν στις μονάδες αυτές να συνεκτιμούν δεόντως τη φύση και έκταση του συνολικού κινδύνου μεγάλου ατυχήματος στις οικείες πολιτικές πρόληψης σοβαρών ατυχημάτων, στα συστήματα διαχείρισης ασφαλείας, στις εκθέσεις ασφαλείας που συντάσσουν και στα σχέδια έκτακτης ανάγκης·

β) λαμβάνεται μέριμνα για την συνεργασία ως προς την ενημέρωση του κοινού και την παροχή πληροφοριών στην αρχή που είναι αρμόδια για την προετοιμασία εξωτερικών σχεδίων έκτακτης ανάγκης.».

(Η έμφαση είναι δική μου.³²)

- (στ) Με βάση το Άρθρο 9, παράγραφος 1 της Οδηγίας, **ο ασκών την εκμετάλλευση υποβάλλει υποχρεωτικώς «έκθεση ασφαλείας»** με σκοπό:

«α) να καταδεικνύεται ότι εφαρμόζεται, σύμφωνα με τα στοιχεία του παραρτήματος III, μια πολιτική πρόληψης μεγάλων ατυχημάτων και ένα σύστημα διαχείρισης ασφαλείας, προς υλοποίησή της·

β) να καταδεικνύεται ότι έχουν επισημανθεί οι κίνδυνοι μεγάλου ατυχήματος και έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη και τον περιορισμό των συνεπειών των στον άνθρωπο και το περιβάλλον·

γ) να καταδεικνύεται ότι ο σχεδιασμός, η κατασκευή, η λειτουργία και η συντήρηση των εγκαταστάσεων, των χώρων αποθήκευσης, του εξοπλισμού και της υποδομής που συνδέονται με τη λειτουργία της, οι οποίες έχουν σχέση με τους κινδύνους μεγάλου ατυχήματος εντός της εγκατάστασης, παρέχουν επαρκή αξιοπιστία και ασφάλεια·

δ) να καταδεικνύεται ότι υπάρχουν εσωτερικά σχέδια έκτακτης ανάγκης και να παρέχονται τα στοιχεία που επιτρέπουν την εκπόνηση του εξωτερικού σχεδίου ώστε να λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα σε περίπτωση μεγάλου ατυχήματος·

³² Φαίνεται ότι το Κράτος οφείλει να διασφαλίζει την ανταλλαγή πληροφοριών της δυνητικά επηρεαζόμενης μονάδας με οποιαδήποτε άλλη αρχή, νοουμένου ότι υπάρχουν πληροφορίες που θα έπρεπε να συνεκτιμηθούν κατά τον προσδιορισμό του συνολικού κινδύνου μεγάλου ατυχήματος. Επομένως, κατά την άποψή μου, η ΑΗΚ είχε υποχρέωση να δώσει πληροφορίες για τις υπάρχουσες στη μονάδα της επικίνδυνες ουσίες, αλλά είχε και δικαίωμα να λάβει πληροφόρηση για τις υπάρχουσες στο άμεσο περιβάλλον της / στη γειτνιάζουσα περιοχή, το οποίο δικαίωμα έπρεπε να διασφαλιστεί από το Κράτος.

ε) να εξασφαλίζεται επαρκής πληροφόρηση των αρμόδιων αρχών, ώστε να μπορούν να αποφασίζουν για την εγκατάσταση νέων δραστηριοτήτων ή για διευθετήσεις γύρω από υπάρχουσες μονάδες.».

(ζ) Με βάση το Άρθρο 9, παράγραφος 5 της Οδηγίας, «η έκθεση ασφαλείας επανεξετάζεται περιοδικά και, εν ανάγκη, ενημερώνεται:

— τουλάχιστον κάθε 5 έτη,

— **οποτεδήποτε με πρωτοβουλία του ασκούντος την εκμετάλλευση ή μετά από αίτημα της αρμόδιας αρχής, όταν το δικαιολογούν νέα δεδομένα** ή προκειμένου να ληφθούν υπόψη νέες τεχνικές γνώσεις σχετικά με την ασφάλεια, οι οποίες προέρχονται π.χ. από την ανάλυση ατυχημάτων ή, κατά το δυνατόν, «παρ' ολίγον ατυχημάτων» και η εξέλιξη των γνώσεων σχετικά με την εκτίμηση των κινδύνων.

(Η έμφαση είναι δική μου.³³)

(η) Με βάση το Άρθρο 11 της Οδηγίας, αποτελεί ευθύνη των κρατών μελών να μεριμνούν ώστε, για όλες τις μονάδες, οι οποίες εμπίπτουν στο άρθρο 9:

«α) ο ασκών την εκμετάλλευση να καταρτίζει **εσωτερικό σχέδιο έκτακτης ανάγκης** με τα μέτρα που λαμβάνονται στη μονάδα:»³⁴,

«β) ο ασκών την εκμετάλλευση να παρέχει στις αρμόδιες αρχές, ώστε να μπορούν να καταρτίζουν το **εξωτερικό σχέδιο έκτακτης ανάγκης**, τις αναγκαίες πληροφορίες μέσα στις ακόλουθες προθεσμίες:»³⁵, και

«γ) οι αρχές που ορίζει το κράτος μέλος για το σκοπό αυτό να καταρτίζουν **εξωτερικό σχέδιο έκτακτης ανάγκης** με τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται στον εκτός της μονάδας χώρο.».

(θ) Με βάση το Άρθρο 12 της Οδηγίας:

«1.Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι στόχοι της πρόληψης μεγάλων ατυχημάτων και του περιορισμού των συνεπειών τους να λαμβάνονται υπόψη στις πολιτικές χρήσης γης ή/και τις άλλες σχετικές πολιτικές. [...]

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η πολιτική τους περί της χρήσεως γης ή/και οι άλλες σχετικές πολιτικές και διαδικασίες για την εφαρμογή των πολιτικών αυτών λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη να διατηρηθούν, μακροπρόθεσμα,

³³ Κατά τη δική μου εκτίμηση, τόσο ο ασκών την εκμετάλλευση όσο και η αρμόδια αρχή, ειδικά εάν είχαν πληροφόρηση για την έλευση άλλων επικίνδυνων ουσιών στο άμεσο περιβάλλον της μονάδας της ΑΗΚ ή σε γειτνιάζουσα περιοχή, όφειλαν να επικαιροποιήσουν την έκθεση ασφαλείας, για να λάβουν υπόψη τα διαμορφωθέντα νέα δεδομένα.

³⁴ Το σχέδιο πρέπει να καταρτίζεται εντός καθορισμένων προθεσμιών που καθορίζονται στην Οδηγία και τις οποίες δεν κρίνω αναγκαίο να παραθέσω.

³⁵ Δεν κρίνω αναγκαίο να παραθέσω τις προθεσμίες αυτές.

κατάλληλες αποστάσεις μεταξύ των μονάδων που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία και των ζωνών κατοικίας, των κτιρίων και των ζωνών δημόσιας χρήσης, του κύριου οδικού δικτύου μεταφορών, στο μέτρο του δυνατού, των χώρων αναψυχής και των περιοχών με ιδιαίτερα ευαίσθητο φυσικό περιβάλλον ή με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, και, στην περίπτωση υφιστάμενων μονάδων, την ανάγκη για πρόσθετα τεχνικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 5, ώστε να μην αυξάνονται οι κίνδυνοι για το κοινό.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε όλες οι αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες που έχουν εξουσία λήψης αποφάσεων σ' αυτό τον τομέα να θεσπίζουν κατάλληλες διαδικασίες διαβούλευσης για να διευκολύνουν την εφαρμογή των πολιτικών που καθορίζονται σύμφωνα με την παράγραφο 1. Οι διαδικασίες οργανώνονται κατά τρόπον ώστε όταν πρόκειται να ληφθούν αποφάσεις, να υπάρχουν τεχνικές συμβουλές για την επικινδυνότητα της μονάδας βάσει συγκεκριμένης μελέτης ή γενικών κριτηρίων.».

(i) Με βάση το Άρθρο 13 της Οδηγίας:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε **οι πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα ασφαλείας και την απαιτούμενη συμπεριφορά σε περίπτωση ατυχήματος να παρέχονται τακτικά και με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, χωρίς να απαιτείται σχετική αίτηση, σε όλα τα πρόσωπα και σε όλες τις μονάδες που εξυπηρετούν το κοινό (όπως σχολεία και νοσοκομεία) και ενδέχεται να πληγούν από μεγάλο ατύχημα σε μονάδα που αναφέρεται στο άρθρο 9.**³⁶

Οι πληροφορίες επανεξετάζονται ανά τριετία και, εν ανάγκη, ανανεώνονται και ενημερώνονται [...]

Οι πληροφορίες ευρίσκονται μονίμως στη διάθεση του κοινού. Το μέγιστο χρονικό διάστημα μεταξύ δύο ανανεώσεων της πληροφόρησης του κοινού δεν υπερβαίνει ποτέ τα πέντε έτη.

[...]

4. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η έκθεση ασφαλείας να δημοσιοποιείται. Ο ασκών την εκμετάλλευση μπορεί να ζητά από την αρμόδια αρχή να μην δημοσιοποιεί ορισμένα μέρη της έκθεσης, για λόγους βιομηχανικού, εμπορικού ή προσωπικού απορρήτου, δημόσιας ασφαλείας ή εθνικής άμυνας. Στις περιπτώσεις αυτές, και κατόπιν συμφωνίας της αρμόδιας αρχής, ο ασκών την εκμετάλλευση παρέχει στην αρχή, και διαθέτει στο κοινό, μια τροποποιημένη έκθεση χωρίς τα μέρη αυτά.³⁷

³⁶ Θα πρέπει να εξεταστεί αν εξέδωσε τέτοια πληροφόρηση το Κράτος, έστω για περίπτωση ατυχήματος στη μονάδα της ΑΗΚ.

³⁷ Κατά την άποψή μου, το Κράτος (Εθνική Φρουρά, Υπουργείο Άμυνας ή άλλη αρμόδια αρχή) θα έπρεπε να κρατήσουν ενήμερη την ΑΗΚ, ή και οποιαδήποτε άλλη αρμόδια για τους σκοπούς της Οδηγίας Κυπριακή αρχή, για την επικινδυνότητα των ουσιών που συσσωρεύτηκαν στη ναυτική βάση στο Μαρί, λόγω της εγγύτητας με τη μονάδα της ΑΗΚ στο Βασιλικό, έτσι ώστε αυτή να ληφθεί υπόψη κατά τη σύνταξη της έκθεσης ασφαλείας, του εσωτερικού και εξωτερικού σχεδίου δράσης. Τυχόν απόρρητος χαρακτήρας τέτοιων πληροφόρησης θα μπορούσε να διαφυλαχθεί από τη δημοσιότητα των εγγράφων που επιτάσσει η Οδηγία, εφόσον η ίδια επιτρέπει να μην αποκαλύπτονται τα μέρη των εν λόγω εγγράφων που περιέχουν απόρρητες πληροφορίες. Σχετικό είναι και το άρθρο 20 της Οδηγίας, το οποίο προβλέπει ότι «οι πληροφορίες που συγκεντρώνουν οι αρμόδιες αρχές [...] μπορούν, εφόσον αυτό προβλέπεται από εθνικές

[...]

6. Στην περίπτωση μονάδων που εμπίπτουν στο άρθρο 9, **τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να τίθεται στη διάθεση του κοινού ο κατάλογος των επικίνδυνων ουσιών** που προβλέπεται στο άρθρο 9 παράγραφος 2 με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου και του άρθρου 20.».

(ια) Το άρθρο 18 της Οδηγίας επιβάλλει τη διεξαγωγή επιθεωρήσεων στις εμπίπτουσες μονάδες, συμπληρωματικά προς τις λοιπές απαιτήσεις περί τήρησης έκθεσης ασφαλείας και εξωτερικού και εσωτερικού σχεδίου έκτακτης ανάγκης. Ειδικότερα, αναφέρει ότι:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες αρχές να οργανώνουν σύστημα επιθεωρήσεων ή άλλων μέτρων ελέγχου που αρμόζουν στον τύπο της συγκεκριμένης μονάδας. Αυτές οι επιθεωρήσεις ή μέτρα ελέγχου δεν εξαρτώνται από την παραλαβή της έκθεσης ασφαλείας, ή άλλων εκθέσεων και πρέπει να σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να επιτρέπουν οργανωμένη και συστηματική εξέταση των τεχνικών, οργανωτικών και διαχειριστικών συστημάτων της μονάδας ώστε:

— ο ασκών την εκμετάλλευση να μπορεί να αποδείξει ότι, για τις δραστηριότητες της μονάδας, έχει λάβει τα ενδεδειγμένα μέτρα για την πρόληψη κάθε μεγάλου ατυχήματος·

— ο ασκών την εκμετάλλευση να μπορεί να αποδείξει ότι έχει προβλέψει ενδεδειγμένα μέσα για τον περιορισμό των συνεπειών μεγάλων ατυχημάτων εντός και εκτός της μονάδας του·

— τα δεδομένα και οι πληροφορίες που περιέχει η έκθεση ασφαλείας ή άλλη υποβαλλόμενη έκθεση να αντικατοπτρίζουν πιστά την κατάσταση στην εγκατάσταση·

— να παρέχονται στο κοινό οι πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 13 παράγραφος 1.

2. Το σύστημα επιθεωρήσεων που προβλέπεται στην παράγραφο 1 πρέπει να πληροί τουλάχιστον τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) πρέπει να υπάρχει πρόγραμμα επιθεωρήσεων για όλες τις μονάδες. Το πρόγραμμα πρέπει να προβλέπει μια επιτόπια επιθεώρηση κάθε 12 μήνες, διενεργούμενη από την αρμόδια αρχή σε κάθε εγκατάσταση που αναφέρεται στο άρθρο 9, εκτός εάν η αρμόδια αρχή έχει καθορίσει πρόγραμμα επιθεωρήσεων κατόπιν συστηματικής εκτίμησης των κινδύνων μεγάλου ατυχήματος στη μονάδα.³⁸

διατάξεις, να τηρούνται εμπιστευτικές εάν είναι δυνατόν να θίξουν [...] την εμπιστευτικότητα των διεθνών σχέσεων και της εθνικής άμυνας.».

³⁸ Κατά τις επιτόπιες επιθεωρήσεις, δεν ήταν εύλογο να επισημανθεί η εγγύτητα της μονάδας με τις επικίνδυνες ουσίες που συσσωρεύθηκαν στη Ναυτική Βάση στο Μαρί; Δεν ήταν εύλογο να διαπιστωθεί η ανάγκη κατάρτισης σχεδίου δράσης για αντιμετώπιση κινδύνων προερχόμενων από τη γειτνιάζουσα περιοχή;

β) μετά από κάθε επιθεώρηση η αρμόδια αρχή συντάσσει έκθεση·

γ) όπου είναι αναγκαίο, κάθε επιθεώρηση που διενεργείται από την αρμόδια αρχή θα παρακολουθείται από κοινού με τη διεύθυνση της μονάδας, εντός ευλόγου χρόνου από την επιθεώρηση.

3. Η αρμόδια αρχή μπορεί να ζητά από τον ασκούντα την εκμετάλλευση όλες τις συμπληρωματικές πληροφορίες που είναι αναγκαίες για να εκτιμήσει σωστά την πιθανότητα μεγάλου ατυχήματος, να προσδιορίσει την ενδεχόμενη αυξημένη πιθανότητα ή/και τις ενδεχόμενες βαρύτερες συνέπειες μεγάλων ατυχημάτων, να καταστεί δυνατή η κατάρτιση εξωτερικού σχεδίου έκτακτης ανάγκης, και να ληφθούν υπόψη ουσίες που ως εκ της φυσικής μορφής, των ιδιαίτερων συνθηκών ή της θέσης τους, μπορούν να απαιτούν ειδική προσοχή.».

(ιβ) Αμέσως μετά από ατύχημα, τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του άρθρου 14:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, το συντομότερο δυνατόν ύστερα από ένα μεγάλο ατύχημα, ο ασκών την εκμετάλλευση να υποχρεούται, διά της καταλληλοτέρας οδού:

α) να ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές·

β) να τους παρέχει, μόλις είναι διαθέσιμες, πληροφορίες σχετικά με:

— τις περιστάσεις του ατυχήματος,

— τις ενεχόμενες επικίνδυνες ουσίες,

— τα διαθέσιμα στοιχεία για την εκτίμηση των επιπτώσεων του ατυχήματος για τον άνθρωπο και το περιβάλλον και

— τα ληφθέντα μέτρα έκτακτης ανάγκης·

γ) να την πληροφορεί σχετικά με τα προβλεπόμενα μέτρα για:

— την αντιμετώπιση των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων του ατυχήματος,

— την αποφυγή επανάληψης τέτοιου ατυχήματος·

δ) να ενημερώνει τις παρεχόμενες πληροφορίες, εάν μια διεξοδικότερη έρευνα αποκαλύψει πρόσθετα στοιχεία, τα οποία μεταβάλλουν τις πληροφορίες αυτές ή τα σχετικά συμπεράσματα.

2. Τα κράτη μέλη αναθέτουν στην αρμόδια αρχή:

α) να εξασφαλίζει ότι λαμβάνονται τα μέτρα έκτακτης ανάγκης και τα απαραίτητα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα μέτρα·

β) να συλλέγει, μέσω επιθεωρήσεων, ερευνών ή άλλως, τις απαραίτητες πληροφορίες για την πλήρη ανάλυση των τεχνικών, οργανωτικών και διαχειριστικών πτυχών του μεγάλου ατυχήματος·

γ) να προβαίνει στις ενδεδειγμένες ενέργειες ώστε να εξασφαλίζει ότι ο ασκών την εκμετάλλευση λαμβάνει τα απαιτούμενα θεραπευτικά μέτρα και

δ) να διατυπώνει συστάσεις για μελλοντικά προληπτικά μέτρα.

Δ. Πως μεταφέρθηκε η Οδηγία SEVESO II στην Κυπριακή Έννομη Τάξη

33. Με βάση το Αρχείο του Γραφείου του Συντονιστή Εναρμόνισης, η πιο πάνω Οδηγία ενσωματώθηκε στην Κυπριακή έννομη τάξη της Κυπριακής Δημοκρατίας με τη θέσπιση των ακόλουθων πράξεων:

Οι περί Αντιμετώπισης των Κινδύνων Ατυχημάτων Μεγάλης Κλίμακας Σχετιζομένων με Επικίνδυνες Ουσίες Κανονισμοί του 2001.	Κ.Δ.Π. 507/2001
Οι περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Ατυχήματα Σχετιζόμενα με Επικίνδυνες Ουσίες) Κανονισμοί του 2003.	Κ.Δ.Π. 759/2003
Οι περί Πολιτικής Άμυνας (Γενικοί) (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί του 2004.	Κ.Δ.Π. 509/2004
Οι περί Αντιμετώπισης των Κινδύνων Ατυχημάτων Μεγάλης Κλίμακας Σχετιζομένων με Επικίνδυνες Ουσίες (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί του 2006.	Κ.Δ.Π. 49/2006
Οι περί Πολιτικής Άμυνας (Γενικοί) (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί του 2006.	Κ.Δ.Π. 97/2006
Οι περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Ατυχήματα Σχετιζόμενα με Επικίνδυνες Ουσίες) (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί του 2008.	Κ.Δ.Π. 399/2008

34. Το κύριο νομοθέτημα στο οποίο ενσωματώθηκαν οι διατάξεις της Οδηγίας SEVESO είναι η ΚΔΠ 507/2001, όπως τροποποιήθηκε με την ΚΔΠ 49/2006. Μια απλή ανάγνωση των Κανονισμών αποκαλύπτει ότι ως αρμόδια αρχή, κατά την έννοια του άρθρου 16 της Οδηγίας, καθορίζεται ο Διευθυντής του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ο Διευθυντής). Είναι σε αυτόν που ο διαχειριστής μίας εμπίπτουσας μονάδας (όρος που ανταποκρίνεται στον όρο «ο έχων την εκμετάλλευση της μονάδας» που χρησιμοποιείται στην Οδηγία) οφείλει να υποβάλλει τη γνωστοποίηση κατασκευής ή λειτουργίας ή μετατροπής μονάδας στην οποία υπάρχουν επικίνδυνες ουσίες (βλ. τον Κανονισμό 5), το έγγραφο πολιτικής πρόληψης ατυχημάτων μεγάλης κλίμακας (βλ. τον Κανονισμό 6), την έκθεση ασφαλείας (Κανονισμός 7) και άλλες πληροφορίες

ή έγγραφα, τα οποία αναθεωρεί και επικαιροποιεί σε τακτά χρονικά διαστήματα όπως καθορίζεται στους κανονισμούς (βλ. τους Κανονισμούς 13, 14 και 15). Σε περίπτωση που έχει συμβεί μεγάλο ατύχημα, ο διαχειριστής είναι και πάλιν το Διευθυντή του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων που οφείλει να ενημερώσει (βλ. τον Κανονισμό 16).

35. Στο ίδιο νομοθέτημα καθορίζεται ότι ο διαχειριστής μίας εμπίπτουσας μονάδας είναι υπεύθυνος να ετοιμάζει εσωτερικό σχέδιο επείγουσας ανάγκης (βλ. τον Κανονισμό 9), ενώ καθορίζεται ως αρμόδια για την ετοιμασία των εξωτερικών σχεδίων επείγουσας ανάγκης η Δύναμη Πολιτικής Άμυνας (βλ. τον Κανονισμό 12).

36. Σύμφωνα με την παράγραφο (1) του Κανονισμού 17, «ο Διευθυντής, βασιζόμενος στις πληροφορίες που παρέχει ο διαχειριστής σύμφωνα με τον Κανονισμό 5, και στην έκθεση ασφαλείας, καθορίζει τις μονάδες ή ομάδες μονάδων όπου η πιθανότητα να προκληθεί ατύχημα μεγάλης κλίμακας ή οι συνέπειες ατυχήματος μεγάλης κλίμακας μπορεί να αυξάνονται λόγω της θέσης και της εγγύτητας αυτών των μονάδων και των ειδών και ποσοτήτων επικίνδυνων ουσιών που διαθέτουν». Αυτή η διάταξη θεσπίστηκε για σκοπούς μεταφοράς του άρθρου 8, παράγραφος (1) της Οδηγίας SEVESO II, στην οποία αναφέρθηκα στην παράγραφο 32(δ) πιο πάνω.

37. Για σκοπούς μεταφοράς της παραγράφου (2) του άρθρου 8 της Οδηγίας SEVESO II, θεσπίστηκε η διάταξη της παραγράφου (3) του Κανονισμού 17, στην οποία αναφέρονται τα εξής: **«Οι διαχειριστές των μονάδων που έχουν καθοριστεί στην παράγραφο (1) του παρόντος Κανονισμού πρέπει (α) να ανταλλάσσουν σχετικές πληροφορίες** που επιτρέπουν στις μονάδες αυτές να συνεκτιμούν δεόντως τη φύση και την έκταση του συνολικού κινδύνου ατυχήματος μεγάλης κλίμακας στις οικείες πολιτικές πρόληψης σοβαρών ατυχημάτων, στα διαχειριστικά συστήματα ασφαλείας που συντάσσουν και στα εσωτερικά σχέδια επείγουσας ανάγκης».

(β) να συνεργάζονται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τους Κανονισμούς 12 και 13.».

38. Κατά την άποψή μου, αυτή η διάταξη δεν φαίνεται να έχει αποδώσει επακριβώς το γράμμα της παραγράφου (2) του άρθρου 8 της Οδηγίας SEVESO II, διότι, όπως παρατίθεται η εν λόγω διάταξη της Οδηγίας στην παράγραφο 32(ε) πιο πάνω, **είναι ευθύνη «του κράτους μέλους» να βεβαιώνεται ότι για αυτές τις μονάδες** ανταλλάσσονται καταλλήλως σχετικές πληροφορίες, που επιτρέπουν στις μονάδες αυτές να συνεκτιμούν δεόντως τη φύση και έκταση του συνολικού κινδύνου μεγάλου ατυχήματος και ότι λαμβάνεται μέριμνα για την συνεργασία ως προς την ενημέρωση του κοινού και την παροχή πληροφοριών στην αρχή που είναι αρμόδια για την προετοιμασία εξωτερικών σχεδίων έκτακτης ανάγκης.

39. Επομένως, κρίνω ότι κακώς η ευθύνη για ανταλλαγή πληροφοριών και συνεργασία περιορίστηκε στους διαχειριστές των μονάδων. Κατά την άποψή μου αυτή η ευθύνη έπρεπε να τεθεί στους ώμους κάποιας εποπτικής ή συντονιστικής κρατικής αρχής, εν προκειμένω είτε στους ώμους του Διευθυντή, στον οποίο καταλήγουν οι πληροφορίες από διάφορες μονάδες, είτε στη Δύναμη Πολιτικής Άμυνας που έχει την ευθύνη σύνταξης εξωτερικών σχεδίων δράσης και στην οποία καταλήγουν πληροφορίες και από άλλες μονάδες, είτε και στους τρεις προαναφερθέντες (δηλαδή το Διευθυντή, το διαχειριστή και τη Δύναμη Πολιτικής Άμυνας).

40. Με βάση τον Κανονισμό 20, στο Διευθυντή ανήκει και η ευθύνη οργάνωσης κατάλληλου συστήματος επιθεωρήσεων των μονάδων, περιλαμβανομένης τουλάχιστον μίας επιτόπιας επιθεώρησης κάθε 12 μήνες, διενεργούμενης από το Διευθυντή.

41. Η Κ.Δ.Π. 759/2003, όπως τροποποιήθηκε με την Κ.Δ.Π.399/2008, καθορίζει την Πολεοδομική Αρχή ως αρμόδια αρχή για σκοπούς άσκησης ελέγχου της ανάπτυξης και της εφαρμογής πολιτικών και διαδικασιών, κατά τρόπο που να διατηρούνται μακροπρόθεσμα κατάλληλες αποστάσεις μεταξύ

των μονάδων με επικίνδυνες ουσίες και των ζωνών δημόσιας χρήσης, καθώς και των ζωνών με ιδιαίτερα ευαίσθητο φυσικό περιβάλλον ή ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς και για τη λήψη πρόσθετων τεχνικών μέτρων ώστε να μην αυξάνονται οι κίνδυνοι για τις υφιστάμενες μονάδες.

42. Η Κ.Δ.Π. 509/2004 ρυθμίζει τις υποχρεώσεις της Δύναμης Πολιτικής Άμυνας σε ό,τι αφορά τον καταρτισμό εξωτερικών σχεδίων επείγουσας ανάγκης αναφορικά με κάθε μονάδα. Για τον καταρτισμό του σχεδίου αυτού, η Κ.Δ.Π. καθορίζει, στο Τρίτο Παράρτημα αυτής, τις διαδικασίες συμμετοχής του κοινού. Στην παράγραφο 4(α) του εν λόγω Παραρτήματος καθορίζεται ότι η Δύναμη μπορεί να αποφασίσει για τη διενέργεια δημόσιας ακρόασης προτού ολοκληρωθεί ο καταρτισμός των εξωτερικών σχεδίων επείγουσας ανάγκης. Με βάση την παράγραφο 5 του ίδιου Παραρτήματος, στον καταρτισμό των εξωτερικών σχεδίων επείγουσας ανάγκης συμμετέχουν, εκτός από τη Δύναμη και τους υπευθύνους της μονάδας στην οποία αποθηκεύονται ή διατηρούνται επικίνδυνες ουσίες, οι αρχές τοπικής διοίκησης της περιοχής στην οποία βρίσκεται η μονάδα, εκπρόσωποι της Αστυνομίας, της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, του οικείου Επάρχου, του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Υπουργείου Υγείας. Πριν την ολοκλήρωση του καταρτισμού των σχεδίων επείγουσας ανάγκης, με βάση την παράγραφο 6 του υπό αναφορά Τρίτου Παραρτήματος, απαιτείται να λαμβάνονται υπόψη οι γνώμες που εκφράζονται τόσο από τους ενδιαφερόμενους όσο και από τους δημόσιους φορείς που αναφέρονται ανωτέρω.

43. Είναι λοιπόν σημαντικό να εξεταστεί ποιοι εξέφρασαν απόψεις κατά τη σύνταξη του Εξωτερικού Σχεδίου Επείγουσας Ανάγκης για τη Μονάδα της ΑΗΚ και αν συμμετείχε στη διαδικασία αυτήν οποιοσδήποτε ο οποίος είτε γνώριζε είτε όφειλε να γνωρίζει για τον κίνδυνο που ελλόχευε λόγω της γειτνιάζουσας ναυτικής βάσης στο Μαρί όπου αποθηκεύτηκαν επικίνδυνες ουσίες, οι οποίες πολλαπλασίαζαν τον κίνδυνο μεγάλου ατυχήματος στη μονάδα της ΑΗΚ.

44. Υπό το φως του πιο πάνω νομοθετικού πλαισίου, η παρούσα έρευνα θα πρέπει να έχει ως επιδίωξη την αναζήτηση απαντήσεων στα ακόλουθα ερωτήματα:

- (α) σε ποιες κοινοποιήσεις προς το Διευθυντή προέβηκε ο διαχειριστής της μονάδας της ΑΗΚ πριν και μετά τη χρονική στιγμή της αποθήκευσης των εμπορευματοκιβωτίων στη γειτνιάζουσα ναυτική βάση στο Μαρί;
- (β) λήφθηκε υπόψη ως πολλαπλασιαστικός παράγοντας του κινδύνου πρόκλησης μεγάλου ατυχήματος η εγγύτητα με τη ναυτική βάση στο Μαρί;
- (γ) είχε ή/και θα έπρεπε να έχει ο διαχειριστής στη διάθεσή του οποιοσδήποτε πληροφορίες για το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων που αποθηκεύτηκαν στη ναυτική βάση στο Μαρί;
- (δ) ο Διευθυντής ή/και οποιαδήποτε άλλη κρατική αρχή (περιλαμβανομένης της Δύναμης Πολιτικής Άμυνας και της Πολεοδομικής Αρχής) είχαν ή/και θα έπρεπε να έχουν στη διάθεσή τους οποιοσδήποτε πληροφορίες για το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων που αποθηκεύτηκαν στη ναυτική βάση στο Μαρί;
- (ε) τί διελάμβανε το εσωτερικό σχέδιο έκτακτης ανάγκης της ΑΗΚ κατά το χρόνο αμέσως πριν το μεγάλο ατύχημα στη ναυτική βάση στο Μαρί;
- (στ) τί διελάμβανε το εξωτερικό σχέδιο δράσης της Δύναμης της Πολιτικής Άμυνας κατά το χρόνο αμέσως πριν το μεγάλο ατύχημα στη ναυτική βάση στο Μαρί; Με ποια διαδικασία καταρτίστηκε; Προσκλήθηκαν σε τυχόν δημόσια ακρόαση οποιαδήποτε πρόσωπα που γνώριζαν ή/και θα έπρεπε να γνωρίζουν για το περιεχόμενο των

εμπορευματοκιβωτίων που αποθηκεύτηκαν στη ναυτική βάση στο Μαρί;

- (ζ) ποια τεχνικά μέτρα λήφθηκαν, αν λήφθηκαν τέτοια, για την προστασία της μονάδας της ΑΗΚ από τους κινδύνους που εμπεριέκλειε η εγκατάσταση της ναυτικής βάσης στη γειτνιάζουσα περιοχή; Υπάρχει εκτίμηση της Πολεοδομικής ή άλλης αρχής για τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται δεδομένης της απόστασης των δύο γειτνιάζοντων μονάδων;
- (η) ποια μέτρα λήφθηκαν για αντιμετώπιση των συνεπειών της έκρηξης στο Μαρί; Έτυχαν εφαρμογής τα όσα προβλέπονται στη νομοθεσία που εναρμονίζεται με την Οδηγία SEVESO II;

Ε. Το χρονικό εφαρμογής της εναρμονιστικής νομοθεσίας πριν, κατά και μετά τα τραγικά γεγονότα στο Μαρί

Η «Έκθεση Ασφαλείας» του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού Βασιλικού της ΑΗΚ συντάχθηκε από τους μελετητές Παναγιώτη Δ. Πετρολέκα, Δρ. Χημικό Μηχανικό και Αλέξανδρο Γιαννίκο, Δρ. Χημικό Μηχανικό, με βάση πληροφορίες και στοιχεία που δόθηκαν από την ΑΗΚ ή συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια επισκέψεων στις εγκαταστάσεις. Στην εκπόνηση της μελέτης συμμετείχαν τα εξής στελέχη της ΑΗΚ: Α. Ιωαννίδης, Διευθυντής Διασφάλισης Ποιότητας, Ε. Οικονόμου, Λειτουργός Ασφάλειας Σταθμού, Κ. Χατζηπασχάλης, Λειτουργός Ποιότητας Σταθμού.

Η «Έκθεση Ασφαλείας» ολοκληρώθηκε το 2007 και παραδόθηκε στο Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας για αξιολόγηση το οποίο στη συνέχεια πραγματοποίησε επίσκεψη στο Σταθμό στις 24.10.2008. Τον Ιούνιο του 2008 εκπονήθηκε από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας έγγραφο με τίτλο «Αξιολόγηση της Έκθεσης Ασφαλείας σύμφωνα με την Οδηγία 96/82/ΕΚ SEVESO II» στο οποίο επισημαίνεται ότι η Έκθεση Ασφαλείας κρίνεται πλήρης και επαρκής σύμφωνα με τα ελάχιστα κριτήρια αναγνώρισης των

κινδύνων, πιθανών σεναρίων μεγάλων ατυχημάτων και κατάλληλων μέτρων πρόληψης και καταστολής.

Όπως αναφέρεται στη σελίδα 3 του κεφαλαίου 4 της Έκθεσης Ασφαλείας, για την αναγνώριση των κινδύνων μεγάλου ατυχήματος στις παραγωγικές διεργασίες, εφαρμόζεται μια συστηματική προσέγγιση με βάση την τεχνική HAZOP (Hazard & Operability) [BSI, 2001]. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι στον πίνακα στη σελίδα 13 του κεφαλαίου 4 της Έκθεσης Ασφαλείας με τίτλο: «Αναγνώριση κινδύνων» ο ενδεχόμενος κίνδυνος με αριθμό 66 είναι : «...οι πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις από ατύχημα σε γειτονικές εγκαταστάσεις (**ναυτική βάση**, ενεργειακό κέντρο). Βλήματα κυνηγών ή από **το πεδίο βολής της ναυτικής βάσης**, δολιοφθορά, πτώση ελικοπτέρου, άλλοι εξωγενείς παράγοντες» (έμφαση δική μου). Οι επιπτώσεις του εν λόγω κινδύνου είναι μεγάλη διαρροή και πιθανή ανάφλεξη.

Παρά την υπόδειξη των προαναφερθέντων κινδύνων, εν τούτοις, στα μέτρα ασφαλείας που λήφθηκαν, δεν γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στην αντιμετώπιση των εν λόγω κινδύνων ούτε γίνεται κάποιο σχόλιο/πρόταση από τους συντάχτες της Έκθεσης Ασφαλείας για αντιμετώπιση τέτοιων ενδεχομένων. Οι αιτίες ατυχήματος κατηγοριοποιούνται από τους ίδιους τους συγγραφείς της έκθεσης ως αιτίες οι οποίες **αναγνωρίζονται αλλά δεν προσδιορίζονται/δεν αναλύονται επαρκώς στην Έκθεση Ασφαλείας**.

Υποδεικνύεται συγκεκριμένα στον *Πίνακα 5.3: «Άμεσες αιτίες ατυχημάτων στις Δεξαμενές Αποθήκευσης»* στην σελ. 34 για το φαινόμενο αλληλουχίας συνεπειών, ότι : «*Το φαινόμενο Domino αναγνωρίζεται για πρωτογενές ατύχημα σε γειτονικές εγκαταστάσεις αλλά δεν αναφέρονται μέτρα π.χ. ΣΕΑ, εξωτερικά σχέδια έκτακτης ανάγκης, συστήματα πυρόσβεσης κτλ.*» Το Τεχνικό Υπόμνημα II παρέχει συμπληρωματικά στοιχεία και διευκρινίσεις σχετικά με την Έκθεση Ασφαλείας σε συνέχεια της αξιολόγησης του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας και της συνάντησης στο Σταθμό στις 24/10/2008. Στη σελίδα 5 του εν λόγω Τεχνικού Υπομνήματος αναφέρεται ότι: «**Σε ότι αφορά τους διάφορους εξωγενείς παράγοντες (π.χ. εκτόξευση αντικειμένων**

από τη γειτονική ναυτική βάση, πτώση ελικοπτέρου) μπορεί περαιτέρω να αξιολογηθούν κατά την ανάπτυξη του εξωτερικού σχεδίου έκτακτης ανάγκης» (έμφαση δική μου).

Σε επιστολή του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας προς το Γενικό Διευθυντή της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου ημερομηνίας 3 Φεβρουαρίου 2010 αναφέρεται ότι:

«Συζητήθηκε το θέμα κατά πόσο υπάρχουν μονάδες που αναμένεται να επηρεαστούν από τυχόν ατύχημα στη δική σας μονάδα όσο και να υπάρχουν μονάδες που αναμένεται να επηρεάσουν τη δική σας μονάδα σε περίπτωση ατυχήματος σε αυτές. Διευκρινίστηκε ότι, από τα στοιχεία που υπάρχουν στην Έκθεση Ασφαλείας, δεν υπάρχουν μονάδες που μπορεί να αλληλοεπηρεάζονται με τη δική σας μονάδα.»

Όπως έδειξαν τα γεγονότα, αυτή ήταν μια εντελώς λανθασμένη εκτίμηση, καθότι, τελικά, η Ναυτική Βάση το Φεβρουάριο του 2010, με τα εμπορευματοκιβώτια τοποθετημένα στα σύνορα του Σταθμού, ήταν κατ' ακρίβεια μια τεράστια απειλή για το Σταθμό η οποία αγνοήθηκε εντελώς και για την οποία δε λήφθηκε κανένα μέτρο προστασίας. Η μόνη αναφορά στα εμπορευματοκιβώτια έγινε από τον κύριο Αντώνη Ιωάννου, το Διευθυντή του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού στο Βασιλικό όταν, στις 13.2.2009, ετοίμασε αεροφωτογραφίες του Η/Σ Βασιλικού με την τοποθεσία των εμπορευματοκιβωτίων τις οποίες απέστειλε στον τότε Εκτελεστικό Διευθυντή Παραγωγής ενημερώνοντας τον για εργασίες προετοιμασίας του εδάφους όπου σύμφωνα με πληροφορίες από τα ΜΜΕ θα τοποθετούνταν εμπορευματοκιβώτια με στρατιωτικό υλικό τα οποία είχαν κατασχεθεί στο Λιμάνι της Λεμεσού από τις Κυπριακές Αρχές. Οπωσδήποτε, η ΑΗΚ, είχε υποχρέωση όταν έλαβε γνώση για την ύπαρξη των εμπορευματοκιβωτίων, να ζητήσει επίσημη ενημέρωση από τη Ναυτική Βάση, το Στρατό και το Υπουργείο Άμυνας για τους κινδύνους που δημιουργούνταν.

Στις 6 Ιουλίου 2011, ο κύριος Θεμιστοκλής Κυριάκου, του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, συμμετείχε στην επιθεώρηση του εμπορευματοκιβωτίου που είχε εκραγεί, χωρίς όμως να επικοινωνήσει με την

ΑΗΚ ή με την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για να τους ενημερώσει για τον τρομερό κίνδυνο που διαπίστωσε, ούτως ώστε να διακόψει ο Σταθμός τη λειτουργία του και το πιο σημαντικό να εκκενωθεί η περιοχή. Ο ίδιος ανέφερε τα εξής στην κατάθεσή του ενώπιόν μου, σε ερώτηση πώς θα αντιδρούσε αν τα εμπορευματοκιβώτια ήταν λίγα μέτρα πιο κάτω, μέσα στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό στο Βασιλικό:

*«Αν ήταν μέσα στο Βασιλικό από τη στιγμή που θα μπαίναν μέσα θα έπρεπε να ετοιμαστεί έκθεση με τα νέα δεδομένα και σε αυτή την έκθεση θα έπρεπε να περιλαμβάνονταν και τα σενάρια τυχών ατυχημάτων είτε μέσα στα containers είτε στις δεξαμενές, πώς αλληλεπιδρούσαν το ένα με το άλλο, να δούμε τις επιπτώσεις και τα μέτρα τα οποία θα εισηγείτο η αρχή για να μην συμβεί ατύχημα ή στο ένα ή στο άλλο. Αν αυτά τα μέτρα μας έπειθαν ότι είναι ικανοποιητικά για να προλάβουν ατύχημα εμείς θα τα δεχόμασταν. Αν όμως δε μας έπειθαν θα ζητούσαμε άλλα μέτρα **ή ακόμα και την απομάκρυνση των containers**. Θα ήταν πολύ διαφορετικά αν ήταν μέσα στο Βασιλικό.»*
(έμφαση δική μου)

Δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό, πως αυτός ο τρόπος σκέψης συνάδει με την Οδηγία SEVESO, η οποία ξεκάθαρα επιβάλλει να λαμβάνονται υπόψη οι εξωγενείς πολλαπλασιαστικοί παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την εγκατάσταση SEVESO, δηλαδή τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό στο Βασιλικό. Αυτό που μπορεί να γίνει αντιληπτό είναι ότι το να επιδεικνύεται διαφορετική συμπεριφορά και να παραλείπονται ενέργειες ανάλογα με το που ακριβώς βρίσκονταν τα εμπορευματοκιβώτια ήταν ένας αυθαίρετος τρόπος ερμηνείας των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Οδηγία SEVESO, και ένας διαχωρισμός ο οποίος ξεφεύγει από τα πλαίσια της κοινής λογικής.

Η Πολιτική Άμυνα, ύστερα από σχετική ειδοποίηση της Αρμόδιας Αρχής, που είναι το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, κατάρτισε, με τη βοήθεια εμπειρογνομώνων, Εξωτερικό Σχέδιο Επείγουσας Ανάγκης για τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό στο Βασιλικό, το οποίο ολοκληρώθηκε στις 30.11.2010. Σκοπός αυτού του Σχεδίου ήταν ο περιορισμός των άμεσων επιπτώσεων στους ανθρώπους, το περιβάλλον και την περιουσία, που βρίσκονται σε κίνδυνο από ένα μεγάλο ατύχημα SEVESO στις εγκαταστάσεις του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού στο Βασιλικό. Το Σχέδιο επίσης στοχεύει στην αποκατάσταση και στον καθαρισμό του περιβάλλοντος. Δεν προορίζεται

να αντικαταστήσει τα υπάρχοντα σχέδια των υπηρεσιών που θα εμπλακούν σε περίπτωση συμβάντος SEVESO, αλλά να εξασφαλίσει τον αναγκαίο συντονισμό τους.

Κατά τον καταρτισμό του Σχεδίου έγιναν επανειλημμένες επαφές και διαβουλεύσεις με όλους τους εμπλεκόμενους. Σύμφωνα με το Εξωτερικό Σχέδιο Επείγουσας Ανάγκης, οι εγκαταστάσεις της Ναυτικής Βάσης «Ευάγγελος Φλωράκης» βρίσκονται πέραν της ακτίνας επικινδυνότητας από τυχόν ατύχημα μεγάλης κλίμακας στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό στο Βασιλικό. Εντούτοις, έγινε επίσκεψη στη Βάση για ενημέρωση για το Εξωτερικό Σχέδιο Επείγουσας Ανάγκης, κατά τη διάρκεια της οποίας συμφωνήθηκε η παροχή βοήθειας από τη Ναυτική Βάση σε περίπτωση πυρκαγιάς στο Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό στο Βασιλικό. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, δεν έγινε καμία αναφορά για τα εμπορευματοκιβώτια και τις επικίνδυνες ουσίες που περιείχαν.

Σε ημερίδα που διοργάνωσε η Πολιτική Άμυνα με θέμα «Εξωτερικό Σχέδιο Επείγουσας Ανάγκης ΑΗΚ Βασιλικού», στις 16.11.2010, παρέστη και εκπρόσωπος της Διοίκησης Ναυτικού ο οποίος ανέφερε ότι η Ναυτική Βάση πρέπει να ληφθεί υπόψη στο σχεδιασμό ένεκα επικίνδυνων υλικών που αποθηκεύονται εκεί. Δόθηκαν διαβεβαιώσεις ότι σύμφωνα με την έκθεση ασφαλείας η Ναυτική Βάση δεν κινδύνευε. Από εσωτερικό σημείωμα της Πολιτικής Άμυνας δε φαίνεται να έγινε κατανοητό από τους παρευρισκόμενους το γεγονός ότι ο εκπρόσωπος της Ναυτικής Βάσης ενδεχόμενα μίλούσε για απειλή για τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό στο Βασιλικό, που πήγαζε από τις ουσίες που υπήρχαν αποθηκευμένες στο στρατόπεδο και όχι για τους τυχόν κινδύνους που μπορεί να εγκυμονούσαν οι επικίνδυνες ουσίες του Βασιλικού για τη Ναυτική Βάση.

Σημειώνω ότι, σύμφωνα με τη μαρτυρία του κ. Αντώνη Ιωάννου, Διευθυντή του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού στο Βασιλικό, κατά την εν λόγω ημερίδα ο ίδιος εισηγήθηκε όπως στο σχεδιασμό της Πολιτικής Άμυνας ληφθούν υπόψη και οι οποιοδήποτε κίνδυνοι υπάρχουν από τη Ναυτική Βάση, αναφέροντας

μάλιστα το φορτίο το οποίο είχε κατασχεθεί πριν από δύο χρόνια. Επίσης, σύμφωνα με τον κ. Ιωάννου, παρόμοια παρέμβαση έκανε και ο κ. Οικονόμου, Λειτουργός Ασφαλείας του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού στο Βασιλικό, σε συνάντηση στις 20.4.2011, στο Υπουργείο Εσωτερικών, για το θέμα της εφαρμογής της Οδηγίας SEVESO. Η αναφορά του κ. Οικονόμου δεν καταγράφηκε στα πρακτικά. Μετά την κατάθεση του κ. Ιωάννου, ο κ. Χρυσηλίου απέστειλε επιστολή στη Διοικητή της Πολιτικής Άμυνας με ημερομηνία 31.8.2011 με την οποία εμμένει στη θέση του ότι καμία αναφορά στα εμπορευματοκιβώτια δεν έγινε από την ΑΗΚ κατά της προαναφερθείσες συναντήσεις.

Η θέση της ΑΗΚ αναλύεται σε άλλο μέρος του παρόντος Πορίσματος. Η ΑΗΚ ισχυρίζεται ότι δεν είχε «γνώση» της παρουσίας των εμπορευματοκιβωτίων ή τουλάχιστο επαρκή γνώση ή γνώση του περιεχομένου τους. Το θέμα αυτό σχολιάζεται αλλού.

Θεωρώ ότι το Εξωτερικό Σχέδιο της ΑΗΚ δεν έλαβε υπόψη τις επισημάνσεις της Έκθεσης Ασφάλειας της ΑΗΚ για τον ενδεχόμενο κίνδυνο με αριθμό 66, ο οποίος υπενθυμίζω ήταν : «...οι πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις από ατύχημα σε γειτονικές εγκαταστάσεις (**ναυτική βάση, ενεργειακό κέντρο**). Βλήματα κυνηγών ή από το πεδίο βολής της ναυτικής βάσης, δολιοφθορά, πτώση ελικοπτέρου, άλλοι εξωγενείς παράγοντες» (έμφαση δική μου). Εξάλλου, υπενθυμίζω ότι το Τεχνικό Υπόμνημα της Έκθεσης Ασφάλειας ξεκάθαρα αναφέρει ότι η ευθύνη για την αντιμετώπιση του κινδύνου αυτού θα πρέπει να αναληφθεί κατά τον καταρτισμό του Εξωτερικού Σχεδίου του Βασιλικού: **«Σε ότι αφορά τους διάφορους εξωγενείς παράγοντες (π.χ. εκτόξευση αντικειμένων από τη γειτονική ναυτική βάση, πτώση ελικοπτέρου) μπορεί, περαιτέρω, να αξιολογηθούν κατά την ανάπτυξη του εξωτερικού σχεδίου έκτακτης ανάγκης»**. Υπό αυτή την έννοια η Πολιτική Άμυνα είχε υποχρέωση να διαβουλευθεί και να ζητήσει πληροφορίες από τη Ναυτική Βάση, δηλαδή για να αξιολογήσει τους κινδύνους που εγκυμονούσε η Ναυτική Βάση για τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό, αντί να επικεντρωθεί μόνο στο αντίστροφο σενάριο. Αυτός ο κίνδυνος, ενώ επισημάνθηκε από τους

συγγραφείς της Έκθεσης Ασφάλειας του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού Βασιλικού δυστυχώς φαίνεται να αγνοήθηκε κατά τον καταρτισμό του Εξωτερικού Σχεδίου, όταν τα εμπορευματοκιβώτια, τα οποία εγκυμονούσαν σοβαρούς κινδύνους, ήταν ήδη τοποθετημένα στα σύνορα του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού με τη Ναυτική Βάση.

Στο σημείο 1.6 του Εξωτερικού Σχεδίου Επείγουσας Ανάγκης αναφέρεται ότι το σχέδιο πρέπει να τεθεί σε ισχύ χωρίς καθυστέρηση, όταν:

A) συμβεί ένα μεγάλο ατύχημα, ή

B) συμβεί ένα συμβάν που θα μπορούσε εύλογα να οδηγήσει σε ένα μεγάλο ατύχημα

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, σύμφωνα με το άρθρο 1 της Οδηγίας SEVESO II, αυτή στοχεύει αφενός στην πρόληψη των μεγάλων ατυχημάτων και, αφετέρου, στον περιορισμό των συνεπειών τους. Ως εκ τούτου, ορθά το Εξωτερικό Σχέδιο συνεπάγεται την υποχρέωση ενεργοποίησης των προνοιών του, στην περίπτωση οποιουδήποτε συμβάντος, το οποίο δημιουργεί τις προϋποθέσεις για να συμβεί ένα μεγάλο ατύχημα. Αυτή η προληπτική προσέγγιση, δηλαδή η κήρυξη επεισοδίου SEVESO II όταν δημιουργηθούν τέτοιες συνθήκες που μπορεί να οδηγήσουν σε μεγάλο ατύχημα αλλά πριν ακόμα αυτό συμβεί, είναι απόλυτα συνυφασμένη με το πνεύμα της Οδηγίας SEVESO II.

Εξάλλου, μπορεί η έκρηξη στο Μαρί να μην οδήγησε τελικά σε «μεγάλο ατύχημα», δηλαδή δεν υπήρξε τελικά διαρροή επικίνδυνης ουσίας αλλά με τις συνθήκες που επικρατούσαν αμέσως μετά την έκρηξη ουδείς ήταν σε θέση να γνωρίζει κατά πόσο επρόκειτο να προκληθεί ένα μεγάλο ατύχημα μέσα στις εγκαταστάσεις του Βασιλικού, ειδικά λόγω των ζημιών που είχαν υποστεί οι δεξαμενές καυσίμων. Αντίθετα, στην Έκθεση Ασφαλείας της ΑΗΚ απουσιάζει η δημιουργία υποχρέωσης λειτουργίας των Σχεδίων Επείγουσας Ανάγκης πριν συμβεί ένα περιστατικό έκτακτης ανάγκης αλλά δημιουργηθούν

τέτοιες συνθήκες που εύλογα μπορεί να οδηγήσουν σε ατύχημα ή διαρροή. Αυτός φαίνεται να είναι και ο λόγος που τη μέρα την έκρηξης τελικά δεν ενεργοποιήθηκε το Εξωτερικό Σχέδιο Δράσης του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού.

Σύμφωνα με το Σχέδιο, ο Ηλεκτροπαραγωγός Σταθμός στο Βασιλικό θα ειδοποιήσει αμέσως την Πυροσβεστική, Αστυνομία, Νοσοκομείο, την Πολιτική Άμυνα, το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας και την Υπηρεσία Περιβάλλοντος, μόλις αντιληφθεί ένα συμβάν που είναι, ή μπορεί να εξελιχτεί, σε ένα συμβάν SEVESO.

Η Πυροσβεστική Υπηρεσία θα ειδοποιήσει (διασφαλίζοντας έτσι την ενημέρωση των Υπηρεσιών Επείγουσας Ανάγκης) την Αστυνομία Λάρνακας, και το Νοσοκομείο Λάρνακας. Ο ιεραρχικά ανώτερος Αξιωματικός της Αστυνομίας, κατόπιν διαβουλεύσεων με τον ιεραρχικά ανώτερο Αξιωματικό της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας στη σκηνή του συμβάντος, κηρύσσει ή επιβεβαιώνει οποιοδήποτε συμβάν SEVESO. Αυτοί είναι αρμόδιοι να αποφασίσουν εάν το συμβάν είναι τέτοιο που να απαιτεί το «εξωτερικό» σχέδιο επείγουσας ανάγκης SEVESO να τεθεί σε λειτουργία και να πληροφορήσουν τη Πολιτική Άμυνα.

Για να ενεργοποιηθεί το Εξωτερικό Σχέδιο Επείγουσας Ανάγκης του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού στο Βασιλικό έπρεπε η καταστροφή του Σταθμού να κηρυχθεί επεισόδιο SEVESO. Η κα. Αθηνά Πρασίτου, Βοηθός Λειτουργός της Πολιτικής Άμυνας, υπεύθυνη για τα Εξωτερικά Σχέδια Δράσης, έσπευσε στο Σταθμό και συνάντησε τον κ. Α. Ιωάννου της ΑΗΚ, Διευθυντή του Σταθμού, ο οποίος έκρινε ότι δεν πρόκειται για περιστατικό SEVESO. Ούτε η Αστυνομία αλλά ούτε η Πυροσβεστική έκριναν ότι η καταστροφή του Σταθμού αποτελούσε περιστατικό SEVESO. Η Πολιτική Άμυνα, προτού οριστικοποιηθεί η απόφαση να μην κηρυχθεί περιστατικό SEVESO, είχε δράσει σύμφωνα με το Εξωτερικό Σχέδιο και έστησε κέντρο στη Περιφερειακή Διεύθυνση στην Λάρνακα και έξω από το Σταθμό του Βασιλικού και ανέμενε να καταφθάσουν οι υπόλοιπες υπηρεσίες για να τα επανδρώσουν. Υπήρξε

σύγκυση και τελικά, μετά την οριστικοποίηση της απόφασης να μην ενεργοποιηθεί το Εξωτερικό Σχέδιο Επείγουσας Ανάγκης του Βασιλικού, τα κέντρα διαλύθηκαν.

Με άλλα λόγια, η Πολιτική Άμυνα, είχε τη σαφή άποψη ότι το συμβάν συνιστούσε περιστατικό SEVESO, αντίθετα από την ίδια την ΑΗΚ, την Αστυνομία και την Πυροσβεστική. Φαίνεται ότι η βασική ένσταση στην κήρυξη του συμβάντος ως περιστατικού SEVESO προήλθε από την ΑΗΚ, χωρίς όμως διαφωνία από την Αστυνομία ή την Πυροσβεστική. Κατά την άποψη μας, η θέση της Πολιτικής Άμυνας έπρεπε να είχε ληφθεί σοβαρότερα υπόψη από τους αρμόδιους φορείς.

Στις 18.7.2011, η Πολιτική Άμυνα, απέστειλε επιστολή στην ΑΗΚ, με κοινοποίηση στον Αν. Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, κρούοντας το κώδωνα του κινδύνου για τα καταστρεμμένα συστήματα πυρασφάλειας στο Βασιλικό. Τους ενημέρωσαν τέλος ότι αποφασίστηκε η σύγκληση υπηρεσιακής σύσκεψης συντονιστών των διαφόρων Υπηρεσιών για θέματα Σχεδίου SEVESO II στο Σταθμό Βασιλικού, σε συνεργασία με τον Έπαρχο Λάρνακας, για εξέταση των Σχεδίων τους και συντονισμό σε περίπτωση νέου μεγάλου ατυχήματος που θα χρειαζόταν η ενεργοποίηση των Σχεδίων SEVESO II, στην οποία θα εκκαλείτο να παρευρεθεί η ΑΗΚ.

Στις 19.7.2011 πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στα Γραφεία της Πολιτικής Άμυνας στη Λάρνακα, ακολουθώντας τις πρόνοιες του Εξωτερικού Σχεδίου Δράσης της ΑΗΚ, παρόλο που δεν κηρύχθηκε επεισόδιο SEVESO. Σκοπός της συνάντησης ήταν η ενημέρωση των Υπηρεσιών για την κατάσταση που επικρατούσε στον Ηλεκτροπαραγωγικό Σταθμό Βασιλικού μετά την 11^η Ιουλίου 2011 και για να επισημανθεί, εάν υπήρχε αυξημένος κίνδυνος ενός ατυχήματος SEVESO II και πως θα προετοιμάζονταν/συντονίζονταν καλύτερα για αυτό το σκοπό.

Στη συνάντηση, ο κ. Ευθύβουλος Οικονόμου, Λειτουργός Ασφάλειας του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού Βασιλικού, ανέφερε ότι η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου είχε πρόθεση να συγκαλέσει την ίδια ημέρα σύσκεψη για το ίδιο θέμα,

αλλά ένεκα του ότι προηγήθηκε η σύσκεψη της Πολιτικής Άμυνας η προτεινόμενη σύσκεψη δεν θα διεξαγόταν τελικά. Αυτή η δήλωση του Λειτουργού Ασφάλειας ότι η ΑΗΚ σκόπευε να καλέσει τέτοια σύσκεψη δείχνει ότι υπήρχαν δεύτερες σκέψεις για την απόφαση να μην κηρυχθεί το επεισόδιο SEVESO και ότι τελικά υπήρχαν ανησυχίες από πλευράς της ΑΗΚ για το ενδεχόμενο δεύτερου ατυχήματος. Σε σχετικό ερώτημα, αν έπρεπε να κηρυχθεί επεισόδιο SEVESO II, ο κ. Κλούνης, ο οποίος είναι ο εμπειρογνώμονας που συνέταξε το Εξωτερικό Σχέδιο Ασφαλείας του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού στο Βασιλικό, ανέφερε ότι τη στιγμή εκείνη δεν έπρεπε να κηρυχθεί η κατάσταση ως συμβάν SEVESO II, διότι 9 μέρες μετά ίσως να δημιουργείτο περισσότερη αναστάτωση, αλλά στην περίπτωση νέου συμβάντος, όσο μικρό και να ήταν, θα έπρεπε άμεσα η Αστυνομία ή η Πυροσβεστική να κηρύξουν συμβάν SEVESO II με σκοπό την υλοποίηση του Σχεδίου.

Από αυτά που ανέφερε ο κ. Κλούνης προκύπτει αβίαστα το συμπέρασμα ότι η απόφαση να μην κηρυχθεί SEVESO II την ημέρα της έκρηξης ήταν λανθασμένη και ότι σε περίπτωση έστω και μικρού περιστατικού η Αστυνομία και η Πυροσβεστική θα ήταν υποχρεωμένες πλέον να επανορθώσουν το λάθος τους και να κηρύξουν επεισόδιο SEVESO II.

Στη συνάντηση αυτή, πρωτεύοντα ρόλο θα είχε ο κ. Θεμιστοκλής Κυριάκου του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, ο αρμόδιος για το Εξωτερικό Σχέδιο Επείγουσας Δράσης του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού στο Βασιλικό, αλλά δεν παραβρέθηκε γιατί έπρεπε να πάει στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό Βασιλικού σε άλλη συνάντηση που είχε την ίδια ώρα. Η απουσία του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας τόσο κατά τη συνάντηση όσο και την ημέρα της έκρηξης σχολιάστηκε αρνητικά από την Πυροσβεστική Υπηρεσία καθότι είχε ως αποτέλεσμα την παντελή έλλειψη πληροφόρησης για το θέμα της ύπαρξης επικίνδυνων ουσιών.

Προκύπτει, κατά την άποψη μου, ότι θα έπρεπε άμεσα να είχε κηρυχθεί συμβάν SEVESO ή τουλάχιστο να εφαρμοσθούν οι πρόνοιες του Εξωτερικού

Σχεδίου. Έστω και αν υπάρχει αμφιβολία για την ακριβή εμβέλεια της σχετικής Οδηγίας, είναι προτιμότερο ένα εξαιρετικά σοβαρό συμβάν να τυγχάνει χειρισμού ως περιστατικό SEVESO παρά το αντίθετο.

ΣΤ. Συμπεράσματα και Εισηγήσεις

Όσον αφορά την μεταφορά της Οδηγίας SEVESO II στην κυπριακή έννομη τάξη με την ΚΔΠ 507/2001, όπως τροποποιήθηκε με την ΚΔΠ 49/2006, καταλήγω στην άποψη ότι η παράγραφος (3) του Κανονισμού 17 δεν φαίνεται να έχει αποδώσει επακριβώς το γράμμα της παραγράφου (2) του άρθρου 8 της Οδηγίας SEVESO II, διότι, αντί να εναποθέτει την ευθύνη στο «κράτος μέλος» να βεβαιώνεται ότι οι μονάδες που κινδυνεύουν από πολλαπλασιαστικούς παράγοντες ανταλλάσσουν μεταξύ τους τις αναγκαίες πληροφορίες που να τους επιτρέπουν να συνεκτιμήσουν δεόντως τη φύση και έκταση του συνολικού κινδύνου μεγάλου ατυχήματος, την εναποθέτει στους ίδιους τους διαχειριστές της μονάδας. Πιστεύω ότι σε μελλοντική τροποποίηση της νομοθεσίας θα πρέπει η εν λόγω στρέβλωση (κυρίως του λεκτικού της Οδηγίας) να αναθεωρηθεί.

Οι πολλαπλασιαστικοί παράγοντες ή «domino effect» του άρθρου 8 της Οδηγίας, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπάρχουν όταν μια εγκατάσταση SEVESO (Εγκατάσταση Α) επηρεάζεται από ένα εξωγενές ατύχημα σε άλλη εγκατάσταση (η οποία συνήθως δεν είναι SEVESO) (Εγκατάσταση Β).³⁹

Όταν υπάρχουν τέτοιοι πολλαπλασιαστικοί παράγοντες τότε, σύμφωνα με το άρθρο 8(2) της Οδηγίας, το κράτος έχει συνεχή υποχρέωση να βεβαιώνεται ότι γίνεται η ανταλλαγή των αναγκαίων πληροφοριών, που να επιτρέπουν στις επηρεαζόμενες μονάδες να συνεκτιμούν δεόντως τη φύση και έκταση του συνολικού κινδύνου μεγάλου ατυχήματος.

³⁹ Βλέπε παράγραφο 5.9 του εγγράφου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής “Impact assessment study into possible options for amending the Seveso II Directive” Final report September 2010 το οποίο είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ομολογουμένως, όπως εξάλλου αναγνωρίζει η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁴⁰, οι διατάξεις για τους πολλαπλασιαστικούς παράγοντες δεν ορίζονται επαρκώς και χρήζουν βελτίωσης σε μελλοντικές τροποποιήσεις της Οδηγίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει τα προβλήματα που υπάρχουν στην εφαρμογή της Οδηγίας εφόσον η Εγκατάσταση Β δεν έχει νομική υποχρέωση να υποβάλει Έκθεση Ασφαλείας στην οποία να αναγνωρίζει με συστηματικό τρόπο τους κινδύνους που μπορεί να δημιουργεί στο περιβάλλον της. Επίσης, η Εγκατάσταση Α και το κράτος πολλές φορές δεν έχουν το δικαίωμα να απαιτήσουν όπως η Εγκατάσταση Β καταβάλει προσπάθεια να μετριάσει τους κινδύνους. Παρά ταύτα, κρίνεται ότι με βάση το Άρθρο 9, παράγραφος 5 της Οδηγίας, εφόσον η Έκθεση Ασφάλειας επανεξετάζεται περιοδικά και, εν ανάγκη, ενημερώνεται **οποτεδήποτε με πρωτοβουλία του ασκούντος την εκμετάλλευση ή μετά από αίτημα της αρμόδιας αρχής, τουλάχιστο όταν το δικαιολογούν νέα δεδομένα**, η ΑΗΚ είχε υποχρέωση όταν έλαβε γνώση για την ύπαρξη των εμπορευματοκιβωτίων (όπως κρίνω ότι έλαβε, τουλάχιστο μέσω των κ.κ. Α. Ιωάννου και Α. Παπαδόπουλου) να ζητήσει επίσημη ενημέρωση από τη Ναυτική Βάση, το Στρατό και το Υπουργείο Άμυνας για τους κινδύνους που δημιουργούνταν.

Κατά τον καταρτισμό της Έκθεσης Ασφαλείας για τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό στο Βασιλικό ορθά εντοπίστηκε ο κίνδυνος με αριθμό 66, δηλαδή «...οι πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις από ατύχημα σε γειτονικές εγκαταστάσεις (**ναυτική βάση, ενεργειακό κέντρο**). Βλήματα κυνηγών **ή από το πεδίο βολής της ναυτικής βάσης**, δολιοφθορά, πτώση ελικοπτέρου, άλλοι εξωγενείς παράγοντες» (έμφαση δική μου). Για την αντιμετώπιση του κινδύνου αυτού, δεν λήφθηκαν μέτρα αλλά απλώς αναφέρθηκε ότι σε ότι αφορά τους διάφορους εξωγενείς παράγοντες μπορεί περαιτέρω να αξιολογηθούν κατά την ανάπτυξη του εξωτερικού σχεδίου έκτακτης ανάγκης. Θεωρώ ότι κακώς το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας κατά την αξιολόγηση

⁴⁰ Βλέπε υποσημείωση 39

της Έκθεσης Ασφαλείας του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού Βασιλικού ουσιαστικά απεφάσισε ότι η Ναυτική Βάση δεν μπορεί να επηρεάσει ως εξωγενής παράγοντας χωρίς να ερευνήσει πρώτα το θέμα με τη Ναυτική Βάση, την Εθνική Φρουρά και το Υπουργείο Άμυνας.

Κατά τον καταρτισμό του Εξωτερικού Σχεδίου από την Πολιτική Άμυνα δεν περιλήφθηκαν μέτρα για την αντιμετώπιση του κινδύνου 66 (στην Έκθεση Ασφάλειας της ΑΗΚ), δηλαδή δεν έγινε ουδεμία προσπάθεια να αντιμετωπισθούν οι πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις από ατύχημα σε γειτονικές εγκαταστάσεις όπως η Ναυτική Βάση. Ακριβώς με αυτή την αφορμή έπρεπε να είχε πραγματοποιηθεί η επίσκεψη στη Ναυτική Βάση, για να εξακριβωθεί πώς η Ναυτική Βάση, ως εξωγενής πολλαπλασιαστικός παράγοντας, θα μπορούσε ενδεχόμενα να προκαλέσει ατύχημα στις εγκαταστάσεις στο Μαρί και όχι μόνο για το αντίστροφο. Το επιχείρημα ότι η Ναυτική Βάση δε αποτελεί εγκατάσταση που εμπίπτει στην Οδηγία SEVESO ή ότι δε θα επηρεαστεί σε περίπτωση ατυχήματος δεν μπορεί να αποτελέσει δικαιολογία γιατί δεν έγιναν περαιτέρω έρευνες, γιατί ξεκάθαρα η Έκθεση Ασφαλείας του Σταθμού, ως όφειλε, αναγνώρισε τη ναυτική βάση ως εξωγενή πολλαπλασιαστικό παράγοντα που μπορούσε να οδηγήσει σε δυστύχημα. Η θέση της Πολιτικής Άμυνας επιβαρύνεται επιπλέον αν είχαν γίνει έστω προφορικές επισημάνσεις από τον κ. Ιωάννου οι οποίες αγνοήθηκαν.

Επομένως, κατά την άποψη μου, η ΑΗΚ είχε δικαίωμα να λάβει πληροφόρηση για τους εξωγενείς κινδύνους που παραμόνευαν στα σύνορα της από τα εμπορευματοκιβώτια στη Ναυτική Βάση, εφόσον η Έκθεση Ασφαλείας του Σταθμού αναγνώρισε τη Ναυτική Βάση ως πηγή εξωγενούς κινδύνου, το οποίο δικαίωμα έπρεπε να διασφαλιστεί από το Κράτος.

Κρίνεται ότι η ΑΗΚ, μόλις πληροφορήθηκε (έστω μέσω των λειτουργών της κ.κ. Α. Ιωάννου και Α. Παπαδόπουλου) για την ύπαρξη των εμπορευματοκιβωτίων με το στρατιωτικό υλικό, όφειλε τουλάχιστο να ζητήσει περαιτέρω πληροφορίες από το κράτος για να εξακριβώσει τη φύση των υλικών που φυλάττονταν στα σύνορα της καθότι σύμφωνα με το άρθρο 9(5) της Οδηγίας είχε υποχρέωση να τροποποιήσει την Έκθεση Ασφαλείας της για

να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Γνωρίζω ότι ο Γενικός Διευθυντής της ΑΗΚ, ενώπιόν μου, δεν αποδέχτηκε τη θέση ότι η ΑΗΚ γνώριζε ή ότι όφειλε να γνωρίζει για τον κίνδυνο. Δεν συμφωνώ, καθότι ανώτεροι λειτουργοί της ΑΗΚ, από τις 13.2.2009, είχαν αρκετές πληροφορίες και ενδείξεις για τον κίνδυνο. Απλούστατα, ο υπαρκτός κίνδυνος δεν ερευνήθηκε περαιτέρω ούτε αξιολογήθηκε ορθά.

Περαιτέρω, δεν υπάρχει οποιαδήποτε αμφιβολία ότι όταν ο εκπρόσωπος του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας έλαβε μέρος στην επιθεώρηση του «φουσκωμένου» εμπορευματοκιβωτίου στις 6.7.2011 είχε υποχρέωση να ειδοποιήσει την ΑΗΚ και να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του κινδύνου τροποποιώντας την Έκθεση Ασφάλειας και ζητώντας επίσημα την απομάκρυνση τους. Το γεγονός ότι τα εμπορευματοκιβώτια ήταν εκτός του Σταθμού δεν αφαιρεί την ευθύνη από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας να ειδοποιήσει την ΑΗΚ και να λάβει μέτρα για να προστατεύσει το Σταθμό. Φυσικά, το ότι τα εμπορευματοκιβώτια δεν ήταν στην κατοχή της ΑΗΚ καθιστούσε τον έλεγχο και την απομάκρυνση τους πιο δύσκολη. Αυτό όμως δεν αλλάζει το γεγονός ότι έπρεπε να γίνει προσπάθεια από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας να ληφθούν μέτρα όπως την έκδοση διαταγής για εκκένωση της περιοχής και αναστολής της λειτουργίας του Σταθμού.

Στο μέλλον, θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρότατα υπόψη οι εξωγενείς παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν τις εγκαταστάσεις SEVESO, να διερευνούνται όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι που μπορεί να αποτελέσουν πολλαπλασιαστικούς παράγοντες και να λαμβάνονται τα δέοντα μέτρα.

Μια αδυναμία του Εξωτερικού Σχεδίου της ΑΗΚ, η οποία έγινε εμφανής μετά την έκρηξη, είναι ότι οι όροι εντολής των εμπειρογνομόνων που το ετοίμασαν επικεντρώνονταν στους κινδύνους που εγκυμονούσαν οι ίδιες οι εγκαταστάσεις της ΑΗΚ και δεν παρείχαν εξουσιοδότηση στους μελετητές να διεξάγουν έρευνα στη γύρω περιοχή, εκτός του Βασιλικού, για τυχόν κινδύνους που προέρχονται από άλλες εγκαταστάσεις, όπως τη Ναυτική

Βάση. Αυτή η προσέγγιση θα πρέπει να αναθεωρηθεί στο μέλλον και οι εξωγενείς κίνδυνοι να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη.

Εάν τελικά η καταστροφή του Σταθμού του Βασιλικού και η πυρκαγιά που προκλήθηκε μέσα στις εγκαταστάσεις του, λόγω της έκρηξης, αποτελούσαν «μεγάλο ατύχημα», υπό την αυστηρή έννοια της Οδηγίας SEVESO, μπορεί να θεωρηθεί και ως ακαδημαϊκό ερώτημα, επί του οποίου είναι δυνατό να υπάρχει διαφορά απόψεων. Το θέμα θα πρέπει να απασχολήσει περαιτέρω την Κυπριακή Δημοκρατία και τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρά ταύτα, ανεξάρτητα από το αν η κατάσταση που δημιουργήθηκε στο Σταθμό ήταν ή δεν ήταν επεισόδιο SEVESO (υπό την αυστηρή έννοια), η παράλειψη να τεθεί σε ισχύ το Εξωτερικό Σχέδιο του Βασιλικού την μέρα την έκρηξης, ενώ ο Σταθμός είχε ουσιαστικά καταστραφεί, ήταν κατά την κρίση μου πολύ σοβαρή και στέρησε από τις κρατικές υπηρεσίες την ευκαιρία να συγκροτηθούν και να προετοιμαστούν για να αντιμετωπίσουν την εξαιρετικά επικίνδυνη κατάσταση που είχε δημιουργηθεί τόσο στον ίδιο το Σταθμό όσο και στο γύρω χώρο.

Το γεγονός ότι η κατάσταση που δημιουργήθηκε στο Σταθμό ήταν πολύ ανησυχητική και μπορούσε να οδηγήσει τελικά σε ατύχημα SEVESO αναφέρθηκε ξεκάθαρα στην έκτακτη σύσκεψη στα Γραφεία της Πολιτικής Άμυνας στις 19 Ιουλίου 2011 επιβεβαιώνοντας τους φόβους και τις ανησυχίες της Πολιτικής Άμυνας για τους χειρισμούς της ΑΗΚ μετά την έκρηξη σε σχέση με θέματα ασφαλείας. Για παράδειγμα, για να επιδιορθωθεί η δεξαμενή η οποία αποθηκεύει μαζούτ θα έπρεπε να αδειάσει, ενέργεια ιδιαίτερα επικίνδυνη, καθώς θα έπρεπε να θερμανθεί το μαζούτ για να περάσει μέσα από σωλήνες. Από τη στιγμή που τα συστήματα πυρασφάλειας του Βασιλικού δεν λειτουργούσαν, μια τέτοια διαδικασία είναι πασιφανές ότι εγκυμονούσε κινδύνους για πυρκαγιά στις πετρελαιοδεξαμενές, για την αντιμετώπιση των οποίων χρειάστηκαν συντονισμένες ενέργειες τόσο από την Πυροσβεστική όσο και από το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας και την Πολιτική Άμυνα. Είναι

αξιοσημείωτο ότι σύμφωνα με τα πρακτικά της σύσκεψης αυτής, η ΑΗΚ, μέχρι και τις 19 Ιουλίου, λόγω των απαιτήσεων της Ασφαλιστικής Εταιρείας, δεν επέτρεπε την είσοδο στην Πυροσβεστική, ούτε καν για καταγραφή των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν. Είναι προφανές ότι το γεγονός ότι δεν είχαμε τελικά νέο συμβάν μέσα στο Σταθμό ήταν καθαρά θέμα τύχης.

Μια εισήγηση είναι να γίνουν τέτοιες τροποποιήσεις τόσο στην Έκθεση Ασφαλείας της ΑΗΚ για τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό στο Βασιλικό αλλά και σε όλες τις Εκθέσεις Ασφαλείας όλων των μονάδων SEVESO που να διασφαλίζουν ότι επεισόδιο SEVESO κηρύσσεται όχι μόνο όταν υπάρξει διαρροή επικίνδυνων ουσιών αλλά και όταν δημιουργηθούν τέτοιες συνθήκες που μπορεί εύλογα να οδηγήσουν σε μεγάλο ατύχημα. Είναι σημαντικό το προσωπικό σε όλες τις μονάδες που είναι υπεύθυνο να αποφασίζει για την κήρυξη επεισοδίου SEVESO να τύχει κατάλληλης και συνεχούς εκπαίδευσης.

Εναλλακτικά, για να αποφευχθεί παρόμοια σύγχυση στο μέλλον, θα μπορούσε να ληφθεί απόφαση σε ανώτατο πολιτικό και διοικητικό επίπεδο ότι θα κηρύσσεται αυτόματα συμβάν SEVESO, κάθε φορά που υπάρχει κάποιο πρόβλημα σε μια εγκατάσταση με επικίνδυνα υλικά, ούτως ώστε να συγκροτούνται οι ομάδες από τις διάφορες υπηρεσίες για να αξιολογούν τον κίνδυνο. Αυτή η προσέγγιση διασφαλίζει ότι κάθε φορά όλες οι αρμόδιες υπηρεσίες θα υποχρεούνται να παρουσιαστούν και να συνδράμουν στην αντιμετώπιση του κινδύνου με συντονισμό. Αυτό που προέχει είναι η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων, μόλις λάβει χώρα κάποιο σοβαρό συμβάν, για να αντιμετωπίζεται επαρκώς η δημιουργηθείσα κατάσταση και να προλαμβάνονται δυσμενείς εξελίξεις στο μέλλον.

Σημειώνεται επίσης η ύπαρξη της «Οδηγίας 2008/114/ΕΚ του Συμβουλίου της 8^{ης} Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τον προσδιορισμό και των χαρακτηρισμό των ευρωπαϊκών υποδομών ζωτικής σημασίας, και σχετικά με την αξιολόγηση της ανάγκης βελτίωσης της προστασίας τους», για την εφαρμογή της οποίας έχει ετοιμαστεί νομοσχέδιο από την Πολιτική Άμυνα και θα κατατεθεί σύντομα στη Βουλή. Το νομικό πλαίσιο αυτό θα λειτουργεί συμπληρωματικά προς την

Οδηγία SEVESO και αφορά την προστασία κρίσιμων υποδομών από τις οποίες εξαρτάται η λειτουργία του κράτους, όπως ηλεκτροπαραγωγοί σταθμοί. Η Οδηγία αυτή υποχρεώνει τα κράτη μέλη να εκπονούν Σχέδια Ασφαλείας για όσες υποδομές χαρακτηρίζονται ως ευρωπαϊκές υποδομές ζωτικής σημασίας (θα πρέπει η διακοπή της λειτουργία τους να έχει σημαντικό αντίκτυπο σε δυο τουλάχιστον κράτη μέλη). Θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη, σύμφωνα με το πνεύμα αυτής της Οδηγίας, η εκπόνηση Σχεδίων Ασφαλείας για όλες τις υποδομές ζωτικής σημασίας της Κυπριακής Δημοκρατίας έστω και αν δεν επηρεάζουν άλλα κράτη μέλη. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερη αντιμετώπιση ή ακόμα και την αποφυγή παρόμοιου είδους καταστροφής στο μέλλον.

Ευρύτερα θέματα χωροταξικής πολιτικής, κυρίως όσον αφορούν την περιοχή Λάρνακας και ειδικότερα το χώρο στην περιοχή Ζύγι και Μαρί (όπου υπάρχει σοβαρή συγκέντρωση εγκαταστάσεων SEVESO και ενδεχομένων άλλων επηρεαζόμενων εγκαταστάσεων), είναι εκτός της αρμοδιότητας μου, αλλά πιστεύω ότι η όλη δημιουργηθείσα κατάσταση θα πρέπει να απασχολήσει τους αρμοδίους για τη λήψη εκείνων των μέτρων που είναι δυνατά.

10. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Σύμφωνα με την παράγραφο (ι) του Διατάγματος του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερομηνίας 20 Ιουλίου 2011, με το οποίο διορίστηκα, εμπίπτει στους όρους εντολής μου η υποβολή **«εισηγήσεων για τον τρόπο βελτίωσης της κατάστασης, προς αποφυγή παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον».**

Μέσα από τη μελέτη του μαρτυρικού υλικού, το οποίο είχα ενώπιον μου, και τη διεξοδική ανάλυση του συνόλου των ενεργειών, παραλείψεων, γεγονότων, συνθηκών ή το συνδυασμό τους, που οδήγησαν στην έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου 2011, έχω καταλήξει στις ακόλουθες εισηγήσεις η υλοποίηση των οποίων ελπίζω ότι θα συνδράμει στην αποφυγή παρόμοιων φαινομένων. Προβαίνω επίσης σε ορισμένες συναφείς παρατηρήσεις και εισηγήσεις που έχουν προκύψει από τον ευρύτερο προβληματισμό μου για τα διάφορα θέματα που έχουν εγερθεί:

1. Έχει διαπιστωθεί σοβαρή στρέβλωση στον τομέα της Άμυνας, και ιδιαίτερα στη σχέση μεταξύ του ΓΕΕΦ και του Επιτελικού Γραφείου του Υπουργού Άμυνας. Εισηγούμαι το όλο θέμα να μελετηθεί σοβαρά από τους αρμοδίους, συμπεριλαμβανομένου του ενδεχόμενου κατάργησης του Επιτελικού Γραφείου του Υπουργού Άμυνας.
2. Έχει παρατηρηθεί, κατά την περίοδο 2009 – 2011, σοβαρή δυσλειτουργία στη σχέση μεταξύ του Υπουργείου Εξωτερικών και του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας. Σε μεγάλο βαθμό, η δυσλειτουργία αυτή ενδεχόμενα να οφείλεται σε διαπροσωπικές σχέσεις. Θα πρέπει όμως να μελετηθεί εκ νέου η χρησιμότητα και οι στόχοι που εξυπηρετεί το Διπλωματικό Γραφείο του Προέδρου της Δημοκρατίας, και να ληφθούν εκείνες οι αποφάσεις που να επιτρέπουν την ομαλή λειτουργία των κρατικών υπηρεσιών στον τομέα των εξωτερικών και διπλωματικών σχέσεων.

3. Ουδέποτε θα πρέπει να χρησιμοποιούνται στρατόπεδα της Εθνικής Φρουράς για οποιοδήποτε λόγο που δεν αποκλειστικά στρατιωτικός (και που συνδέεται με τη λειτουργία της Εθνικής Φρουράς).
4. Θα πρέπει να μετακληθούν ξένοι εμπειρογνώμονες για μελέτη και έλεγχο των πυρομαχικών και εκρηκτικών της Εθνικής Φρουράς και του τρόπου αποθήκευσης των. Οι σχετικές διαδικασίες θα πρέπει να αναθεωρηθούν και να υπόκεινται σε συνεχή έλεγχο. Ο νέος Υπουργός Άμυνας και η Επιτροπή Άμυνας της Βουλής έχουν δραστηριοποιηθεί στο χώρο αυτό με θετικά αποτελέσματα, αλλά θα πρέπει το όλο σύστημα να αναθεωρηθεί εξ' υπαρχής.
5. Θα πρέπει να αναθεωρηθεί και να επανεξετασθεί το σύστημα ανταπόκρισης σε σοβαρές κρίσεις εκ μέρους του κράτους και των διαφόρων αρχών του. Το θέμα αυτό αποτελεί αντικείμενο χωριστού κεφαλαίου. Ειδικά όμως, θα πρέπει να εξετασθεί το θέμα των εγκαταστάσεων SEVESO και πως και πότε κηρύσσεται ένα συμβάν SEVESO. Γενικά όμως, μόλις επισυμβεί κάποιο σοβαρό συμβάν σε σχέση με ή πλησίον ή που μπορεί να επηρεάσει εγκατάσταση SEVESO, θα πρέπει αυτόματα να ενεργοποιούνται οι διαδικασίες SEVESO ή παραπλήσιες διαδικασίες για την επίτευξη άμεσου συντονισμού μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων κρατικών υπηρεσιών. Επίσης, θα πρέπει να εκπονηθούν ειδικά σχέδια δράσης για προστασία των κρίσιμων οικοδομών, κατασκευών και εγκαταστάσεων από τις οποίες εξαρτάται η λειτουργία του Κράτους, όπως ηλεκτροπαραγωγοί σταθμοί, το κέντρο εναέριας κυκλοφορίας, το κέντρο ελέγχου του τηλεπικοινωνιακού δικτύου, τα αεροδρόμια, κ.ά.
6. Σε πολλούς χώρους της δημόσιας υπηρεσίας, και ιδιαίτερα στο στράτευμα, υπάρχει όχι μόνο αυστηρή ιεραρχία αλλά και απροθυμία και μάλιστα άρνηση να προβεί κάποιος σε οποιοδήποτε διάβημα ή ενέργεια εκτός διαδικασιών και εκτός ιεραρχικών παραμέτρων. Είναι αντιληπτή η πολύ μεγάλη σημασία της ιεραρχίας, ιδιαίτερα σε σώματα όπως ο στρατός και η αστυνομία. Ταυτόχρονα όμως, κάποτε

δημιουργούνται συνθήκες που επιβάλλουν την αποκάλυψη γεγονότων και συμβάντων όταν αυτό απαιτείται από σαφές δημόσιο συμφέρον, έστω και εάν κάποια τέτοια ενέργεια θεωρείται παράτυπη με βάση τα κριτήρια του συγκεκριμένου οργανισμού. Σε διάφορες χώρες του εξωτερικού, έχει αναγνωρισθεί ο θεσμός του «whistleblowing», δηλαδή της έννομης αποκάλυψης όταν ο Νόμος προστατεύει άτομο που προβαίνει «στην έννομη αποκάλυψη» σοβαρού συμβάντος, όπως το καθορίζει σχετικός Νόμος. Για παράδειγμα, μεταξύ άλλων, νόμος της πολιτείας θα πρέπει να προστατεύει την έννομη αποκάλυψη (εκτός ιεραρχίας, εκεί που απαιτείται) σε περιπτώσεις διάπραξης ποινικού αδικήματος, κακοδιαχείρισης και απάτης σε βάρος του δημοσίου, και εκεί όπου απειλείται συμβάν όπως αυτό που έλαβε χώρα στη Ναυτική Βάση στο Μαρί, όπου υπήρχε παρατεταμένη κρατική ολιγωρία και αμέλεια. Εισηγούμαι το όλο θέμα να απασχολήσει την Κυβέρνηση και τη Βουλή, διότι κρίνω ότι κάποια τέτοια νομοθεσία είναι απαραίτητη (νοούμενο πάντα ότι υπάρχουν οι ενδεδειγμένες ασφαλιστικές δικλείδες).

7. Θα πρέπει να δημιουργηθεί μια Ανεξάρτητη Αρχή Κατά της Διαφθοράς (Independent Commission against Corruption) η οποία θα έχει ως στόχο την άμεση διερεύνηση καταγγελιών οι οποίες θα κατατίθενται κοντά της από πολίτες, δημόσιους λειτουργούς ή άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα και που αφορούν σοβαρές περιπτώσεις διαφθοράς (ή και άλλα σοβαρά συμβάντα κακοδιαχείρισης). Παράλληλα, η Αρχή αυτή θα μπορεί να ασκήσει αυτεπάγγελτη έρευνα εναντίον οποιουδήποτε όταν και εφόσον αυτό κρίνεται σκόπιμο. Θα διορίζεται από το Γενικό Εισαγγελέα, θα είναι ανεξάρτητη και θα αποτελείται από εξειδικευμένες ομάδες αδιάφθωρων ερευνητών που θα απαρτίζονται από ανακριτές, νομικούς, λογιστές και κάποιο με εξειδίκευση στη συλλογή πληροφοριών. Θα πρέπει δηλαδή να ενδυναμωθούν οι ανεξάρτητοι έλεγχοι και ασφαλιστικές δικλείδες στο πλαίσιο του κράτους. Η οποιαδήποτε προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση θα

πρέπει να γίνει σε διαβούλευση με το Γενικό Εισαγγελέα και τη Γενική Ελεγκτή της Δημοκρατίας.

8. Η Προεδρία της Δημοκρατίας και το Υπουργικό Συμβούλιο θα πρέπει να έχουν αποτελεσματικούς μηχανισμούς και διαδικασίες παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας της εφαρμογής αποφάσεων τους καθώς και εν εξελίξει σημαντικών θεμάτων. Μια άποψη θα ήταν η δημιουργία ειδικής επιτελικής ομάδας στο Προεδρικό, η οποία να ασχολείται όχι μόνο με θέματα εφαρμογής και παρακολούθησης αποφάσεων αλλά και που θα έχει την ευθύνη συντονισμού εμπλεκόμενων Υπουργείων και υπηρεσιών στην περίπτωση κάποιου προβλήματος στο οποίο εμπλέκονται διάφορες αρμοδιότητες. Για να είναι αποτελεσματική αυτή η εισήγηση θα πρέπει ο υπεύθυνος κρατικός φορέας για την υλοποίηση κάποιας απόφασης να υποβάλλει έκθεση στην εν λόγω ομάδα στο Προεδρικό. Επιπλέον, η ομάδα αυτή θα πρέπει να ενημερώνεται σε περίπτωση που παρουσιάζονται κωλύματα τα οποία καθυστερούν το χειρισμό ενός θέματος ούτως ώστε να λαμβάνονται άμεσα διορθωτικά μέτρα. Σε τακτά χρονικά διαστήματα η εν λόγω ομάδα θα πρέπει να υποβάλλει εκθέσεις στο Υπουργικό Συμβούλιο ούτως ώστε να ενημερώνεται για την πρόοδο της υλοποίησης των αποφάσεων του και τον χειρισμό άλλων θεμάτων
9. Όταν γίνονται συσκέψεις μεταξύ Υπουργών ή άλλων αξιωματούχων, θα πρέπει άμεσα να κυκλοφορούν πρακτικά στα οποία να καταγράφεται όχι μόνο το τι συζητήθηκε αλλά και οι αποφάσεις που έχουν ληφθεί και οι ενέργειες που θα πρέπει να γίνουν (με χρονοδιαγράμματα και συγκεκριμένη ανάληψη αρμοδιοτήτων).
10. Οι δεύτεροι τη τάξει στα σώματα ασφαλείας της Δημοκρατίας θα πρέπει να είναι πλήρως ενήμεροι και να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης, προώθησης και υλοποίησης αποφάσεων, ούτως ώστε να μπορούν να αναπληρώσουν με επάρκεια τους επικεφαλές των σωμάτων όταν αυτοί για οποιοδήποτε λόγο δεν μπορούν να ασκήσουν τα καθήκοντα τους.

11. Θα πρέπει να αναθεωρηθεί η οικονομική πολιτική του κράτους σε σχέση με την άμυνα της Κυπριακής Δημοκρατίας, με τη διάθεση στο στρατό όλων των αναγκαίων πόρων για την επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής ασφάλειας του προσωπικού. Ουδέποτε θα πρέπει να τίθεται θέμα οικονομικής περισυλλογής όταν πρόκειται για την ασφάλεια του προσωπικού. Η διασφάλιση της ασφάλειας του προσωπικού της Εθνικής Φρουράς θα πρέπει να είναι το υπέρτατο μέλημα της πολιτείας.
12. Σε σχέση με τη δημόσια υπηρεσία (με την ευρύτερη έννοια), θα πρέπει να γίνουν βαθιές τομές και αλλαγές τόσο στη δομή όσο και στη νοοτροπία. Θα πρέπει να δημιουργηθούν και να εμπεδωθούν οι συνθήκες που θα ενθαρρύνουν την πρωτοβουλία, την προθυμία, τη συναίσθηση και ανάληψη ευθύνης καθώς και την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος, πέραν από κάθε άλλο προσωπικό ή κομματικό ή εξωγενές στοιχείο ή παράγοντα.
13. Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η αναθεώρηση των διαδικασιών και μηχανισμών της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας. Έχει τεθεί ενώπιον της Επιτροπής η Έκθεση Αγγλων Εμπειρογνομώνων. Εισηγούμαι το περιεχόμενο και εισηγήσεις της Έκθεσης αυτής να μελετηθούν κατεπειγόντως, ιδιαίτερα όσο αφορά την αντιμετώπιση σοβαρών συμβάντων.
14. Περαιτέρω σκέψεις και απόψεις περιέχονται σε άλλα κεφάλαια του παρόντος Πορίσματος.

11. ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η Κύπρος, ως Κράτος, έχει να επιδείξει μεγάλα επιτεύγματα. Αναφέρω ιδιαίτερα την καταπληκτική ανάκαμψη ανθρώπων, οικονομίας και κοινωνίας μετά το 1974 καθώς και την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, παρά τα πολιτικά της προβλήματα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι Κύπριοι έχουν ψηλό μορφωτικό επίπεδο και χαρακτηρίζονται από εργατικότητα, φιλοτιμία και ευστροφία. Όταν αποφασίσουν να προσφέρουν στην πατρίδα και στο δημόσιο, συνήθως οι προσπάθειες τους αποδεικνύονται επιτυχείς.

Το πολιτειακό σύστημα της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει, δομικά και θεσμικά, αποδειχθεί ιδιαίτερα ανθεκτικό, παρά την ανώμαλη κατάσταση που επικρατεί από το 1963. Ως γνωστό, από τότε, το Σύνταγμα δεν λειτουργεί όπως είναι διατυπωμένο και τα πλείστα όσα πολιτειακά όργανα και αρχές δεν λειτουργούν όπως είχαν σχεδιασθεί και διαμορφωθεί το 1960. Υπάρχουν και σοβαροί λόγοι για τους οποίους δεν είναι εύκολο να αναθεωρηθεί και να τροποποιηθεί το Σύνταγμα. Παρά ταύτα, το πολιτειακό σύστημα της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει εξυπηρετήσει καλά τον τόπο, βασιζόμενο σε πέντε πυλώνες.

- (i) Ισχυρό προεδρικό σύστημα, που απαιτείται για την εύρυθμη λειτουργία του Κράτους,
- (ii) Την αρχή της διάκρισης των εξουσιών,
- (iii) Ανεξάρτητη και αξιόπιστη δικαστική εξουσία,
- (iv) Αντιπροσωπευτικό και δημοκρατικό κοινοβούλιο, που όχι μόνο διεκπεραιώνει νομοθετική εργασία αλλά και ασκεί κοινοβουλευτικό έλεγχο.
- (v) Ανεξάρτητους αξιωματούχους, πρώτιστα το Γενικό Εισαγγελέα και τη Γενική Ελεγκτή της Δημοκρατίας, που ασκούν ανεξάρτητο

λειτουργήμα, η ικανοποιητική διεκπεραίωση του οποίου κρίνεται απόλυτα αναγκαία για τη λειτουργία θεσμών και κράτους.

Παρά τη *θεσμική* αντοχή και επάρκεια του πολιτειακού συστήματος, σαν αποτέλεσμα του οποίου η Κυπριακή Δημοκρατία συνεχίζει να υφίσταται παρά τις ανωμαλίες του 1963 και τα γεγονότα του 1974 και μετά, έχουν παρατηρηθεί διαχρονικά, αλλά ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, σοβαρές *λειτουργικές* στρεβλώσεις, αγκυλώσεις, αδράνεια, ολιγωρία και αυξανόμενη απόσταση μεταξύ κυβέρνησης και δημόσιας εξουσίας, από τη μια, και κοινωνίας και πολιτών, από την άλλη. Υπάρχει η αίσθηση μεταξύ μεγάλου μέρους των πολιτών ότι η επίσημη Πολιτεία δεν ενδιαφέρεται για το κοινό καλό, ότι τα περισσότερα αξιώματα κατέχονται από άτομα όχι με βάση την αξία αλλά κομματικά κριτήρια, και ότι συνήθως η ολιγωρία, η αμέλεια και η ανεπάρκεια δεν συνεπάγονται τη σωστή απόδοση ευθυνών ή οποιαδήποτε κύρωση. Αντί ευθύνης – τόσο με τη μορφή ανάληψής όσο και απόδοσής της – υπάρχει στα μάτια του μεγάλου μέρους των πολιτών συγκάλυψη και ατιμωρησία.

Ειδικά προβλήματα (που πάντα υπήρχαν αλλά τώρα είναι ιδιαίτερα εμφανή, ιδιαίτερα στα μάτια των πολιτών) είναι ο λαϊκισμός, το «πελατειακό σύστημα» με βάση το οποίο η σχέση των πολιτικών δεν είναι με ελεύθερους πολίτες αλλά με εκλιπαρούντες «πελάτες» με τους οποίους γίνονται αθέμιτες συναλλαγές και δεσμεύσεις, η ισοπέδωση και η αναξιοκρατία σε πολλούς τομείς της δημόσιας υπηρεσίας όπου επικρατούν μικροπολιτικά, ευνοιοκρατικά και προσωποπαγή κριτήρια, οι τεράστιες καθυστερήσεις, η αναβλητικότητα και η αναποτελεσματικότητα στη λήψη αποφάσεων που αφορούν τον πολίτη, καθώς και η έλλειψη διαφάνειας σε πολλά θέματα. Από τη μια, ο πολίτης αισθάνεται ότι οι πλείστοι πολιτικοί εκπέμπουν ένα απλοποιημένο λόγο, και μάλιστα με στόμφο και σιγουριά, υποτιμώντας τη νοημοσύνη του, και από την άλλη, ο πολίτης βρίσκεται αντιμέτωπος με ένα κράτος το οποίο φαίνεται να λειτουργεί για την προστασία κατοχυρωμένων συμφερόντων και του οποίου πρώτιστος σκοπός είναι η διευκόλυνση της ζωής των πολιτικών και των κρατικών αξιωματούχων. Φυσικά, δεν δικαιολογείται ισοπεδωτική κριτική. Υπάρχουν σοβαροί πολιτικοί και εξαιρετοι

δημόσιοι λειτουργοί. Διερωτάται όμως κάποιος αν αυτός πλέον είναι ο κανόνας ή η εξαίρεση.

Δεν χρειάζεται να είναι κάποιος κοινωνιολόγος ή μελετητής με ιδιαίτερη ειδικευση για να διαπιστώσει ότι στην Κύπρο, τα τελευταία χρόνια, έχει προκύψει ένας φαύλος κύκλος που δημιουργεί αισθήματα όχι μόνο δυσφορίας αλλά και αγωνίας και απελπισίας στους πολίτες. Ο φαύλος αυτός κύκλος συνίσταται, σε μεγάλο βαθμό, στην αδιαφορία των εκάστοτε κρατούντων και σε κακοδιοίκηση, σε πολιτική ανευθυνότητα, στο ακατάπαυστο και εκνευριστικό φαινόμενο των συνεχών δηλώσεων, μονόπλευρων αντιλήψεων και απλουστευμένων πολιτικών αντιμετώπισεων και φωνασκιών κυρίως των πολιτικών και κομματικών παραγόντων επί κάθε θέματος, σε αυξανόμενη απόσταση μεταξύ λόγων και έργων, στη σχεδόν αγεφύρωτη πλέον απόσταση μεταξύ λόγων και δηλώσεων αφενός και της κοινής λογικής και πραγματικότητας αφετέρου, σε μειωμένη αντίληψη του καθήκοντος και επιλεκτική τήρηση της ηθικής και της νομιμότητας, σε συνεχή και ακατάπαυστη ενασχόληση των πλείστων παραγόντων του πολιτικού συστήματος με επικοινωνιακά τεχνάσματα, και στην επικέντρωση σχεδόν όλων όχι στην ουσία αλλά σε τακτικούς ελιγμούς που θα διατηρήσουν αλώβητα προνόμια και ωφελήματα.

Χωρίς να υποτιμώ τους κινδύνους απλοποίησης, τρία κεντρικά στοιχεία που θα πρέπει να προβληματίσουν είναι τα ακόλουθα:

- (i) Κέντρο αναφοράς του όλου πολιτειακού συστήματος δεν είναι πλέον ο ελεύθερος και ανεξάρτητα σκεπτόμενος πολίτης, αλλά τα πολιτικά κόμματα. Δεν μπορεί φυσικά να αμφισβητηθεί η κεντρική σημασία των κομμάτων στην εξέλιξη και εμπέδωση της δημοκρατίας, αλλά τα τελευταία χρόνια τα κόμματα έχουν μονοπωλήσει τόσο την εξουσία όσο και το δημόσιο διάλογο (public discourse). Υπάρχει διάχυτη η άποψη ότι κομματικά κριτήρια διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο στην κατάληψη δημοσίων αξιωμάτων και στη διαχείριση κρατικών επιχειρήσεων και υπηρεσιών (όπως νομικών προσώπων δημοσίου

δικαίου) όπου θα έπρεπε να αποδίδεται ιδιαίτερη εάν όχι αποκλειστική σημασία σε ανεξαρτησία σκέψης και σε εμπειρογνωμοσύνη, αντί σε κομματικές ή πολιτειακές σχέσεις. Σαν αποτέλεσμα, το όλο σύστημα φαίνεται «κλειστό» και υπάρχει διάχυτη η εντύπωση μεταξύ πολλών πολιτών ότι πρόσβαση σε αυτό εξασφαλίζεται με κριτήρια τα οποία δεν έχουν ιδιαίτερη σχέση με αξιοκρατία και ικανότητα. Επί πλέον, σε πολλές περιπτώσεις και στο πλαίσιο λήψης απόφασης επί πολλών θεμάτων (σημαντικών και μη) προσμετρά δυσανάλογα το συνεπαγόμενο πολιτικό και κομματικό κόστος, αντί του δημοσίου συμφέροντος. Καταλυτικό ρόλο διαδραματίζει και η έλλειψη διαφάνειας στη λήψη πολλών αποφάσεων, αφού ο πολίτης συνήθως δεν έχει πραγματική πρόσβαση στις πληροφορίες ή τα στοιχεία που οδήγησαν σε κάποιο συγκεκριμένο χειρισμό ή απόφαση. Σοβαρή ευθύνη σίγουρα έχουν και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα οποία συνήθως επικεντρώνονται στις δηλώσεις κομματικών και πολιτικών αξιωματούχων, αποκλείοντας τον πολίτη από ουσιαστική συμμετοχή στο πολιτικό και κοινωνικό διάλογο. Συμπερασματικά, η κηδεμονία των πολιτικών κομμάτων φαίνεται να έχει οδηγήσει στην αποδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών και του ελεύθερου πολίτη.

- (ii) Ο μέσος πολίτης θεωρεί ότι η ευρύτερη δημόσια υπηρεσία δεν εξυπηρετεί πλέον ούτε τον ίδιο ούτε τους πολίτες γενικότερα, τουλάχιστο όπως θα έπρεπε. Χωρίς αμφιβολία, η δημόσια υπηρεσία παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες. Πολλοί δημόσιοι λειτουργοί (σίγουρα όχι όλοι) δεν φαίνονται διατεθειμένοι να επιδείξουν είτε πρωτοβουλία είτε αίσθημα ευθύνης. Χωρίς να υποτιμάται η προσφορά πολλών έντιμων και αφοσιωμένων δημόσιων λειτουργών, πολλοί παραμένουν προσκολλημένοι στα στεγανά των σχεδίων υπηρεσίας τους, αρνούμενοι να εξυπηρετήσουν το ευρύτερο δημόσιο συμφέρον. Υπάρχει σε πολλούς χώρους του ευρύτερου δημόσιου τομέα όχι μόνο ευθυνοφοβία αλλά και έκδηλη ολιγωρία και ανεπάρκεια. Αυτή τουλάχιστο είναι η εντύπωση του μέσου πολίτη, το αισθητήριο του οποίου δεν είναι συνήθως λανθασμένο.

- (iii) Ως συνέπεια των πιο πάνω, το ίδιο το κράτος αντιμετωπίζεται από το μέσο πολίτη με επιφύλαξη, εάν όχι εχθρικά. Η άποψη των πολιτών είναι ότι πολλές φορές το κράτος όχι μόνο δεν επιλύει προβλήματα, αλλά και τα δημιουργεί. Το κράτος φαίνεται να έχει αλωθεί από τα κόμματα και από άλλα οργανωμένα συμφέροντα, και να έχει μετατραπεί σε όμηρο των κομματικών και άλλων συμφερόντων.

Σαν αποτέλεσμα των πιο πάνω και άλλων πολλών συναφών αιτίων, έχει δημιουργηθεί ένα κλίμα δυσπιστίας και κυνισμού μεταξύ των πολιτών. Ήταν θέμα χρόνου η πολιτική απάθεια και η μοιρολατρική αποδοχή της κατάστασης να μετατραπούν σε ξέσπασμα οργής και αγανάκτησης.

Είναι καιρός να γίνει κατανοητό ότι στο δημοκρατικό πολίτευμα αυτοί που έχουν δικαίωμα να κρίνουν και να ελέγχουν είναι οι πολίτες και όχι οι κυβερνώντες και ότι το σύγχρονο κράτος υπάρχει και λειτουργεί για να διασφαλίζει τα δικαιώματα των πολιτών και το κοινό καλό, και όχι τα προνόμια και αξιώματα των πολιτικών και των διαφόρων κρατικών αξιωματούχων. Μεταξύ πλείστων πολιτών, υπάρχει η άποψη ότι αυτά τα βασικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης δημοκρατίας και του κράτους δικαίου έχουν εκλείψει και ότι οι πολίτες από αφέντες έχουν μετατραπεί σε υπηρέτες. Εάν η κατάσταση δεν αλλάξει, θα υπάρξει αυξανόμενη κοινωνική δυσφορία και επικίνδυνη πολιτική αστάθεια.

Ουδέν πολιτικό σύστημα επιβιώνει αν δεν έχει την αποδοχή (ή τουλάχιστο την ανοχή) της κοινωνίας και των πολιτών. Σαν αποτέλεσμα της αναποτελεσματικότητας των δομών και μηχανισμών του, και της έλλειψης διαφάνειας και της μη ανάληψης ευθύνης από τους αρμόδιους πολιτικούς και κρατικούς αξιωματούχους, όχι μόνο το πολιτικό σύστημα αλλά και το ίδιο το κράτος θα περιπέσουν σε ανυποληψία. Η μη ανάληψη ευθύνης από τους αξιωματούχους μπορεί να οδηγήσει και σε κάτι άλλο – όχι μόνο στην κοινωνική αδιαφορία των πολιτών αλλά και στη συμμετοχή τους στην απαράδεκτη κουλτούρα που έχει επικρατήσει. Απλά, εκεί που οι κρατούντες δεν αναλαμβάνουν ευθύνη και συνεχίζουν να λειτουργούν ανενόχλητοι όπως

και προηγουμένως, οι ίδιοι οι πολίτες αναγκάζονται να προσαρμοστούν με την υφισταμένη τάξη πραγμάτων, κλείνοντας τα μάτια στα όσα απαράδεκτα συμβαίνουν και κάνοντας το παν για να εξασφαλίζουν την εύνοια της εξουσίας. Με τον τρόπο αυτό, οι πολίτες όχι μόνο δεν συμπεριφέρονται ως ελεύθεροι άνθρωποι στο πλαίσιο ενός δημοκρατικού πολιτεύματος αλλά καθίστανται συνυπεύθυνοι στην εμπέδωση και διαιώνιση ενός φαύλου συστήματος. Δεν είναι μόνο οι κρατούντες που έχουν ευθύνη. Ευθύνη έχουν και οι πολίτες να ελέγξουν την εκάστοτε εξουσία ανεξάρτητα από το προσωπικό τους συμφέρον.

Το παράδειγμα φυσικά θα πρέπει να το δίδουν οι εκάστοτε κυβερνώντες. Είναι αυτοί που οφείλουν να αναλαμβάνουν, όχι τυπικά αλλά ουσιαστικά, τις ευθύνες, θεσμικές και προσωπικές, που τους αναλογούν. Η μη ανάληψη ευθύνης από τους κυβερνώντες δημιουργεί ένα φαύλο κύκλο κακοδιαχείρισης, μειωμένης αντίληψης της έννοιας του καθήκοντος, πολιτικής ανευθυνότητας και αναιμικής συμμετοχής στα κοινά. Εκεί που η ηθική της ευθύνης δεν αποτελεί πλέον το βασικό κύτταρο του πολιτεύματος, οι πολίτες με τον καιρό καθλώνονται σε μια μοιρολατρική αποδοχή των τετελεσμένων και μετατρέπονται από πρωταγωνιστές σε παθητικούς θεατές. Αντίθετα, είναι εξαιρετικά σημαντικό όχι μόνο οι κυβερνώντες να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τις πράξεις και παραλείψεις τους – καθώς και για την ανεπάρκεια και αναποτελεσματικότητα του συστήματος αλλά και οι κυβερνώμενοι να αναμένουν και να τους επιβάλλουν, εάν χρειαστεί, την ανάληψη τέτοιας ευθύνης.

Οι ευθύνες για την απογοητευτική κατάσταση πραγμάτων που έχει δημιουργηθεί και είναι πλέον αντιληπτή από όλους είναι διαχρονικές και συσσωρευμένες. Η τραγωδία στη Ναυτική Βάση στο Μαρί αντικατοπτρίζει όχι μόνο κολοσσιαία ανεπάρκεια στη συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά και την αποτυχία του πολιτικού συστήματος εν γένει. Στην υπό εξέταση περίπτωση, ουδέν λειτούργησε. Ο Πρόεδρος και οι κύριοι Υπουργοί του επέδειξαν ολιγωρία, αναβλητικότητα, αδιαφορία και πλήρη αναποτελεσματικότητα στο χειρισμό ενός ιδιαίτερα σημαντικού θέματος. Ο κάθε ένας θεωρούσε τον άλλο

υπεύθυνο. Δεν υπήρχε οποιοσδήποτε συντονισμός μεταξύ των κυβερνητικών υπηρεσιών παρά τους υπαρκτούς κινδύνους για την ασφάλεια και τη ζωή αθώων πολιτών. Πολλοί δημόσιοι υπάλληλοι και στρατιωτικοί επέδειξαν προχειρότητα, ευθυνοφοβία, αποφυγή αυτονόητων ευθυνών και επίδειξη δειλίας έναντι των πολιτικών ηγετών. Υπήρξε πλήρης κατάρρευση του συστήματος (το οποίο φυσικά επανδρώνεται και καθοδηγείται από ανθρώπους, πολιτικούς αξιωματούχους και δημόσιους λειτουργούς). Θα ήταν πολύ αφελές να θεωρηθεί ότι η πρόσφατη τραγωδία είναι είτε μεμονωμένο είτε αναπάντεχο συμβάν. Αντίθετα, για να χρησιμοποιήσουμε μια Αγγλική έκφραση, εν όψει της κατάντιας του πολιτικού και πολιτειακού συστήματος, το Μαρί ήταν «an accident waiting to happen». Η τραγωδία στο Μαρί θα πρέπει τουλάχιστο να αποτελέσει την αφετηρία όχι μόνο για απόδοση ευθυνών αλλά και για ευρύτερο προβληματισμό, αυτοκριτική και αυτογνωσία.

Σε τελευταία όμως ανάλυση, θα πρέπει τα βαθιά ρήγματα που έχουν παρατηρηθεί στη γενικότερη λειτουργία του πολιτικού και πολιτειακού συστήματος να αντιμετωπισθούν όχι με ευχολόγια και κενές διαπιστώσεις, αλλά με σοβαρές μεταρρυθμίσεις και ανατροπές. Μεταξύ άλλων, θα πρέπει να προωθηθεί η διαφάνεια ως το κύριο όπλο του πολίτη, θα πρέπει «να ανοίξει» το σύστημα με περιορισμό της κυριαρχικής και κάποτε ασφυκτικής παρουσίας και εμπλοκής των κομμάτων σε όλα τα επίπεδα, θα πρέπει να αναχαιτισθεί η αναξιοκρατία και η μονοπώληση των δημοσίων θέσεων από κομματικά και προσωπικά συμφέροντα, θα πρέπει η πολιτεία να αναγνωρίζει και να επιβραβεύει την ικανότητα, την ανεξαρτησία σκέψης και άποψης καθώς και την εμπειρογνωμοσύνη πέραν οποιασδήποτε κομματικής ή πελατειακής σχέσης, και θα πρέπει με κάθε θυσία να ενισχυθεί η κοινωνία και ο πολίτης όχι μόνο στην κατανομή δημοσίων αξιωμάτων αλλά και στη συμμετοχή στο δημόσιο διάλογο. Δεν θα είναι εύκολο να κατεδαφισθεί το πολιτειακό κράτος που κτίστηκε για τόσες δεκαετίες τώρα. Θα πρέπει όμως η προσπάθεια να αρχίσει, **τώρα**. Η ανάθεση σημαντικών θέσεων σε πολιτικούς φίλους, οι αναξιοκρατικοί διορισμοί και προαγωγές, η προώθηση στενών κομματικών σκοπιμοτήτων σε βάρος του ευρύτερου δημοσίου συμφέροντος, η μονοπώληση των μέσων μαζικής ενημέρωσης από τους συνήθεις υπόππους

(κομματικούς και πολιτικούς), είναι φαινόμενα που δεν είναι πλέον αποδεκτά και θα πρέπει να εκλείψουν. Η πολιτική εξουσία δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως λάφυρο αλλά ως μέσο ορθολογιστικής αντιμετώπισης προβλημάτων και προσφοράς στα κοινά. Για δημόσιους οργανισμούς και για ανεξάρτητες κρατικές αρχές, θα πρέπει να επιλέγονται οι κατάλληλοι και όχι πρόσωπα των οποίων το μόνο προσόν είναι η κομματική ταυτότητα. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τόσο σημαντικά στο σύγχρονο δημοκρατικό κράτος, θα πρέπει να φιλοξενούν, πέραν των εκπροσώπων των κομμάτων και των πολιτικών ομάδων, ανεξάρτητες και αξιόπιστες φωνές. Χωρίς ποτέ να υποτιμούνται τα κόμματα και οι οργανωμένες μονάδες, η κοινωνία των πολιτών δεν πρέπει να περιορίζεται σε κομματικά στεγανά. Με κάθε τρόπο, θα πρέπει να ενισχυθεί η παρουσία και η υπόσταση του ανεξάρτητου και ελεύθερου πολίτη.

Η παρούσα Έκθεση έχει φυσικά ως αντικείμενο τα γεγονότα στο Μαρί καθώς και τις ευθύνες που προκύπτουν από αυτά, αλλά θεωρώ ότι τα πιο πάνω σχόλια έπρεπε να γίνουν και να μελετηθούν.

12. ΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ, ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΝ, ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Αυτό είναι το κατάλληλο σημείο για μια πολύ περιληπτική παράθεση των βασικών γεγονότων, διαπιστώσεων και ευρημάτων, που κατά την άποψη μου προκύπτουν τόσο από τη λεπτομερή καταγραφή των γεγονότων όσο και από τις πιο εξειδικευμένες αξιολογήσεις διαφόρων πτυχών του θέματος. Η παρούσα σύνοψη κρίνεται χρήσιμη για τις απόψεις, κρίσεις και συμπεράσματα που θα ακολουθήσουν.

1. Η έκρηξη/καταστροφή δεν προκλήθηκε από δολιοφθορά, αλλά από αυτοανάφλεξη που με τη σειρά της οφείλεται στον τρόπο φύλαξης του φορτίου, και ιδιαίτερα στο ότι τα εμπορευματοκιβώτια είχαν αφεθεί εκτεθειμένα σε υπαίθρια στοιβάδα χωρίς καμιά προφύλαξη, για σημαντική χρονική περίοδο.
2. Ο τρόπος φύλαξης των εμπορευματοκιβωτίων, που περιείχαν εκρηκτικά/πυρομαχικά/πυρίτιδα και άλλα συναφή αντικείμενα, ήταν αντίθετος προς κάθε κανόνα φύλαξης πυρομαχικών και/ή εκρηκτικών. Ο τρόπος φύλαξης ήταν παντελώς ανεύθυνος.
3. Τα εμπορευματοκιβώτια και το περιεχόμενό τους είχαν απλώς τοποθετηθεί στη Ναυτική Βάση στο Μαρί. Ήταν εκτός κάθε συστήματος επιθεώρησης ή ελέγχου. Ουδέποτε τα περιεχόμενα τους υπεβλήθησαν σε χημικές αναλύσεις για να διαπιστωθεί η ακριβής σύνθεσή τους, ουδέποτε επιθεωρήθηκαν και ουδέποτε λήφθηκε οποιοδήποτε μέτρο ασφάλειας σε σχέση με τη συνεχιζόμενη παραμονή τους στη Ναυτική Βάση.
4. Φαίνεται ότι η αρχική τοποθέτηση των εμπορευματοκιβωτίων στη Ναυτική Βάση οφειλόταν στην εντύπωση ότι ο χώρος εκείνος ήταν ο πιο κατάλληλος για να αποτραπεί οποιαδήποτε δολιοφθορά και/ή κλοπή σε σχέση με το φορτίο, πρώτιστα από τη θάλασσα. Ουδέποτε λήφθηκε υπόψη είτε η γειννίαση με τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ είτε το

ότι ο χώρος και ο τρόπος τοποθέτησης τους ενδεχόμενα παρουσίαζαν σοβαρό κίνδυνο για το προσωπικό της Ναυτικής Βάσης ή για τα πρόσωπα που φρουρούσαν το φορτίο.

5. Η απόφαση για κατακράτηση, εκφόρτωση και αποθήκευση του φορτίου στην Κύπρο λήφθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Η διατήρηση του φορτίου στην Κύπρο πέρα από μια μεταβατική/προσωρινή περίοδο οφείλεται σε απόφαση/αποφάσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η απόφαση για τοποθέτηση του φορτίου στη Ναυτική Βάση λήφθηκε ή τουλάχιστον εγκρίθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, μετά από εισήγηση του Υπουργού Άμυνας ο οποίος ενήργησε με βάση τη σύσταση των προσώπων που είχαν επιθεωρήσει τρία στρατόπεδα (προτού να καταλήξουν στη Ναυτική Βάση στο Μαρί). Έστω και εάν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν υπέγραψε έγγραφο με το οποίο να επιλέγεται το Μαρί, και έστω και εάν η υπηρεσιακή πρωτοβουλία για επιλογή του Μαρί ανήκει στο ΓΕΕΦ ή/και στον Υπουργό Άμυνας, η τελική απόφαση για εναπόθεση στη Ναυτική Βάση στο Μαρί αποδίδεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
6. Η κατάσχεση του φορτίου από την Κυπριακή Δημοκρατία έγινε σύμφωνα με τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Πολιτικά, κρίνεται ως ορθή απόφαση.
7. Ο χειρισμός του φορτίου μετά την εκφόρτωση και την κατάσχεση του συνιστά μια θλιβερή ιστορία ανικανότητας, ολιγωρίας, αμέλειας, παραγνώρισης σαφών και προβλεπτών κινδύνων, ανευθυνότητας. Το φορτίο αποτελούσε από την αρχή μια εν δυνάμει ωρολογιακή βόμβα που είχε τοποθετηθεί σε ένα από τα πιο ακατάλληλα σημεία της Κύπρου, εντός στρατοπέδου της Εθνικής Φρουράς και δίπλα από τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ στο Βασιλικό. Αυτά ήταν γνωστά ή θα έπρεπε να ήταν γνωστά όχι μόνο στους Υπουργούς Άμυνας και Εξωτερικών αλλά και στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
8. Η επικινδυνότητα του φορτίου ήταν επαρκώς γνωστή **από την αρχή** σε όλους τους εμπλεκόμενους, συμπεριλαμβανομένων των Υπουργών Άμυνας και Εξωτερικών και του Προέδρου της Δημοκρατίας (στην

τελευταία περίπτωση, τόσο μέσω των συνεργατών του όσο και από άμεση προσωπική εμπλοκή). Η σταδιακή αλλοίωση της πυρίτιδας και οι συναφείς με αυτή κίνδυνοι κατέστησαν γνωστοί (στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας) το αργότερο το Σεπτέμβριο του 2010. Από το Φεβρουάριο του 2011 το αργότερο, έπρεπε να είναι κατανοητό πλέον σε όλους ότι είχε αρχίσει η αντίστροφη μέτρηση και ότι θα λάμβανε χώρα συμβάν απροβλέπτων διαστάσεων, εκτός αν αποφασίζονταν και υλοποιούνταν χωρίς καθυστέρηση τα ενδεδειγμένα μέτρα (με τη βοήθεια ξένων εμπειρογνομόνων ή της Ομάδας Εμπειρογνομόνων της Επιτροπής Κυρώσεων των Ηνωμένων Εθνών, η οποία όχι μόνο δεν ενθαρρύνθηκε αλλά ουσιαστικά εμποδίστηκε από τον Υπουργό Εξωτερικών να επισκεφθεί την Κύπρο και να επιθεωρήσει το φορτίο).

9. Υπήρχαν προσφορές για βοήθεια και αρωγή από τρίτες χώρες καθώς και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Κυβέρνηση ουδόλως εκμεταλλεύτηκε αυτές τις προσφορές.
10. Το ΓΕΕΦ και το Υπουργείο Άμυνας εξέφρασαν ανησυχίες για την αυξανόμενη επικινδυνότητα του φορτίου. Ο Υπουργός Εξωτερικών, ενεργώντας στο πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής του κράτους, επικαλέστηκε κατ' επανάληψη «πολιτικούς λόγους» με σκοπό τη συνέχιση της υφισταμένης κατάστασης, κάτι που αναπόφευκτα ερμηνεύθηκε από το ΓΕΕΦ και το Υπουργείο Άμυνας ως εντολή/οδηγία για παραμονή του φορτίου εκεί όπου και όπως είχε τοποθετηθεί, δηλαδή στη Ναυτική Βάση στο Μαρί.
11. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έδωσε «διαβεβαιώσεις» στον Πρόεδρο Assad της Συρίας ότι το φορτίο θα παρέμενε στην Κύπρο, μέχρις ότου καταστεί εφικτή η επιστροφή του στη Συρία ή το Ιράν. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν είχε πρόθεση να στείλει το φορτίο πίσω στη Συρία ή το Ιράν, στόχευε όμως στην επίτευξη «πολιτικών ισορροπιών» μεταξύ των «εμπλεκόμενων χωρών και δυνάμεων», που σήμαινε την παραμονή του φορτίου στην Κύπρο χωρίς αυτό να εκποιείται ή/και να καταστρέφεται εκτός μετά την εξασφάλιση της συναίνεσης της Συρίας και του Ιράν. Η

πολιτική προσέγγιση του Προέδρου και της Κυβέρνησης στο όλο θέμα (δηλαδή η θέση ότι δεν έπρεπε «να δυσαρεστηθεί» η Συρία και το Ιράν, ιδιαίτερα η Συρία) συνέτεινε στην αδικαιολόγητα μακρά παραμονή του φορτίου στην Κύπρο.

12. Ο πολιτικός χειρισμός του όλου θέματος, συμπεριλαμβανομένων κατάσχεσης, εκφόρτωσης και τοποθέτησης στη Ναυτική Βάση στο Μαρί, ανήκει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τόσο λόγω της πραγματικής εμπλοκής του στο θέμα από την αρχή όσο και θεσμικά (υπό την έννοια ότι ο ίδιος έλαβε ή θεωρείται ότι έλαβε όλες τις βασικές αποφάσεις, εφόσον ουδεμία απόφαση λήφθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο).
13. Οι υπεύθυνοι αξιωματικοί της Ναυτικής Βάσης στο Μαρί ουδέποτε ενημερώθηκαν επαρκώς για το περιεχόμενο και την επικινδυνότητα του φορτίου. Σίγουρα, γνώριζαν ότι επρόκειτο για ένα ιδιαίζον φορτίο μεγάλης «εθνικής και πολιτικής σημασίας» το οποίο εξ ανάγκης είχε τοποθετηθεί στη Ναυτική Βάση. Δεν ανήκε ούτε στον εξοπλισμό ούτε στα πυρομαχικά της Βάσης. Δεν είχαν πρόσβαση στο περιεχόμενό του, αλλά τους ανατέθηκε μόνο η φρούρηση του. Δεν γνώριζαν πώς ακριβώς έπρεπε να αντιμετωπισθεί οποιοδήποτε πρόβλημα το οποίο ενδεχόμενα να παρουσιαζόταν στο φορτίο, όπως π.χ. ανάφλεξη ή έκρηξη αυτού.
14. Κατά τη σύσκεψη του Φεβρουαρίου του 2011 έπρεπε να ληφθούν πολύ σοβαρά οι ανησυχίες για ενδεχόμενη έκρηξη. Το αποτέλεσμα της οποιασδήποτε σύσκεψης έπρεπε να είναι σαφής οδηγία για καταστροφή του φορτίου, ενδεχομένως με τη βοήθεια ξένων εμπειρογνομώνων. Κάτι τέτοιο δεν έγινε, με αποτέλεσμα να παρατηρηθεί περαιτέρω καθυστέρηση πέντε μηνών.
15. Η επιστημονική ανάλυση και εξέταση του περιεχομένου των εμπορευματοκιβωτίων μπορούσε και έπρεπε να γίνει από το Κρατικό Χημείο της Κύπρου, που διαθέτει την αναγκαία εμπειρογνωμοσύνη.
16. Όταν διαπιστώθηκε η διόγκωση και η ανάφλεξη/έκρηξη ενός εμπορευματοκιβωτίου στις 4.7.2011 έπρεπε να δοθεί αμέσως εντολή για

εκκένωση της περιοχής (συμπεριλαμβανομένης της Ναυτικής Βάσης και του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού της ΑΗΚ). Επεκράτησε χάος και σύγχυση, με αποτέλεσμα το μοιραίο να μην αποφευχθεί.

17. Ιδιαίτερα ελλιπής ήταν η «ανταπόκριση» της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας. Η Υπηρεσία αυτή δεν έτυχε της κατάλληλης πληροφόρησης και αναγκαίας ενημέρωσης πριν την 6.7.2011. Μεσολάβησαν 4 ημέρες μεταξύ της επιτόπιας επιθεώρησης και της έκρηξης. Η Πυροσβεστική Υπηρεσία αμέλησε να λάβει τα αναγκαία μέτρα είτε για αντιμετώπιση κάποιου συμβάντος μέσω της εκπόνησης ειδικού σχεδίου δράσης είτε για να εφοδιάσει τα στελέχη της με την απαραίτητη πληροφόρηση για το πώς έπρεπε να αντιμετωπισθεί ενδεχόμενη ανάφλεξη και/ή πυρκαγιά και/ή έκρηξη των συγκεκριμένων εμπορευματοκιβωτίων.
18. Μεταξύ 4.7.2011 και 11.7.2011, υπήρχε επαρκής χρόνος για να γίνουν τα δέοντα, δηλαδή προσπάθεια για απομάκρυνση του διογκωμένου εμπορευματοκιβωτίου, εκκένωση της Ναυτικής Βάσης και εκκένωση και διακοπή της λειτουργίας του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού. Οι αρμόδιοι, σε όλα τα επίπεδα, παρέλειψαν να πράξουν το οφειλόμενο καθήκον τους.

13. ΚΑΤΑΛΗΞΗ – ΑΔΥΣΩΠΗΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το γενικό συμπέρασμα που προκύπτει από την έρευνα που διεξήγαγα είναι ότι η Κυπριακή Πολιτεία επέδειξε πολύ σοβαρή ανεπάρκεια, ολιγωρία, αμέλεια και ανευθυνότητα στο χειρισμό του όλου θέματος. Η διεκπεραίωση της αποστολής μου αποδείχθηκε κοπιώδης εν όψει του τεράστιου υλικού ενώπιόν μου και διότι, με βάση το Νόμο, έπρεπε να διεξαχθούν δημόσιες ακροάσεις, που δεν μπορούσαν να διευθετηθούν άμεσα αλλά μόνο μετά από προσεκτική μελέτη, εξέταση και διασταύρωση των διαφόρων εγγράφων και άλλων στοιχείων που εξασφάλισα. Σε τελευταία ανάλυση όμως το έργο μου ήταν απλό. **Τα βασικά γεγονότα μιλούν από μόνα τους, και είναι τα πιο κάτω:**

- (i) Αφίχθηκε στην Κύπρο εκ φύσεως επικίνδυνο φορτίο. Η άφιξη του στην Κύπρο τροχοδρομήθηκε από εξωτερικούς παράγοντες, αλλά και από το ότι η Κύπρος είναι μέλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εάν διάφοροι αρμόδιοι δεν γνώριζαν ακριβώς το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων, αυτό δεν έχει σημασία. Από τη στιγμή που το φορτίο αφίχθηκε στην Κύπρο, η Κυβέρνηση έπρεπε να μεριμνήσει για την ακριβή διακρίβωση τόσο του περιεχομένου του φορτίου όσο και της επικινδυνότητάς του. Αυτό, σε κάποιο βαθμό, έγινε. Αλλά, εν πάση περιπτώσει, η αναγκαία γνώση δεν μεταβιβάστηκε σε όλους τους εμπλεκόμενους ή σε αυτούς που ενδεχόμενα να επηρεάζονταν από αρνητικές εξελίξεις σε σχέση με το φορτίο. Η Κυβέρνηση, με την άφιξη του φορτίου στην Κύπρο, έπρεπε να μεριμνήσει ούτως ώστε τουλάχιστο τα κύρια εμπλεκόμενα και ενδεχόμενα επηρεαζόμενα πρόσωπα να έχουν πλήρη γνώση. **Κάτι τέτοιο δεν έγινε.**

- (ii) Με την άφιξη του στην Κύπρο, το φορτίο έπρεπε να τοποθετηθεί άμεσα στο ασφαλέστερο μέρος, π.χ. σε κατάλληλα διαμορφωμένες αποθήκες. Εάν κάτι τέτοιο δεν ήταν δυνατό να γίνει άμεσα, έπρεπε να γίνει το ενωρίτερο δυνατό και σίγουρα όχι αργότερα από την παρέλευση λίγων εβδομάδων. Αντί ασφαλούς φύλαξης, το φορτίο τοποθετήθηκε σε υπαίθρια στοιβάδα σε ένα ιδιαίτερα επικίνδυνο χώρο, εντός στρατοπέδου της Εθνικής Φρουράς και δίπλα από τον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό της ΑΗΚ. **Ουδείς ικανοποιητικός ή επαρκής λόγος έχει δοθεί γιατί το φορτίο να τοποθετηθεί ή να παραμείνει στο συγκεκριμένο χώρο και με το συγκεκριμένο τρόπο, με αποτέλεσμα να είναι πολύ πιθανό η οποιαδήποτε ανάφλεξη ή έκρηξη να συνεπάγεται πολύ σοβαρές επιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένων της απώλειας ανθρώπινων ζωών και τεράστιων υλικών καταστροφών. Η πραγματικότητα όμως παραμένει αδιαμφισβήτητη – το φορτίο που κατασχέθηκε διότι περιείχε πυρομαχικά και/ή εκρηκτικά τοποθετήθηκε σε στρατόπεδο της Εθνικής Φρουράς, σε συνθήκες πλήρους και προκλητικής ανασφάλειας για 2½ χρόνια. Το φορτίο δεν τοποθετήθηκε μόνο σε ακατάλληλο χώρο. Τοποθετήθηκε με ασύγγνωστη αμέλεια, και πλήρη αδιαφορία και ανευθυνότητα, σε ένα από τα πλέον επικίνδυνα σημεία της Κύπρου, εντός στρατοπέδου της Εθνικής Φρουράς και πολύ κοντά στον μεγαλύτερο Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ. Αυτό ήταν γνωστό (ή έπρεπε να είναι γνωστό), μεταξύ άλλων, στους Υπουργούς Άμυνας και Εξωτερικών καθώς και στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.**
- (iii) Σε παρόμοιες περιστάσεις, και ειδικά σε σχέση με προβλήματα όπως αυτό που παρουσιάστηκε, θα πρέπει να υπάρχει σαφήνεια και καθαρότητα όσο αφορά τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Θα πρέπει να υπάρχουν οι απαραίτητοι

μηχανισμοί και διαδικασίες, να είναι σαφές που βρίσκεται η σχετική αρμοδιότητα, και να μην υπάρχει αβεβαιότητα και ασάφεια όσον αφορά θέματα «ευθύνης χειρισμού». Ποίους σκοπούς εξυπηρετούσε η παραμονή του φορτίου στην Κύπρο; Υπήρχε οποιοσδήποτε λόγος το φορτίο να παραμείνει στη Ναυτική Βάση στο Μαρί, σε υπαίθρια στοιβάδα, για 2½ χρόνια; Από τη στιγμή που το φορτίο κατέστη περιουσιακό στοιχείο του κράτους και διεπιστώθη ότι ήταν άχρηστο για την Εθνική Φρουρά, και επίσης ότι η παραμονή του, εκεί και όπως ήταν, εγκυμονούσε σοβαρούς κινδύνους, υπήρχε λόγος να μην τροχοδρομείται η εκποίηση και/ή η καταστροφή και/ή η παράδοση του σε τρίτη χώρα/οργανισμό; Τα πολύ απλά αυτά ερωτήματα δεν φαίνεται να απασχόλησαν την Κυβέρνηση, όπως θα έπρεπε, και κατά συνέπεια, αναπόφευκτα, ουδέποτε απαντήθηκαν ή έτυχαν ικανοποιητικού χειρισμού. Το θέμα ουδέποτε συζητήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο, εκτός από την πρώτη ενημέρωση στις 11.2.2009. Δεν υπάρχουν πρακτικά σύσκεψης ή συνάντησης που να δείχνει επαρκή προβληματισμό εκ μέρους των αρμοδίων, ιδιαίτερα σε σχέση με τη συνεχιζόμενη παραμονή του φορτίου στην Κύπρο. Οι όποιες συσκέψεις έγιναν ήταν περιστασιακές και απεδείχθησαν αναποτελεσματικές. **Όταν δεν τίθενται τα σωστά ερωτήματα, δεν παρέχονται οι ορθές απαντήσεις. Ακόμα και όταν διαβλέπονταν οι κίνδυνοι, υπερίσχυαν ασαφείς και ατεκμηρίωτοι «πολιτικοί λόγοι» καθώς και «πολιτικές φοβίες», με αποτέλεσμα τη συνέχιση της απαράδεκτης κατάστασης πραγμάτων που έκδηλα εγκυμονούσε σοβαρότατους κινδύνους για την ασφάλεια αθώων ανθρώπων.**

- (iv) Το φορτίο παρέμεινε στην Κύπρο για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, 2½ περίπου ετών. Γιατί; Μία απάντηση ενδεχόμενα να περιέχεται στα πρακτικά της συνάντησης του Προέδρου Χριστόφια με τον Πρόεδρο Assad στις 31.8.2009, στη

Δαμασκό. Με βάση τα πρακτικά αυτά και τα όσα ο Πρόεδρος ανέφερε στον Assad, η βασική πολιτική του ιδίου και της Κυβέρνησης του ήταν το φορτίο να παραμείνει στην Κύπρο, μέχρι να δημιουργηθούν οι συνθήκες για να επιστραφεί στη Συρία ή το Ιράν. Ορισμένοι ισχυρίζονται ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε δώσει επίσημη διαβεβαίωση στο Σύριο Πρόεδρο, που αποκαλύπτει τις πραγματικές του προθέσεις. Άλλοι ισχυρίζονται ότι επρόκειτο όχι για επίσημη διαβεβαίωση αλλά για διπλωματικό ελιγμό. Επί του προκειμένου, όπως ήδη έχω αναφέρει, αποδέχομαι την εκδοχή του Προέδρου της Δημοκρατίας ότι δεν είχε ποτέ σκοπό να υλοποιήσει τη διαβεβαίωση του και να παραδώσει το φορτίο είτε στη Συρία είτε στο Ιράν. Ταυτόχρονα, όμως, όπως έχω υποδείξει, θεωρώ ότι, ανεξαρτήτως κινήτρων, κακώς δόθηκαν οι συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις και ότι κακώς «πολιτικοί λόγοι» (και συγκεκριμένα, η προσπάθεια διατήρησης «πολιτικών ισορροπιών» και εξασφάλισης συναίνεσης με τη Συρία και το Ιράν) έτυχαν επίκλησης από το Υπουργείο Εξωτερικών και την Προεδρία του Κράτους και ουσιαστικά υπερίσχυσαν, με αποτέλεσμα το φορτίο να παραμείνει στην Κύπρο, για σημαντικό χρονικό διάστημα.

Διαζευκτικά, πέραν της οποιασδήποτε πολιτικής προσέγγισης, φαίνεται ότι και οι δυνάμεις της ολιγαρχίας, αμέλειας και απραξίας διαδραμάτισαν σοβαρό ρόλο στη συνέχιση του απαράδεκτου status quo, δηλαδή στην παραμονή του φορτίου εκεί που ήταν και με τον έκδηλα επικίνδυνο τρόπο με τον οποίο είχε αρχικά «φυλαχθεί». Ανεξάρτητα όμως από την υιοθέτηση οποιασδήποτε πολιτικής σε σχέση με το θέμα και όποιοι και να ήταν οι λόγοι για τη συνέχιση της υφισταμένης κατάστασης, η αναντίλεκτη πραγματικότητα είναι ότι το φορτίο παρέμεινε στον ίδιο χώρο και στην ίδια κατάσταση maximum επικινδυνότητας. Γνώριζαν οι αρμόδιοι Υπουργοί και ο Πρόεδρος της

Δημοκρατίας ότι το φορτίο ετύγχανε υπαίθριας εναποθήκευσης εντός ενεργού στρατοπέδου της Εθνικής Φρουράς; Η απάντηση είναι καταφατική. Γνώριζαν για τη συνεχή και αυξανόμενη επικινδυνότητα του φορτίου, και πιο συγκεκριμένα ότι εν όψει του περιεχομένου του φορτίου, από τη μια, και της υπαίθριας εναποθήκευσης του, από την άλλη, η επικινδυνότητα του αυξανόταν με την πάροδο του χρόνου; Η απάντηση και πάλι δεν μπορεί παρά να είναι καταφατική. Τα έγγραφα, στοιχεία και μαρτυρίες ενώπιόν μου δεν επιδέχονται οποιασδήποτε αμφισβήτησης. **Αυτή η διαπίστωση, από μόνη της, συνιστά *res ipsa loquitur*, που συνεπάγεται αδυσώπητη θεσμική και προσωπική ευθύνη τόσο για τους Υπουργούς Άμυνας και Εξωτερικών όσο και για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.**

- (v) Γιατί δεν έγιναν προσπάθειες είτε το κράτος «να ξεφορτωθεί» τα εμπορευματοκιβώτια είτε να τα αποθηκεύσει με ασφάλεια; Το πρώτο σκέλος ενδεχόμενα να απαντάται από τις διαβεβαιώσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας στον Πρόεδρο Assad στη συνάντησή τους στη Δαμασκό στις 31.8.2009 και από τη γενικότερη πολιτική προσέγγιση της Κυβέρνησης (η οποία, αντί να θεωρήσει το θέμα **λήξαν** με την κατάσχεση του φορτίου στη βάση των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας και των Κοινών Θέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνέχισε την προσπάθεια εξεύρεσης συναινετικής λύσης με τη Συρία και το Ιράν). Επίσης, αυτός φαίνεται να είναι ο κύριος λόγος που η Κυπριακή Δημοκρατία δεν ζήτησε τη βοήθεια και αρωγή τρίτων χωρών και ιδιαίτερα των εταίρων της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά τις προτροπές της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων. Το δεύτερο σκέλος, αυτό της παράλειψης να ληφθεί οποιοδήποτε μέτρο για την ασφαλή φύλαξη του φορτίου εντός Κύπρου, δεν μπορεί να απαντηθεί με βάση οποιαδήποτε λογική ή έστω κάποια εύλογη πολιτική ή άλλη προσέγγιση. Η παραμονή του φορτίου, εκεί όπου ήταν και στην κατάσταση

που ήταν, με σαφέστατα αυξανόμενο κίνδυνο ανάφλεξης, έκρηξης και καταστροφής, πραγματικά βρίσκεται πέραν από κάθε λογική. Εδώ φαίνεται να επενέργησαν οι δυνάμεις της αδράνειας, αμέλειας, ολιγωρίας και απραξίας, που κατέληξαν στη μη λήψη οποιασδήποτε απόφασης. Η αναντίλεκτη πραγματικότητα είναι ότι δεν καταβλήθηκε οποιαδήποτε σοβαρή προσπάθεια το φορτίο να μετακινηθεί είτε σε άλλη χώρα είτε σε άλλο μέρος της επικράτειας της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπου θα μπορούσε να υπάρξει μεγαλύτερη ασφάλεια. Το ερώτημα αν υπήρχαν «προσφορές» από άλλες χώρες και Διεθνείς Οργανισμούς να βοηθήσουν απασχόλησε την Ερευνητική Επιτροπή, διότι ενώπιον της προωθήθηκε η θέση ότι δεν υπήρξε οποιαδήποτε συγκεκριμένη προσφορά αρωγής. Με βάση το υλικό ενώπιον μου, η απάντησή μου στο πιο πάνω ερώτημα είναι σαφώς καταφατική, ότι δηλαδή σαφώς υπήρξαν προσφορές βοήθειας και αρωγής. Αλλά έστω και να μην υπήρξαν συγκεκριμένες προσφορές, δεν καταβλήθηκε οποιαδήποτε σοβαρή προσπάθεια να εξασφαλισθούν, είτε λόγω βασικής πολιτικής προσέγγισης από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας είτε λόγω ολιγωρίας των υπευθύνων και ιδιαίτερα του Υπουργού Εξωτερικών. Υπό την αίρεση τελικών αποφάσεων από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο Υπουργός Εξωτερικών αδράνησε και δεν προώθησε το θέμα με τον πρέποντα ζήλο, κάτι που θα έπρεπε να πράξει εν όψει των ολοκάθαρων κινδύνων που εγκυμονούσε η παραμονή του φορτίου στο χώρο που είχε εναποτεθεί. Αντίθετα, το Υπουργείο Εξωτερικών και ο Υπουργός Εξωτερικών υιοθέτησαν μία απαράδεκτη πολιτική αναβλητικότητας και παρεμπόδισης της Ομάδας Εμπειρογνομώνων της αρμόδιας Επιτροπής Κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, με σκοπό να αποφευχθεί η επιθεώρηση του φορτίου. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ισχυρίστηκε ότι δεν γνώριζε και δεν ενημερώθηκε

για την πολιτική καθυστέρησης που επιδείχθηκε από τον Υπουργό Εξωτερικών. Η άγνοια και η μη ενημέρωση, όπως έχω επανειλημμένα τονίσει, δεν συνιστούν «υπεράσπιση» ή άλλοθι, ιδιαίτερα σε σχέση με τέτοιο θέμα κεφαλαιώδους σημασίας. Η πολιτική αυτή δεν μπορεί παρά να αποδοθεί στην Κυβέρνηση και τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Το γενικό χειρισμό του θέματος είχε από την αρχή αναλάβει ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ιδιαίτερα αφού δεν μερίμνησε για τη λήψη των αναγκαίων αποφάσεων από το Υπουργικό Συμβούλιο. Ανεξάρτητα όμως από οποιαδήποτε θέματα εξωτερικής ή άλλης πολιτικής, γιατί ο Υπουργός Άμυνας δεν προέβη στις αναγκαίες ενέργειες για μετακίνηση του φορτίου σε ασφαλέστερο χώρο; Γιατί η Κυβέρνηση δεν μερίμνησε να κληθούν ξένοι εμπειρογνώμονες, μέσω του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για να εξασφαλισθεί η εμπειρογνωμοσύνη τους αναφορικά με θέματα φύλαξης και καταστροφής; Γιατί δεν λήφθηκε η θέση του Κρατικού Χημείου που είχε την απαραίτητη γνώση και εμπειρία, όπως τεκμηριώθηκε ενώπιον της Επιτροπής; Γιατί αφέθηκε το φονικό φορτίο στον ίδιο χώρο, εντός στρατοπέδου της Εθνικής Φρουράς και δίπλα από το Σταθμό της ΑΗΚ, χωρίς να υποβληθεί σε επιστημονικές εξετάσεις είτε από ξένους εμπειρογνώμονες που θα μπορούσε πολύ εύκολα να φέρει η Δημοκρατία είτε από το Κρατικό Χημείο; Γιατί δεν λήφθηκε οποιοδήποτε μέτρο ασφάλειας σε σχέση με το φορτίο, αφού ήταν σαφές ότι η συνεχιζόμενη παραμονή του στον ίδιο χώρο και στην ίδια κατάσταση εγκυμονούσε σοβαρούς και αυξανόμενους κινδύνους; Οι ερωτήσεις είναι απλές. Ικανοποιητικές απαντήσεις, ή έστω οποιεσδήποτε απαντήσεις, δεν υπάρχουν. Ιδιαίτερα ξενίζει η αποτυχία της Κυβέρνησης να εξασφαλίσει πλήρη και τεκμηριωμένη πληροφόρηση για το περιεχόμενο, τη χημική σύνθεση και την ακριβή επικινδυνότητα του φορτίου που είχε τοποθετηθεί σε στρατόπεδο της Εθνικής

Φρουράς. Κάτι τέτοιο υπαγορευόταν όχι μόνο από κανόνες χρηστής διοίκησης και σωστής διακυβέρνησης, αλλά και από κοινή λογική και στοιχειώδη προσοχή και υπευθυνότητα. **Δεν υπάρχει οποιαδήποτε απάντηση για την παράλειψη να ζητηθεί τούτο (και ειδικά από ξένους εμπειρογνώμονες), τουλάχιστον που να ικανοποιεί. Μία πιθανή εξήγηση είναι ότι εάν το φορτίο εξεταζόταν από ξένους εμπειρογνώμονες, ειδικά στο πλαίσιο της Επιτροπής Κυρώσεων, ενδεχόμενα η άποψη τους θα ήταν ότι το φορτίο θα έπρεπε να καταστραφεί. Εν όψει των διαβεβαιώσεων του Προέδρου της Δημοκρατίας προς τον Πρόεδρο Assad, κάτι τέτοιο θα περιέπλεκε πολύ τα πράγματα. Φυσικά, το σενάριο αυτό σημαίνει ότι η Κυβέρνηση αποδέχτηκε μια απαράδεκτη κατάσταση πραγμάτων που εγκυμονούσε σοβαρότατους κινδύνους, εν πλήρη γνώσει της, για να εξευμενίσει τη Συρία. Διστάζω να αποδώσω τέτοια *ελατήρια ή κίνητρα* στον Πρόεδρο και την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας, παρά το ότι οι διαβεβαιώσεις που είχαν δοθεί στον Πρόεδρο Assad τον Αύγουστο του 2009 περιόριζαν σημαντικά *τόσο τα κυριαρχικά δικαιώματα όσο και την ελευθερία κίνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας στο θέμα του φορτίου*. Η άλλη εξήγηση (ιδιαίτερα όσο αφορά τη φύλαξη και μακρά παραμονή του φορτίου στον ίδιο χώρο, ιδιαίτερα μετά την αρχή του 2010) επικεντρώνεται στην αδράνεια, ολιγωρία και ανευθυνότητα στο ανώτατο πολιτειακό και κυβερνητικό επίπεδο. Πολλές φορές η απραξία είναι προτιμότερη από τη λήψη αποφάσεων που συνεπάγονται την ανάληψη πρωτοβουλιών και τη διεκπεραίωση εργασίας. Είναι καλύτερο, πιστεύουν πολλοί, τα πράγματα να εξελιχθούν μόνα τους, χωρίς νέες αποφάσεις και διατάραξη του status quo. Η παρούσα περίπτωση αντικατοπτρίζει πλήρως αυτή τη σχολή σκέψης.**

Συσκέψεις διαδέχονταν η μια την άλλη, συχνά με σοβαρές καθυστερήσεις, και μετά από τις διάφορες συσκέψεις το θέμα δεν προωθείτο με οποιοδήποτε τρόπο. Η Κυβέρνηση επέδειξε, τουλάχιστο, πλήρη ανεπάρκεια στο χειρισμό ενός θέματος υψίστης σημασίας.

- (vi) Στο τελικό στάδιο, όταν υπήρξε διόγκωση και έκρηξη του ενός εμπορευματοκιβωτίου, και πάλι επεδείχθη πρωτοφανής σύγχυση, αδράνεια και ολιγωρία. Έπρεπε να ληφθούν άμεσες αποφάσεις. Αντί συντονισμού των διαφόρων εμπλεκομένων προσώπων και υπηρεσιών, επεκράτησε το πλήρες χάος. Αντί να εκκενωθεί το στρατόπεδο και η γύρω περιοχή και να ληφθούν εκείνα τα μέτρα τα οποία ήταν εφικτά για να μετριαστεί ο κίνδυνος ή τουλάχιστο οι επιπτώσεις της έκρηξης, συμπεριλαμβανομένων των τεράστιων ζημιών στο Σταθμό της ΑΗΚ, επεκράτησε σύγχυση και πανικός, με σπασμωδικές κινήσεις και αναποτελεσματικούς χειρισμούς. Ακόμη και τότε, παρά τις τεράστιες δυσκολίες, θα μπορούσαν να ληφθούν μέτρα, πρωτίστως η εκκένωση του στρατοπέδου, που θα μείωναν τις απώλειες και ζημιές. **Αλλά πάλι οι κρατικές και δημόσιες υπηρεσίες αποδείχτηκαν ανεπαρκείς.**

Η κατάληξή μου έχει ως ακολούθως

Ο Υπουργός Άμυνας βαρύνεται με **πολύ σοβαρές ευθύνες (θεσμικές και προσωπικές)**, όπως έχει επεξηγηθεί λεπτομερώς πιο πάνω. Επίσης, ο Υπουργός Εξωτερικών βαρύνεται με **πολύ σοβαρές ευθύνες (θεσμικές και προσωπικές)**, όπως έχει επεξηγηθεί λεπτομερώς πιο πάνω. **Η κύρια ευθύνη όμως ανήκει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος προΐσταται του Κράτους και της Κυβέρνησης.** Ο Πρόεδρος είχε το γενικό πρόσταγμα καθώς και την κυριαρχική εξουσία σε σχέση με το υπό κρίση θέμα. Ο Πρόεδρος έχει τη μεγίστη ευθύνη για την ανεπάρκεια, την αμέλεια και την ολιγωρία που επιδείχθηκαν. Έχει συνεπώς την

πιο μεγάλη ευθύνη για το τι συνέβη. Σαφώς, η τύχη του φορτίου ανήκε στην Εκτελεστική Εξουσία του Κράτους. Η Εκτελεστική Εξουσία, της οποίας προΐσταται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, απέτυχε οικτρά να λάβει τα αναγκαία μέτρα για το χειρισμό του θέματος, συμπεριλαμβανομένης της ασφαλούς φύλαξης του φορτίου στην Κύπρο. Ανεξάρτητα από θέματα εξωτερικής πολιτικής (όπως εγείρονται από τη συνάντηση των Προέδρων Χριστόφια και Assad στις 31.8.2009 και τις διαβεβαιώσεις που εκεί δόθηκαν), εν όψει της σημασίας του θέματος και αυξανόμενης επικινδυνότητας του φορτίου, πράγματα που ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει, ήταν απόλυτα αναγκαίο να ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα με βασικό στόχο τη διασφάλιση των ζωτικών συμφερόντων της πολιτείας και των πολιτών. Το θέμα δεν έπρεπε να αφεθεί να συζητείται για δύο και πλέον χρόνια από επιτροπές και από εκπροσώπους διαφόρων κρατικών υπηρεσιών, χωρίς συντονισμό και χωρίς αποτέλεσμα. Το υπό κρίση θέμα δεν έπρεπε να αφεθεί στο έλεος των συνήθων γραφειοκρατικών διαδικασιών, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η αυξανόμενη επικινδυνότητα του φορτίου που ήταν ή έπρεπε να είναι εμφανής σε όλους, και ιδιαίτερα στον επικεφαλής της Εκτελεστικής Εξουσίας του Κράτους, δηλαδή στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Επαναλαμβάνω ότι πέραν του πολιτειακού του αξιώματος και της θεσμικής του ιδιότητας, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε ο ίδιος αναλάβει τη διαχείριση του επικίνδυνου φορτίου (τόσο στην πραγματικότητα όσο και στα μάτια των άλλων εμπλεκόμενων), έχοντας τον υπέρτατο έλεγχο αυτού. Ήταν ο Πρόεδρος που ήταν υπεύθυνος για τη λήψη των ουσιαστικών αποφάσεων επί του θέματος. Ήταν οι αποφάσεις και η πολιτική του Προέδρου που οδήγησαν στη μακρά παραμονή του φορτίου στην Κύπρο, υπό τις απαράδεκτες συνθήκες φύλαξης του. Κρίνω ότι οι ενέργειες, πράξεις και αποφάσεις του Προέδρου ουδόλως ανταποκρίνονται στο ελάχιστο επίπεδο της αναμενόμενης από αυτόν επιμέλειας (τόσο για το δημόσιο συμφέρον, για την οικονομία του τόπου αλλά κυρίως για την ασφάλεια των πολιτών της Δημοκρατίας).

Η ουσία του πράγματος είναι ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, στην υπό εξέταση περίπτωση, απέτυχε να μεριμνήσει ή έστω και να λάβει στοιχειώδη μέτρα για την ασφάλεια πολιτών της Κυπριακής Δημοκρατίας, και ιδιαίτερα στρατιωτών και πυροσβεστών.

Τονίζω, διευκρινίζω και καταλήγω ότι δεν αναφέρομαι απλώς σε θεσμική και εξ αξιώματος πολιτική ευθύνη, που πάντα υπάρχει. Στην προκειμένη περίπτωση, καταλογίζω στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σοβαρότατες προσωπικές ευθύνες για το τραγικό συμβάν και τις συνέπειες του.

Πόλυς Πολυβίου
Μονομελής Ερευνητική Επιτροπή

30.9.2011

ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ
ΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΡΗΚΤΙΚΩΝ ΥΛΩΝ
ΚΑΙ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΩΝ ΚΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΣΙΑΚΑΛΛΗ
ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΡΗΞΗ ΠΟΥ ΕΠΙΣΥΝΕΒΗ
ΣΤΙΣ 11.07.2011, ΣΤΗ ΝΑΥΤΙΚΗ ΒΑΣΗ
«ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΦΛΩΡΑΚΗΣ» ΣΤΟ ΜΑΡΙ

Στις 11 Ιουλίου, 2011, ώρα 04:25 π.μ., περίπου, ειδοποιήθηκε η Πυροσβεστική Υπηρεσία Κύπρου για πυρκαγιά στη Ναυτική Βάση «Ευάγγελος Φλωράκης» στο Μαρί. Δύο πυροσβεστικά οχήματα ανταποκρίθηκαν άμεσα και περί τις ώρα 04:40 π.μ. ευρίσκοντο στη Βάση. Η φωτιά ήταν σε εξέλιξη στα εμπορευματοκιβώτια, τα οποία είχαν εκφορτωθεί από το πλοίο M/V Monchergosk και είχαν τοποθετηθεί, στις 13.02.2009, στη Ναυτική Βάση.

Πυροσβέστες και στρατιώτες βρίσκονταν δίπλα στα εμπορευματοκιβώτια όταν, περί ώρα 05:50 π.μ., έγινε μεγάλη έκρηξη, η οποία είχε σαν αποτέλεσμα:

- (α) Να φονευθούν 13 άτομα και να τραυματισθούν άλλα 62.
- (β) Να καταστραφούν 2 πυροσβεστικά οχήματα.
- (γ) Να καταστραφούν 2 οχήματα της Εθνικής Φρουράς και 1 όχημα Ειδικού Αστυφύλακα της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου.
- (δ) Να υποστούν ζημιές πολλά άλλα οχήματα που ευρίσκοντο στη Ναυτική Βάση, στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ, ως επίσης και στον αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας – Λεμεσού.
- (ε) Τα κτίρια στη Ναυτική Βάση υπέστησαν εκτεταμένες ζημιές και οι πρόχειρες κατασκευές κατεστράφησαν ολοσχερώς.
- (στ) Αρκετά κτίρια του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού της ΑΗΚ κατεστράφησαν ολοσχερώς και άλλα υπέστησαν εκτεταμένες ζημιές.

- (ζ) Σε ακτίνα 2000 μέτρων από το σημείο της έκρηξης και στην ευρύτερη περιοχή, οικίες και κτίρια υπέστησαν ελαφρές ζημιές.
- (η) Από την έκρηξη προκλήθηκε κρατήρας στο έδαφος, διαμέτρου 40 μέτρων και βάθους 10 μέτρων περίπου.

2. Στις 19.07.2011, κατόπιν σχετικής εντολής του κου Πόλυ Πολυβίου, ο οποίος είχε οριστεί από το Υπουργικό Συμβούλιο Μονομελούς Ερευνητικής Επιτροπής, επισκέφθηκα τη σκηνή όπου είχε συμβεί η έκρηξη, στη Ναυτική Βάση « Ευάγγελος Φλωράκης» στο Μαρί και αφού έτυχα ενημέρωσης από τον Αστυνόμο Ν. Κκερίμη, υπεύθυνο της σκηνής, άρχισα εξετάσεις οι οποίες διήρκεσαν μέχρι τις 22.07.2011.

3. Επειδή προβαλλόταν στα Μ.Μ.Ε. ο ισχυρισμός για ύπαρξη εκρηκτικών βλημάτων απεμπλουτισμένου ουρανού, άρχισα την έρευνα περιμετρικά του χώρου, σε ακτίνα 2000 μέτρα, για τον εντοπισμό τυχόν θραυσμάτων βλημάτων ή άλλων εκρηκτικών αντικειμένων που πιθανό να ευρίσκοντο στα εμπορευματοκιβώτια.

Από την έρευνα διεπίστωσα και βεβαιώ, ότι δεν υπήρχαν άλλα εκρηκτικά αντικείμενα εκτός από τις πυρίτιδες, διαφόρων τύπων, που εντοπίστηκαν από τον έλεγχο που έγινε στα εμπορευματοκιβώτια, από τον Συνταγματάρχη Γ. Γεωργιάδη.

Στη συνέχεια προέβηκα σε λεπτομερή έλεγχο γύρω από την περιοχή της έκρηξης, σε ακτίνα περίπου 300 μέτρων.

Από τις πιο πάνω εξετάσεις διεπίστωσα και βεβαιώ τα ακόλουθα

- Στο σημείο της έκρηξης ήσαν τοποθετημένα 98 εμπ/κιβώτια. Στα 81 από αυτά υπήρχαν μεγάλες ποσότητες εκρηκτικής ύλης χαμηλής ισχύος (πυρίτιδες διαφόρων τύπων).
- Τα εμπορευματοκιβώτια ήσαν τοποθετημένα πάνω σε τσιμεντένια βάση 40 X 40 μ. περίπου και στοιβαγμένα το ένα πάνω στο άλλο σε

τρεις στοιβάδες. Τα εμπορευματοκιβώτια με τα επικίνδυνα υλικά τοποθετήθηκαν στο κέντρο και προς τα πάνω. Στην πάνω στοιβάδα υπήρχαν 30 εμπορευματοκιβώτια γεμάτα με πυρίτιδες. Αυτά τα εμπορευματοκιβώτια δεχόντουσαν τη μεγαλύτερη επίδραση από τις καιρικές συνθήκες (θερμοκρασία, υγρασία), φωτογραφία αρ. 298/2011, επισυνάπτεται.

- Στα 81 εμπορευματοκιβώτια υπήρχαν περίπου συνολικά **481 τόνοι πυρίτιδας διαφόρων τύπων**. Σύμφωνα με τις αναλύσεις του Γενικού Χημείου του Κράτους, ήταν πυρίτιδες μονής και διπλής βάσης, με κύρια χημικά συστατικά τον Νιτροβάμβακα (N.C.) και τη Νιτρογλυκερίνη (NG), που είναι ευαίσθητες εκρηκτικές ύλες.
- Τα εκρηκτικά (NC και NG), λόγω της ευαισθησίας τους, αναμιγνύονται με χημικούς σταθεροποιητές όπως το Cenrtralite II και την διαφαινυλαμίνα (DPA), για να είναι ακίνδυνα στους χειρισμούς και να διατηρούν τα εκρηκτικά σε καλή κατάσταση.
- Η έκθεση των εμπορευματοκιβωτίων με τις πυρίτιδες για τόσο χρονικό διάστημα σε υψηλές θερμοκρασίες και στην υγρασία, **χωρίς καμιά προστασία**, αύξησε τη θερμοκρασία μέσα στα εμπορευματοκιβώτια, σε μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα, την αλλοίωση των σταθεροποιητών σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην μπορούν να προστατεύσουν τα εκρηκτικά υλικά NC και NG, και να αρχίσουν να αναφλέγονται.
- Λόγω του γεγονότος ότι οι πυρίτιδες ήταν αεροστεγώς κλειστές, σε μεταλλικά δοχεία, άρχισαν να κάνουν μικρές εκρήξεις (όπως η περίπτωση του πρώτου εμπ/κιβωτίου στις 4.7.2011).
- **Από γραπτή και οπτική μαρτυρία (video), η μεγάλη έκρηξη που επισυνέβη στις 05:47 π.μ. της 11^{ης} Ιουλίου, 2011, στη Ναυτική Βάση «Ευάγγελος Φλωράκης» στο Μαρί, προκύπτει ότι οφείλετο σε αυτοανάφλεξη-έκρηξη, η οποία άρχισε από το σημείο που ήταν τοποθετημένο το παραμορφωμένο εμπορευματοκιβώτιο, το οποίο εντοπίστηκε στις 4 Ιουλίου 2011, ή από κάποιο άλλο εμπορευματοκιβώτιο πολύ πλησίον αυτού.**

Με την αυτοανάφλεξη – έκρηξη, του αναφερόμενου εμπορευματοκιβωτίου, και μετά από παρέλευση περίπου δύο ωρών, οι θερμοκρασίες που αναπτύχθηκαν στα πλησιέστερα εμπορευματοκιβώτια ήσαν τέτοιες, που προκάλεσαν μαζική ανάφλεξη-έκρηξη, η οποία και δημιούργησε ισχυρό εκρηκτικό κύμα, το οποίο προκάλεσε την εξ συμπαθείας ακαριαία έκρηξη όλων των εμπορευματοκιβωτίων, με τα τραγικά αποτελέσματα.

ΤΕ 34-206 Επιθεωρήσεις και Φυσικοχημικές εξετάσεις πυρομαχικών Ευστάθεια και αλλοιώσεις άκαπνων πυρίτιδων

α. Οι άκαπνες πυρίτιδες, όπως έχει ήδη αναφερθεί, αποτελούνται από βασικά και δευτερεύοντα συστατικά. Τα δευτερεύοντα συστατικά είναι σώματα χημικώς σταθερά, ενώ τα βασικά είναι σώματα μειωμένης σταθερότητας, που υπόκεινται σε διάφορες αλλοιώσεις από την επίδραση παραγόντων του περιβάλλοντος κατά την παραμονή τους σε αυτό.

Η νιτρογλυκερίνη, όταν συντηρείται σε ουδέτερο περιβάλλον και σε κανονικές συνθήκες θερμοκρασίας, δεν υφίσταται με το χρόνο αισθητή αλλοίωση. Αντίθετα, η νιτροκυτταρίνη παρουσιάζει με την πάροδο του χρόνου σαφώς περιορισμένη χημική σταθερότητα, επηρεάζοντας έτσι και τη σταθερότητα των άκαπνων πυρίτιδων που παρασκευάζονται από αυτήν.

Βάσει των πιο πάνω, η σταθερότητα ή η μονιμότητα μίας άκαπνης πυρίτιδας εξαρτάται από τη σταθερότητα της περιεχόμενης σε αυτή νιτροκυτταρίνης. Βασικοί συντελεστές αλλοίωσης της νιτροκυτταρίνης και κατ' επέκταση της άκαπνης πυρίτιδας είναι ο χρόνος, η θερμοκρασία και η υγρασία.

β. Με την πάροδο του χρόνου, ακόμα και σε βέλτιστες συνθήκες συντήρησης, προκαλείται αυτομάτως μια πολύπλοκη και ασαφής διάσπαση της νιτροκυτταρίνης σε προϊόντα κυτταρίνης μικρότερου βαθμού νίτρωσης και διάφορα οξειδία του αζώτου που εκλύονται.

Τα οξειδία αυτά, παρουσία ιχνών υγρασίας, μεταβάλλονται σε νιτρώδες και νιτρικό οξύ, δημιουργώντας έτσι όξινο περιβάλλον εντός του συγκεκριμένου κόκκου πυρίτιδας και στο περιβάλλον του.

Το όξινο αυτό περιβάλλον συντελεί στην προοδευτική επιτάχυνση της αποσύνθεσης, που έχει ήδη αρχίσει, με σημαντική έκλυση θερμότητας, η οποία, εάν διαχέεται στον περιβάλλοντα χώρο, δεν προκαλεί αύξηση της θερμοκρασίας της μάζας της πυρίτιδας.

γ. Εκτός όμως από τη φυσιολογική αλλοίωση με το χρόνο, η θερμοκρασία αποθήκευσης των πυρίτιδων και η υγρασία του περιβάλλοντα χώρου επιδρούν αισθητά στη σταθερότητά τους, ευνοώντας την προαναφερθείσα διαδικασία αλλοίωσης.

(1) Η παρατεταμένη παραμονή μίας πυρίτιδας, σε θερμοκρασία ψηλότερη των 30° C, μπορεί να οδηγήσει στα πιο κάτω δυσάρεστα αποτελέσματα:

- (α) Επιτάχυνση της χημικής αλλοίωσής της και κατά συνέπεια μείωση του χρόνου ζωής.
- (β) Απώλεια μέρους του ζελατινοποιητικού πτητικού διαλύτη, με αποτέλεσμα την αλλοίωση των βλητικών δεδομένων.
- (γ) Απώλεια μικρού μέρους της νιτρογλυκερίνης (στις περιπτώσεις των νιτρογλυκερινούχων πυρίτιδων), λόγω της πτητικότητάς της, με συνέπεια την αλλοίωση των βλητικών αποτελεσμάτων.
- (δ) Κίνδυνος εξίδρωσης, δηλαδή αποχωρισμού μικρών ποσοτήτων νιτρογλυκερίνης ή λιπαρών συστατικών, εάν περιέχονται, καθιστώντας την πυρίτιδα ιδιαίτερα επικίνδυνη κατά το χειρισμό.

(2) Αποθήκευση πυρίτιδας σε χαμηλή θερμοκρασία και κυρίως κάτω των 10°C, οδηγεί στα εξής δυσάρεστα αποτελέσματα:

- (α) Κρυστάλλωση της νιτρογλυκερίνης στη ζελατινοποιημένη μάζα της πυρίτιδας, με κίνδυνο εξίδρωσης κατά την ανάτηξή της και συνεπώς μεταβολή της αρχικής σύστασης δια του αποχωρισμού της από την αρχική μάζα της πυρίτιδας.
- (β) Επέρχεται παραμόρφωση του σχήματος των κόκκων, με αποτέλεσμα την αλλοίωση των βλητικών δεδομένων.

(3) Αποθήκευση μίας πυρίτιδας σε υγρό περιβάλλον οδηγεί σε υδρολυτικά φαινόμενα, που συντελούν στην επιτάχυνση της αποσύνθεσης και κατά συνέπεια στη μείωση της σταθερότητάς της.

δ. Παράλληλα με τους παραπάνω βασικούς παράγοντες, στη σταθερότητα των άκαπνων πυρίτιδων, επιδρά σημαντικά και η καθαρότητα

των χρησιμοποιούμενων πρώτων υλών, καθώς και η ακρίβεια στις λεπτομέρειες κατά την παρασκευή τους. Έτσι, αν η νιτροκυτταρίνη δεν είναι σταθερή, η σταθερότητα της σύνθεσης είναι πολύ ελαττωμένη.

Επίσης, η τυχόν παρουσία ενός ανόργανου οξέος, στα κύρια συστατικά μίας πυρίτιδας, προκαλεί σαφή μείωση της σταθερότητας της.

ε. Η πιο κατάλληλη θερμοκρασία αποθήκευσης των πυρίτιδων θεωρείται αυτή μεταξύ 15° C και 25° C.

στ. Η επιβλαβής επίδραση της υγρασίας στις πυρίτιδες αντιμετωπίζεται για τη βέλτιστη συντήρηση των πυρίτιδων.

Σταθεροποιητές (ευσταθοποιές ουσίες)

α. Με στόχο την εξασφάλιση της σταθερότητας των άκαπνων πυρίτιδων και κατά συνέπεια την αύξηση του χρόνου ζωής τους, προστίθενται κατά την παρασκευή τους ορισμένες ουσίες που ονομάζονται «σταθεροποιητές».

Οι ουσίες αυτές αναμιγνύονται ομοιογενώς με τα υπόλοιπα συστατικά και δεσμεύουν χημικώς τα οξείδια του αζώτου το νιτρώδες και νιτρικό οξύ, τα οποία δημιουργούνται κατά τη φυσική αποσύνθεση των πυρίτιδων. Αυτό γίνεται κυρίως άμεσα και κατά την έναρξη σχηματισμού των ουσιών αυτών, για την πρόληψη και αποφυγή περαιτέρω επίδρασής τους στην πυρίτιδα.

Με τους σταθεροποιητές δεν αποφεύγεται η φυσική αποσύνθεση, αλλά επιβραδύνεται, οδηγώντας σε αύξηση του χρόνου ζωής μιας πυρίτιδας. **Η διατήρηση της πυρίτιδας επιτυγχάνεται μέχρι τον κορεσμό της ευσταθοποιού ουσίας από τα όξινα προϊόντα της αλλοίωσης, οπότε η περαιτέρω διατήρηση της πυρίτιδας καθίσταται επικίνδυνη.** Για αυτό οι ευσταθοποιές ουσίες ονομάζονται και ουσίες επιβραδυντικές της αλλοίωσης, που είναι και ακριβέστερος όρος.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ο τρόπος με τον οποίο τοποθετήθηκαν και στοιβάστηκαν τα μεταλλικά εμπορευματοκιβώτια με τις εκρηκτικές ύλες δεν επέτρεπε να ανοιχθούν οι πόρτες για εξαερισμό και έλεγχο.
2. Η φύλαξη τους σε ανοικτό χώρο χωρίς καμιά προστασία από τις καιρικές συνθήκες (θερμοκρασία, υγρασία) για τόσο χρονικό διάστημα, αύξησαν στο μέγιστο βαθμό την πιθανότητα αυτοανάφλεξης – έκρηξης.
3. Το σημείο που επελέγη για την τοποθέτηση των εμπορευματοκιβωτίων, παρόλο που είχε φυσικό προστατευτικό ανάχωμα σε σχήμα πετάλλου και ύψους περίπου 30 μέτρων, λόγω της μεγάλης ποσότητας των εκρηκτικών, δεν περιόρισε τα αποτελέσματα της έκρηξης.

Βεβαίως αν το σημείο τοποθέτησης ήταν επίπεδο και σε ευθεία γραμμή με την ΑΗΚ, τον αυτοκινητόδρομο και τη Ν.Β., οι θάνατοι θα ήσαν περισσότεροι και οι ζημιές μεγαλύτερες. Την ώρα που έγινε η έκρηξη, ευρίσκετο στην επικίνδυνη ζώνη σε ακτίνα 2000 μέτρων, ο μικρότερος αριθμός προσώπων και οχημάτων. Αν η έκρηξη επισυνέβαινε 1-2 ώρες αργότερα, τα θύματα θα ήσαν πολύ περισσότερα, καθότι θα αναλάμβαναν εργασία στην ΑΗΚ πολλοί υπάλληλοι και στη Ναυτική Βάση θα κατέφθανε μεγάλος αριθμός στρατιωτικών και αστυνομικών που θα έκαναν εκπαίδευση.

Όπως έχω αναφέρει και πιο πάνω, οι πυρίτιδες που ήσαν εντός των εμπορευματοκιβωτίων χαρακτηρίζονται ως χαμηλής ισχύος εκρηκτικές ύλες, οι οποίες αναπτύσσουν ταχύτητες εκρήξεων μέχρι τα 2000 μέτρα το δευτερόλεπτο. Στην περίπτωση αυτή, λόγω της αποσύνθεσής τους, η Νιτρογλυκερίνη – Νιτροκυτταρίνη, που ήταν βασικά συστατικά σε μεγάλη ποσότητα της πυρίτιδας, μπορούσε να αναπτύξει ταχύτητα εκρήξεως μέχρι και 7700 μέτρα το δευτερόλεπτο, που είναι μεγαλύτερη της ισχύος του Τ.Ν.Τ.

ΣΗΜΑΝΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Για την επισήμανση των πυρομαχικών και εκρηκτικών υλών, η κατηγορία 1 που είναι γενικά πυρομαχικά – εκρηκτικά, υποδιαιρείται σε έξη (6) υποκατηγορίες κινδύνου από 1-1 έως 1-6 με το πιθανό κίνδυνο να μειώνεται καθώς αυξάνεται ο αριθμός. **Τα εκρηκτικά που ήταν στα εμπορευματοκιβώτια που εξερράγησαν κατόπιν ανάφλεξης ήταν εκρηκτικά της κατηγορίας 1, της υποκατηγορίας 1-3 και 1-3C1.**

Σύμφωνα με την εμπιστευτική πάγια διαταγή 6-12/2007 περί τεχνικών οδηγιών πυρομαχικών της Εθνικής Φρουράς, στη σελίδα Β12, στην παράγραφο Γ, που αναφέρεται στους κινδύνους της υποκατηγορίας 1-3, αναφέρει ότι δεν προκαλούν μαζική έκρηξη. Εμπεριέχουν όμως ψηλό κίνδυνο πυρκαγιάς και χαμηλότερο κίνδυνο από το οστικό κύμα (αέρια) και από τα εκτοξευόμενα θραύσματα.

Κατά τη διαδικασία της καύσης, δημιουργούν είτε σημαντικές πηγές που ακτινοβολούν θερμότητα (π.χ. στην περίπτωση προωθητικών γεμισμάτων) είτε τα χημικά και τα πυρομαχικά που καίγονται ή εκρήγνυνται, προκαλούν μικρά οστικά κύματα ή την εκτόξευση θραυσμάτων ή και τα δύο.

Στην περίπτωση πυρκαγιάς, η γύρω περιοχή εκτίθεται κυρίως σε κινδύνους από τη θερμότητα που ακτινοβολείται και από τα καιγόμενα σωματίδια που εκτοξεύονται και λιγότερο σε κινδύνους που προέρχονται από το οστικό κύμα και τα εκτοξευόμενα θραύσματα **(Αυτό κατά την άποψή μου θα συμβεί σε μικρές ποσότητες και όχι όπως ήταν η περίπτωση που εξετάζουμε).**

Στη σελίδα Β-2-6 η διαταγή αναφέρει τις ενέργειες σε περίπτωση πυρκαγιάς:

A) Πυρκαγιά που έχει διαδοθεί (το φορτίο φλέγεται)

- (1) ΜΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕΤΕ ΝΑ ΣΒΗΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΥΡΚΑΓΙΑ.
- (2) ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΕΤΕ ΑΜΕΣΑ ΤΥΧΟΝ ΤΡΑΥΜΑΤΙΕΣ.
- (3) ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΘΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΜΕΣΑ.
- (4) ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΣΤΕ ΝΑ ΠΡΟΦΥΛΑΧΘΕΙΤΕ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΑ ΕΙΣΤΕ ΜΑΚΡΙΑ ΑΠΟ ΓΙΑΛΛΙΝΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ.

B) Επιπλέον ενέργειες σε περίπτωση ιδιαίτερα επικίνδυνου φορτίου:

1. ΚΡΑΤΕΙΣΤΕ ΟΛΟ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (εκτός αυτού που ενεργεί για διάσωση τραυματιών) ΣΕ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ 500 ΜΕΤΡΑ.
2. ΕΝΗΜΕΡΩΣΤΕ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΗΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΟΡΤΙΟΥ, ΩΣΤΕ ΝΑ ΕΝΕΡΓΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΒΕΣΗ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ ΑΠΟ ΚΑΛΥΜΜΕΝΟ ΣΗΜΕΙΟ.
3. ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΠΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙ ΓΙΑ ΔΙΑΣΩΣΗ ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΕ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΥ 60 ΜΕΤΡΩΝ.

Στη σελίδα Γ2 της ίδιας διαταγής αναφέρεται ο τρόπος αποθήκευσης των εκρηκτικών υλών και πυρομαχικών όπου, μεταξύ άλλων, αναφέρει τα ακόλουθα:

Όταν χρησιμοποιούνται εμπορευματοκιβώτια για την αποθήκευση πυρομαχικών ή εκρηκτικών υλών να λαμβάνονται τα πιο κάτω μέτρα:

- (1) **Να τοποθετούνται σε χώρους σκιερούς.** Συνιστάται η κατασκευή σκεπάστρου ώστε η ακτινοβολία να μην έρχεται σε άμεση επαφή με την οροφή των εμπορευματοκιβωτίων, προκειμένου να μην αυξάνεται υπερβολικά η θερμοκρασία στο εσωτερικό τους.

(2) Κατά τους θερινούς μήνες, όταν η θερμοκρασία ανέρχεται σε υψηλά επίπεδα να καταβρέχονται και να αερίζονται. **(Αυτό έχω τη γνώμη ότι δεν πρέπει να εφαρμόζεται όταν τα εμπορευματοκιβώτια περιέχουν πυρίτιδες γιατί η υγρασία που θα δημιουργείται εντός του εμπορευματοκιβωτίου θα επιταχύνει την αποσύνθεση και κατά συνέπεια τη μείωση της σταθερότητάς της).**

ΣΗΜΑΝΣΗ ΑΠΟΘΗΚΩΝ

- A. Οι αποθήκες πυρομαχικών πρέπει να επισημανθούν με τα κατάλληλα σήματα για να υποδεικνύουν τους διάφορους κινδύνους που τυχόν να υπάρχουν.
- B. Στο εμπρόσθιο μέρος των αποθηκών πρέπει να τοποθετηθούν πινακίδες σήμανσης, ανάλογα με το είδος των πυρομαχικών που περιλαμβάνουν. Οι πινακίδες πρέπει να είναι διαστάσεων 50εκ.Χ 50εκ., μεταλλικές, χρώματος κόκκινου και να τοποθετούνται σε σημείο που να είναι εμφανές από μεγάλη απόσταση. Οι αριθμοί εντός αυτών να έχουν διαστάσεις, ύψους 30 εκ. και πλάτους 4 εκ. και χρώμα μαύρο.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ – ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ – ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΑ

1. Η μακροχρόνια ζωή των πυρομαχικών εξασφαλίζεται με την ομαλή συντήρησή τους και με την εναποθήκευσή τους σε κατάλληλες αποθήκες.
2. Τα εργοστάσια κατασκευής πυρομαχικών, καθορίζουν, για κάθε είδος που παράγουν, το όριο ζωής (Shelf Life), τις συνθήκες που πρέπει να υπάρχουν κατά την εναποθήκευση, τους ελέγχους που πρέπει να διενεργούνται καθώς και τις εξειδικευμένες εργασίες συντήρησης για την καλή λειτουργία τους. Ο όρος “shelf Life” στα πυρομαχικά αφορά μόνο στην απόδοση των πυρομαχικών στη χρήση (performance in use) και **δεν έχει**

καμία σχέση με την επικινδυνότητά τους ως πυρομαχικά μετά την παρέλευση αυτού του χρονικού διαστήματος. Η επικινδυνότητα των πυρομαχικών καθορίζεται κατόπιν ελέγχων (οπτικών, εργοστασιακών κλπ) και όχι από το “shelf Life”.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΩΝ

3. Είναι η διαδικασία που περιλαμβάνει την καταγραφή, τήρηση και έλεγχο όλων των στοιχείων των πυρομαχικών από τη στιγμή της εισαγωγής τους στην Ε.Φ. έως την απόσυρση και καταστροφή τους, με σκοπό την ορθή και με ασφάλεια χρήση τους, τόσο στην εκπαίδευση όσο και στις επιχειρήσεις.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΩΝ

4. Η επιθεώρηση στα κοινά πυρομαχικά περιλαμβάνει τους οπτικούς ελέγχους από τον πυροτεχνουργό, για τη διαπίστωση της καλής συντήρησης και σε ορισμένες περιπτώσεις τους εξειδικευμένους ελέγχους για τη σταθερότητα της πυρίτιδας και της εκρηκτικής ύλης. Στα σύγχρονα πυρομαχικά, όπου εκτός των πυροτεχνικών μερών περιλαμβάνονται και ηλεκτρονικά απάρτια, ο κατασκευαστής δυνατόν να προβλέπει εξειδικευμένους τεχνικούς ελέγχους.

5. Τεχνικά (περιοδικότητα ελέγχου και επιθεωρήσεων, συνθήκες αποθήκευσης, λήξη ορίου ζωής, εξειδικευμένους ελέγχους, ανασκευές, δεσμεύσεις, περιορισμούς στη χρήση κλπ) που είναι αρμοδιότητας των τεχνικών φορέων του ΓΕΕΦ. **Η παρακολούθηση των πυρομαχικών γενικά είναι αρμοδιότητα της ΔΥΠ/ΓΕΕΦ.** Ειδικότερα, για τα σύγχρονα πυρομαχικά της Προσθήκης «1» αρμόδιος είναι ο αναφερόμενος κατά περίπτωση φορέας.

6. Η θερμοκρασία στις αποθήκες να κυμαίνεται από 10° C έως 25° C, ενώ η υγρασία να μην υπερβαίνει το 65%. Για την παρακολούθηση της θερμοκρασίας και υγρασίας, να υπάρχει μέσα σε κάθε αποθήκη ή εμπορευματοκιβώτιο, ξύλινο πλαίσιο επάνω στο οποίο να είναι τοποθετημένα:

- (I) Θερμόμετρο,
- (II) Υγρόμετρο,
- (III) Πίνακας παρακολούθησης της θερμοκρασίας – υγρασίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η έκρηξη της 11.7.2011 οφείλετο σε αυτοανάφλεξη των προωθητικών πυρίτιδων λόγω υπερβολικής θερμοκρασίας που ανεπτύχθη στο χώρο φύλαξης των πυρίτιδων. Σημειώνεται ότι, η θερμοκρασία και η υγρασία κατά τον ουσιώδη χρόνο ήταν –

από 08.7.2011 – 11.07.2011 η θερμοκρασία ήταν περίπου 30° C και η υγρασία περίπου 90%. Συγκεκριμένα, στις 11.07.2011, την ώρα της έκρηξης, η υγρασία κυμαινόταν στο 97%.

Η υπερβολική ποσότητα πυρίτιδας με τον τρόπο που τοποθετήθηκε, είχε ως αποτέλεσμα την καταστροφική έκρηξη. Στην περίπτωση αυτή αποκλείεται οποιαδήποτε άλλη αιτία να προκάλεσε την έκρηξη. Δεν υπήρχε εξωτερική εστία πυρκαγιάς και δεν έγινε καμιά δολιοφθορά καθότι η ανάφλεξη-έκρηξη του εμπορευματοκιβωτίου που εντοπίστηκε στις 4.7.2011 δεν μας αφήνει κανένα περιθώριο σκέψης για δολιοφθορά.

Στην περίπτωση αυτή παραβιάστηκαν όλοι οι κανόνες ασφαλούς φύλαξης και αποθήκευσης εκρηκτικών υλών:-

1. **Επιλογή του χώρου:** Ο χώρος ήταν πλησίον ζωτικής σημασίας εγκαταστάσεων (ΑΗΚ, Ηλεκτροπαραγωγός Σταθμός) απόσταση 300 μέτρων, κτίρια Ν.Β., 500 μέτρα, αυτοκινητόδρομος 400 μ.
2. **Τρόπος τοποθέτησης των εμπορευματοκιβωτίων:** Τα εμπορευματοκιβώτια στοιβάστηκαν όλα μαζί χωρίς να υπάρχουν οι ασφαλείς αποστάσεις μεταξύ τους (έπρεπε να τοποθετηθούν σε σειρές και σε απόσταση 10 μέτρα το ένα από το άλλο, να είχαν στα πλάγια αναχώματα και στην οροφή σκέπαστρο για προστασία από ηλιακή ενέργεια.

3. **Η φύλαξη – αποθήκευση εκρηκτικών υλών** χαμηλής ισχύος (πυρίτιδες διαφόρων τύπων **μέσα σε μεταλλικά εμπορευματοκιβώτια δεν ενδείκνυται** για τους λόγους που ανέφερα (ευαισθησία στη θερμοκρασία – υγρασία).
4. **Τα εμπορευματοκιβώτια** είναι μέσον μεταφοράς και όχι φύλαξης της πυρίτιδας.
5. Ανώτερος αξιωματικός που πήρε μέρος στην εξέταση του παραμορφωμένου εμπορευματοκιβωτίου, το παρομοίωσε με καρδιακό επεισόδιο και ότι θα ακολουθούσε ανακοπή καρδιάς. Ο ίδιος αξιωματικός συναποφάσισε με τους υπόλοιπους την κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων, **που είναι** σαν να χορηγούσε στον ασθενή διοξειδίο του άνθρακα αντί οξυγόνο.

Ο ίδιος αξιωματικός, στις 11.07.2011, λίγο πριν την μεγάλη έκρηξη, ενημερώθηκε από το Διοικητή Ναυτικού αείμνηστο Ανδρέα Ιωαννίδη, ότι όλα τα εμπορευματοκιβώτια αναφλέγοντο και εκρήγνυντο. Αντί να του υποδείξει να απομακρυνθούν όλοι και να γίνει εκκένωση της ευρύτερης περιοχής, του είπε **«πρόσεχε και έρχομαι»**.

Αυτά όλα υποδηλούν πρόσωπα που δεν είχαν την ικανότητα να εκτιμήσουν σωστά την όλη κατάσταση. Αντιλαμβάνομαι, σε κάποια φάση, κατά τη σύσκεψη που ακολούθησε την επιθεώρηση του παραμορφωμένου εμπορευματοκιβωτίου, στις 06.07.2011, ο αξιωματικός πυροσβεστικής ενημερώθηκε τηλεφωνικά από το αρχηγείο της πυροσβεστικής υπηρεσίας, ότι η κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων με νερό δεν ήταν απαγορευτική (επικίνδυνη). Η άποψη αυτή, πιστεύω ότι αφορούσε την μαύρη πυρίτιδα και όχι τις άκαπνες πυρίτιδες που ευρίσκοντο εντός των εμπορευματοκιβωτίων, καθότι, τα υλικά που παρασκευάζεται η μαύρη πυρίτιδα είναι μείγμα νιτρικού καλλίου, θείου και ξυλάνθρακα. Το μείγμα αυτό όταν έλθει σε επαφή με υγρασία, πράγματι χάνει την αναφλεκτικότητά του και αδρανοποιείται. Στην παρούσα όμως περίπτωση της άκαπνης προωθητικής πυρίτιδας, η οποία αποτελείται από μείγματα χημικών

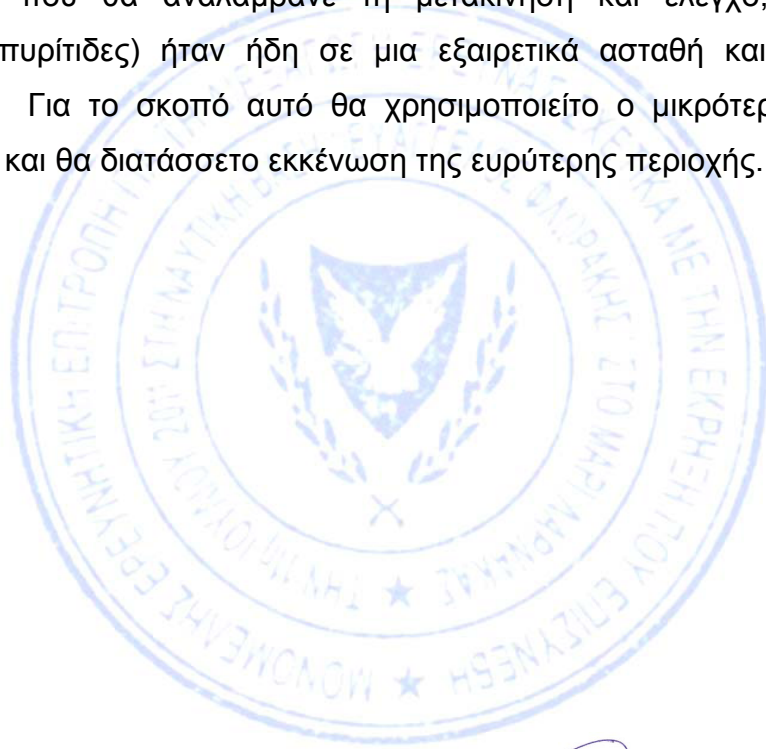
ενώσεων (νιτροβάμβακα, νιτρογλυκερίνης, δινιτρογλυκερίνη, κ.ά. καθώς και σταθεροποιητές), η θερμοκρασία πέραν των 25° C σε συνδυασμό με υγρασία πέραν του 65%, προκαλεί την αλλοίωση και με τον καιρό την αυτοανάφλεξη-έκρηξη της πυρίτιδας. Άρα, η τοποθέτηση νερού θα επιτάχυνε την αυτοανάφλεξη-έκρηξη.

6. Μετά τον εντοπισμό του παραμορφωμένου εμπορευματοκιβωτίου, που έγινε στις 06.07.2011, συγκροτήθηκε μια ομάδα ειδικών για να εξετάσει τα αίτια της παραμόρφωσης. Στην ομάδα αυτή δεν υπήρχε κανένας που να είχε τις απαιτούμενες γνώσεις και εμπειρίες για να εντοπίσει τι ακριβώς συνέβη και να εισηγηθεί τις σωστές λύσεις. Η παρουσία έμπειρου πυροτεχνουργού κατά τη γνώμη μου θα βοηθούσε πολύ. Το γεγονός ότι τα πρόσωπα αυτά, κατέληξαν ομόφωνα στη συνεχή κατάβρεξη των εμπορευματοκιβωτίων με νερό, υποδηλεί ότι δεν εγνώριζαν πώς αντιδρούν οι πυρίτιδες του τύπου αυτού στην υγρασία σε συνδυασμό με τις υψηλές θερμοκρασίες. Η ενέργεια αυτή (κατάβρεξη) θα επιτάχυνε την αποσύνθεση και ανάφλεξη της πυρίτιδας, η οποία ήταν ήδη αλλοιωμένη. Επίσης, εισηγήθηκαν όπως οι εργασίες που θα αφορούσαν την τοποθέτηση των συστημάτων κατάβρεξης ή μετακίνησης των εμπορευματοκιβωτίων, γινόταν τις πρωινές ώρες για προστασία του προσωπικού. Αν και στην πράξη δεν εφαρμόστηκε, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, οι ώρες αυτές ήταν οι πιο επικίνδυνες καθότι εκείνες τις ώρες μαζεύεται η περισσότερη υγρασία στα εμπορευματοκιβώτια και η οποία, σε συνδυασμό με τις μεγάλες θερμοκρασίες που υπήρχαν εντός των εμπορευματοκιβωτίων, πιθανό να προκαλείτο ανάφλεξη, όπως (α) αυτοανάφλεξη-έκρηξη εμπορευματοκιβωτίων στις 04.07.2011 και (β) αυτοαναφλέξεις και έκρηξη στις 11.07.2011.

7. **Το συμβάν του εντοπισμού του παραμορφωμένου εμπορευματοκιβωτίου, δεν λήφθηκε σοβαρά υπόψη:** Στην περίπτωση αυτή έπρεπε να γίνουν άμεσα οι ακόλουθες ενέργειες:

- (α) Το παραμορφωμένο εμπορευματοκιβώτιο, θα έπρεπε να κατεβεί και να απομακρυνθεί σε απόσταση 100 μέτρων, τουλάχιστον, να ανοιχθεί και να ελεγχθεί.
- (β) Τα υπόλοιπα εμπορευματοκιβώτια της πάνω στοιβάδας έπρεπε να μετακινηθούν ένα-ένα, να τοποθετούντο σε απόσταση περίπου 100 μ. από τα υπόλοιπα και σε απόσταση μεταξύ τους 10 μ. περίπου. Ακολούθως, να ανοίγονταν για εξαερισμό και έλεγχο.
- (γ) Να καταστρέφετο η πυρίτιδα δια πυρός.

Η Επιχείρηση αυτή βεβαίως εγκυμονούσε κάποιους κινδύνους, για το προσωπικό που θα αναλάμβανε τη μετακίνηση και έλεγχο, καθότι τα εκρηκτικά (πυρίτιδες) ήταν ήδη σε μια εξαιρετικά ασταθή και επικίνδυνη κατάσταση. Για το σκοπό αυτό θα χρησιμοποιείτο ο μικρότερος αριθμός προσώπων και θα διατάσσεται εκκένωση της ευρύτερης περιοχής.

(Αντώνης Σιακαλλής)

Εμπειρογνώμονας

επί των Εκρηκτικών Υλών και Πυρομαχικών

Συνημμένο 1

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΦΟΡΤΙΟ Μ/Υ ΜΟΝΤΣΕΓΟΡΣΚ

1. ΠΥΡΙΤΙΔΕΣ

A) Κλάσεως: 1.3. Τύπος SF3-23/1-37. Είναι προωθητικά βλημάτων 130mm Η.Ε. Υπήρχαν 23 εμπορευματοκιβώτια που περιείχαν 2.976 κιβώτια (βάρους περίπου 70kg το κάθε ένα). Συνολικό βάρος περίπου 208.320 kg. (20 τόνοι)

B) Κλάσεως: 1.3C1 Τύπος IED-RAS. Κόκκοι μαύρης πυρίτιδας (προωθητικό). Υπήρχαν 22 εμπορευματοκιβώτια εντός των οποίων υπήρχαν συνολικά 2.200 κιβώτια των 50 kg. Έκαστο. Συνολικό βάρος 110.000 kg (110 τόνοι)

Γ) Κλάσεως: 1 Τύπος 15/1-365 SBP.: Προωθητική πυρίτιδα βλημάτων 125mm APFSDS. Υπήρχαν 8 εμπορευματοκιβώτια με 932 κιβώτια των 45 kg έκαστο. Συνολικό βάρος 41.940 kg (41.94 τόνοι)

Δ) Κλάσεως: 1 Τύπος 12/7 SBP. Είναι προωθητική πυρίτιδα βλημάτων 122mm D30. Υπήρχαν συνολικά 609 κιβώτια των 62 kg και 61 κιβώτια των 45 kg. Συνολικό βάρος 40.497 kg (40.497 τόνοι)

E) Κλάσεως: 1 Τύπος 15/1-352 SBP. Είναι προωθητική πυρίτιδα για βλήματα 125mm HE HE AT APFSDS. Υπήρχαν συνολικά 1.474 κιβώτια των 40 kg. Συνολικό βάρος 58.960 kg. (58.96 τόνοι)

ΣΤ) Κλάσεως: 1 Τύπος 5/7 SBP. Είναι προωθητική πυρίτιδα για Α/Τα βλήματα 23 mm. Ένα εμπορευματοκιβώτιο με 132 κιβώτια των 70 kg. Συνολικό βάρος 9.240 kg. (9.24 τόνοι)

Η) Κλάσεως: 1-3C1 Τύπος προωθητικά όλμου 120 mm. Υπήρχαν σε 6 εμπορευματοκιβώτια 311 κιβώτια συνολικού βάρους περίπου 12.440 (12.4 τόνοι)

Θ) Κλάσεως: 1-3C1 Τύπος AZ 111 A2. Είναι πυροσωλήνες βλημάτων. Υπήρχαν σε 5 εμπορευματοκιβώτια. 12 κιβώτια των 2.500 τεμαχίων στο κάθε ένα. Συνολικά υπήρχαν 30.000 πυροσωλήνες. (Δεν πρέπει να φυλάττοντο στο μέρος της έκρηξης)

Ι) Στο εμπορευματοκιβώτιο αρ. CLHU 337686-3 μεταξύ άλλων υλικών υπήρχε και ένα κιβώτιο με περίπου 26.000 κοινά καψούλια.

Κ) Γενικό Φορτίο: Τύπος Κάλυκες 7.62X39 χιλ. Σε 10 εμπορευματοκιβώτια υπήρχαν 800 μπλε μεταλλικά βαρέλια με κάλυκες, 7.62X39 χιλ.

Λ) Γενικό Φορτίο: Μπρούντζινες στρογγυλές πλάκες διαμέτρου 5cm και πάχους περίπου 1 cm. Σε 3 εμπορευματοκιβώτια. Υπήρχαν αρκετά κιβώτια με μπρούντζινες στρογγυλές πλάκες διαμέτρου (5cmX1cm) συνολικού βάρους περίπου 60 τόνων.

Μ) Γενικό Φορτίο: 25 κιβώτια με διάφορα ανταλλακτικά και εργαλεία.

Ν) Γενικό Φορτίο: Μεταλλικοί άξονες διαφόρων διαμετρημάτων και μήκους καθώς και διάφορες σωλήνες. Συνολικό βάρος 399.6 τόνοι

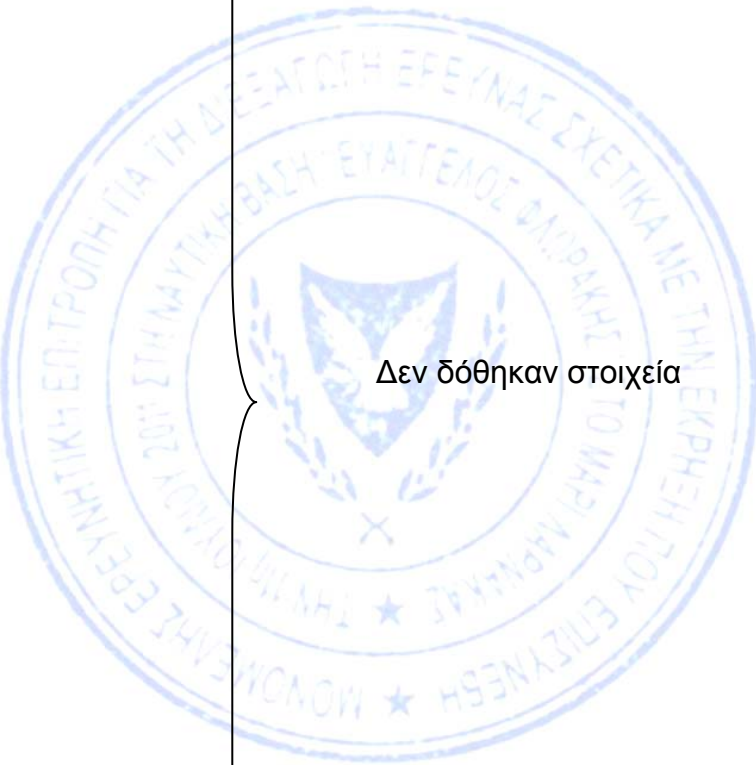
Από το περιεχόμενο των εμπορευματοκιβωτίων προκύπτει ότι υπήρχαν συνολικά, περίπου, 481 τόνοι τόνοι πυρίτιδες διαφόρων τύπων.

ΘΥΜΑΤΑ ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΡΗΞΗΣ

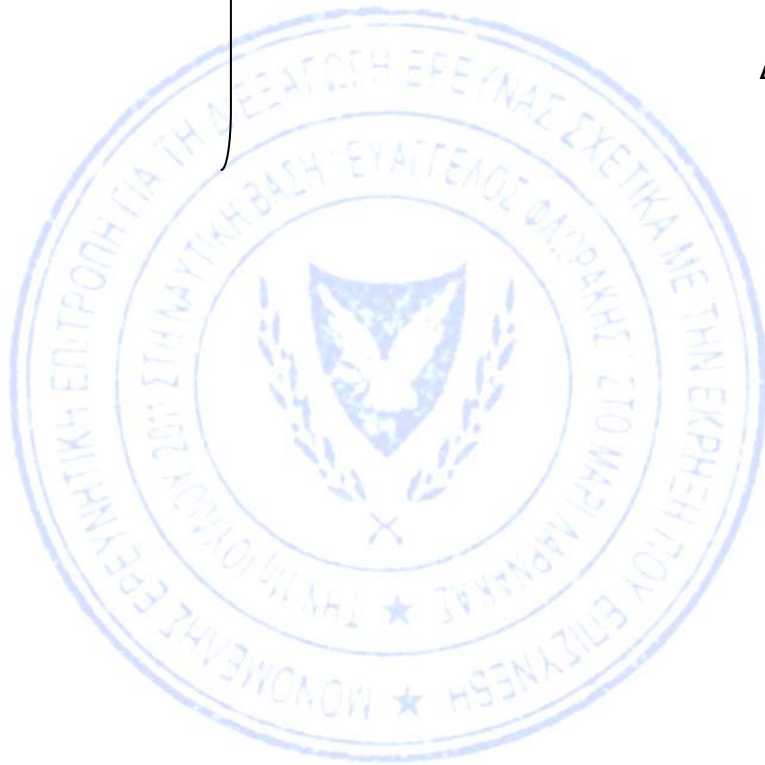
1. Ανδρέας Ιωαννίδης	-	Πλοίαρχος – Διοικητής Διοίκησης
Ναυτικού
2. Λάμπρος Λάμπρου	-	Αντιπλοίαρχος - Διοικητής ΝΒΕΦ
3. Κλεάνθης Κλεάνθους	-	Αρχικελευστής, ΝΒΕΦ
4. Μιχάλης Ηρακλέους	-	Κελευστής, ΝΒΕΦ
5. Μιλτιάδης Χριστοφόρου	-	Ναύτης, ΝΒΕΦ
6. Χρίστος Χριστοφόρου	-	Ναύτης, ΝΒΕΦ
7. Αντώνης Χαραλάμπους	-	Ναύτης, ΝΒΕΦ
8. Ανδρέας Παπαδόπουλος	-	Αρχιλοχίας 3591, ΕΜΑΚ
9. Γιώργος Γιακουμή	-	Αρχιπυροσβέστης 3311, ΕΜΑΚ
10. Σπύρος Τταντής	-	Πυροσβέστης 2446, ΕΜΑΚ
11. Βασίλης Κρόκος	-	Πυροσβέστης 74, ΕΜΑΚ
12. Παναγιώτης Θεοφίλου	-	Πυροσβέστης 3520, ΕΜΑΚ
13. Αδάμος Αδάμου	-	Πυροσβέστης 4829, ΕΜΑΚ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΘΕΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΦΟΝΙΚΗ
ΕΚΡΗΞΗ ΣΤΟ ΜΑΡΙ ΣΤΙΣ 11 ΙΟΥΛΙΟΥ 2011

A/A	Όνοματεπώνυμο	Διάγνωση κατά την εισαγωγή	Διεύθυνση
1	M. R.	Τραύμα στο χέρι	
2	Γ. Θ.	Πρόβλημα ακοής από την έκρηξη	
3	Κ. Δ.	Πρόβλημα ακοής και όρασης	
4	M. N.	Τραύματα από γυαλιά	
5	N. X.	Ωτοαλγία-Κρίση Πανικού	Λ/σία
6	M. Π.	Κάταγμα ζυγωματικού – Εισαγωγή	Μαρί
7	S. P. R. P.	Θλαστικό τραύμα μύτης κ' Δεξ. Γόνατος	Ζύγι
8	Z. A.	Εκδορές προσώπου	Πάχνα
9	M. E.	Εκδορές σε όλο το σώμα, τραύμα αρ. τραχηλική χώρας και δεξιού γόνατο	Λ/σία
10	X. K.	Εκδορές και θλαστικά τραύματα Δεξ. Παρειάς αντιβραχιόνα	Λ/κα
11	A. Λ.	Εκδορές μύτης – μάγουλο	Γέρι
12	Z. Z.	Αυχεναλγία – οσφυαλγία	Λ/κα
13	Π. Π.	Κρίση πανικού	Αραδίππου
14	A. Π.	Κρίση-άσματος-πανικός	Ζύγι
15	Θ. Τ.	Εκδορές Δεξ. Βραχίονα	Αραδίππου
16	X. X.	Ρήξη τυμπάνου (δεξιά) Εισαγωγή	Πολεμίδα
17	K. Σ.	Εκδορές Δεξ. Άκρας χειρός – μείωση ακοής	Λ/κα
18	I. Π.	Άλγος δεξιών πλευρών – άλγος οσφυικής μοίρας	Λ/σος
19	Π. Ν.	Κάκωση Δεξ. Γόνατος	Ύψωνας
20	Γ. Τ.	Κάκωση Δεξ. Γονάτου	Λ/κα

21	Φ. Π.	Σοβαρής μορφής Νευροαισθητήριας Βαρηκοΐας λόγω έκρηξης Εισαγωγή	Μαζωτός
22	Π. Χ.	 <p>Δεν δόθηκαν στοιχεία</p>	Λσος
23	Κ. Σ.		Λκα
24	Α. Λ.		Λσια
25	Σ. Σ.		Κάτω Δρυς
26	Μ. Α.		Λσος
27	Α. Τ.		
28	Π. Κ.		Μαρί
29	Κ. Α.		
30	Χ. Χ.		Λσος
31	Α. Π.		Λσος
32	Μ. Β.		Λσος
33	Σ. Β.		Λσος
34	Ν. Ν.		Λσος
35	Κ. Σ.		Λσος
36	Χ. Μ.		Λσος
37	Χ. Κ.		
38	Α. Μ.		Λσος
39	Χ. Μ.		Τραχώνι
40	Κ. Φ.		Λσος
41	Μ. Σ.		Μουταγιά.
42	Μ. Ε.		Λσία
43	Μ. Σ.		Λσος
44	Ε. Α.		
45	Χ. Ν.		Λσος
46	Π. Χ.		Λσος
47	Α. Χ.		Λσος
48	Α. Σ.		Λσος
49	Γ. Κ.		Λσος

50	A. Λ.		
51	E. E.		Λσος
52	D. W.		Λσος
53	K. Γ.		Λσος
54	A. Φ.		
55	Γ. Χ.		
56	K. Χ.	} Δεν δόθηκαν στοιχεία	Λσος
57	M. Χ.		Λσος
58	Α. Δ.		Λσος
59	Θ. Θ.		Λσος
60	Α. Χ.		
61	Χ. Α.		Δρομολαξιά
62	B. Δ.		Λσος

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΚΡΗΞΗ

Το σύντομο αυτό κεφάλαιο θα περιλαμβάνει ένα απολογισμό των ζημιών που επέφερε η έκρηξη με έμφαση στις οικονομικές επιπτώσεις. Πέραν από την απώλεια 13 ανθρώπινων ζωών η αξία των οποίων είναι ανυπολόγιστη και τον τραυματισμό 62 άλλων ατόμων την ημέρα την έκρηξης, η Κυπριακή Δημοκρατία καλείται να αντιμετωπίσει και τις σοβαρότατες οικονομικές και άλλες επιπτώσεις της έκρηξης στη Ναυτική Βάση.

Οικονομικές επιπτώσεις

Υλικές ζημιές στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της ΑΗΚ στο Βασιλικό

Η καταστροφή στο Βασιλικό αποτελεί τη μεγαλύτερη ενεργειακή πρόκληση που είχε να αντιμετωπίσει ποτέ η Κυπριακή Δημοκρατία, καθώς ο εν λόγω σταθμός αποτελεί τη μεγαλύτερη επένδυση που έχει γίνει μέχρι σήμερα για την ηλεκτροδότηση της Κύπρου με το 53% περίπου της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος να προέρχεται από αυτόν. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία για τις οικονομικές επιπτώσεις λήφθηκαν από το Γραφείο Προγραμματισμού και από την Έκθεση του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EU Civil Protection Mechanism) η οποία υποβλήθηκε στον Υπουργό Εσωτερικών στις 28 Ιουλίου 2011. Η εν λόγω εκτίμηση έγινε εσπευσμένα, σε περίοδο μόνο 10 εργάσιμων ημερών (14.07.2011 – 27.07.2011) και βασίζεται μόνο σε οπτικές διαπιστώσεις.

Σύμφωνα με την Έκθεση του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EU Civil Protection Mechanism) η ελάχιστη δαπάνη για την επαναλειτουργία του Σταθμού του Βασιλικού κυμαίνεται μεταξύ 330 – 700 εκατομμυρίων ευρώ. Η διακύμανση στο ύψος της δαπάνης οφείλεται στο γεγονός ότι η έρευνα βασίστηκε σε υποθέσεις (αισιόδοξο, μέτριο και απαισιόδοξο σενάριο) καθότι δεν μπορούσε στο στάδιο της διεξαγωγής της να ελεγχθεί με ακρίβεια η πραγματική κατάσταση του εξοπλισμού και των

μηχανημάτων. Σε περίπτωση που όλες οι κρίσιμες υποδομές και εγκαταστάσεις χρειάζεται να αντικατασταθούν τότε η ελάχιστη δαπάνη θα είναι 700 εκατομμύρια ευρώ. Η αποκατάσταση του Σταθμού χρειάζεται 22-28 μήνες για να ολοκληρωθεί αλλά μέρος της υποδομής θα είναι έτοιμο σε πιο σύντομο χρονικό διάστημα. Μεγάλο μέρος του ποσού αυτού εκτιμάται ότι μπορεί να αποζημιώσουν οι ασφαλιστικές εταιρείες, χωρίς όμως να αποκλείεται το ενδεχόμενο αγωγών εκ μέρους τους και διεκδίκησης αποζημιώσεων λόγω κρατικής αμέλειας ή/και ακόμη μη καταβολής μέρους της αποζημίωσης. Για τη χρηματοδότηση της δαπάνης ανακατασκευής υπάρχει το ενδεχόμενο λήψης βοήθειας από το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ε.Ε. ή/και από τη Διεθνή Τράπεζα.

Ο Ηλεκτροπαραγωγός Σταθμός στο Βασιλικό αποτελούσε τον πλέον αποδοτικό σταθμό, με τις χαμηλότερες εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων ανά μονάδα παραγωγής. Για να καλύψει μέρος της πιο πάνω χαμένης ενέργειας, η ΑΗΚ έθεσε σε λειτουργία υφιστάμενες μονάδες παραγωγής πολύ πιο χαμηλής όμως αποδοτικότητας, με ακριβότερο καύσιμο και ψηλότερες εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων καθώς και επιπρόσθετες ηλεκτρογεννήτριες. Το γεγονός αυτό θα έχει σημαντικότερο οικονομικό κόστος για την ΑΗΚ το οποίο αναπόφευκτα θα πρέπει να καλυφθεί με αυξημένη τιμή χρέωση της κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος. Παράλληλα, η ΑΗΚ, πρέπει να αποκαταστήσει πλήρως και μόνιμα την απολεσθείσα παραγωγική δυνατότητα, με επακόλουθο τεράστια οικονομική επιβάρυνση της ΑΗΚ τα επόμενα 20 με 25 χρόνια.

Συνολικά, για το τρέχον έτος, αναμένεται μείωση της παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος κατά 20%. Λαμβανομένου υπόψη ότι η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος αποτελεί σήμερα περίπου το 2% του ΑΕΠ, η μειωμένη παραγωγή του αναμένεται να οδηγήσει σε μείωση του ΑΕΠ κατά περίπου 0,2 ποσοστιαίες μονάδες για το 2011.

Οι έμμεσες επιπτώσεις στην οικονομία αναμένεται να είναι μείωση του πραγματικού ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ κατά περίπου 1,2 ποσοστιαίες μονάδες (π.μ.) το 2011 και 2,2 π.μ. το 2012 που οφείλεται ως ακολούθως:

- Επιδείνωση της ήδη αρνητικής ψυχολογίας στην αγορά, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί δυσμενώς η ιδιωτική κατανάλωση. Η αρνητική ψυχολογία αναμένεται να επιδεινώνεται σε ενδεχόμενη παράταση του προβλήματος για μεγάλη χρονική περίοδο.
- Μείωση της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών από την αύξηση της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος λόγω του αυξημένου κόστους παραγωγής του ηλεκτρισμού από την ΑΗΚ.
- Αύξηση του κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας λόγω της ανάγκης χρήσης κινητών μονάδων οι οποίες εκτός του ότι είναι πολύ πιο χαμηλής αποδοτικότητας, χρησιμοποιούν ακριβότερο καύσιμο και έχουν ψηλότερες εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων. Αυτό θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας με περαιτέρω επηρεασμό της ιδιωτικής κατανάλωσης και της παραγωγής.
- Μείωση της παραγωγής λόγω μειωμένων ωρών εργασίας, μειωμένη παραγωγικότητα και διαταραχές στην παραγωγική διαδικασία λόγω των διακοπών του ρεύματος.
- Οι αφίξεις τουριστών, παρόλο που δεν μειώθηκαν κατά την τρέχουσα τουριστική περίοδο, αναμένεται από το 2012 να μειωθούν κατά 5% λόγω αρνητικής δημοσιότητας στο εξωτερικό και λόγω μείωσης της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού μας προϊόντος από την αύξηση της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος.

Οι πιο πάνω αρνητικές συνέπειες αναμένεται να μετριασθούν από την αύξηση των επενδύσεων (από το 2012 και μετά), λόγω της ανακατασκευής του Σταθμού του Βασιλικού, που αναμένεται να ανέρχονται στα €300 εκ. ετησίως για τα επόμενα τρία χρόνια.

Συνολικά, λόγω των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων, ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να περιορισθεί στο 0% για το 2011 (από 1,5% που αποτελεί την πρόβλεψη στο Πρόγραμμα Σταθερότητας) και να κυμανθεί γύρω στο 1% το 2012 σε πραγματικούς όρους σε σύγκριση με την πρόβλεψη 2,5% στο Πρόγραμμα Σταθερότητας.

Σε ότι αφορά το γενικό επίπεδο τιμών, αυτό αναμένεται να επηρεαστεί αρνητικά, από τη μια πλευρά άμεσα, λόγω της αύξησης της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος, αλλά και έμμεσα λόγω της αύξησης των τιμών των προϊόντων και υπηρεσιών από τις επιχειρήσεις (λόγω πιθανής μειωμένης παραγωγής και του αυξημένου κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας μέσω ηλεκτρογεννητριών).

Σε ότι αφορά το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ), αναμένεται το μέγεθος του να διαφοροποιηθεί ως εξής:

Βελτίωση του ΙΤΣ λόγω της μείωσης της εισαγωγής πετρελαίου και της μείωσης των εισαγωγών ως αποτέλεσμα της μείωσης της ιδιωτικής κατανάλωσης.

Επιδείνωση του ΙΤΣ λόγω της αύξησης των εισαγωγών που σχετίζονται με την κατασκευή νέου σταθμού παραγωγής ενέργειας και των αρνητικών επιπτώσεων λόγω πιθανού επηρεασμού του τομέα του τουρισμού.

Στα δημόσια οικονομικά οι επιπτώσεις αναμένονται ως εξής:

Άμεση επίπτωση στα δημόσια έσοδα από μειωμένες εισπράξεις ΦΠΑ (μειωμένα τιμολόγια ηλεκτρικού ρεύματος και χαμηλότερη ιδιωτική κατανάλωση) και εταιρικού φόρου (μειωμένος κύκλος εργασιών ΑΗΚ και ιδιωτικού τομέα). Υπολογίζεται μείωση εσόδων κατά €50 εκ.

Έμμεση επίπτωση, λόγω του μειωμένου ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ, μείωση των δημόσιων οικονομικών κατά 100 εκ. το 2011 και 120 εκ. το 2012.

Αυξημένες δαπάνες για αποζημιώσεις σε κατοίκους των οποίων οι περιουσίες τους υπέστησαν ζημιές από την έκρηξη.

Το Υπουργείο Οικονομικών επισημαίνει τον κίνδυνο ο αρνητικός αντίκτυπος στην οικονομία της Κύπρου να μην έχει γραμμική πορεία με την παρέλευση του χρόνου αλλά να εξελιχτεί με επιταχυνόμενο τρόπο λόγω αλυσιδωτών και κλιμακωτών επιπτώσεων.

Υλικές ζημιές όπως καταγράφηκαν από το Υπουργείο Εσωτερικών

Στο Μαρί, όπου παρατηρήθηκαν οι μεγαλύτερες και σοβαρότερες ζημιές, καταγράφηκαν ζημιές σε 70 κατοικίες και άλλα υποστατικά. Η λυόμενη εκκλησία του χωρίου (Άγιος Στυλιανός) έχει υποστεί ολοκληρωτική καταστροφή (κατέρρευσε μέρος της τοιχοποιίας και της οροφής), κρίθηκε επικίνδυνη/ετοιμόρροπη οικοδομή και προγραμματίστηκε η άμεση κατεδάφιση τις επόμενες ημέρες.

Στην ευρύτερη περιοχή, στις κοινότητες Ζυγίου, Καλαβασού, Ψεματισμένου, Μαρωνιού, Τόχνης, καταγράφηκαν ζημιές σε 63 υποστατικά στο Μαρί σε 80 στην Καλαβασό, σε 35 στο Ζύγι, σε 38 στο Ψεματισμένο, σε 25 στο Μαρώνι. Αναφορές για πρόκληση ζημιών έχουν καταγραφεί και σε βιομηχανίες της περιοχής (Eriphaniou Scrap Metals, Vouros Health Care), το συσκευαστήριο φαριών της Blue Island, τη φάρμα καλλιέργειας μανιταριών Geoma Growers, το φυτώριο του Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών καθώς και σε άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Αναφορές εξακολουθούν να υποβάλλονται στην Επαρχιακή Διοίκηση Λάρνακας και στα οικεία κοινοτικά συμβούλια, κυρίως από κατόχους / ιδιοκτήτες παραθεριστικών κατοικιών ή και μεμονωμένων υποστατικών στην περιοχή.

Έχουν υποβληθεί 436 αιτήσεις για ζημιές στις κοινότητες Πεντάκωμο, Μοναγρούλι, Μονή, Παρεκκλησιά, Πύργο, πλέον 350 περιπτώσεις που βρίσκονται εντός του κατασκηνωτικού χώρου Κάλυμνος.

Το προκαταρκτικά εκτιμηθέν κόστος για αποζημιώσεις ανέρχεται στο €1.827.739 (€512.954 στην Επαρχία Λάρνακας και 1.314.785 στην Επαρχία Λεμεσού). Η παραχώρηση οικονομικής βοήθειας σε ιδιοκτήτες οικοδομών και υποστατικών που έχουν υποστεί ζημιές από το ατύχημα έχει ήδη εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Μετά το ατύχημα, οι αλιείες της περιοχής υπέστησαν ζημιές λόγω δυσχερειών στη διάθεση των ψαριών τους καθώς τις πρώτες μέρες τα εστιατόρια και οι παραγορές της περιοχής δεν παραλάμβαναν ψάρια ενώ μετά την ανακοίνωση για αποφυγή κατανάλωσης τροφίμων στην περιοχή το πρόβλημα οξύνθηκε ενώ αναμένεται ότι επηρεάστηκαν και οι πωλήσεις των θαλάσσιων ιχθυοτρόφων που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή. Με τον ίδιο τρόπο επηρεάστηκαν και οι γεωργοί και κτηνοτρόφοι της περιοχής καθώς το Συμβούλιο Ασφάλειας Τροφίμων αποφάσισε τη δέσμευση της φυτικής και ζωικής παραγωγής σε ακτίνα 3 χμ γύρω από την περιοχή του ατυχήματος μέχρι τη λήψη των αποτελεσμάτων των αναλύσεων που διενεργήθηκαν και τα οποία δεν έδειξαν οτιδήποτε το ανησυχητικό.

Περιβαλλοντικές και άλλες επιπτώσεις

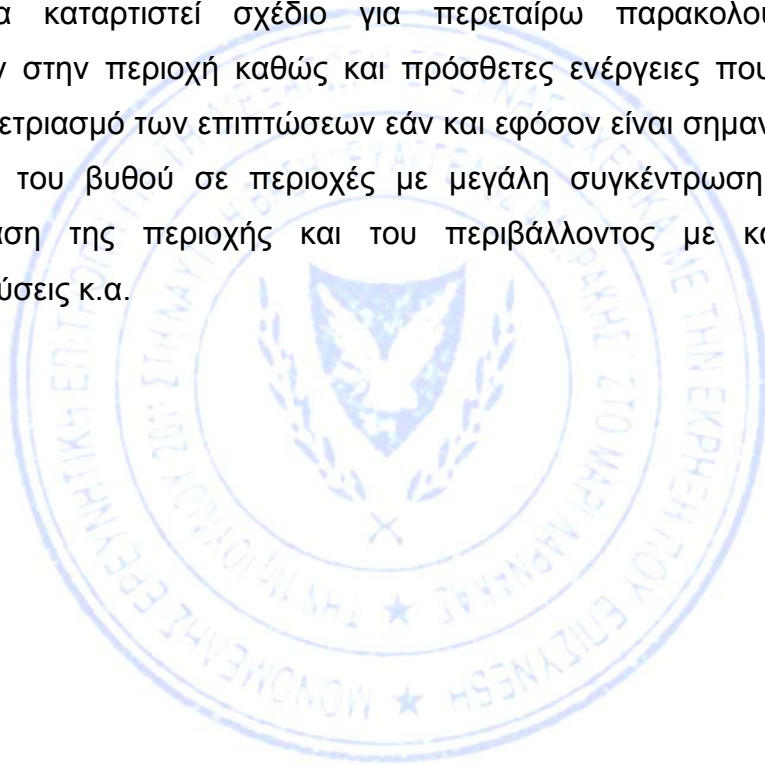
Σε γενικές γραμμές, σύμφωνα με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, δε φαίνεται να έχουν εντοπιστεί σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον είτε της Ναυτικής Βάσης ή του ηλεκτροπαραγωγικού Σταθμού Βασιλικού.

Δεν έχει προκληθεί σημαντική διαρροή καυσίμων από τις δεξαμενές του Σταθμού ενώ δεν έχουν επηρεαστεί οι υπόγειες δεξαμενές φύλαξης αποβλήτων. Όσον αφορά τη ρύπανση του εδάφους από αναλύσεις που πραγματοποίησε το Κρατικό Χημείο δεν εντοπίστηκε οτιδήποτε το ανησυχητικό.

Όσον αφορά το θαλάσσιο περιβάλλον δεν έχει προσδιοριστεί σημαντική πηγή ρύπανσης ούτε ανεβρέθηκαν θραύσματα μεγάλου μεγέθους. Το Τμήμα Αλιείας αναφέρει ανεπίσημα ότι υπάρχουν θραύσματα από σίδηρο, αλουμίνιο

και μπρούντζο, υλικά τα οποία πρέπει να αξιολογηθούν ως προς τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις τους στο θαλάσσιο περιβάλλον. Αναφορικά με το είδος των υλικών επικοινωνήσαν με το Υπουργείο Άμυνας και την Αστυνομία αλλά σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος δεν ήταν εφικτό να πάρουν απαντήσεις.

Παρόλο που τα αποτελέσματα των αναλύσεων και οπτικών ελέγχων που έχουν διεξαχθεί για τις άμεσες επιπτώσεις στο περιβάλλον είναι ενθαρρυντικά θα πρέπει οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες να συνεχίσουν να παρακολουθούν τις οποιοσδήποτε μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Θα ήταν χρήσιμο να καταρτιστεί σχέδιο για περαιτέρω παρακολούθηση των επιπτώσεων στην περιοχή καθώς και πρόσθετες ενέργειες που πρέπει να γίνουν για μετριασμό των επιπτώσεων εάν και εφόσον είναι σημαντικές, όπως καθαρισμός του βυθού σε περιοχές με μεγάλη συγκέντρωση υλικού και αποκατάσταση της περιοχής και του περιβάλλοντος με καθαρισμούς, δένδροφυτεύσεις κ.α.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΠΟΥ ΕΜΦΑΝΙΣΤΗΚΑΝ ΕΝΩΠΙΟΝ
ΤΗΣ ΜΟΝΟΜΕΛΟΥΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1. Ανδρέας Γεννάρης, Λοχαγός Πεζικού, ΕΠΥΠΑΜ
2. Ανδρέας Λοιζίδης, Διοικητής ΕΜΑΚ
3. Ανδρέας Παπαδόπουλος, πρώην στέλεχος ΑΗΚ
4. Αντρέας Σταύρου, Διευθυντής Επιτελείου Υπουργού Άμυνας
5. Αντώνης Ιωάννου, στέλεχος ΑΗΚ
6. Γεώργιος Γεωργιάδης, Συνταγματάρχης ΓΕΕΦ
7. Δημήτρης Χριστόφιας, Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας
8. Ερωτόκριτος Αναστασιάδης, Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Μεταλλείων
9. Θεμιστοκλής Κυριάκου, Λειτουργός Επιθεώρησης Εργασίας, Τμήμα
Επιθεώρησης Εργασίας
10. Ιάκωβος Γεωργίου, Λειτουργός του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου
της Δημοκρατίας
11. Κυριάκος Ποχάνης, Αντιπλοίαρχος – Επιτελάρχης Διοίκησης Ναυτικού
12. Κυριάκος Φυτιρής, Πλοίαρχος, Κέντρο Διάσωσης στη Λάρνακα
13. Κωνσταντίνος Μπισμπίκας, τέως Αρχηγός ΓΕΕΦ
14. Κώστας Μιλτιάδης, πρώην στέλεχος ΥΠΕΞ
15. Κώστας Παπακώστας, τέως Υπουργός Άμυνας
16. Λάμπρος Λάμπρου, Συνταγματάρχης
17. Λεωνίδας Παντελίδης, Διευθυντής του Διπλωματικού Γραφείου του
Προέδρου της Δημοκρατίας
18. Μαίρη Ανν Σταυρινίδου, Νομική Υπηρεσία
19. Μάρκος Κυπριανού, τέως Υπουργός Εξωτερικών
20. Μηνάς Χατζήμιχαηλ, Μόνιμος Αντιπρόσωπος στον Οργανισμό Ηνωμένων
Εθνών
21. Μιχάλης Θεοφίλου, Υπαστυνόμος, Πυροσβεστική Υπηρεσία
22. Νικόλας Αιμιλίου, Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Εξωτερικών
23. Νίκος Γεωργιάδης, Αντισυνταγματάρχης ΓΕΕΦ
24. Πάμπρος Χαραλάμπους, Αντιπλοίαρχος, ΔΥΠ Ναυτικού

25. Παναγιώτης Ευγενίου, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού
26. Παναγιώτης Στυλιανίδης, Υπουργείο Άμυνας
27. Πέτρος Καρεκλάς, Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως
28. Πέτρος Τσαλικίδης, τέως Αρχηγός ΓΕΕΦ
29. Πόπη Κανάρη, Κρατικό Χημείο
30. Σάββας Αργυρού, τέως Υπαρχηγός ΓΕΕΦ
31. Στέλιος Στυλιανού, Γενικός Διευθυντής ΑΗΚ
32. Χρίστος Μαληκίδης, Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Άμυνας
33. Χρυσήλιος Χρυσήλιου, Αναπληρωτής Διευθυντής Π.Ε.Δ.Π.Α (Τ.Π.Α. Λκος)
34. Χαράλαμπος Χαράλαμπος, Αστυνόμος Α΄, Πυροσβεστική Υπηρεσία
35. Ανδρέας Νικολάου, Διευθυντής Πυροσβεστικής Υπηρεσίας

